Bundel - Raadsvergadering van 2 juli 2024

1 Opening en vaststellen agenda

2 Rondvraag
Raadsleden kunnen tot uiterlijk de maandag voorafgaand aan de raadsvergadering voor 12.00 uur korte en duidelijke vragen stellen aan het college van burgemeester en wethouders. Indien er geen vragen zijn vervalt de rondvraag.

2.a BESPREEKSTUKKEN (waarover debat en besluitvorming plaatsvindt)

3 Vaststelling Jaarstukken 2023 (24.49) (enkel beraadslagingen)
- Raadsvoorstel Jaarstukken 2023 (24.49)
- Jaarstukken 2023 gemeente Rheden (24.49)
- Advies werkgroep Jaarrekening 2023
- Advies werkgroep Jaarrekening 2023 - Bijlage
- Reactie op bevindingen werkgroep jaarrekening 2023 (definitief)
- 07062024 Schriftelijke vragen Jaarstukken 2023 (2)
- Memo aanpassing raadvraag jaarrekening van D66 nr. 100
- Raadsinformatiebrief wettelijk kader voor rechtmatigheidsverantwoording
- Presentatie accountant
- Rapport rechtmatigheidsverantwoording 2023
- Motie van treurnis CDA VPR jaarstukken
- Amendement Jaarstukken 2023

4 Vaststelling Kadernota 2025 (24.47)
- 2447V Raadsvoorstel Kadernota 2025 (24.47)
- 2447B Ontwerpraadsbesluit Kadernota 2025 (24.47)
- 2447 Solide Kadernota 2025 (24.47)
- Beantwoording vragen over de Kadernota 2025 (19 juni 2024)
- Beantwoording vragen over de Kadernota 2025 (27 juni 2024)
- Ingekomen brief: Bezuinigingen Dorpshuizen Gemeente Rheden
- Ingekomen brief: Extra toelichting en verzoek om gesprek VluchtelingenWerk Rheden Solide Kadernota 2025 (geanonimiseerd)
- Ingekomen brief: brief Raad van Kerken Veluwezoom
- Ingekomen brief: Open brief aan raad van dorpshuizen Velp
- Ingekomen brief: Zienswijze ORDS OCR DELS inzake voorgenomen invoering reclamebelasting
- Ingekomen brief: Bezuinigingen door de Gemeente Rheden (gean)
- Ingekomen brief: Brief DIANA Voorgestelde bezuinigingen gemeente Rheden
- Ingekomen brief: Kadernota voorstel ORDS
- 24062024 Memo effect meicirculaire gemeentefonds 2024
- Voorstel integrale kostprijs Rozendaal 26062024
- Voorstellen Bestuur en Organisatie def
- Format Ombuiging bijzondere bijstand
- Format Ombuiging - communicatie Financiele hulpverlening
- Format Ombuiging - ondersteuning Financiele hulpverlening
- Format Ombuiging - sociale kredietverstrekking
- Format Ombuiging KCC burgerzaken
- Format Ombuiging Leerlingenvervoer
- Format Ombuiging lokaal en regionale Jeugd begeleiding Rheden
- Format Ombuiging MGR
- Format Ombuiging minima overige
- Format Ombuiging minimaregelingen
- Format Ombuiging nationaal onderwijsbeleid
- Format Ombuiging onderwijsachterstanden peuteropvang en SMI
- Format Ombuiging onderwijshuisvesting
- Format Ombuiging participatiewet
- Format Ombuiging P-wet inburgering
- Format Ombuiging Samenleving sociale basis cultuur
- Format Ombuiging samenleving vitaal en gezond - Sportaccommodaties
- Format Ombuiging samenleving vitaal en gezond preventief jeugdbeleid
- Format Ombuiging schrappen enkele artikelen verordening Wmo
- Format Ombuiging sociale basis (collectief) voorliggend
- Format Ombuiging sturing instroom uitstroom en doorstroom Wmo maatwerkvoorzieningen begeleiding
- Format Ombuiging subsidies MEE Gelderse Poort

Format Ombuiging thema activerend werk
Format Ombuiging vitaal en gezond - Volksgezondheid (slachtoffh. & preventie)
Format Ombuiging Wmo niet meer dan één woning aanpassen per inwoner
Format ombuigingen openbare bibliotheek
FormatcOmbuiging - subsidies Financiele hulpverlening
NIET DOOR COLLEGE DOORGEVOERD Format Ombuiging logopedie
NIET DOOR COLLEGE DOORGEVOERD Format Ombuiging Samenleving kosten Rozendaal
NIET DOOR COLLEGE DOORGEVOERD Format Ombuiging samenleving vitaal en gezond - VGGM
Ombuigingsvoorstel Klimaatadaptatie - thema hitte (002)
Thema 1 Energietransitie - Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (Energietransitie)
Thema 2a Ruimtelijke Ontwikkeling Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (Omgevingsbeleid)
Thema 2b Ruimtelijke Ontwikkeling Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (Ruimtelijke ontwikkelingh))
Thema 3a Volkshuisvesting - terug naar wettelijk rol Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (Volkshuisvesting)
Thema 3b Volkshuisvesting - leges en kostenverheel Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (Volkshuisvesting)
Thema 4 (Economie) Format Ombuigingen Innovatievoorstel (Economische ontwikkeling) def (002)
Thema 4 Economie inkomsten verhogen
Thema 4b Economie inkomsten verhogen
Thema 4c Format Ombuigingen Innovatievoorstel recratie toerisme
Thema 5 Circulaire Economie Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (Circulaire Economie) def (003)
Thema 6 Biodiversiteit Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (biodiversiteit erfgoed en landschap) def
Thema 7a Inrichting Opb. Ruimte Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (IBOR)
Thema 7b Beheer Opb. Ruimte Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (IBOR)
Thema 7c Klimaatadaptatie Ombuigingsvoorstel Klimaatadaptatie - thema hitte (002)
Thema 8 Mobiliteit Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden def (002)
Thema 8 Mobiliteit Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden invoeren leges gehandicaptenparkeerplaats
Thema 9a Openbare Orde en Veiligheid Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden (OOV)
Thema GR Groene Metropool Regio Format Ombuiging Innovatievoorstel Rheden

5 Sluiting

gemeente Rheden

24.49

Raadsvoorstel

portefeuillehouder	begrotingsprogramma	draagt bij aan Global Goal(s)
T.A.F.A. Klomberg	Programma 1 t/m 3	Alle Global Goals
b en w-vergadering	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage**
11 juni 2024	6	Jaarstukken 2023
rol raad	**soort document**	
Ter besluitvorming	Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering	**agendapunt**	
18 juni 2024		
raadsvergadering	**agendapunt**	
27 juni 2024		

onderwerp
Jaarstukken 2023.

INHOUD VOORSTEL
1 De jaarstukken 2023 (jaarverslag en jaarrekening) met een tekort van € 1.549.000,00, onder voorbehoud van de accountantsverklaring, vast te stellen;
2 van het rekeningresultaat € 75.000,00 te reserveren voor uit te voeren onderhoud aan Openluchttheater De Pinkenberg;
3 het rekeningresultaat en de reservering voor onderhoud De Pinkenberg, tezamen € 1.624.000,00, te onttrekken aan de algemene reserve.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?
Financiële en beleidsmatige verantwoording over 2023.

2 Wat is de aanleiding?
Jaarlijks legt het college via de jaarstukken verantwoording af aan de raad.
Verder bepaalt de gemeentewet dat de jaarrekening en de bijbehorende stukken uiterlijk vóór 15 juli volgend op het begrotingsjaar aan Gedeputeerde Staten moeten zijn verzonden.

Het nadelige saldo van de jaarstukken 2023 bedraagt € 1.549.000,00,00. Dit betekent een wijziging van € 636.000,00 voordelig ten opzichte van de aan u toegezonden conceptversie jaarstukken 2023 d.d. 26 april jl. Deze voordelige aanpassing heeft betrekking op:

- Voorziening dubieuze debiteuren -/- € 227.000,00
- Vluchtelingenopvang +/+ € 863.000,00

<u>Voorziening dubieuze debiteuren</u>
Naar aanleiding van de accountantscontrole is gebleken dat het te hanteren percentage voor dubieuze debiteuren moet worden verhoogd en het saldo van deze voorziening daarom met € 227.000,00 moet worden bijgesteld.

Vluchtelingenopvang
Uit de SiSa verantwoording inzake 'Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne' blijkt dat de gemeente recht heeft op € 863.000,00 aan extra gelden van het Rijk. Bij het opstellen van deze Sisa verantwoording is namelijk gebleken dat de gemeente recht heeft op vergoeding van gemaakte kosten die niet onder de normvergoeding van de gemeentelijke opvang vallen, zoals uitgekeerde leefgelden aan Oekraïners die particulier opgevangen worden, additioneel gemaakte verbouwingskosten en voorbereidende uitvoeringskosten ten behoeve van het gereedmaken van de gemeentelijke opvang.

Mutaties n.a.v. accountantscontrole
De accountantscontrole bevindt zich in een afrondende fase. Naar verwachting zal onze accountant de controle in de 3e week van juni afronden. Afhankelijk van de controlebevindingen kan het rekeningresultaat nog wijzigen en vinden er mogelijk nog aanpassingen plaats in (weergave en toelichtingen van) het jaarrekeningdeel. Aangezien de accountantscontrole nog onderhanden is, biedt het college de jaarstukken ter vaststelling aan onder voorbehoud van afronding accountantscontrole.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Gemeentewet en Financiële verordening.

4 Wat willen wij bereiken?
Door middel van de jaarstukken financieel en beleidsmatig verantwoording afleggen. Door vaststelling van de jaarrekening dechargeert de raad het college over het gevoerde financieel beheer.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
Door middel van de jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening) 2022 wordt invulling aan de verantwoording gegeven.

Vanaf 2023 geeft het college zelf een rechtmatigheidsverantwoording af en zijn zij zelf verantwoordelijk voor de controle op rechtmatigheid van de financiële beheershandeling. Het doel hiervan is om de rechtmatigheid meer onderdeel van gesprek te laten zijn tussen college en raad. De begrotingsrechtmatigheid raakt het budgetrecht van de gemeenteraad en houdt op hoofdlijnen in dat het college niet significant meer mag uitgeven aan een specifiek doel dan wat daarvoor begroot is. Het college moet handelen binnen het kader dat door de raad en de wetgever is vastgesteld.

Helaas moet worden vastgesteld dat er nog veel onduidelijkheid is over de regels, kaders en richtlijnen. Zowel de gemeenten die de rechtmatigheidsverantwoording moeten opstellen als de externe accountants die een oordeel moeten geven over de getrouwheid ervan hebben hier last van. Een andere complicerende factor is dat gelijktijdig met deze rolwijziging ook de controle op de begrotingsrechtmatigheid is verzwaard. De oorzaak hiervoor is dat in de nieuwe Financiële verordening inzicht in de budgetten op het niveau van taakvelden wordt gevraagd. Dit was voorheen op programmaniveau, waardoor de controle effectief is verzwaard.

De netto rechtmatigheidsfout overschrijdt met 3,2% de verantwoordingsgrens zoals die is afgesproken met de raad (3%). Op basis daarvan concluderen wij dat de gemeente in 2023 niet financieel rechtmatig gehandeld heeft. Deze conclusie heeft geen impact op het oordeel van de accountant bij de jaarstukken. De accountant beoordeelt namelijk de getrouwheid en niet de rechtmatigheid. In de paragraaf bedrijfsvoering leest u de beheersingsmaatregelen die het college treft om deze financiële rechtmatigheid in de toekomst terug te dringen.

6 Wat zijn de financiële consequenties?
De jaarrekening 2023 sluit, voor bestemming, met een tekort van € 1.549.000,00. Wij stellen voor om dit tekort aan de algemene reserve te onttrekken. Ook stellen wij voor om € 75.000,00 te reserveren voor uit te voeren onderhoud aan Openluchttheater De Pinkenberg. Dit betreft een bijdrage van de gemeente Rozendaal. Dit betekent in totaal een onttrekking van € 1.624.000,00 aan de algemene reserve.

7 Wat zijn de risico's?
De accountant heeft de controle nog niet afgerond. Het college heeft de jaarstukken dan ook vastgesteld onder voorbehoud van afronding controle door de accountant.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
Niet van toepassing.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
De jaarstukken worden ter inzage gelegd, op de website gepubliceerd en er wordt een persbericht opgesteld.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
Niet van toepassing

Velp, 11 juni 2024

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Bart Drewes,
secretaris.

gemeente Rheden

Ontwerp-raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 juni 2024

b e s l u i t :

1. De jaarstukken 2023 (jaarverslag en jaarrekening) met een tekort van € 1.549.000, onder voorbehoud van de accountantsverklaring, vast te stellen;
2. Van het rekeningresultaat € 75.000 te reserveren voor uit te voeren onderhoud aan Openluchttheater De Pinkenberg;
3. Het rekeningresultaat en de reservering voor onderhoud De Pinkenberg, tezamen € 1.624.000, te onttrekken aan de algemene reserve.

Velp, 27 juni 2024

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Velp

Rheden

De Steeg

Ellecom

Dieren

Spankeren

Laag-Soeren

Jaarstukken 2023

gemeente Rheden

Datum vaststelling B&W : 11 juni 2024

Datum besluitvorming Raad: 27 juni 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Jaarverslag 3
Leeswijzer 4
Inleiding 5
Financiële resultaten 7
Programma's 10
1. Samenleving 11
2. Leefomgeving 34
3. Bestuur en organisatie 59
Paragrafen 71
Lokale Heffingen 72
Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 76
Onderhoud Kapitaalgoederen 83
Financiering 89
Bedrijfsvoering 93
Verbonden Partijen 107
Grondbeleid 121
Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo) 126
COVID-19 128
Taakvelden - Beleidsindicatoren 130
Jaarrekening 131
Baten en lasten en toelichting 132
Balans en toelichting 139
Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen 171
Taakvelden - Realisatie 175
Rechtmatigheidsverantwoording 178
SISA 180
Bijlagen 192
Kerngegevens 193
Sustainable Development Goals (SDG) 194

Jaarverslag

Leeswijzer

De Jaarstukken 2023 bestaan uit zowel het jaarverslag (programma's en paragrafen), de jaarrekening (balans en toelichting) en een aantal verplicht voorgeschreven bijlagen. Door deze drie onderdelen te combineren in de Jaarstukken 2023 is er samenhang in de verantwoording aan de raad en kan tevens volstaan worden met een aantal logische verwijzingen om dubbele overzichten te voorkomen.

De verantwoording volgt de opzet van de begroting, waardoor de verschillende P&C-documenten goed te vergelijken zijn.

Inleiding
In de inleiding benoemen we op hoofdlijnen de belangrijkste ontwikkelingen in 2023.

Financiële resultaten
We gaan hier kort in op het jaarrekeningsaldo van 2023. Een verdere toelichting staat bij de afzonderlijke programma's.

Programma's
Bij alle programma's geven we als eerste een algemene duiding van hetgeen we in het afgelopen jaar hebben bereikt. Vervolgens geven we, conform de indeling van de begroting, een nadere verdieping hiervan door per thema de realisatie van de beoogde doelen en resultaten weer te geven. Elk programma sluiten we af met de financiële verantwoording. Hoewel de raad autoriseert op programmaniveau, hebben we in voorliggende jaarstukken per programma de financiële resultaten op taakveld-niveau weergegeven. De belangrijkste afwijkingen (> € 50K) zijn daarbij apart toegelicht.

Inleiding

Het jaar van de kracht van 450 jaar Rhedense samenleving

Met een gevoel van zorg en verantwoordelijkheid bieden wij u de Jaarstukken 2023 aan. Dit document is meer dan een verzameling cijfers en grafieken; het weerspiegelt onze inzet, uitdagingen en successen. Het toont onze gemeenschappelijke reis naar een veerkrachtige en duurzame gemeente.

Na de verkiezingen van 2022, was dit het eerste jaar waarin de nieuwe coalitie echt aan het stuur heeft gezeten. In het eerste jaar na het Coalitieakkoord getiteld 'Groener, socialer en dichterbij' heeft het accent met name gelegen op 'Dichterbij'. Bovendien was het ons jubileumjaar: Rheden 450 jaar.

Het was ook het eerste jaar waarin uitvoering is gegeven aan het Burgerakkoord 'Rheden CO2-neutraal', een akkoord dat door inwoners aan de hand van vier thema's is uitgewerkt in een Duurzaamheidsagenda: Bewustwording en Consuminderen, Groen en Voedsel, Verduurzamen Woningen en Lokale Energie. De agenda is in afstemming met de klankbord-, kern- en werkgroepen van het G1000 Burgerberaad tot stand gekomen. We zijn er trots op dat we de Rhedense samenleving hebben mogen begeleiden in dit belangrijke proces. De uitvoering ligt in de samenleving.

'Dichterbij' hebben we ook letterlijk vorm gegeven door middel van dorpsgesprekken, die leidden tot een omgevingsvisie voor alle zeven kernen binnen onze gemeente. De vraag 'Hoe ziet Rheden er in 2040 uit?' was hierbij leidend. De inzichten uit deze gesprekken zijn gebruikt voor het opstellen van de visie voor de hele gemeente. We zijn er trots op dat participatie en samenwerking binnen de gemeente Rheden vanzelfsprekend is geworden.

De energie en kracht van Rheden was ook duidelijk voelbaar tijdens ons lustrum 'Rheden 450 jaar'. Dit werd gevierd in alle zeven dorpen. Op 16 april 2023 startten de festiviteiten met de unieke historische jubileumoptocht. Daarna zijn tal van dorpsfeesten gevierd, heeft een door de ondernemers georganiseerd wijnfestival plaatsgevonden en heeft de 'Stichting Fiets op 1!' het Nationaal Fietscongres naar de gemeente Rheden gehaald. Een mooie gezamenlijke inzet, wat veel energie heeft gegeven aan de verbondenheid.

Natuurlijk mogen we de twee nationale verkiezingen die hebben plaatsgevonden niet onbenoemd laten. Heel veel vrijwilligers en onze organisatie hebben hier energie in gestoken.

Financiële positie
Financieel gezien zijn de zorgen voor de komende jaren groot. De jaarrekening van 2023 laat een tekort zien van ongeveer € 1.549.000 (exclusief resultaatbestemming). De komst van het ravijnjaar 2026 en de negatieve resultaten in de afgelopen jaren vragen om een herbezinning op de gemeentelijke uitgaven. Daarom heeft het College in 2023 voorbereidingen getroffen en een traject uitgezet om te komen tot een solide kadernota voor 2025. De maatregelen die daaruit voor alle programma's volgen zullen in 2024 concreet worden en naar verwachting een grote impact hebben op de organisatie en samenleving. Echter door eerst te snoeien, verwachten we uiteindelijk weer gezond te kunnen bloeien.

Aandacht voor sociale samenhang
In het jaar 2023 hebben we veel energie gezet op sociale samenhang en betrokkenheid van inwoners en het opzetten van opvanglocaties voor vluchtelingen. Dit als reactie op de toenemende druk op de leefbaarheid in diverse wijken, een toenemend aantal vluchtelingen en druk op de jeugdzorg.

Ook hebben we een start gemaakt met het Koersdocument Sociaal Domein, dat richting geeft aan ons sociale beleid voor de komende jaren. Een ander speerpunt was het versterken van de basisvaardigheden van onze inwoners, ondersteund door initiatieven zoals de uitbreiding van het

Taalhuis en educatieve programma's die onderwijsachterstanden bij kinderen tegengaan. Al deze inspanningen dragen naar verwachting bij aan een grotere (financiële) zelfredzaamheid en sociale inclusie binnen onze gemeenschap.

Duurzaamheid en innovatie in openbare ruimtes
Ons programma voor de leefomgeving heeft zich sterk gericht op het verbeteren van zowel de fysieke als de sociale leefomgeving van onze inwoners. We hebben onder meer duurzaamheidsprojecten gerealiseerd die de leefbaarheid van onze gemeente verbeteren. Voorbeelden hiervan zijn het vergroenen van de openbare ruimte en het invoeren van meer innovatieve afvalverwerkings-methoden die onze ecologische voetafdruk verkleinen. Daarnaast is flink ingezet op het verbeteren van onze lokale infrastructuur, bijvoorbeeld de reconstructie van de Harderwijkerweg en de Oranjebuurt in Dieren, de aanpassingen van de Oranjeweg in Rheden en de reconstructie van de Kastanjelaan in Velp.

Digitale toekomst
Er is extra aandacht besteed aan het verbeteren van de dienstverlening en het verhogen van de transparantie naar onze burgers door toepassing van de Wet Open Overheid. Dit omvat onder meer het optimaliseren van communicatiekanalen tussen de gemeente en haar inwoners en het vereenvoudigen van processen om de toegang tot gemeentelijke diensten te verbeteren. Een belangrijke ontwikkeling was de lancering van een participatieplatform, waardoor het voor inwoners eenvoudiger wordt om digitaal mee te denken over gemeentelijke thema's. Daarnaast is er veel tijd gestoken in het digitaal toegankelijk maken van al onze producten en diensten.

In het kader van bedrijfsvoering hebben we ons gericht op het optimaliseren van de operationele efficiëntie door onder andere een verbeterd personeelsbeleid en IT-beheer. In 2023 is het programma Digitaal Rheden opgestart. Dit programma omvat diverse projecten gericht op het verbeteren van het digitaal werken.

Perspectief 2024
De financiële huishouding is in 2023 verder onder druk komen te staan. De jaarrekening 2023 vertoont dan ook een tekort van afgerond € 1.549.000. De verslechterende financiële situatie hebben Raad en College zien aankomen. Deze ontwikkeling vraagt in 2024 om een antwoord op de vraag: ‘Wat wil en kan Rheden zijn?’. Het gesprek tussen Raad en College over krachtige keuzes voor een krachtig Rheden zal plaatsvinden in voorjaar en zomer 2024. Dit zal resulteren in een solide kadernota voor 2025 en verder. De denklijnen voor de dichting van het verwachte tekort zijn inmiddels in de Raad van 16 april 2024 besproken en bekrachtigd. De gesprekken zullen de komende periode over tal van onderwerpen gaan zoals: wonen, zorg, onderwijs, economie en verdiencapaciteit. Zowel de wettelijke als de autonome taken van de gemeente zullen kritisch tegen het licht worden gehouden en waar mogelijk moeten ambities worden bijgesteld. Als gemeente hebben wij echter zelf niet alles in de hand. Ook de afgelopen jaren is immers gebleken welke effecten de landelijke of internationale crises lokaal kunnen hebben.

Wel kunnen wij als College en Raad anticiperen en reageren op ontwikkelingen en krachtig sturen om zo te werken aan een financieel gezond en krachtig Rheden.

Financiële resultaten

De jaarrekening 2023 vertoont een **tekort van afgerond € 1.549.000**. In de 2e bestuursrapportage (Berap) 2023 was er een nadelig saldo verwacht van € 2.892.000. In onderstaande tabel is het verwachte verloop van het resultaat over 2023 weergegeven.

Verwachte ontwikkeling resultaat 2023	Bedrag (x € 1.000)
Vastgestelde Primitieve Begroting 2023	**530**
Bijstelling n.a.v. 1e BestuursRapportage:	
Programma 1 Samenleving	-266
Programma 2 Leefomgeving	-408
Programma 3 Bestuur & Organisatie	-935
Stand na 1e BestuursRapportage (niet-vastgesteld)	**-1.079**
Bijstelling n.a.v. 2e BestuursRapportage:	
Programma 1 Samenleving	-1.421
Programma 2 Leefomgeving	729
Programma 3 Bestuur & Organisatie	-1.120
Verwacht resultaat na (vastgestelde) 2e BestuursRapportage	**-2.892**

In deze jaarrekening vindt de toelichting op afwijkingen plaats ten opzichte van de begroting na wijziging ofwel de stand van de 2e Berap 2023. Op dat moment heeft de raad de begroting namelijk voor het laatst gewijzigd vastgesteld. De afwijking bedraagt € 1.343.000 voordelig (€ 1.549.000 werkelijk tekort versus een verwacht tekort van € 2.892.000).

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo
	2022	2023	2023	2023	2023
Lasten	137.458	135.745	151.169	169.185	-18.016
Baten	142.196	137.086	143.621	162.619	18.997
Saldo van baten en lasten	4.738	1.341	-7.548	-6.566	981
Reserves					
Toevoeging	6.007	1.747	2.748	3.291	-542
Onttrekking	4.527	936	7.404	8.308	904
Resultaat	3.257	530	-2.892	-1.549	1.343

Afwijking per programma

Programma	Bedrag (x € 1.000)
1. Samenleving	2.270
2. Leefomgeving	-80
3. Bestuur & organisatie	-847
Totaal lager nadelig resultaat 2023	**1.343**

Ten opzichte van de stand van de 2e Berap 2023 is er, per saldo, sprake van een positieve afwijking van € 1.343.000. De grootste afwijkingen zijn onderstaand weergegeven.

Grootste posten

In onderstaande tabel genoemde voor- en nadelen betreffen de omschrijvingen van de taakvelden uit de programma's. Voor een nadere toelichting op deze en overige afwijkingen wordt verwezen naar de betreffende programma's bij onderdeel 'Wat heeft het gekost' bij tabellen 'Belangrijkste afwijkingen'.

Post (taakveld)	Bedrag (x € 1.000)	Verwijzing nadere toelichting (zie "Wat heeft het gekost?", tabel 'Belangrijkste afwijkingen'):
Voordelen:		
Sportbeleid en activering	397	Programma 1, taakveld 5.1
Samenkracht en burgerparticipatie	1.395	Programma 1, taakveld 6.1
Inkomensregelingen	524	Programma 1, taakveld 6.3
Begeleide participatie	671	Programma 1, taakveld 6.4
Maatwerkdienstverlening 18+	790	Programma 1, taakveld 6.71
Beheer gebouwen en gronden	372	Programma 2, taakveld 0.3
Treasury	617	Programma 3, taakveld 0.5
Overige baten en lasten	408	Programma 3, taakveld 0.8
totaal voordelen	**5.174**	
Nadelen:		
Sportaccommodaties	-587	Programma 1, taakveld 5.2
Maatwerkdienstverlening 18-	-753	Programma 1, taakveld 6.72
Verkeer en vervoer	-407	Programma 2, taakveld 2.1
Overhead	-2.151	Programma 3, taakveld 0.4
totaal nadelen	**-3.898**	
Saldo overige afwijkingen, per saldo voordeel	**68**	
Totaal verklaard lager nadelig resultaat	**1.343**	

De bovengenoemde afwijkingen hebben onder andere betrekking op:

- voordelige afwijking op middelen opvang vluchtelingen Oekraïne ad 1.793K (TV 6.1 en 6.3)
- lagere kosten voor werkvoorzieningschap ad 353K (TV 6.4)
- lagere lasten voor inburgering 319K (TV 6.4)
- voordeel op ontvangen rente schatkistbankieren ad 472K (TV 0.5)
- hogere kosten bedrijfsvoeringsorganisatie De Connectie ad 740K (TV 0.4)
- hogere salariskosten overhead ad 663K (TV 0.4)

Over de voordelige afwijking op de ontvangen rijksmiddelen voor opvang vluchtelingen Oekraïne is geen terugbetalingsplicht van toepassing. De VNG adviseert om de niet bestede middelen te reserveren voor dekking van kosten vluchtelingenopvang voor de jaren na 2023.
Gezien het forse rekeningtekort zijn we terughoudend met voorstellen voor resultaatbestemming.

COVID-19

Voor de effecten van COVID-19 geldt dat deze, evenals in 2020 t/m 2022, diverse programma's raken. Bij de verschillende programma's worden de afwijkingen, waar nog van toepassing, benoemd.
Een totale doorkijk van de financiële effecten geven we in de paragraaf COVID-19.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in de weerstandsratio.

Ten opzichte van de laatste herziening (begroting 2024) is het risicoprofiel gestegen met in totaal € 2,25 miljoen en de weerstandscapaciteit is afgenomen met € 0,3 miljoen. Als gevolg van deze mutaties is de weerstandsratio gedaald van 0,8 (stand begroting 2024) naar 0,6 met bijbehorende kwalificatie 'onvoldoende'. Het is een bestuurlijke wens om in de komende jaren rekeningoverschotten te creëren om onze algemene reserve (en daarmee de weerstandscapaciteit) te kunnen verhogen.

Bestemming rekeningresultaat

Het rekeningresultaat 2023 bedraagt afgerond € 1.549.000 nadelig.
We stellen voor om € 75.000 te reserveren voor uit te voeren onderhoud aan Openluchttheater De Pinkenberg. Dit betreft de hiervoor in 2023 ontvangen bijdrage van de gemeente Rozendaal.
Tezamen met de bestemming van het nadelige rekeningresultaat 2023 betekent dit een onttrekking van € 1.624.000 aan de algemene reserve.

Programma's

1. Samenleving

Wat hebben we bereikt?

Onze samenleving heeft in 2023 op verschillende manieren voor veel uitdagingen gestaan. Van energiearmoede tot opvang van Oekraïense vluchtelingen, tot stijgende inflatie en personeelstekorten in de zorg, stijgende energieprijzen en financiële uitdagingen voor de gemeente. Dit heeft grote impact gehad op onze inwoners.

Als gemeente hebben wij samen met onze partners ingezet om onze inwoners te ondersteunen. Dit heeft onder meer geleid tot ondersteunende maatregelen voor inwoners die te kampen hebben met energiearmoede en het realiseren van een opvanglocatie de Roskam voor Oekraïense vluchtelingen.

In 2023 is uw Raad op verschillende momenten geïnformeerd over onderwerpen als o.a. energiearmoede, jeugdzorgaanbieders, wachtlijsten Wmo en onze sportaccommodaties via raadsorientatie-avonden, raadsbrieven sociaal domein en via raadsvoorstellen.
In 2023 bent u ook geïnformeerd over de voorbereidingen voor de totstandkoming van het koersdocument sociaal domein. We hebben samen met onze inwoners en partners informatie verzameld om tot een koers van het sociale domein in onze gemeente te komen. Dit koersdocument wordt in 2024 aan uw raad ter vaststelling aangeboden.

Welke doelen zijn gerealiseerd?

Financiële bestaanszekerheid

Doel	Voortgang
Rhedense inwoners zijn (financieel) zelfredzaam (Gea Hofstede)	
De bestaanszekerheid van inwoners staat onder druk. *Bij veel van onze minimaregelingen is het bereik en het gebruik gestegen, alleen het kledingtegoed blijft hierop achter. We hebben een grote groep inwoners weten te bereiken met de energietoeslag. We ondersteunen hiermee onze inwoners om mee te blijven doen. Het aantal aanmeldingen schuldhulpverlening is gestegen, maar nog niet terug op het niveau van voor corona. In samenwerking met al onze maatschappelijke partners hebben we weer meer inwoners weten te bereiken. We ondersteunen onze inwoners met een bijstandsuitkering om stappen te zetten om mee te doen naar vermogen.*	
Voorkomen kinderarmoede, ongeacht generatie-problematiek (armoede, werk, ongezonde leefstijl, inkomen en onderwijs) (Gea Hofstede)	

Wij hebben ons met de aanpak kinderarmoede op zowel ondersteuning van kinderen in armoede gericht als ook op de ouders en de omgeving (o.a. werk, inkomen, gezondheid en onderwijs). We hebben ingezet op gebruik kledingtegoed voor kinderen, de inzet en gebruik van de Gelrepas, het Jeugdfonds sport&cultuur zodat kinderen mee kunnen blijven doen. We hebben ons hierbij gericht op de kinderen en zeker ook op de gezinnen waar de kinderen wonen. *Sinds 2023 wordt de Gelrepas ambtshalve verstrekt waardoor het bereik en de inzet groter is geworden. Wij hebben er op ingezet om zo vroeg mogelijk in beeld te krijgen welke kinderen het moeilijk hebben. DIt doen we op verschillend vlakken: vanuit werk & inkomen (mensen met een minimuminkomen ondersteunen), via de inzet van een schoolmaatschappelijk werker, via voor- en vroegschoolse educatie.*	
Inwoners in Rheden kunnen lezen, schrijven, rekenen en zijn digitaal vaardig (Ronald Ter Hoeven)	
In 2023 hebben we het uitvoeringsplan met partners geactualiseerd om basisvaardigheden van inwoners te versterken. Dat heeft geleid tot extra inzet om inwoners beter te vinden, het versterken van de kwaliteit van het Taalhuis, en het meten van de impact van het educatieaanbod. De resultaten van deze meting verwachten we zomer 2024. Het afgelopen jaar is het Taalhuis Veluwezoom gecertificeerd. Hiermee laten we zien dat we als gemeente integraal en doelgericht samenwerken. Zo is ingezet op thema's als gezondheid, werk, geld en gezin. *Naast inzet op laaggeletterde volwassenen zetten wij ons ook in op het voorkomen van onderwijsachterstanden. Met voorschoolse educatie willen we bereiken dat kleuters zonder achterstand starten met leren lezen en schrijven. In 2023 hebben we de evaluatie van het peuterbeleidsplan '19-'22 afgerond. De kaders zijn sterk en behouden we, daarom is op basis van aandachtspunten het uitvoeringsplan 2023-2026 opgesteld met partners. Focus ligt op gelijke kansen, een hoge kwaliteit op de voorschool, sterkere samenwerking tussen voor- en vroegschool en een gezinsaanpak geletterdheid.* *Voor de gezinsaanpak geletterdheid hebben we eerst een onderzoek laten uitvoeren naar de huidige situatie op basis van input van de praktijk (ouders en professionals) en de wetenschap: hoe stimuleren we een taalrijke thuisomgeving, vinden we laaggeletterde ouders en helpen we hen eigen basisvaardigheden te versterken, en zetten we ten slotte in op het versterken van het professionele netwerk rondom het jonge kind en laaggeletterde ouders. Uit het onderzoek is een advies uitgekomen waar we in 2024 mee verder gaan.*	

Vitaal en gezond

Doel	Voortgang
Jeugdigen in de gemeente Rheden ontwikkelen en leren op een voor hen passende plek (Ronald Ter Hoeven)	

We hebben ons in 2023 ingezet op ingezet om het welbevinden van jeugdigen te verhogen. Door de pandemie stond het welbevinden onder druk, alsook merkten met name het voortgezet onderwijs minder sociale vaardigheden bij jongeren. Met de rijksmiddelen van het Nationaal Programma Onderwijs is ingezet op zorg met meer schoolmaatschappelijk werk en collectieve trainingen op school (voor bijvoorbeeld faalangst, omgaan met scheiden, pesten). Daarnaast is er door partners extra inzet gepleegd voor verlengde schooldagen en vakantie activiteiten voor jeugdigen op het gebied van sport en cultuur. Het doel hiervan is het welbevinden van jeugdigen te vergroten door ontmoeting en het vergroten van sociale vaardigheden. Per vakantie doen tussen de 160 en 335 jeugdigen mee. *Naast deze inzet zijn we in 2023 gestart met integrale beleidsoverleggen met voortgezet onderwijslocaties. We spreken elkaar periodiek om beter samen te werken op het gebied van jeugdhulp, gezondheid, preventie, veiligheid en onderwijszaken als leerplicht en voortijdig schoolverlaten.*
Inwoners van de gemeente Rheden wonen in een gezonde omgeving en kunnen omgaan met de fysieke, mentale en sociale uitdagingen van het leven (Gea Hofstede)
We hebben via het preventieakkoord en het vernieuwde sport&preventieakkoord activiteiten opgestart en uitgevoerd die bijdragen aan de bewustwording van inwoners over hun gezondheid. Ook met onze partners: o.a. onderwijs, Incluzio, sportverenigingen hebben wij ingezet om te ondersteunen bij de fysieke, mentale en sociale uitdagingen van inwoners, via o.a. fittesten, het helpen van kinderen met overgewicht, ondersteuning via een schoolmaatschappelijk werker en sportactiviteiten.
Inwoners van de gemeente Rheden sporten en bewegen voldoende (Ronald Ter Hoeven)
Onder aansturing van SportinRheden en samen met de sportverenigingen, onderwijsinstellingen en aanbieders van sport en bewegen zijn er veel activiteiten uitgevoerd om het sporten en bewegen te stimuleren.

Sociale basis

Doel	Voortgang
Inwoners wonen op een prettige manier thuis en doen mee in de samenleving (Gea Hofstede)	
We zien het aantal aanvragen voor huishoudelijke hulp toenemen en daarmee ook de kosten. De toename van het aantal beschikkingen huishoudelijke ondersteuning in de is in leeftijdsgroep 75-90 jaar. *De krapte op de woningmarkt zorgt dat er niet altijd tijdig voor mensen plek is binnen de sociale huursector.*	
In de gemeente Rheden is een sociale basis met een toegankelijk aanbod van algemene voorzieningen voor alle inwoners, van jong tot oud. Het Rhedens model is het uitgangspunt (Gea Hofstede)	
Samen met onze partner Incluzio hebben wij organisaties in de sociale basis ondersteund en begeleid. Dit heeft er toe geleid dat meer inwoners de weg naar bijvoorbeeld dorpshuizen, MvT, bibliotheek, Het Raadhuis Velp meer en makkelijker weten te vinden en hiervan gebruik maken. Hierdoor worden meer inwoners geholpen en ondersteund door deze organisaties. De vele vrijwilligersorganisaties in de sociale basis zijn belangrijk om sociaal en dichtbij de ondersteuning te krijgen waaraan behoefte is.	
Dorpen en wijken in de gemeente Rheden zijn samenredzaam (Gea Hofstede)	

Samenredzaamheid in de vorm van burenhulp, vrijwillige inzet en inwonersinitiatieven worden de komende periode steeds belangrijker. Om de samenredzaamheid te versterken en te ontwikkelen hebben wij vrijwilligersorganisaties ondersteund in de sociale basis en hebben we ontmoeting (sociaal, cultureel en sociaal gestimuleerd. Een voorbeeld hiervan is de ikbuurtmee-cheque waarmee wij inwoners stimuleren om samen tot inwonersinitiatieven te komen en elkaar te ontmoeten, als ook culturele en sociale activiteiten tijdens het 450-jarig jubileum van de gemeente Rheden. Samenredzaamheid begint bij elkaar kennen en door ontmoeting.
Inwoners maken gebruik van hulp en ondersteuning vanuit de algemene en voorliggende voorzieningen. Maatwerk is beschikbaar voor wie dit nodig heeft (Gea Hofstede)
We hebben ingezet op het oplossen van problemen van inwoners in hun eigen sociale omgeving (het gezin, het werk, de buurt en de Rhedense sociale basis). Hiertoe zijn er allerlei algemeen en collectieve voorzieningen, zoals dorpshuizen, MvT, formulierenhulp, Incluzio etc. om inwoners te helpen om zelfredzaam te zijn. Indien deze hulp niet toereikend is wordt maatwerk ingezet. Hierin hebben we nauw opgetrokken met onze aanbieders en partners als huisartsen.
Door cultuurparticipatie ontmoeten inwoners elkaar en ontwikkelen zij talenten (Paul Hofman)
De actieve en passieve cultuurparticipatie onder inwoners is in 2023 volop ontwikkeld. Een katalysator in 2023 was het 450 jarig jubileum van de gemeente Rheden met veel culturele activiteiten en inzet van veel culturele organisaties uit de gemeente Rheden. *Hiernaast heeft Cultuurbedijf RiQQ zich ingezet om voor en met de culturele verenigingen cultuur te maken en te presenteren. Ook Filmhuis Dieren en RhederArt hebben hun voorstellingen kunnen continueren in respectievelijk Bibliotheek Dieren (Filmhuis) en de kerk in Spankeren (RhederArt).*

Welke resultaten zijn gerealiseerd?

Financiële bestaanszekerheid

Resultaat	Voortgang
Doel: Rhedense inwoners zijn (financieel) zelfredzaam	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Maximaal 4% van de inwoners geeft aan financiële problemen te hebben in 2024	
Door de inflatie staat het budget van inwoners onder druk. In samenwerking met onze partners uit de werkgroep armoede hebben we ons in 2023 ingezet om ervoor te zorgen dat inwoners mee kunnen doen, ongeacht hun financiële situatie. In 2023 hebben we met het verstrekken van de energietoeslag bijgedragen aan de bestaanszekerheid van onze inwoners. Hiermee hebben we ook een grote en deels nieuwe doelgroep bereikt.	
93% van onze inwoners geeft aan matig of veel regie te hebben over het eigen leven	

In samenwerking met onze partners uit de financiële hulpverleningsketen hebben we ons ingezet voor ondersteuning aan inwoners met een hulpvraag en inwoners met weinig regie over hun leven. Het aantal hulpaanvragen bij de partners zit op het niveau van voor corona of hoger. De hulpvragen komen ook voort uit inwoners met energiearmoede en hierbij behorende energietoeslag.
90% van de statushouders is een half jaar na vestiging voldoende financieel zelfredzaam is (min. score 3 op de eindmeting 'Omgaan met geld')
De gekozen indicator bleek niet passend. Om zicht te houden op de financiële zelfredzaamheid van statushouders, kijken we nu naar het aantal statushouders dat geen verlenging van financiële ontzorging (inhouden vaste lasten op de uitkering) nodig heeft, bovenop het wettelijke half jaar financieel ontzorgen. In 2023 hebben 19 van de 22 statushouders dit niet nodig gehad (86,4%), dankzij inzet van budgetbeheer en Vluchtelingenwerk.
De maatschappelijke partners beoordelen de minimavoorzieningen met een 7 (nulmeting). We streven naar minimaal een 7,5 in 2024. De gebruikers beoordelen de minimavoorzieningen en financiële hulpverlening met een 8 (nulmeting).
We hebben in 2023 fors ingezet op het uitvoeren van diverse (tijdelijke) ondersteunende regelingen waaronder de energietoeslag, noodmaatregelen energiearmoede en de gedupeerden toeslagenaffaire. Hierop is veel capaciteit, communicatie en inzet gepleegd om deze maatregelen zo optimaal mogelijk in te zetten. Bij de energietoeslag en het eenmalig extra tegoed Gelrepas heeft dit tot een aanzienlijk bereik geleid. Bij de energietoeslag hebben we bovendien ook nieuwe (nog niet bij ons bekende inwoners) bereikt. Het hoge bereik is mede te danken aan de intensieve samenwerking met alle ketenpartners. Dit heeft helaas wel tot gevolge gehad dat we in 2023 minder hebben kunnen investeren in andere maatregelen m.b.t. communicatie en het optimaliseren van ons algemene aanvraagproces. We achten het daarom niet zinvol om het klanttevredenheidsonderzoek al in 2024 weer te herhalen.
In 2024 is 75%* van de inwoners (uit de doelgroep) bekend met de financiële hulpverlening en minimavoorzieningen (*een gemiddelde van de bekendheid van de verschillende regelingen. Dit gemiddelde bedroeg in 2021 -bij de nulmeting- 67%)
We hebben in 2023 fors ingezet op het uitvoeren van diverse (tijdelijke) ondersteunende regelingen waaronder de energietoeslag, noodmaatregelen energiearmoede en de gedupeerden toeslagenaffaire. Hierop is veel capaciteit, communicatie en inzet gepleegd om deze maatregelen zo optimaal mogelijk in te zetten. Bij de energietoeslag en het eenmalig extra tegoed Gelrepas heeft dit tot een aanzienlijk bereik geleid. Bij de energietoeslag hebben we bovendien ook nieuwe (nog niet bij ons bekende inwoners) bereikt. Het hoge bereik is mede te danken aan de intensieve samenwerking met alle ketenpartners. Dit heeft helaas wel tot gevolge gehad dat we in 2023 minder hebben kunnen investeren in andere maatregelen m.b.t. communicatie en het optimaliseren van ons algemene aanvraagproces. We achten het daarom niet zinvol om het klanttevredenheidsonderzoek te herhalen.
75 % van de inwoners (uit de doelgroep) maakt gebruik van een of meer van de minimavoorzieningen

Het bereik verschilt per regeling. Het bereik van de Gelrepas (alle leeftijden) is in 2023 gestegen van 54 % naar 60%. Vanaf 2023 verstrekken we de Gelrepas ambtshalve wat effect heeft op het bereik en inzet van de Gelrepas.* *Het bereik van de energietoeslag 2023 voor de doelgroep lage inkomens is (peildatum: 16-2-24) 72%. Het bereik van de energietoeslag midden inkomens blijft met 13% achter. We zetten extra communicatie in om dit bereik nog te verhogen, tot de sluitingsdatum van deze regeling op 1 juni 2024. Het bereik van de gemeentepolis is licht gestegen. Met 100 nieuwe deelnemers is het bereik (na een kleine dip in 2022) weer terug op het niveau van 2021. Ook het bereik van het Kindpakket (aantal kinderen) licht gestegen: 5% ten opzichte van 2022. In 2023 heeft Stichting Leergeld 696 kinderen en 345 gezinnen geholpen. Hiermee wordt circa 68% van de doelgroep (kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120% bijstandsnorm) bereikt. Eind 2023 is een pilot met een inloopspreekuur (in de Poort in Velp) van Leergeld van start gegaan. We denken dat dit drempelverlagend kan werken voor ouders om een aanvraag bij Leergeld te doen. In 2024 kijken wij of dit uitgebreid kan worden naar locaties in Rheden en Dieren.*
De gemiddelde schuld van inwoners die een schuldentraject starten, daalt van ca. €43.000 in 2019, naar €40.000 in 2022 en uiteindelijk naar €38.000 in 2024
De gemiddelde schuld bij de start van een traject is in 2023 €50.500. Dit komt door de hoge inflatie van de afgelopen jaren waarmee ook de hoogte van de schuld stijgt. Hiernaast melden inwoners met schulden zich niet eerder bij de gemeente, waardoor schulden stijgen. Tijdens corona hebben weinig inwoners zich gemeld, nu het aantal aanvragen weer langzaam oploopt zien we een grotere schuldenlast. Schuldeisers zijn in coronatijd coulant geweest, deze coulance is nu ook geëindigd en opgebouwde achterstanden worden weer geïnd.
70% van de gestartte schuldhulptrajecten wordt succesvol afgerond en/of leidt tot een schone lei in 2024, ten opzichte van 58% bij gestartte trajecten over de jaren 2015-2021
Van de gestarte schuldregelingen (in 2020) is nu, binnen drie jaar, 71% succesvol uitgestroomd. 4 schuldregelingen lopen nog.
Het aantal aanmeldingen schuldhulpverlening stijgt naar 200 in 2023, gelijk aan de jaren 2019 en 2020 (voor corona)
In 2023 hebben 143 inwoners zich gemeld. We passen onze communicatiemiddelen, website en aanvraagstraat aan en maken aanvullende afspraken met Vivare om inwoners met een opgelopen huurschuld actief te benaderen.
We streven naar een maximale inzet van de werk&reïntegratie instrumenten voor huishoudens die gebruik maken van een bijstandsuitkering (incl. IOAW, IOAZ, BBZ)
We zien een verschuiving van onze inzet van bemiddeling naar participatie/activering. Minder gericht op werk, meer gericht op passende participatie, passende begeleiding en ontwikkeling naar vermogen. Dit heeft er ook mee te maken dat een steeds kleiner deel van ons bijstandsbestand bemiddelbaar is naar werk, U wordt hier periodiek over geïnformeerd via de raadsbrief sociaal domein (samenstelling bijstandsbestand). *We hebben in 2023 maximaal ingezet op diverse instrumenten, met name vrijwilligerswerk, Doorslag I & II en jobcoaching.*
De inkomsten uit parttime werk onder huishoudens met een uitkering stijgen
De gemiddelde jaarlijkse inkomsten per persoon met parttime werk zijn in 2023 met 13% toegenomen (van €4242,51 in 2022 naar €4776,47 in 2023). De totale inkomsten uit parttime werk zijn afgenomen, vanwege een daling in het aantal inwoners dat parttime werkt naast de bijstandsuitkering.

In 2023 is er een prognose voor de doelgroep loonkostenkostensubsidie gerealiseerd, dat een beeld schetst van de verwachte groei en bijbehorende kosten van deze doelgroep
De huidige doelgroep is in 2023 in beeld gebracht: Op dit moment zijn 315 inwoners geregistreerd in het doelgroepregister of gaan hier naar verwachting toe behoren. De prognose zal in 2024 in beeld worden gebracht.
Doel: Voorkomen kinderarmoede, ongeacht generatie-problematiek (armoede, werk, ongezonde leefstijl, inkomen en onderwijs)
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Meer kinderen maken gebruik van het kledingtegoed
Het kledingtegoed van Stichting Leergeld wordt sinds 2022 via de Gelrepas verstrekt (i.p.v. via een aparte pas). Dit heeft niet geleid tot de verwachte toename van gebruik. In 2022 werd aan 554 kinderen een kledingtegoed verstrekt, in 2023 nam dit af tot 351 kinderen. We onderzoeken in 2024 of het kledingtegoed automatisch (zonder aanvraag) geladen kan worden. Daarnaast besteden we in 2024 extra aandacht aan communicatie.
Meer kinderen hebben een Gelrepas en maken er gebruik van
Het aantal kinderen met een Gelrepas is gestegen ten opzichte van 2022 (van 807 pashouders in december 2022 naar 839 in december 2023). We communiceren doorlopend over het aanbod van de Gelrepas voor kinderen, o.a. via de scholen (met onze partner Leergeld en Jeugdfonds Sport en Cultuur) en via Sport in Rheden. Doordat er steeds nieuwe aanbieders aansluiten, is er voor kinderen steeds meer interessant aanbod. Het uniek pasgebruik is daardoor gestegen van 91% naar 94%.
We bereiken meer gezinnen en kinderen met het Kindpakket
Het bereik van het Kindpakket (aantal kinderen) is met 5% gestegen ten opzichte van 2022. In 2023 heeft Stichting Leergeld 696 kinderen en 345 gezinnen geholpen. Hiermee wordt circa 68% van de doelgroep (kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120% bijstandsnorm) bereikt. Eind 2023 is een pilot met een inloopspreekuur (in de Poort in Velp) van Leergeld van start gegaan. We denken dat dit drempelverlagend kan werken voor ouders om een aanvraag bij Leergeld te doen. We kijken in 2024 of dit uitgebreid kan worden naar locaties in Rheden en Dieren.
De aanpak Kansrijke Start begint in 2023. Er wordt dan ook een meetbaar resultaat geformuleerd
De voorbereidingen zijn in 2023 gestart en zullen onderdeel uit gaan maken van de Hervormingsagenda jeugd die in 2024 in volle breedte wordt opgepakt.
Doel: Inwoners in Rheden kunnen lezen, schrijven, rekenen en zijn digitaal vaardig
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven
Het beschikbare cursusaanbod wordt 100% benut
Voor volwasseneneducatie bekostigen we formeel aanbod (bij Rijn IJssel) en non-formeel aanbod (bij de Zoomerij en Incluzio) uit regionale middelen. In 2023 zijn er 37 plekken bezet bij het formele aanbod, waar 55 unieke mensen aan deelnamen. Deze plekken zijn 100% gevuld. Aan het non-formele aanbod (taalmaatjes, lees- en schrijfcursus) deden 45 unieke inwoners mee. Er waren 65 plekken gevuld. De meeste cursussen zijn vol. Alleen de aanmeldingen voor de cursussen 'Voor 't zelfde geld' en 'Taalklas op de computer' waren in 2023 minder bezet. Dat vraagt in 2024 om nader onderzoek om passender aanbod te bieden op de thema's geld en digitale vaardigheden.
100% van de peuters met een verwacht (risico op een) onderwijsachterstand krijgen een vve-indicatie en 90% daarvan neemt daadwerkelijk deel

We bereiken 100% van de doelgroep. Volgens het centraal bureau van de statistiek (cbs) heeft in 2023 17% van de peuters in Rheden (2,5 -4 jaar) een risico op een onderwijsachterstand. In Rheden kreeg in 2023 19% van de peuters (2,5 -4 jaar) een indicatie om deel nemen aan voorschoolse educatie. Dat vertelt ons dat de jeugdgezondheidszorg de juiste peuters vindt. *We bereiken niet 90% van de doelgroep met vve. Op 1 januari 2023 neemt 84% van deze peuters daadwerkelijk deel. Dit ligt hoger dan het gemiddelde bereik landelijk (77%). Al zien we ook in Rheden dat het bereik is gedaald gedurende het jaar. Deze cijfers zijn kwartaal 1 2024 bekend geworden en we onderzoeken de redenen voor deze daling. We zien wel dat een bereik nastreven van 90% te hoog is gegrepen gezien ook de landelijke beweging.* *Het bereik onder jonge peuters van 2 -2,5 jaar is het gedurende het jaar gestegen van 45% naar 64%.*
90% van de vve kleuters start zonder achterstand in groep 3
Er blijkt een andere manier van dataverzameling en verwerking nodig. De werkwijze is te arbeidsintensief en complex voor alle partijen (kinderopvang, school, gemeente) om door te voeren. We gaan een externe partij vragen deze resultaatafspraak te meten.

Vitaal en gezond

Resultaat	Voortgang
Doel: Jeugdigen in de gemeente Rheden ontwikkelen en leren op een voor hen passende plek	
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven	
Het aantal jeugdigen met startkwalificatie is in 2023 minimaal gelijk gebleven aan schooljaar 2020-2021 (78%)	
In percentage is het aantal jongeren met een startkwalificatie 2% gedaald naar 76%. In absolute aantallen zien we dat het aantal is gestegen. Een reden waardoor minder jongeren een startkwalificatie behalen is bijvoorbeeld door groenpluk. Dat betekent dat jongeren door werkgevers worden verleid om voor hen te werken voordat zij een opleiding hebben afgerond.	
Het aantal voortijdig schoolverlaters is in 2023 gedaald onder het landelijk gemiddelde	
Landelijk zijn de aantallen voortijdig schoolverlaters weer op het niveau van voor de coronapandemie (2,38%). In Rheden is net als in de regio het aantal voortijdig schoolverlaters (vsv-ers) gestegen (van 2,65% naar 2,74%). In absolute aantallen blijven het 81 vsv-ers. *De oorzaak van de stijging wordt gezocht in verlaagde exameneisen, online onderwijs en de situatie op de arbeidsmarkt. Regionaal zetten wij met regionaal programma voortijdig schoolverlaten in op voorkomen van voortijdig schoolverlaters en het begeleiden van jongeren in een kwetsbare positie naar een passende plek.* *We hebben in 2023 de opdracht voor een integrale jongerenaanpak opgesteld. De middelen om deze uit te voeren zijn gereserveerd vanuit de coronamiddelen die we bij de eerste bestuursrapportage 2024 hiervoor vrijmaken.*	
Het aantal voortijdig schoolverlaters dat positief uitstroomt naar onderwijs, werk, of dagbesteding is in 2023 gelijk gebleven of verhoogd (76%) t.o.v. 2022	

Het aantal voortijdig schoolverlaters dat terug naar school gaat, een baan heeft waar zij meer dan €300 verdienen is afgenomen (van 76% naar 66%). Het aantal jongeren dat werkt maar minder dan €300 verdiend is toegenomen met 7%. *We spreken regelmatig met onze onderwijspartners om te stimuleren in te zetten op schoolaanwezigheid om thuiszitten en voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Hier is ook landelijk veel aandacht voor.* *2. We zijn betrokken bij de regionale aanpak vroegtijdige schoolverlaters. We monitoren de uitvoering van het programma.* *3. We monitoren de opdracht die het Regionaal Bureau Leerlingzaken uitvoert voor onze gemeente op het gebied van de leerplicht-en kwalificatieplichtwet.*
Doel: Inwoners van de gemeente Rheden wonen in een gezonde omgeving en kunnen omgaan met de fysieke, mentale en sociale uitdagingen van het leven
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Het percentage volwassen dat zijn/haar gezondheidsvaardigheden als voldoende beoordeelt is in 2024 gestegen t.o.v. 2020.
1. In 2023 zijn via het Preventieakkoord 5 preventie projecten gestart. Daarnaast zijn via het vernieuwde Sport- en Preventieakkoord in 2023 2 projecten gestart. Kijk op https://www.sportinrheden.nl/verenigingen/sport-en-preventieakkoord-rheden-en-rozendaal voor de verhalen achter de initiatieven. In plaats van een Week voor de Gezondheid, hebben we met een partnerbijeenkomst en een communicatiecampagne van verhalen en artikelen aandacht gegeven aan succesvolle initiatieven en subsidiemogelijkheden. *2. In Velp-Rozendaal zijn we in samenwerking met Incluzio, Stichting EenPlus en Menzis gestart met het programma 'Samen Gezond Velp-Rozendaal 2030', met als doel om de gezondheidsvaardigheden van inwoners te versterken, en druk op zorg te verlichten.* *3. We organiseerden fittesten in combinatie met een beweegmarkt in Velp, Dieren en Rheden. 60 inwoners namen daaraan deel.* *4. Nieuwe GGD cijfers over ervaren gezondheidsvaardigheden verschijnen later in 2024.*
Het percentage jongeren van 0 t/m 19 jaar met gezond gewicht is in 2023 gestegen ten opzichte van 2022

Geleverde prestaties:
1. Bij sportieve activiteiten en evenementen voor kinderen bieden we gezonde voeding aan, en stellen we dit als voorwaarde voor subsidieverstrekking. Voorbeelden zijn eigen vakantie- en wijkactiviteiten van Sport in Rheden, schoolsporttoernooien, bij fittesten, Kidsclub in Velp-Zuid en de Posbankloop.

2. Het programma GO! is opnieuw opgestart. Door de start en opleiding van nieuwe gezondheidscoaches is instroom later gestart: eind 2023 zijn de eerste 3 kinderen ingestroomd.

3. Gekoppeld aan de jaarlijkse Triatlon voor basis- en voortgezet onderwijs scholen hebben we een Foodtruckfestival met gezonde voeding en voorlichting hierover aan jeugd georganiseerd.

4. MHC Dieren, Dierense Speeltuin, DVOV en Biljoenbad hebben aan een gezonder voedingsaanbod in de kantine/horeca gewerkt. Ook het Velpsch Maal werkt aan gezonde recepten en helpt deelnemers om zelf ook gezonder te koken.

5. We hebben basisscholen ondersteund en gestimuleerd om het RijksBudget voor Gezonde School aan te vragen en uit te voeren.

Het percentage jeugd op gezond gewicht is gestegen bij 5/6 jaar (88,1% naar 92,1%). Bij 10/11 jaar gedaald (88,3% naar 82,2%) en bij 13/14 jaar gedaald (87,1% naar 83,2%).

Het percentage jongeren van 12-18 jaar dat rookt is in 2023 gedaald ten opzichte van 2018

Nieuwe GGD-cijfers over roken (12-18 jaar) verschijnen in 2024. Geen specifieke prestaties in 2023.

Het percentage inwoners dat problematisch alcohol gebruikt is in 2024 (18+ jr) en 2023 (12-18 jr) gedaald t.o.v. 2020 (18+ jr) en 2018 (12-18 jr)

1. In 2023 zijn door Iriszorg 23 inwoners met verhoogd risico op verslavingsgedrag met een individueel traject geholpen, wegens diverse soorten middelen (alcohol, drugs, gamen).
2. Iriszorg heeft in 2023 een deskundigheidsbevordering georganiseerd voor professionals uit de eerstelijnszorg en het Sociaal Domein, werkzaam in de gemeente Rheden. Daarnaast wordt Iriszorg door verschillende partijen in Eerstelijn of Sociaal Domein ingeschakeld bij casussen.
3. De Campagne IkPas is in 2023 voorbereid en rond de jaarwisseling 2023-2024 uitgerold in de gemeente Rheden.
4. Nieuwe GGD-cijfers over alcoholgebruik verschijnen in 2024 (12-18 jaar) en 2025 (18+ jaar).

Doel: Inwoners van de gemeente Rheden sporten en bewegen voldoende

Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven

In 2026 neemt 75% van de inwoners deel aan sport of bewegen

Onder kinderen ligt de wekelijkse sportdeelname boven de doelstelling (0-4 jr 79% en 4-12 jaar 84%). De beweegdeelname is opvallend laag (27%), verklaring kan zijn de verandering in vraagstelling van de GGD voor deze indicator in 2021. De wekelijkse sportdeelname onder volwassenen is gestegen naar 58% (18-64 jaar) en 44% (65+ jaar). De beweegdeelname daalt de laatste jaren onder deze groepen (respectievelijk naar 46% en 43%). In tweede helft 2024 ontvangen we cijfers voor de groep 12-19 jaar.

Geleverde prestaties:
1. In 2023 hebben we het traject voor het opstellen van een nieuwe visie 'Ruimte voor Sport & Bewegen' opgestart middels een oriënterende raadsvergadering (verdere uitwerking in 2024).

2. Voor de vervanging van kunstgrasvelden hebben we kaders opgesteld en de ontwikkeling van soorten velden en infill gevolgd. In 2024 werken we scenario's voor de vervanging van de velden uit.

3 De jaarlijkse programma's rondom sport & bewegen van combinatiefunctionarissen zijn vernieuwd, en meer gericht op bewegend leren, fietsvaardigheid en buitenspelen. Met scholengroep PCBO hebben we onderzocht hoe het gymonderwijs beter georganiseerd kan worden.

4. In 2023 hebben we met 10 klassen van 5 basisscholen de pilot 'Red jezelf in water' (gericht op zwemvaardigheid verbeteren) succesvol uitgevoerd, in 2024 zetten we het voort met het programma 'Swim2Play'.

5. In het Biljoenbad zijn in 2023 3 nieuwe doelgroep-programma's opgestart. In totaal zijn 6 doelgroep-programma's, 4 zorgprogramma's en 1 programma voor aangepast sporten nu actief in het bad.

6. Het Open Club traject met Sportvereniging gevestigd in de Zuidflank van Rheden hebben we in 2023 gecontinueerd. Clubs organiseerden gezamenlijke activiteiten zoals sportaanbod voor Oekraïense Vluchtelingen en Koningsspelen. In Velp zijn we gestart om op Sportpark de Pinkenberg de onderlinge samenwerking tussen de voetbalclubs te versterken en een toekomstvisie voor het Sportpark op te stellen.

7. Het School Legends programma in 2023 uitgebreid naar Het Rhedens De Tender. Daar vinden extra sportactiviteiten plaats binnen en rondom school.

8. In Velp zijn we in 2023 gestart met Wijksport: wekelijkse sport- en spelactiviteiten (gratis) op 5 verschillende plekken in Velp. Dit komt voort uit het actieplan Buitenspelen.

Sociale basis

Resultaat	Voortgang
Doel: Inwoners wonen op een prettige manier thuis en doen mee in de samenleving	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Jaarlijks zetten minimaal 10 inwoners de stap van beschermd wonen naar zelfstandig wonen in een uitstroomwoning van Vivare	

In 2023 zijn er binnen de gemeente Rheden 5 inwoners gehuisvest vanuit beschermd wonen. Er staan nog 9 inwoners op de wachtlijst. De druk op de woningmarkt en het aantal beschikbare en geschikte woningen speelt ons hier parten om de ambitie te realiseren van huisvesting 10 inwoners beschermd wonen. Lokaal met Vivare en breed in de regio zijn we in gesprek hoe we dit proces kunnen verbeteren.
75 inwoners per jaar voeren preventieve levensloopbestendige woningaanpassingen uit
In 2023 hebben we bij 75 inwoners preventieve levensloopbestendige woningaanpassingen uitgevoerd. Dit zorgt voor langer, prettig, zelfstandig wonen en minder incidenten in de woning waardoor een beroep op zorg moet worden gedaan, denk hierbij aan voorkomen van vallen, struikelen.
Jeugdhulp met verblijf neemt af en het verschil met het landelijk gemiddelde is in 2023 kleiner geworden. (jeugdhulp met verblijf: Rheden 1,6%, Nederland 1,3% in 2019, bron CBS)
Op basis van de meest recente landelijke gegevens (2022) is het verschil tussen het jeugdzorg gebruik met verblijf in Rheden en het landelijk gemiddelde +0.4%. In 2019 was dit verschil +0.3%. *Het verschil is iets groter geworden. Dat het verschil er is, is niet vreemd kijkend naar het rapport van Twynstra & Gudde (Rheden financieel vergelijkend perspectief). Het rapport laat zien dat Rheden te maken heeft met een demografische samenstelling en (groot)stedelijke problematiek, die tot bovengemiddelde vraag naar zorg leidt.* *In 2023 hebben we beleid voorbereid om te komen tot nieuwe inkoop van jeugdhulp verblijf in 2024. Daarnaast zijn we bezig met de landelijk ingezette beweging naar kleinschaligere groepen. Dat draagt bij aan een beter leefklimaat en dat leidt tot betere kwaliteit van zorg. We hebben hierover afspraken gemaakt met zorgaanbieders, die hun dienstverlening hierop hebben aangepast in 2023.*
Het aantal jeugdigen met pleegzorg/gezinshuiszorg is in 2023 relatief toegenomen ten opzichte van het totaal aantal kinderen met jeugdhulp met verblijf in vergelijking met 2021 (bron: CSAM)
Het aantal jeugdigen met pleegzorg/gezinsthuiszorg ten opzichte van het totaal aantal kinderen met jeugdhulp met verblijf is in 2023 51% t.o.v. van 2020 (46%). Door deelname aan de landelijke en regionale pleegzorgcampagne brengen we (deeltijd)pleegzorg onder de aandacht met als doel meer inwoners te werven die (deeltijd)pleegzorg willen bieden.
Doel: In de gemeente Rheden is een sociale basis met een toegankelijk aanbod van algemene voorzieningen voor alle inwoners, van jong tot oud. Het Rhedens model is het uitgangspunt
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
In 2024 is de bekendheid en gebruik onder de inwoners met vrijwilligers- of andere hulporganisaties binnen de sociale basis toegenomen ten opzichte van de resultaten van het inwonerspanel Rheden Spreekt uit 2022
Het percentage inwoners dat voorzieningen en activiteiten kent in de sociale basis zoals dorpshuizen, MVT, Bibliotheek en Incluzio is toegenomen. De inzet van bijvoorbeeld Incluzio, een online en offline sociale kaart, het sociaal cafe, draagt hier aan bij. De vele activiteiten en ondersteuning die aangeboden wordt vanuit verschillende partijen die de gemeente subsidieert, denk bijvoorbeeld aan dorps- en buurthuizen, inloophuizen, draagt hier eveneens aan bij.
In 2023 wordt 75% van de inwoners die bij Incluzio Rheden bekend is met een ondersteuningsvraag toegeleid naar het steunsysteem conform het Rhedens model.

In 2023 werd 96% van de inwoners die bij Incluzio Rheden bekend zijn met een ondersteuningsvraag toegeleid naar het steunsysteem conform het Rhedens Model. Door de inzet van Incluzio en door de vele hulp, ondersteuning en activiteiten die door (inwoners) initiatieven worden georganiseerd kan in de sociale basis veel worden opgepakt.
In 2023 heeft tenminste 80% van de jeugdige inwoners die ondersteuning krijgen uit de sociale basis geen of minder maatwerkvoorziening meer nodig.
In 2023 heeft 95% van de jeugdige inwoners bekend bij Incluzio passende begeleiding gekregen zonder noodzaak tot inzet van specialistische zorg. Door de inzet van Incluzio en door de vele hulp, ondersteuning en activiteiten die door (inwoners) initiatieven worden georganiseerd kan in de sociale basis veel worden opgepakt.
Doel: Dorpen en wijken in de gemeente Rheden zijn samenredzaam
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Het percentage inwoners dat het geven van zorg aan een naaste beoordeelt met (helemaal) niet zwaar is gestegen van 45% in 2022 naar 50% in 2024
In 2023 geeft 45% van de inwoners die zorgen voor een naaste aan dat dit (helemaal) niet zwaar is. Onder andere door de subsidiëring van Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) en het Raadhuis Velp is er ondersteuning en een loket voor vragen waar mantelzorgers op terug kunnen vallen.
Het percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet in onze gemeente stijgt van 38% in 2022 naar 42% in 2024
40% van de inwoners doet vrijwilligerswerk in de gemeente Rheden. Onder andere de inzet van Incluzio, het vrijwilligersloket en de subsidie aan het NIO en de ondersteuning van vrijwillige inzet met subsidies worden de vrijwilligers in de gemeente Rheden gewaardeerd en ondersteund met cursussen, het werven van vrijwilligers, bestuurstaken en netwerkvorming.
33% van alle Rhedense huishoudens maakt gebruik van de Ik Buurt Mee waardecheques
Bijna 40% van alle huishoudens buurt inmiddels mee! De inwonersinitiatieven zorgen voor verbetering van leefbaarheid en zijn vliegwiel voor ontmoeting en samenredzaamheid. Vaak met onbetaalde steun van lokale ondernemers. Inwoners verduurzamen samen hun buurt, organiseren kinderactiviteiten, plaatsen buurtkastjes met (verzorging)producten voor mensen in armoede en zien meer naar elkaar om.
Doel: Inwoners maken gebruik van hulp en ondersteuning vanuit de algemene en voorliggende voorzieningen. Maatwerk is beschikbaar voor wie dit nodig heeft
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Een brede en een goed toegeruste sociale basis waardoor niet meer dan 8 % van de Rhedense Inwoners aanspraak hoeft te maken op een Wmo maatwerkvoorziening (t.o.v. 8,05% in 2021).
In 2023 stonden 43.570 inwoners ingeschreven in de gemeente Rheden, daarvan hebben 763 inwoners vanuit de Wmo geïndiceerde hulp ontvangen. Dit is 1,75%. We hebben deze doelstelling gehaald, mede doordat wij een sterke sociale basis hebben georganiseerd die veel inwoners ondersteunt. Hierdoor is er minder vaak geïndiceerde Wmo hulp en ondersteuning nodig.
Van de totale Wmo uitgaven 2023 wordt maximaal 60% besteed aan Wmo-Begeleiding ten opzichte van 70% in 2018 (afname van 10%). Dit doordat Wmo-Begeleiding nu voor een groot deel onderdeel uitmaakt van de sociale basis.

In 2023 is 36% besteed aan geïndiceerde Wmo hulp. Wij zien dat hulp en ondersteuning vanuit de sociale basis een grote bijdrage weet te leveren aan de ondersteuningsvragen van inwoners in de gemeente Rheden. Daarnaast zien wij dat de geboden hulp en ondersteuning vanuit de sociale basis aansluit bij de ondersteuningsbehoefte van inwoners waarmee inzet van duurdere vormen van geïndiceerde Wmo begeleidingsproducten bij gecontracteerde zorgaanbieders in een lagere gemiddelde omvang in uren per inwoner nodig is.
95% van de aanvragen voor Wmo is binnen de wettelijke vastgelegde termijnen onderzocht (max. 6 weken) en is een beslissing genomen op de aanvraag (max. binnen 2 weken).
De termijn waarop na aanvraag voor een maatwerkvoorziening Wmo de gemeente daadwerkelijk een besluit heeft genomen bedraagt wettelijk gezien maximaal 14 dagen. Afhankelijk van het aantal binnen gekomen meldingen zien wij maandelijks verschillen in het gemiddeld aantal dagen dat er een besluit genomen wordt. Wij zien dat de gemiddelde besluittermijn voor de Wmo over het hele jaar maximaal 11 dagen bedroeg. Daarmee hebben wij een score van 100% op dit deel van de gestelde doelstelling behaald. *De maximale onderzoekstermijn van maximaal 6 weken (42 dagen) is niet in alle gevallen behaald. Het gemiddelde aantal dagen in doorlooptijd van onderzoek voor de Wmo zien wij wel dalen gedurende het jaar van een piek in Juni met 68 dagen in juni 2023 naar 44 in december 2023. Dit is een gemiddelde Wmo breed maar wij zien daarin wel dat vraagstukken rondom aanpassingen van woningen en complexe of uitgebreide begeleidingsvraagstukken sterk het totaal gemiddelde beïnvloed. Over de wachttijden Wonen, rollen en vervoer is uw Raad in 2023 een aantal keren via een raadsinformatiebrief geinformeerd en de acties om de wachttijden aan te pakken. Eveneens zien wij een sterke beïnvloeding op gemiddelde doorlooptijd de beschikbaarheid van voldoende personeel binnen onze consultententeams, maar ook bij gecontracteerde zorgaanbieders. Denk bijvoorbeeld aan vakantieperioden waarin gemiddelde doorlooptijd hoger ligt dan andere maanden. Maar ook aan perioden waarin het lastig was om een inwoner te plaatsen bij een huishoudelijke hulp aanbieder wat tot gevolg had dat de toewijzing voor zorg en ondersteuning aan een inwoner ook niet plaats kon vinden.*
Het jeugdzorggebruik neemt af en is in 2023 niet meer dan 1,5% hoger dan het landelijk gemiddelde (jeugdzorggebruik Rheden 14,9%; Nederland 12,9% in 2021, bron CBS).

Op basis van de meest recente landelijke gegevens (2022) is het verschil tussen het jeugdzorg gebruik in Rheden en het landelijk gemiddelde +1,6%. In 2019 was dit verschil nog 2,4%. Het verschil tussen het jeugdzorggebruik in Rheden en het landelijk gemiddelde is gedaald.

Dat er nog steeds een verschil is, is niet vreemd kijkend naar het rapport van Twynstra & Gudde (Rheden financieel vergelijkend perspectief). Dit rapport laat zien dat Rheden te maken heeft met een demografische samenstelling en (groot)stedelijke problematiek, die tot bovengemiddelde vraag naar zorg leidt.

In 2023 hebben we een regionaal uitvoeringsplan jeugdhulp opgesteld, met drie thema's: bescherming en veiligheid, lokale teams, en complexe hulpvragen. De Hervormingsagenda en het Toekomstscenario jeugdbescherming vormen hier integraal onderdeel van uit.

Lokaal hebben we ingestoken op intensivering van de samenwerking met het onderwijs, huisartsenpraktijken en instellingen jeugdbescherming, gericht op het normaliseren van problemen en op de inzet op passende jeugdhulp waar nodig.

Hiermee zijn we ook aan het voorsorteren op opgaves vanuit de Hervormingsagenda 2023-2028, die gericht zijn op samenwerking met deze partners.

Het aantal doorverwijzingen naar maatwerkvoorzieningen jeugdhulp door huisartsen is in 2023 met 10% verminderd t.o.v. 2021.

Het aantal doorverwijzingen naar maatwerkvoorzieningen jeugdhulp door huisartsen is in 2023 met 21% verminderd t.o.v. 2021. In samenwerking met huisartsen zetten we in de gemeente Rheden een Ondersteuner Jeugd-Ggz binnen de huisartsenpraktijken in. Dit biedt huisartsen de mogelijkheid te verwijzen naar deze ondersteuner in plaats van direct door te verwijzen naar een specialistische jeugdhulpverlener.

Vanaf 1 juli 2023 heeft de gemeente Rheden deze functie ondergebracht bij Onze Huisartsen (regionaal ondersteunende organisatie voor huisartsen). Vanaf die datum zit de POH-jeugd Ggz, niet alleen in Dieren in de praktijk, maar nu ook in Rheden en Velp.

In 2023 stellen we een plan van aanpak op voor het betrekken van jeugdigen en gezinnen bij de vorming en uitvoering van beleid gericht op algemene en voorliggende voorzieningen en jeugdhulp.

In 2023 is de nota participatiebeleid, incl. jongerenparticipatie, in de gemeenteraad behandeld. Vooruitlopend op dit beleidskader dat in 2024 ter vaststelling wordt aangeboden aan de gemeenteraad, hebben we in 2023 op specifieke onderwerpen jongeren betrokken bij beleidsonderwerpen binnen het sociaal domein zoals o.a. het Koersdocument Sociaal Domein en Informatiepunt Digitale overheid.

Doel: Door cultuurparticipatie ontmoeten inwoners elkaar en ontwikkelen zij talenten

Portefeuillehouder: Paul Hofman

In 2026 is 45% van de inwoners actief lid van een amateurkunst vereniging, club of gezelschap ten opzichte van 40% in 2018

De laatste meting cultuurparticipatie is uitgevoerd in 2022. De eerstvolgende meting is gepland in 2024. In 2022 gaf 34% van de inwoners aan actief lid te zijn van een culturele vereniging t.o.v. 24% in 2018. Cultuurbedrijf RiQQ (nu Zoomerij) heeft, samen met de culturele organisaties in 2023 vol ingezet op het actief lidmaatschap van culturele organisaties. Tijdens het 450-jarig jubileum van de gemeente Rheden is cultuur en culturele mogelijkheden binnen onze gemeente breed (in alle kernen) gepresenteerd- als stimulans om lid te worden van een culturele organisatie.

We stimuleren de actieve cultuurparticipatie tot 35% actief en 45% enigszins actief in 2026 ten opzichte van de cijfers in 2018: 26% actief en 36% enigszins actief	
In 2022 is de laatste meting van cultuurparticipatie uitgevoerd. De eerstvolgende meting vindt plaats in 2024. In 2022 was 37% van de inwoners actief met cultuur en 41% enigszins actief. In 2023 is door Cultuurbedrijf RiQQ (nu Zoomerij), samen met culturele organisaties, volop ingezet op cultuurparticipatie. Het Filmhuis heeft haar voorstellingen georganiseerd bij Bibliotheek Dieren en RhederArt haar voorstellingen in Spankeren. Ook het programma van het 450 jarig jubileum van de gemeente Rheden stond bol met culturele activiteiten.	

Wat is de bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG)?

Tabel: Bijdrage aan de Sustainable Development Goals

Taakveld(en)	Bijdrage aan SDG*
• 4.1 Openbaar basisonderwijs • 4.2 Onderwijshuisvesting • 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken • 5.1 Sportbeleid en activering • 5.2 Sportaccommodaties • 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie • 5.6 Media • 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie • 6.2 Wijkteams • 6.3 Inkomensregelingen • 6.4 Begeleide participatie • 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) • 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ • 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- • 6.82 Geëscaleerde zorg 18- • 7.1 Volksgezondheid	• 1, 2, 3, 4, 10, 11, 18

* Sustainable Development Goals, zie bijlage 9 voor een nadere toelichting

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft.
Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR);
- Veiligheids- Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM);
- Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (DRAN);
- Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
- Stichting Veilig Thuis.

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat heeft het gekost?

Programma 1. Samenleving

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Primi-tieve begroting	Gewijzig-de begro-ting	Rekening	Saldo
	2022	2023	2023	2023	2023
Lasten					
4.2 Onderwijshuisvesting	2.569	2.533	2.533	2.701	-168
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	3.103	2.615	2.804	3.078	-274
5.1 Sportbeleid en activering	449	458	472	574	-102
5.2 Sportaccommodaties	4.084	3.873	4.000	4.780	-780
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	874	694	692	887	-195
5.6 Media	886	887	887	901	-14
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.066	3.845	3.865	9.689	-5.824
6.2 Wijkteams	515	602	606	577	29
6.3 Inkomensregelingen	24.317	18.878	22.504	23.846	-1.342
6.4 Begeleide participatie	9.211	9.758	11.267	10.470	797
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.090	2.640	2.609	2.414	195
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	14.987	14.713	15.577	15.031	547
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	15.396	16.114	16.810	16.991	-182
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	928	200	933	886	47
7.1 Volksgezondheid	1.653	1.737	2.682	2.049	632
subtotaal	84.129	79.546	88.242	94.876	-6.634
Baten					
4.2 Onderwijshuisvesting	440	475	475	480	5
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.435	940	940	1.012	72
5.1 Sportbeleid en activering	14	10	10	510	500
5.2 Sportaccommodaties	1.569	1.412	1.412	1.605	193
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	150			100	100
5.6 Media				0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	193	234	234	7.452	7.219
6.2 Wijkteams				65	65
6.3 Inkomensregelingen	15.366	14.228	16.437	18.304	1.866
6.4 Begeleide participatie	175	478	708	582	-125
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	470	474	554	520	-34
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	503	5	296	540	244
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	90	22	755	184	-571
6.82 Geëscaleerde zorg 18-					0
7.1 Volksgezondheid	29	0	1.008	176	-832
subtotaal	20.434	18.278	22.829	31.529	8.700
Saldo van baten en lasten	-63.695	-61.268	-65.413	-63.347	2.066
Reserves					
Toevoeging	2.235	0	0	83	-83
Onttrekking	2.285	219	2.091	2.378	287
Resultaat	-63.646	-61.048	-63.322	-61.051	2.270

Belangrijkste afwijkingen

Taakveld (afwijkingen per taakveld => 50.000)	Bedrag in € 1.000	Inc. / Struct.
4.2 Onderwijshuisvesting	-164	I / S
De overschrijding heeft als belangrijkste oorzaken hogere onroerend zaak belasting (-/- 32 k), hogere verzekeringskosten (-/- 48K) en hogere onderhoudskosten inclusief asbestsanering en schades (-/- 121K). In 2023 is gestart met het uitvoeringsplan onderwijshuisvesting. Daarvoor hebben we verschillende werkzaamheden laten uitvoeren, zoals een scenario onderzoek en een leerlingprognose. Er is advies ingewonnen over het huurbeleid voor de kinderopvang en er is een projectleider ingeschakeld voor de uitrol van het huisvestingsplan. Los van het huisvestingsplan heeft bij de Bernhardschool asbestsanering plaatsgevonden en bij de brede school Het Kasteel is niet begroot adhoc onderhoud uitgevoerd.		
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-202	I / S
De overschrijding is samengesteld uit hogere personeels-/ en overige kosten (-/- 169K). In het resultaat op de overige kosten is een onderschrijding opgenomen op leerlingenvervoer (+/+ 38K) en op diverse posten (+/+ 49K), waaronder subsidies. Op OAB en SMI is er een overschrijding van in totaal -/- 256K die voornamelijk te verklaren is uit het feit dat het niet bestede deel van speciale uitkering OAB niet in het resultaat mag vrijvallen maar conform regelgeving moet worden gereserveerd op de balans om OAB-uitgaven voor de komende jaren te dekken.		
5.1 Sportbeleid en activering	397	I / S
De op dit taakveld verantwoorde personeelskosten zijn lager dan begroot (+/+ 37K). Voor sportstimulering zijn extra uitgaven gedaan in het kader van de Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen (79K). Voor deze extra lasten heeft de gemeente van het Rijk ook de extra middelen ontvangen. Daarnaast zijn er extra middelen als baten verantwoord vanuit de regionale toegekende IZA-gelden (+/+ 13K), gereserveerde post Sportakkoord 2020-2022 (+/+ 31K) en de met ingang van 2023 toegekende regeling Brede SPUK (+/+ 339K).		
5.2 Sportaccommodaties	-588	I / S
Het resultaat is samengesteld uit een aantal componenten, waaronder als belangrijkste posten: • De op dit taakveld verantwoorde personeelslasten zijn hoger dan begroot (-/- 476 K) onder andere door extra inhuur voor schoonmaakwerkzaamheden en toezicht zwembaden mede als gevolg van ziekte. Voor totaalanalyse personeelslasten verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel Personeel & Organisatie. • Hogere inkomsten zwemlessen en entreegelden (+/+ 92K). • Hogere inkomsten uit verhuur en ter beschikking stellen van sportaccommodaties (+/+ 131K), onder andere als gevolg van een verrekening van een post uit 2022. • Lagere inkomsten vanuit het Rijk (-/- 105K), grotendeels als gevolg van een lager toegekend bedrag SPUK 2023 doordat het totaalbedrag van alle aanvragen landelijk hoger is dan het uitkeringsplafond. Hierdoor werd het bedrag naar rato verdeeld onder de aanvragers.		

- Met betrekking tot onderhoud & beheer (inclusief storting voorzieningen) van de sportaccommodaties is sprake van een nadeel van 363K.

De overschrijding is voorlopig als incidenteel aan te merken. Komende maanden wordt een analyse van de investering en exploitatie van het Biljoenbad afgerond waaruit gaat blijken of een deel van de overschrijding structureel is.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-95	I / S

De overschrijding op dit taakveld bestaat voornamelijk uit verstrekte subsidies aan cultuurinstellingen in het kader van de Covid-steunmaatregelen (-/- 150K). Hiervoor is een zelfde bedrag onttrokken aan de bestemmingsreserve Covid-19, opgenomen onder taakveld 0.10. Per saldo is hier geen negatief saldo omdat de baten bestemmingsreserve op een ander taakveld staan.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.395	I / S

De onderschrijding kent een aantal componenten waarvan de belangrijkste zijn:

- Er zijn lagere uitgaven voor Algemene Diensten & Toegang (+/+ 81K) door de bijdrage van 85Kuit de met ingang van 2023 toegekende regeling Brede SPUK. Voor Leefbaarheid en Activering is eveneens een onderschrijding (+/+ 153K).
- Het budget vanuit de zgn. POK-middelen (ten behoeve van de verbetering van de gemeentelijke dienstverlening met als speerpunten de wijkteams en het rechtsbeschermingssysteem) is voor een deel nog niet besteed (+/+ 156K)
- De uitgaven voor transformatie blijven 103K onder het budget, doordat een hogere opbrengst uit de financiële afwikkeling over de jaren 2022 en 2023 van de inzet van de afdeling Samenleving voor de gemeente Rozendaal.
- Het deel van de inzet van de gemeente Rheden ten behoeve van de opvang van ontheemden uit Oekraïne, heeft een voordelig resultaat van 825K opgeleverd. Een ander deel van het resultaat is verantwoord in taakveld 6.3.

De onderschrijding is voorlopig als incidenteel aan te merken. De bijdrage van het Rijk voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne wordt naar verwachting afgebouwd.

6.2 Wijkteams	94	I / S

De onderschrijding bestaat onder andere uit lagere lasten Veilig Thuis (+/+ 12K) en lagere lasten Preventief Jeugdbeleid (+/+ 41K). Tevens is hier een bijdrage verantwoord van 65K uit de met ingang van 2023 toegekende regeling Brede SPUK.

6.3 Inkomensregelingen	524	I

De onderschrijding bestaat onder meer uit:

- hogere Rijksbijdrage BUIG (+/+ 138K)
- lagere lasten BUIG (+/+ 111K)
- de lasten van kwijtscheldingen zijn lager dan begroot (+/+ 32K)
- de uitgaven voor bijzondere bijstand zijn lager dan begroot (+/+ 198K), en bestaat voornamelijk uit de hogere vergoeding dan voorzien die ontvangen is voor de inzet bij de afwikkeling van de toeslagenaffaire over 2021 en 2022 (+/+ 118K).
- de voorziening debiteuren samenleving is 226K hoger uitgevallen

- de op dit taakveld verantwoorde personeelslasten zijn hoger dan begroot (-/- 736K) door onder andere hogere kosten voor functioneel beheer en de extra inzet voor de uitvoering van de energietoeslag en de ondersteuning bij de toeslagenaffaire. Voor totaalanalyse personeelslasten verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel Personeel & Organisatie.

- Het deel van de inzet van de gemeente Rheden ten behoeve van de opvang van ontheemden uit Oekraïne, heeft een voordelig resultaat van 968K opgeleverd. Een ander deel van het resultaat is verantwoord in taakveld 6.1. De VNG adviseert om de niet bestede middelen te reserveren voor de jaren na 2023.

Voor wat betreft het BUIG-budget is de Rijksbijdrage hoger uitgevallen dan begroot en zijn de uitgaven juist iets lager geweest dan begroot, dat zorgt voor een positief saldo op dit onderdeel.

Wat betreft de bijzondere bijstand is het positieve saldo het gevolg van verschillende kleine onderschrijdingen (o.a. de subsidies, diensten van derden* en inkomensoverdrachten rijk**) die afzonderlijk te verklaren zijn. Tezamen tellen ze op tot het genoemde bedrag van bijna twee ton. Het gaat om "incidentele meevallers" waarvan de verwachting is dat ze in 2024 niet meer plaats zullen vinden."

* dienstverlening Kredietbank
**aanpak energiearmoede

6.4 Begeleide participatie	672	I / S

Het resultaat op dit taakveld kent als belangrijkste oorzaken:

- Lagere kosten voor MGR-module WgSW en Beschut Werk (+/+ 353K). Voor de SW (Werkvoorzieningschappen) is er meer uitstroom dan begroot en was is de loonstijging lager geweest dan verwacht.

- Lagere lasten voor re-integratie (+/+ 266K) ten opzichte van het bij de 2e Berap 2023 fors verhoogd budget. Dit komt doordat in de breedte minder re-integratie-instrumenten zijn ingezet dan verwacht, wat aansluit bij de mogelijkheden van de inwoners in ons bestand en de trend die we hierin zien: de doelgroep uit het doelgroepenregister stijgt minder hard en voor andere klantgroepen geldt dat voor een groeiende groep de inzet van re-integratie-instrumenten nog een brug te ver is (en wordt ingezet op vrijwilligerswerk en activiteiten in de sociale basis).

- Per saldo lagere lasten voor inburgering (+/+ 319K) door met name lagere kosten (+/+ 174K), de hogere vergoeding dan voorzien die ontvangen is voor inburgering over 2022 (+/+ 123K) en de bijdrage vanuit de gemeente Doesburg.

- Hogere personeelskosten (-/- 267K) met name door inzet op inburgering.

De onderschrijding is voorlopig als incidenteel aan te merken.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	162	I / S

De onderschrijding is opgebouwd uit een aantal posten waarvan de belangrijkste zijn:

- de lasten van het Wmo-vervoer (als onderdeel van het doelgroepenvervoer dat door de BVO DRAN wordt uitgevoerd) zijn lager dan begroot (+/+ 112K)

- de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen is lager dan begroot (-/- 30K)

- Op dit onderdeel zien wij een positief resultaat wat deels veroorzaakt wordt door minder kosten voor woningaanpassingen dan waar rekening mee gehouden is in

de begroting. Dit positieve resultaat moet wel als incidenteel gezien worden. De voorspelbaarheid van inzet grote woningaanpassingen is ieder jaar moeilijk te maken. Daarbij kan het zo zijn dat één woningaanpassing een forse financiële investering betekent met direct een grote invloed op de financiën. Daarnaast zien wij een positief financieel resultaat terug als gevolg van een terugfactuering op de post collectieve vervoersvoorzieningen dit jaar.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	790 -753 37	I / S

Taakvelden 6.71 en 6.72 Maatwerkdienstverlening 18+ en 18- vertonen per saldo een voordelige afwijking van 37K en dit behoeft als zodanig geen nadere toelichting. Per taakveld is echter sprake van een substantiële afwijking die op hoofdlijnen onderstaand is toegelicht.

De onderschrijding op taakveld 6.71 is op te splitsen in de volgende posten:

- lagere lasten voor Huishoudelijke Hulp (+/+ 119K).
- lagere lasten Coördinatie thuiszorg / Mantelzorg / Vrijwilligerswerk (+/+ 293K). Hierin zijn de extra middelen als baten verantwoord vanuit de regionale toegekende IZA-gelden (+/+ 172K).
- de lasten van ZiN (Zorg in Natura) – Begeleiding (inclusief aandeel Sociale Basis en Activerend Werk) zijn lager dan begroot (+/+ 250K). In de lasten van ZiN is een bedrag opgenomen voor nagekomen meerkosten bij zorgaanbieders als gevolg van Corona-beperkingen (28K).
- de op dit taakveld verantwoorde personeelslasten zijn lager dan begroot (+115K).
- overige afwijkingen per saldo voordelig 13K.

Het Rijk heeft een aanzienlijk bedrag aan SPUK gelden ter beschikking gesteld voor ondersteuning aan mantelzorgers en vrijwilligers initiatieven. Deze financiële tegemoetkoming vanuit het rijk was nog niet bekend op het moment van opstellen van de begroting 2023 en daarom hierin nog niet meegenomen. Dit verklaard voor een groot deel het positieve resultaat op dit taakveld.

Daarnaast zijn de uitgaven voor hulp bij het huishouden minder dan begroot voor het jaar 2023. Dit werd mede veroorzaakt door de arbeidsmarktproblematiek in deze sector waardoor zorgaanbieders minder uren leverden dan verwacht. Wij zien ook dat de begroting op het onderdeel individuele Wmo begeleiding een positief resultaat laat zien ten opzichte van begroot. De groei in gebruik van deze vorm van ondersteuning is, mede door inzet van voorzieningen uit onze sociale basis, minder groot dan begroot. Echter zien wij nog steeds groei in het aantal inwoners dat hulp en ondersteuning vraagt aan de gemeente vanuit de Wmo. Daarmee zijn de resultaten op de onderdelen hulp bij het huishouden en individuele begeleiding incidenteel van aard.

De overschrijding op taakveld 6.72 is op te splitsen in de volgende posten:

- de lasten van ZiN (Zorg in Natura) – Jeugdzorg (inclusief aandeel Sociale Basis en Lumpsum-afspraken) zijn hoger dan begroot (-/- 620K). In de lasten van ZiN is een bedrag opgenomen voor nagekomen meerkosten bij zorgaanbieders als gevolg van Corona-beperkingen (21K).
- per saldo lagere lasten voor uitvoering en innovatie (+/+ 20K). Hierin zijn de extra middelen als baten verantwoord vanuit de regionale toegekende IZA-gelden (+/+ 161K).
- de verantwoorde personeelslasten zijn hoger dan begroot (-/-154K). Voor totaalanalyse personeelslasten verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel Personeel & Organisatie.

In 2023 hebben jeugdigen uit Rheden te maken gehad met begeleiding en behandeling voor de psychosociale en/of psychiatrische problematiek of gespecialiseerde opvoedkundige ondersteuning voor ouders. Hiermee zorgen we voor dat deze jeugdigen nu en in de toekomst mee kunnen doen in de samenleving.

Het overgrote deel (680K) van deze overschrijding, komt door hogere personeelslasten. Die komen voort uit jarenlange onderbudgettering van de toegang jeugd. Hierdoor waren we genoodzaakt om duurder tijdelijk personeel in te huren. Naar aanleiding van benchmarkonderzoek door Berenschot, bleek dat Rheden ongeveer de helft van de benodigde FTE budgetteerde. Voor de begroting 2024 is dit gerepareerd met een ophoging van het personeelsbudget voor toegang jeugd.

De overige 250K aan overschrijding betreft verleende jeugdhulp. We constateren dat ten op zichte van 2022 met name meer jeugdigen gebruik moesten maken van hoog-specialistische vormen van jeugdhulp verblijf; met bijkomende hogere uitgaven hiervoor.

Daarnaast bekostigen we vanuit dit taakveld zo'n 400K aan dienstverlening in de sociale basis (POH-jeugd-Ggz en bijdrage aan de Opdracht Sociale Basis).

Ten opzichte van de rijksbijdrage die voor het cluster jeugdhulp via de algemene uitkering aan Rheden wordt toebedeeld (19,4 miljoen) blijft de uitgave op de taakvelden (6.72 en 6.82) in 2023 hier ruimschoots onder (1,5 miljoen).

6.82 Geëscaleerde zorg 18-	47	I / S

Het resultaat op dit taakveld vereist geen nadere duiding, maar gezien de relatie met taakveld 6.72 (het andere taakveld dat onderdeel is van Jeugdzorg) wordt ook hier een toelichting gegeven. Op dit taakveld zijn opgenomen de lasten van jeugdzorg (ZiN) gericht op bescherming en veiligheid. De aantallen jeugdigen met een jeugdbeschermingsmaatregel en/of jeugdreclasseringsmaatregel zien we de laatste jaren iets afnemen.

Jeugdigen die ernstig in hun veiligheid bedreigd worden, staan onder toezicht van de jeugdbescherming. De kwaliteit van de jeugdbescherming staat al jaren onder druk. Om die te verbeteren is landelijk bepaald dat de jeugdbeschermers minder gezinnen per persoon hoeven te bedienen. Daarnaast zien we het aantal jeugdigen met een beschermingsmaatregel al jaren dalen. Per saldo is er daarom geen sprake van substantiële verhoging van uitgaven om de bescherming van jeugdigen mogelijk te maken.

7.1 Volksgezondheid	-200	I / S

In het saldo zijn begrepen lagere lasten voor collectieve preventie GGZ (+/+ 39K) doordat er minder subsidies zijn verstrekt, lagere lasten voor Jeugdgezondheidszorg (+/+ 79K), hogere bijdrage aan VGGM en per saldo hogere lasten voor Volksgezondheid (-/- 218K). In deze laatste post is 194K te verklaren uit het feit dat het niet bestede deel van speciale uitkering Brede SPUK niet in het resultaat mag vrijvallen maar conform regelgeving moet worden gereserveerd op de balans om Brede SPUK-uitgaven voor de komende jaren te dekken.

0.10 Mutaties reserves	204	I / S

Het saldo van de voordelige afwijking bestaat uit:

- niet verwerkte begrote onttrekking reserves Sportbedrijf (-/- 40K)
- niet begrote toevoeging aan bestemmingsreserve NTBGB (Integrale Wijk Aanpak) in verband met niet besteden incidenteel budget (-/- 48K)
- niet begrote toevoeging aan bestemmingsreserve NTBGB (Theothorne) in verband met niet besteden incidenteel budget (-/- 34K)
- niet begrote onttrekking reserve COVID-19 (+/+ 150K)

• niet begrote onttrekking aan reserve Maatregelen Energie-armoede (+/+ 176K).	
Totaal	**2.270**

2. Leefomgeving

Wat hebben we bereikt?

Onze samenleving en leefomgeving heeft ook in 2023 op verschillende manieren voor uitdagingen gestaan. Van de woningbouwbehoefte, de energietransitie tot de stikstofproblematiek en netcongestie. De stijgende kosten en personeelstekorten maken deze uitdaging alleen maar groter. Dit heeft impact op onze inwoners en leefomgeving. We hebben ons in 2023 op veel van deze terreinen ingezet om samen met onze inwoners en partners deze uitdagingen aan te gaan. We hebben mooie stappen gezet in de ontwikkeling van onze leefomgeving. Het energietransatie team is op stoom gekomen, mede doordat het Rijk hiervoor nu middelen beschikbaar heeft gesteld. Het WijkUitvoeringspPlan voor Dieren-west is vastgesteld. Samen met onze inwoners hebben we gewerkt aan de duurzaamheidsagenda. Deze is in 2023 vastgesteld. Afgelopen jaar hebben we ook doorlopend hard gewerkt aan de implementatie van de Omgevingswet. Deze is begin 2024 zonder problemen van start gegaan. We hebben grote stappen gezet bij het ontwikkelingen van ons nieuwe permanente omgevingsplan. Met gepaste trots zien we dat we hierbij landelijk tot de voorhoede behoren. Ook zijn in 2023 de vervolgstappen gezet voor de nieuwe Omgevingsvisie. Hierbij betrekken we actief onze inwoners.

Een belangrijke mijlpaal in 2023 voor het realiseren van nieuwe woningen is het vaststellen van het bestemmingplan voor het IJsseldistrict. Hier kunnen nu ruim 800 woningen gebouwd gaan worden. Wellicht minder besproken, maar dagelijks zichtbaar in de leefomgeving van onze inwoners, is het reguliere onderhoud en de (her)inrichting van de openbare ruimte. Hierbij is aandacht voor veel van onze doelstellingen, zoals biodiversiteit en waterberging. Thema's waaraan we ook via acties uit het Biodiversiteitsplan hebben gewerkt en waarbij we de samenwerking met onze inwoners opzoeken (Steenbreek, uitreiking nectarkroegen en bomen, buurtsafari's). Mede hierdoor was de openbare ruimte in 2023 ook weer schoon heel en veilig. In de integrale wijkaanpak Stenfert Dieren dragen concrete acties als opfleurdagen en samen eten (door de inwoners van de wijk zelf) bij aan de doelstelling voor veerkrachtige en duurzame wijken en dorpen. Mede door de inzet van onze BOA's hebben we ook in 2023 gewerkt aan de veiligheid in onze publieke ruimte.

Welke doelen zijn gerealiseerd?

Energie- en warmtetransitie

Doel	Voortgang
De bebouwde omgeving in Rheden is in 2040 aardgasvrij met aandacht voor financiële ontzorging en handelingsperspectief voor een individuele aanpak. (Paul Hofman)	
Het aantal woningen in Rheden dat aardgasvrij is, blijft beperkt (ongeveer 2% van de woningvoorraad). De eerste stappen zijn genomen om de wijk Dieren-West in de komende tien jaar aardgasvrij te maken. Ook in andere wijken hebben we de mogelijkheden voor alternatieve verwarmingsmethoden (zoals warmtenetten, collectieve of individuele oplossingen) verkend.	
Inwoners en bedrijven zijn zich bewust van hun aandeel in de klimaatopgave en dragen hun steentje bij (Paul Hofman)	

In 2023 hebben we sterk ingezet op de betrokkenheid van inwoners en bedrijven. Zeker inwoners spelen in Rheden een actieve rol in de energietransitie. Het aantal van meer dan 15 bewonersinitiatieven is opmerkelijk hoog en laat de grote betrokkenheid zien. Qua ondernemers gaat het vooral om enkele individuele bedrijven die bewust zijn van de opgave en ook stappen zetten.
In 2040 wekken wij alle energie die wij gebruiken duurzaam op (Paul Hofman)
We nemen op dit moment gezamenlijk de stappen die mogelijk zijn binnen de huidige kaders. Daarbinnen is niet alles mogelijk. Op dit moment zien wij dat bijvoorbeeld natuurwetgeving knelt met de opgave van grootschalige opwek. Op dit moment ligt grootschalige opwek achter op het uiteindelijk doel. Met alleen met zon op daken is de opgave niet geheel realiseerbaar is. De komende jaren zal door netcongestie het lastig worden om plannen te realiseren.

Vernieuwing omgevingsbeleid

Doel	Voortgang
In 2023 werken we met de Omgevingswet (Paul Hofman)	
Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. In 2023 zijn de voorbereidingen om aanvragen, meldingen en informatieplichten te kunnen ontvangen succesvol verlopen. Brieven, besluiten en werkprocessen zijn aangepast aan de Omgevingswet en Wkb. De bruidsschat is in beheer genomen als 2de gemeente in Nederland. Verordeningen zijn tijdig aangepast. De Omgevingsvisie is in voorbereiding.	
In 2024 hebben wij een Omgevingsvisie (Paul Hofman)	
De Omgevingsvisie wordt vastgesteld in 2025 en niet in 2024. Voorbereidingen zijn getroffen.	
Wij versnellen gewenste ruimtelijke ontwikkelingen door prioritering (Paul Hofman)	
Wij werken op dit moment de prioritering uit. Daarbij starten wij met de uitvoeringsstrategie voor de woningbouw(versnelling).	
Wij voeren gebiedspilots uit om te experimenteren met de Omgevingswet (Paul Hofman)	
In het kader van het opstellen van het permanente omgevingsplan oefenen wij met en werken we aan de opzet en structuur van het nieuwe omgevingsplan en regelgeving onder het nieuwe stelsel. Verder onderzoeken wij hoe we initiatieven voor inwoners en bedrijven zo eenvoudig mogelijk kunnen maken.	

Volkshuisvesting

Doel	Voortgang
Terugdringen woningtekort (Gea Hofstede)	
In 2023 hebben we veel woonbeleid vastgesteld: de woondeal 2.0, het woonwagenbeleid, de woonzorgvisie, de uitvoeringsstrategie woningbouw, de actualisatie van de woonvisie, een nieuwe doelgroepenverordening en een nieuwe huisvestingsverordening. Ook is er een projectleider flexwonen gestart. Helaas kost het veel tijd voor nieuwe projecten om gerealiseerd te worden. Er worden nog te weinig woningen toegevoegd om de ambitie van minimaal 810 t/m 2030 te realiseren.	

Tegengaan van de tweedeling (Gea Hofstede)
De vastgestelde Woondeal 2.0, de geactualiseerde woonvisie, de nieuwe doelgroepenverordening en huisvestingsverordening helpen ons bij het realiseren van meer betaalbare huur- en koopwoningen en een meer evenredige verdeling in de regio.
Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen (Gea Hofstede)
Met het aantal betaalbare woningen, de doorstroming van senioren en bevorderen van circulaire woningbouw liggen we op koers. Het aantal toegevoegde levensloopgeschikte woningen blijft nog achter.
Veerkrachtige, duurzame wijken en dorpen (Gea Hofstede)
Wijkaanpak Stenfert, uitruil van sociale huurwoningen en meer opwek van zonne-energie loopt volgens planning. Ook bij het verduurzamen van de woningvoorraad worden goede stappen gezet.

Economische ontwikkeling

Doel	Voortgang
Het aantrekkelijk houden van het vestigingsklimaat voor ondernemers door ruimte te bieden om mee te bewegen met nieuwe ontwikkelingen (Ronald Ter Hoeven)	
Conform planning heeft de advisering plaatsgevonden bij tal van nieuwe initiatieven.	
We stimuleren de verduurzaming van bedrijven (Ronald Ter Hoeven)	
Wij streven ernaar om de werkgelegenheidsontwikkeling op of boven het niveau te hebben van het Gelderse gemiddelde (Ronald Ter Hoeven)	
De ontwikkeling van de werkgelegenheid zal naar verwachting afwijken van het Geldese gemiddelde. *Dit heeft o.a. te maken met het feit dat de uitbreidingscapaciteit (nieuw areaal) binnen de gemeente Rheden beperkt is.*	
Stijging van het aantal overnachtingen in de gemeente Rheden (Ronald Ter Hoeven)	
Het aantal overnachtingen is daadwerkelijk gestegen. Waardoor dit komt is niet duidelijk	

Circulaire economie

Doel	Voortgang
Gemeente Rheden geeft het goede voorbeeld op het gebied van circulair inkopen. (Dorus Klomberg)	
Er zijn presentaties gegeven aan het College en de MT's Leefomgeving en Bedrijfsvoering. *In samenwerking met Arnhem en Renkum is een online workshop Circulaire Economie georganiseerd. Vanuit Rheden hadden zich 13 belangstellenden gemeld.* *Concrete mogelijkheden bij enkele civiel technische projecten.*	
Ondernemers zijn zich bewust van de kansen op het gebied van circulaire economie (Ronald Ter Hoeven)	

Circulaire economie als thema voor Ondernemerscafe. *Meedenken van bestuur OCR over de invulling van creeren van bewustzijn bij ondernemers.*	
Het scheidingspercentage afval bedraagt minimaal 75%. (Ronald Ter Hoeven)	
Binnen het huidige afvalverzamelingssysteem behalen we het maximale scheidingspercentage.	

Biodiversiteit, erfgoed en landschap

Doel	Voortgang
We werken aan het behouden en verbeteren van de biodiversiteit in de gemeente Rheden (Paul Hofman)	
We hebben structureel kansen kunnen verzilveren in elk gemeentelijk project en bij elke vergunning of bestemmingsplanwijziging. Koppeling met klimaatadaptatie en preventie van energiearmoede kreeg vorm via aanloop naar een Soortmanagementplan (SMP). De 0-meting voor gebouwbewonende soorten hiertoe is al uitgevoerd in Dieren-West en Ellecom. Het 'Communicatieplan Biodiversiteit', het puntensysteem voor natuurinclusief bouwen en het inrichten en het vergroenen van bedrijventerreinen en van schoolpleinen (in samenwerking met het IVN) zijn opgestart. Voor verbeteren van biodiversiteit op particulier terrein hebben we 350 'nectarkroegen' uitgereikt, excursies gehouden, 'buurtsafari's georganiseerd' en samengewerkt met acties als Steenbreek. Onze werkgroep biodiversiteit kreeg een solidere basis. We zijn gestart met maaibeheer volgens Kleurkeur op de 'bloemrijke gazons' en hebben hiertoe ook bermenonderzoek uit laten voeren.	
Het beheer van het Rozendaalse Veld is gericht op bescherming en versterking van de natuurwaarde (Paul Hofman)	
Wij hebben het beheerd conform onze beheerplanning	
Het beschermen, versterken en verbinden van het Rhedens landschap. (Paul Hofman)	
We zijn constant bezig om het Rhedense landschap te versterken. Hiervoor nemen wij deel aan diverse initiatieven om dit mogelijk te maken.	
Het erfgoed is in goede staat (Paul Hofman)	
We hebben 50 eigenaren ondersteund bij het instandhouden van hun erfgoed (rood en groen) door middel van de gemeentelijke monumentensubsidie en subsidie middels het Actieprogramma Kwaliteitsimpuls Landgoederen Rheden (AKLR). Daarnaast worden vragen of aanvragen van eigenaren tijdig behandeld. Tot slot hebben we in verscheidene projecten het erfgoed in de schijnwerpers gezet tijdens het vieren van het 450 jaar bestaan van de gemeente.	
We zetten erfgoed in voor het behalen van gemeentebrede doelen. (Paul Hofman)	
De erfgoedadviseurs, archeoloog en de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit worden betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen en aanpassingen aan erfgoedlocaties, waardoor de erfgoedwaarden kunnen worden geborgd en versterkt. Daarnaast wordt aansluiting gezocht bij initiatieven in de gemeente en de regio op het gebied van toerisme.	
We ontsluiten erfgoedinformatie voor iedereen. (Paul Hofman)	

Alle gemeentelijke monumenten zijn ingetekend in de erfgoeddatabase. Vrijwilligers helpen om alle informatie toe te voegen. De website van Erfgoed Rheden-Rozendaal (voorheen Rheden op de Kaart) is in ontwikkeling. De gebiedsatlas wordt gefaseerd gevuld met beschikbare digitale kaarten.

Inrichting en beheer openbare ruimte

Doel	Voortgang
We vervangen/herinrichten de openbare ruimte als object aan het einde is van zijn levensduur is, of er sprake is van gewijzigde inrichting en/of functie (Dorus Klomberg)	
We hebben in 2023 verder gewerkt aan een veilige en bereikbare woon-, werk en leefomgeving. In de projecten die zijn voorbereid en uitgevoerd is een integrale aanpak toegepast, zijn klimaat adaptieve maatregelen en het tegengaan van hittestress meegenomen.	
In het beheer en inrichting van de openbare ruimte geven we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of inwoners met inkomensondersteuning de mogelijkheid om werkervaring op te doen (Dorus Klomberg)	
In 2023 hebben de werkzaamheden in de openbare ruimte en bij Buurtbeheer bijgedragen aan deze doelstelling. *In de herinrichtingsprojecten is er SROI toegepast en bij team Buurtbeheer hebben inwoners deelgenomen/gewerkt in diverse constructies (oa. Garantiebanen, werkervaringsplekken, beschut werk, behoud van uitkering).*	
We werken aan het zoveel mogelijk beperken en voorkomen van wateroverlast, hitte- en droogtestress (Dorus Klomberg)	
In projecten zijn verschillende maatregelen genomen om de risico's te beperken. Bijvoorbeeld in de Oranjeweg te Rheden is een gescheiden stelsel aangelegd, wordt oppervlakkig naar de berm afgewaterd en is een greppel met natuurvriendelijke oever (in samenwerking met agrariërs) gerealiseerd. *- Er zijn 3-30-300 kaarten vervaardigd, die via www.watisjouwrheden.nl raadpleegbaar zijn voor inwoners;* *- In het kader van 450 jaar Rheden zijn er wegens succes niet 450, maar 733 bomen aan inwoners uitgedeeld en geplant;* *- In Velp Zuid worden 65 bomen in de openbare ruimte geplant. De voorbereidingen (bewonersbijeenkomst, overleg en onderzoek) zijn gestart in 2023. Het daadwerkelijk planten gebeurt in het voorjaar van 2024. De provincie Gelderland draagt 50% bij in de vorm van subsidie.*	
Kinderen en jongeren in de gemeente Rheden spelen volop buiten. Daarvoor zijn er voldoende, uitdagende en gevarieerde speelplekken in de openbare ruimte. (Dorus Klomberg)	
In 2023 hebben we verschillende speelplaatsen heringericht. Ook hebben we een buurtspeelplaats gerealiseerd (grotere speelplek met volop uitdagingen voor 4-12 jaar) en zijn we gestart met het participatietraject en voorbereidingen voor nog 4 buurtspeelplaatsen (realisatie 2024). Naast inrichting van fysieke speelplaatsen zijn we gestart met wijksport- en spelactiviteiten in Velp om buitenspelen te stimuleren. In 2026 ontvangen we nieuwe cijfers (GGD) over de mate waarin kinderen buiten spelen.	
We willen onze inwoners beter informeren en inspireren om klimaatadaptief te handelen via watisjouwrheden.nl (Dorus Klomberg)	

In 2023 is een communicatiestrategie voor water en klimaatadoptie gemaakt. Hieruit is onder andere een (actieve) infographic gemaakt, welke via watisjouwrheden.nl te bekijken is. *Onder andere via watisjouwrheden.nl is het nieuws over de 3-30-300 kaarten en de bomen-uitdeel-actie gedeeld.*
In het beheer en de inrichting van de openbare ruimte betrekken we onze inwoners (Dorus Klomberg)
Ook in 2023 hebben inwoners geparticipeerd in het beheer en de herinrichtingsprojecten in de openbare ruimte. En zijn we met verschillende Ik buurt mee! initiatieven gestart om hun buurt mooier, groener en veiliger te maken (inrichting). Onderdeel daarvan is om samen met hun buurtgenoten het beheer van dit specifieke gedeelte openbare ruimte op zich te nemen. Op deze manier zijn inwoners betrokken bij en medeverantwoordelijk voor de inrichting en beheer van de openbare ruimte.
We ondersteunen Operatie Steenbreek en initiatieven derden (Dorus Klomberg)
In 2023 zijn 5 initiatieven vanuit Operatie Steenbreek ondersteunt.
De gemeente Rheden streeft met haar openbare verlichting veiligheid voor haar inwoners na. Op het gebied van duurzaamheid wil zij verder stappen zetten, door te investeren in energiebesparende LED-armaturen met dimmodules (Dorus Klomberg)
Voor 2023 hebben we onze doelstelling behaald en zijn er weer verdere stappen gezet door te investeren in energiebesparende LED-armaturen met dimmodules. Daarnaast is de niet duurzame verlichting van onze fietspaden buiten de bebouwde kom vervangen voor duurzame verlichting, hierbij hebben wij gekozen voor armaturen met een bewegingsdetectie.
We stellen een lokale klimaatadaptatiestrategie (LAS) op (Dorus Klomberg)
Het proces om te komen tot een LAS wordt verschoven van 2023 naar 2024. *In 2023 zijn aanvullend op de reguliere en geplande werkzaamheden vraagstukken vanuit de regio gekomen. Dit betrof het VLGG vanuit de Provincie en onder andere de 11-denklijnen vanuit de GMRegio. Maar ook de omgevingsvisie en -plan heeft tot op heden meer capaciteit gevraagd dan eerder ingeschat. Ten aanzien van voorgaande met de beschikbare capaciteit en prioritering van werk hebben we de LAS dit jaar niet kunnen oppakken.*
We beheren en onderhouden de openbare ruimte en zorgen voor een duurzame, schone, hele en veilige woon-, werk- en leefomgeving (Dorus Klomberg)
Wij hebben de openbare ruimte in 2023 beheerd conform de in december 2021 door de Raad vastgesteld integraal beheerplan met onderliggende beheerplannen.
We zorgen voor schoon water in het kader van goed, toekomstbestendig stedelijk waterbeheer (Dorus Klomberg)
Het Watertakenplan Olburgen 2023-2027 is 20 december 2022 door de Raad vastgesteld. Daarin is onder andere gekozen de locaties met wateroverlast de komende jaren aan te pakken (binnen projecten IBOR). *Daarnaast wordt de aanpak van afgelopen jaren doorgezet om hemelwater af te koppelen en lokaal te benutten of te infiltreren. In projecten koppelen we, waar mogelijk en doelmatig, verhard oppervlak af van de vuilwater riolering. Als het kan nemen we maatregelen om water vast te houden in de bodem (sponswerking). Door hemelwater lokaal in de bodem te infiltreren en lokaal te benutten, dragen we ook bij aan het beperken van droogte- en hittestress.*

Mobiliteit en infra

Doel	Voortgang
We bouwen aan een verkeersveilige, bereikbare en op een duurzame mobiliteit ingerichte woon-, werk- en leefomgeving (Gea Hofstede)	
Op meerdere wegen zijn fietsstroken verbreed en andere verkeersveiligheidsmaatregelen genomen. Verdere voorbereiding voor het verlagen van de snelheid naar 30 km/u in bepaalde buurten heeft plaatsgevonden (Rheden, De Steeg, Laag-Soeren). Zoals, bewonersoverleggen over de maatregelen en verdere technische uitwerking van tekeningen. Op de Doesburgsedijk zijn verschillende maatregelen uitgevoerd ter ontmoediging van doorgaand gemotoriseerd verkeer. De uitvoering voor het verbeteren van de verkeersveiligheid op de spoorwegovergangen krijgt vorm. In 2022 zijn diverse overwegen verbeterd. In 2023 is de spoorwegovergang Lentsesteeg tijdelijk afgesloten voor de veiligheid van langzaam verkeer, vooruitlopend op de beveiliging van deze overweg. Tot slot is in 2023 een bijdrage voor het Verenfonds 2024 veilig gesteld en de laadinfrastructuur verder uitgebreid.	
We toetsen leefbaarheidseffecten omtrent goederenvervoer en externe veiligheid via spoor- en waterwegen. (Gea Hofstede)	
Samen met betrokken overheden en andere partijen hebben we overlegd over de diverse ontwikkelingen in het spoor(goederen)vervoer over de IJssellijn. Procedures (ministerie I&W en ProRail) over de geluidswerende maatregelen langs het spoor zijn doorlopen en ProRail heeft deze projecten verder in de voorbereiding gebracht.	

Welke resultaten zijn gerealiseerd?

Energie- en warmtetransitie

Resultaat	Voortgang
Doel: De bebouwde omgeving in Rheden is in 2040 aardgasvrij met aandacht voor financiële ontzorging en handelingsperspectief voor een individuele aanpak.	
Portefeuillehouder: Paul Hofman	
In een tweede wijk is gestart met het opzetten van een WUP.	
Het WUP in Dieren-West is vastgesteld. In Dieren-Stenfert en Ellecom wordt gewerkt aan een buurtgerichte aanpak. In de nieuwe energievisie zal bekeken worden in hoeverre dit ook een WUP gaat worden.	
Geactualiseerde Warmtetransitievisie conform afspraken Warmtespoor RES.	
De actualisatie in het kader van de RES volgt pas medio 2024. In een nieuwe energievisie (begin 2025) volgt een verregaande actualisatie van zowel de huidige wamtevisie als van de bestaande beleidskaders.	
Inzicht in alternatieve warmtetechnieken, collectief en individueel	
Er zijn in 2024 verkenningen uitgevoerd naar warmtenetten in Eerbeek en in Stenfert. De lessen daar helpen ons bij het verkennen van kansen en mogelijkheden. Ook in de Citydeal rondom verduurzaming bedrijfsterreinen leren we over techniek, Daarnaast zijn we betrokken bij het traject warmte uit water (aquathermie).	
Keuze mate van ontzorging door gemeente bijvoorbeeld door de doorontwikkeling van het energieloket en een MEDO	

In 2023 is de aandacht voor activering, bewustwording en communicatie geïntensiveerd. Het aanbod van energiecoaches en andere ondersteuning is uitgebreid. Sinds eind 2023 is er een energiewinkel in de wijk Dieren-West.
Vastgesteld wijk uitvoeringsplan Dieren West en borging naar uitvoeringsfase
Het WUP Dieren-West is vastgesteld en de uitvoeringsfase is begonnen. De opening van de energiewinkel, de start van de MEDO-kwatiermaker en de start van een buurt klusbedrijf zijn concrete voorbeelden.
Doel: Inwoners en bedrijven zijn zich bewust van hun aandeel in de klimaatopgave en dragen hun steentje bij
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Een volwaardig klimaatplatform "Wat is jouw Rheden".
De website heeft in 2023 een groter bereik en een belangrijke plaats als platform voor de brede duurzaamheidscommunity gekregen.
Een toolkit met methodes en inzichten voor bewustwording en actie
De ontwikkeling van een toolkit is niet langer een doel op zich maar wordt meegenomen in de plannen voor activering en bewustwording en de samenwerking met het onderwijs. Met alle (nieuwe) activiteiten en opgedane ervaringen ontstaat een brede toolbox van instrumenten.
Een pilot klimaatbewustzijn en actie in minimaal één wijk
In 2023 hebben we in meerdere wijken acties gehouden. De belangrijkste daarvan was het energiefestival in juni in Dieren-West. Bij lokale activiteiten (zoals de dorpsfeesten) zijn gerichte acties georganiseerd.
Een optimaal werkend Regionaal Energieloket
Het energieloket wordt door inwoners goed gevonden. Wel wordt het energieloket minder als "lokaal" ervaren. De evaluatie nemen we mee voor de keuzes in 2024 en verder.
Doel: In 2040 wekken wij alle energie die wij gebruiken duurzaam op
Portefeuillehouder: Paul Hofman
In 2030 is op grote daken in Rheden minimaal 25,5 MW aan vermogen opgesteld.
De uiteindelijke doelstelling ligt in 2030. Wij kunnen nu nog niet goed aangeven of wij op schema liggen. Belangrijke aandachtspunten zijn de capaciteit op het net en de financiering.
In 2025 is er minimaal 7 hectare aan zonnevelden in Rheden (op land en water) gerealiseerd.
De doelstelling is voor 2025. Afhankelijk van de besluitvorming over grootschalige opwek, de te ontwikkelen gebiedsvisie voor het gebied tussen Spankeren en Laag Soeren, bezien wij de verder planning en mogelijkheden. Ook netcongestie speelt een rol bij de voortgang op dit doel.
In 2025 zijn er minimaal 5 windmolens met een tiphoogte van 20 tot 50 meter in Rheden opgesteld.
Gezien de beperkingen vanuit natuurwetgeving vanwege de zone rond de Veluwe is plaatsing van windmolens in 2025 niet in de verwachting. Het gaat hier bijvoorbeeld om de Wespendief, maar ook bijvoorbeeld beschermde vleermuizen. In de RES 2.0 is er geen wind opgenomen voor Rheden.
We nemen gezamenlijk de noodzakelijke stappen om te zorgen dat de energie die in 2040 wordt gebruikt duurzaam opgewekt is

We nemen op dit moment gezamenlijk de stappen die mogelijk zijn binnen de huidige kaders. Aangezien grootschalige opwek achter loopt met het doel en dat alleen met zon op daken de opgave niet realiseerbaar is, ligt het in deze fase niet in de lijn de verwachting dat we dit doel in 2040 halen. Hierbij kunnen we nu nog geen rekening houden met nieuwe ontwikkelingen.

Vernieuwing omgevingsbeleid

Resultaat	Voortgang
Doel: In 2023 werken we met de Omgevingswet	
Portefuillehouder: Paul Hofman	
Wij voldoen aan alle 19 eisen en 8 adviezen van de VNG.	
We voldoen.	
Onze systemen zijn gekoppeld aan de landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en initiatiefnemers kunnen vragenbomen doorlopen.	
We voldoen.	
Besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving gaat sneller en beter.	
Omgevingswet is uitgesteld naar 1 jan 2024. Versnelling kon daardoor nog niet bereikt worden.	
Het omgevingsrecht is op gemeentelijk niveau inzichtelijk, voorspelbaar en gemakkelijk in het gebruik en geeft bestuurlijke afwegingsruimte.	
Er zijn trainingen gegeven en er zijn handleidingen. Omdat het nieuwe wetgeving betreft is er nog geen sprake van voorspelbaarheid. Hoe de bestuurlijke afwegingsruimte uitpakt zal in 2024 gaan blijken, bijvoorbeeld als gevolg van jurisprudentie of best practices van andere gemeenten.	
De leefomgeving staat op een samenhangende manier centraal in beleid, besluitvorming en regelgeving.	
Bereikt. Aandacht voor samenhang tussen beleidsvelden, tussen gemeente en samenleving en focus op het kunnen leveren van diensten.	
Doel: In 2024 hebben wij een Omgevingsvisie	
Portefuillehouder: Paul Hofman	
Wij geven vanuit de dialoog met de samenleving richting aan de omgevingsvisie.	
Gedaan	
Doel: Wij versnellen gewenste ruimtelijke ontwikkelingen door prioritering	
Portefuillehouder: Paul Hofman	
Wij zetten onze beschikbare ambtelijke capaciteit optimaal in op gewenste ruimtelijke ontwikkelingen	
Wij werken op dit moment de prioritering uit. Daarbij starten wij met de uitvoeringsstrategie voor de woningbouw(versnelling).	
Doel: Wij voeren gebiedspilots uit om te experimenteren met de Omgevingswet	
Portefuillehouder: Paul Hofman	
Twee gedragen integrale visies voor de gebieden Soerens Broek-Spankeren en De Beemd-Velperwaarden	

We zijn op dit moment samen met de provincie en het waterschap bezig met het opstarten van de gebiedsvisie op basis van het beleidskader Energie en Landschap. Het budget is door ons als cofinanciering toegezegd aan Provincie en Rijk. . *De tweede gebiedsvisie komt voort uit de Omgevingsvisie Buitengebied. Ook hiervoor zijn we, samen met de provincie, gemeente Arnhem, gemeente Rozendaal, waterschap en natuurmonumenten, bezig met een integraal gebiedsproces waarin natuur, de wateropgaven, recreatie, landschap en cultuurhistorie bij elkaar komen en dient het budget als cofinanciering.* *Bij het inhoudelijk opstarten van de projecten blijkt dat we met deze beide budgetten, naast een bijdrage van andere overheden (waaronder mogelijk het Rijk vanuit het NPLG) ook nog subsidie kunnen aanvragen bij provincie en RCE.*

Volkshuisvesting

Resultaat	Voortgang
Doel: Terugdringen woningtekort	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Actueel bouwprogramma Woonvisie	
Er is veel woonbeleid vastgesteld: woondeal 2.0, woonwagenbeleid, woonzorgvisie, uitvoeringsstrategie woningbouw, actualisatie woonvisie, nieuwe doelgroepenverordening en huisvestingsverordening.	
Toename aantal reguliere woningen	
Er zijn in 2023 bruto 11 woningen toegevoegd, er zijn 57 woningen onttrokken (sloop en samenvoeging), dus netto zijn er -46 woningen toegevoegd. Dit zijn te weinig woningen om de ambitie van minimaal 810 woningen van 2023 t/m 2030 te realiseren.	
Meer flexwoningen/CPO/bijzondere woonvormen	
Projectleider flexwonen is gestart in 2023. Planning is 30 flexwoningen te realiseren begin 2025.	
Doel: Tegengaan van de tweedeling	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Meer balans in wijken en buurten	
Er wordt sinds het vaststellen van de Woondeal 2.0 (maart 2023) ingezet op 30% sociale huur in de nieuwbouw. Door sociale huur met name in de veerkrachtige wijken te realiseren, komt er in de minder veerkrachtige wijken ruimte voor meer differentiatie. Sociale huur is nu gepland op de Admiraal Helfrichlaan, Imboslaan, de Kwekerij en IJsseldistrict. Ook is er een nieuwe doelgroepenverordening vastgesteld waardoor we beter kunnen sturen op locaties voor sociale huur en/of middenhuur en zorgen dat de woningen ook langdurig voor de doelgroep beschikbaar blijven.	
Doel: Betaalbare, levensloopgeschikte en circulaire woningen	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Voldoende betaalbare woningen	
Op de meest recente planningslijst is ruim 67% van de woningen betaalbaar. Met ook nog een aandeel onbekend qua prijsklasse in onze planningslijst waarbij we sturen op betaalbaar komt dit percentage uiteindelijk uit op 70%.	
Meer levensloopgeschikte woningen	

Omdat de nieuwbouw achter blijft, blijft ook het aantal toegevoegde levensloopgeschikte woningen achter. Met Vivare maken we afspraken hoe het aantal levensloopgeschikte woningen in de bestaande voorraad kan toenemen.
Meer doorstroming op de woningmarkt
De wooncoach heeft 39 hulpvragen opgepakt in 2023 waarvan in totaal 6 tot een verhuizing hebben geleid.
Stimuleren circulaire woningbouw
Bij nieuwe initiatieven wordt aandacht gevraagd voor de circulaire impactladder. Ook is er een regionaal plan van aanpak gemaakt voor meer circulaire en conceptuele bouw, waar wij bij aanhaken.
Doel: Veerkrachtige, duurzame wijken en dorpen
Portefeuillehouder: Gea Hofstede
Integrale wijkvisie Stenfert Dieren
Op dit moment wordt er in Stenfert gewerkt vanuit een gezamenlijke uitvoeringsagenda. Daarbij zetten we in op kortere lijnen tussen inwoners en gemeente. We ondersteunen de wijk bij opfleurdagen en samen eten (dit wordt inmiddels door de wijk zelf georganiseerd). Daarnaast hebben we samen met Vivare opdracht gegeven aan bureau Inbo om een ruimtelijke agenda en een ontwikkelvisie op te stellen. Daarmee gaan we kijken welke ingrepen we kunnen doen vanuit de aantrekkelijke woonwijk, de openbare ruimte en de duurzame wijk om andere principes zoals kansen voor iedereen en samenredzame wijk te versterken. In de zomer van 2024 wordt dit afgerond.
Betere woningmix in minder veerkrachtige wijken
Er wordt een ontwikkelvisie gemaakt voor Stenfert, waar een betere woningmix onderdeel van uitmaakt. Ook stimuleren we het toevoegen van sociale huurwoningen in meer veerkrachtige wijken, zoals in het nieuwe IJssel District, Imboslaan en Admiraal Helfrichlaan. Met het toevoegen van sociale huurwoningen in meer veerkrachtige wijken is het ook mogelijk om in onze minder veerkrachtige wijken (Dieren Stenfert, Rheden West en Velp Zuid) de sociale huurvoorraad te laten afnemen. Een uitruil is dan aan de orde.
Meer opwek duurzame energie
Aantal woningen met zonnepanelen is toegenomen van 15% naar 21%.
Besparen op energiegebruik
SPUK-Nationaal Isolatie Programma is aangevraagd en toegekend (1,6 miljoen voor de periode 2024-2026) voor het verduurzamen van de woningen met een label EFG en een WOZ waarde onder de 429.000. Woning eigenaren mogen 1 of 2 maatregelen nemen (glas, vloer, dak, ventilatie). Het gaat om 2500-4000 euro per woning. Vivare heeft eind 2023 het Plan van Aanpak uitgewerkt om alle EFG-labels uit te faseren voor 2028. In 2024 worden 100 woningen in de gemeente Rheden versneld aangepakt.

Economische ontwikkeling

Resultaat	**Voortgang**
Doel: Het aantrekkelijk houden van het vestigingsklimaat voor ondernemers door ruimte te bieden om mee te bewegen met nieuwe ontwikkelingen	
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven	

In 2023 ligt er een gedragen herinrichtingsplan voor een aantrekkelijker winkelgebied Velp (Hoofdstraat) dat zorgt voor aantrekkelijk gebied
Conform de bestuurlijke speerpunten is de planning dat we 2023 gebruiken voor uitlijnen van het proces. In 2024 willen we komen tot een gedragen herinrichtingsplan. De ambitie is nog steeds om in 2024 te komen tot een gedragen herinrichtingsplan. Het risico is aanwezig dat dit vertraging oplevert en een doorloop heeft naar 2025.
De ambitie is het aantal bedrijven, passend bij de gemeente Rheden, te laten stijgen
Het aantal bedrijven en de werkgelegenheid is in 2023 t.o.v. 2022 gestegen.
Het aantal leegstaande panden op werklocaties (bedrijventerreinen en winkelgebieden) is gedaald met 2%
De leegstand is niet gedaald met het beoogde percentage. De leegstand is ten opzichte van 2022 op hetzelfde niveau gebleven.
In 2023 vinden er minimaal 3 projecten plaats binnen de Triple Helix VeluwezOOOm- samenwerking
Binnen de lokale Triple Helix samenwerking zijn meerdere activiteiten uitgevoerd: *1. Wekelijkse open coffee bij het Astrum College* *2. Samenwerking onderwijs, ondernemers en overheid bij het Wijn Festival in De Steeg* *3. Diverse projecten uitgevoerd op het gebied van leefbaarheid en groen.*
Doel: We stimuleren de verduurzaming van bedrijven
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven
Alle relevante kantoren zijn gecontroleerd op de verplichting van energielabel C per 1 januari 2023
EPBD3 is structureel opgenomen in vth-uitvoeringsprogramma Leefomgeving 2024
EPBD3 bleek niet te vertalen in concreet toezicht (landelijke conclusie). Zomer/najaar 2023 komt de richtlijn EPBD4. Dan proberen we (de regio) het opnieuw. Concrete activiteiten nemen we mee in UP 2024. Ofwel kleine aanpassing in plan, maar wel volgens planning vooralsnog.
Stimuleringsmogelijkheden via vth voor circulaire bedrijfsvoering voor gemeente helder en vertaald naar activiteiten.
ODRA heeft afgelopen winter een pilot circulaire economie gedaan met partners, met als resultaat een aanzet voor mogelijke activiteiten. Deze aanzet neemt ODRA mee in haar in de zomer 2024 op te stellen meerjarenprogramma.
Meer opwek duurzame energie
Doel: Wij streven ernaar om de werkgelegenheidsontwikkeling op of boven het niveau te hebben van het Gelderse gemiddelde
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven
Het aantal banen in de gemeente te laten stijgen met 1,3% t.o.v. 2022 (18050: bron: PWE Gelderland 2020) in 2022
De ontwikkeling van de werkgelegenheid zal naar verwachting afwijken van het Gelderse gemiddelde. *Dit heeft o.a. te maken met het feit dat de uitbreidingscapaciteit (nieuw areaal) binnen de gemeente Rheden beperkt is.*

In 2023 wordt bij alle lokale ondernemersorganisaties (bijv. ondernemersverenigingen) het belang van inclusiviteit en de rol van de werkgevers besproken.
Doel: Stijging van het aantal overnachtingen in de gemeente Rheden
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven
Het aantal overnachtingen is gestegen ten opzichte van 2022
De verwachting is dat het aantal overnachtingen in 2023 hoger ligt dan in 2022.
Minder verkeersbewegingen door stimulering meerdaags verblijf
De nieuwe toeristische en recreatieve visie zal ondersteunend zijn aan minder verkeersbewegingen, evenals de uitvoering van het Masterplan Veluwezoom en de monitoring door mobiliteit. Onder andere uit de monitoring zal gaan blijken welke resultaten gehaald kunnen gaan worden.

Circulaire economie

Resultaat	Voortgang
Doel: Gemeente Rheden geeft het goede voorbeeld op het gebied van circulair inkopen.	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
De interne organisatie is geïnformeerd over het belang/noodzaak van circulair inkopen.	
Er wordt over gecommuniceerd met de interne organisatie	
Doel: Ondernemers zijn zich bewust van de kansen op het gebied van circulaire economie	
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven	
Het begrip circulariteit en de kansen die hierbij behoren zijn onder de aandacht gebracht van alle ondernemersverenigingen.	
Dit is gedaan	
Doel: Het scheidingspercentage afval bedraagt minimaal 75%.	
Portefeuillehouder: Ronald Ter Hoeven	
Inzichtelijk is gemaakt met welke maatregelen het scheidingspercentage verhoogd kan worden.	
Dit is gedaan	

Biodiversiteit, erfgoed en landschap

Resultaat	Voortgang
Doel: We werken aan het behouden en verbeteren van de biodiversiteit in de gemeente Rheden	
Portefeuillehouder: Paul Hofman	
We ondersteunen initiatieven vanuit de samenleving	
Daar waar mogelijk ondersteunen we deze initiatieven	
We beheren zo natuurvriendelijk mogelijk, en geven hierin het goede voorbeeld	

Er wordt zo natuurlijk mogelijk beheerd
Bewustwording, we gaan de zichtbaarheid, bekendheid en het maatschappelijk bewustzijn over biodiversiteit vergroten.
Aan de hand van het vastgestelde biodiversiteitsplan werken wij hier aan
Alle ruimtelijke ontwikkeling leveren een bijdrage aan de biodiversiteit.
De ontwikkeling van het puntensysteem is opgepakt maar nog niet afgerond. Het soortmanagementplan (SMP) is niet in 2023 gereed, omdat provincie vooralsnog geen juridische basis voor gebiedsontheffingen biedt.
Doel: Het beheer van het Rozendaalse Veld is gericht op bescherming en versterking van de natuurwaarde
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Revitalisering Beekhuizense bossen
Wij hebben de kans om deze revitalisering voor een groot deel door de provincie te laten subsidiëren. Die subsidieaanvraag is door ons ingediend en nog bij de provincie in behandeling. De uitkomst daarvan is bepalend voor de wijze waarop wij zowel de voorbereiding als de uitvoering van deze revitalisering (kunnen) gaan vormgeven. Daarom hebben wij de revitalisering van dit bosvak uitgesteld naar 2024 in afwachting van de uitkomsten van de subsidieaanvraag bij de provincie.
Doel: Het beschermen, versterken en verbinden van het Rhedens landschap.
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Wij stellen een landschapsuitvoeringsprogramma op.
Dit wordt in 2024 opgeleverd. De resultaten van een aantal gebiedsprocessen die in 2023 zijn opgeleverd en de eerste versie van Omgevingsvisie moeten worden afgewacht.
Toename realisatie landschapsprojecten van derden.
Er is een toename van deze initiatieven
Doel: Het erfgoed is in goede staat
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Aanvragen worden tijdig en kundig afgehandeld en bij de uitvoering worden eigenaren deskundig begeleid.
Aanvragen worden tijdig behandeld. Ruim 250 beoordelingen (cultuurhistorie en archeologie) zijn in 2023 afgehandeld.
We borgen de instandhouding van erfgoed via de Omgevingsvisie.
Binnen het proces van de Omgevingsvisie wordt input gegeven om de erfgoedwaarden en beleid te borgen in het eindresultaat.
We reiken jaarlijks een Erfgoedprijs uit.
Door personele omstandigheden is in 2023 geen Erfgoedprijs uitgereikt.
We gaan aanwezig erfgoed uit 1573 onder de aandacht brengen in het kader van Rheden 450 jaar.
In het jubileumjaar zijn diverse activiteiten en projecten gerealiseerd waarin ons erfgoed wordt gevierd. Onder andere: scheurkalender 450 jaar Rheden, fototentoonstelling 'Muurankers en Gevelstenen', verjaardagskalender zeefdrukken erfgoedlocaties en de hologramvitrine met de vondsten van de Velpse goudschat.
Doel: We zetten erfgoed in voor het behalen van gemeentebrede doelen.
Portefeuillehouder: Paul Hofman

We adviseren 40 monumenteneigenaren over de verduurzaming van hun pand.
In 2023 hebben 10 monumenteigenaren gebruik gemaakt van de DuMo-coach, waarmee het aantal adviesgesprekken binnen het project op 120 komt te staan. Daarnaast is er gestart met het vervaardigen van een detailboek (i.s.m. Ede en Arnhem) om vergunningaanvragen voor eigenaren makkelijker te maken.
Jaarlijks wordt minimaal één cultuurhistorische analyse opgesteld als onderlegger voor de integrale wijkaanpak.
Voor Ellecom is in het kader van de gebiedsgerichte aanpak voor verduurzaming historische panden in Ellecom een cultuurhistorische analyse opgesteld.
We voeren samen met de vijf andere Veluwezoomgemeenten het Cultuur- en Erfgoedpact Veluwezoom vol Verhalen uit.
In 2023 is het belevingsobject bij de Oliemolen in Eerbeek gerealiseerd. De overige 8 belevingsobjecten worden in 2024 gerealiseerd. In Rheden zullen in april 2024 twee belevingsobjecten geplaatst worden.
We ondersteunen de initiatiefgroep in Ellecom bij de organisatie van twee kennisbijeenkomsten over de verduurzaming van historische panden.
Het doel was de ondersteuning van twee kennisbijeenkomsten. Dit ging uit van provinciale subsidie medio 2023. Het besluit over de provinciale subsidie werd echter pas eind september 2023 genomen. In verband daarmee zijn de kennisbijeenkomsten doorgeschoven naar 2024. De eerste heeft plaatsgevonden in februari 2024. Het project loopt tot eind 2025 en voorziet in meerdere kennisbijeenkomsten.
Doel: We ontsluiten erfgoedinformatie voor iedereen.
Portefeuillehouder: Paul Hofman
Een integrale gebiedsatlas (inclusief gebiedsgenese).
De gebiedsgenese is eind 2023 vertraagd door capaciteitsproblemen. Dit product duurde langer dan voorzien om te maken. Omdat het een nieuw product is, was het maken van een tijdsinschatting lastig. De genese wordt in 2024 afgerond. De gebiedsatlas wordt in fases vanaf 2024 ontsloten.
We hebben alle beschermde monumenten na screening ingevoerd in de digitale database
Alle gemeentelijke monumenten en rijksmonumenten (met beperkte basisinformatie) zijn in de database ingevoerd.
We ontsluiten in 2023 -450 jaar Rheden- bij wijze van pilot één archeologische vindplaats via virtual reality.
Niet gerealiseerd. Betreft project in samenwerking met Rhedelijk Cultureel. De benodigde cofinanciering kon niet worden gevonden.
Samen met Stichting Rheden op de Kaart ontsluiten we 1.000 Points of Interests via een vernieuwde website
Het design is vastgesteld. Er wordt gewerkt aan het functioneel ontwerp en de datakoppeling.
We actualiseren de archeologische waardenkaart.
In overleg met regio is opdrachtnemer gevonden. Afspraken omtrent opdrachtomschrijving en planning zijn in de maak.

Inrichting en beheer openbare ruimte

Resultaat	Voortgang
Doel: We vervangen/herinrichten de openbare ruimte als object aan het einde is van zijn levensduur is, of er sprake is van gewijzigde inrichting en/of functie	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
In alle projecten en het beheer passen we een integrale aanpak toe en nemen expliciet klimaatadaptieve maatregelen mee	
Het klimaatadaptiever en waterrobuuster maken van de leefomgeving is een belangrijk doel in de projecten. Hiervoor wordt gekeken naar mogelijkheden om problemen met water op straat tegen te gaan of te voorkomen. In de Oranjebuurt en de wijk Stenfert in Dieren worden hiervoor infiltratieriolen aangebracht. Bij de Oranjeweg in Rheden wordt ook een infiltratieriool aangebracht en is hiervoor een strook groen naast de weg zo ingericht dat bij heftige regenval het regenwater in deze strook kan stromen, zodat het geen overlast op de weg veroorzaakt. Hittestress wordt verminderd door waar mogelijk bomen en beplanting toe te voegen door bijvoorbeeld het verwijderen van verharding die niet nodig is. Daarnaast worden ook initiatieven ontwikkeld om bewoners te stimuleren hun tuinen te vergroenen.	
Voor de herinrichting en vervanging binnen de openbare ruimte worden de verschillende planningen van water en riolering (WTPO), wegen, groen, spelen, verkeersveiligheid, woningbouw, geprioriteerd	
Om een integrale aanpak te realiseren worden de betrokken disciplines (Water en riolering, Wegen, Groen, Spelen, Verkeer en Klimaatadaptatie) vanaf het begin van het project bij de voorbereiding betrokken. Zo worden de planningen, wensen en onderhoudsbehoeften op elkaar afgestemd. Tevens wordt gekeken naar de meldingen, die van de bewoners zijn binnengekomen. Waar mogelijk worden ook deze in het project meegenomen. Hierdoor kunnen mensen en middelen effectiever en efficiënter ingezet worden en worden meekoppelkansen optimaal benut.	
Doel: In het beheer en inrichting van de openbare ruimte geven we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of inwoners met inkomensondersteuning de mogelijkheid om werkervaring op te doen	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Bij de werkzaamheden in de openbare ruimte leiden we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of inwoners met inkomensondersteuning op naar werk, door ze een plek te bieden waar zij in een veilige omgeving werkervaring op kunnen doen	
In 2023 zijn hebben we met 6 Garantiebanen bijgedragen aan het te behalen quotum in de Wet banenafspraak. Ook zijn er 5 beschutte werkplekken en 4 werkervaringsplekken ingevuld. In verschillende herinrichtingsprojecten is SROI toegepast. We hebben 6 studenten/leerlingen begeleid in hun stage en/of afstudeeropdrachten binnen het beheer en inrichting van de openbare ruimte.	
Doel: We werken aan het zoveel mogelijk beperken en voorkomen van wateroverlast, hitte- en droogtestress	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
In 2023 verminderen we het % asfalt in de openbare ruimte ten opzichte van 2022	
Het uitgangspunt is om waar mogelijk asfalt te vervangen door een elementenverharding. Dit gebeurt met name in de woonwijken. Hierdoor worden het asfalt in de woonwijken bij een herinrichting vervangen door stenen. *In de periode van 2023 tot 2025 worden hierdoor de rijbanen in de Oranjebuurt in Dieren voorzien van een elementenverharding. In 2023 is het asfalt in de Kastanjelaan in Velp vervangen door stenen.*	

In 2023 verminderen we in projecten de m2 verhard oppervlak met gemiddeld 10%
Daar waar mogelijk wordt verharding vervangen door groen, door de beperkte openbare ruimte is het met name in de oudere (bestaande) wijken niet altijd haalbaar om 10% vergroenen In 2023 zijn o.a. de volgende projecten gerealiseerd, de Harderwijkerweg in Dieren (toevoeging in de vorm van beplanting en bomen) Totaal vergroening 1248 m2 (bestaande uit 700 m2 trottoir, 228 m2 parkeervakken en 320 m2 midden geleiders niet meer toegepast), De Kastanjelaan in Velp (toevoeging in de vorm van een haag aan de spoorzijde) Totaal vergroening 200 m2 (bestaand uit 200 m2 tegelpad niet meer toegepast); En de Oranjebuurt in Dieren (toevoeging in de vorm van beplanting en bomen) Totaal vergroening 4032 m2 (bestaand uit 4032 m2 tegelpad niet meer toegepast).
Doel: Kinderen en jongeren in de gemeente Rheden spelen volop buiten. Daarvoor zijn er voldoende, uitdagende en gevarieerde speelplekken in de openbare ruimte.
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
We willen dat kinderen vaker en langer buiten spelen.
In 2023 is de Buurtspeelplaats Spankeren gerealiseerd en is het participatietraject opgestart voor de buurtspeelplaats Willem Alexander plein in Velp. Daarnaast zijn er verschillende speelplaatsen heringericht o.a. speelterrein Huygenslaan Dieren, een speelplaats bij Hotel De Roskam (Oekraïne) en 3 nieuwe speeltoestellen op de natuurspeelplaats Velp Noord. Het geplande Johan Wagenaarplein is bij nader inzien toch minder geschikt als buurtspeelplaats, de multi-sportcourt locatie ligt te dicht op de woningen. De voorbereidingen van de buurtspeelplaatsen Burg. Brandplein (Velp) en Speenkruidstraat (Rheden) zijn opgestart, maar de realisatie schuift door naar 2024. *In 2023 is gestart met wekelijkse wijksport- en spelactiviteiten op 5 plekken in Velp, om kinderen te stimuleren buiten te spelen. In 2024 breiden we dit uit naar Dieren en Rheden.*
Doel: We willen onze inwoners beter informeren en inspireren om klimaatadaptief te handelen via watisjouwrheden.nl
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
In 2023 heeft de gemeente Rheden een communicatiestrategie voor klimaatadaptatie en water (integrale aanpak)
Er is gestart met het werken aan de uitbreiding van watisjouwrheden.nl voor de thema's klimaatadaptatie en biodiversiteit. Naar verwachting is het resultaat in 2024 online. *Onder andere via watisjouwrheden.nl is het nieuws over de 3-30-300 kaarten en de bomen-uitdeel-actie gedeeld.*
Doel: In het beheer en de inrichting van de openbare ruimte betrekken we onze inwoners
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
Betrokken inwoners die een bijdrage leveren aan hun invulling van de woon en leefomgeving door opruimen van zwerfafval en adoptie van groen, afvalbakken en plantsoenbanken
De groenadoptie is 2023 uitgebreid met meer dan 6%, van 30.000 m2 naar 32.000 m2; *In 2023 is 37% van het totale areaal (150 afvalbakken/dispenser/hondenbak) geadopteerd.* *In 2023 is 9% van het totale areaal (39 plantsoenbanken/picknick set) geadopteerd.*
Van de "Ik Buurt Mee" bewonersinitiatieven worden er 30% gerealiseerd binnen groen, spelen en wegmeubilair

29% van alle Ik buurt mee! initiatieven is gerealiseerd binnen groen en grijs (w.o. wegmeubilair), 13% is gerealiseerd binnen spelen en sport.
Right to Challenge
Er zijn in 2023 geen bewonersinitiatieven binnengekomen in het kader van right to challenge. Wel is het aantal deelnemers aan groenadoptie toegenomen.
Doel: We ondersteunen Operatie Steenbreek en initiatieven derden
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
In 2023 heeft de gemeente circa 6 tot 8 aanvragen van inwoners i.k.v. Operatie Steenbreek gefaciliteerd
In 2023 zijn 5 initiatieven vanuit Operatie Steenbreek ondersteunt.
In 2023 hebben we 3 initiatieven voor een klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving ondersteund.
Ten aanzien van initiatieven door derden, voor een klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving, voor locaties die niet zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma van het Watertakentakenplan Olburgen 2023-2027, zijn de volgende o.a, initiatieven te benoemen: *- Een trottoir in de Wurfbainlaan in Rheden is opgeheven en vervangen door beplanting. De bewoners onderhouden gezamenlijk deze nieuwe groenstrook (groenadoptie)* *- De voorbereidingen voor het mogelijk vergroening in de Groenestraat Rheden zijn opgestart, dit proces loopt nog.*
Doel: De gemeente Rheden streeft met haar openbare verlichting veiligheid voor haar inwoners na. Op het gebied van duurzaamheid wil zij verder stappen zetten, door te investeren in energiebesparende LED-armaturen met dimmodules
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
De gemeente gaat door met het verdere verlaging van het energieverbruik van de OVL.
IIn 2023 hebben we ons ingezet op verdere verduurzaming van het areaal door 187 armaturen te upgraden naar dynamisch Ledverlichting in het buitengebied. Naast verduurzaming zorgt de gekozen verlichting ook voor een verbeterde leefomgeving van onze fauna in het buitengebied. Deze aan fietspaden geplaatste verlichting heeft een energiebesparing gerealiseerd van 16.800 kWh per jaar. Dit betekende dat in 2023, 74% (5466 armaturen) van ons totale areaal van 7.341 armaturen in de gemeente Rheden was voorzien van Ledverlichting, wat aanzienlijk hoger is dan het gemiddelde van circa 59% in een benchmark met 79 andere gemeenten.
Doel: We stellen een lokale klimaatadaptatiestrategie (LAS) op
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
In 2023 wordt het inhoudelijke proces gestart om de LAS op te stellen
LAS schuift door 2024. Door de verschuiving van het proces van de LAS, kan mede de input uit de dorpsgesprekken van de omgevingsvisie en de duurzaamheidsagenda worden meegenomen.
Doel: We beheren en onderhouden de openbare ruimte en zorgen voor een duurzame, schone, hele en veilige woon-, werk- en leefomgeving
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
Het beheer en onderhoud richt zich op het minimaal veilig en functioneel houden van de openbare ruimte. We onderhouden bijna de hele openbare ruimte op minimaal een CROW-niveau B (basis). Wegen op minimaal CROW-niveau C (laag)

Op basis van monitoring de openbare ruimte voldeed minimaal 90% aan de CROW kwaliteitsnormering B (basis). Uitzondering is wegen, deze is vastgesteld op CROW kwaliteitsnormering C (laag) en ook deze voldeed op basis van monitoring voor minimaal 90% aan dit niveau.
Doel: We zorgen voor schoon water in het kader van goed, toekomstbestendig stedelijk waterbeheer
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
In 2023 wordt 1500 m1 gescheiden stelsel gerealiseerd
In 2023 hebben we 500 m1 gemengde riolering afgekoppeld door een gescheiden stelsel aan te leggen. *Het leek niet mogelijk (doelmatig) om in meer projecten die in uitvoering zijn het hemelwater af te koppelen.* *Vanwege beperkte bezetting en/of verloop onder personeel zijn minder projecten in uitvoering en is meer tijd nodig om tot uitvoering te komen.*

Mobiliteit en infra

Resultaat	Voortgang
Doel: We bouwen aan een verkeersveilige, bereikbare en op een duurzame mobiliteit ingerichte woon-, werk- en leefomgeving	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Toetsen van de gefaseerde aanpak in overwegbeveiliging door de spoorwegbeheerder	
Voorbereiding en verdere uitvoering van Verbeterprogramma Overwegen van ProRail (Biljoen, Begraafplaats/Jeugdland, Schaarweg). Overweg Lentsesteeg is tijdelijk afgesloten en de projectscope is gewijzigd naar een beveiligde overweg.	
Een actuele visie op (duurzame) mobiliteit	
In de zomer is met een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de status van de Mobiliteitsvisie. Door de komst van de Omgevingswet moet de Mobiliteitsvisie integraal in de Omgevingsvisie landen. Dit heet Bouwsteen Mobiliteit. Vervolgens is met de technische agendacommissie van de raad bepaald dat er toch een startnotitie voor de Bouwsteen Mobiliteit moet komen. Deze Startnotitie is in concept opgesteld en ligt in het voorjaar van 2024 voor ter behandeling in de gemeenteraad.	
We vergroten de laadinfrastructuur voor motorvoertuigen	
De locaties zijn aangewezen en besluitprocedures afgerond. De fysieke uitvoering van de laadpalen zelf heeft wel enige vertraging, omdat het Vattenfall in Charge niet altijd is gelukt om laadpalen te plaatsen. Sinds Q4-2023 worden in onze gemeente weer laadpalen geplaatst. In totaal zijn er 8 laadpalen geplaatst. Op 3 locaties kon geen laadpaal geplaatst worden wegens overbelasting op het laagspanningsnet (netcongestie).	
Bevorderen van de verkeersveiligheid in de wijken en waar mogelijk in de bebouwde kom 30km zones instellen	
Verkeerseducatie is actief gepromoot, er zijn voorlichtingen gegeven en het praktisch verkeersexamen is georganiseerd. Na de schoolvakanties zijn bij basisscholen snelheidsdisplays opgehangen. Verdere voorbereidingen uitvoering 30 km-zones heeft plaatsgevonden.	
Doel: We toetsen leefbaarheidseffecten omtrent goederenvervoer en externe veiligheid via spoor- en waterwegen.	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	

Input leveren en toetsen op ontwikkelingen en planvorming inzake het (spoor)goederenvervoer in ambtelijk en bestuurlijk samenwerkingswerkverband
We hebben bestuurlijk overleg gevoerd over spoorgoederenvervoer. Op initiatief van de gemeente Rheden sluiten we aan bij het overleg van de gemeenten langs de IJssellijn en Twentelijn.

Wat is de bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG)?

Tabel: Bijdrage aan de Sustainable Development Goals

Taakveld(en)	Bijdrage aan SDG*
• 1.1 Crisisbeheersing en brandweer • 1.2 Openbare orde en veiligheid • 2.1 Verkeer en vervoer • 2.2 Parkeren • 2.3 Recreatieve havens • 2.4 Economische havens en vaarwegen • 2.5 Openbaar vervoer • 3.1 Economische ontwikkeling • 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur • 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen • 3.4 Economische promotie • 5.5 Cultureel erfgoed • 5.7 Openbaar groen en (open lucht) recreatie • 7.2 Riolering • 7.3 Afval • 7.4 Milieubeheer • 7.5 Begraafplaatsen en crematoria • 8.1 Ruimtelijke ordening • 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) • 8.3 Wonen en bouwen	• 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

* Sustainable Development Goals, zie bijlage 9 voor een nadere toelichting

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma 1, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisaties:

- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA);
- Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
- Euregio Rijn-Waal (privaatrechtelijke samenwerking naar Duits recht).

In de paragraaf Verbonden Partijen wordt nader inzicht gegeven in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente in deze organisaties.

Wat heeft het gekost?

Programma 2. Leefomgeving

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo
	2022	2023	2023	2023	2023
Lasten					
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	758	814	1.101	888	213
2.1 Verkeer en vervoer	4.778	5.536	5.737	6.304	-567
2.2 Parkeren	132	103	106	248	-142
2.5 Openbaar vervoer	157	125	125	212	-87
3.1 Economische ontwikkeling	309	437	395	419	-24
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9	9	9	7	2
3.4 Economische promotie	287	373	376	325	51
5.5 Cultureel erfgoed	600	242	535	556	-20
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.760	3.484	3.856	3.569	287
7.2 Riolering	3.274	3.208	3.223	3.100	123
7.3 Afval	4.023	4.575	4.583	4.168	415
7.4 Milieubeheer	2.454	2.842	2.971	3.004	-32
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	660	563	579	774	-195
8.1 Ruimtelijke ordening	2.414	2.853	2.553	2.579	-26
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	152	31	2.813	6.671	-3.858
8.3 Wonen en bouwen	2.550	2.353	2.471	2.788	-317
subtotaal	25.316	27.548	31.434	35.611	-4.177
Baten					
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	624	463	463	621	159
2.1 Verkeer en vervoer	473	302	340	500	160
2.2 Parkeren	10	25	25	17	-8
2.5 Openbaar vervoer	329	97	97	165	68
3.1 Economische ontwikkeling	102	101	101	102	1
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	11	9	9	9	0
3.4 Economische promotie	469	340	340	533	193
5.5 Cultureel erfgoed	360	45	45	37	-8
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	236	350	350	171	-179
7.2 Riolering	4.817	4.885	4.928	4.812	-115
7.3 Afval	5.165	5.588	5.588	5.343	-245
7.4 Milieubeheer	66	835	845	887	42
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	660	806	806	774	-32
8.1 Ruimtelijke ordening	78	10	10	52	42
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	129	129	3.770	3.641
8.3 Wonen en bouwen	395	457	457	751	294
subtotaal	13.796	14.443	14.534	18.545	4.011
Saldo van baten en lasten	-11.519	-13.105	-16.901	-17.066	-166
Reserves					
Toevoeging	1.827	810	810	981	-171

Onttrekking	2.139	162	875	1.132	257
Resultaat	-11.208	-13.753	-16.835	-16.915	-80

Belangrijkste afwijkingen

Taakveld (afwijkingen per taakveld => 50.000)	Bedrag in € 1.000	Inc. / Struct.
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	372	I/S
Een groot deel van de onderschrijding komt doordat een aantal ramingen op 'Overige bezittingen' terecht gekomen is, terwijl er vanaf 2023 afgesproken is dat op gebouwniveau geboekt zal worden. Dit verklaart o.a. de overschrijding van 151K op de Parkeergarage Dieren (zie taakveld 2.2). Verder kan een deel van de onderschrijding verklaard worden doordat we meer groenstroken verkocht hebben in 2023, waardoor we extra inkomsten gegenereerd hebben. Bij de komende begroting zullen we de ramingen per gebouw op de juiste kostenplaats indelen. Daarnaast zijn de onderhoudswerkzaamheden aan Openluchttheater De Pinkenberg niet uitgevoerd. Hiervoor was 175K geraamd, waarvan 75K een ontvangen bijdrage van de gemeente Rozendaal. Tevens zijn de toegerekende personeelslasten lager dan begroot, voordeel van 85K.		
2.1 Verkeer en vervoer	-407	I/S
De overschrijding op het product wegen is grotendeels te verklaren door de uitgaven op een tweetal projecten op project Nijverheidslaan en op project Harderwijkerweg Dieren. Deze kosten komen voort uit groot onderhoudsmaatregelen. De Overschrijding wordt conform het integraal beheerplan geëgaliseerd met de reserve. Deze reserve is bedoeld om grotere, fluctuerende uitgaven voor groot onderhoud te egaliseren en financiering van projecten over meerdere begrotingsjaren te vergemakkelijken. De overige overschrijding is te verklaren op onderhoud straatverlichting door extra kosten gemaakt voor het aanpassen lichtmasten systeem City Touch (Dim regiem). En de niet geraamde indexering voor materiaal, brandstof en loonkosten (CBS Deelgebied GWW van Van Gelder, tabel 42/43 grond, weg en waterbouw).		
2.2 Parkeren	-151	I/S
Nog niet alle ramingen zijn op gebouwniveau verwerkt in de begroting. Zo staan er een aantal ramingen op algemene grootboekrekeningen in plaats van per gebouw. Dit resulteert in sommige gevallen in een overschrijding op gebouwniveau, ook hier bij Parkeergarage Dieren. Dit wordt gecompenseerd door de dekking bij de algemene grootboekrekening 'Overige bezittingen' bij taakveld 0.3 waar een onderschrijding is van totaal 372K.		
2.5 Openbaar vervoer	-19	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
3.1 Economische ontwikkeling	-23	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
3.4 Economische promotie	244	I/S

Het blijkt dat de baten van de toeristenbelasting en forensenbelasting enorm zijn toegenomen ten opzichte van de begroting. Dit komt door de toename van het aantal overnachtingen.		
5.5 Cultureel erfgoed	-28	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	107	I/S
Een deel (57K) van de onderschrijding is te verklaren doordat enkele groenrenovaties niet zijn uitgevoerd, vanwege capaciteitsgebrek. Daarnaast is minder geld uitgegeven omdat voor enkele projecten subsidiegeld is ontvangen (bijv. 65 bomen in Velp-Zuid). Het overige deel (50K) van de onderschrijding komt vanuit het biodiversiteitsplan bij het onderdeel Soortmanagementplan (SMP) en bijbehorend uitbesteed werk aan onderzoek en rapportage. De vertraging komt grotendeels vanuit de capaciteit van onderzoeksbureaus maar ook doordat er nog geen juridisch geborgd format voor SMP is geleverd vanuit provincie (bevoegd gezag).		
7.2 Riolering	8	I/S
De exploitatie van riolering wordt verrekend met de voorziening. Het voordeel wordt mede veroorzaakt omdat er in 2023 minder kosten zijn gemaakt dan begroot.		
7.3 Afval	170	I/S
Lagere lasten op afvalbrengstation door minder bezoekers dan begroot en tegen een lager tarief. Ook hebben we teveel betaalde kosten over 2020 t/m 2023 in 2023 terugontvangen (gecorrigeerd). Daarnaast ook lagere lasten op verbrandingskosten door minder afval dat verbrand diende te worden tegen hogere prijs dan begroot.		
7.4 Milieubeheer	9	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-227	I/S
Nadeel wordt veroorzaakt door 140K minder onttrokken aan reserves/voorzieningen. De omzet is 40K gedaald t.o.v. de Begroting. Bovendien is er sprake van diverse overige afwijkingen a 47K.		
8.1 Ruimtelijke ordening	16	I/S
Geen nadere toelichting vereist.		
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-217	I/S
Kosten opsporing en ruiming Ontplofbare Oorlogsresten waren niet begroot en worden deels (68%) vergoed door het Rijk, per saldo een nadeel van 18K. Grondexploitatie Dr. Visserstraat en Vitatron zijn in 2023 afgesloten, tezamen een nadeel van 100K. Daarnaast overige afwijkingen per saldo nadelig 99K.		
8.3 Wonen en bouwen	-23	I/S
Hogere WABO-leges opbrengsten door een aantal grotere objecten die vergund zijn.		
0.10 Mutaties reserves	86	I/S
Het saldo van de voordelige afwijking bestaat uit: • hogere onttrekking aan de reserve wegen 239K • lagere onttrekking reserve gebouwen -100K • niet geraamde onttrekking reserve COVID-19 51K		

• onttrekking aan de reserve speelplaatsen 66K • storting aan de reserve bos & natuur - 31K • storting aan de reserve landschap - 6K • storting aan de reserve afval - 133K	
Totaal	**-80**

3. Bestuur en organisatie

Wat hebben we bereikt?

Inwonersparticipatie
De participatie van inwoners bij belangrijke onderwerpen binnen de gemeente, is inmiddels een standaard onderdeel van de aanpak. Zo zijn er bijvoorbeeld uitgebreide participatietrajecten geweest bij de Omgevingsvisie en de Koers Sociaal Domein.
Het participatiebeleid dat hieraan ten grondslag ligt, wordt momenteel bewerkt.

Welke doelen zijn gerealiseerd?

Dienstverleningsagenda

Doel	Voortgang
Een klantgerichte en adequate dienstverlening aan inwoners, ondernemers en instellingen (Dorus Klomberg)	
Er is in 2023 hard gewerkt aan de digitale toegankelijkheid van onze dienstverlening. Ook is een besluit voorbereid om in 2024 te komen tot een portal voor het Sociaal Domein: I-participatie. Daardoor worden in één implementatie vrijwel alle producten en diensten van het sociaal domein digitaal toegankelijk.	

Kansengelijkheid en inclusie

Doel	Voortgang
Wij geven elke inwoner gelijke kansen (Dorus Klomberg)	
Er wordt met de doelgroepen gewerkt aan een Lokale Inclusie Agenda. Tevens wordt voor dit thema de samenwerking met Arnhem verkend.	

Inwonersparticipatie

Doel	Voortgang
Actief betrekken van inwoners en ondernemers bij besluitvorming (Dorus Klomberg)	

Er wordt gewerkt aan een Duurzaamheidsagenda, waarin de punten uit het Burgerakkoord worden omgezet in concrete activiteiten. *De duurzaamheidsagenda is een meerjarenagenda voor de periode 2023 – 2026 met een 'lichte doorkijk' naar de langere termijn. In de duurzaamheidsagenda staat omschreven welke concrete activiteiten en projecten de gemeente, inwoners, ondernemers en/of maatschappelijke instellingen voor de periode van 2023 – 2026 gaan oppakken. Oplevering zou plaatsvinden in juni 2023, dat wordt oktober 2023.* *De nota Participatiebeleid heeft ook vertraging opgelopen. Naar verwachting is deze nota Q2 2023 gereed ipv Q1.*

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen

Doel	Voortgang
Verbetering samenspel Omgeving - Gemeenteraad – College - organisatie (Carol van Eert)	
Onder regie van de Raad is een meervoudig traject gestart om het samenspel te verbeteren. Dit loopt nog tot in 2024 door.	
Vaststelling Lange Termijn Visie (Carol van Eert)	
Er is nog geen lange termijn visie. We zijn reactief op verzoeken van buurgemeenten voor verdere samenwerking (Rozendaal, Doesburg, Renkum).	
Realisatie van toegevoegde waarde door samenwerking (Carol van Eert)	
De samenwerking binnen de Groene Metropoolregio begint steeds meer vruchten af te werpen. In de notitie "Meerwaarde GMR voor Rheden" is dit nader uitgewerkt. *De samenwerking binnen de Connectie leidt tot steeds betere dienstverlening. Er wordt gewerkt aan een verdere verzakelijking van de relaties met de afnemers.*	

Vastgoedportefeuille

Doel	Voortgang
Verduurzaming van de vastgoedportefeuille (Dorus Klomberg)	
In het jaar 2023 hebben we de basis gelegd voor een gestructureerde uitvoering van de opdracht 'verduurzaming maatschappelijk vastgoed'. Hiervoor hebben we een rapportage opgesteld waarin de doelstellingen voor verduurzaming (zowel wettelijk, regionaal als gemeentelijk) zijn beschreven, evenals een gedetailleerd overzicht van de kenmerken van ons vastgoedportfolio. Op basis van de kenmerken, zijn de prioriteiten voor verduurzaming gesteld en een globale raming gemaakt voor verschillende projecten. Het uiteindelijke doel is om vanaf 2040 CO2-neutraal vastgoed te realiseren. Bij de prioritering zijn verschillende criteria zorgvuldig afgewogen. Criteria zijn onder meer: natuurlijke momenten groot onderhoud, ontwikkelingen gebruik en ontwikkelingen RO. Daarnaast worden enkele panden afgestoten, omdat deze niet meer een maatschappelijk doeleind dienen. *Het uitvoeringsprogramma om onze vastgoedportefeuille te verduurzamen zal in het 3e kwartaal 2024 aangeboden worden aan de raad ter besluitvorming. Hierin wordt het uitvoeringsplan uitgewerkt om te komen tot onze ambitie richting 2040.*	

Professionalisering organisatie

Doel	Voortgang
Rheden wil een professionele, klantgerichte en toekomstbestendige organisatie zijn, waar de inrichting van de organisatie ondersteunend is aan de visie en doelen (Gea Hofstede)	
De co-creatie aanpak voor de organisatieontwikkeling is ingang gezet ('Expeditie Rheden'). Daarbij zijn de doelen bepaald maar is de keus gemaakt dit niet volledig uit te werken in een uitvoeringsplanning. De weg ernaartoe wordt in samenspraak met leiding en medewerkers gezamenlijk bepaald. Dat doen we bewust in haalbare en waar het moet kleine stappen.	

Integrale veiligheid

Doel	Voortgang
Wij willen met elkaar een Rhedense samenleving zijn waarin iedere inwoners en ondernemer een veilige woon-, werk- en leefomgeving ervaart. (Carol van Eert)	
- *Het integraal veiligheidsbeleid 2023-2026 en een mensenhandel aanpak is vastgesteld.* - *Er zijn tweejarige uitvoeringsplannen opgesteld per thema.* - *Er is een weerbaarheidsscan uitgevoerd over de Rhedense aanpak van ondermijning en aanbevelingen worden opgepakt.* - *Er is een garageboxen controle uitgevoerd om strijdig gebruik tegen te gaan.* - *Digitale veiligheid is bij ondernemers, ouderen en jongeren onder de aandacht gebracht.* - *Het onderwerp zorg en veiligheid is geborgd door de komst van een beleidsmedewerker.* - *Voor radicalisering en extremisme is een basistraining georganiseerd voor professionals.* - *Voor de jeugdaanpak is het convenant geactualiseerd.* - *Handhavingszaken worden daadkrachtiger opgepakt door de komst van een handhavingsjurist.*	

Welke resultaten zijn gerealiseerd?

Dienstverleningsagenda

Resultaat	Voortgang
Doel: Een klantgerichte en adequate dienstverlening aan inwoners, ondernemers en instellingen	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
10% van de producten en diensten	

Er is een proces ingericht waarin de E-formulieren worden ontwikkeld, technisch gerealiseerd, vrijgegeven en online gezet. *Via een monitor wordt de voortgang van de digitalisering nauwgezet bijgehouden.* *In 2023 is een samenwerking tot stand gekomen tussen Renkum, Rheden en Arnhem op het gebied van een gecoördineerde aanpak van de digitale dienstverlening. Voorbeelden worden gedeeld.* *Samen met de gemeente Arnhem wordt de nieuwe website ontwikkeld. Dit betekent een harmonisatie van de toegankelijkheid van producten en diensten.* *In 2023 zijn 40% van de producten en diensten digitaal toegankelijk gemaakt ten behoeve van het voldoen aan de WMEBV.* *Er is een verkennend onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor evaluatie van de digitale dienstverlening.* *De ingangstermijn van de wet WMEBV is uitgesteld tot 1-1-2025.* *Er is een Rekenkameronderzoek aangekondigd naar de organisatie van de kwaliteit van de dienstverlening. Het rapport is bedoeld als input voor een verbeterplan.*
100% van de teams heeft een sterkte-zwakte analyse (nu: 0%)
Alle teams hebben de status inzichtelijk op het gebied van digitale toegankelijkheid. De sterkte-zwakte analyse heeft zich de afgelopen jaren toegespitst op de digitalisering.
60% van de deelnemers
Er is een verkennend onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor evaluatie van de digitale dienstverlening. Technologisch is dit nu nog niet mogelijk. Inmiddels is een mogelijke technologische oplossing gevonden.

Kansengelijkheid en inclusie

Resultaat	Voortgang
Doel: Wij geven elke inwoner gelijke kansen	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Zichtbaar werken aan kansgelijkheid	
In 2023 hebben wij wederom deelgenomen aan de viering van Ketikoti op 1 juli. Op Coming-outdag is zoals inmiddels traditie de Regenboogvlag gehesen. De vernielde regenboogzebrapaden in Dieren zijn hersteld. Conform het Coalitieakkoord en een eerdere motie van de Raad is gestart met een aanpak voor het opstellen van een Lokale Inclusie Agenda. In dat kader zijn in 2023 eerste gesprekken gevoerd met de gemeente Arnhem over mogelijke samenwerking op dit thema (o.a. uitwisseling ervaringen, overlappende LHBTI+ gemeenschappen). Kansengelijkheid en Inclusie zijn een speerpunt in onze nieuwe Sociale Koers en binnen de sociale basis.	
50% activiteiten schenkt aandacht aan deelname bijzondere doelgroepen	
Minimaal 1 uitvoeringsproject vanuit Preventie-akkoord heeft in 2023 als doel kansgelijkheid te versterken	

Inwonersparticipatie

Resultaat	Voortgang
Doel: Actief betrekken van inwoners en ondernemers bij besluitvorming	

Portefeuillehouder: Dorus Klomberg
Participatie toolbox beschikbaar in Q3 2023
Mede omdat het opstellen van het participatiebeleid qua planning is aangepast (van Q3 naar Q4) komt er ook een nieuwe planning voor het maken van de toolbox participatie. De toolbox zal nog niet beschikbaar zijn in Q3 en daardoor wordt de streefwaarde, van 2 keer inzetten in 2023, niet gehaald. *Het beschikbaar hebben van de toolbox is nu voorzien voor Q4 2024. Onderdeel hiervan is het participatieplatform dat al wel in 2023 meerdere keren ingezet zal worden bij projecten waarin participatie een rol heeft.*
Participatiebeleid beschikbaar in Q1 2023
Het opstellen van het participatiebeleid vraagt meer tijd dan voorzien. Dit heeft onder andere te maken met het gegeven dat er meer onderzoek nodig was over hoe de inwoners willen participeren en ook specifiek hoe we jongeren beter kunnen betrekken. In afstemming met de wethouder is de planning nu gewijzigd naar Q4-2023.
Participatieplatform beschikbaar Q2 2023
Dit participatieplatform is klaar, maar staat nog niet live. Dit omdat er eerst een paar projecten op moeten voordat het zinvol is om het platform te lanceren. De url is geclaimd. Dit is www.meedenkeninrheden.nl.

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen

Resultaat	Voortgang
Doel: Verbetering samenspel Omgeving - Gemeenteraad – College - organisatie	
Portefeuillehouder: Carol van Eert	
20% van de raadsvoorstellen is verbeterd	
Niet gemeten.	
Een verbeterd vergadermodel voor de gemeenteraad	
Nog in ontwikkeling	
Een strakkere P&C cyclus	
Planning en Controle documenten, waaronder deze jaarstukken, zijn op tijd aangeboden.	
Doel: Vaststelling Lange Termijn Visie	
Portefeuillehouder: Carol van Eert	
Procesvoorstel vastgesteld	
Nog geen procesvoorstel opgesteld.	
Lange Termijn Visie beschikbaar	
Nog geen LT-visie op samenwerking vastgesteld	
Doel: Realisatie van toegevoegde waarde door samenwerking	
Portefeuillehouder: Carol van Eert	
Visie op partnerschap c.q. samenwerking	
Naast de nota Verbonden Partijen is geen nieuwe/aanvullende visie ontwikkeld.	

5 samenwerkingsverbanden bestendigen wij: GMR, VGGM, ODRA, De Connectie en MGR SD
Deze zijn bestendigd.
Inhoudelijke meerwaarde in meetbare termen vastgelegd
Dit verschilt sterk per samenwerkingsverband. Jaarverslagen, kwartaalberichten bieden steeds meer concreetheid inzake de prestaties/resultaten. Monitoren winnen aan kwaliteit.

Vastgoedportefeuille

Resultaat	Voortgang
Doel: Verduurzaming van de vastgoedportefeuille	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
30% van vastgoedportefeuille is energie neutraal	
We hebben een goede start gemaakt door met de realisatie van de nieuwbouw Gemeentehuis. Dit gebouw wordt ENG en aardgasloos opgeleverd. Verder loopt de renovatie Sporthal Theothorne volgens plan (na verbouwing aardgasloos).	
Verlaging van de kosten	
Het project nieuwe gemeentehuis loopt conform planning. Het afstoten van vastgoed is onderdeel van onze reguliere werkzaamheden en voeren we uit waar dit kan en aansluit op onze ambities. *Het uitvoeringsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed wordt in 2024 vastgesteld. De vervolgstap is om mogelijke kostenverlaging te realiseren.*	
Vastgelegde ambitie m.b.t. de verduurzaming	
Het Biljoenbad is 100% aardgasloos en 1 van de meest duurzame zwembaden van Nederland, dit is voor 2023 het grootste succes in het kader van verduurzaming. Tevens hebben we het uitvoeringsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed voor 2024-2040 opgesteld. *De doelen uit dit programma vertalen we door naar alle bestaande programma's in onze organisatie waaronder in het programma Duurzaamheid.*	

Professionalisering organisatie

Resultaat	Voortgang
Doel: Rheden wil een professionele, klantgerichte en toekomstbestendige organisatie zijn, waar de inrichting van de organisatie ondersteunend is aan de visie en doelen	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
80% van de teams heeft een span of support +/- 25 fte. Bij grotere teams is een hulpconstructie van coördinator of senior	
80% van de activiteiten is gerealiseerd van de routekaart voor het plan "Samen werken aan een sterke organisatie"	
De aanpak is op punten aangepast. We hebben bewust geen routekaart uitgewerkt voor deze fase, maar de co-creatieaanpak voortgezet.	
100% van de teammanagers neemt deel aan het MD-programma	

50% van de medewerkers maakt gebruik van de Rheden Academie
Het percentage is nog niet bereikt.

Integrale veiligheid

Resultaat	Voortgang
Doel: Wij willen met elkaar een Rhedense samenleving zijn waarin iedere inwoners en ondernemer een veilige woon-, werk- en leefomgeving ervaart.	
Portefeuillehouder: Carol van Eert	
Het veiligheidsgevoel wordt door de inwoners tenminste gewaardeerd met een 7,4 	
In mei 2024 worden de resultaten van de veiligheidsmonitor verwacht en kunnen we kijken of we dit resultaat hebben behaald.	

Wat is de bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG)?

Tabel: Bijdrage aan de Sustainable Development Goals

Taakveld(en)	Bijdrage aan SDG*
• 0.1 Bestuur • 0.2 Burgerzaken • 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	5, 10, 16, 17 en 18

* Sustainable Development Goals, zie bijlage 9 voor een nadere toelichting

Verbonden partijen

Voor het bereiken van de doelstellingen van het programma, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten, heeft de gemeente Rheden zich met een aantal partijen verbonden waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Het gaat hier om de volgende organisatie:

- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM);
- Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen;
- Gelders Archief;
- Gemeenschappelijke regeling intergemeentelijke uitvoeringsorganisatie De Connectie;
- Alliander N.V.;
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten.

In de paragraaf Verbonden Partijen geven we inzicht in de beleidsmatige en financiële betrokkenheid en de risico's.

Wat heeft het gekost?

Programma 3. Bestuur en organisatie

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Primi-tieve begroting	Gewijzig-de begro-ting	Rekening	Saldo
	2022	2023	2023	2023	2023
Lasten					
0.1 Bestuur	2.857	2.738	2.870	2.820	50
0.2 Burgerzaken	1.844	1.681	1.790	1.854	-63
0.4 Overhead	18.923	17.717	20.343	23.324	-2.981
0.5 Treasury	47	186	186	347	-161
0.61 OZB woningen	714	730	730	725	5
0.62 OZB niet-woningen					0
0.63 Parkeerbelasting					0
0.64 Belastingen overig					0
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds				3.886	-3.886
0.8 Overige baten en lasten	-407	1.884	1.690	1.283	408
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	1			-5	5
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.888	2.838	2.943	3.009	-65
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.146	876	941	1.456	-514
subtotaal	28.013	28.651	31.493	38.698	-7.204
Baten					
0.1 Bestuur	411			85	85
0.2 Burgerzaken	619	585	585	586	1
0.4 Overhead	611	23	23	852	830
0.5 Treasury	513	719	719	1.497	778
0.61 OZB woningen	6.840	7.400	7.400	7.168	-232
0.62 OZB niet-woningen	2.488	2.549	2.549	2.665	116
0.63 Parkeerbelasting	4	4	4	4	0
0.64 Belastingen overig	245	85	85	145	60
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	95.762	92.976	94.869	99.017	4.148
0.8 Overige baten en lasten	40				0
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)					0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	12	6	6	11	6
1.2 Openbare orde en veiligheid	420	21	21	514	494
subtotaal	107.965	104.365	106.259	112.545	6.286
Saldo van baten en lasten	79.952	75.714	74.766	73.847	-919
Reserves					
Toevoeging	1.945	937	1.938	2.227	-288
Onttrekking	103	554	4.438	4.798	360
Resultaat	78.111	75.331	77.265	76.418	-847

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

(Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Gewijzigde begroting	Rekening
	2022	2023	2023	2023
Alg. uitkering gemeentefonds	95.762	94.839	94.869	99.017
Onroerend zaakbelasting	9.328	9.937	9.937	9.828
Hondenbelasting	245	71	71	139
Toeristenbelasting	383	283	283	448
Forensenbelasting	86	57	57	84
Dividend Alliander	37	49	49	30
Dividend BNG	426	469	469	467
overig dividend	0	0	0	0
Overige dekkingsmiddelen	237	61	61	155
Totaal baten (per saldo)	**106.504**	**105.766**	**105.796**	**110.168**

Belangrijkste afwijkingen

Taakveld (afwijkingen per taakveld => 50.000)	Bedrag in € 1.000	Inc. / Struct.
0.1 Bestuur	134	I
In de begroting 2023 was in het salarisbudget griffie rekening gehouden met 108K per jaar voor tijdelijke frictiekosten in 2023, 2024 en 2025. Achteraf bleek er geen sprake meer te zijn van tijdelijke frictie. In de Kadernota 2024 is het budget afgeraamd voor de jaren 2024 en 2025. Voor 2023 ontstaat een voordeel van 108K. Overige afwijkingen (< 50.000): per saldo voordeel 26K.		
0.2 Burgerzaken	-62	I
Het nadeel wordt vooral veroorzaakt door een overschrijding van 70K op het budget voor verkiezingen. In 2023 was rekening gehouden met de verkiezingen van de Provinciale Staten en het Waterschap. Door de val van het kabinet medio 2023 volgden landelijke verkiezingen in november 2023. In de bestuursrapportage 2023 is het budget verkiezingen daarom opgehoogd, echter ontoereikend om alle kosten en kostenstijgingen op te kunnen vangen. Overige afwijkingen (< 50.000): per saldo voordeel 8K.		
0.4 Overhead	-2.151	IS
De overschrijding op dit taakveld is op te splitsen in een aantal componenten. Als belangrijkste posten zijn te noemen: <u>Managementsupport -63K</u> Betreft hogere kosten voor managementondersteuning. <u>Rheden 450jaar -138K</u> Betreft diverse uitgaven (organisatiekosten en subsidies) voor Rheden 450jaar. Tegenover deze overschrijding staat een onttrekking aan de reserve COVID-19 ad 50K (zie taakveld 0.10), waarmee de overschrijding uitkomt op 88K. <u>Advieskosten -61K</u>		

Betreft diverse advieskosten (voor o.a. samenwerking Rheden-Doesburg en voor begeleiding organisatieontwikkeling).

<u>De Connectie -740K</u>
Dit resultaat is als volgt te specificeren:
niet gerealiseerde taakstelling bij de Connectie -244K
CAO-stijging -224K
Autonome prijsontwikkeling 2022 -300K
Autonome prijsontwikkeling 2023 -131K
Overige uitgaven (p/s voordeel) 159K

<u>Salariskosten en teambudgetten -663K</u>
De overschrijding in 2023 ad 663K op salariskosten en teambudgetten is het resultaat van diverse posten die te maken hebben met salariskosten, inhuur, opleiding en salarisgerelateerde uitgaven. Dit resultaat is grofweg als volgt te specificeren:

- inhuur management -372K
- inhuur financiën, informatie en control -535K
- lagere lasten buurtbeheer 147K
- doorbelasting vastgoed 105K
- overige, per saldo -8K

Als gevolg van de complexe arbeidsmarkt bleken vacatures moeilijk of niet invulbaar. In combinatie met enkele financiële uitdagingen die meer dan reguliere aandacht en inzet vergden was inhuur noodzakelijk voor onze financiële dienstverlening.
In de paragraaf Bedrijfsvoering (onderdeel Personeel & Organisatie) worden de totale salariskosten toegelicht met de verschillen per programma.

<u>Personeel & Organisatie -169K</u>
Meerkosten (afgerond 38K) voor arbodienstverlening en uitvoering Wet poortwachter (gericht op re-integratie van zieke werknemers). Daarnaast dotatie (66K) aan nieuwe voorziening Regeling Vervroegde Uittreding en dotatie (93K) aan voorziening spaarverlof. Overige (voordelige) afwijkingen ad 28K.

<u>ICT en informatiemanagement -135K</u>
Betreft hogere onderhoud- en licentiekosten van diverse (software)applicaties
(hebben allen te maken met de diverse prijsstijgingen van ICT toepassingen, de kosten van PinkRoccade m.b.t. verschillende digitale 'makelaar' services en de overgang naar andere softwarepakketten).

<u>Overige afwijkingen (< 50K), per saldo nadeel 182K</u>

0.5 Treasury	617	I
Het voordelig resultaat wordt veroorzaakt door meer ontvangen rente schatkistbankieren 472K, ontvangen rente van Alliander over de jaren 2021 en 2022 281K en meer betaalde rente over langlopende leningen -/- 136K.		
0.61 OZB woningen	-227	I
De grondslag voor de berekening van de OZB was werkelijk 2,69% lager dan begroot. Hierdoor vallen de werkelijke opbrengsten 227K lager uit.		
0.62 OZB niet-woningen	116	I
De grondslag voor de berekening van de OZB was werkelijk 8,43% hoger dan begroot. Hierdoor vallen de werkelijke opbrengsten 116K hoger uit.		

0.63 Parkeerbelasting	0	IS
Geen nadere toelichting vereist.		
0.64 Belastingen overig	60	S
Betreft meeropbrengsten van hondenbelasting. In 2023 zijn de tarieven verlaagd t.o.v. 2022 (amendement 'Afschaffen deel van de hondenbelasting' verwerkt in PB2023). De verwachte opbrengsten zijn daarom bijgesteld van 231K (2022) naar 85K (2023). De werkelijke opbrengsten in 2023 bedragen 145K en dit geeft een voordeel van 60K.		
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (GF)	262	I
Het voordelig resultaat algemene uitkering kent meerdere oorzaken: - De ontvangst voogdij/18+ uit de Meicirculaire 2023 van 733K is begroot op taakveld 6.72. De werkelijke ontvangst is in eerste instantie geboekt op taakveld 0.7 en daarna ten gunste gebracht van taakveld 6.72. Per saldo geen financiële afwijking. - Het voordelig resultaat Septembercirculaire 2023 bedraagt 176K. (toegelicht in memo "Financiële effecten sept.circ. GF 2023" verzonden aan de raad d.d. 16-10-2023). - Het voordelig resultaat Decembercirculaire 2023 bedraagt 3.170K. Onderdeel hiervan betreft de middelen voor energietoelage ad 3.153K. De werkelijke ontvangst is in eerste instantie geboekt op taakveld 0.7 en daarna ten gunste gebracht van taakveld 6.3. Per saldo een voordelig effect van 17K. (toegelicht in memo "Financiële effecten dec.circ. GF 2023" verzonden aan de raad d.d. 9-1-2024). Van de september- en decembercirculaire zijn geen begrotingswijzigingen gemaakt. - Op basis van de laatste betaalspecificatie van BZK zijn de aantallen van enkele maatstaven geactualiseerd. Dit leidt tot een verlaging van de algemene uitkering 2023 van 55K. - Het resultaat uit voorgaande jaren leidt tot een voordeel van 124K. Het totale voordeel Algemene uitkering bedraagt per saldo 262K.		
0.8 Overige baten en lasten	408	I
De afwijking wordt o.a. veroorzaakt door de dotatie ad 68K aan de voorziening dubieuze debiteuren. Daarnaast is op dit taakveld de rekening-courant met SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten) nadelig met 341K gemuteerd. Binnen dit taakveld zijn daarnaast stelposten voor prijsstijgingen en salarissen begroot. De voordelige (rest)saldi hiervan bedragen 817K en worden ingezet ter dekking van die uitgaven in de drie programma's.		
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	5	IS
Geen nadere toelichting vereist.		
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-60	IS
Betreft niet geraamde uitgaven voor uitgevoerd klein onderhoud aan brandweerkazernes Velp en Rheden.		
1.2 Openbare orde en veiligheid	-21	IS
Geen nadere toelichting vereist.		
0.10 Mutaties reserves	72	IS
Het saldo van de voordelige afwijking bestaat uit: • niet geraamde toevoeging aan reserve Bovenwettelijk verlof -319K		

• onttrekking (uitbetalingen) aan reserve Bovenwettelijk verlof 150K • geen onttrekking reserve gebouwen -3K • lagere dotatie aan reserve gemeentehuis 31K • hogere onttrekking aan reserve gemeentehuis 163K • onttrekking aan reserve COVID-19 tbv Rheden 450 ad 50K	
Totaal	**-847**

Paragrafen

Lokale Heffingen

De lokale heffingen maken een substantieel deel uit van de inkomsten van een gemeente. Voor het heffen van belastingen en retributies is er sprake van een financiële noodzaak, aangezien het Rijk bij haar bepaling van de algemene uitkering uitgaat van de mogelijkheid om eigen inkomsten te genereren. Bij de tariefberekeningen houdt de gemeente rekening met de jaarlijkse inflatoire effecten.

Voor de diverse lokale heffingen gelden wettelijke voorschriften, zo geldt voor retributies dat de opbrengsten maximaal 100% van de kosten mogen bedragen. Voorbeelden van deze retributies zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Voor overige lokale heffingen heeft de gemeente een grotere beleidsvrijheid in de bepaling van de tarieven.

Werkelijke opbrengsten uit lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft inzicht in de werkelijke opbrengsten uit lokale heffingen ten opzichte van de begroting (inclusief begrotingswijzigingen en kwijtscheldingen).

	2023 begroting	2023 jaarrekening	Verschil	Mutatie(%)
Onroerende zaakbelastingen	9.937	9.828	-109	-1,1%
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	4.883	4.632	-251	-5,2%
Rioolheffing	4.460	4.343	-117	-2,6%
Bouwleges	450	733	283	62,8%
Parkeerbelastingen	4	4	0	0%
Hondenbelasting	71	139	68	96,6%
Toeristenbelastingen	283	448	165	58,7%
Secretarieleges	399	403	4	1,0%
Begraafrechten	501	460	-41	-8,1%
Forensenbelasting	57	84	27	47,2%
Marktgelden	9	9	0	0%
Overige heffingen/leges	124	190	66	53,8%
Totaal	**21.177**	**21.273**	**96**	**0,45%**

Ten opzichte van de begroting na wijziging vallen de opbrengsten uit lokale heffingen in 2023 € 96K hoger uit. De afwijkingen van € 50K of hoger worden hieronder nader toegelicht.

Onroerende zaakbelastingen, € 109.000 nadeel
Het nadelig effect op de OZB is met name het gevolg van een lagere WOZ waarde dan waarmee in de begroting 2023 rekening was gehouden.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten, € 251.000 nadeel
Dit wordt met name veroorzaakt door een groot aantal verminderingen op de oorspronkelijke aanslagoplegging.

Bouwleges, € 283.000 voordeel
In 2023 is er sprake van een meeropbrengst bouwleges van € 283.000

Toeristenbelasting, € 165.000 voordeel
In het jaar 2023 worden de opbrengsten van het jaar 2022 geboekt. Het aantal overnachtingen is fors toegenomen

Hondenbelasting € 68.000 voordeel
De werkelijke opbrengsten zijn hoger dan begroot.

Gehanteerde tarieven 2023

Onderstaand de door de raad vastgestelde tarieven, zoals deze in 2023 zijn gehanteerd.

OZB uitgedrukt in percentage van onroerende zaak		
Woningen	- eigenaar	0,0996%
Niet-woningen	- eigenaar	0,2526%
	- gebruiker	0,1984%

Afvalstoffenheffing	
Basisbedrag	38,57
140 l container	173,17
180 l container	220,91
240 l container	291,90
Verzamelcontainer	173,17

Reinigingsrecht	
Tarief	264,64

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en reinigingsrecht	Begroot in 2023	Werkelijk in 2023
7.3 Afval	3.871.408	3.544.040
0.4 Overhead	81.129	86.318
0.5 Rente	3.241	2.984
0.64 Belastingen overig	110.000	110.000
0.8 Overige baten en lasten	-70.336	-70.336
2.1 Verkeer en vervoer	60.000	60.000
6.3 Inkomensregelingen	175.200	210.713
Btw compensatie	757.434	765.178
Totale kosten	4.988.076	4.708.897
Opbrengst heffingen	4.988.076	4.842.431
Dekkingspercentage	100,00%	102,84 %

In 2023 is het positieve resultaat van € 133.534 op het product afval toegevoegd aan de reserve afval.

Rioolheffing		
Eigenaar		70,89
Gebruiker	< 300 m3	126,50
	300-999 m3	357,94
	1000-9999 m3	2.956,55
	> 9999 m3	23.237,02

Kostendekkendheid rioolheffing	Begroot in 2023	Werkelijk in 2023
7.2 Riolering	2.542.874	2.336.638
1.4 Overhead	783.710	833.833
0.5 Rente	269.543	239.908
0.64 Belastingen overig	158.000	158.000
2.1 Verkeer en vervoer	227.905	124.590
6.3 Inkomensregelingen	180.000	128.984
Btw compensatie	435.425	441.456
Totale kosten	4.597.457	4.263.408
Opbrengst heffingen	4.597.457	4.472.161
Dekkingspercentage	100,00%	104,90%

In 2023 is het positieve resultaat van € 208.753 op het product riolering toegevoegd aan de voorziening onderhoud riolering.

Toeristenbelasting	
Overnachtingen	2,09
Seizoenstandplaatsen	256,39
Jaarstandplaatsen	304,74

Forensenbelasting	
Basistarief	309,31
Opslag	1,18

Hondenbelasting	
1e hond	38,16
2e hond	43,92
3e hond	49,68
4e hond	55,44
5e hond	61,08

Ontwikkeling lokale lastendruk

De provincie Gelderland houdt de jaarlijkse ontwikkeling van de lokale lasten per gemeente bij. Op basis van deze cijfers kan een vergelijking gemaakt worden tussen de lokale lastendruk van naburige gemeenten. In onderstaande overzichten is - in bedrag per inwoner - de lastendruk 2023 van de gemeente Rheden weergegeven in vergelijking tot diverse Gelderse gemeenten. Tevens is de belastingdruk afgezet tegen het Provinciaal gemiddelde.

De gemeentelijke lasten zijn lager dan de lasten in bijna alle hieronder genoemde Gelderse gemeenten en ligt ruim onder het Provinciale gemiddelde.

	OZB		afvalstoffenheffing		rioolrechten		totale belastingdruk	
Gemeente	**2022**	**2023**	**2022**	**2023**	**2022**	**2023**	**2022**	**2023**
Arnhem	341	362	121	123	105	106	566	591
Renkum	281	277	129	134	143	160	553	571
Bronckhorst	227	234	104	102	121	125	452	461
Zutphen	284	292	128	134	78	77	490	503
Lingewaard	271	281	103	107	104	106	479	494
Zevenaar	287	295	82	81	104	113	474	489
Brummen	290	298	74	82	124	137	487	517
Provinciaal gemiddelde	**275**	**289**	**98**	**102**	**99**	**103**	**472**	**494**
Doetinchem	232	239	143	144	104	109	479	492
Rozendaal	267	281	108	124	91	91	466	495
Duiven	255	256	100	111	111	102	465	469
Doesburg	201	208	139	147	107	118	447	473
Westervoort	224	236	105	102	107	115	436	452
Rheden	**210**	**229**	**104**	**114**	**105**	**106**	**419**	**448**
Overbetuwe	179	185	121	123	40	38	341	345

Bron: https://geldersefinancien.nl/
* De begrotingen van gemeenten dienen voor de provincie als basis voor de publicatie van bovenstaande cijfers. Door amendementen en begrotingsbijstellingen kunnen deze cijfers in enige mate afwijken.

Kwijtscheldingsbeleid

Rheden kent de mogelijkheid tot kwijtschelding van belastingen. Hierbij hanteren wij een grens van 100% van de uitkeringsnorm. Kwijtschelding is in 2023 mogelijk voor de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing (gedeeltelijk). Daarnaast ook voor de leges van een ID-kaart of voor hondenbelasting (gedeeltelijk) en begraven.

In 2023 is in totaal voor een bedrag van € 346.350 aan kwijtschelding verleend. Dit bedrag is lager dan het begrote bedrag van € 378.682.

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Om inzicht te krijgen hoe de gemeente Rheden er financieel voorstaat, is het van belang om inzicht te hebben in de financiële positie en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er in financieel moeilijke tijden). Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre wij in staat zijn om mogelijke tegenvallers (de risico's) op te vangen zonder dat de uitvoering van het beleid en het voorzieningenniveau van onze inwoners in gevaar komt.

Met behulp van financiële kengetallen die betrekking hebben op de balans en de begroting kan een beeld worden geschetst van onze financiële positie. De normen worden zoveel mogelijk aangesloten op de richtlijnen van de provinciaal toezichthouder.

De kengetallen zijn bedoeld om in relatie tot elkaar te beschouwen. Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om één individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie.

Het weerstandsvermogen en de kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van onze financiële positie. Het risicoprofiel wordt bepaald en gepresenteerd aan de hand van de grootste financiële risico's.

Risicoprofiel

Overzicht van de grootste risico's met peildatum 31-12-2023:

Risico-inventarisatie R2023				
nr.	**Risico**	**Kans**	**Financieel gevolg**	**Invloed**
1	Mogelijke hogere uitgaven voor WMO en jeugdzorg. De budgetten hiervoor staan onder druk vanwege toenemende en onvoorspelbare zorgvragen en kostenstijgingen.	75%	3.000.000	31%
2	Kosten van personele inzet. Door nieuwe, vaak meer flexibele taken, is huidige personele inzet vaak niet voldoende. Dit i.c.m. krapte op arbeidsmarkt.	75%	1.500.000	15%
3	Aanvullende bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen i.v.m. mogelijke negatieve exploitatie.	50%	1.500.000	15%
4	Bezuinigingsmaatregelen van het Rijk	50%	1.000.000	10%
5	Beheer openbare ruimte en vastgoed: mogelijke meerlasten als gevolg van prijsstijgingen bouwmaterialen en grondstoffen en door vertraging agv stikstofproblematiek .	75%	500.000	5%
6	Standaard risico met betrekking tot de Participatiewet: 1. Hogere lasten dan begroot omdat het aantal uitkeringsgerechtigden minder hard daalt dan het landelijk gemiddelde. 2. Tegenvallende inkomsten van het Rijk.	25%	500.000	5%
7	Kosten voor klimaatopgave	50%	300.000	3%
8	Implementatie Omgevingswet	75%	250.000	3%

9	Uitkering uit gemeentefonds:			
a	onderuitputting rijksuitgaven	25%	250.000	3%
b	nieuwe systematiek gemeentefonds	50%	250.000	3%
10	Minima- en armoedebeleid: hogere kosten agv economische ontwikkelingen	50%	200.000	2%
11	Meerkosten als gevolg van hoge inflatie en CAO-ontwikkelingen.	50%	200.000	2%
12	Overige risico's (stelpost)	10%	250.000	3%
	Totaal risicoprofiel bij jaarrekening 2023:		**9.700.000**	**100%**

Toelichting op de kolommen

De kolom "risico" bevat de omschrijvingen van het risico (gebeurtenis) die kan leiden tot een (nadelig) financieel gevolg. De waarschijnlijkheid dat de omschreven risico's zich daadwerkelijk voordoen wordt getoond in de kolom "kans". Voor risico's die zich herhaaldelijk voor kunnen doen, geeft de kans een indicatie van de frequentie waarmee risico's zich voordoen. Deze indicatie van de frequentie van voordoen wordt in onderstaande tabel getoond:

Omschrijving	Percentage
< 1 keer per 10 jaar	10%
1 keer per 5–10 jaar	30%
1 keer per 2-5 jaar	50%
1 keer per 1-2 jaar	70%
> 1 keer per jaar	90%

Via de kolom "financieel gevolg" wordt getoond wat de financiële gevolgen zijn van het zich voordoen van het risico. Dit is een inschatting van het maximale financiële effect van het betreffende risico. De kolom "invloed" geeft aan welk aandeel het betreffende risico heeft in het totaal van alle mogelijke financiële risico's. Zichtbaar is dat de top 5 risico's 73% uitmaken van alle mogelijke risico's. Voor deze paragraaf merken we het totaalbedrag aan als risicoprofiel.
Ten opzichte van de begroting 2024 (laatste bijstelling) is de omvang van het risicoprofiel gestegen van afgerond € 7,5 miljoen naar € 9,7 miljoen. Hieronder geven we een toelichting op de top 5 risico's.

1. Hogere uitgaven WMO en Jeugdzorg
De zorgvraag van inwoners is de afgelopen jaren op onderdelen sterk toegenomen en daarmee ook de kosten voor deze zorg. Tegelijkertijd blijven zorgvragen een onvoorspelbaar karakter dragen in wanneer zij zich gaan voordoen, wat de aard en duur ervan is en tot welk financieel beslag dit leidt. De tarieven Ambulant, tarieven Verblijf, Lumpsum-aanbieders, Jeugdbescherming & Jeugdreclassering nemen fors toe. Aanvullend zijn er ook aanpassingen in de Pgb(-verordening) die tot hogere kosten leiden. Vanwege de wettelijke zorgplicht en de afgesloten contracten met aanbieders tot en met 2026 is de beïnvloeding hiervan gering. (risicobedrag verhoogd van € 1 mln. (PB2024) naar € 3 mln.)

2. Kosten van personele inzet
Door nieuwe, vaak meer flexibele taken, is de huidige personele inzet vaak niet voldoende. Bovendien hebben we te maken met krapte op de arbeidsmarkt en een hoog verloop, wat mede veroorzaakt wordt door de krapte op de arbeidsmarkt. Het wordt steeds lastiger om vacatures tijdig in te vullen. De beschikbaarheid van externe krachten om dit op te vangen en te zorgen voor vervanging bij verzuim is beperkt. Bovendien leidt dit tot hogere kosten.
Deze ontwikkelingen maken het noodzakelijk goed naar ons personeelsbeleid te kijken en als werkgever nog meer inzetten op het 'binden en boeien'. Een passende salariëring hoort hierbij. We zijn daarom in 2023 een project gestart om onze functie- en functiewaardering systeem (HR21) te

actualiseren waarvan de doorwerking in 2024 zichtbaar wordt. De meerkosten schatten we in op maximaal € 1,5 miljoen.
(risicobedrag verhoogd van € 250.000 (PB2024) naar € 1,5 mln).

Beheersmaatregel: Zorgvuldige implementatie van HR21 en kritische afweging (nut en noodzaak) bij inzet en aantrekken van nieuw personeel. Indien onvoldoende budget keuzes maken in de uitvoering of in de prioriteitenstelling van werkzaamheden.

3. Aanvullende bijdragen gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen
Bij deze inschatting is ook rekening houden met de risico-inventarisatie van De Connectie. In de jaarstukken 2023 van De Connectie bedragen de geïnventariseerde risico's in totaal € 4.735.000. De Connectie heeft niet de beschikking over een (positieve) eigen algemene reserve waarmee algemene risico's kunnen worden opvangen. Tot het moment dat er bij DC evenwicht is tussen weerstandscapaciteit en risicoprofiel, geldt dat wanneer risico's zich voordoen waar geen weerstandcapaciteit tegenover staat, de gemeenten hiervoor moeten worden aangesproken. Dit betekent dat de gemeenten hiervoor, pro rata, weerstandscapaciteit moeten organiseren. Op basis van de huidige verdeelsleutel is het aandeel van Rheden 17%, dit komt neer op € 805K van bovengenoemde risicoscore. Voor de meeste overige GR-en en verbonden partijen zijn de afgelopen jaren weinig substantiële verhogingen van de gemeentelijke bijdragen aan de orde geweest.

Er vindt een gesprek plaats met De Connectie en de partners over de bekostigingssystematiek. De uitkomst hiervan is nog niet bekend. Zonder bijsturing is de verwachting dat we onze bijdrage moeten verhogen.

Voor alle GR-en en verbonden partijen schatten we een risico-bedrag van € 1.500k (risicobedrag verhoogd van € 1.000.000 (PB2024) naar € 1.500.000).

Beheersmaatregel: Kritisch beoordelen van de begrotingen en uitgaven van de GR'n en nog sterker aandringen op verklaringen nut en noodzaak van de aanpassingen. Indien nodig afname van diensten aanpassen.

4. Bezuinigingsmaatregelen van het Rijk
Het ministerie van financiën heeft begin augustus 2023 een ombuigingslijst opgesteld en deze lijst bevat een overzicht van mogelijkheden om uitgaven te verlagen om daarmee de overheidsfinanciën te verbeteren. Dit overzicht van ombuigingen biedt technische ondersteuning voor politieke keuzes. De maatregelen zijn technisch vorm gegeven. Dit wil zeggen dat bekeken is of de maatregelen technisch mogelijk zijn, zonder daarbij een inhoudelijk of politiek oordeel te geven over de maatregelen. In deze lijst zijn besparingen opgenomen m.b.t. de gemeentelijke financiën. Dit betreft onder andere:
• overhevelen van specifieke uitkeringen naar het gemeentefonds en het afschaffen van het BTW-compensatiefonds (BCF): deze acties zouden gepaard gaan met door te voeren kortingen vanuit de gedachte dat beide voorstellen zouden moeten leiden tot een besparing op gemeentelijke lasten.
• toepassen van een generieke korting op het gemeentefonds.

Het nieuwe kabinet zal hierover besluiten moeten nemen. Tot die tijd is onduidelijk wat de financiële impact hiervan zal zijn. In het risicoprofiel is hiervoor een bedrag van € 1.000K opgenomen (risicobedrag verhoogd van € 500.000 naar € 1 miljoen).

Beheersmaatregel: Lobby richting het rijk via o.a. de VNG en (lokale) media.

5. Beheer openbare ruimte en vastgoed
Dit betreft de mogelijke meerlasten als gevolg van prijsstijgingen bouwmaterialen en grondstoffen. Door de economische ontwikkelingen staan deze op spanning. Voor dekking van de kapitaallasten investeringen wegen zetten we de reserve wegen in. Om ook op de langere termijn voldoende

dekking te hebben zal de reserve wegen mogelijk op termijn nader gevoed moeten worden. We ramen hiervoor een risicobedrag van € 500K (ongewijzigd t.o.v. PB2024).

Beheersmaatregel: Monitoren, goed budgetbeheer toepassen en waar mogelijk combineren van werkzaamheden om kosten te besparen.

Overige risico's
In deze inventarisatie is conform de begroting 2024 een stelpost van € 250.000 opgenomen voor diverse overige risico's. Bijvoorbeeld voor mogelijke rekeningtekorten en kostenstijgingen bij diverse projecten.

Frauderisico's
We hebben in deze paragraaf expliciet aandacht voor de preventie en inventarisatie van frauderisico's. Belangrijke beheersingsmaatregelen hierbij zijn de functiescheiding (met name in het proces voor betalingen) en het vier-ogenprincipe. Er heeft zich geen fraude voorgedaan in het boekjaar 2023.

Frauderisico's worden niet benoemd in bovenstaande tabel. Naar verwachting zal in Q4-2024 een nota risicomanagement worden opgeleverd waar frauderisico expliciet onderdeel van uitmaakt. Hierin zal onder andere aandacht zijn voor het proces hoe de organisatie frauderisico's identificeert en bespreekt.

Beheersmaatregelen
Uit de beschrijving van de risico's kunt u opmaken dat diverse risico's grotendeels op korte termijn door ons of door ons alleen niet te beïnvloeden zijn. Voor alle risico's geldt dat we sturen op die onderdelen waar we wel direct of samen met anderen invloed op hebben (zgn. beheersing), dat is echter nog geen garantie dat de risico's zich niet voor zullen doen.
Het verder uitwerken en implementeren van beheersmaatregelen is onderdeel van het groeiproces om te komen tot een professioneel niveau van risicobeheersing. Onderdeel van dit proces is het opstellen van een 'Nota risicomanagement' die gepland staat in Q4-2024. In die nota geven we kaders ten aanzien van risicobeheer en leggen we vast hoe we hiermee omgaan. Dit groeiproces moet het mogelijk maken om (meer) bewust om te gaan met risico's en hiervoor in gesprek te gaan welke maatregelen we treffen en welke risico's we accepteren.

Weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit kan op verschillende manieren worden bepaald. Feitelijk komen alle budgetten, ook vrije reserves of bestemmingsreserves waarvan de bestemming nog gewijzigd kan worden, in aanmerking voor de bepaling van de weerstandscapaciteit. Om praktische redenen worden in deze paragraaf alleen de (nog) niet geoormerkte budgetten meegenomen voor de bepaling van de weerstandscapaciteit, deze ziet er daarmee als volgt uit (peildatum 31-12-2023):

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Dekkingen	**Omvang**
Risicoreserve (stand jaarrekening 2023)	€ 3.293.210
Algemene reserve (stand jaarrekening 2023)	€ 6.512.077
Resultaat 2023	- € 1.624.097
Begrotingssaldo 2024	€ 1.237.000
Bijstelling o.b.v. 1e berap 2024	- € 3.830.000
Incidentele begrotingsruimte	€ 45.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 5.633.190

De standen van de algemene en de risicoreserve betreffen de saldi zoals in deze jaarrekening opgenomen conform het overzicht reserves. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit is bij 'Resultaat 2023' het voorlopige rekeningresultaat opgenomen inclusief voorgestelde resultaatbestemming.

De weerstandscapaciteit komt uit op € 5,6 miljoen. Dit is € 0,3 miljoen lager ten opzichte van de meeste recente herziening van de weerstandscapaciteit (in de begroting 2024). Dit verschil wordt vooral veroorzaakt door een hoger saldo algemene reserve (€ 1 mln), een lager rekeningstekort 2023 (€ 1,3 mln) en verwacht nadelig begrotingssaldo 2024 (€ 2,6 mln).

Algemene reserve
De algemene reserve is meegeteld omdat hierop geen nadere verplichtingen rusten. Die verplichtingen zijn afgedekt via de bestemmingsreserve "te besteden gemeentelijke budgetten" en de overige bestemmingsreserves. Om die reden komt ook de (vrij te besteden) algemene reserve in aanmerking voor de berekening van de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit
Bestaand beleid is dat er bij afval en riool al naar100% kostendekkendheid wordt gestreefd. Ten aanzien van de onbenutte belastingcapaciteit gaat het dan vooral over de OZB. Hiervoor geldt als uitgangspunt dat maximaal de inflatiecorrectie wordt gehanteerd. Om die redenen wordt de onbenutte belastingcapaciteit bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing gelaten omdat deze door dat uitgangspunt feitelijk niet aanwezig is.

Voor de hoogte van de OZB geldt overigens ook geen voorgeschreven norm, behalve bij een eventuele “artikel 12-aanvraag”, dan geldt een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde. Op basis van die norm bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit voor de gemeente Rheden afgerond € 2,3 miljoen.

Weerstandsvermogen
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in de weerstandsratio.

Weerstandsratio	jaarrekening 2022	Begroting 2024	jaarrekening 2023
Totale weerstandscapaciteit	12.113.528	5.956.867	5.633.190
Risicoprofiel	7.150.000	7.450.000	9.700.000
Weerstandsratio	1,7	0,8	0,6

Weerstandsratio
Voor een nadere duiding van de ratio kan onderstaande normtabel worden gehanteerd.

Weerstandsratio	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,4	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Conclusie
Het risicoprofiel is ten opzichte van de begroting 2024 (laatste herziening) gestegen met € 2,25 miljoen en de weerstandscapaciteit is licht gedaald met € 0,3 miljoen.
Als gevolg van deze mutaties daalt de weerstandsratio van 0,8 (stand begroting 2024) naar 0,6 met de kwalificatie 'onvoldoende'. Van belang blijft derhalve om in de komende jaren rekeningoverschotten te creëren om daarmee onze algemene reserve en daaruit voortvloeiend de weerstandscapaciteit te kunnen verhogen.

Kengetallen

De financiële positie van de gemeente is onder meer te beoordelen aan de hand van een aantal financiële kengetallen. Om ook de vergelijkbaarheid tussen gemeente te bevorderen zijn er met ingang van 2015 door het BBV een vijftal voorgeschreven. De betreffende kengetallen zijn hieronder opgenomen en nader toegelicht.

Kengetallen:	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023	Cat.
Netto schuldquote	59%	97%	59%	A
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	55%	93%	55%	A
Solvabiliteitsratio	21%	15%	16%	C
Structurele exploitatieruimte	1,89%	1,60%	-1%	B
Grondexploitatie	0,18%	0%	-2%	A
Belastingcapaciteit	90%	92%	92%	A

Toelichting
De kengetallen tezamen geven een beeld van de financiële gezondheid van onze gemeente. Daarbij zijn voor zowel de netto schuldquote en de solvabiliteit normen afgesproken, die nog zullen worden verankerd in de financiële verordening.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 90% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone. Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen. (Bron: VNG -website).

De norm voor de netto schuldquote is lager dan 130%.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio wordt berekend door het totale eigen vermogen te delen door het totaal van de passiva.

De norm voor de solvabiliteitsratio is hoger dan 20%.

De structurele exploitatieruimte dient om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een percentage van 0% betekent een sluitende

begroting, een positief percentage wil zeggen dat er begrotingsruimte is. Feitelijk biedt het financieel meerjarig perspectief bij de begroting een betere indicatie.

Het kengetal grondexploitatie kan een grote invloed op de financiële positie van een gemeente hebben (zowel positief als negatief). Dit kengetal geeft een indicatie van het relatieve belang van de grondexploitatie. Het percentage is de waarde van bouwgronden in relatie tot de totale baten exclusief de reserves. De jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie geeft overigens een concreter beeld van het verwachte verloop van grondexploitaties.

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen kan worden gerelateerd aan de totale woonlasten. De woonlasten worden bepaald aan de hand van de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Overigens zegt dit percentage niets over de feitelijke onbenutte belastingcapaciteit, dat is immers een politieke keuze (zie ook de passage hierover bij de weerstandscapaciteit op de vorige pagina's).

Beoordeling van de kengetallen
Net zoals bij de bepaling van de weerstandscapaciteit gelden er ook voor deze kengetallen geen harde voorgeschreven normen. Door de Provincie Gelderland is wel een indeling in drie categorieën opgegeven als richtinggevend voor de beoordeling. Aan de categorieën wordt in principe geen kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden. Wel kan er worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest. Eén afzonderlijk kengetal zegt niet alles, de kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien. In onderstaande tabellen is een en ander weergegeven.

Handreiking beoordeling	Categorie A (minst risicovol)	Categorie B	Categorie C (meest risicovol)
Netto schuldquote	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 - 130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 - 50 %	< 20 %
Structurele exploitatieruimte	BEGR en MJB > 0 %	BEGR of MJB > 0 %	BEGR én MJB < 0 %
Grondexploitatie	< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
Belastingcapaciteit	< 95 %	95 - 105 %	> 105 %

Conclusie
Drie van de vijf kengetallen laten een score zien die thuishoort bij categorie A (minst risicovol). De netto schuldquotes zijn t.o.v. de jaarrekening 2022 stabiel gebleven en scoren onder de 90% en belanden daarmee in categorie A. Dit geldt ook voor de kengetallen 'grondexploitatie' en 'belastingcapaciteit'.
De solvabiliteitsratio is verslechterd ten opzichte van de jaarrekening 2022. De score komt nu uit op 16% en valt daarmee in categorie C. De structurele exploitatieruimte is verschoven van A naar B als gevolg van de geraamde begrotingstekorten 2026-2027.

De komende jaren zullen onze inspanningen er op gericht moeten blijven zijn om het weerstandsvermogen te vergroten en daarmee ook onze solvabiliteitspositie te verbeteren. Het streven is om, in het kader van continuïteit en een evenwichtige financiële situatie, de algemene reserve jaarlijks met € 1 miljoen te laten stijgen. Dit draagt bij aan een verbetering van onze solvabiliteit. Het zorgen voor een gezonde financiële positie stelt onze gemeente in staat om een zelfstandig en autonoom (financieel) beleid te (blijven) voeren. Hiermee kan de huidige vorm van repressief toezicht door de provinciaal toezichthouder ook in komende jaren worden gecontinueerd.

Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor het beheer van de openbare ruimte. De openbare ruimte bestaat uit een aantal kapitaalgoederen (wegen, riolering, groen, openbare verlichting, speelvoorzieningen en gebouwen) die onderhouden moeten worden.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het beleidskader en de financiële consequenties van het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het onderhouden van kapitaalgoederen legt een grote claim op de begroting. Transparantie ten aanzien van de uitvoering en risico's is derhalve van groot belang. Het onderhoud van de diverse vakgroepen zal de komende jaren zoveel mogelijk in samenhang met de diverse projecten worden uitgevoerd in integrale projecten.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de bepalingen opgenomen waaraan de verslaglegging inzake het onderhoud kapitaalgoederen moet voldoen. In de 'financiële verordening gemeente Rheden' zijn eveneens bepalingen opgenomen. Ter informatie zijn hieronder de bepalingen van de BBV en de 'financiële verordening gemeente Rheden' opgenomen die de inhoud van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bepalen. In de uitwerking van deze paragraaf zijn deze bepalingen als uitgangspunt gehanteerd.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Artikel 12

De paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen bevat tenminste de volgende kapitaalgoederen:

- Riolering en Water;
- Wegen;
- Openbare Verlichting;
- Gebouwen;
- Groen.

Van de kapitaalgoederen, bedoeld in het eerste lid, wordt aangegeven:

- Het beleidskader;
- De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- De vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Financiële verordening gemeente Rheden

Artikel 18, lid 1

Het college biedt tenminste eens in de raadsperiode van vier jaar de diverse nota's voor het onderhoud van de openbare ruimte aan. Deze nota's geven het kader weer voor de inrichting van het onderhoud en het beoogde onderhoudsniveau voor het openbaar groen, riolering, wegen, kunstwerken/straatmeubilair en onderhoud gebouwen en eveneens de normkostensystematiek en het meerjarig budgettair beslag. De raad stelt de nota's vast. Indien een ruimere periode wordt gehanteerd dan vier jaar dan zal het college de raad informeren.

Artikel 18, lid 2

Bij de begroting en het jaarverslag doet het college in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen verslag over:

- de beschikbare nota's en de beleidsuitgangspunten betreffende het onderhoud van de kapitaalgoederen;
- de hieruit voortvloeiende financiële consequenties;
- de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Openbare Ruimte

In december 2022 heeft de Raad het Watertakenplan WTPO Olburgen 2023-2027 vastgesteld. Het afvalwatertakenplan 2023 t/m 2027 is samen met de partners gemeente Bronkhorst, Doesburg en Rheden en het Waterschap Rijn en IJssel opgesteld.

In het Watertakenplan hebben gemeenten en het Waterschap een gezamenlijke visie opgesteld en uitgewerkt voor de riolering en zuivering: Het WTPO Olburgen 2023-2027 beschrijft het beleid en planning voor de periode 2023 t/m 2027. De drie gemeente en het Waterschap werken samen om hun inspanning op elkaar af te stemmen, van elkaar te leren gezamenlijke projecten te ondernemen. Zodoende kunnen we effectiever en efficiënter werken.

De taken die binnen een integrale planning op elkaar afgestemd worden zijn: rioleringswerkzaamheden, weg- en groenonderhoud, openbare verlichting, verkeersveiligheid, woningbouwplannen en het aanbrengen van voorzieningen voor mindervaliden en slechtzienden.

De werkzaamheden voortkomend uit het WTPO Olburgen 2023-2027 en woningbouwplannen zijn leidend. Het betreft hier werken waar een wettelijke termijn aan gesteld is, waar politiek een duidelijke prioriteit ligt of waar veiligheidsaspecten mee gemoeid zijn.

Integrale uitvoering betekent per definitie dat bepaalde werkzaamheden vervroegd of vertraagd worden uitgevoerd ten opzichte van de optimale technische en financiële planning van de afzonderlijke disciplines. Op termijn (cyclische onderhoudsperiode) nivelleert echter dit verschil. Een integrale planning (“werk met werk maken”) heeft uit financieel en maatschappelijk oogpunt de voorkeur.

In 2020 is de Beheernota Openbare Ruimte en de actualiteitenrapportage vastgesteld. Aansluitend is in 2021 het integraal beheerplan openbare ruimte vastgesteld, met daaronder het beheerplan wegen, groen en spelen.

Hieronder wordt per onderwerp ingegaan op kerncijfers, het beleidskader en ontwikkelingen.

Riolering en water

Kerncijfers:	Begroting	Rekening
Vrijverval	243.756 m1	243.988 m1
Infiltratieriool	22.547 m1	22.754 m1
Persleiding	38.515 m1	36.471 m1

Kaders

Uw raad heeft in december 2022 het Watertakenplan WTPO Olburgen 2023-2027 vastgesteld. In dit Watertakenplan is het meerjarenplan en de financiële onderbouwing vastgesteld.

Financiële consequenties

In onderstaand overzicht is een vergelijking gemaakt tussen de begrote en werkelijke kosten en baten die verband houden met riolering.

Post	Begroting 2023	Werkelijk 2023	Verschil
Baten			
Baten rioolheffing	4.640.200	4.472.161	-168.039
Kwijtschelding rioolheffing	-180.000	-128.984	51.016
Per saldo inkomsten	**4.460.200**	**4.343.177**	**-117.023**

Lasten:			
Rente	269.543	239.908	29.635
Afschrijving	850.417	856.438	-6.021
Totaal rente en afschrijving	1.119.960	1.096.346	23.614
exploitatie werkzaamheden	2.266.016	2.336.638	-70.622
Totaal lasten	**3.385.967**	**3.432.984**	**-47.017**
Btw compensatie	-435.425	-441.456	-6.031
Overig			
Per saldo mutatie	**638.266**	**468.737**	**169.529**

Wegen

Kerncijfers	
Asfalt	1.156.037 m²
Elementen	1.292.218 m²
Beton	88.329 m²
Overig	43.824 m²

Kaders

In 2020 is de nieuwe Beheernota Openbare Ruimte en de actualiteitenrapportage vastgesteld. Hierin zijn de ambitieniveaus vastgesteld, de budgetten en de wettelijke kaders opgenomen. Aansluitend is in 2021 het integraal beheerplan openbare ruimte vastgesteld, met daaronder het beheerplan wegen, groen en spelen.

Op basis van inspecties, genoemd totaaloverzicht en de landelijke CROW-norm wordt per jaar een jaarprogramma vastgesteld en uitgevoerd.

De gemeente wil een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte realiseren binnen haar kernen. In dit kader is het begrip Integraal Beheer Openbare Ruimte van belang. Dit betekent dat zowel de technische kwaliteit als de belevingskwaliteit van wegen, straatverlichting, groen en speelvoorzieningen op elkaar zijn afgestemd.

Verloop reserve Beheerplan onderhoud wegen	
Saldo 1-1-2023	2.071.451
Onttrekking 2023	283.584
Saldo 31-12-2023	1.787.867

Openbare Verlichting

Kerncijfers:	Begroting	Rekening
Lichtmasten	7.048	7.051
Armaturen	7.285	7.248
Lichtbronnen	7.402	7.430

Kaders

Het beleidsplan openbare verlichting, deze is in 2021 door de Raad vastgesteld.

Risico's

Door het uitvoeren van de grootschalige vervanging zijn de risico's teruggebracht naar het geringe niveau van een defecte lamp. Wel zien we meer en meer dat het (verouderde) net van Liander storingen veroorzaakt waardoor het lijkt als of de verlichting stuk is maar de oorzaak in het net moet worden gezocht. Het oplossen van deze storingen kost vaak veel tijd door de beperkte aantallen meetwagens die noodzakelijk zijn.

De kosten van het onderhoud straatverlichting zijn behoorlijk gestegen. Dit is te verklaren door de niet geraamde indexering van 31% voor materiaal, brandstof en loonkosten (CBS Deelgebied GWW van Van Gelder, tabel 42/43 grond, weg en waterbouw). Tevens zijn er extra kosten gemaakt voor het aanpassen lichtmasten systeem City Touch (Dim regiem).

Verloop reserve vervanging straatverlichting	
Saldo 1-1-2023	17.787
Onttrekking 2023	17.787
Saldo 31-12-2023	0

Groen en spelen

Kerncijfers:	Begroting	Rekening
Kerncijfers beplanting en gazons	157 ha	157 ha
Bomen	13.621 st	14.515 st
Speelplaatsen/speeltoestellen	80 st / 424 st	95 st / 482 st

In 2020 is de nieuwe Beheernota Openbare Ruimte en de actualiteitenrapportage vastgesteld. Hierin zijn de ambitieniveaus vastgesteld, de budgetten en de wettelijke kaders opgenomen. Aansluitend is in 2021 het integraal beheerplan openbare ruimte vastgesteld, met daaronder het beheerplan wegen, groen en spelen.

De gemeente wil een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte realiseren binnen haar kernen. In dit kader is het begrip Integraal Beheer Openbare Ruimte van belang. Dit betekent dat zowel de technische kwaliteit als de belevingskwaliteit van wegen, straatverlichting, groen en speelvoorzieningen op elkaar zijn afgestemd.

Spelen

Voor het budget spelen is een reserve ingesteld.

Verloop reserve Spelen	
Saldo 1-1-2023	464.497
Onttrekking 2023	66.132
Saldo 31-12-2023	398.365

Groenonderhoud

Voor het groenonderhoud is geen voorziening of reserve ingesteld. Groenonderhoud wordt verantwoord binnen de exploitatie.

Exploitatie 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2023	Verschil 2023
Onderhoud groen	1.253.386	1.203.592	49.794

Bewoners en projecten
Bewoners worden betrokken in de voorbereiding van (groene) uitvoeringsplannen. Bewoners kunnen hun verantwoordelijkheid nemen om een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid in de straat door een stuk groen, afvalbak of bank te adopteren. Deze manier van werken leidt nog steeds tot betrokken en enthousiaste bewoners. Daarbij is er nu de mogelijkheid om met de Ik Buurt Mee vouchers een extra bijdrage te leveren aan de leefbaarheid.

Kerncijfers:	31-12-2022	31-12-2023
Groenadopties	31.808 m2	32.031 m2
Afvalbak adoptie	199 st	203 st
Adoptie plantsoenbanken	56 st	60 st

Gebouwen

Rhedens Vastgoedkader
'Gemeente Rheden heeft vastgoed in bezit om haar beleidsdoelstellingen te realiseren'; dit is het belangrijkste uitgangspunt van het Rhedens Vastgoedkader dat in 2019 is vastgesteld. In dit kader zijn uitgangspunten vastgesteld voor wat betreft het onderhoud, de financiële verantwoording en het beheer van het vastgoed. Het vastgoed dat in beheer is, kan in drie categorieën worden onderverdeeld: Beleidsvolgend vastgoed, Vastgoed voor eigen huisvesting en Overig vastgoed. Voor het Beleidsvolgend vastgoed zijn er diverse deelportefeuilles te formuleren die aansluiten bij de Iv3- verantwoording. Elke deelportefeuille dient vertegenwoordigd te worden door een interne opdrachtgever.

Onderverdeling Beleidsvolgend vastgoed:
- Sport
- Dorpshuizen
- Cultuur
- Brandweer
- Onderwijs
- Parkeren
- Cultureel erfgoed

Onderhoud Vastgoedportefeuille

De onderhoudsstrategie van gemeente Rheden is er op gericht het gemeentelijke vastgoed in een goede staat van onderhoud te houden, waar mogelijk de markt in te zetten, zelf het stuur in handen te houden en rechtmatig te zijn in opdrachtverstrekkingen. Het vastgoed in een goede staat van onderhoud houden, doen we door het vastgoed te onderhouden op basis van een op de NEN 2767 gebaseerd onderhoudsplan. Deze onderhoudsplannen zijn in 2019 opgesteld en het onderhoud is vervolgens in 2020 langjarig aanbesteed. De werkzaamheden voortvloeiend uit deze plannen worden inmiddels via gecontracteerde partijen uitgevoerd, zo ook in 2023. Vanaf 2024 zal het onderhoudsplan opnieuw worden aanbesteed.

In de praktijk kunnen, bijvoorbeeld door wensen van de gebruikers, marktontwikkelingen, storingen en/of gebreken of het bundelen van werkzaamheden, er afwijkingen ontstaan op de vooraf opgestelde planning uit het Meerjarenonderhoudsplan. Dit kan zowel inhouden dat elementen of installaties eerder vervangen dienen te worden, of bepaalde werkzaamheden later uitgevoerd worden. In 2023 hebben we het reguliere onderhoud van ons bezit zo efficiënt mogelijk uitgevoerd.

Financiën: bekostiging onderhoud

Preventief en correctief onderhoud

Het preventief en correctief onderhoud wordt bekostigd vanuit de exploitatie, waarbij de begroting is gebaseerd op een 10-jaarlijks gemiddelde per gebouw. In 2023 is het preventief onderhoud conform het (MJOP) meerjarenonderhoudsplan uitgevoerd. Correctief zijn er naast regulier klachtenonderhoud ook enkele planmatige zaken meegenomen in de uitvoering. De kosten in 2023 zijn overschreden ten opzichte van begroting door hogere indexering en prijsstijgingen van materiaal en uurloon.

Planmatig onderhoud

Voor het bekostigen van het planmatig onderhoud wordt er gewerkt met een voorziening. Aan deze voorziening wordt jaarlijks gedoteerd op basis van een doorrekening van het 10-jaarlijkse gemiddelde voor het planmatig onderhoud per gebouw. Vervolgens wordt er direct op de voorziening geboekt voor het uitvoeren van het planmatig onderhoud. In 2023 is er echter minimaal planmatig onderhoud uitgevoerd door overschrijding van de drempelbedragen vanuit de voorziening.

Verloop voorziening gebouwen	
Saldo 1-1-2023	1.496.224
Toevoeging 2023	747.070
Onttrekking 2023	841.236
Saldo 31-12-2023	1.402.058

Financiering

Treasury is het besturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, waarbij een tijdelijk overschot tegen een zo hoog mogelijk rendement wordt belegd en het daarbij afdekken van met name rente- en kredietrisico's.

De financieringsparagraaf bevat volgens het BBV de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille. We geven daarom in deze paragraaf een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de gemeente.
De financieringsparagraaf gaat daarnaast in op de eisen die de Wet Fido stelt. Dat wil zeggen dat de uitvoering van de financieringsfunctie uitsluitend de publieke taak dient, dat het beheer prudent is en dat aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm is voldaan.
Tenslotte besteden we in deze paragraaf ook aandacht aan de financieringspositie.

Risicobeheer treasuryfunctie

In deze paragraaf geven we een analyse van de risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie. We onderscheiden daarbij renterisico's en kredietrisico's.

Voor het renterisico, wordt door middel van een normering een goede spreiding van renteaanpassingen binnen de leningenportefeuille bevorderd. Het doel hiervan is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten welke consequenties kunnen hebben voor de financiële positie. Aldus bevordert de Wet Fido een solide financieringswijze bij openbare lichamen.

Kredietrisico's worden beperkt door de eisen die de Wet Fido stelt aan tegenpartijen en producten op de geld- en kapitaalmarkten. Tegenpartijen dienen over een minimale kredietwaardigheid te beschikken in de A-categorie. Tevens dienen financiële producten de garantie te bevatten dat aan het einde van de looptijd de hoofdsom nog intact is.

Renterisico vlottende schuld (kasgeldlimiet)

Dit instrument dient om de omvang van de kortlopende financieringsmiddelen te kunnen bewaken. De kasgeld- limiet is een percentage van de omzet van de gemeente dat de ruimte voor korte financiering aangeeft. De limiet heeft betrekking op leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar (vlottende schuld) en bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van de lasten (exclusief stortingen in reserves). Wanneer de vlottende schuld dit percentage van 8,5% overschrijdt moet een deel van de vlottende schuld worden omgezet naar vaste (langlopende) schuld. Daarnaast kan een overschrijding leiden tot een strenger toezichtregime.

Op basis van de primitieve begroting 2023 (€ 134.197.000) bedraagt de kasgeldlimiet van de gemeente Rheden € 11.407.000. In 2023 is er geen gebruik gemaakt van kasgeldleningen.

Berekening *(bedragen x € 1.000)*	**2023**
1. Toegestane kasgeldlimiet (8.5% * 134.197)	11.407
2. Vlottende schuld	
- opgenomen gelden korter dan 1 jaar	0
- schuld in rekening courant	0
3. Vlottende middelen	
- contanten in kas	15
- Te goeden in rekening courant	476

4. Toets kasgeldlimiet	
Totaal netto-vlottende schuld (2-3)	-491
Toegestane kasgeldlimiet	11.407
Ruimte (+)/overschrijding (-) kasgeldlimiet (4 - 3)	11.898

Bovenstaande berekening van de kasgeldlimiet is gebaseerd op balansdatum 31-12-2023.

Renterisico vaste schuld (renterisiconorm)

De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar (vaste schuld). Het doel hiervan is om tot een zodanige opbouw van de leningportefeuille te komen, dat het renterisico in een bepaald jaar als gevolg van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen wordt beperkt. Indien een leningportefeuille gelijkmatig is opgebouwd, zal ook het renterisico over de vaste schuld in de tijd gelijkmatig zijn gespreid. Ongewenste financiële gevolgen van rentewijzigingen worden hierdoor beperkt. De norm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Berekening *(bedragen x.€ 1.000)*	2023
1 Renteherzieningen	20.000
2 Aflossingen	0
3 Renterisico (1 + 2)	**20.000**
4a Begrotingstotaal (primitief 2023)	134.197
4b Percentage conform ministeriële regeling	20%
4 Renterisiconorm (4a x 4b)	**26.839**
5 Ruimte (+)/overschrijding (-) renterisiconorm (4 - 3)	**6.839**

Conclusie: er is ruim voldaan aan de renterisiconorm.

In 2023 zijn er langlopende leningen voor € 20 miljoen geherfinancierd.

Kredietrisico's

Kredietrisico's kunnen zich op twee manieren manifesteren. Ten eerste is er het risico dat de gemeente loopt over verstrekte leningen en beleggingen. Ten tweede is er sprake van indirecte kredietrisico's bij verstrekte gemeentegaranties (ook wel borgstellingen genoemd).

Kredietrisico op leningen en beleggingen

De gemeente Rheden heeft uit hoofde van haar publieke taak leningen verstrekt en in deelnemingen geïnvesteerd. In het hierna volgende overzicht zijn de uitgezette gelden vermeld.

Kredietrisico op verstrekte gelden aan derden

Uitzettingen	2023	%
Uit hoofde van publieke taak:		
1 Deelnemingen	608.767	12,0
2 Overige leningen	4.551.470	88,0
Totaal	5.160.237	100,0

Ad 1. Onderstaand de specificatie van de deelnemingen.

Omschrijving	Deelnemingen
Aandelen BNG	424.207
Aandelen Alliander	184.560
Totaal	608.767

Genoemde deelnemingen worden uit hoofde van de uitvoering van de publieke taak aangehouden. Over het aandelenbezit wordt koersrisico gelopen maar dit risico is minimaal. De aandelen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Deze waardering is (doorgaans) lager dan wanneer de waarde bepaald zou worden door vraag en aanbod op de beurs.

Ad 2. De overige leningen betreffen verstrekte leningen aan SVN (starterslening, duurzaamheidslening en blijverslening) en een obligatie- en achtergestelde lening van Alliander.

Kredietrisico ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gemeente Rheden kan jegens geldgevers borg staan voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door organisaties, instellingen of verenigingen zijn aangetrokken die activiteiten verzorgen welke in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak. Ultimo 2023 staat de gemeente garant voor een bedrag van € 584.086

Waarborgfonds sociale woningbouw (wsw)

De gemeente Rheden neemt deel in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en staat in dit kader, door middel van een achtervangovereenkomst, garant voor € 206,3 miljoen aan leningen die zijn verstrekt aan woningcorporaties. Het garant staan door middel van achtervangovereenkomst houdt in dat in eerste instantie het WSW wordt aan- gesproken indien de geldnemer niet aan zijn verplichtingen voldoet. Pas als het risicovermogen van het WSW onder een bepaald minimum komt, worden de deelnemende gemeenten verplicht om een renteloze lening te verstrekken. De gemeente loopt dus eigenlijk alleen een renterisico.

Gezien de vermogenspositie van het WSW, de goede controle en toetsing door dit fonds en de spreiding van het risico over de deelnemende gemeenten is dit als een laag risico te kwalificeren.

Beleid inzake financiering en financieringspositie

Solvabiliteit

Een oordeel over de vermogenspositie kan worden gevormd met behulp van de solvabiliteitsratio. Solvabiliteit is de mate waarin een instelling in staat is om aan haar korte en lange termijn-verplichtingen te voldoen. Deze maatstaf wordt bepaald door de verhouding tussen het eigen vermogen (reserves) en het totale vermogen (eigen- en vreemd vermogen)

Omschrijving *(bedragen x € 1.000)*	Boekwaarde per 1 januari 2023	Boekwaarde per 31 december 2023
Eigen vermogen	32.885	26.319
Totaal vermogen	154.150	164.032
Ratio (ev/vv)	21%	16%

De solvabiliteitsratio is afgenomen vergeleken met het voorgaande jaar. Nadere duiding is opgenomen in de paragraaf weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen.

Financiering activa

Bij voorkeur worden de investeringen in de voorraad kapitaalgoederen gefinancierd met eigen middelen (interne financiering). Ten opzichte van de externe financiering worden hiermee de renterisico's en de rentelasten beperkt. Dit uitgangspunt is in ons treasury statuut opgenomen. Door voorgenomen investeringen in onder andere riolering, nieuw gemeentehuis, wegen en overige investeringen volgens de investeringslijst 2024-2028 zal het financieringstekort de komende jaren toenemen.

Financieringsstructuur

Een evenwicht in de financieringsstructuur leidt tot een beperking van de renterisico's. Investeringen in duurzame kapitaalgoederen worden hierbij afgedekt met langlopende financieringsmiddelen, waardoor de gemeentelijke exploitatie minder gevoelig wordt voor rentebewegingen. Het onderstaande overzicht geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringsstructuur in 2023.

(bedragen x € 1.000)	Aanvang 2023	Mutaties 2023	Ultimo 2023
Vaste activa			
Immateriële activa	508	-137	371
Materiële vaste activa	119.172	7.585	126.757
Financiële vaste activa	5.229	-69	5.160
Totaal vaste activa	**124.909**	**7.379**	**132.288**
Eigen vermogen			
Algemene reserves	11.584	-1.779	9.805
Bestemmingsreserves	18.044	18	18.062
Gerealiseerd resultaat	3.257	-4.806	-1.549
Totaal eigen vermogen	**32.885**	**-6.567**	**26.318**
Voorzieningen	7.563	445	8.008
Langlopende schulden	90.736	197	90.933
Totaal financiering	**131.184**	**-5.925**	**125.259**
Financieringssaldo (- = tekort)	**6.275**	**-13.304**	**-7.029**

Eind 2023 was het financieringssaldo - € 7.029.000. In 2023 zijn geen langlopende leningen aangetrokken.

Rentemethodiek

Rentebeleid en renteresultaat

In 2023 zijn langlopende leningen voor € 20 miljoen geherfinancierd.

Ontwikkelingen in 2023: Schatkistbankieren

Alle decentrale overheden zijn verplicht deel te nemen aan schatkistbankieren. Dit houdt in dat alle liquide middelen boven een bepaalde drempelbedrag aangehouden moeten worden bij het ministerie van Financiën. Wanneer decentrale overheden hun tegoeden aanhouden in de Nederlandse schatkist, daalt de financieringsvraag van de Nederlandse staat op de financiële markten. Schatkistbankieren draagt hierdoor bij aan de verlaging van de overheidsschuld. Vanaf 1 juli 2021 is het drempelbedrag voor gemeenten gewijzigd tot 2% van het begrotingstotaal.

Bedrijfsvoering

Wat hebben we bereikt?

Een goede bedrijfsvoering is een randvoorwaarde om als ambtelijke organisatie te kunnen voldoen aan onze maatschappelijke opgaven en kwaliteit te leveren in de dienstverlening aan inwoners, organisaties en bedrijven. Een goede bedrijfsvoering is geen doel op zich, maar gaat erom dat we middelen (medewerkers & financiën) inzetten om onze processen efficiënt, effectief en rechtmatig te laten verlopen. Juist in deze tijd van grote opgaven en financiële krapte is het van belang te blijven investeren in de kwaliteit van onze bedrijfsvoering.

In 2023 zijn we gestart met het programma Digitaal Rheden. Digitalisering vraagt om een samenhangende aanpak. Door het uitvoeren van een 12-tal projecten, die veelal een wettelijke basis kennen (voor circa 90%) werken we aan de volgende doelen: efficiënte en toegankelijke dienstverlening, goed werkgeverschap, regionale en interne samenwerking, stevig fundament en betrouwbare ICT, transparante en kwalitatieve sturing. Middels de raadsinformatiebrief Digitaal Rheden hebben we de gemeenteraad op hoofdlijnen geïnformeerd over de voortgang van het programma. Op 20 februari 2024 hebben we in de oriënterende raadsvergadering een nadere toelichting gegeven op de raadsinformatiebrief.

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op Personeel & Organisatie, Communicatie, Informatiemanagement & automatisering en Planning & Control.

Welke doelen zijn gerealiseerd?

Digitale toegankelijkheid van dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en instellingen (Digitaal Rheden)

Doel	Voortgang
1. Toegankelijke effectieve en efficiënte dienstverlening (Dorus Klomberg)	
De module om de klanttevredenheid van digitale dienstverlening te meten wordt in 2024 geimplementeerd. Circa 50% van onze dienstverlening is gedigitaliseerd.	

Goed werkgever- en werknemerschap

Doel	Voortgang
2. Goed werkgever- en werknemerschap (Gea Hofstede)	
We werken hard aan verschillende projecten om een goede en plezierige werkgever te zijn. Voor zowel de huidige als nieuwe medewerkers. Zo is het project gestart om onze medewerkers digifit te houden, digitaliseren we ons huidige HRM-systeem, zetten we in op innovatieve manieren om de arbeidsmarkt te benaderen en is onze onboarding voor nieuwe medewerkers weer goed opgepakt. We blijven met elkaar het goede gesprek voeren over thema's als werkdruk, eigenaarschap en rollen.	

Interne en regionale samenwerking vanuit toegevoegde waarde

Doel	Voortgang
3. Interne en regionale samenwerking (Dorus Klomberg)	

Verbeteren structurele inrichting van interne (administratieve) processen en systemen

Doel	Voortgang
4. Stevig en betrouwbaar fundament (Dorus Klomberg)	
Grotendeels conform planning, met uitzondering van de tijdige afronding van de jaarrekeningcontrole.	

Transparante en kwalitatieve sturing

Doel	Voortgang
5. Transparante en kwalitatieve sturing (Dorus Klomberg)	
Er zijn zichtbare stappen gezet op de onderliggende resultaten. Zo is in de jaarstukken 2023, en de begroting 2024, expliciet aandacht voor de SDG Indicatoren en Global Goals. Daarnaast is per doel het risico opgenomen dat dit doel in de weg staat.	

Welke resultaten zijn gerealiseerd?

Digitale toegankelijkheid van dienstverlening aan de inwoners, ondernemers en instellingen (Digitaal Rheden)

Resultaat	Voortgang
Doel: 1. Toegankelijke effectieve en efficiënte dienstverlening	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Verbeterde digitale dienstverlening	
De klanttevredenheid over onze digitale dienstverlening wordt nog niet gemeten. We zijn bezig met de aanschaf van een meetinstrument en voorzien implementatie in 2024. Circa 50% van onze dienstverlening hebben we inmiddels gedigitaliseerd.	
Volledig digitaal toegankelijke website	
Momenteel voldoen we nog niet aan de AA-status van WCAG 2.1. A is behaald, maar AA nog niet. Het digitaal toegankelijk maken van alle PDF-documenten en formulieren, producten en diensten, blijkt meer werk dan verwacht. De website teksten zijn grotendeels herschreven op B1-niveau, maar nog niet allemaal. In 2024 vindt een audit plaats om te kijken waar we staan.	

Goed werkgever- en werknemerschap

Resultaat	Voortgang
Doel: 2. Goed werkgever- en werknemerschap	
Portefeuillehouder: Gea Hofstede	
Score aantrekkelijk werkgeverschap	
We hebben aan aantal korte metingen gedaan (polls). Deze zijn echter niet representatief. Het DT heeft besloten in het laatste kwartaal 2024 een nieuwe vorm van medewerkersonderzoek ui te voeren. De voorbereiding is in 2023 opgestart, waaronder het bepalen van de doelen, aanpak en het betrekken van betrokken actoren.	
% Ziekteverzuim	
Het verzuimpercentage is in 2023 ten opzichte van 2022 wat gedaald van 8% naar 7,5%. De lichte daling zat in het kortdurend verzuim en zeer langdurig verzuim. Het langdurig verzuim is helaas wat gestegen. Er zijn diverse activiteiten ondernomen in het kader van preventie van verzuim en verzuimbegeleiding. De beoogde doelen voor wat betreft het verzuimpercentage zijn echter niet behaald.	
% tijdige en passende invulling vacatures	
We hebben de vacatures die zijn uitgezet op de interne en - externe arbeidsmarkt grotendeels weten in te vullen. Dit is ook terug te zien in de instroom cijfers ten opzichte van het aantal vacatures. Ongeveer 25% van de vacatures bleek lastig vervulbaar maar zijn door gerichte acties, waaronder herhaling van procedure, inzet van externe begeleiding of door inzet van overige interventies vervuld. De lastig vervulbare vacatures hebben daardoor wel langer opengestaan , waardoor soms tijdelijke inhuur nodig was.	
Uitstroom (niet in PB)	
De hoogte van de uitstroom over 2023 was 39. De bezetting was eind 2023 389. Het percentage is dus hoger dan het gestelde doel.	
Doorstroom (niet in PB)	
Niet ingevuld.	

Interne en regionale samenwerking vanuit toegevoegde waarde

Resultaat	Voortgang
Doel: 3. Interne en regionale samenwerking	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Visie op partnerships	

De regionale samenwerking heeft dit jaar met name voor de Groene Metropoolregio door een toenemende urgentie en druk vanuit het Rijk een extra inspanningsimpuls gekregen. Het Rijk heeft de provincies opgedragen deze zomer met eerste voorstellen te komen voor het oplossen van de ruimtelijke puzzle. (De grote maatschappelijke opgaven op het terrein van woningbouw, stikstofreductie, energie-transitie, versterking van natuur, mobiliteit ., ed. concurreren om schaarse ruimte.) De provincie heeft de regio's en gemeenten gevraagd input te geven voor het regionaal arrangement en voor het vitaliseren van het landelijk gebied. Naast de verdere uitwerking van de Verstedelijkingsstrategie heeft dit extra inspanningen van de gemeenten gevraagd. *Wij zijn er als gemeente Rheden in geslaagd een groot aantal projecten/gebiedsprocessen op de agenda van het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland te krijgen. De ambtelijke bijdragen van Rheden worden zeer gewaardeerd.*
Perceptie van partners over dienstverlening
Met de buurgemeenten Rozendaal en Doesburg werken wij steeds intensiever samen. De geringe schaalgrootte van deze gemeenten legt beperkingen op aan hun bestuurskracht en/of uitvoeringskracht. Wij voeren gesprekken over professionalisering en verdere intensivering van de samenwerking. Door Rozendaal en Doesburg wordt de samenwerking zeer gewaardeerd. (rapportcijfer 7 en 8)
Dienstverlening De Connectie
Door de verbeterde demand- en supplystructuur zijn we steeds beter met elkaar in gesprek over de kwaliteit van dienstverlening en de afgesproken servicenormen.
Interne Samenwerking (niet in PB)

Verbeteren structurele inrichting van interne (administratieve) processen en systemen

Resultaat	Voortgang
Doel: 4. Stevig en betrouwbaar fundament	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Bestuurlijke P&C rapportages juist en tijdig	
De tijdslijnen afgesproken in de integrale planning P&C cyclus worden gehaald.	
Jaarrekeningcontrole conform planning	
De tijdslijnen afgesproken in de integrale planning P&C cyclus worden gehaald voor het aanleveren van de stukken. De jaarrekeningcontrole is wel met een week uitgelopen.	
Prestatie-indicatoren inkoop	
Pilots datagedreven werken (niet in PB)	
Er is geschoven in de in 2022 en 2023 op te pakken pilots. De lessen die we hieruit trekken leveren input voor een op te stellen intakeproces.	

Transparante en kwalitatieve sturing

Resultaat	Voortgang
Doel: 5. Transparante en kwalitatieve sturing	
Portefeuillehouder: Dorus Klomberg	
Digitale werkomgeving bezwaarschriften	
In de afgelopen 6 maanden zijn er 10 zittingen geweest van de Commissie Bezwaarschriften. De voorbereidingen van deze zittingen zijn digitaal uitgevoerd (via Ibabs). Dit sluit dus goed aan bij onze doelstelling.	
Effectindicatoren VNG (SDG) toegepast	
Onderdeel van de doorontwikkeling programmabegroting.	
Nota risicomanagement	
In 2023 zijn diverse stappen gezet om meer risico-bewust te werken. Een voorbeeld hiervan is het opnemen van risico's per bestuurlijke doel in de programmabegroting. Het is niet gelukt om een het overzicht van maatregelen vast te leggen in de nota risicomanagement, dit schuift door naar 2024.	

Personeel & Organisatie

Organisatieontwikkeling

In 2023 is aandacht gegeven aan de organisatie, onze activiteiten vinden plaats onder de naam 'Rhedense expeditie'. De specifieke onderdelen die in 2023 opgepakt zijn betreffen de uitwerking van:

1. De inrichting van de organisatie en de wijze waarop de medewerkers worden aangestuurd.
2. De organisatieopgaven die een duidelijke verbinding hebben met de doelen uit de begroting zoals die door het College en gemeenteraad zijn vastgesteld.
3. De processen en procedures én de wijze van werken in termen van projecten en programma's.
4. De cultuur, de wijze waarop medewerkers zowel onderling met elkaar samenwerking als met de partners, inwoners en ondernemers binnen en buiten de gemeente. Dit betreft onze set van waarden en normen en bepaalt daarmee het uiteindelijke gezicht en resultaat van de gemeente Rheden.

Er zijn periodieke werkbijeenkomsten gehouden met het management. De uitwerking per thema vindt plaats via werkgroepen. Deze worden in 2024 verder uitgewerkt in concrete acties en worden verder vormgeven met actieve inbreng van medewerkers.

Personeelsbeleid

In de afgelopen periode hebben we ons gericht op de volgende vraagstukken:

Instroom en uitstroom

Er is in 2023 een meerjarige aanpak vastgesteld voor ons strategisch arbeidsmarktbeleid. We hebben in 2023 onder andere een digitale werving- en selectieprocedure ingevoerd en er zijn acties uitgevoerd om ons beter te profileren op de arbeidsmarkt. In 2024 wordt het project verder uitgewerkt.

In 2023 is de organisatiebrede actualiseringsronde voor ons functiehuis opgestart. We hanteren het landelijke functie- en functiewaarderingssystematiek van de VNG (HR21). Via een projectaanpak zijn de noodzakelijke acties uitgevoerd om te komen tot een actuele indeling in de functie en een passende beloning. We verwachten deze in 2024 af te kunnen ronden. Een prognose van de kosten

die de actualisatieronde met zich meebrengt is in de jaarcyclus ingebracht. De concrete omvang zal in de loop van 2024 helder zijn zodra de actualisatie is afgerond.

In april 2023 is De Connectie overgestapt op het nieuwe e-HRM systeem. In 2023 hebben wij hieraan via de projectgroep actieve inbreng geleverd. De werkprocessen op het vlak van in- door- en uitstroom zijn gedigitaliseerd. Medewerkers kunnen onder andere via een app hun uren, declaraties en overige zaken gemakkelijk regelen.

Gezondheid, vitaliteit en hybride werken
Er zijn diverse acties uitgevoerd op het gebied van hybride en digitaal werken, vitaliteit, energie en de balans werk-privé. Onder andere via workshops, trainingen en georganiseerde activiteiten en specifieke thema weken.

Op basis van het arbo jaarplan zijn ook acties uitgevoerd. We hebben tientallen thuiswerkplekken aangepast, trainingen georganiseerd, bijvoorbeeld over omgaan met agressie en geweld. De vervolgacties van voorgaande jaar georganiseerde RI&E-evaluatie zijn uitgevoerd. De voorbereiding op de nieuwe huisvesting is in 2024 is verder uitgewerkt. Dit is onder andere opgepakt door de werkgroep Samen Optimaal Werken.

Werkdruk
Het thema werkdruk blijft een terugkerend thema bij diverse overleggen met managers, Arbostuurgroep, Ondernemingsraad en HR. Dit thema bespreken we expliciet in het 'Goede gesprek' met de medewerkers. Het onderwerp heeft aandacht bij de beschreven beleidsthema's en de organisatieontwikkeling.

Verzuimaanpak en duurzame inzetbaarheid
Het afgelopen jaar is het verzuimpercentage slechts licht gedaald ten opzichte van 2022 (van gem. 8% naar 7,5%). Ons verzuim is daarmee op onderdelen wat hoger dan het landelijke gemiddelde ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. We hebben uitvoering gegeven aan een actieplan gericht op de uitvoering van verzuimbegeleiding en bovenal hoe we inspelen op de preventie van verzuim. We doen dat in nauwe samenhang de beschreven plannen in het kader van ons arbobeleid en vitaliteit.

In 2023 hebben we een beleidsnotitie op het vlak van duurzame inzetbaarheid voorbereid. Deze is vastgesteld in 2024 en wordt dan verder uitgewerkt. Verder blijven we de toepassing van het 'Goede gesprek' een belangrijke basis. Verder zijn regelmatig interventies, deskundige hulp, en loopbaan en team-coaching ingezet om zo disfunctioneren of uitval door ziekteverzuim te voorkomen.

In 2023 is ook een aanpak ontwikkeld voor Strategische personeelsplanning. Hiermee willen we gericht sturen op een goede aansluiting tussen onze opgaven en de optimale inzet van onze medewerkers. Denk hierbij aan kwaliteiten, competenties maar ook de vereiste omvang van ons personeelsbestand voor nu en in de nabije toekomst. We hebben de voorbereiding opgestart en zijn vanaf eind 2023 gestart met de eerste teams die meedoen in de vorm van een pilot. In 2024 wordt dit verder uitgewerkt.

Opleiden en ontwikkelen
Het stimuleren van leren en ontwikkelen doen we door dit regelmatig te bespreken met medewerkers onder andere via het 'Goede Gesprek'. In 2023 hebben we een aantal acties uitgevoerd om dit onder de aandacht te brengen. In 2023 hebben we de Rheden Academie vorm gegeven, een online leerplatform. Hierop staat leer- en ontwikkelaanbod voor competentie ontwikkeling zoals communiceren, digitale vaardigheden, vergaderen, hybride werken, vitaliteit. We hebben het aanbod verbreed en onder andere een digitaal onboarding programma uitgewerkt voor nieuwe medewerkers.

Salariskosten 2023

De totale salariskosten 2023 laten ten opzichte van de 2e bestuursrapportage 2023 een tekort zien van afgerond € 2.142.000.

Door de hele organisatie heen zien we dat evenals in 2022 de krapte op de arbeidsmarkt ervoor zorgt, dat we steeds langer en vaker gebruik moeten maken van externe inhuur. Ook zien we, dat er sprake is van een beduidende stijging van de tarieven voor externe inhuur. Voor een aantal functies is bij ziekte of vertrek van een medewerker direct (tijdelijke) vervanging nodig om de wettelijke taken uit te voeren en onze dienstverlening in stand te houden. Deze periode overbruggen we met externe inhuur.

De tekorten zijn in onderstaand overzicht zichtbaar gemaakt verdeeld naar de drie programma's. De overschrijdingen manifesteren zich vooral bij programma's Samenleving en Bestuur & organisatie. Dit betreft onder andere extra inhuurkosten (€ 476K) voor schoonmaakwerkzaamheden en toezicht zwembaden mede als gevolg van ziekte. Er is extra personele inzet geweest (€ 736K) m.b.t. inkomensregelingen voor functioneel beheer en de uitvoering van de energietoeslag en de ondersteuning bij de toeslagenaffaire.

De complexe arbeidsmarkt en het daardoor moeilijk of niet kunnen invullen van vacatures is vooral aan de orde geweest bij de managementfuncties (meerkosten inhuur € 372K) en binnen Financiën & Informatie (meerkosten inhuur € 700K).

Tabel: Formatie en bezetting in euro's per programma (bedragen x € 1.000)

Formatie en bezetting per programma (x € 1.000)					
Programma	**Begroot vast***	**Begroot tijdelijk (inhuur)**	**Gerealiseerd vast***	**Gerealiseerd tijdelijk (flexibele schil)**	**Totaal**
Samenleving	10.835	1	8.907	3.357	-1.428
Leefomgeving	9.487	94	9.163	498	-80
Bestuur & organisatie	11.076	1.127	10.649	2.623	-1.069
Subtotaal	**31.398**	**1.222**	**28.719**	**6.478**	**-2.577**
Dekking overige (concern)budgetten					435
Totaal overschrijding					**-2.142**
* inclusief doorbelaste salariskosten					

Communicatie

De organisatie ontwikkelt zich verder in het omgevingsbewust werken, zodat belangen van de samenleving, bestuur en medewerkers van meet af aan meegenomen worden. Keuzes moeten bij voorkeur rekenen op draagvlak vanuit de samenleving.

Naast sterke communicatie naar buiten toe is meer en meer ingezet op participatie met de samenleving. We hebben in 2023 gewerkt aan het participatiebeleid. We hebben eerst onderzocht waar de inwoners behoefte aan hebben, waarbij we hebben ingezoomd op de jeugd. Ook is in 2023 het participatieplatform opgeleverd.

De maatschappelijke en bestuurlijke opgaven in 2023 vroegen om een prominente rol van communicatie. Denk daarbij aan het Koersdocument Sociaal, de Omgevingswet, Digitaal Rheden, het nieuwe gemeentehuis, maar ook projecten als de Veluwezoom en de opvang van vluchtelingen, Stenfert en vele projecten op het gebied van leefomgeving.

We werken continu aan de kwaliteit van onze communicatie door te sturen op begrijpelijke taal, maar ook door steeds meer gebruik te maken van diverse communicatievormen.

Informatiemanagement & automatisering

In 2022 lag de focus op de veranderende samenleving maar ook veranderde wetgeving (Omgevingswet, Baseline Informatiebeveiliging Overheid en AVG), omdat deze eisen stellen aan onze informatievoorziening. We zagen onze rol steeds meer verschuiven naar partner. Dit betekende dat samenwerking met ketenpartners steeds belangrijker werd.

Deze gesignaleerd beweging van vorig jaar, waarbij onze rol zich richting partnerschap beweegt, heeft zich in 2023 doorgezet. De regionale samenwerking met en in de Connectie is daarbij van groot belang gebleken en versterkt. De oude wijsheid dat je alleen snel bent, maar samen verder komt is heeft zich daarin bewezen nog steeds van toepassing te zijn.

Een onveranderd snel veranderende samenleving vraagt enerzijds flexibiliteit en anderzijds om betrouwbaarheid. In 2023 heeft de gemeentelijke dienstverlening daaraan kunnen voldoen en zich robuust getoont. In een wereld die vol zit met (internationale) confrontaties en spanningen bewaakt onze Informatiebeveiliging en Privacy-afspraken, regels en maatregelen dat de gemeentelijke informatievoorziening functioneerd.

Dit betekent dat samenwerking met ketenpartners belangrijk is en steeds belangrijker wordt. De focus ligt op het orde brengen van de hiervoor benodigde randvoorwaarden zoals de gemeentelijke informatie-architectuur. We hebben in 2023 gewerkt aan de volgende resultaten:

- Het continue en tijdig doorvoeren van updates van de gemeentelijke informatiesystemen.
- Verbeterde en flexibele ICT werkplek met headset en dockingstation voor alle medewerkers voor een optimale ondersteuning voor hybride werken.
- Verdere verplaatsing van de applicaties richting de cloud waardoor online werken Veilig en gemakkelijker gaat. Ook onze Microsoft kantoortoepassingen worden als een online dienst afgenomen.
- De eerste datagedreven pilots zijn uitgevoerd en we leren welke beheer verantwoording daarbij hoort. Deze leerpunten worden als onderdeel van het programma Digitaal Rheden verder uitgewerkt naar concrete resultaten.
- Bellen met Teams is gemeente breed ingevoerd als een nieuwe moderne manier van bellen.
- De “blauwe” Boa’s hebben een nieuw systeem in gebruik genomen die hun handhavingstaken op een moderne en veilige manier ondersteund.

Net als vorig jaar krijgen informatiebeveiliging en privacy een aparte sectie:

- Op zowel Informatiebeveiliging als het voldoende aan de privacywetgeving zijn audits uitgevoerd. Deze audits leiden tot aanbevelingen die we in 2023 en verder, op basis van urgentie, oppakken.
- Met de blik op de verwerking van persoonsgegevens, is het uitvoeren van privacy onderzoeken (Impact analyses) bij systeem implementatie en vervaging in 2023 tot standaard gepromoveerd.

Planning & Control

In de financiële verordening 2024 zijn de volgende rapportagemomenten vastgelegd;

Document	Inhoud	Rol raad	Wanneer
Kadernota	Uitgangspunten begroting komend boekjaar	Ter besluitvorming	juni
Herfstrapportage	Voortgang lopend boekjaar	Ter informatie	oktober
Programmabegroting	Begroting komend boekjaar	Ter besluitvorming	november
1e bestuursrapportage	Gericht op beleidsmatige en financiële afwijkingen	Ter besluitvorming	juni
2e bestuursrapportage	Gericht op financiële afwijkingen en -prognose	Ter besluitvorming	september
Jaarstukken	Verantwoording vorig boekjaar	Ter besluitvorming	juni

Vanaf 2022 is in overleg met de financiële commissie een andere werkwijze toegepast voor de tussentijds rapportages. Gedurende het jaar zal er twee keer worden gerapporteerd op de afwijkingen middels de tussentijds bestuursrapportages. Om actuele cijfers te kunnen bespreken en tijdig bij te kunnen sturen is voor deze twee rapportages een kortere behandeltermijn afgesproken.

Daarnaast geldt voor de oplevering van de (definitieve) jaarstukken dat deze sterk afhankelijk is van de planning van de accountantscontrole. Deze is over 2023 in de periode mei-juni gepland. Om te voorkomen dat de verantwoording pas eind juni beschikbaar is, worden de concept jaarstukken al voor de accountantscontrole beschikbaar gesteld.

Doorontwikkeling programmabegroting

In 2020 heeft de Rekenkamercommissie een onderzoek uitgevoerd naar de opzet van de programmabegroting. De hoofdconclusie is als volgt:

1. Begroting sluit qua inhoud en proces onvoldoende aan bij behoefte
2. Begroting is geen coherent stuk dat voldoende basis biedt om besluiten te nemen en controlerende taak uit te voeren

N.a.v. het rekenkamer onderzoek is een traject gestart om de programmabegroting beter te laten aan te sluiten aan de behoefte van de raad, en meer geschikt te laten zijn als sturingsinstrument voor het college en de organisatie. De voorgestelde aanpak is een groeimodel, dat is gestoeld op tussentijdse evaluatiemomenten met de financiële commissie. In 2023 leverde dit een programmabegroting 2024 waarin een nieuwe stap is gezet in het groeimodel.

In deze nieuwe stap lag de focus met name op de 3e W-vraag: Wat mag het kosten? In alle P&C documenten vanaf de begroting 2024 is voortaan per thema opgenomen wat de kosten zijn voor de bijbehorende taakvelden, waar voor de kosten alleen op het bovenliggende programmaniveau waren opgenomen.

Daarnaast is in 2023 gestart met het project om de kwaliteit van raadsvoorstellen te verbeteren. De afspraak was al dat in al het nieuwe beleid dat na 31 december 2021 wordt vastgesteld, is aangegeven aan welk (maatschappelijk) doel het bijdraagt en de gemeenteraad hier mede op toe ziet. Als onderdeel van het project om de kwaliteit van raadsvoorstellen te verbeteren, zal een

meer expliciete relatie worden gelegd tussen het raadsvoorstel en het bestuurlijk doel, zoals beschreven in de programmabegroting, waarop het betrekking heeft.

Een gezonde financiële huishouding

In de kadernota 2023 (pag. 40) zijn de uitgangspunten opgenomen voor ons financiële beleid. Deze uitgangspunten zijn in 2023 leidend geweest voor de besluitvorming.

Daarnaast is invulling gegegeven aan de onderstaande doelen zoals vermeld in de PB2023 (pag. 96 bij 'Stevig en betrouwbaar fundament').

- *Bestuurlijke P&C rapportages juist en tijdig*

De Raad beschikt over de juiste informatie om de besluitvorming over de P&C documenten zorgvuldig op te pakken.

- *Jaarrekeningcontrole conform planning*

Goedkeurende controleverklaring

Risicomanagement

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2019 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin het college wordt gevraagd bij de jaarrekening voortaan, in de paragraaf Weerstandsvermogen, het verloop en de beheersing van risico's op te nemen.

Het college geeft hieraan invulling door voortaan in deze paragraaf Bedrijfsvoering een passage over het beleid (begroting) en uitvoering (jaarrekening) omtrent risicomanagement op te nemen. Het risicoprofiel in de paragraaf Weerstandsvermogen bestaat voornamelijk uit risico's die naar hun aard lastig, of zelfs niet, te beheersen zijn terwijl risicomanagement verder reikt dan dat.

Niet ieder risico heeft louter een mogelijk financieel effect, er kan ook sprake van juridische risico's, imagoschade voor de gemeente, risico's ten aanzien van de inhoudelijke doelstellingen of de continuïteit van de bedrijfsvoering. Binnen het traject van de "doorontwikkeling programmabegroting" is ook nadrukkelijke aandacht voor deze risico's. Als gevolg hiervan komen (financiële) risico's niet alleen terug in de paragraaf bedrijfsvoering, maar ook binnen de beleidsinhoudelijke begrotingsprogramma's.

Accountant

In 2023 is de Europese aanbesteding afgerond voor de accountantsdiensten 2023-2026. Deze opdracht is gegund aan Baker Tilly.

Interne beheersing

In deze subparagraaf wordt het onderwerp financiële rechtmatigheid behandeld en wordt een toelichting gegeven op de rechtmatigheidsverantwoording van het College van Burgemeester en Wethouders. De rechtmatigheidsverantwoording zelf is opgenomen als aparte paragraaf in de jaarrekening 2023.

Achtergrond

Met ingang van de Jaarstukken 2023 moet het College van Burgemeester en Wethouders een rechtmatigheidsverantwoording opstellen en in de paragraaf Bedrijfsvoering ingaan op het onderwerp rechtmatigheid. De landelijke wetgever heeft deze verplichting enkele achtereenvolgende jaren uitgesteld omdat er nog veel onduidelijkheden waren over de te hanteren regels, kaders en richtlijnen. Helaas moet worden vastgesteld dat dit ook op het moment van opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording over 2023 nog steeds het geval was. Zowel de gemeenten die de rechtmatigheidsverantwoording moeten opstellen als de externe accountants die een oordeel moeten geven over de getrouwheid ervan hebben hier last van.

Het college heeft, in afstemming met de accountant, getracht om bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording de regels, kaders en richtlijnen zo goed mogelijk te interpreteren en toe te passen met de kennis en inzichten van dat moment. Voorzichtigheidshalve is het college hier uitgegaan van een strikte interpretatie. Ondertussen liep echter op landelijk niveau de discussie door. Het voelt enigszins als het moeten spelen van een voetbalwedstrijd waarbij de spelregels nog tijdens de wedstrijd in beweging zijn. Dat is zowel voor de spelers (college) als voor de scheidsrechter (raad/accountant) lastig.

Tegen die achtergrond moet deze eerste rechtmatigheidsverantwoording bij de Jaarstukken 2023 dan ook nadrukkelijk gezien worden als een eerste stap. Doorontwikkeling moet de komende jaren niet alleen op gemeentelijk, maar zeker ook op landelijk niveau nog plaatsvinden. In dit licht is het extra belangrijk om de dialoog over de financiële rechtmatigheid tussen college en raad gaande te houden. Daarmee wordt het doel van de invoering van de rechtmatigheid – om de bestuurlijke dialoog te bevorderen – nog eens extra benadrukt.

Bruto versus netto onrechtmatigheid

Op het gebied van financiële rechtmatigheid wordt onderscheid gemaakt tussen bruto en netto onrechtmatigheid. Alle significante afwijkingen, groter dan de rapportagegrens, zijn bruto onrechtmatig. Omdat het college de raad informeert op taakveldniveau, is de controle op het niveau van taakvelden uitgevoerd. Daarmee is de financiële verordening strikt geïnterpreteerd en is gelijktijdig met de rolwijziging sprake van een effectieve verzwaring van de controle.

Vervolgens is getoetst in hoeverre deze afwijking past binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad, we noemen dit acceptabele overschrijdingen. Wat acceptabel is valt terug te lezen in de financiële verordening. De afwijkingen die niet passen binnen de afspraken met de raad noemen we de netto onrechtmatigheid. De netto onrechtmatigheid is gelijk aan de bruto onrechtmatigheid, minus de “acceptabele” afwijkingen.

Wanneer de totale netto onrechtmatigheid boven de verantwoordingsgrens uitkomt, moet worden geconcludeerd dat er sprake is van niet financieel rechtmatig handelen.

De verantwoordingsgrens is vastgesteld op 3% van het lastentotaal en bedraagt € 5.174 duizend.

De bevindingen in de rechtmatigheidsverantwoording

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. Het totaal aan netto financiële rechtmatigheidsfouten bedraagt € 5.501 duizend (3,2%). Deze conclusie heeft overigens geen impact op het oordeel van de accountant bij de jaarstukken. De accountant beoordeelt namelijk de getrouwheid en niet de rechtmatigheid.

Hieronder leest u een nadere onderbouwing van deze financiële onrechtmatigheid. Daarnaast zijn de constateerde fouten boven de rapporteringsgrens van € 50.000 benoemd. Tot slot zijn de belangrijkste maatregelen opgenomen.

In onderstaande tabel is een cumulatief overzicht opgenomen van geconstateerde rechtmatigheidsfouten over 2023. Onder de tabel leest u een nadere toelichting aan de hand van de verschillende criteriums die voor de rechtmatigheidsverantwoording van toepassing zijn.

Uitkomsten Rechtmatigheidsverantwoording (bedragen x€1000)	Bruto	Bruto	Netto	Netto
A. Begrotingscriterium				
1 Overschrijding exploitatiebudgetten taakvelden begroot versus werkelijk				
Overschrijding lasten	€ 21.703		€ 2.660	
Onderschrijding baten	€ 2.299		€ 227	
Totaal		€ 24.002		€ 2.887
2 Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)		€ 609		€ 317
3 Niet geautoriseerde reserve mutaties				
4 Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten		€ 0		€ 0
Subtotaal A. Begrotingsonrechtmatigheden		€ 24.611		€ 3.204
B. Voorwaardencriterium				
1 Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed		€ 2.297		€ 2.297
C. Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium		€ 0		€ 0
D. Totaal rechtmatigheidsfouten		€ 26.908		€ 5.501

A. Toelichting bevindingen begrotingscriterium

Het begrotingscriterium gaat over de vraag: zijn alle gerealiseerde baten en lasten in overeenstemming met de door de raad vastgestelde programmabegroting inclusief alle goedgekeurde begrotingswijzigingen?
Hierbij geldt als uitgangspunt dat:

- Alle overschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van baten (m.a.w. negatieve financiële effecten) ten opzichte van de vastgestelde begroting onrechtmatig zijn;
- Alle onderschrijdingen van lasten en overschrijdingen van baten (m.a.w. positieve financiële effecten) ten opzichte van de begroting onrechtmatig zijn wanneer deze niet zijn toegelicht in het eerstvolgende P&C document.

De over- en onderschrijdingen van lasten en baten worden toegelicht in het onderdeel 'Wat heeft het gekost?' per programma.

Het belangrijkste instrument om over- en onderschrijdingen van lasten en baten tijdig bij de raad te melden, deze door de raad te laten autoriseren, en daarmee begrotingsonrechtmatigheid te voorkomen; is de bestuursrapportage. Deze moet een zo goed mogelijke prognose vormen van de verwachte eindstanden van lasten en baten, om zo vroegtijdig afwijkingen te signaleren en een goede voorspelling te kunnen geven voor het jaarrekeningresultaat. Het college stelt zich als doel om de kwaliteit van de financiële beheersing in de brede zin en de bestuursrapportages specifiek op dit punt te verbeteren. Dit vraagt een investering in de financiële functie, waarvoor voor 2024 t/m 2027 middelen zijn gevraagd.

Fouten in het kader van overschrijding van de exploitatiebudgetten begroot versus werkelijk is als volgt opgebouwd (1, cumulatief € 2.887 duizend):
Overschrijding lasten (taakvelden):

a) Onderwijshuisvesting € 163 duizend
b) Onderwijsbeleid en leerlingzaken € 202 duizend
c) Sportaccommodaties € 587 duizend
d) Verkeer en vervoer € 407 duizend
e) Parkeren € 142 duizend
f) Begraafplaatsen en crematoria € 195 duizend
g) Grondexploitatie € 217 duizend

h) Overhead € 685 duizend

Onderschrijding baten (taakvelden):

a) OZB Woningen € 227 duizend

Overschrijding investeringsbudgetten is als volgt opgebouwd (2, cumulatief €317 duizend):

a) Zuidflank Rheden 1e fase € 197 duizend
b) Verv. VRA kruisingen Harderwijkerweg € 114 duizend
c) Beiltjeshof Velp Zuid € 7 duizend

Een toelichting op de kredietoverschrijding is opgenomen in de jaarrekening, onderdeel balans en toelichting.

Er is geen sprake van een netto onrechtmatigheid op de onderdelen:

- Niet geautoriseerde reserve mutaties (3, € 0 duizend)
- Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten (4, € 0 duizend).

B. Toelichting bevindingen voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium gaat over de vraag: zijn de financiële handelingen verricht volgens de daarvoor geldende wet- en regelgeving?

De controle hiervoor richt zich op inkoop en aanbesteding. Er zijn een aantal inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed. Deze inkopen hebben vooral betrekking op langlopende inhuur van menskracht ten behoeve van specifieke kennis.

Fouten in het kader van de naleving van de Europese Aanbestedingsregels van cumulatief € 2.296 duizend is als volgt opgebouwd:

a) Onrechtmatige inhuur personeel € 1.873 duizend
b) Onrechtmatige inkoop ICT-diensten € 196 duizend
c) Onrechtmatige inkoop projectteam herindicatie € 86 duizend
d) Onrechtmatige inkoop PMD zakken € 71 duizend
e) Onrechtmatige inkoop verzekeringen €70 duizend

C. Toelichting misbruik-en oneigenlijk gebruik -criterium

Het misbruik- en oneigenlijk gebruik (M&O) -criterium gaat over de vraag: is er sprake van opzettelijk onjuiste of onvolledige informatieverstrekking om een financieel voordeel te behalen (misbruik) of van toekenning van financieel voordeel volgens de letter, maar tegen de bedoeling van de geldende wet- en regelgeving (oneigenlijk gebruik)?

M&O ziet toe op veel verschillende beleidsterreinen. Het M&O beleid is geïntegreerd binnen de processen, er is nog geen overkoepelend M&O-beleid opgesteld. Voor zover getoetst kon worden aan M&O-beleid op deelterreinen, zijn er geen bevindingen gedaan die de rapportagegrens overschrijden.

Het college stelt zich als doel om in 2024 een overkoepelend M&O-beleid te formuleren dat als toetsingskader kan dienen voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Beheersingsmaatregelen

Wat ons betreft is de rechtmatigheidsverantwoording een goede ontwikkeling die naadloos aansluit op onze visie op control. Een visie waarbij we uitgaan van lerend vermogen en systematisch verbeteren van de (interne) beheersing.

Wij hechten belang aan een goede interne beheersing en zijn deze aan het verbeteren. Het is echter ook belangrijk om realistisch te zijn. In een periode waarin we scherper aan de wind moeten zeilen en ons financieel perspectief om aandacht en capaciteit vraagt, willen wij door het stellen van prioriteiten ook in 2024 verbeteringen realiseren. Belangrijke prioriteiten zijn de rechtmatigheidsverantwoording, het budgetbeheer en het sturen op arbeidskosten (inhuur). N.a.v. de managementletter 2023 hebben wij op 16 januari 2024 via een memo de financiële commissie en de raad een nadere toelichting gegeven op deze prioriteiten.

De uitkomst van de rechtmatigheidsverantwoording 2023 maakt des temeer zichtbaar dat we op het gebied van budgetbeheer en het sturen op arbeidskosten stappen te zetten hebben om de financiële beheersing te verbeteren.

Verbonden Partijen

Het doel van deze paragraaf is de Raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid en risico's van de gemeente Rheden in private en publiekrechtelijke organisaties. In de Financiële verordening is vastgelegd dat in de programmabegroting van elk van de verbonden partijen wordt weergegeven: het openbaar belang, het eigen vermogen, de solvabiliteit, het financieel resultaat en het financieel belang alsmede de aanwezige financiële risico's en de zeggenschap van de gemeente. Verder dient in elk geval te worden ingegaan op nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen en eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (artikel 15) definieert een verbonden partij als een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk- én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan dat de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

In een enkel geval is de jaarrekening 2023 niet tijdig ontvangen. in die gevallen wordt volstaan met de cijfers uit de jaarrekening 2021 / 2022.

Gerelateerd aan de definitie van verbonden partijen in het BBV kent de gemeente Rheden de volgende verbonden partijen in 2023:

Rechtsvorm	Verbonden partij	Verbonden programma
	Modulair Gemeentelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland (MGR)	1. Samenleving 2. Leefomgeving
	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	1. Samenleving 3. Bestuur en organisatie
	Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden	3. Bestuur en organisatie
	Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen (DRAN)	1. Samenleving
	Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	2. Leefomgeving
	Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	1. t/m 3.
	Gelders Archief	3. Bestuur en organisatie
	De Connectie	3. Bestuur en organisatie
	Euregio Rijn-Waal	2. Leefomgeving
	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	3. Bestuur en organisatie
Overige verbonden partijen	Alliander N.V.	3. Bestuur en organisatie

Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De MGR SDCG kent drie programma's, waarbinnen zij de haar opgedragen taken regionaal uitvoert in vijf modules. Met er boven een kleine beheerorganisatie die voldoende is toegerust om de taken waarin gemeenten willen samenwerken, effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren.

De programma's met de vijf modules zijn als volgt:

- Programma Zorg met de module Inkoop Zorg;
- Programma Onderwijs met de module Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL);
- Programma Participatie met de modules WerkgeversServicepunt (WSP), Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) en Contractmanagement Inburgeringstrajecten.

De samenwerkingsmodule Inkoop is gericht op inkoop van maatwerkvoorzieningen voor de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning. Naast inkoop vindt contractbeheer, contractmanagement en contractmonitoring plaats.

Binnen de samenwerkingsmodule RBL worden de belangen behartigd van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de leerplichtwet en de wettelijke taken van het Doorstroompunt (voor heen Regionaal Meld- en Coördinatiepunt).

De samenwerkingsmodule WerkgeversServicepunt focust zich o.a. op de ondersteuning van werkgevers bij arbeidsgerelateerde vraagstukken met daarbij het accent op de (inclusieve) personeelsvraag en op het plaatsen van werkzoekenden/uitkeringsgerechtigden uit de bestanden van gemeenten om daarmee uitstroom uit de uitkering te bevorderen.

De module werkgeverschap SW is belast met het formeel werkgeverschap voor de ruim 1600 SW medewerkers. De MGR heeft voor de uitvoering een dienstverleningsovereenkomst met Scalabor B.V. als uitvoerend werkgever gesloten.

De module Contractmanagement Inburgeringstrajecten is belast met contractbeheer en contractmanagement van inburgeringstrajecten die de deelnemende gemeenten hebben ingekocht ten behoeve van de uitvoering van de wet inburgering.

Zeggenschap

De hoofdstructuur van de MGR bestaat uit een algemeen bestuur (AB) en een dagelijks bestuur (DB). Alle deelnemende gemeenten vaardigen 1 vertegenwoordiger namens het college af in het AB dat daarmee uit 11 leden bestaat.

Bij de bepaling van de zeggenschap wordt vooralsnog uitgegaan van een stemverhouding waarin inwonertallen, op basis van een vastgestelde staffel, een rol spelen. Uitgaande van in totaal 21 stemmen heeft de gemeente Rheden hier 2 stemmen.

De MGR als openbaar lichaam is een samenwerkingsvorm met rechtspersoonlijkheid. Gemeenten dragen (uitvoerende) verantwoordelijkheden over aan de MGR en hebben daarmee minder lokale autonomie. Het betreft hier uitvoeringstaken, waarbij de beleidsverantwoordelijkheid blijft liggen bij de gemeente (raad en college).

Programmadoelstelling

De deelname aan de MGR levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen van de programma's Samenleving en Leefomgeving.

De beleidsvoornemens

Met deze samenwerking beogen we een flexibele regionale samenwerkingsconstructie voor het sociaal domein, die voldoende is toegerust de taken waarin gemeenten willen samenwerken effectief, efficiënt en in samenhang uit te voeren.

De MGR ''staat'' na een aanloopfase met relatief veel tijd en aandacht voor het inrichten van de organisatie en processen. Zij richt zich nu op het regionale samenspel van afstemming, beleidsontwikkeling en uitvoering en het versterken van de onderlinge samenhang tussen modules.

Bij de module Inkoop Zorg is de communicatie met stakeholders, de segmentering en wijze van monitoring van de gecontracteerde aanbieders geanalyseerd en doorontwikkeld. Met de lancering

van het nieuwe product “geclusterd wonen” is de beweging van Beschermd wonen naar Beschermd thuis verder ingezet. Met “Begeleide omgang” is nieuwe dienstverlening gecreëerd voor jeugdigen die te maken hebben met ouders in complexe scheiding. Tot slot is het aanbod “Activerend werk” vernieuwd waarmee ook wordt bijgedragen aan het terugdringen van de krapte op de arbeidsmarkt.

Het RBL Midden-Gelre signaleert al jaren een stijgende lijn in het aantal meldingen van ongeoorloofd schoolverzuim. De consulenten hebben meer casussen in behandeling die ook meer inzet en langere betrokkenheid vragen. Om de kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen en de werkdruk binnen RBL te verlagen is in 2023 een eerste stap in formatie-uitbreiding gezet. Een tweede stap wordt in 2024 gezet.

Op verzoek van de deelnemende gemeenten is het Steunpunt SROI ondergebracht bij het WSP. In 2023 is deze dienstverlening vanuit regionale middelen gefinancierd; vanaf 2024 is het steunpunt structureel, als submodule van het WSP, in de reguliere financieringsstromen opgenomen. Voor het laatste is de regeling van de MGR gewijzigd conform de daarvoor geldende procedures. Inkoop SDCG heeft uitgebreid onderzocht op welke wijze optimaal gestuurd kan worden op social return bij aanbieders. Door aan te sluiten bij het steunpunt SROI van het Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland worden aanbieders optimaal ondersteund in de mogelijkheden voor het benutten van social return waarbij de nadruk ligt op arbeidsparticipatie.

In 2023 is een nieuwe fase van de contractafspraken met Scalabor ingegaan. De deelnemende gemeenten hebben hun ‘Aanwijzingsbesluit’ voor een periode van drie jaar verlengd met daarin afspraken voor de vergoeding van de kosten door de gemeenten aan Scalabor. Doordat deze kosten rechtstreeks door Scalabor met de gemeenten worden verrekend heeft dit geen effect op de begroting van de MGR.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	685	4.388	-339	6.696	0
2023 JR	714	7.149	0	7.085	0

Risico’s

Niet zozeer een risico maar wel goed te benoemen is dat door de uitvoering van deze taken bij een gemeenschappelijke regeling te beleggen, de directe autonomie met betrekking tot de uitvoering ook is overgedragen.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De uitvoering op basis van de wet veiligheidsregio’s en de gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. De VGGM is een samenwerkingsverband op het gebied van brandweer (hulpverlening), volksgezondheid (GGD) en rampenbestrijding/ crisisbeheersing. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.

Zeggenschap Gemeente

De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks bestuur van de VGGM en algemeen bestuur van de VGGM. De Wethouder Volksgezondheid/ WMO neemt deel aan de bestuurscommissie van de VGGM.

Programmadoelstelling
De VGGM levert een bijdrage aan de doelstellingen van:
1. Programma bestuur en veiligheid, onderdeel een veilige leefomgeving;
2. Programma welzijn, onderdeel opvoeden en opgroeien.

Bereikt
Brandweer/crisisbeheersing
2023 stond in het teken van de reorganisatie van brandweer en crisisbeheersing. Vorig jaar is de structuur vastgesteld en dit jaar hebben de nieuwe afdelingsmanagers gezamenlijk het organisatie- en implementatieplan vormgegeven. Eind 2023 is de implementatiefase gestart.

GGD (Jeugdgezondheidszorg & Algemene Gezondheidszorg)
Door verschillende ontwikkelingen loopt de GGD tegen de grenzen van haar capaciteit aan. Daarom is er samen met gemeenten gewerkt aan toekomstplannen voor de GGD met bijbehorende financiering.

Bedrijfsvoering
Er is een programma Samen. Beter. Bedrijfsvoeren opgesteld die nadrukkelijk aandacht heeft voor de versterking van de planning & control cyclus en versterking van de bewaking van de bedrijfsvoeringsprocessen binnen de organisatie.

Financiële informatie
Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	8.513	51.358	707	3.978	0
2023 JR	9.309	48.887	1.730	4.246	0

Risico’s
Het financiële risico bestaat uit onzekerheid van hiervoor genoemde ontwikkelingen en daarmee de financiële bijdrage aan de VGGM.

Stichting Veilig Thuis Gelderland-Midden

Stichting Veilig Thuis Gelderland Midden is verantwoordelijk namens de gemeenten om zorg te dragen voor de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling, vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd
Het uitvoeren van taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling als bedoeld in de Wmo 2015 in de regio Gelderland-Midden.

Zeggenschap
De burgemeester maakt deel uit van dagelijks en algemeen bestuur van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden(VGGM) en de Stichting Veilig Thuis (VT) valt hier als een onafhankelijke stichting onder. Belangrijke besluiten van het bestuur moeten ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht worden voorgelegd. Ieder lid van de Raad van Toezicht heeft één stem. In de Raad van Toezicht is een wethouder uit Rheden toegetreden. Besluiten worden in beginsel genomen met een meerderheid van stemmen.

Programmadoelstelling
De Stichting Veilig Thuis levert een bijdrage aan de doelstellingen van:
1. programma bestuur en veiligheid, onderdeel een veilige leefomgeving;

2. programma welzijn, onderdeel opvoeden en opgroeien.

Ontwikkelingen

- De instroom van de gegeven adviezen is gestegen, mede door publieksactie en communicatie. Daar staat tegenover dat het Tijdelijk Huisverbod fors minder is.
- VT ziet een toename aan complexe casussen, dit is een landelijk beeld bij de verschillende partners in de veiligheidsketen.
- Door de wachtlijsten in de zorgketen kan VT casuïstiek niet altijd snel overdragen. Ook VT heeft een wachtlijst. Mede door de complexere problematiek, personeelstekort en het niet door kunnen zetten van casuïstiek.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR				261	0
2023 JR				284	0

Risico's

Het risico is beperkt tot de financiële bijdrage aan de Stichting Veilig Thuis.

Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen, formeel de Bedrijfsvoering Organisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (BVO DRAN), is een Gemeenschappelijke Regeling van 18 gemeenten in de regio voor de uitvoering van het gemeentelijk doelgroepenvervoer. Doelgroepenvervoer is vervoer waar inwoners op grond van Wmo, Jeugdwet of Onderwijswetgeving aanspraak maken.

Doel van de Gemeenschappelijke Regeling is ontwikkeling en instandhouding van een hoogwaardig systeem van doelgroepenvervoer. Het vervoer wordt aangeboden onder de naam Avan.

Met de provincie Gelderland heeft de BVODRAN een samenwerkingsovereenkomst gesloten. In deze overeenkomst komen de provincie Gelderland en de BVODRAN overeen dat de vervoersorganisatie het aanvullend openbaar vervoer voor de provincie Gelderland uitvoert.

Zeggenschap

Namens de gemeente Rheden is één wethouder lid van het Bestuur. Alle gemeenten hebben één stem. Bij stemming wordt besloten op basis van gewone meerderheid. Er is voorzien in een gewogen besluit op basis van inwonertal. Een gemeente kan hiervoor een schriftelijk verzoek indienen voorafgaand aan de betreffende bestuursvergadering.

Programmadoelstelling

Via onze deelname in de vervoersorganisatie regio Arnhem Nijmegen leveren wij een bijdrage aan de programmadoelstellingen "Wij bevorderen de zelfredzaamheid van inwoners in hun dagelijkse leven" en "wij stellen kwetsbare inwoners in staat om mee te blijven doen in de samenleving.

Ontwikkeling in 2022 en 2023

Vanaf maart 2020 heeft de Corona-crisis een forse impact op het feitelijk gebruik van het vervoer. Deze effecten waren nog steeds merkbaar in 2022. In 2023 zien we dat de effecten van de Corona-crisis afnemen.

Eind 2021 is gestart met de ontwikkeling van de infraseringsplannen zero emissie. Er wordt uitgegaan van een kostentoename zero emissie van 5% op het vraagafhankelijk vervoer en 15% op het routevervoer.

Voor zowel het programma Vraagafhankelijk vervoer als het programma Routevervoer zet Avan zich in op borging van een kwalitatieve goede uitvoering. Hierbij zijn KPI's afgesproken met de vervoerders en het callcenter. Het jaar 2023 was gericht op het sturen op naleving van contracten via monitoring en een systeemgerichte contract beheersing.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	0	9.985	3.817	1.595	0
2023 JR	0	10.691	3.289	1.572	0

Risico's

De meerjarenbegroting is aan fluctuaties onderhevig als gevolg van de prognoses van de vervoersomvang, de subsidie vanuit de Provincie en de effecten van de nieuwe aanbesteding. Dit kan de hoogte van de gemeentelijk bijdrage sterk beïnvloeden.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA), Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) is per 1 april 2013 gestart. Gemeente Rheden heeft de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving (vth-taken) op het gebied van milieu ondergebracht in ODRA. Doel van de samenwerking in deze regeling is kwaliteitsverbetering, het verhogen van de robuustheid en het efficiënter kunnen uitvoeren van deze grotendeels wettelijk voorgeschreven taken.

Zeggenschap gemeente

De portefeuillehouder is lid van het Algemeen Bestuur dat bestaat uit 11 personen. Van de 102 stemmen heeft Rheden 8 stemmen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 5 leden. Eén lid vertegenwoordigt de gemeenten Doesburg, Renkum, Rheden en Rozendaal.

Programmadoelstelling

ODRA draagt bij aan de programmadoelstellingen van het programma Leefomgeving.

De beleidsvoornemens

Uitvoering geven aan de VTH-taken op het gebied van milieu door middel van een dienstverleningsovereenkomst en een jaarlijks uitvoeringsprogramma.

Vanaf 2020 is de begroting van ODRA gebaseerd op beheerste outputfinanciering. In 2022 heeft ODRA met haar partners in een project Rijker Verantwoorden de stappen naar opgavegericht werken verkend aan de hand van de programma's energie en circulaire economie. In 2023 heeft ODRA deze ontwikkeling doorgezet met het opstellen van een Meerjarenprogramma 2025-2028 (MJP), waarin ODRA de ambities van de partners heeft uitgewerkt in ontwikkelrichting en in prioritering in de uitvoering. Streven is het MJP met de begroting 2025 vast te stellen.

In 2022 heeft een extern adviseur een regionale verkenning naar meer regionale milieu-samenwerking uitgevoerd. Aanbeveling was in te zetten op gezamenlijke milieu-advisering, hiermee klein te starten en als gezamenlijke dienst te beleggen bij ODRA. ODRA is in 2023 gestart

met de ontwikkeling van deze gezamenlijke dienst. Om deze ontwikkeling te steunen hebben we in Rheden de milieu-advisering rond geluid en ruimtelijke ordening belegd bij ODRA. We benutten zo beter de milieu-expertise bij ODRA, zijn minder kwetsbaar in de betreffende milieuadvisering en verbinden zo uitvoering en beleid beter.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	809	5.826	53	558	0
2023 JR	713	7.099	144	685	0

Risico's

Outputfinanciering brengt een aantal (financiële) risico's met zich mee, we noemen de volgende:

- meer vraaggericht werk dan waar in de begroting van Rheden rekening mee is gehouden. Met name rond mileuklachten over bedrijven is dit een reëel risico. Het aantal milieuklachten neemt al jaren toe en is in 2023 zelfs verdubbeld. In ieder geval deels is dit een maatschappelijke trend. ODRA gaat in 2024 onderzoeken hoe deze toename te kunnen beheersen.
- minder vraag door andere partners dan waar in de begroting van ODRA rekening is gehouden. Wanneer de vraag sterk afneemt, kunnen waarschijnlijk niet alle vaste kosten worden gedekt en wordt van alle partners een aanvullende bijdrage gevraagd.

Verder zijn er onzekerheden rond:

- de aanbevelingen van de Commissie Van Aartsen leiden mogelijk tot een andere financiering van de omgevingsdiensten en een andere organisatie van omgevingsdiensten in Gelderland.
- er is sprake van een conservatieve capaciteitinschatting voor de invoering van de nieuwe Omgevingswet;
- met de kennis van nu is gebleken dat bij de start van ODRA in 2013 te weinig aandacht is besteed aan informatiebeheer, waaronder archivering. ODRA heeft in 2023 een Visie informatiebeheer op laten zetten en ontwikkelt het informatiebeheer stapsgewijs en integraal. Mogelijk vraagt dit komende jaren nog een inhaalslag en extra kosten.
- afgelopen jaren stijgen de kosten door inflatie en CAO-afspraken. Ook nemen de kosten van externe inhuur van medewerkers toe vanwege schaarste van met name specialisten op de arbeidsmarkt. In onze meerjarenbegroting is geen jaarlijkse indexering (conform de CPB-index) toegepast voor het ODRA-budget.

ODRA heeft afgelopen jaren laten zien strak te sturen op uitvoering binnen de begroting. Daarnaast heeft ODRA een algemene reserve van 500k (raming eind 2023) om tegenvallers zelf op te vangen. Als Rheden kunnen we enigszins sturen om meer vraaggericht werk incidenteel te compenseren met minder regulier werk.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

In de gemeenschappelijke regeling "Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen" (GMR) bundelen, sinds 2021, 18 gemeenten met ruim 800.000 inwoners hun krachten om in balans een schaalsprong (Groene Groei) te realiseren. De ambitie is om de groei van wonen, werken, mobiliteit, energietransitie, verduurzaming en natuurversterking zo te realiseren dat we een balans vinden tussen levendige stedelijkheid en ontspannen groene leefkwaliteit. Om dit te bereiken zijn de 18 gemeenten samen aan de slag met vijf opgaven;

- Groene groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw)
- Productieve regio (economie en arbeidsmarkt)
- Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed)
- Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid)
- Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie)

Daarbij werkt de GMR nauw samen met The Economic Board, de provincie, de regio Food valley, en de waterschappen, het Rijk (verschillende departementen) en andere maatschappelijke partners. Gemeente Rheden participeerde in 2023 in alle GMR-opgaven. De financiële bijdrage van Rheden bedroeg in 2023 € 369.000 incl de bijdrage aan The Economic Board.

Ontwikkelingen

In 2023 heeft de samenwerking geresulteerd in het GMR-regioarrangement, het NOVEX ontwikkelperspectief met bijbehorende uitvoeringsagenda, een toekomstverkenning 2120 (samen met de Wageningen Universiteit), een vastgestelde regionale Huisvestingsverordening, de gebiedsprogramma's het Regionale Mobiliteits Programma, het programma Conceptueel en circulair bouwen, de regionale energiestrategie, de koers Economie van de toekomst, een actualisatie van het Regionaal Programma Werklocaties, de economische monitor, een kwalitatief evaluatieonderzoek en het Groen-blauw raamwerk met de bijbehorende uitvoeringsagenda. Eind 2023 zijn ook de netcongestie en toekomstige drinkwatertekorten als randvoorwaardelijke thema's geïdentificeerd.

De GMR is steeds succesvoller in het organiseren van de externe financiering van bovenlokale maatregelen. Zoals o.a. de extra middelen voor de bereikbaarheid (o.a. Nijmegen West, Arnhem Oost, A50) en voor de woningbouw (WBI, o.a. Rheden, Duiven, Heumen, Wijchen) die optellen tot ca. 750 miljoen. Ook heeft de GMR haar Regio Deal Gezonde Groei toegekend gekregen met daarin een rijksbijdrage van 15 miljoen. Voor het programma Slim en Schoon hebben we de afgelopen drie jaar (cijfer volgt) miljoen aan rijksbijdrage gekregen. Voor de RES (cijfer volgt) En op kleinere schaal, maar niet minder belangrijk, hebben we geld gekregen om ons recreatieve wandelroutenetwerk uit te breiden en te verbeteren en om de culturele sector een extra impuls te geven (1,4 miljoen). Daarnaast hebben gemeenten door samen op te trekken, efficiencyvoordeel gehad, zoals bijvoorbeeld met de gezamenlijke inkoop van energie en de regionale beschikbaarheid van flexpools van specialisten. De samenwerking heeft ook nieuwe of verstevigde partnerschappen opgeleverd, waaronder de verstevigde samenwerking met Rijk- provincie en waterschappen. De versterkte regionale samenwerking klinkt ook door in de gezamenlijke aanvraag Regio Deal Veluwe (€ 20 miljoen) en de aanvraag door de DPRA-werkregio Veluwezoom voor de 'tijdelijk impulsregeling klimaatadaptatie', voor het (versneld) nemen van klimaatadaptieve maatregelen.

De gemeenteraad van Rheden is met 2 leden vertegenwoordigd in de Regionale Agenda Commissie (RAC).

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	348	4.928	321	119	0
2023 JR	381	5.299	198	369	0

De jaarrekening 2023 van de GMR resulteert in een exploitatie-overschot van € 197.682.

Conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling zal dit exploitatie-overschot naar rato worden terug geboekt naar de deelnemende gemeenten.
De reservepositie van de GMR is op het maximale niveau zoals vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling.

Risico's
De regionale samenwerking in GMR-verband is nog jong en opereert in een dynamische maatschappelijke, bestuurlijke en economische context.

De opgaven zijn complex en concurreren met elkaar om schaarse ruimte. De urgentie van de opgaven (woningbouw, natuurversterking, drinkwaterreserves, energie-transitie, reductie van emissies zoals CO2 en Stikstof, mobiliteitsknelpunten, recreatiedruk, circulaire economie, ed.) neemt toe. Het Rijk oefent druk uit om te versnellen, maar de uitvoeringscapaciteit staat onder druk.

De uitkomsten van provinciale verkiezingen brengen onzekerheden met zich mee onder andere m.b.t. de politieke prioriteiten en aanpak van opgaven.

Ook is de economische context, met de naweeën van de Corona-pandemie, momenteel mede ten gevolge van geo-politieke onrust en sterke inflatoire effecten een onzekere factor.

Gemeenschappelijke regeling Gelders Archief, Arnhem

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd
Het beheer van archiefbescheiden vindt plaats door de verschillende overheden zelf op grond van de Archiefwet 1995. De hoofdtaak van het Gelders Archief is het beheren van de overgebrachte archieven en collecties van de gemeenten Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal en het Rijksarchief Gelderland. Het Gelders Archief draagt zorg voor het behoud van archieven van overheden en particulieren die voor blijvende bewaring in aanmerking komen. Dit is een wettelijke taak op basis van de Archiefwet 1995. Het Gelders Archief is tevens toezichthouder op het beheer van niet-overgebrachte archiefbescheiden en geeft zij vanuit haar inspectietaak aanbevelingen om het informatie- en archiefbeheer te verbeteren. Het Gelders Archief archieven toegankelijker en ontwikkelt onderwijsprogramma's.

Zeggenschap
Het algemeen bestuur bestaat uit 6 leden. De burgemeester van Renkum vertegenwoordigt in het algemeen bestuur de gemeenten Renkum, Rozendaal en Rheden.

Programmadoelstelling
Het Gelders Archief draagt bij aan de programmadoelstellingen van het programma overhead, onderdeel de ondersteuning van het primaire proces.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	463	20.372	208	246	0
2023 JR					0

Risico's
De deelneming aan het Gelders Archief is beperkt tot een lumpsumverdeling. De lumpsum bijdrage is gebaseerd op de werkelijk in te brengen dossiers gegenereerd vanuit de gemeentelijke organisatie. Voorheen was de lumpsumbijdrage gebaseerd op de oorspronkelijk ingebrachte dossiers in strekkende meters.

De Connectie

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

De gemeente Rheden heeft in 2017 een groot deel van haar bedrijfsvoeringstaken ondergebracht in De Connectie. In de bedrijfsvoering organisatie De Connectie werken Arnhem, Renkum en Rheden samen op het gebied van bedrijfsvoeringstaken.

Zeggenschap

De gemeente Rheden wordt in het bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder bedrijfsvoering.

Programmadoelstelling

De Connectie draagt bij aan de doelen benoemd in paragraaf E. Bedrijfsvoering en Programma 3 Bestuur en organisatie.

De beleidsvoornemens

De Connectie komt voort uit een gezamenlijke noodzaak en behoefte van de gemeenten om de krachten te bundelen op het gebied van bedrijfsvoering. De doelen van deze samenwerking zijn geformuleerd als de 5 K's: Kwaliteit van de (digitale) dienstverlening minimaal op hetzelfde niveau te houden, Kosten reduceren (door leveren van meer kwaliteit en/of lagere kosten), Kwetsbaarheid verkleinen (door het bieden van continuïteit), Kansen te bieden aan medewerkers. Met de later toegevoegde K van klant wordt expliciet het belang van goede samenwerking met de gemeenten en andere afnemers en de klantgerichte dienstverlening binnen die samenwerking, benadrukt.

Het is belangrijk om met focus op de doelen van de samenwerking balans te vinden tussen de begrotingen van de gemeenten en de noodzakelijke en wenselijke aanpassingen in de bedrijfsvoering naar aanleiding van autonome ontwikkelingen.

Hiertoe is er in 2023 in het bijzonder aandacht geweest voor twee trajecten: ten eerste de ontwikkeling naar outputsturing en – bekostiging. Dit kan een belangrijk hulpmiddel zijn bij het verkrijgen van inzicht in en het sturen op afnamevolumes door gemeenten en hiermee op het kostenniveau van de bedrijfsvoering. Dit inzicht is met name gericht op de kosten (zowel direct als indirect) van de werkzaamheden die wij van De Connectie vragen. In 2023 zijn stappen gezet richting deze outputsturing.

Een tweede traject is gericht op de regie op onze informatievoorzieningsketen. In deze digitale tijd wordt de informatievoorziening steeds belangrijker en raakt al onze processen, dus ook de dienstverlening aan inwoners. We werken nauw samen met de Connectie, de gemeente Arnhem en Renkum wat maakt dat we deze regie samen oppakken. In 2023 hebben we een onderzoek laten uitvoeren naar het organiseren van het opdrachtgeverschap in de informatievoorzieningsketen. Naar aanleiding van dit onderzoek gaan wij de randvoorwaarden die nodig zijn voor goed opdrachtgeverschap op orde brengen. Daarnaast stellen wij een programma vast dat is bedoeld om kansen tot samenwerking beter te benutten en de sturing op de verschillende opgaven te verbeteren. Dit gebeurt aan de hand van de strategische informatievoorzieningsagenda.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	1.884	37.850	421	7.253	0
2023 JR					

Risico’s
Risico’s

De programma’s 1Connect en 2Connect, gericht op een gemeenschappelijk ICT omgeving, zijn afgerond in 2023. Zoals verwacht, hebben deze programma’s dan ook geen risico’s meer opgeleverd in 2023.

In 2023 is een start gemaakt met het verder uitwerken van het kostprijsmodel. Het kostprijsmodel is een rekenystematiek dat meer inzicht biedt en ons beter in staat stelt invloed uit te oefenen op de gemeenschappelijke kosten. Het risico bestaat dat de invoering van het kostprijsmodel leidt tot een nieuwe kostenverdeling tussen de 3 deelnemende gemeenten. Een hogere bijdrage kan het gevolg hiervan zijn.

Dreiging op het gebied van Informatieveiligheid en privacy vragen om een voortdurende actieve houding ten aanzien van informatieveiligheid. Gemeente Rheden neemt op onderdelen deel aan een programma met als doel de informatieveiligheid te vergroten. Dit betreft een drie jarig programma dat is opgesteld door gemeente Arnhem en De Connectie. Het programma bestaat onder andere uit projecten voor Bewustwording, Identity & Access Management (IAM)3 en Business continuity management (BCM)4.

In 2023 zijn er stappen gezet om het missen van besparingspotentieel door onbenutte kansen om te harmoniseren en te standaardiseren, zoveel mogelijk te voorkomen.

Het vinden van balans tussen willen en kunnen is onverminderd actueel in 2023. De ontwikkelingen in de groei van het gemeentefonds leiden tot een mogelijke aanpassing van de indexatie. Hiervoor moet een nieuwe balans gevonden worden in de begrotingen van de gemeente. Deze nieuw gezochte balans kan op gespannen voet komen te staan met de noodzakelijke en wenselijke aanpassingen in de bedrijfsvoering naar aanleiding van autonome (wettelijke) ontwikkelingen.

Voor de volledige lijst met financiële risico’s verwijzen we u graag naar de jaarstukken 2023 van De Connectie.

Euregio Rijn-Waal

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd
De Euregio werkt sinds 1958 aan de opbouw en versterking van grensoverschrijdende structuren. De Euregio is een openbaar lichaam naar buitenlands (Duits) recht en bestaat uit ca. 55 lidorganisaties. Tot de lidorganisaties behoren onder meer gemeenten, regionale overheden en kamers van koophandel uit de grensregio.

Zeggenschap
De Euregioraad bestaat uit 149 leden, die tenminste twee keer per jaar bijeenkomen. Rheden heeft drie vertegenwoordigers in de Euregioraad. De mate van zeggenschap is gering. Het dagelijks bestuur is in 2019 uitgebreid van zeven naar acht leden. Ter voorbereiding van de raadsbesluiten zijn er drie commissies ingesteld:

- Commissie voor Grensoverschrijdende Verstandhouding
- Commissie voor Economische Aangelegenheden
- Commissie voor Financiën en Projecten

Een specifieke financiële controlecommissie controleert de jaarrekening.

Programmadoelstelling
De deelname aan de Euregio Rijn-Waal levert voornamelijk een bijdrage aan de programmadoelstellingen van programma's Gebiedsontwikkeling, Economie en Welzijn.

Beleidsvoornemens
Gelet op de wijze waarop de Euregio Rijn/Waal het openbaar belang behartigt, is er voor de gemeente geen reden om het beleid te wijzigen.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	1.747	2.920	-3	11	0
2023 JR				11	0

Risico's
Het risico is beperkt tot de gemeentelijke bijdrage.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Den Haag

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd
De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. De gemeente Rheden heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op aandelen die de gemeente bezit.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de BNG (in 2013 en navolgende jaren) geformuleerd. De omvang van het stemrecht in de BNG biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap
Wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente Rheden in de aandeelhoudersvergadering. Het percentage aandelen van de gemeente Rheden is 0,336%. De zeggenschap is dus uiterst minimaal.

Programmadoelstelling
De BNG levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen voor programma 3 Bestuur en Organisatie.

Beleidsvoornemens
Behoud van het aandelenbezit BNG, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om gezamenlijk de financiering van de publieke taak zo efficiënt mogelijk te organiseren. Expertise op dit vlak ligt bij de BNG. Daarnaast ontvangt de gemeente Rheden dividend uit het aandelenbezit.

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	4.615	107.459	300.000	0	467
2023 JR	4.721	110.819	254.000	0	343

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden.

Risico's

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico's opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit BNG door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.
Het dividend over 2022 van € 467.415 is in 2023 uitgekeerd. Over het jaar 2023 heeft de BNG een nettowinst behaald van 254 miljoen, een daling van 46 miljoen t.o.v. 2022. Van de winst over 2023 wordt voorgesteld om 120 miljoen uit te keren als dividend. Dit zal in 2024 worden uitbetaald en meegenomen worden in de cijfers over 2024.

Alliander N.V.

Het openbaar belang dat door de verbonden partij wordt behartigd

Netwerkbedrijf Alliander beheert regionale energienetwerken en levert netwerk gerelateerde diensten op het gebied van complexe energie-infrastructuren en de openbare ruimte.

Door de gemeente Rheden zijn geen specifieke doelstellingen m.b.t. de participatie in de Alliander geformuleerd; er is sprake van participatie op basis van een historisch gegroeide situatie. De omvang van het stemrecht in de Alliander biedt geen (potentiële) mogelijkheden om als individuele gemeente op beleidswijzigingen te sturen.

Zeggenschap

De gemeente heeft stemrecht via het platform Nuval namens de deelnemende gemeenten. Het percentage aandelen dat de gemeente Rheden heeft is 0,043%. Zeggenschap is uiterst minimaal.

Programmadoelstelling

Alliander levert een bijdrage aan de programmadoelstellingen voor programma 3 Bestuur en Organisatie.

Beleidsvoornemens

Het beleidsvoornemen is behoud van het aandelenbezit, primair vanuit het oogpunt van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de gemeenten om invloed te houden op de wijze waarop Alliander haar diensten levert.

De gemeente Rheden ontvangt dividend uit het aandelenbezit. De huidige aandelen Alliander zijn voor € 184.560 op de balans gewaardeerd (verkrijgingswaarde).

Financiële informatie

Financieel overzicht					(x € 1.000)
Jaar	Eigen Vermogen	Vreemd Vermogen	Resultaat	Bijdrage van gemeente	Bijdrage aan gemeente
2022 JR	4.570.000	6.122.000	198.000	0	30
2023 JR	4.749.000	6.897.000	267.000	0	35

*) Bijdrage aan gemeente zijn ontvangen dividenden.

De gemeente Rheden heeft in 1997 een eeuwig durende lening van € 1.948.532 aan Alliander verstrekt. Jaarlijks ontvangen we hierover rente ad € 194.853. Deze lening is in 2021 zonder overleg door Alliander terugbetaald. Inmiddels is er in december 2023 een vaststellingsovereenkomst getekend tussen Alliander en de gemeenten Apeldoorn, Brummen en Rheden. De lening is weer teruggestort naar Alliander. Over de periode 1-8-2021 tot en met 31-12-2022 is door Alliander met terugwerkende kracht rente betaald. Ook de rente over het jaar 2023 is inmiddels betaald. In de vaststellingsovereenkomst is opgenomen dat de looptijd van de lening is bijgesteld naar 1 december 2029.

Risico's

In het gemeentelijke risicoprofiel zijn geen risico's opgenomen ten aanzien van het aandelenbezit Alliander door de gemeente Rheden. Het theoretisch risico voor de gemeente Rheden ligt vervat in het moeten bijstellen van de hoogte van de waardering (184.560) op de balans van de onderhavige aandelen. Gezien de omvang van het gerealiseerd rendement is herwaardering niet aan de orde. Daarnaast bestaat de kans dat de gemeente een lager dividend ontvangt dan in de begroting wordt voorzien. Periodiek wordt de verwachte omvang van de te verkrijgen dividenden herijkt, wat ertoe leidt dat het (potentieel) risico in de lopende exploitatie wordt opgevangen.
Op basis van de resultaten van het jaarverslag 2023 van Alliander zal er meer dividend worden dan in 2022. De winst over 2023 is ten opzichte van 2022 gestegen en hierdoor zal er totaal € 5.000 meer dividend worden uitgekeerd t.o.v. 2022. Het dividend over het jaar 2022 is in 2023 volledig uitbetaald.

Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid geeft inzicht in het grondbeleid en de doelstellingen die worden nagestreefd. Tevens wordt in deze paragraaf de financiële positie van de grondexploitatie uiteengezet. Deze paragraaf kent de volgende indeling:

- Wettelijke eisen en informatievoorziening;
- Uitgangspunten grondbeleid;
- Financiële uitgangspunten grondexploitatie;
- Resultaten grondexploitatie;
- Ontwikkeling bufferreserve;
- Winstneming grondexploitatie;
- Risico's.

In de paragraaf grondbeleid wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitaties zoals deze blijkt uit de jaarrekening 2023 in vergelijking met de prognoses volgens de overeenkomstige paragraaf in de begroting 2024. Momenteel heeft de gemeente Rheden drie grondexploitaties:

- Vitatron / De Marke
- Dr Visserstraat
- IJssel District

De grondexploitaties Vitatron / De Marke en Dr Visserstraat worden per 31 december 2023 afgesloten. De grondexploitatie IJssel District is ten opzichte van de vorige jaarrekening (2022) een nieuwe grondexploitatie. Deze is in de maand juni 2023 door de raad vastgesteld.

Wettelijke eisen en informatievoorziening

De verslagleggingsvoorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording: BBV) vragen om transparantie in het grondbeleid voor de raad. In eerste plaats vanwege de grote financiële belangen en risico's die inherent zijn aan de grondexploitatie. In de tweede plaats zal de relatie van de doelstellingen van het grondbeleid met de doelen in het programmaplan dienen te worden gelegd. In de financiële verordening gemeente Rheden zijn bepalingen opgenomen inzake het grondbeleid. De verordening voorziet in een vierjaarlijkse actualisatie van het grondbeleid in de vorm van een nota grondbeleid. In de raadsvergadering van januari 2020 heeft de raad ingestemd met de beleidsnota grondbeleid 2020. In deze beleidsnota zijn de uitgangspunten voor begroting en realisatie van het grondbeleid en de grondexploitatie uitgewerkt. Naar verwachting wordt in 2025 een nieuwe nota ter vaststelling voorgelegd aan de raad.

Uitgangspunten grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is geen doel op zich, maar dient primair om andere beleidsdoelen te realiseren. Via het strategisch grondbeleid kan worden gestuurd op gewenste ontwikkelingen en kan regie worden behouden over nieuwe ontwikkelingen en zaken die niet door de markt worden opgepakt. De instrumenten van de Wet ruimtelijke ordening en het grondexploitatieplan zijn hierbij een hulpmiddel. De structuurvisie (omgevingsvisie) bepaalt primair waar grondbeleid zal worden ingezet om gewenste ontwikkelingen te initiëren. De doelstellingen c.q. uitgangspunten van de woonvisie zijn eveneens leidend voor het te voeren grondbeleid en ook bij het actualiseren van de bestemmingsplannen worden keuzen mede bepaald door het te voeren grondbeleid. De volgende uitgangspunten vormen in de gemeente Rheden de basis voor het strategisch grondbeleid:

1. De omgevingsvisie dient als input voor het strategisch grondbeleid;

2. Daar waar marktontwikkelingen aansluiten bij het gemeentelijke beleid is geen gemeentelijke interventie in de vorm van actief grondbeleid nodig;
3. Het grondbeleid ondersteunt het ruimtelijk beleid en daarmee een aantal maatregelen die ruimtelijk, functioneel en financieel met elkaar samenhangen;
4. Voor een goede regievoering is een zekere mate van grondbezit noodzakelijk;
5. Het grondbeleid wordt uitgevoerd via een zelfvoorzienende grondexploitatie.

In de huidige nota grondbeleid staat dat primair wordt gekozen voor een faciliterend grondbeleid, waarbij gemeentelijke sturing via het ruimtelijk beleid wordt vormgegeven. De gemeente is terughoudend ten aanzien van actief grondbeleid. In de nieuwe nota wordt gekeken of dit beleid nog voldoende handvatten geeft om antwoord te geven op de opgaven waar de gemeente voor staat. Belangrijk voorbeeld hiervan is de woningbouwversnelling.

Financiële uitgangspunten

Financiële kaders

In de Nota Grondbeleid 2020 zijn de financiële uitgangspunten van de grondexploitatie opgenomen. Naast de uitgangspunten betreffende de raming van de inkomsten en uitgaven zijn hierbij tevens de financiële kaders in beeld gebracht.

Voor het opvangen van macro-economische ontwikkelingen voor het bestaande beleid, alsmede voor de ontwikkelingen van toekomstige plannen komen de verwachte winsten met ingang van 2010 ten gunste of ten laste van de bestemmingsreserve Risicobuffer Grondexploitaties.

Financiële uitgangspunten prognoses

Naast de bovengenoemde financiële kaders zijn in de beleidsnota grondbeleid Rheden 2020 de volgende financiële uitgangspunten opgenomen, die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2024 en meerjarenraming 2024-2027:

- Twee keer per jaar wordt per complex een actualisatie opgesteld van de te verwachten inkomsten en uitgaven (exploitatie opzet). Hierbij worden voor de bepaling van de hoeveelheden en prijzen de uitgangspunten gehanteerd, zoals deze zijn vastgelegd in de beleidsnota grondbeleid;

- Overeenkomstig de beleidsnota grondbeleid en de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling worden de volgende uitgangspunten gekozen inzake de verantwoording van de toekomstige resultaten:

    - Voor de verliesgevende deelcomplexen wordt een voorziening gevormd ter hoogte van het verwachte verlies, op het moment dat het verlies zichtbaar wordt (voorzichtigheidsprincipe). De voorziening wordt gevormd op het moment dat een (deel)complex in exploitatie wordt genomen. Met het bestuurlijk vaststellen van het te realiseren plan wordt ook het financieel kader vastgesteld. Met dit uitgangspunt voor het in exploitatie nemen van een complex wordt een reëel beeld gegeven van het te verwachten exploitatieresultaat en de noodzakelijke hoogte van de voorziening voor verliesgevende complexen;

    - Voor de winstgevende deelcomplexen zijn nieuwe verslagleggingsvoorschriften vastgelegd in de notitie grondexploitatie 2016. Een nadere uitleg is opgenomen in een in 2018 gepubliceerde actualisatie van de notitie grondexploitatie. De methodiek van winstneming gebeurt volgens de Percentage of Completion methode (POC-methode). Met deze methode wordt zowel rekening gehouden met het toerekeningbeginsel, het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel. Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Wanneer er echter

voldoende zekerheid bestaat moet voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd en kosten zijn gemaakt tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hierbij mag wel rekening worden gehouden met risico's. De genomen winst wordt gestort in de Risicobuffer Grondexploitaties.

- Vanuit de grondexploitatie worden de kosten van het gemeentelijk personeel gedekt, waarbij de bijdrage vanuit de grondexploitatie aan het concern is gebaseerd op de omvang van de ontwikkelingen in de grondexploitatie. Uitgangspunt hierbij is dat alle personele kosten gedekt worden voor zover deze zijn toe te rekenen aan de grondexploitatie.

Resultaten

In dit onderdeel wordt inzicht verschaft in de resultaatverwachting van de grondexploitatie zoals deze blijkt uit de jaarrekening 2023 in vergelijking met de financiële situatie zoals vastgelegd in de laatste begroting. De belangrijkste verschillen worden hierbij nader verklaard.

Resultaatverwachting grondexploitatie

Voor de grondexploitaties wordt twee keer per jaar op basis van de uitgangspunten van de vastgestelde bestemmingsplannen een prognose gemaakt van de te verwachten resultaten. De frequente actualisatie van de exploitatieopzetten waarborgt een continu inzicht in de financiële positie van de grondexploitatie. In het onderstaande overzicht blijkt welke resultaten worden verwacht van de 'lopende' grondexploitaties, volgens de meest recente prognose. Deze resultaten zijn op basis van de eindwaarde. De eindwaarde is het saldo van kosten en opbrengsten op einddatum van de exploitatie, rekening houdend met alle rentekosten en -opbrengsten en kosten- en opbrengstenstijgingen gedurende de looptijd van het project. Het saldo contante waarde is het saldo eindwaarde uitgedrukt in de geldwaarde van vandaag (of een ander nader aan te geven datum).

Grondexploitatie	Resultaat begroting 2024 (eindwaarde)	Resultaat actualisatie 2024 / jaarrekening 2023 (eindwaarde)	Resultaatontwikkeling (eindwaarde)
Dr. Visserstraat	- 46.737	- 50.810	- 4.073
Vitatron	- 132.917	- 131.822	1.095
IJssel District	- 2.780.000	- 2.952.000	- 172.000
Totaal	**- 2.959.654**	**- 3.134.632**	**- 174.978**

Algemene toelichting

Het totaal voor verliesgevende complexen neemt met € 174.978 (eindwaarde) toe van € 2.959.654 naar € 3.134.632. Er zijn geen winstgevende complexen. Onderstaand wordt kort ingegaan op de drie grondexploitaties.

<u>Dr. Visserstraat</u>

- De grondexploitatie wordt afgesloten (31-12-2023).
- Het eindresultaat is gelijk aan - € 50.810.
- Voor dit project vindt een mutatie plaats op de verliesvoorziening van - € 4.073 (nadelig).
- Voor de resterende investeringen wordt een budget gereserveerd ter hoogte van € 42.830.
- De gronden worden met een waarde van € 341.550 vanuit de grondexploitatie omgezet naar Materiële Vaste Activa (MVA).
- Het tekort van € 50.810 wordt gedekt uit de daarvoor bestemde verliesvoorziening.

Vitatron

- De grondexploitatie wordt afgesloten (31-12-2023).
- Het eindresultaat is gelijk aan - € 131.822.
- Voor dit project vindt een mutatie plaats op de verliesvoorziening van € 1.095 (voordelig).
- Voor de resterende investeringen wordt een budget gereserveerd ter hoogte van € 41.000.
- Het tekort van € 131.822 wordt gedekt uit de daarvoor bestemde verliesvoorziening.

IJsseldistrict

- De grondexploitatie IJssel District is in de maand juni 2023 vastgesteld.
- Bij vaststelling was het geprognosticeerde resultaat op eindwaarde gelijk aan - € 2.780.000, waarvoor een verliesvoorziening is getroffen.
- Het eindresultaat conform de actualisatie 2024 (ten behoeve van de jaarrekening 2023) is gelijk aan - € 2.952.000.
- Voor dit project vindt een mutatie plaats op de verliesvoorziening van - € 172.000 (nadelig).
- Belangrijkste redenen van de mutatie zijn:
  - in de nieuwste berekeningen vinden de opbrengsten later in de tijd plaats wat een negatief effect heeft op de rentelasten en renteopbrengsten.
  - De kosten bouw- en woonrijp maken zijn meer gestegen (hogere index) dan eerder geraamd.

Ontwikkeling reserve risicobuffer

De bufferreserve is in 2010 ingesteld en heeft per 1-1-2023 een positief saldo van € 273.207,-. Er is geen sprake van tussentijdse winstnemingen. Er hebben ook geen onttrekkingen plaatsgevonden. Het saldo van de risicobuffer is gelijk gebleven aan € 273.207

Risicobuffer	
Saldo 1-1-2023	**273.207**
Dotaties 2023	0
Onttrekkingen 2023	0
Saldo per 31-12-2023	**273.207**

Winstneming

De verwachte resultaten zijn in zijn geheel en per complex uiteengezet. Dit op basis van de algemeen aanvaarde grondslagen van resultaatbepaling. Voor alle verliesgevende deelcomplexen die in exploitatie zijn genomen zijn voorzieningen gevormd. Momenteel hebben we geen winstgevende complexen en is er zodoende geen sprake van tussentijdse winstneming.

Risico's

Exploitatie van bouwgrond gaat per definitie gepaard met risico’s. De volgende risico’s kunnen worden genoemd:

- nationale en regionale marktomstandigheden betreffende woningbouw en bedrijventerreinen;
- (verwachte) overheidsmaatregelen (zoals milieuvoorschriften, ruimtelijke ordening, subsidiemogelijkheden);
- prijsontwikkeling in onder andere de bouwsector;
- procedures die moeten worden doorlopen en de resulterende (mogelijk lange) doorlooptijd;
- claimgevoeligheid (onder andere planschade);
- algemene economische ontwikkeling;

- invloed van provincie en rijksoverheid op gewenste woningbouwprogramma's en uitgifte van bedrijventerreinen.

Binnen bepaalde marges zijn de risico's beheersbaar. Inherent aan een bouwgrondexploitatie is altijd het meerjarig karakter. Om dit proces goed te kunnen beheersen is het noodzakelijk voortdurend inzicht te hebben in de ontwikkeling van baten en lasten.

Op grond van een analyse van de risico's zijn de volgende verhoogde risico's te benoemen.

- Als algemeen risico kan worden vermeld dat er tussentijds als gevolg van (inspraak) procedures, wetswijzigingen e.d. plannen inhoudelijk aangepast zullen moeten worden. De financiële effecten hiervan kunnen een negatieve invloed hebben op de zelfvoorzienendheid van de grondexploitatie.
- Wanneer de niet in exploitatie genomen gronden in exploitatie genomen worden kunnen deze verlies- gevend zijn. Op dat moment zal een extra voorziening getroffen dienen te worden. Dit hangt af van de uiteindelijke plannen voor deze gronden.

Voor het IJssel District is het risico bepaald op € 263.600,-.

VPB plicht

Tenslotte is per 1 januari 2016 de VPB plicht voor overheidsbedrijven ingevoerd. Dit houdt in dat concurrerende en/of op winst gerichte ondernemingsactiviteiten van overheden vanaf 1 januari 2016 voortaan belastingplichtig kunnen zijn. Hieronder vallen ook de grondexploitaties. In de loop van 2020 is er getoetst of het totaal van de grondexploitaties van de gemeente Rheden als een (winstgevende) onderneming kan worden gezien. Voorlopig is er alleen sprake van te compenseren verliezen.

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo)

De openbaarheidsparagraaf is een verplichte paragraaf in de jaarstukken. De verplichting komt voort uit artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) en artikel 28 van de Financiële verordening gemeente Rheden 2024 | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl). Uit deze artikelen volgt dat bepaalt dat een bestuursorgaan als de gemeenteraad in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo. Deze begroting en jaarlijkse verantwoording vloeien voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Met de verplichte openbaarheidsparagraaf wordt beoogd om een impuls te geven aan de actieve openbaarheid. In deze paragraaf geven wij u inzicht in de voortgang op de beleidsvoornemens en rapporteren wij over de openbaarmaking.

Digitaal Rheden

Nieuwe wet- en regelgeving maar ook de digitalisering van de samenleving dwingt ons om verder te digitaliseren en de informatievoorziening te verbeteren. De implementatie van de Wet open overheid is een belangrijk onderdeel van het Programma Digitaal Rheden.

De Woo

De Wet open overheid is op 1 mei 2022 inwerking getreden. Het doel van de Woo is een transparante overheid. Enerzijds wordt dit bereikt door de passieve openbaarmaking, welke ook al onder de voorganger de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) van toepassing was. Daarmee kan een inwoner een verzoek tot openbaarmaking van informatie doen.

De Woo voegt daar de actieve openbaarmakingsplicht aan toe. De gemeente krijgt de verplichting om documenten uit elf informatiecategorieën uit eigen beweging openbaar te maken. De invoering van de Woo is gefaseerd, waarbij de actieve openbaarmakingsplicht op een nader bekend te maken tijdstip in delen zal worden ingevoerd. Als eerste zal een start zal worden gemaakt informatie die relatief eenvoudig openbaar te maken is.

Daarnaast eist de Woo dat de informatiehuishouding van de gemeente op orde is. Informatie moet beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren zijn.

Stand van zaken

De projectgroep Implementatie Woo bestaat op dit moment uit vijf projectleden en een projectleider. De ervaringen die wij in 2022 en 2023 hebben opgedaan nemen wij mee richting 2024. In 2022 en 2023 hebben we er voor gezorgd dat de basale zaken op orde zijn. Voor 2024 en verder hebben we nog een flinke uitdaging.

We hebben een inventarisatie gemaakt van de behoefte aan anonimiseringssoftware binnen Rheden, waarna is besloten tot aanschaf. Met deze software kunnen documenten makkelijk en snel worden geanonimiseerd: dit is noodzakelijk wanneer het om grote aantallen documenten gaat die vanwege de actieve openbaarmakingsplicht geanonimiseerd gepubliceerd moeten worden.

De anonimiseringssoftware wordt ingekocht samen met de gemeente Arnhem, de gemeente Renkum en De Connectie in het kader van de harmonisatie.

De Connectie is immers een belangrijke partner in de implementatie van de Woo, aangezien zij verantwoordelijk zijn voor het beheer van veel ICT-toepassingen binnen Rheden. Er wordt structureel overleg gevoerd en over en weer informatie gedeeld.

Door de projectgroep worden stappen gezet om de behandeling van Woo-verzoeken efficiënter en meer gecentraliseerd in te richten. Zo zal een Woo-adviseur aangesteld die verantwoordelijk is voor de het binnen de organisatie verdelen en behandelen van de ontvangen Woo-verzoeken.

De activiteiten die moeten worden uitgevoerd om aan de verplichtingen van de Woo te kunnen voldoen zijn (voor zover op dit moment mogelijk) in beeld gebracht. Daarbij is een planning opgesteld. Hoe meer informatie over de manier van implementatie door gemeenten en de benodigde -toepassingen vanuit het Rijk beschikbaar komt, hoe beter de projectgroep in beeld kan brengen welke activiteiten binnen Rheden uitgevoerd dienen te worden.

Een groot deel van de Woo-verzoeken werd via de website https://www.rheden.nl/Organisatie_en_bestuur/Wet_open_overheid_Woo ingediend en ook digitaal afgehandeld. In 2023 ontving de gemeente 23 Woo-verzoeken.

Via de website www.officielebekendmakingen.nl en genoemde website van onze gemeente worden naast bepaalde documenten van de raad en het college, ook de documenten waar in het kader van een Woo-verzoek om is om verzocht al actief openbaar gemaakt. Zo doen we er ervaring op met het actief openbaar maken van documenten.

Het Kennis- en Exploitatiecentrum voor Officiële Overheidspublicaties (KOOP) heeft de Woo-index gerealiseerd. De Woo-index verwijst naar documentcollecties die al elders door bestuursorganen op internet zijn gepubliceerd en de zoekfunctie maakt de documenten in deze collecties centraal doorzoekbaar. De gemeente Rheden is in 2023 aangesloten op de Woo-index.

De documenten uit de overige informatiecategorieën worden in Rheden nog niet actief openbaar gemaakt. We volgen hierbij de definities en de wettelijke planning van het Rijk.

COVID-19

In 2023 zijn er bestedingen geweest die een relatie hebben met de effecten van de COVID-19 epidemie en de daarvoor beschikbaar gehouden bestemmingsreserve. In deze paragraaf is tevens de financiële impact op het resultaat van de jaarrekening 2023 aangegeven voor de posten die niet uit deze bestemmingsreserve zijn te dekken.

(Bedragen x € 1.000)	Reserve / Ontvangen	Besteed	Inkomsten -derving	Invloed op resultaat	Reserve-restant
1.1 Samenleving – Re-integratie, Schuldhulpverlening & Minima	229	0	0	0	229
1.2 Samenleving – Jeugd & Onderwijs	385	59	0	0	326
1.3 Samenleving – Wmo Breed	248	200	0	0	48
1.4 Ondernemers & 450 jaar Rheden	101	101	0	0	0
1.5 Restant / Onvoorzien	0	0	0	0	0
	963	360	0	0	603
2 Samenleving – Zorg	0	49	0	49	0
3 Samenleving – Sportbedrijf	0	0	0	0	0
4 NPO	173	173	0	0	0
5 Belastingen	0	0	0	0	0
6 Steunpakketten 2022	0	0	0	0	0
7 CTB	0	0	0	0	0
Totalen	1.136	582	0	49	603

In de kolom "Reserve / Ontvangen" is in totaal € 1.136 k opgenomen vanuit het restant van de bij de Jaarstukken 2020 en 2021 vastgestelde Bestemmingsreserves COVID en het in 2023 ingezette deel van de resterende NPO-middelen.

Alle kosten die zijn of worden gemaakt zijn onderdeel van het betreffende taakveld (binnen verschillende programma's) zoals opgenomen in deze jaarrekening.

Van de totale lasten (€ 582) komt een deel (€ 49 k) ten laste van het financiële resultaat van deze jaarrekening vóór bestemming. Per saldo is er dus sprake van een nadeel van € 49 k.

1.2 Samenleving – Jeugd & Onderwijs

De bestedingen betreffen de met de 2e Berap 2023 vastgestelde vrijval (€ 59 k).

1.3 Samenleving – Wmo Breed

De bestedingen betreffen de kosten van compensatie van de cultuursector (€ 150 k) en met de 2e Berap 2023 vastgestelde vrijval (€ 50 k).

1.4 Ondernemers & 450 jaar Rheden

De bestedingen betreffen de kosten van ondersteuning ondernemers (€ 51 k) en de activiteiten rond 450 jaar Rheden (€ 50 k).

2 Samenleving - Zorg

De hieronder verantwoorde posten betreffen de nagekomen meerkosten die aanbieders hebben gemaakt om de zorg te continueren in geval van Corona-beperkingen in 2022. Voor Wmo was het bedrag € 28 k, voor Jeugdzorg was het bedrag € 21 k.

4 NPO

Het gaat hier om de kosten gemaakt in het kader van het Nationaal Plan Onderwijs. Gemeenten krijgen extra geld om in samenwerking met scholen, kinderopvang, (jeugdgezondheids)zorg, bibliotheken en andere partijen activiteiten aan te bieden om de vaardigheden van leerlingen op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak aanvullend te stimuleren.

Taakvelden - Beleidsindicatoren

Pr.	Beleidsindicatoren (verplicht):	Waarde	Jaar
	Taakveld 0. Bestuur en ondersteuning		
3	1. Formatie (fte per 1.000 inwoners)	8,02	2023
3	2. Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,25	2023
3	3. Apparaatskosten (kosten per inwoner in €)	1.745	2023
3	4. Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	28,11%	2023
3	5. Overhead (% van totale lasten)	13,79%	2023
	Taakveld 1. Veiligheid		
3	6. Verwijzingen Halt (aantal per 1.000 jongeren)	7	2022
3	8. Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	1,6	2023
3	9. Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2,8	2023
3	10. Diefstallen uit woning (aantal per 1.000 inwoners)	0,9	2023
3	11. Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)(aantal per 1.000 inwoners)	5,7	2023
	Taakveld 3. Economie		
2	14. Functiemenging (%)	45,6%	2022
2	16. Vestiging van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	161,6	2022
	Taakveld 4. Onderwijs		
1	17. Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	1,3	2022
1	18. Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	37	2022
1	19. Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs)	2,7%	2023
	Taakveld 5. Sport, cultuur en recreatie		
1	20. Niet sporters (%)	46,7%	2022
	Taakveld 6. Sociaal domein		
1	21. Banen (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	687,7	2022
2	22. Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	1%	2022
1	23. Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)	6%	2022
1	24. Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van der beroepsbevolking)	70,6%	2023
1	26. Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	2%	2022
1	27. Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	325	2023
1	28. Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	212	2023
1	29. Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	13,1%	2023
1	30. Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	1,2%	2023
1	31. Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	0,3%	2023
1	32. Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (aantal per 10.000 inwoners)	850	2022
	Taakveld 7. Volksgezondheid en milieu		
2	33. Omvang huishoudelijk afval (kg per inwoner)	151	2022
2	34. Hernieuwbare elektriciteit (%)	12,2%	2021
	Taakveld 8. Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
2	35. Gemiddelde WOZ-waarde (in € 1.000)	346	2023
2	36. Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	1,6	2022
1	37. Demografische druk (%)	84,6%	2023
3	38. Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in €)	846	2023
3	39. Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in €)	893	2023

Jaarrekening

Baten en lasten en toelichting

In dit onderdeel wordt er ingegaan op het overzicht baten en lasten, de post onvoorzien, incidentele baten en lasten en de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Overzicht baten en lasten

Dit onderdeel van de jaarrekening geeft inzicht in het resultaat van de programma's voor de primitieve begroting, de actuele begroting en de realisatie 2023. Daarbij wordt een uitsplitsing gemaakt tussen het saldo van baten en lasten en het saldo van toevoegingen (=lasten) en onttrekkingen (=baten) in de reserves.

De jaarstukken zijn integraal opgesteld en bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Om onnodige dubbelingen in tekst te voorkomen wordt voor een nadere toelichting op de afwijking van baten en lasten verwezen naar de programma's. Ieder programma wordt afgesloten met een financiële tabel waarin per taakveld de baten en lasten worden weergegeven en tevens (voor het gehele programma) de mutaties op de reserves worden vermeld. Deze tabel wordt gevolgd door een tabel met de afwijkingen van dat programma ten opzichte van de vastgestelde begroting en een nadere inhoudelijke toelichting op de grootste afwijkingen. De betreffende toelichtingen op de afwijkingen worden als zodanig tevens als onderdeel van de jaarrekening beschouwd.

De verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen Wmo is geen gemeentelijke verantwoordelijkheid en valt derhalve niet onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente.

In onderstaande tabel is de feitelijke realisatie van de lasten, de baten en het saldo opgenomen.

Overzicht baten en lasten				(Bedragen x € 1.000)
Programma	2023 Primitieve begroting	2023 Gewijzigde begroting	2023 Werkelijk	2023 Saldo
Lasten				
1. Samenleving	79.546	88.242	94.876	-6.634
2. Leefomgeving	27.548	31.434	35.611	-4.177
3. Bestuur en organisatie	28.651	31.493	38.698	-7.204
subtotaal lasten programma's	135.745	151.169	169.185	-18.016
Toevoegingen aan reserves				
1. Samenleving	0	0	83	-83
2. Leefomgeving	810	810	981	-171
3. Bestuur en organisatie	937	1.938	2.227	-288
subtotaal toevoegingen	1.747	2.748	3.291	-542
Baten				
1. Samenleving	18.278	22.829	31.529	8.700
2. Leefomgeving	14.443	14.534	18.545	4.011
3. Bestuur en organisatie	104.365	106.259	112.545	6.286
subtotaal baten programma's	137.086	143.621	162.619	18.997
Onttrekkingen aan reserves				
1. Samenleving	219	2.091	2.378	287
2. Leefomgeving	162	875	1.132	257
3. Bestuur en organisatie	554	4.438	4.798	360
subtotaal onttrekkingen	936	7.404	8.308	904
Saldo baten en lasten	1.341	-7.548	-6.566	981
Saldo ontrekkingen en toevoegingen	-811	4.656	5.017	361
Totaal saldo	530	-2.892	-1.549	1.343

In deze tabel zijn de baten, onttrekkingen, lasten en toevoegingen afzonderlijk inzichtelijk gemaakt.

Overzicht baten en lasten (Bedragen x € 1.000) Programma	2023 realisatie Baten	2023 realisatie Lasten	2023 Saldo
1. Samenleving	33.907	94.959	-61.051
2. Leefomgeving	19.677	36.592	-16.915
3. Bestuur en organisatie	117.342	40.924	76.418
Totaal	170.927	172.476	-1.549

Aanwending bedrag voor onvoorzien

Bij de Primitieve Begroting 2023 is er een bedrag van € 45.000 opgenomen voor onvoorzien. Bij de 2de Bestuursrapportage 2023 is deze post vrijgevallen in de exploitatie.

Incidentele baten en lasten

Het onderstaand overzicht betreft de incidentele baten en lasten in de jaarrekening 2023, niet zijnde incidentele afwijkingen op structurele budgetten.

Taakveld / Omschrijving	Lasten	Baten
Programma 1. Samenleving		
0.10 Mutaties reserves	82.806	2.373.300
Totaal	**82.806**	**2.373.300**
Programma 2. Leefomgeving		
0.10 Mutaties reserves	181.201	1.132.087
8.1 Implementatie Omgevingswet	590.116	
8.2 Grondexploitatie	2.950.000	
Totaal	**3.721.317**	**1.132.087**
Programma 3. Organisatie en bestuur		
0.10 Mutaties reserves	2.226.558	4.797.619
0.4 Rheden 450 jaar	446.782	47.565
0.4 Tijdelijke huisvestingslasten	687.342	
Totaal	**3.360.682**	**4.845.184**
Totaal-Generaal	**7.164.806**	**8.350.571**

Programma 1

0.10 Mutaties reserves

Wat: In onderstaande tabel staat een specificatie van de incidentele reserve-mutaties in programma 1. In de toelichting op de balans staat een tekstuele toelichting op de mutaties.

Taakveld / Omschrijving	Lasten	Baten
Programma 1. Samenleving		
Reserve Jaarrekeningresultaat 2022		1.117.000
Reserve TBGB	82.806	493.000
Reserve Covid		258.000
Reserve Beschut werk		187.000
Reserve Maatregelen energiearmoede		176.300
Reserve Inburgering		80.000
Res.best.2018/Versterking re-integratie		52.000
Overige <50.000		10.000
Totaal:	**82.806**	**2.373.300**

Aard: Reserve-mutatie, dus in beginsel incidenteel.

Programma 2

0.10 Mutaties reserves

Wat: In onderstaande tabel staat een specificatie van de incidentele reserve-mutaties in programma 2. In de toelichting op de balans staat een tekstuele toelichting op de mutaties.

Taakveld / Omschrijving	Lasten	Baten
Programma 2. Leefomgeving		
Reserve TBGB		320.174
Reserve Rekeningresult.22		293.000
Reserve SBO wegen		283.585
Reserve Afvalverwerking	133.535	
Reserve herstructurering woongebieden		100.000
Reserve SBO speelvoorziening		66.132
Reserve Covid		51.410
Overige <50.000	47.666	17.787
Totaal:	**181.201**	**1.132.087**

Aard: Reserve-mutatie, dus in beginsel incidenteel.

8.1 Implementatie Omgevingswet

Wat: 2023 was een piekjaar mbt de voorbereiding op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Alle hiervoor noodzakelijke bedrijfsprocessen zijn in gereedheid gebracht om ook na inwerkingtreding continuïteit in onze bedrijfsvoering mogelijk te maken. Hiertoe zijn bijvoorbeeld onze VTH-processen ingeregeld en hebben we nieuwe softwarepakketten in gebruik genomen. Ook zijn de voorbereidingen getroffen voor onze Omgevingsvisie met de dorpsgesprekken en is gebouwd aan het casco van ons nieuwe Omgevingsplan.
Aard: Eenmalig.

8.2 Grondexploitatie

Wat: In 2023 is conform raadsbesluit van 27-6-2023 een verliesvoorziening gevormd voor het berekende nadelig resultaat van grondcomplex IJssel District. De omvang van deze voorziening is bijgesteld van € 2.780.000 naar € 2.950.000.
Aard: Grondexploitatie, dus in beginsel incidenteel.

Programma 3

0.10 Mutaties reserves
Wat: In onderstaande tabel staat een specificatie van de incidentele reserve-mutaties in programma 3. In de toelichting op de balans staat een tekstuele toelichting op de mutaties.

Taakveld / Omschrijving	Lasten	Baten
Programma 3. Bestuur en organisatie		
Dekking Verliesvoorziening Grondexploitatie		2.780.000
Reserve Jaarrekeningresultaat 2022	1.001.419	1.001.419
Reserve Nieuwbouw Gemeentehuis	906.017	714.790
Reserve Bovenwettelijk Verlof	319.122	149.643
Reserve TBGB		102.105
Overige <50.000		49.662
Totaal:	**2.226.558**	**4.797.619**

Aard: Reserve-mutatie, dus in beginsel incidenteel.

0.4 Rheden 450 Jaar
Wat: Festiviteiten voor de inwoners om het 450 jarig bestaan van de gemeente Rheden te vieren.
Aard: Een eenmalig jubileumjaar.

0.4 Tijdelijke huisvestingslasten
Wat: Conform 'Actualisatie dekkingsplan nieuw gemeentehuis d.d. 15 augustus 2022' zijn in 2023 tijdelijke huisvestingslasten verwerkt ad € 687k.
Aard: Eenmalig.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bedragen	Toevoegingen	Onttrekkingen
P1 Reserve Carion		4.943
P2 Reserve SBO Wegen	800.000	
Totaal	800.000	4.943

Reserve voormalig Carion
Wat: Betreft de dekking van de afschrijvingslasten voor de verbouwing van de OASE in Dieren.
Aard: Bestedingsfunctie

Reserve SBO Wegen
Wat: De bestemmingsreserve SBO Wegen is erop gericht om de toekomstige stijgende kapitaallasten Openbare Ruimte te egaliseren. Vanaf 2025 worden alle overschotten in de exploitatiebegroting Openbare Ruimte gestort in deze bestemmingsreserve.
Aard: Bestedingsfunctie

Wet normering topinkomens (WNT)

Het kabinet Rutte-Asscher heeft de wetgeving inzake topinkomens aangescherpt. Het kabinet wil dat topinkomens in de (semi)publieke sector maximaal 100% van het ministerssalaris zijn. De strengere normen gelden voor alle medewerkers van (semi)publieke organisaties. Dit betekent dat niemand in de (semi)publieke sector meer kan verdienen dan een minister. Voor de gemeente Rheden betekent dit de verplichting om met ingang van de jaarstukken 2013 VOOR topfunctionarissen inzage te geven in het geheel van de bezoldiging. Binnen de definitie van de wet

worden bij gemeenten zowel de gemeentesecretaris als griffier als topfunctionaris aangemerkt. Onderstaand wordt conform de wet in de wet gespecificeerde uiteenzetting de bezoldiging getoond.

Gegevens 2023						
bedragen x € 1	**C.Knipping**		**N. Renkema-Holstein**		**B.Drewes**	
Functiegegevens	**Griffier**		**Gemeentesecretaris**		**Gemeentesecretaris**	
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 t/m 31/12		01/01 t/m 31/8		01/12 t/m 31/12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0		1,0		1,0	
Dienstbetrekking?	ja		ja		ja	
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	95.111		87.136		10.465	
Beloningen betaalbaar op termijn	13.587		14.743		1.796	
Subtotaal	**108.698**		**101.879**		**12.261**	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000		148.463		18.940	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.	
Bezoldiging	**108.698**		**101.879**		**12.261**	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.	
Gegevens 2022						
bedragen x € 1	**C. Knipping**		**N. Renkema-Holstein**		**M. Kateman**	
Functiegegevens	**Griffier**		**Gemeentesecretaris**		**Griffier**	
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/09 t/m 31/12		01/01 t/m 31/12		01/01 t/m 31/01	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0		1,0		1,0	
Dienstbetrekking?	ja		ja		ja	
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	30.047		124.415		92.289	
Beloningen betaalbaar op termijn	4.531		18.454		13.471	
Subtotaal	**34.578**		**142.869**		**105.760**	

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	72.197	216.000	216.000
Bezoldiging	**34.578**	**142.869**	**105.760**

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking.

Gegevens 2023				
bedragen x € 1	**M.Rommers**		**S.Engelen**	
Functiegegevens	**Gemeentesecretaris interim**		**Interimgriffier**	
Kalenderjaar	**2023**	**2022**	**2023**	**2022**
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	18/07 t/m 07/12			01/02 t/m 31/8
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	6			7
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	689,5			864
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum				
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 212	€ 206	€ 212	€ 206
Maxima op basis van de normbedragen per maand	177.000			193.300
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		**146.174**		**177.984**
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)				
Bezoldiging in de betreffende periode	89.635			100.101
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		**89.635**		**100.101**
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		N.v.t.		N.v.t.
Bezoldiging		**89.635**		**100.101**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Balans en toelichting

In dit onderdeel wordt er ingegaan op de balans, de grondslagen en de toelichting bij de balans.

Activa

ACTIVA Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	370.971	508.165
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling van activa	250.971	368.165
- Eigendom in activa van derden	120.000	140.000
Materiële vaste activa	126.756.919	119.171.842
- Investeringen met een economisch nut	54.326.364	51.429.073
- Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	46.543.191	44.896.791
- Investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut	25.887.364	22.845.978
Financiële vaste activa	5.160.237	5.229.383
- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	608.767	608.767
- Leningen aan deelnemingen	2.207.240	2.207.240
- Overige langlopende leningen	2.344.230	2.413.376
Totaal vaste activa	**132.288.127**	**124.909.390**
Vlottende activa		
Voorraden	-2.824.637	249.176
- Onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)	-2.824.637	249.176
Uitzettingen < 1 jaar	13.341.366	24.211.747
- Vorderingen op openbare lichamen	409.666	8.547.953
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	5.051.872	9.523.139
- RC-verhoudingen met niet-financiële instellingen	6.326	285.811
- Overige vorderingen	7.873.502	5.854.844
Liquide middelen	11.672.002	11.521.121
- Kassaldi	15.282	7.539
- Banksaldi	11.656.720	11.513.582
Overlopende activa	9.554.910	4.182.056
- Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	9.554.910	4.182.056
Totaal vlottende activa	**31.743.641**	**40.164.100**
TOTAAL ACTIVA	**164.031.768**	**165.073.490**
Bedrag waarvan het recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 bestaat		196.066

Passiva

PASSIVA Omschrijving	31-12-2023	31-12-2022
Vaste passiva		
Eigen vermogen	26.318.612	32.885.094
- Algemene reserve	9.805.287	11.583.868
- Bestemmingsreserve	18.062.423	18.043.807
- Gerealiseerde resultaat	-1.549.098	3.257.419
Voorzieningen	8.008.104	7.563.493
Vaste schulden > 1 jaar	90.933.259	90.736.259
- Onderhandse leningen aan binnenlandse banken en overige financiële instellingen	90.500.000	90.500.000
- Waarborgsommen	433.259	236.259
Totaal vaste passiva	**125.259.975**	**131.184.846**
Vlottende passiva		
Vlottende schulden < 1 jaar	27.348.365	24.277.531
- Overige schulden	16.167.753	13.353.963
- Overige kasgeldleningen		
- Bank en girosaldi	11.180.612	10.923.568
Overlopende passiva	11.423.428	9.611.113
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen		
- Het Rijk	5.939.103	4.504.914
- Overige Nederlandse overheidslichamen	0	1.948.532
Voorruitontvangen subsidies	5.484.325	3.157.667
Totaal vlottende passiva	**38.771.793**	**33.888.644**
TOTAAL PASSIVA	**164.031.768**	**165.073.490**
Garantstellingen	584.086	121.721
Gewaarborgde leningen	206.336.000	211.138.000

Toelichting op de balans

De gehanteerde uitgangspunten bij het opstellen van de jaarrekening hebben achtereenvolgens betrekking op:

Toepassing besluit begroting en verantwoording
De jaarrekening 2023 is opgesteld met inachtneming van het 'Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten' van 17 januari 2003, inclusief de daarop reeds besloten wijzigingen.

Waarderingsgrondslagen en resultaatbepaling algemeen

In de financiële verordening gemeente Rheden (verordening ex artikel 212 VAN de Gemeentewet) zijn enkele artikelen opgenomen met betrekking tot waardering en resultaatbepaling. De bepalingen uit de financiële verordening zijn opgenomen in onderstaande grondslagen.

Algemeen geldt dat bij waardering tegen verkrijgingsprijs, deze gedefinieerd als zijnde de inkoopprijs en de bijkomende kosten. Bij waardering tegen vervaardigingsprijs wordt dit gedefinieerd als zijnde de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de

overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak van de vervaardiging worden opgenomen.

De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Eigen bijdrage op grond van de WMO.
Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Waarderingsgrondslagen vaste activa

Immateriële vaste activa
Geactiveerde kosten voor onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief worden onder de immateriële vaste activa verantwoord. Kosten voor afsluiten van geldleningen worden door de gemeente Rheden niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie gebracht.

De voorbereidingskosten voor een bepaald actief worden beschouwd als onderdeel van de verkrijgingsprijs van materiële activa. De afschrijvingstermijn van het geactiveerde materiële actief is geldend voor het totale bedrag.
M.i.v. 2017 moeten de bijdragen aan activa in eigendom van derden ook worden verantwoord onder de immateriële vaste activa. (Was financiële vaste activa).

Door de wijziging van de BBV zijn bepaalde investeringen in de activa van derden geherclassificeerd van financiële vaste activa naar immateriële vaste activa.

Materiële vaste activa
Dit betreffen investeringen met een meerjarig economisch nut, meerjarig economisch nut waarvoor heffing wordt geheven en een meerjarig maatschappelijk nut. Sinds 2017 worden ook de niet in exploitatie genomen bouwgronden verantwoord onder de materiële vaste activa. Deze werden voorheen verantwoord onder de voorraden.

Activa met een meerjarig economisch nut en activa met een meerjarig economisch nut waarvoor heffing wordt geheven zijn opgenomen tegen de boekwaarde. De boekwaarde betreft de verkrijgingsprijs of historische kost- prijs verminderd met de reeds vervallen afschrijvingstermijnen. De verkrijgingsprijs of historische kostprijs wordt bruto geactiveerd. Dit betekent dat onttrekkingen uit bestemmingsreserves geen deel uitmaken van de verkrijgingsprijs of historische kostprijs, maar over de gehele looptijd (lineair) worden gecorrigeerd op de berekende afschrijvingslasten. Deze activa komen niet in aanmerking voor extra afschrijving.

Investeringen met een economisch nut hebben betrekking op:
- De gemeentelijke organisatie: gebouwen waarin gemeentelijke activiteiten zijn ondergebracht;
- Inventaris, apparatuur, installaties, machines en vervoersmiddelen;
- Objecten die door de gemeente geëxploiteerd worden: woningen, gebouwen, terreinen, riolering e.d.

Activa met een meerjarig maatschappelijk nut in de openbare ruimte moeten m.i.v. 2018 worden geactiveerd. Bijdragen van derden worden hierop in mindering worden gebracht. Bestemmingsreserves mogen alleen nog worden ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten. Er wordt afgeschreven conform de hieronder opgenomen tabel. Investeringen met een maatschappelijk nut hebben betrekking op: aanleg en onderhoud van (inrichting van) wegen, watergangen, civiele kunstwerken, (inrichting van) groen, kunstwerken en speelplaatsen.

Afschrijving
Afschrijving van materiële vaste activa geschiedt in beginsel volgens de lineaire methode. Het startmoment van afschrijvingen is in principe het jaar volgend op het jaar van ingebruikname. Afwijking hiervan is slechts mogelijk bij raadsbesluit, indien hier gegronde redenen voor zijn.

Afschrijvingstermijnen

Soort investering	Afschrijvingstermijn (in jaren)
Economisch nut	
Grondkosten	n.v.t.
Gebouwen	40
Eerste inrichting en inventaris	10-12
Eerste inrichting en inventaris schoolgebouwen	15
Centrale verwarmingsinstallaties	15
Noodvoorzieningen onderwijs	15
Apparatuur betaald parkeren	8
Investeringsbijdragen monumenten	20-40
Restauratie gebouwen	20-40
Standplaatsen woonwagen	40
Huur woonwagens	n.v.t.
Rioleringen	60-80
Vervoermiddelen, exclusief materiaal brandweer	5-10
Automatiseringsapparatuur, hardware	3-5
Automatiseringsapparatuur, software	5
Inventaris/meubelen	10-12
Vloerbedekking	10-12
Maatschappelijk nut	
Grondkosten civieltechnische werken	100
Civieltechnische werken	40
Verharding zandwegen	10
Speelgelegenheden	10
Plantsoenaanleg	25
Verkeersregelinstallaties	15
Aanleg vijvers	20
Lichtmasten	40
Armaturen	20
Abri’s	15
Kunstgrasveld	9-10

Financiële vaste activa
Onder financiële vaste activa vallen kapitaalverstrekkingen en verstrekte leningen. Waardering geschiedt tegen nominale waarde en afschrijving vindt alleen plaats indien sprake is van duurzame waardevermindering.

Waarderingsgrondslagen vlottende activa

Voorraden

De voorraden grond in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. De ontvangen verkoopopbrengsten worden in mindering gebracht op de boekwaarde. Bij een verliesgevend plan wordt voor het gecalculeerde verlies een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt in mindering gebracht op de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie (onderhanden werk). Winst op grondexploitatie wordt genomen naar rato van de voortgang volgens de percentage of completion methode.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid. De voorziening wordt bepaald op basis van een statische en dynamische beoordeling van de debiteuren algemeen en debiteuren belastingen.

Overige vlottende activa

De overige vlottende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Waarderingsgrondslagen vaste passiva

Reserves

Reserves worden gevormd conform de door de raad genomen besluiten. Dit geldt eveneens voor de toevoegingen en onttrekkingen. Belangrijke afwijkingen zijn vermeld in de toelichting op de balans. Bestemmingsreserves zijn de voor een specifiek doel afgezonderde bestanddelen van het eigen vermogen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

1. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
2. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
3. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Met uitzondering van de Voorziening pensioen bestuur, deze is gewaardeerd tegen contante waarde. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarbij rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn.

Langlopende schulden

De langlopende schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Waarderingsgrondslagen vlottende passiva

De waardering van de vlottende passiva gebeurt op nominale waarde. Met ingang van 2008 worden ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor uitkering met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten in volgende begrotingsjaren, afzonderlijk verantwoord onder de overlopende passiva.

Grondslagen resultaatbepaling

Deze grondslagen zijn grotendeels ontleend aan de waarderingsgrondslagen. Voor het overige geldt dat de las- ten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Alle lasten en baten, die betrekking hebben op het boekjaar en tijdens het opstellen van de

jaarrekening bekend zijn worden in het betreffende verslagjaar verwerkt. Daarbij geldt dat verliezen worden verantwoord op het moment dat ze voorzienbaar zijn en winsten eerst worden verantwoord nadat ze gerealiseerd zijn.

Kosten toerekening

De extra comptabele toerekening van de overhead vindt plaats op basis van voorcalculatorisch tarief. Dit gebeurt deels via tijd- schrijven van het ambtelijk apparaat en deels via andere verdeelsleutels.

Toelichting op de afzonderlijke activaposten

In dit onderdeel wordt er ingegaan op de immateriële vaste activa, de materiële vaste activa, de financiële vast activa en de vlottende activa.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa	
Aanschafwaarde 31-12-2022	940.260
Cumulatieve afschrijving t/m 2022	-432.095
Boekwaarde per 31-12-2022	508.165
Investeringen	
Desinvesteringen	324.917
Bijdragen van derden	-219.200
Afschrijvingen	-31.477
Aanschafwaarde 31-12-2023	834.543
Cumulatieve afschrijvingen t/m 2023	-463.572
Boekwaarde 31-12-2023	370.971

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa		
Post	**2023**	**2022**
In erfpacht uitgegeven gronden	690.060	690.060
Overige investeringen met een economisch nut		
Gronden en terreinen	4.201.416	4.201.416
Woonruimten	13.944	16.733
Bedrijfsgebouwen	41.845.976	37.906.534
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.682.812	2.814.985
Vervoermiddelen	84.958	215.581
Machines, apparaten en installaties	1.220.220	1.393.968
Overige materiële vaste activa	3.887.149	4.189.795
	53.936.474	50.739.013
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven		
Riolering, begraafplaatsen en huisvuil	46.543.191	44.896.791
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (voor 2017)	11.895.247	12.262.023

Overige materiële vaste activa	22.535	25.310
	11.917.782	12.285.691
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (vanaf 2017)	13.614.094	10.558.645
Overige materiële vaste activa	55.317	0
	13.669.411	10.558.645
	25.587.193	22.845.978
Totaal materiële vaste activa	126.756.919	119.171.842

Gronden en terreinen
Onderdeel van de gronden en terreinen zijn een tweetal terreinen die behoren tot de zogenaamde 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG).

1. Kappersweg/ De Timp: dit terrein heeft een boekwaarde van € 1.6 miljoen en beslaat 4ha. Hiervan is naar verwachting 3ha netto uitgeefbaar. De boekwaarde per vierkante meter is derhalve € 40 per vierkante meter. De huidige bestemming is bedrijventerrein. De gemeente is voornemens dit terrein in exploitatie te nemen wanneer het complex Vitatron voltooid is. Op basis van het provinciale beleid inzake bedrijventerreinen zijn er geen belemmeringen om dit terrein op de markt te brengen. Gezien het feit dat de verkoopprijzen van het complex Vitatron, dat een vergelijkbaar karakter heeft, ruim € 90 per vierkante meter bedragen en er ook geen kostenintensieve bewerkingen, zoals saneringen of sloopwerkzaamheden, noodzakelijk zijn, bestaat er geen aanleiding om te veronderstellen dat de grond niet tenminste die € 40 per vierkante meter zou opbrengen.

2. Du Commerce: betreft een kavel van 7.850 m2 en valt onder het bestemmingsplan 'Bedrijventerrein Kanaalzone'. De kavel heeft een boekwaarde van € 227k en omgerekend € 29 per vierkante meter. De verkoopprijzen van Vitatron, die onder hetzelfde bestemmingsplan vallen, bedragen ruim € 90 per vierkante meter. Gezien de matige eigenschappen van de kavel, slechte ligging, matige ontsluiting en geen zichtlocatie, is de boekwaarde voorzichtigheidshalve ruim onder de € 90 per m2, namelijk naar € 29 per m2, bijgesteld. De gemeente stelt de locatie Du Commerce ter beschikking aan De KAS BV dat een zonnepark gaat realiseren op het terrein. Op basis van de vergoeding die betaald wordt voor het gebruik is een taxatie uitgevoerd. De waarde vanuit de taxatie is gelijk gesteld aan € 195.000.

Het verloop van de materiële vaste activa

Verloop materiële vaste activa	
Boekwaarde per 01-01-2023	119.171.842
Investeringen	13.799.284
Desinvesteringen	0
Bijdrage van derden	1.808.030
Afschrijvingen	4.406.178
Boekwaarde 31-12-2023	126.756.919

Verloopoverzicht materiële vaste activa					(bedragen x € 1.000)	
Soort vaste activa	**BW 1-1-23**	**Investeringen**	**Desinvesteringen**	**Afschrijvingen**	**Bijdragen van derden**	**BW 31-12-23**
Grond en terreinen	4.891					4.891
Woonruimten	17			3		14
Bedrijfsgebouwen	37.907	6.115		1.410	765	41.846
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	2.815	147		279		2.683
Vervoermiddelen	216	15		146		85
Machines, apparaten en installaties	1.394			174		1.220
Overige materiële vaste activa	4.190			303		3.887
Econ.nut waarvoor heffing	44.897	2.658		1.011		46.544
Inv. Maatsch. nut voor 2017	12.287	866		725	510	11.918
Inv. Maatsch.nut vanaf 2017	10.559	3.998		355	533	13.669
Totalen	119.172	13.799		4.406	1.808	126.757

De belangrijkste investeringen (> € 100.000) in 2023 betreffen:

Belangrijkste investeringen	Investeringen	Bijdragen van derden c.q desinvestering	Totaal
Brandweerkazerne Dieren	861.656		861.656
Nieuwbouw Gemeentehuis	4.450.294		4.450.294
IVA Velp Tussenbroek	-429.392	-239.200	-190.192
Nieuwbouw dep. Daalhuizen	123.200		123.200
Reconstructie Oranjeweg Rheden	1.494.176		1.494.176
Renovatie Groen 2022	244.343	79.951	164.392
Rioolvervanging Kastanjelaan	615.248		615.248
Rioolvervanging Rietstraat	152.308		152.308
Theothorne	59.715	321.852	-262.137
Uitbreiding Kameleon		442.908	-442.908
Vernieuwing De Arnhorst	334.914		334.914
Vernieuwing KC Robin	284.965		284.965
Vervanging Harderwijkerweg	2.060.136		2.060.136
Vervanging Imboslaan	146.737		146.737
Vervanging Oranjeweg	1.061.090		1.061.090
Vervanging Nijverheidslaan	361.942		361.942
VZ Algemeen	141.554	809.224	-667.670
Zuidflank Rheden 1e fase	237.036	40.000	197.036
Overige mutaties < 100.000	1.274.446	134.095	1.140.351
Totaal	13.474.367	1.588.830	11.885.537

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Leningen aan deelnemingen	Overige langlopende leningen	Totaal
Boekwaarde 01-01-23	608.767	2.207.240	2.413.376	5.229.382
Vermeerderingen				
Aflossingen			69.145	69.145
Afschrijvingen				
Boekwaarde 31-12-23	608.767	2.207.240	2.344.230	5.160.237

De vermeerderingen en verminderingen in het verslagjaar zijn:

Vermeerderingen en verminderingen	Vermeerderingen	Aflossing	Afschrijving
AV Gelre		4.000	
SVN		65.145	
Totaal	0	69.145	0

Vlottende activa

Voorraden	2023	2022
Onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)	422.240	422.240
Onderhanden werk IJsseldistrict	-123.812	
Subtotaal	298.428	422.240
Voorziening verliesgevende complexen	-3.123.065	-173.065
Totaal	-2.824.637	249.175

Onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie)
Het verloop van de in exploitatie genomen bouwgronden is als volgt:

Verloop voorziening verliesgevende complexen	
Boekwaarde per 1 januari 2023	-173.065
Vermeerderingen	-2.950.000
Verminderingen	
Boekwaarde per 31 december 2023	-3.123.065
Geraamde nog te maken kosten/nog te realiseren opbrengsten	
Geraamde eindresultaat (op grond van de BBG 2023)	-3.123.065

Het geraamde eindresultaat is gewaardeerd tegen de contante waarde (conform BBG 2023).

In onderstaande tabel zijn conform de BBV per complex de nog te verwachten kosten; nog te realiseren opbrengsten en het geraamde resultaat op NCW opgenomen.

Complex - kosten - opbrengsten - resultaat NCW			
Complex	Nog te verwachten kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Resultaat NCW
Dr. Visserstraat	50.394	344.658	-294.264
Vitatron	47.396	0	47.396

In de BBG is rekening gehouden met een inflatiecijfer van 2%; de opbrengstenstijging 4% en het rentepercentage is 0,43 %.

De boekwaarde per ultimo van het jaar is als volgt te specificeren:

Complex	Boekwaarde 31-12-22	Investeringen	Opbrengsten	Winstuitname	Boekwaarde 31-12-23
Dr. de Visserstraat	338.477				338.477
Vitatronterreinen	83.763				83.763
IJsseldistrict		-123.812			-123.812
Subtotaal	422.240	-123.812			298.428
Voorziening verliesgevende complexen	-173.065	-2.950.000			-3.123.065
Totaal	249.175	-3.073.812			-2.824.637

Voor (naar verwachting) verliesgevende plannen is ultimo 2023 een voorziening getroffen conform de BBV-regels van € 3.123.065. Deze voorziening wordt in mindering gebracht op de boekwaarde. Het resultaat voor Dr Visserstraat is € 42.655. Die van Vitatron € 130.410. Voor het IJsseldistrict € 2.950.000. Tezamen geeft dat een totaal resultaat van € 3.123.065. Zoals aangegeven in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling, is de hoogte van deze voorziening gebaseerd op gegevens uit de BBG 2023. Een gedetailleerdere verantwoording per complex is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.

Uitzettingen < 1 jaar
De uitzettingen < 1 jaar kunnen als volgt worden gerubriceerd:

Omschrijving	2023	2022
Vorderingen op openbare lichamen	409.666	8.547.953
Schatkistbankieren	5.051.872	9.523.139
RC-verhouding	6.326	285.811
Overige vorderingen		
Debiteuren algemeen	1.143.683	1.330.333
Debiteuren belastingen	675.710	638.329
Voorziening dubieuze debiteuren	-375.046	-272.551
Debiteuren samenleving	288.719	494.051
Crediteuren vordering	109.437	
Overige vorderingen/nog te ontvangen bedragen	6.030.999	3.664.682
Subtotaal overige vorderingen	7.873.502	5.851.844
Totaal	13.341.366	24.211.747

**De uitzettingen < 1 jaar worden hieronder nader toegelicht. Een onderdeel van deze post betreft de vorderingen op openbare lichamen. Deze nemen af van € 8,5 miljoen naar € 0,4 miljoen. De afname wordt met name veroorzaakt door Compensabele BTW van € 8,3 naar -*€ 0,2.

Voorziening dubieuze debiteuren
Op basis van een beoordeling is voor het saldo van debiteuren algemeen en voor debiteuren belastingen een voorziening gevormd van in totaal € 375.046.

Debiteuren samenleving
Voor de jaarrekening 2023 is op basis van de beoordeling van de openstaande posten het oninbaarheidspercentage vastgesteld op 86%. Er is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd

van € 1.773.562 (2021: € 1.482.153). Deze is in mindering gebracht op de waardering van de post debiteuren samenleving.

Het saldo van de post debiteuren samenleving is als volgt samengesteld:

Debiteuren samenleving	
Debiteuren samenleving	2.062.281
Voorziening dubieuze debiteuren (86%)	1.773.562
Saldo	288.719

Overige vorderingen/nog te ontvangen bedragen
De nog te ontvangen bedragen hebben met name betrekking op:

Nog te ontvangen bedragen	
Afrekening subsidie monumenten 2021	10.637
Afrekening AVAN	48.697
Vergoeding PMD glas papier	201.800
MGR afrekening	385.994
Voorlopig Verenfonds 2023	100.028
Wabo leges	357.789
Opbrengsten MOOR	158.047
Eigen bijdrage 2023	34.046
Doorbelasting BOA'S Doesburg	258.137
Correctie compensabele BTW 2016-2018	55.750
Rente schatkistbankieren 4e kw 2023	144.385
Bijdrage SPUK-IZA 2023	420.154
Afwikkeling Toeslagenaffaire 2023	127.999
Teruggave peutersubsidie Puck & Co	25.000
Nog te ontvangen kosten t.b.v. afvoer en opslag woningontruimingen	10.692
Bommenregeling 2023	34.721
Zaaksysteem 50% MVR 2023	43.783
Afwikkeling PGB 2023	21.200
Geluid san. rest. saneringswoningen	75.150
AKLR 2023-2024	80.000
Maatwerk monument Ellecom 2023	80.000
1e + 2e term verduurzaming slecht geïsoleerde woningen C94	1.332.758
20% slot reg deal Vel. 2021	38.000
Verevening zorgaanbieders voorlopig 2023	88.000
Verrekening Rozendaal 2023	337.174
Bijdrage VSB van Rheden Cultureel	22.565
Schadebehandeling wegmeubilair 2023	42.097
Levering E 2023	95.779
Q04-2023 credit	335.440
Historische buitenplaats Biljoen 2023	11.082
MFA Voorthuijsensch. 2023	10.137
Doorberekende uren	82.170
2e voorlopige afrekening veer Bronkhorst 2023	16.671
Correctie Oekraine 2023 Sisa A16	862.846
Overige posten	81.819
Totaal	6.030.999

Schatkistbankieren
In het kader van het verplicht schatkistbankieren is de gemeente verplicht om overtollige middelen aan te houden in ’s Rijks schatkist voor zover deze boven de drempel komen. In het overzicht hieronder wordt de benutting van de drempelbedragen in het kader van het verplicht schatkistbankieren weergegeven. Vanaf 1 juli 2021 is het drempelbedrag van 0,75% verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2%. Uit de evaluatie van het schatkistbankieren is namelijk gebleken dat de drempel voor schatkistbankieren te krap was vastgesteld. Bij de gemeente Rheden worden de bedragen boven 400K automatisch afgeroomd, en onder 400K automatisch aangevuld.

Drempelbedrag	2.750	2,00% van begrotingstotaal		
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	18	6	199	25
Ruimte onder het drempelbedrag	2.732	2.744	2.551	2.725
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Liquide middelen
Dit betreft het kasgeld per 31 december 2023 Deze saldi staan ter vrije beschikking van de gemeente.

Liquide middelen	2023	2022
Kassaldi	15.282	7.539
Banksaldi	11.656.720	11.513.582

Overlopende activa
Hieronder zijn opgenomen de op de balans vooruitbetaalde bedragen.

Overlopende activa	2023	2022
Vooruitbetaalde bedragen	286.450	3.913.254
Overige nog te ontvangen bedragen	9.268.460	269.053

Toelichting op de afzonderlijke passivaposten

In dit onderdeel wordt er ingegaan op het eigen vermogen, de voorzieningen, de vaste schulden en de vlottende passiva.

Eigen vermogen

Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen in 2023 is als volgt:

Post	Algemene reserve	Bestemmings reserves	Gerealiseerd resultaat	Totaal
Saldo 01-01-2023	11.584	18.044	3.257	32.885
Resultaat 2023			-1.549	-1.549
Stortingen	1.001	5.547	-3.257	3.291
Onttrekkingen	2.780	5.528		8.308
Saldo 31-12-2023	9.805	18.062	-1.549	26.319

Resultaat boekjaar
De rekening 2023 sluit met een nadelig saldo van € 2.185.093. Een nadere analyse van het resultaat is opgenomen in het hoofdstuk "toelichting op de programmarekening".
Voor een totaal overzicht van de stortingen en onttrekkingen in de reserves wordt verwezen naar de toelichting op reserves en voorzieningen.

Voorzieningen

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gevormd voor het egaliseren van de exploitatielasten en toekomstige uitgaven voor (groot) onderhoud.

Omschrijving	Voorziening t.b.v. verplichtingen	Voorziening Middelen derden	Voorziening egalisatie	Totaal
Saldo 1 januari	1.626.889	4.440.381	1.496.223	7.563.493
Stortingen	204.097	236.753	1.079.675	1.520.525
Onttrekkingen	64.930	169.749	841.236	1.075.915
Saldo 31 december	1.766.056	4.507.385	1.734.662	8.008.103

Voor een totaal overzicht van de stortingen en onttrekkingen in de voorzieningen wordt verwezen naar de toelichting op reserves en voorzieningen.

Vaste schulden > 1 jaar

Vaste schulden > 1 jaar
Onderhandse leningen
De onderhandse leningen bestaan uit schulden aan derden met een looptijd langer dan 1 jaar.

Post	Banken en Financiële instellingen binnenland	Waarborgsommen	Totaal
Boekwaarde 01-01-2023	90.500.000	236.259	90.736.259
Vermeerderingen		292.000	292.000
Aflossingen		95.000	95.000
Boekwaarde 31-12-2023	90.500.000	433.259	90.933.259

De rentelasten van de onderhandse leningen bedroegen in 2023 € 854.799.

Vlottende passiva

Vlottende schulden < 1 jaar

De vlottende schulden < 1 jaar kunnen als volgt worden gerubriceerd:

Post	2023	2022
Crediteuren	5.266.288	5.290.970
Schulden aan debiteuren	173.564	
Overige vlottende schulden	10.739.295	8.052.602
Rekening courant de Connectie	-11.394	10.391
Banksaldi	11.180.612	10.923.568
Totaal	27.348.365	24.277.531

Het crediteurensaldo per 31 december 2023 is in 2024 afgewikkeld.

De overige schulden betreft de nog te betalen bedragen over 2023 en hebben met name betrekking op:

Post	Bedrag
Af te dragen loonheffing december 2023	1.915.709
Werkgeversafdracht ABP algemeen	384.678
Af te dragen loonheffing verstrekkingen Bijstand	2.354.690
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	663.155
Nog te betalen	5.308.992
Overige posten	112.071
Totaal	10.739.295

Overlopende passiva
Dit betreft posten die na 2023 nog afgewikkeld moeten worden.

Post	2023	2022
Het Rijk	5.939.103	4.504.914
Overige Nederlandse overheidslichamen	0	1.948.532
Vooruitontvangen subsidies	5.484.325	3.157.667
Totaal	11.423.428	9.611.113

De mutaties die hebben plaatsgevonden bij de vooruitontvangen (Rijks)bijdragen en subsidies zijn hieronder in een separaat verloopoverzicht opgenomen.

Verloopoverzicht vooruit ontvangen rijksbijdragen

Post	Saldo 1-1-2023	Vermeer-deringen	Vermin-de-ringen	Saldo 31-12-2023
ISV* middelen	249.028			249.028
Geluidsmaatregelen N348	6.750			6.750
Leerlingallert 2022-2023	115.556	110.108	115.556	110.108
Subsidie bodemtaken 2022-2024	46.035	19.943	46.035	19.943
OAB	865.851	253.528	288.876	830.503
SPUK woningbouwimpuls	2.705.676		2.705.676	0
Sportakkoord 2021	127.713		57.981	69.732
Preventie akkoord	25.000			25.000
NPO	374.834	69.884	173.043	271.675
Subsidie stagefonds zorg	-1.508	1.508		0
Toeslagenaffaire 2022	-34.021	34.021		0
Groene BOA's 2023	24.000	32.000		56.000
SPUK Energiecompensatie 2022-2023		223.054		223.054
Brede SPUK 2023		194.835		194.835
Onderwijshuisvesting tijdelijk ontheemd.		72.892		72.892
SPUK Huisvestiging grote gezinnen		32.672		32.672
SPUK NIP LAI		1.332.758		1.332.758
IJsseldistrict correctie 2022		2.444.153		2.444.153
Totaal	4.504.914	4.821.356	3.387.167	5.939.103

* ISV (= Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing) wordt Uitvoeringsmaatregelen Structuurvisies.

Verloopoverzicht overige Nederlandse overheidslichamen

Post	Saldo 1-1-2023	Vermeer-deringen	Vermin-de-ringen	Saldo 31-12-2023
Lening Alliander	1.948.532		1.948.532	0

Verloopoverzicht vooruit ontvangen subsidies

Post	Saldo 1-1-2023	Vermeer-deringen	Vermin-de-ringen	Saldo 31-12-2023
Natuur en landschap	74.093	30.000		104.093
Prov. GLD/Revitalisering de Beemd	269.142			269.142
Pr. Kennedylaan geluidsanering	63.150			63.150
Vitaal sportpark Zuidflank Rheden	35.211			35.211
Subsidie gemeentelijke monumenten	42.549	99.339		141.888
Prov. GLD/Cascade Beekhuizen	12.868			12.868
Bijdrage woningmarktmonitor	8.834			8.834
Toezicht energiebesparing bedrijven	2.640		2.640	0
Subsidie student & leerling alert	15.000			15.000
Koploper OCO	277.423	213.245	21.150	469.518
Ambulantiseringsmiddelen	290.385	573.600	313.260	550.725
Menzis Eurobudget	15.000			15.000
Versterking OC 2021 niet besteed	32.450			32.450
Stimulering verkeersveiligheid 22-23	176.600			176.600
Goudzoekers niet besteed	90.000		100.000	-10.000
Bijdrage ondersteuning TSLPROB	34.021		34.021	0
SPUK inburgering onderwijsroute	16.853		16.853	0
SPUK inburgering voorzieningen	144.587	295.314	144.587	295.314
Bijdrage taalexpert	7.375		7.375	0
Preventatieakkoord 2022- onderbest.	4.714		4.375	339
Energiearmoede niet besteed	1.214.721		128.244	1.086.477
Winterfonds niet besteed	204.375		134.638	69.737
SW compensatie	112.548		112.548	0
SPUK CTB 2022 niet besteed	108.653		108.653	0
OAB 2022 extra besteed	-83.081			-83.081
Sportakkoord 2022 extra besteed	-12.446			-12.446
Geluidssanering Rest San woningen		75.150		75.150
AKLR 2023-2024		80.000		80.000
Maatwerk monument Ellecom		78.545		78.545
ODRA Label C controles 2023-2024		32.827		32.827
Vaststelling regeling Energie Woningen			34.671	-34.671
Bijdrage beschermd wonen 2022-2023		1.296.000		1.296.000
Inzet ESF 2024-2025		715.655		715.655
Totaal	3.157.667	3.489.675	1.163.016	5.484.325

Overzicht reserves

Reserves Omschrijving	Saldi 1-1-2023	Resultaat bestemming 2022	Vermeerdering 2023	Vermindering 2023	Saldo 31-12-2023
Reserves					
Algemene reserve					
Algemene reserve ter financiering	8.290.657		1.001.419	-2.780.000	6.512.077
Risico reserve	3.293.210				3.293.210
Totaal	**11.583.867**	**0**	**1.001.419**	**-2.780.000**	**9.805.287**
Bestemmingsreserves					
Res.best.2018/Versterking re-integratie	52.000			-52.000	0
Doorontwikkeling WABO	55.000				55.000
Reserve SBO speelvoorziening	464.497			-66.131,87	398.365
Reserve SBO gem. gebouwen	973.373				973.373
Reserve SBO wegen	2.071.451		800.000	-283.585	2.587.867
Reserve SBO straatverlichting	17.787			-17.787	0
Reserve SBO landschapsbeleidpl	35.695		16.139		51.834
Reserve actalisering bestemmingsplannen	65.825				65.825
Reserve nieuwbouw zwembad	1.358.630				1.358.630
Reserve bos en natuurgebieden	91.830		31.527		123.358
Reserve risicobuffer grondexploitaties	273.207				273.207
Reserve herstructurering woongebieden	1.432.040			-100.000	1.332.040
Reserve dorpsvisie Dieren (i.r.t. traverse Dieren)	2.064.195				2.064.195
Reserve onderhoud gebouwen	655.843				655.843
Reserve te besteden gemeentelijke budgetten	4.099.789		82.806	-915.279	3.267.316
Reserve Carion	158.185			-4.943	153.242
Reserve Armoedebeleid	10.000			-10.000	0
Reserve klimaat	200.000				200.000
Reserve Covid	963.459			-359.072	604.387
Reserve Beschut werk	187.000			-187.000	0
Wet Inburgering	80.000			-80.000	0
Reserve Nieuwbouw Gemeentehuis	603.000		906.017	-714.790	794.227

Reserve Maatregelen Energiearmoede	2.131.000			-176.300	1.954.700
Reserve Bovenwettelijk Verlof		544.000	319.122	-149.643	713.479
Reserve Afvalverwerking		302.000	133.535		435.535
Reserve Rekeningresult.22		2.411.419		-2.411.419	0
Totaal bestemmingsreserves	**18.043.807**	**3.257.419**	**2.289.146**	**-5.527.949**	**18.062.424**
Totaal reserves	**29.627.674**	**3.257.419**	**3.290.566**	**-8.307.949**	**27.867.710**

Beschrijving en toelichting reserves

Hieronder is een beschrijving opgenomen van het doel en toekomstig gebruik van de reserves en voorzieningen per ultimo 2023.

Algemene reserve	Stand 31-12-2023: € 6.512.077
Functie	Bestedingsfunctie en bufferfunctie
Doelstelling	De reserve dient als buffer om nadelige exploitatiesaldi in enig jaar te dekken.
Voeding- en onttrekking	Voor- en nadelige exploitatiesaldi van enig jaar worden met deze reserve verrekend. Onttrekkingen vinden incidenteel plaats t.b.v. bestedingen.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	Diverse programma's

Risicoreserve	Stand 31-12-2023: € 3.293.210
Functie	Bufferfunctie
Doelstelling	De reserve is bedoeld om incidentele tegenvallers op te kunnen vangen die niet door een specifieke voorziening wordt gedekt. Deze reserve is onderdeel van de totale weerstandscapaciteit.
Voeding en onttrekking	Onttrekkingen aan deze reserve zullen plaatsvinden wanneer risico's zich voordoen. Deze reserve wordt in combinatie met de algemene reserve beschouwd als weerstandscapaciteit.
Noodzakelijk niveau	De omvang van de reserve buffer is afhankelijk van de risico's die de gemeente loopt. De minimale omvang is vastgesteld op € 2.500.000.
Relatie met programma	Diverse programma's

Reserve programmamanagers Klimaat	Stand 31-12-2023: € 200.000
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is ter dekking voor het opstellen van een warmtetransitievisie, zoals vastgesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2019.
Voeding- en onttrekking	De reserve is gevoed bij de vaststelling van de jaarrekening 2019
Noodzakelijk niveau	Conform vaststelling bij Jaarrekening 2019
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve res.best 2018 Verst. Re-integratie	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is ter dekking van lasten, zoals vastgesteld bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2018.
Voeding- en onttrekking	De reserve is vrijgevallen conform de vastgestelde Tweede bestuursrapportage 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Doorontwikkeling WABO	Stand 31-12-2023: € 55.000
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Dekking voor de toekomstige kosten van plantoetser c.q. klantregisseur voor doorontwikkeling WABO.
Voeding- en onttrekking	Deze reserve is gevormd uit de voormalige reserve resultaatsbestemming 2013. In 2023 hebben geen stortingen of onttrekkingen plaatsgevonden.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve SBO speelvoorziening	Stand 31-12-2023: € 398.365
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	De reserve moet toereikend zijn om de te verwachten kosten op te vangen van onderhoud en vernieuwing van speelvoorzieningen.
Voeding- en onttrekking	Bij de resultaatsbestemming 2015 is € 324.000 toegevoegd. In 2023 is per saldo € 66.132 onttrokken.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve SBO wegen	Stand 31-12-2023: € 2.587.867
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	De reserve moet toereikend zijn om de te verwachten kosten op te vangen van het groot onderhoud, de renovatie en de vervanging van de gemeentelijke wegen op basis van een opgesteld SBO wegen.
Voeding- en onttrekking	In 2023 is per saldo € 283.584 onttrokken. Vanuit de actualiteitenprogramma is er € 800.000 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve SBO straatverlichting	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	De reserve moet toereikend zijn om de te verwachten kosten op te vangen van vervanging van de gemeentelijke straatverlichting op basis van een opgesteld SBO openbare verlichting.
Voeding- en onttrekking	In 2023 is per saldo € 17.787 onttrokken.
Noodzakelijk niveau	
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve SBO landschapsbeleidplan	Stand 31-12-2023: € 51.834
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	De reserve dient ter dekking van toekomstige uitgaven voor de uitvoering van het landschapsbeleidsplan.
Voeding- en onttrekking	In 2023 is per saldo € 16.139 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve actualisering bestemmingsplannen	Stand 31-12-2023: € 65.825
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Het opvangen van fluctuaties in de jaarlasten voor het opstellen of actualiseren van bestemmingsplannen.
Voeding en onttrekking	Eenmalige storting in 2002 VAN € 60.000 en € 415.000 bij resultaat-bestemming 2014. Onttrekkingen vinden plaats door jaarlijkse verrekening binnen de exploitatie. Er zijn in 2023 geen mutaties geweest op deze reserve.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma(‘s)	2 Leefomgeving

Reserve nieuwbouw zwembad	Stand 31-12-2023: € 1.358.630
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	In de jaarrekening 2013 (aanleiding voorjaarsnota 2012) is deze reserve gevormd ad € 50k in verband met het realiseren van een nieuwe overdekte zwemvoorziening. In februari 2016 heeft besluitvorming plaatsgevonden, waarbij een bedrag ad € 1.374k beschikbaar is gesteld voor incidentele kosten van het project.Dit bedrag is in 2017 aan de reserve toegevoegd. In 2016 (€ 10.700) en in 2017 (€ 54.670) hebben onttrekkingen plaatsgevonden, waardoor het huidige saldo € 1.358.630 bedraagt.
Voeding en onttrekking	In 2020 is het Biljoenbad opgeleverd. In de loop van 2024 wordt de definitieve exploitatiebegroting opgezet waarbij deze reserve wordt ingezet ter dekking van de kapitaallasten (en deels ad € 219k ter dekking van sloopkosten oude zwembad De Dumpel). Er zijn geen mutaties geweest in het boekjaar 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Reserve bos en natuurgebieden	Stand 31-12-2023: € 123.357
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Conform de bestuursrapportage 2013 is deze reserve gevormd ter egalisatie van de lasten voor onderhoud aan bos- en natuurgebieden.
Voeding en onttrekking	In 2023 is per saldo € 31.527 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Reserve risicobuffer grondexploitaties	Stand 31-12-2023: € 273.207
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Voor het opvangen van macro-economische ontwikkelingen voor het bestaande beleid, alsmede voor het ontwikkelingen van toekomstige plannen worden de verwachte winsten of verliezen van grondcomplexen ten gunste of ten laste gebracht van deze bestemmingsreserve.
Voeding en onttrekking	De voeding en onttrekking vindt plaats bij vaststelling van de programmarekening. Een overzicht van de mutaties is opgenomen in de paragraaf grondbeleid.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Reserve herstructurering woongebieden	Stand 31-12-2023: € 1.332.040
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve dient ter opvang van de lasten voor vernieuwing van woonwijken.
Voeding en onttrekking	In 2010 heeft een incidentele storting plaatsgevonden van € 2.000.000 ten laste van de algemene reserve. Jaarlijks wordt er prijscompensatie gestort en vindt er een onttrekking plaats voor het financieren van de projectkosten.
Noodzakelijk niveau	Op basis van prijspeil 2020 is de huidige stand voldoende, waarbij tevens is gekeken naar absolute noodzakelijkheid i.r.t. de totale financiële positie.
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Reserve dorpsvisie Dieren	Stand 31-12-2023: € 2.064.195
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve dient ter opvang van de lasten voor diverse verkeersmaatregelen betreffende Dieren Noord en Zuid.
Voeding en onttrekking	De stortingen zijn ten laste van de algemene reserve gekomen.
Noodzakelijk niveau	In de nota heroverwegingen 2010 is het noodzakelijke niveau vastgesteld op € 9.840.000 (inclusief de bijdrage van de Stadsregio van € 4.5 miljoen).
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Reserve onderhoud gebouwen	Stand 31-12-2023: € 973.373
Functie	Egalisatiefunctie
Doelstelling	Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten die voortkomen uit het SBO gebouwen.
Voeding en onttrekking	-
Noodzakelijk niveau	Wordt bepaald aan de hand van de (in 2024) op te stellen Nota herziening reserves & voorzieningen.
Relatie met programma('s)	Diverse programma's

Reserve te besteden gemeentelijke budgetten	Stand 31-12-2023: € 3.267.316
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Budgetten voor benoemde projecten in enig jaar, waarvan de uitvoering vertraagd is of over de jaargrens doorloopt, beschikbaar te houden voor uitvoering/afronding in het volgende jaar. Zie de specificatie van de afzonderlijke budgetten.
Voeding en onttrekking	De voeding en onttrekking vindt plaats bij vaststelling van de jaarrekening.
Noodzakelijk niveau	Jaarlijks wordt bij de jaarrekening bepaald welke saldi er vrijvallen en welke nieuwe budgetten er toegevoegd worden aan de reserve.
Relatie met progr.	Diverse programma's

Reserve Carion	Stand 31-12-2023: € 158.185
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd voor de beperkte risico's die de gemeente loopt als hypotheeknemer op het vastgoed van Carion.
Voeding en onttrekking	Bij de resultaatbestemming 2014 is € 209.000 toegevoegd. Dient ter dekking an afschrijvingslasten ivm uitgaven voor werkzaamheden aan de Oase.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met progr.	1 Samenleving

Reserve Armoedebeleid	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd om de niet bestede middelen in enig jaar beschikbaar te houden voor armoedebeleid.
Voeding en onttrekking	In 2014 is bij resultaatbestemming 2013 € 43.000 gestort. Daarnaast is op basis van de kadernota Minimabeleid 'Samen armoede aanpakken' € 95.000 van de 'Klijnsmagelden' voor intensivering van het armoede-beleid toegevoegd aan de reserve voor besteding in 2015. De reserve is in 2023 vrijgevallen conform de vastgestelde Tweede bestuursrapportage 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Reserve Covid	Stand 31-12-2023: € 604.387
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is naar aanleiding van de jaarrekeningen 2020 en 2021 gevormd voor dekking van de extra kosten die samenhangen met Covid.
Voeding en onttrekking	Voor de mutaties wordt verwezen naar paragraaf COVID-19
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	Diverse programma's

Reserve Beschut Werk	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de jaarrekening 2020 voor dekking van de kosten inzake WMO
Voeding en onttrekking	De reserve is vrijgevallen conform de vastgestelde Tweede bestuursrapportage 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Reserve Wet Inburgering	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de jaarrekening 2020 voor dekking van de invoeringskosten Wet Inburgering
Voeding en onttrekking	De reserve is vrijgevallen conform de vastgestelde Tweede bestuursrapportage 2023.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Economische Ontwikkeling

Reserve Nieuwbouw Gemeentehuis	Stand 31-12-2023: € 794.227
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Deze reserve is gevormd naar aanleiding van het dekkingsplan nieuwe gemeentehuis.
Voeding en onttrekking	Conform het dekkingsplan realisatie nieuwe gemeentehuis (raadsbesluiten 27-9-2022 en 15-12-2020) worden o.a. beschikbare budgetten voor exploitatielasten gemeentehuis ingezet als dekkingsmiddel. De niet bestede middelen zijn, in lijn met het dekkingsplan, in 2021 t/m 2023 toegevoegd aan de reserve gemeentehuis.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	3 Bestuur en organisatie

Reserve Maatregelen Energiearmoede	Stand 31-12-2023: € 1.954.700
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Ondersteunende maatregelen energiearmoede
Voeding en onttrekking	De reserve gevormd in 2022 op basis van een Raadsvoorstel. In 2023 zijn onttrekkingen verwerkt van in totaal € 176.300
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	1 Samenleving

Reserve Bovenwettelijk Verlof	Stand 31-12-2023: € 713.497
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Dekking van uit te betalen bovenwettelijke verlofuren.
Voeding en onttrekking	De reserve is gevormd bij vaststelling van de jaarstukken 2022. Vanaf 1 januari 2022 kunnen medewerkers bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Deze reserve zal na toetsing aan de voorschreven wettelijke kaders worden omgezet in een voorziening. Deze toetsing moet nog plaatsvinden (gepland Q4-2024). Omzetting van reserve naar voorziening zal aan de raad worden voorgelegd.
Noodzakelijk niveau	- (wordt jaarlijks beoordeeld)
Relatie met programma	3 Bestuur en organisatie

Reserve Afvalverwerking	Stand 31-12-2023: € 435.535
Functie	Egalisatiefondsfunctie
Doelstelling	Egalisatie van de afvalstoffenheffing
Voeding en onttrekking	Jaarlijks wordt het resultaat op het product afval verrekend met de reserve. Indien de heffing hoger is geweest dan het saldo van de lasten wordt het verschil toegevoegd aan de reserve. In het omgekeerde geval wordt er onttrokken aan de reserve. In 2023 is per saldo € 133.535 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	2 Leefomgeving

Reserve Rekeningresultaat 2022	Stand 31-12-2023: € 0
Functie	Bestedingsfunctie
Doelstelling	Inzetten ter dekking van nadere voorstellen.
Voeding en onttrekking	Bij raadsbesluit 7-11-2023 deze reserve volledig ingezet t.b.v. voeding algemene reserve, dekking energietoeslagen, bijzondere bijstand, compensatieregeling voogdij 18+ en erfgoed.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma	Programma's 1, 2 en 3

Reserve te besteden gemeentelijke budgetten

Omschrijving	oorsponkelijk jaar	Saldi 1-1-2023	Vermeer-deringen 2023	Vermin-deringen 2023	Saldi 31-12-2023
Res TBGB: Inc. ODRA	2015	20.000		-20.000	0
Res TBGB: trainingsveld EDS	2016	28.174		-28.174	0
Res TBGB: econ.uitvoeringsprogr	2016	15.000			15.000
Herstructurering bedrijven terrein	2012	211.000		-211.000	0
Duurzaam Rheden	2010	43.157			43.157
ResTBGB renovatie gem.gebouwen	2017	46.000		-46.000	0
RTBGB implementatie omgevingswet	2017	1.192.218			1.192.218
Res TBGB onderz.coal.akk.coach	2018	33.326		-33.326	0
Res NTGB informatiemanagement	2018	42.000		-42.000	0
RTGB: huisvest. vraagstuk GemH	2018	526.326			526.326
Res NTBG: Gevelfonds	2018	60.000			60.000
Res NTBG Cultuurhist.landschap	2018	75.000			75.000
RTBGB uitv.plan structuurvisie	2018	144.000			144.000
Doorontwikkeling	2019	9.779		-9.779	0
DU armoede/schuld 2019	2019	23.000		-23.000	0
Gidsgelden 2019	2019	54.000			54.000
burgerparticipatie afval	2019	15.000		-15.000	0
Vergoeding Thuiswerkplek	2020	17.000		-17.000	0
WMO hulpmiddelen	2021	291.585		-175.000	116.585
Subsidies klimaat	2021	80.000			80.000
Inclusieagenda	2022	50.000			50.000
Pilot Doorstroommakelaar	2022	63.778			63.778
Reintegratie (ESF)	2022	295.000		-295.000	0
Verduurz. Sporthal Theothorne	2022	549.447	34.600		584.047
Ventilatie Scholen (SUVIS)	2022	215.000			215.000
Integrale Wijkaanpak	2023		48.206		48.206
Totaal		**4.099.790**	**82.806**	**-915.279**	**3.267.316**

Voorzieningen

Voorzieningen Omschrijving	Saldi 1-1-2023	Prijscom- pensatie 2023	Vermeerdering 2023	Vermindering 2023	Saldo 31-12-2023
Voorzieningen					
Voorziening frictiekosten en casco	117.033			-15.697	101.336
Voorziening pensioen bestuur					
- pensioenvoorziening	1.177.778		45.351		1.223.129
- wachtgeldvoorziening	204.362			-49.233	155.129
Voorziening spaarverlof	127.716		92.746		220.462
Voorziening RVU			66.000		66.000
Totaal	**1.626.889**	**0**	**204.097**	**-64.930**	**1.766.056**
Voorzieningen middelen derden					
Voorziening onderhoud riolering	2.486.250		208.753	-8.150	2.686.853
Voorziening afkoopsom onderhoud graven	1.954.131	28.000	151.828	-313.427	1.820.532
Voorziening SBO gebouwen	1.496.224		1.079.675	-841.236	1.734.663
Totaal	**5.936.605**	**28.000**	**1.440.256**	**-1.162.813**	**6.242.048**
Totaal Voorzieningen	**7.563.494**	**28.000**	**1.644.353**	**-1.227.743**	**8.008.103**

Beschrijving en toelichting voorzieningen

Hieronder is een beschrijving opgenomen van het doel en toekomstig gebruik van de voorzieningen per ultimo 2023.

Voorziening frictiekosten en Casco	Stand 31-12-2023: € 101.336
Functie	Risicovoorziening toekomstige verplichtingen
Doelstelling	Dekking van incidentele frictiekosten en kosten die voortvloeien uit de beëindiging van de muziekschool.
Voeding en onttrekking	Voeding is destijds eenmalig geweest. Deze voorziening is nog actueel tot het aangegeven bedrag. Er is in 2023 € 15.697 onttrokken.
Noodzakelijk niveau	De voorziening dient van voldoende niveau te zijn om de toekomstige wachtgelden af te dekken. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de jaarrekening een berekening gemaakt om het niveau te bepalen. Eventuele stortingen of vrijval worden verrekend in de exploitatie.
Programma	1 Samenleving

Pensioen- en wachtgeldvoorziening bestuur	Stand 31-12-2023: € 1.378.258
Functie	Risicovoorziening toekomstige verplichtingen
Doelstelling	Dekking van pensioen- en wachtgeldverplichtingen bestuur
Voeding en onttrekking	Voor de toekomstige pensioenverplichtingen van onze bestuurders hebben we in 2021 deze voorziening gevormd. Tot 2021 werd het kapitaal opgebouwd bij A.S.R., maar vanaf 1-1-2022 was dat bij A.S.R. niet meer mogelijk. Voor de uitvoering van de APPA-plan maken we vanaf 1-1-2022 gebruik van de diensten van Visma Idella. Zij maken jaarlijks een berekening van het benodigd kapitaal voor elke bestuurder. Daarnaast geven zij aan wat de hoogte van de voorziening moet zijn om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. In 2023 is €45.351 voor de pensioenverplichtingen aan deze voorziening toegevoegd. In deze voorziening houden we ook rekening met wachtgeldverplichtingen van de bestuurders. In 2022 is hiervoor een voorziening gevormd van €240.000. het saldo bedroeg op 31-12-2023 €204.362. De onttrekking in 2023 bedroeg €49.233. Het saldo per 31-12-2023 bedraagt €155.129.
Noodzakelijk niveau	De voorziening dient van voldoende niveau te zijn om eventuele tussentijdse aanvragen voor pensioen of waardeoverdracht op te vangen.
Relatie met programma('s)	3. Bestuur en Organisatie

Voorziening spaarverlof	Stand 31-12-2023: € 220.462
Functie	Risicovoorziening toekomstige verplichtingen
Doelstelling	Dekking verplichtingen als gevolg van opgebouwd spaarverlof
Voeding en onttrekking	Vanaf 1 januari 2022 kunnen medewerkers vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet. Dit kan gaan leiden tot verlofstuwmeren die bijvoorbeeld ingezet gaan worden om eerder met pensioen te gaan. Aangezien er bij verlofsparen sprake is van arbeidskostengerelateerde verplichtingen die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook onvoorspelbare afbouw kennen, dient hier een voorziening voor gevormd te worden. Voor het spaarverlof gaan we uit van de werkelijk opgebouwde verlofuren per 31-12-2023. Elk jaar zal de hoogte van de voorziening opnieuw worden vastgesteld aan de hand van het saldo spaarverlof.
Noodzakelijk niveau	De voorziening dient van voldoende niveau te zijn om aanvragen voor uitbetaling van het opgebouwde spaarverlof op te kunnen vangen.
Relatie met programma('s)	3. Bestuur en organisatie

Voorziening RVU	Stand 31-12-2023: € 66.000
Functie	Risicovoorziening toekomstige verplichtingen
Doelstelling	Dekking van de maandelijkse kosten van de werknemers die gebruik maken van de tijdelijke Regeling Vervroegd Uittreden. Onder bepaalde voorwaarden kunnen werknemers maximaal twee jaar voor de pensioengerechtigde leeftijd gebruik maken van deze regeling. Zij ontvangen dan maandelijks een uitkering. Werknemers kunnen t/m 31 december 2025 gebruik maken van deze regeling. Voor de uitkering aan de werknemers, die deelnemen aan deze regeling, dient een voorziening te worden gevormd.
Voeding en onttrekking	Voeding vindt nu plaats bij de jaarrekening 2023. De maandelijkse kosten worden aan het einde van het jaar uit deze voorziening gedekt. Wanneer nieuwe deelnemers zich aanmelden zal de hoogte van de voorziening opnieuw worden vastgesteld.
Noodzakelijk niveau	De voorziening dient van voldoende niveau te zijn om de kosten van de RVU te kunnen dekken.
Relatie met programma('s)	3 Bestuur en Organisatie.

Voorziening onderhoud riolering	Stand 31-12-2023: € 2.686.853
Functie	Middelen van derden.
Doelstelling	Afwikkeling van resultaat op product riool (in lijn met artikel 44 lid 2) conform het nieuwe watertakenplan.
Voeding en onttrekking	Jaarlijks wordt het resultaat op het product riolering verrekend met de voorziening. Indien de heffing hoger is geweest dan het saldo van de lasten wordt het verschil toegevoegd aan de voorziening. In het omgekeerde geval wordt er onttrokken aan de voorziening. In 2023 is per saldo € 200.603 gestort.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma(‘s)	2 Leefomgeving

Voorziening afkoopsom onderhoud graven	Stand 31-12-2023: € 1.820.532
Functie	Middelen van derden
Doelstelling	De voorziening dient ter dekking van toekomstige uitgaven t.b.v. onderhoud grafbedekking.
Voeding en onttrekking	De voorziening wordt gevoed door de jaarlijks ontvangen afkoop-sommen voor onderhoud graven. De jaarlijkse toegevoegde prijs-compensatie wordt ingezet t.b.v. de exploitatie voor het onderhouden van de grafbedekking. Jaarlijks wordt het resultaat op het taakveld begraafplaatsen verrekend met de voorziening. In 2023 is per saldo € 133.599 onttrokken.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	2 Leefomgeving

Voorziening SBO Gebouwen	Stand 31-12-2023: € 1.402.058
Functie	Voorziening dekking risico's
Doelstelling	Dekking kosten Gebouwen
Voeding en onttrekking	Voedingen en onttrekkingen vinden plaats conform het beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen.
Noodzakelijk niveau	-
Relatie met programma('s)	3. Bestuur en organisatie

Overzicht investeringskredieten

Omschrijving	Krediet 2023	Besteding cum 31-12-2023	Bijdrage derden cum 31-12-2023	Restant krediet 31-12-23
Nieuwbouw zwembad	7.831.223	10.686.080	-1.545.046	-1.309.811
Nieuwbouw nieuw Gemeentehuis	26.552.300	7.482.977	0	19.069.323
Digitaal Rheden	2.500.000	67.371	0	2.432.629
IVA Velp Tussen Broek en Waterland	1.900.000	8.483	0	1.891.518
uitvoeringsplan de Bundel	931.700	1.394.325	0	-462.625
Rotonde VK en UK Arnh./Daalhuizerweg Velp	2.900.000	2.758.753	-1.092.703	1.233.950
Renovatie Groen	1.347.000	1.532.548	-231.806	46.258
uitwerking winkelgebied Calluna	1.140.000	1.073.798	-7.770	73.972
Beiltjeshof Velp Zuid	625.000	879.933	-198.717	-56.216
Stationsomgeving Dieren	5.023.129	11.286.656	-7.134.872	871.345
Aanleg SFR Arnhem-Dieren	1.000.000	35.532	0	964.468
Fietspad Larenstein	152.000	94.370	0	57.630
Aanp.kruising v.Zwietenlaan LS	40.000	18.000	0	22.000
Verv. VRA kruisingen Harderwijkerweg	2.725.000	2.838.619	0	-113.619
VRI Larensteinseln-waterstraat	155.000	69.467	0	85.533
Muziektent Ellecom	150.000	177.192	0	-27.192
30 km zone De Steeg	0	3.870	0	-3.870
Brinkweg 1 Rheden	500.000	10.449	-35.000	524.551
Huisvest. geb.team Velp/Dieren	312.592	305.853	0	6.739
Renovatie De Pinkenberg	483.000	192.745	0	290.255
Revitalisering de Beemd Noord	35.000	854.036	0	-819.036
Zuidflank Rheden 1e fase	1.565.450	1.927.123	-80.000	-281.673
Fietspad Badhuislaan	417.600	385.188	-11.520	43.932
30 km/h-zone Dieren Noord-Oost	110.000	114.438	0	-4.438
Fietsplan 2016/Rotonde Cederlaan 202	700.000	571.116	0	128.884
31 km/h-zone Rheden	259.400	5.981	0	253.419
Vervanging lichtmasten 2020	1.172.068	428.837	0	743.231
Prof Winternitzlaan	360.000	347.000	0	13.000
Speelplaats Hof van Soeren	0	23.277	0	-23.277
Tijgermulch	0	19.724	0	-19.724
Pumptrack spelen 2021	0	67.663	-55.000	-12.663

Reconstructie Oranjeweg	3.750.000	1.066.745	0	2.683.255
MEUBILAIR (wegen)	245.480	173.788	0	71.692
TOESTELLEN (speelplaatsen)	53.000	35.656	0	17.344
Speelplaats Jan Ligthartlaan	40.000	22.643	0	17.357
Herinr. Admiraal Helfrichlaan	982.000	990.126	0	-8.126
Combinatie machine	10.500	12.566	0	-2.066
Aanleg fietspad Schapenbergweg Dieren	120.000	91.636	0	28.364
Beregeningsinstall.sportveld Nieuwland	0	22.575	0	-22.575
Fietsvoorziening Havikerwaard	0	56.348	-67.575	11.227
Reconstr. Kennedyln-Tuinstr.	2.500.000	19.702	0	2.480.298
UK van Kolplein Velp Zuid	0	1.980	-30.603	28.623
Vervanging wegdek Laakweg	500.000	112.415	0	387.585
Vervanging wegdek Nijverheidslaan	630.000	375.631	0	254.369
Verv. Imboslaan	1.090.000	156.147	0	933.853
Vervanging fietspaden	3.000.000	44.837	0	2.955.163
Speelplaats Biljoenbad	35.000	48.502	0	-13.502
Speelplaats Koningsland	90.000	78.132	0	11.868
Speelplaats Domeinlaan	16.000	15.585	0	415
Speelplaats Van Renselaerweg	0	48.999	0	-48.999
Speelplaats waterberging KWA-plein	0	26.156	0	-26.156
Masterplan Veluwezoom	2.285.000	248.373	-809.224	2.845.852
Routekaart Circulaire Economie	100.000	0	0	100.000
Wijkvern Schaepmansstraat	0	52.603	0	-52.603
Bewegwijzering	0	52.141	0	-52.141
Brandweerkaz. Dieren	921.000	861.656	0	59.344
Panelen voorbereiding realisatie	0	10.329	0	-10.329
Bloemershof Dieren	0	42.638	0	-42.638
Voormalig hockeyvelden Dieren	75.000	21.883	-20.000	73.117
Imboslaan Dieren	0	39.954	0	-39.954
Ventilatiesystemen Lappendeken	22.000	278.236	-136.863	-119.373
Ventilatiesystemen Prins Bernhard	22.000	130.352	-60.163	-48.190
Ventilatiesystemen St. Fredericus	21.000	127.086	-58.655	-47.431
Vernieuwbouw De Arnhorst	334.914	334.914	0	0
Nieuwbouw dep. Daalhuizen	123.200	123.200	0	0
Vernieuwing KC Robin/KC De Wensvogel	284.965	284.965	0	0
Uitbreiding Kameleon	0	0	-442.908	442.908
verv. 2 VRI's Kennedylaan	0	143.509	-173.539	30.031

UITBREIDING DAALHUIZEN	0	71.000	0	-71.000
Theothorne	1.260.000	95.431	-321.852	1.486.421
Aanschaf Gier/watertank	8.000	12.441	0	-4.441
Bodemverontreinig kunstsportvelden	125.000	111.295	0	13.705
Toyota Hilux VJ-785-T	0	15.000	0	-15.000
DFSK Cityhopper 3-Z Kipper, 100% ele	7.000	9.680	0	-2.680
Totaal	**79.538.521**	**52.128.257**	**-12.513.816**	**39.924.080**

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Borg- en garantstellingen aan natuurlijke en rechtspersonen

Gegarandeerde geldleningen
De gemeente staat garant voor door derden aangegane geldleningen.

- Per 31 december 2023 staat de gemeente garant jegens de BNG bank voor de nakoming van alle verplichtingen van een derde partij tot een maximum van € 504.000 (exclusief boeten, kosten en wettelijke en overeengekomen rente).
- De gemeente staat borg via de Triodos bank voor een bedrag van € 23.000 voor een zakelijk krediet van een derde partij.
- De gemeente staat voor € 13.782 garant voor nakoming verplichtingen voortvloeiende uit een huurcontract (Piersonstraat 3a te Dieren).
- Samen met de Stichting Waarborgfonds Sport staat de gemeente garant voor de leningen van een sportvereniging. Per 30-06-2023 bedraagt de totale lening € 48.525. De gemeente en Stichting Waarborgfonds Sport staan ieder voor 50% garant.
- Voor een sportvereniging staat de gemeente samen met het waarborgfonds garant voor een geldlening. Per 30 juni 2023 staat de gemeente garant voor 50% (€ 17.042)

Het totale bedrag aan garantstellingen van de gemeente Rheden bedraagt: € 584.086

Waarborgfonds Sociale Woningbouw
De gemeente Rheden neemt deel in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en staat in dit kader, middels een achtervangovereenkomst, garant voor leningen die zijn verstrekt aan woning-corporaties. Het garant staan middels achtervangovereenkomst houdt in, dat in eerste instantie het WSW wordt aangesproken indien de geldnemer niet aan zijn verplichtingen voldoet. Pas als het risicovermogen van het WSW onder een bepaald minimum komt, worden de deelnemende gemeenten verplicht om een renteloze lening te verstrekken. De gemeente loopt dus eigenlijk alleen een renterisico. Gezien de vermogenspositie van het WSW, de goede controle en toetsing door dit fonds en de spreiding van het risico over de deelnemende gemeenten is dit als een laag risico te kwalificeren. Hier komt bij dat het WSW sinds de oprichting in 1983 nog nooit is aangesproken op haar borgstelling.
Sinds 1 augustus 2021 gelden nieuwe achtervangovereenkomsten. De wijzigingen die zijn doorgevoerd in de nieuwe overeenkomsten leiden tot een andere toerekening van de achtervangpositie aan gemeenten. Per 31-12-2023 staat de gemeente Rheden garant voor een bedrag van € 206.336.000,=. Zie voor een nadere toelichting "Overzicht achtervangpositie WSW per ultimo december 2023".

Overige niet in de balans opgenomen rechten en plichten

Europese aanbestedingen
Onderstaande Europese aanbestedingen zijn (deels) uitgevoerd in 2023 waar mogelijk financiële verplichtingen mee zijn gemoeid:

- Trapliften
- Accountant
- Ondersteuning onderhoud openbare ruimte
- Preventief en correctief installatieonderhoud
- Preventief en correctief bouwkundig onderhoud
- Ophalen en afvoeren groenafval 2023-2027
- Reconstructie Oranjebuurt Dieren

- Raamovereenkomst maaien gazons

Er is in 2023 m.b.t. inkoop & aanbestedingen sprake van een geconstateerde onrechtmatigheid ter hoogte van € 2.297 duizend als gevolg van het niet voldoen aan de Europese aanbestedingsregels. Meer hierover leest u in de paragraaf "Rechtmatigheidsverantwoording College" en in de paragraaf bedrijfsvoering.

Stimuleringsfondsen
Sinds 1997 neemt de gemeente Rheden deel aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Via de SVN zijn of worden stimuleringsleningen verstrekt voor de volgende regelingen:

- startersleningen
- duurzaamheidsleningen
- blijversleningen
- stimuleringslening consumptief
- stimuleringslening hypothecair
- stimuleringslening zakelijk
- verzilverlening

Het totaalsaldo uitstaande (bovengenoemde) leningen bedraagt afgerond € 2,3 miljoen.
De middelen om lening te verstrekken zijn door de gemeente gestort bij de SVN en maken onderdeel uit van de financiële vaste activa.

Eigen risico WIA
De gemeente is eigen risicodrager met betrekking tot de WIA. Op het moment van opstellen van de jaarrekening 2023 krijgen 2 medewerk(st)ers in dit kader een uitkering. Toekomstige verplichtingen komen ten laste van het rekeningresultaat van het jaar waarin de verplichting ontstaat.

Overzicht achtervangpositie WSW per ultimo december 2023 (bedragen x € 1.000)

Gemeente Rheden Corporatie (NVR nr.)	A Schuld toerekenbaar aan Gemeente Rheden	B Totaal nominaal geborgd schuldrestant van de corporatie	C A/B in (%)	D Marktwaarde van DAEB bezit in gemeente Rheden	E Totale marktwaarde van DAEB-bezit	F D/E (in %)	G Toename (+) cq. Afname (-) achtervangpositie indien alle leningen onder regime > 1-8-2021 vallen (F x B-A)
De woonplaats (4550)	€ 549	€ 892.513	0,1%	€ 6.934	€ 2.333.294	0,3%	€ 2.103
Stichting Habion (3182)	€ 11.273	€ 414.749	2,7%	€ 20.454	€ 1.167.744	1,8%	-€ 4.008
Stichting Mooiland (14427)	€ 26	€ 858.361	0,0%	€ 2.041	€ 3.610.045	0,1%	€ 459
Stichting Portaal (15807)	€ 250	€ 2.187.737	0,0%	€ 6.154	€ 9.206.847	0,1%	€ 1.212
Stichting Vivare (4491)	€ 192.569	€ 600.317	32,1%	€ 888.491	€ 3.736.131	23,8%	-€ 49.807
Woningstichting veluwonen (3370)	€ 1.669	€ 110.087	1,5%	€ 10.099	€ 581.098	1,7%	€ 244
Totaal van alle corporaties in gemeente Rheden	**€ 206.336**	**€ 5.063.764**	**4,1%**	**€ 934.173**	**€ 20.635.159**	**4,5%**	**-€ 49.797**
Totaal van alle corporaties in nederland		**€ 90.653.349**			**€ 361.828.484**		

Gebeurtenissen na balansdatum

Niet van toepassing.

Taakvelden - Realisatie

Programma / taakvelden	Begroting Lasten	Begroting Baten	Realisatie Lasten	Realisatie Baten
P1 Samenleving				
0.10 Mutaties reserves	0	2.091.448	82.806	2.378.243
4.2 Onderwijshuisvesting	2.533.005	474.848	2.701.247	479.546
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.804.469	940.089	3.078.140	1.011.780
5.1 Sportbeleid en activering	471.840	10.018	574.068	509.690
5.2 Sportaccommodaties	4.000.001	1.412.351	4.780.426	1.605.175
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	692.284	0	887.336	100.000
5.6 Media	887.157	0	901.367	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.864.990	233.500	9.689.228	7.452.334
6.2 Wijkteams	605.824	0	576.618	64.995
6.3 Inkomensregelingen	22.503.552	16.437.452	23.845.800	18.303.753
6.4 Begeleide participatie	11.267.372	707.750	10.470.302	582.408
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.609.279	553.700	2.413.800	520.126
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	15.577.420	296.000	15.030.766	539.607
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	16.809.561	755.000	16.991.278	183.705
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	933.196	0	886.205	0
7.1 Volksgezondheid	2.681.736	1.008.000	2.049.479	176.020
P1 Samenleving	**88.241.686**	**24.920.156**	**94.958.866**	**33.907.381**
P2 Leefomgeving				
0.10 Mutaties reserves	810.000	875.384	981.201	1.132.087
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.101.210	462.773	888.192	621.368
2.1 Verkeer en vervoer	5.736.591	340.000	6.303.674	499.719
2.2 Parkeren	106.056	25.000	248.419	16.521
2.5 Openbaar vervoer	124.818	97.465	211.604	165.085
3.1 Economische ontwikkeling	395.242	101.000	418.925	102.100
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9.118	9.118	6.930	9.202
3.4 Economische promotie	376.403	339.912	325.010	532.699
5.5 Cultureel erfgoed	535.396	45.128	555.886	37.445
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.856.109	350.497	3.569.478	171.316
7.2 Riolering	3.222.899	4.927.500	3.099.818	4.812.178
7.3 Afval	4.583.108	5.588.412	4.167.981	5.343.271
7.4 Milieubeheer	2.971.165	845.000	3.003.605	886.886
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	578.947	805.628	773.983	773.983
8.1 Ruimtelijke ordening	2.553.073	10.000	2.578.727	51.610
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.813.172	129.220	6.670.933	3.770.305
8.3 Wonen en bouwen	2.470.860	457.000	2.788.101	751.231
P2 Leefomgeving	**32.244.167**	**15.409.037**	**36.592.469**	**19.677.007**
P3 Bestuur en organisatie				
0.10 Mutaties reserves	1.938.482	4.437.549	2.226.558	4.797.619
0.1 Bestuur	2.869.519	0	2.819.902	84.505
0.2 Burgerzaken	1.790.308	585.000	1.853.697	586.361
0.4 Overhead	20.342.837	22.500	23.323.833	852.436
0.5 Treasury	185.644	718.853	346.906	1.497.201
0.61 OZB woningen	730.000	7.399.738	724.857	7.168.013
0.62 OZB niet-woningen	0	2.549.070	0	2.665.104
0.63 Parkeerbelasting	0	3.500	0	3.660
0.64 Belastingen overig	0	85.011	0	145.029
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	94.869.295	3.886.373	99.016.799
0.8 Overige baten en lasten	1.690.364	0	1.282.819	0
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	-4.944	0

1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.943.328	5.500	3.008.730	11.350
1.2 Openbare orde en veiligheid	941.361	20.500	1.455.639	514.141
P3 Bestuur en organisatie	**33.431.843**	**110.696.516**	**40.924.370**	**117.342.219**
Eindtotaal	**153.917.696**	**151.025.709**	**172.475.705**	**170.926.608**
Resultaat		**-2.891.987**		**-1.549.098**

CBS-indeling 2023-2024

Met ingang van het boekjaar 2023 zijn op basis van de 'Regeling vaststelling taakvelden en verstrekking informatie voor derden' de taakvelden 6.71 (Maatwerkdienstverlening 18+), 6.72 (Maatwerkdienstverlening 18-) en 6.82 (Geëscaleerde zorg 18-) uitgesplitst. Deze verbijzondering is weergegeven in onderstaande tabel.

	Begroting		Realisatie	
Programma / taakvelden	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
P1 Samenleving				
0.10 Mutaties reserves	0	2.091.448	82.806	2.378.243
4.2 Onderwijshuisvesting	2.533.005	474.848	2.701.247	479.546
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.804.469	940.089	3.078.140	1.011.780
5.1 Sportbeleid en activering	471.840	10.018	574.068	509.690
5.2 Sportaccommodaties	4.000.001	1.412.351	4.780.426	1.605.175
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	692.284	0	887.336	100.000
5.6 Media	887.157	0	901.367	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.864.990	233.500	9.689.228	7.452.334
6.2 Wijkteams	605.824	0	576.618	64.995
6.3 Inkomensregelingen	22.503.552	16.437.452	23.845.800	18.303.753
6.4 Begeleide participatie	11.267.372	707.750	10.470.302	582.408
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.609.279	553.700	2.413.800	520.126
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	7.128.346	0	6.693.815	0
6.71b Begeleiding (WMO)	6.434.795	5.000	6.508.441	0
6.71c Dagbesteding (WMO)	2.014.279	0	839.836	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	1.224.695	226.347
6.72a Jeugdhulp begeleiding	3.469.320	22.000	3.670.443	183.705
6.72b Jeugdhulp behandeling	3.099.573	0	3.631.854	0
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	652.542	0	390.606	0
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0
6.73a Pleegzorg	652.542	0	860.886	0
6.73b Gezinsgericht	489.406	0	1.844.755	0
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	4.404.657	0	3.764.109	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	2.936.438	0	2.213.706	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	163.135	0	491.935	0
6.74c Gesloten plaatsing	0	0	122.984	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	291.000	-236.022	313.260
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming	1.712.009	733.000	770.998	0
6.82b Jeugdreclassering	163.135	0	115.207	0
7.1 Volksgezondheid	2.681.736	1.008.000	2.049.479	176.020
P1 Samenleving	**88.241.686**	**24.920.156**	**94.958.866**	**33.907.381**
P2 Leefomgeving				
0.10 Mutaties reserves	810.000	875.384	981.201	1.132.087
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.101.210	462.773	888.192	621.368
2.1 Verkeer en vervoer	5.736.591	340.000	6.303.674	499.719

2.2 Parkeren	106.056	25.000	248.419	16.521
2.5 Openbaar vervoer	124.818	97.465	211.604	165.085
3.1 Economische ontwikkeling	395.242	101.000	418.925	102.100
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9.118	9.118	6.930	9.202
3.4 Economische promotie	376.403	339.912	325.010	532.699
5.5 Cultureel erfgoed	535.396	45.128	555.886	37.445
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.856.109	350.497	3.569.478	171.316
7.2 Riolering	3.222.899	4.927.500	3.099.818	4.812.178
7.3 Afval	4.583.108	5.588.412	4.167.981	5.343.271
7.4 Milieubeheer	2.971.165	845.000	3.003.605	886.886
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	578.947	805.628	773.983	773.983
8.1 Ruimtelijke ordening	2.553.073	10.000	2.578.727	51.610
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.813.172	129.220	6.670.933	3.770.305
8.3 Wonen en bouwen	2.470.860	457.000	2.788.101	751.231
P2 Leefomgeving	**32.244.167**	**15.409.037**	**36.592.469**	**19.677.007**
P3 Bestuur en organisatie				
0.10 Mutaties reserves	1.938.482	4.437.549	2.226.558	4.797.619
0.1 Bestuur	2.869.519	0	2.819.902	84.505
0.2 Burgerzaken	1.790.308	585.000	1.853.697	586.361
0.4 Overhead	20.342.837	22.500	23.323.833	852.436
0.5 Treasury	185.644	718.853	346.906	1.497.201
0.61 OZB woningen	730.000	7.399.738	724.857	7.168.013
0.62 OZB niet-woningen	0	2.549.070	0	2.665.104
0.63 Parkeerbelasting	0	3.500	0	3.660
0.64 Belastingen overig	0	85.011	0	145.029
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	94.869.295	3.886.373	99.016.799
0.8 Overige baten en lasten	1.690.364	0	1.282.819	0
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	-4.944	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.943.328	5.500	3.008.730	11.350
1.2 Openbare orde en veiligheid	941.361	20.500	1.455.639	514.141
P3 Bestuur en organisatie	**33.431.843**	**110.696.516**	**40.924.370**	**117.342.219**
Eindtotaal	**153.917.696**	**151.025.709**	**172.475.705**	**170.926.608**
Resultaat		**-2.891.987**		**-1.549.098**

Rechtmatigheidsverantwoording

Algemene grondslagen voor de Rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
- Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader rechtmatigheid 2023 zoals op 28 maart 2023 door de raad is vastgesteld;
- Voor het begrotingscriterium geldt dat:
    - alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, behalve als er sprake is van direct gerelateerde inkomsten die de overschrijding compenseren, er sprake is van een open-einde regeling en/of de overschrijding is geautoriseerd door de raad door een vaststellingsbesluit (artikel 13 lid 4, a t/m d)
    - Voor onderschrijdingen van baten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan de raad zijn gemeld en zijn toegelicht in het eerstvolgend P&C document (artikel 13 lid 4d).
    - Voor overschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet zijn toegelicht in het eerstvolgend P&C document (waaronder jaarstukken, artikel 13 lid 4d).
- Ten aanzien van het M&O criterium maakt de toetsing onderdeel uit van de reguliere 2e lijns en 3e lijns (verbijzonderde) interne controle. Omdat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid zijn eventuele gevallen van misbruik opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening en controleprotocol. Dit betekent dat:
- Een verantwoordingsgrens van 3% (zijnde € 5.174.271) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
- Een rapporteringstolerantie van € 50.000 is gehanteerd waarboven fouten en onduidelijkheden in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen.

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de

balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 28 maart 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 5.174.271. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Het totaal aan netto financiële rechtmatigheidsfouten bedraagt € 5.501 duizend (3,2%). De geconstateerde afwijkingen betreffen:

- De overschrijding lasten is € 2.660 duizend t.o.v. de begrote lasten (formele rechtmatigheidsfout).
- De onderschrijding baten is € 227 duizend t.o.v. de begrote baten (formele rechtmatigheidsfout
- De investeringsbudgetten (kredieten) worden met € 317 duizend overschreden.
- Fouten in het kader van de naleving van de Europese Aanbestedingsregels van cumulatief € 2.297 duizend.

In de paragraaf bedrijfsvoering heeft het college beschreven welke maatregelen zij onderneemt om de afwijking in de toekomst te voorkomen.

SISA

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024										
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A16	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 6.651.205	€ 0	€ 0	€ 1.934.936	€ 623.056	€ 79.418
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R* *Indicator: A16/07*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/08*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/10*		
			€ 0	€ 33.810	€ 9.322.425	€ 10.834.703		
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			5	110	10	11	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
			2023	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
			€ 135.484	€ 135.826			€ 0	€ 0
			Reeks 2	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**	**Reeks 2**

			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/17*	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/18*	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/19*	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/20*	Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/21*	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/22*
			€ 1.900	€ 41.800	€ 34.680	€ 38.148	€ 17.950	€ 17.950
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/26*	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/27*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 190.014	
BZK	**C9**	**Specifieke uitkering woningbouwimpuls** **Tranche 1 t/m 5** Gemeenten	Projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/01*	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/02*	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: C9/03*	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/04*	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/05*	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/06*
		1	Ijssel District 2021 - 0000090055	Ja	Ja	0	0	0
		2						
		20						
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/07*	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/08*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/09*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/10*	Opbrengsten (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/11*	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C9/12*
		1	Ijssel District 2021 - 0000090055	Ja	€ 605.987	€ 1.167.618	€ 796.108	€ 796.108
		2						
		20						
			Kopie projectnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/13*	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/14*	Toelichting afwijking(en) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/15*	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C9/16*		
		1	Ijssel District 2021 - 0000090055	Ja		Nee		
		2						
		20						
BZK	**C32**	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten	Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/06*
		1	SUVIS21-01140440	€ 225.512	€ 271.565	Ja		Nee
		2	SUVIS21-01138077	€ 0	€ 2.234	Ja		Nee
		100						
			Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/07*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.) *Aard controle D2* *Indicator: C32/08*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/09*			

			1	SUVIS21-01140440	Nee	Wekzaamheden zijn in uitvoering. Wijzigingsverzoek met einddatum 31-08-2025 ingediend.				
			2	SUVIS21-01138077	Nee	Tot op heden ligt er een adviesopdracht van onze installateur van Dorp en zijn de Airteg Co2 meters geïnstalleerd.Het doel is om Suvis in 2024 te combineren met een groot onderhoudsproject.Het streven is om het Suvis project in 2024 nog af te ronden.				
			100							
BZK	**C55**	**Aanpak energiearmoede**	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/01*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*	
			147	€ 18.453	€ 21.196	7	€ 869	€ 937		
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/07*	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle R* *Indicator: C55/08*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*				
			257	€ 299.261	€ 421.238					
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/10*	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg. *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*	
			653	525	0	123	907	0		
BZK	**C62**	**Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire**	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen *Aard controle R* *Indicator: C62/01*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*						
			€ 0	Nee						
BZK	**C92**	**Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C92/01*	Bedrag doorgeschoven naar t+1 *Aard controle R* *Indicator: C92/02*	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	Aantal gebruikte leermiddelen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*			
			€ 35.371	€ 7.750	2	126	54			

BZK	C94	**Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C94/02*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen […] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen […] *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	Het aantal slecht geïsoleerde woningen […] ,eventueel in samenhang […] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300 *Aard controle R* *Indicator: C94/04*	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen […] en *Aard controle R* *Indicator: C94/05*	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen *Aard controle R* *Indicator: C94/06*
		1	*23-03589562*	€ 387.137	2	0	0	€ 0
		2						
		100						
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling *Aard controle R* *Indicator: C94/07*	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b *Aard controle R* *Indicator: C94/08*	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. *Aard controle R* *Indicator: C94/09*	Eindverantwoording (ja/nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*		
		1	€ 2.934	€ 2.934	€ 2.934	Nee		
		2						
		100						
BZK	C97	**Regeling huisvesting grote gezinnen vergunninghouders 2023**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/01*	Besteding per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: C97/02*	Cumulatieve besteding per project (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle n.v.t* *Indicator: C97/03*	Project is volgens aanvraag, artikel 2, lid 1 uitgevoerd (Ja/Nee) Indicator 05 verplicht als hier 'Nee' wordt ingevuld *Aard controle D1* *Indicator: C97/04*	Eventuele toelichting op niet volgens aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 04 'Nee' is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/05*	Plaatsingeenheidsnummer van het grote gezin dat in het object is gehuisvest *Aard controle D2* *Indicator: C97/06*
		1	HGGV23-03612128	€ 0	€ 0	Ja		2910970925
		2	HGGV23-03614855	€ 0	€ 0	Ja		2908954205
		10						
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C97/08*				
		1	*HGGV23-03612128*	Nee				
		2	*HGGV23-03614855*	Nee				
		10						
OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)** Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/01*	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/02*	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO) *Aard controle R* *Indicator: D8/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D8/05*	
			€ 556.125	€ 293.510	€ 0	€ 0	€ 493.894	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag** *Aard controle R* *Indicator: D8/09*		
		1						

		2						
		100						
OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld *Aard controle R* *Indicator: D14/01*	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen *Aard controle R* *Indicator: D14/02*	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/03*	Correctie besteding (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/04*	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) *Aard controle R* *Indicator: D14/05*	
			€ 173.042	€ 0	€ 0	€ 0	€ 166.454	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/06*	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/07*	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs *Aard controle R* *Indicator: D14/09*		
		1						
		2						
		10						
OCW	D19	**Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden**	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: D19/01*	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: D19/03*			
			€ 17.108	€ 17.108	Ja			
IenW	E3	**Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** **Subsidieregeling sanering verkeerslawaai** Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/01*	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/02*	Overige bestedingen (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/03*	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt *Aard controle R* *Indicator: E3/04*	Correctie over besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/05*	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: E3/06*
		1	nvt	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		2						
		100						
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/07*	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/08*	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/09*	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 6 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/10*	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E3/11*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E3/12*
		1	*nvt*	€ 0	€ 0	€ 0		Nee
		2						
		100						
IenW	E44B	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)

				Aard controle n.v.t. *Indicator: E44B/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	*Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
			1	060202 Gemeente Arnhem	IENW/BSK-2022/51985	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2						
			20						
				Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*			
			1	060202 Gemeente Arnhem	IENW/BSK-2022/51985	Nee			
			2						
			20						
				Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*		
			1	060202 Gemeente Arnhem	IENW/BSK-2022/51985	Ontstenen, vergroenen en infiltreren	Nee		
			2						
			20						
IenW	**E84**	**Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023** Provincies en Gemeenten		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/02*	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E84/03*	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/04*		
				€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
				Naam/nummer per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/05*	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/06*	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/07*	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E84/08*		
			1	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h|aantal in Stuks	Nee	0	Project buurt noord is aanbesteed. Uitvoering volgens huidige planning in 2024.		
			2	331 Drempel|aantal in Stuks	Nee	0			
			3	332 Wegversmalling|aantal in Stuks	Nee	0	Projectstart-up buurt zuid is geweest. Project wordt verder voorbereid in 2024/2025.		
			4	346 Voetgangersoversteekplaats (VOP) in gebiedsontsluitingsweg 50 km/h|aantal in Stuks	Nee	0	Project wordt verder voorbereid in 2024-2026		
			50						
EZK	**F28**	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid**		Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/01*	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/02*	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: F28/03*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/04*	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: F28/05*	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/06*
				€ 201.924	€ 645.738	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*					
				Nee					
SZW	**G2**	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R*

				Indicator: G2/01	*Indicator: G2/02*	*Indicator: G2/03*	*Indicator: G2/04*	*Indicator: G2/05*	*Indicator: G2/06*
				€ 14.116.027	€ 270.481	€ 472.017	€ 1.935	€ 106.944	€ 0
				Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*
				€ 234.033	€ 95.792	€ 0	€ 953.260	€ 0	€ 737
				Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2/14*				
				€ 0	Ja				
SZW	**G3**	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.		Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/01*	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/02*	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/03*	Besteding (jaar T) Bob Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/04*	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/05*	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/06*
				€ 0	€ 6.133	€ 10.403	€ 0	€ 0	€ 0
				BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	**G4**	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Welke regeling betreft het? *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/01*	Besteding (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/02*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/03*	Baten (jaar T) levensonderhoud Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/04*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/05*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/06*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 4.086	€ 38.108	€ 1.602
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 600	€ 23.349	€ 622
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 2.503	€ 11.750	€ 345
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 463	€ 21
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 7.189	€ 73.670	€ 2.590
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/09*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/10*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0 Ja			
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0 Ja			
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0 Ja			
			6	Totaal	0	0	N.v.t.		
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/11*	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/12*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing *Aard controle R* *Indicator: G4/13*	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig *Aard controle R* *Indicator: G4/14*	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht) *Aard controle R* *Indicator: G4/15*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)					
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)					
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)					
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)					
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6	Totaal	0	0	0		
SZW	**G10**	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Besteding (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/01*	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G10/02*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10/03*			
				€ 173.544	€ 0	Ja			
SZW	**G12**	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023**		Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente			

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	*Aard controle R* *Indicator: G12/01*	*Aard controle R* *Indicator: G12/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	**G13**	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/01*	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/02*	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/03*	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 39.221	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	**H4**	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/01*	Totale werkelijke berekende subsidie *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 210.433	€ 445.445				
			Activiteiten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/03*	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H4/04*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/05*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken** *Aard controle R* *Indicator: H4/06*	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten** *Aard controle R* *Indicator: H4/07*	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	Onroerende en roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering	€ 445.445	€ 0	€ 338.281	€ 107.164	
		2						
		100						
VWS	**H8**	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/01*	Totaal bedrag volgens beschikking *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/02*	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/03*	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle R* *Indicator: H8/04*	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/05*	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/06*
		1	1042452	€ 31.483	€ 0	€ 31.483	€ 16.787	€ 218.253
		2						
		3						
		4						
			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H8/08*				
		1	1042452	Ja				
		2						
		3						
		4						
VWS	**H12**	**Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken**	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H12/02*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H12/04*		
			€ 34.375	€ 93.635	Ja	Ja		
VWS	**H21**	**Specifieke uitkering cliëntondersteuning**	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	

			Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01	*Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02*	*Aard controle R Indicator: H21/03*	*Aard controle R Indicator: H21/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05*	
			Ja		€ 13.950	€ 31.500	Nee	
VWS	**H30**	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding (jaar T) per onderdeel	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024?	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02*	*Aard controle R Indicator: H30/03*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06*
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 35.325	€ 33.022	€ 2.303	€ 33.022	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 243.201	€ 196.269	€ 46.932	€ 196.269	Ja
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 54.347	€ 48.097	€ 6.250	€ 48.097	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 40.760	€ 40.760	€ 0	€ 40.760	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 19.021	€ 15.217	€ 3.804	€ 15.217	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 47.553	€ 40.388	€ 7.166	€ 40.388	Ja
			7 Valpreventie	€ 139.943	€ 104.912	€ 27.989	€ 104.912	Ja
			8 Leefomgeving	€ 27.173	€ 27.173	€ 0	€ 27.173	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 6.793	€ 6.793	€ 0	€ 6.793	Ja
			10 Versterken sociale basis	€ 99.183	€ 78.437	€ 19.837	€ 78.437	Ja
			11 Mantelzorg	€ 27.173	€ 34.173	€ 0	€ 34.173	Ja
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 27.173	€ 20.500	€ 6.673	€ 20.500	Ja
			13 Welzijn op recept	€ 14.945	€ 11.956	€ 0	€ 11.956	Ja
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 6.793	€ 6.793	€ 0	€ 6.793	Ja
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 24.184	€ 0	€ 4.837	€ 0	Ja
			Kopie naam onderdeel	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07	*Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08*				
			1 Lokaal Sportakkoord	Ja				
			2 Brede regeling combinatiefuncties	Ja				
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja				
			4 Kansrijke Start	Ja				
			5 Mentale Gezondheid	Ja				
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	Ja				
			7 Valpreventie	Ja				
			8 Leefomgeving	Ja				
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja				
			10 Versterken sociale basis	Ja				
			11 Mantelzorg	Ja				
			12 Eén tegen eenzaamheid	Ja				
			13 Welzijn op recept	Ja				
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja				
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja				
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/09					
			Nee					
VWS	**H31**	**Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen**	Beschikkingsnummer / kenmerk	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H31/01	*Aard controle n.v.t. Indicator: H31/02*	*Aard controle R Indicator: H31/03*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H31/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H31/05*	
			SPUKNEAS230122	€ 79.522	€ 79.522	Ja		

VWS	H32	Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/03*		
			MEOZ23012	€ 223.053	€ 175.113		
			Naam zwembad *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/04*	Totale verlening per zwembad (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/05*	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H32/06*	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: H32/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/08*
		1	*Biljoenbad*	€ 150.868	€ 99.870	Nee	
		2	*Openluchtzwembad de Hangmat*	€ 72.185	€ 75.243	Nee	
		20					

VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H35B/02*
			060202 Gemeente Arnhem	€ 420.154

Bijlagen

Kerngegevens

Kerngegevens			
Categorie	**Aspect**	**31-12-2022**	**31-12-2023**
Sociale structuur			
Inwoners	0-4 jaar	1.738	1.735
	5-19 jaar	6.512	6.437
	20-64 jaar	23.623	23.697
	> 65 jaar	11.714	11.778
	Totaal	43.587	43.647
Uitkeringsgerechtigden	WWB < 65 jaar	847	820
	IOAW	34	26
	IOAZ	4	6
	Bbz	6	10
Fysieke structuur			
Oppervlakte	Land (in ha)	8.167	8.157
	Binnenwater (in ha)	268	277
	Openbaar groen (in ha)	159,5	157
	Wegen: asfalt (in m)	1.130.018	1.156.037
	Elementen (in m)	1.354.545	1.424.371
Lengte	Riolering (in km)	244	244
Aantal	Woningen	21.327	21.310
	Lantaarnpalen	7.103	7.051
	Bomen	13.981	14.515
	Speelplaatsen	96	95
	Speeltoestellen	435	482
Voorzieningen: aantallen op teldatum 1-10-2023			
Openbaar basisonderwijs	Aantal scholen	10	9
	Aantal leerlingen	1.496	1.505
Bijzonder basisonderwijs	Aantal scholen	10	10
	Aantal leerlingen	1.610	1.553
Voortgezet onderwijs	Aantal scholen	3	3
	Aantal leerlingen	2.482	2.438

Sustainable Development Goals (SDG)

Deze bijlage bevat een beschrijving van de zogenaamde SDG als onderdeel van de Global Goals waaraan de verschillende thema's in de begroting bijdragen.

	Global Goal (sub)doelen
1.1	Tegen 2030 extreme armoede uitroeien voor alle mensen wereldwijd, die met minder dan $1,25 per dag moeten rondkomen.
1.2	Tegen 2030 het aandeel mannen, vrouwen en kinderen van alle leeftijden die volgens de nationale definities in armoede leven in al haar dimensies, minstens tot de helft terugbrengen.
1.3	Nationaal toepasbare sociale beschermingssystemen en maatregelen implementeren voor iedereen, met inbegrip van sociale beschermingsvloeren, en tegen 2030 een aanzienlijke dekkingsgraad realiseren van de armen en de kwetsbaren.
1.4	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle mannen en vrouwen, in het bijzonder de armen en de kwetsbaren, gelijke rechten hebben op economische middelen, alsook toegang tot basisdiensten, eigenaarschap en controle over land en andere vormen van eigendom, nalatenschap, natuurlijke hulpbronnen, gepaste nieuwe technologie en financiële diensten, met inbegrip van microfinanciering.
1.5	Tegen 2030 de weerbaarheid opbouwen van de armen en van zij die zich in kwetsbare situaties bevinden en hun blootstelling aan en kwetsbaarheid voor met klimaat-gerelateerde extreme gebeurtenissen en andere economische, sociale en ecologische schokken en rampen beperken.
1.a	Zorgen voor een aanzienlijke mobilisatie van middelen afkomstig uit verschillende bronnen, ook via versterkte ontwikkelingssamenwerking, om adequate en voorspelbare middelen te voorzien voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, om programma's en beleidslijnen te implementeren die een einde moeten maken aan armoede in al haar vormen.
1.b	Solide beleidskaders creëren op nationaal, regionaal en internationaal niveau, die zijn gebaseerd op ontwikkelingsstrategieën ten gunste van de armen en het genderbeleid, om de versnelde investering te ondersteunen in acties die gericht zijn op het uitroeien van de armoede.

	Global Goal (sub)doelen
2.1	Tegen 2030 een einde maken aan honger en voor iedereen, in het bijzonder de armen en de mensen die leven in kwetsbare situaties, met inbegrip van kinderen, toegang garanderen tot veilig, voedzaam en voldoende voedsel en dit het hele jaar lang.
2.2	Tegen 2030 een einde maken aan alle vormen van malnutritie, waarbij ook tegen 2025 voldaan moet kunnen worden aan de internationaal overeengekomen doelstellingen met betrekking tot groeiachterstand en ondergewicht bij kinderen onder de 5 jaar; en eveneens tegemoetkomen aan de voedingsbehoeften van adolescente meisjes, zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven en oudere personen.
2.3	Tegen 2030 de landbouwproductiviteit en de inkomens verdubbelen voor kleinschalige voedselproducenten, in het bijzonder vrouwen, inheemse bevolkingen, familieboeren, veefokkers en vissers, onder meer door een veilige en

	gelijke toegang tot land, andere productieve hulpbronnen en inputs, kennis, financiële diensten, markten en opportuniteiten die toegevoegde waarde bieden en ook buiten de landbouw tewerkstelling genereren.
2.4	Tegen 2030 duurzame voedselproductiesystemen garanderen en veerkrachtige landbouwpraktijken implementeren die de productiviteit en de productie kunnen verhogen, die helpen bij het in stand houden van ecosystemen, die de aanpassingscapaciteit verhogen in de strijd tegen klimaatverandering, extreme weersomstandigheden, droogte, overstromingen en andere rampen en die op een progressieve manier de kwaliteit van het land en de bodem verbeteren.
2.5	Tegen 2020 de genetische diversiteit in stand houden van zaden, cultuurgewassen en gefokte en gedomesticeerde dieren en hun in het wild levende verwanten, ook aan de hand van zaad- en plantenbanken die op een degelijke manier beheerd en gediversifieerd worden op nationaal, regionaal en internationaal niveau; en de toegang bevorderen tot het eerlijk en billijk delen van voordelen afkomstig van het gebruik van genetische hulpbronnen en daaraan gekoppelde traditionele kennis, zoals internationaal overeengekomen.
2.a	Verhogen van de investeringen, door versterkte internationale samenwerking, in landelijke infrastructuur, landbouwkundig onderzoek en uitgebreide diensten, technologische ontwikkeling en genetische databanken voor planten en vee om de landbouwkundige productiecapaciteit in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen, te versterken.
2.b	Corrigeren en voorkomen van handelsbeperkingen en scheefgegroeide situaties op de wereldlandbouwmarkten, door onder andere tegelijk alle vormen van landbouwexportsubsidies en alle exportmaatregelen met een gelijkaardig effect af te schaffen, in overeenstemming met het mandaat van de Ontwikkelingsronde in Doha.
2.c	Maatregelen aannemen die de correcte werking moeten garanderen van de voedselgrondstoffenmarkten en hun afgeleiden en een snelle toegang tot marktinformatie bevorderen, met inbegrip van informatie over voedselreserves, om de extreme volatiliteit van de voedselprijzen te helpen beperken.

	Global Goal (sub)doelen
3.1	Tegen 2030 de globale moedersterfte terugdringen tot minder dan 70 per 100.000 levendgeborenen.
3.2	Tegen 2030 een einde maken aan vermijdbare overlijdens van pasgeborenen en kinderen onder de 5 jaar, waarbij alle landen er moeten naar streven om het sterftecijfer van baby's minstens tot 12 per 1000 levendgeborenen te beperken alsook het sterftecijfer van kinderen jonger dan 5 jaar eveneens in te perken tot maximum 25 per 1000 levendgeborenen.
3.3	Tegen 2030 een einde maken aan epidemieën zoals aids, tuberculose, malaria en verwaarloosde tropische ziekten, alsook hepatitis, door water overgebrachte ziekten en andere overdraagbare ziekten bestrijden.
3.4	Tegen 2030 de vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten met een derde inperken via preventie en behandeling, en mentale gezondheid en welzijn bevorderen.
3.5	3.5 De preventie en behandeling versterken van misbruik van verslavende middelen, met inbegrip van drugsgebruik en het schadelijk gebruik van alcohol.
3.6	Tegen 2020 het aantal doden en gewonden in het verkeer wereldwijd halveren.
3.7	Tegen 2030 universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorgdiensten garanderen, met inbegrip van diensten voor

	gezinsplanning, informatie en opvoeding, en voor de integratie van reproductieve gezondheid in nationale strategieën en programma's
3.8	Zorgen voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip van de bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwaliteitsvolle essentiële gezondheidszorgdiensten en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwaliteitsvolle en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen
3.9	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aantal sterfgevallen en ziekten verminderen als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling en besmetting van lucht, water en bodem.
3.a	Waar nodig de implementatie van de kaderovereenkomst van de Wereldgezondheidsorganisatie over tabakscontrole versterken.
3.b	Het onderzoek en de ontwikkeling ondersteunen van vaccins en geneesmiddelen voor overdraagbare en niet-overdraagbare ziekten voor de overdraagbare en de niet-overdraagbare ziekten die in hoofdzaak ontwikkelingslanden treffen, toegang verschaffen tot betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins, volgens de richtlijnen van de Verklaring van Doha aangaande het TRIPS-akkoord en Volksgezondheid. De Verklaring bevestigt het recht van ontwikkelingslanden om ten volle gebruik te maken van de bepalingen van de Overeenkomst aangaande de Handelsaspecten van de Intellectuele Eigendom (TRAIPR) die ruimte laat voor de bescherming van de volksgezondheid; en, in het bijzonder, het verschaffen van toegang tot geneesmiddelen voor iedereen.
3.c	De financiering van de gezondheidszorg aanzienlijk opvoeren, net als de aanwerving, de ontwikkeling, de opleiding en het lange tijd in dienst houden van gezondheidswerkers in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten.
3.d	De capaciteit van alle landen versterken, in het bijzonder die van de ontwikkelingslanden, met betrekking tot systemen voor vroegtijdige waarschuwing, risicovermindering en het beheer van nationale en globale gezondheidsrisico's.

	Global Goal (sub)doelen
4.1	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle meisjes en jongens op een vrije, billijke en kwalitatief hoogstaande manier lager en middelbaar onderwijs kunnen afwerken, wat moet kunnen leiden tot relevante en doeltreffende leerresultaten.
4.2	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle meisjes en jongens in hun vroege kindertijd toegang hebben tot een kwalitatieve ontwikkeling, zorg en opvoeding voorafgaand aan de lagere school zodat ze klaar zijn voor het basisonderwijs.
4.3	Tegen 2030 gelijke toegang garanderen voor alle vrouwen en mannen tot betaalbaar en kwaliteitsvol technisch, beroeps- en hoger onderwijs, met inbegrip van de universiteit.
4.4	Tegen 2030 het aantal jongeren en volwassenen met relevante vaardigheden, met inbegrip van technische en beroepsvaardigheden, voor tewerkstelling, degelijke jobs en ondernemerschap aanzienlijk opdrijven.
4.5	Tegen 2030 genderongelijkheden wegwerken in het onderwijs en zorgen voor gelijke toegang tot alle niveaus inzake onderwijs en beroepsopleiding voor de kwetsbaren, met inbegrip van mensen met een handicap, inheemse bevolkingen en kinderen in kwetsbare situaties.
4.6	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle jongeren en een groot aantal volwassenen, zowel mannen als vrouwen, geletterd en rekenvaardig zijn.

4.7	Er tegen 2030 voor zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen, onder andere via vorming omtrent duurzame ontwikkeling en duurzame levenswijzen, mensenrechten, gendergelijkheid, de bevordering van een cultuur van vrede en geweldloosheid, wereldburgerschap en de waardering van culturele diversiteit en van de bijdrage van de cultuur tot de duurzame ontwikkeling.
4.a	Bouwen en verbeteren van onderwijsfaciliteiten die aandacht hebben voor kinderen, mensen met een beperking en gendergelijkheid en die een veilige, geweldloze, inclusieve en doeltreffende leeromgeving bieden voor iedereen.
4.b	Tegen 2020 het aantal studiebeurzen wereldwijd en substantieel verhogen dat beschikbaar is voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, de kleine eilandstaten en de Afrikaanse landen, voor toegang tot het hoger onderwijs, met inbegrip van beroepsopleiding en programma's omtrent informatie en communicatietechnologie, techniek, ingenieurswezen en wetenschappen, in ontwikkelde landen en andere ontwikkelingslanden.
4.c	Tegen 2030 op aanzienlijke wijze de toevloed verhogen van gekwalificeerde leraren, ook via internationale samenwerking voor lerarenopleidingen in ontwikkelingslanden, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten.

	Global Goal (sub)doelen
5.1	Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes, overal.
5.2	Alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes in de openbare en de privésfeer uitroeien, ook inzake vrouwenhandel en seksuele en andere soorten uitbuiting.
5.3	Uit de wereld helpen van alle schadelijke praktijken, zoals kind-, vroege en gedwongen huwelijken en vrouwelijke genitale verminking.
5.4	Erkennen en naar waarde schatten van onbetaalde zorg en thuiswerk door het voorzien van openbare diensten, infrastructuur en een sociaal beschermingsbeleid en door de bevordering van gedeelde verantwoordelijkheden binnen het gezin en de familie, zoals dat nationaal van toepassing is.
5.5	Verzekeren van de volledige en doeltreffende deelname van vrouwen en voor gelijke kansen inzake leiderschap op alle niveaus van de besluitvorming in het politieke, economische en openbare leven.
5.6	Verzekeren van universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg en reproductieve rechten zoals overeengekomen in het kader van het Actieprogramma van de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling en het Peking-Actieplatform en de slotdocumenten van hun desbetreffende conferenties.

	Global Goal (sub)doelen
6.1	Tegen 2030 komen tot een universele en gelijke toegang tot veilig en betaalbaar drinkwater voor iedereen.
6.2	Tegen 2030 komen tot toegang tot gepaste en degelijke sanitaire voorzieningen en hygiëne voor iedereen en een einde maken aan openbare ontlasting, waarbij speciale aandacht wordt besteed aan de behoeften van vrouwen en meisjes en mensen in kwetsbare situaties.
6.3	Tegen 2030 de waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken, de lozing van gevaarlijke chemicaliën en materialen een halt toe te roepen en de uitstoot

	ervan tot een minimum te beperken waarbij ook het aandeel van onbehandeld afvalwater wordt gehalveerd en recyclage en veilige hergebruik wereldwijd aanzienlijk worden verhoogd.
6.4	Tegen 2030 in aanzienlijke mate de efficiëntie van het watergebruik verhogen in alle sectoren en het duurzaam winnen en verschaffen van zoetwater garanderen om een antwoord te bieden op de waterschaarste en om het aantal mensen dat af te rekenen heeft met waterschaarste, aanzienlijk te verminderen.
6.5	Tegen 2030 het geïntegreerde beheer van de waterhulpbronnen implementeren op alle niveaus, ook via gerichte grensoverschrijdende samenwerking.
6.6	Tegen 2020 de op water gebaseerde ecosystemen beschermen en herstellen, met inbegrip van bergen, bossen, moerassen, rivieren, grondwaterlagen en meren.
6.a	Tegen 2030 de internationale samenwerking en de capaciteitsopbouwende ondersteuning uitbreiden voor de ontwikkelingslanden voor activiteiten die betrekking hebben op water en sanitaire voorzieningen en programma's, met inbegrip van technologieën voor waterwinning, ontzilting, waterefficiëntie, afvalwaterzuivering, recyclage en hergebruik.
6.b	De deelname versterken en ondersteunen van plaatselijke gemeenschappen bij de verbetering van het waterbeheer en van de sanitaire voorzieningen.

	Global Goal (sub)doelen
7.1	Tegen 2030 universele toegang tot betaalbare, betrouwbare en moderne energie-diensten garanderen.
7.2	Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix verhogen.
7.3	Tegen 2030 de globale snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen.
7.a	Tegen 2030 de internationale samenwerking verhogen om toegang te vergemakkelijken tot onderzoek en technologie inzake schone energie, met inbegrip van de hernieuwbare energie, de energiedoeltreffendheid en de geavanceerde en schonere fossiele brandstoffentechnologie, en de investering promoten in energie-infrastructuur en schone energietechnologie.
7.b	7.b Tegen 2030 de infrastructuur uitbreiden en de technologie upgraden om moderne en duurzame energiediensten te kunnen aanbieden aan alle ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, de kleine eilandstaten en door land ingesloten ontwikkelingslanden, in overeenstemming met hun respectieve steunprogramma's.

	Global Goal (sub)doelen
8.1	De economische groei per capita in stand houden in overeenstemming met de nationale omstandigheden en, in het bijzonder, minstens 7% aangroei van het bruto binnenlands product per jaar in de minst ontwikkelde landen.
8.2	Tot meer economische productiviteit komen door diversificatie, technologische modernisatie en innovatie, ook door de klemtoon te leggen op sectoren met hoge toegevoegde waarde en arbeidsintensieve sectoren.
8.3	Bevorderen van op ontwikkeling toegespitste beleidslijnen die productieve activiteiten ondersteunen, alsook de creatie van waardige jobs, ondernemerschap, creativiteit en innovatie, en de formalisering en de groei aanmoedigen van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, ook via toegang tot financiële diensten.

8.4	Tegen 2030 geleidelijk aan de wereldwijde efficiëntie, productie en consumptie van hulpbronnen verbeteren en streven naar de ontkoppeling van economische groei en achteruitgang van het milieu, volgens het 10-jarig Programmakader voor Duurzame Consumptie en Productie, waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen.
8.5	Tegen 2030 komen tot een volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor alle vrouwen en mannen, ook voor jonge mensen en personen met een handicap, alsook een gelijk loon voor werk van gelijke waarde.
8.6	Tegen 2020 het aandeel aanzienlijk terugschroeven van jongeren die niet aan het werk zijn, geen onderwijs volgen en niet met een opleiding bezig zijn.
8.7	Onmiddellijke en effectieve maatregelen nemen om gedwongen arbeid uit de wereld te helpen, een einde te maken aan moderne slavernij en mensensmokkel en het verbod en de afschaffing van de ergste vormen van kinderarbeid veiligstellen, met inbegrip van het rekruteren en inzetten van kindsoldaten, en tegen 2025 een einde stellen aan kinderarbeid in al haar vormen.
8.8	De arbeidsrechten beschermen en veilige en gezonde werkomgevingen bevorderen voor alle werknemers, met inbegrip van migrantenarbeiders, in het bijzonder vrouwelijke migranten, en zij die zich in precaire werkomstandigheden bevinden.
8.9	Tegen 2030 beleidslijnen uitwerken en implementeren ter ondersteuning van het duurzaam toerisme dat jobs creëert en plaatselijke cultuur en producten bevordert.
8.10	Versterken van de mogelijkheden van de plaatselijke financiële instellingen om toegang tot het bankwezen, de verzekeringen en financiële diensten voor allen aan te moedigen.
8.a	Verhogen van de Aid for Trade voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, ook via het verbeterde geïntegreerde kader voor handelsgerelateerde bijstand aan de minst ontwikkelde landen.
8.b	Tegen 2020 een globale strategie voor jongerentewerkstelling ontwikkelen en die operationeel maken en het Globale Jobspact van de Internationale Arbeidsorganisatie implementeren.

	Global Goal (sub)doelen
9.1	Ontwikkelen van kwalitatieve, betrouwbare, duurzame en veerkrachtige infrastructuur, met inbegrip van regionale en grensoverschrijdende infrastructuur, ter ondersteuning van de economische ontwikkeling en het menselijk welzijn, met klemtoon op een betaalbare en billijke toegang voor iedereen.
9.2	Bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering en, tegen 2030, het aandeel in de werkgelegenheid en het bruto binnenlands product van de industrie aanzienlijk doen toenemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, en dat aandeel verdubbelen in de minst ontwikkelde landen.
9.3	De toegang vergroten van kleinschalige industriële en andere ondernemingen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden, tot financiële diensten, inclusief betaalbare kredietverlening, alsook hun integratie in waarde-ketens en markten.
9.4	Tegen 2030 de infrastructuur moderniseren en industrieën aanpassen om hen duurzaam te maken, waarbij de focus ligt op een grotere doeltreffendheid bij het gebruik van hulpbronnen en van schonere en milieuvriendelijke technologieën en industriële processen, waarbij alle landen de nodige actie ondernemen volgens hun eigen respectieve mogelijkheden.
9.5	Verbeteren van het wetenschappelijk onderzoek, moderniseren van de technologische capaciteiten van industriesectoren in alle landen, in het bijzonder in ontwikkelingslanden, waarbij ook tegen 2030 innovatie wordt aangemoedigd en op aanzienlijke wijze het aantal onderzoeks- en ontwikkelingswerkers per miljoen inwoners wordt verhoogd en waarbij ook meer wordt uitgegeven aan publiek en privaat onderzoek en ontwikkeling.

9.a	De duurzame en veerkrachtige ontwikkeling van infrastructuur mogelijk maken in ontwikkelingslanden aan de hand van extra financiële, technologische en technische steun aan Afrikaanse landen, de minst ontwikkelde landen, de door land ingesloten ontwikkelingslanden en de kleine eilandstaten.
9.b	Ondersteunen van de binnenlandse technologische ontwikkeling, onderzoek en innovatie in ontwikkelingslanden, ook door een gunstig beleidsklimaat te garanderen voor, onder andere, industriële diversificatie en waarde-toevoeging aan handelsproducten.
9.c	In aanzienlijke mate de toegang verhogen tot informatie- en communicatietechnologie en streven naar het verschaffen van universele en betaalbare toegang tot internet in de minst ontwikkelde landen tegen 2020.

	Global Goal (sub)doelen
10.1	Tegen 2030 geleidelijk tot een inkomenstoename van de onderste 40% van de bevolking komen tegen een ritme dat hoger ligt dan het nationale gemiddelde, en die toename ook in stand houden.
10.2	Tegen 2030 de sociale, economische en politieke inclusie van iedereen mogelijk maken en bevorderen, ongeacht leeftijd, geslacht, handicap, ras, etniciteit, herkomst, godsdienst of economische of andere status.
10.3	Gelijke kansen verzekeren en ongelijkheden wegwerken, ook door het afvoeren van discriminerende wetten, beleidslijnen en praktijken en door het bevorderen van de geschikte wetgeving, beleidslijnen en acties in dit opzicht.
10.4	Beleid voeren dat geleidelijk tot een grotere gelijkheid leidt, in het bijzonder inzake fiscaliteit, lonen en sociale bescherming.
10.5	De regulering en monitoring verbeteren van de globale financiële markten en instellingen en de implementatie versterken van dergelijke reguleringen.
10.6	Een verbeterde vertegenwoordiging verzekeren en een beter gehoor geven aan de ontwikkelingslanden bij de besluitvorming in mondiale, internationale economische en financiële instellingen om te komen tot meer doeltreffende, geloofwaardige, verantwoordelijke en legitieme instellingen.
10.7	Een ordelijke, veilige, regelmatige en verantwoordelijke migratie en mobiliteit van mensen mogelijk maken, ook via de implementatie van geplande en degelijk beheerde migratiebeleidslijnen.
10.a	Het beginsel implementeren van speciale en gedifferentieerde behandeling voor ontwikkelingslanden, in het bijzonder de minst ontwikkelde landen, in overeenstemming met de overeenkomsten van de Wereldhandelsorganisatie.
10.b	Officiële ontwikkelingsbijstand en financiële stromen aanmoedigen, met inbegrip van directe buitenlandse investeringen, voor staten waar de behoefte het grootst is, in het bijzonder in de minst ontwikkelde landen, de Afrikaanse landen, de kleine eilandstaten en de door land ingesloten ontwikkelingslanden, in overeenstemming met hun nationale plannen en programma's.
10.c	Tegen 2030 de transactiekosten van overschrijvingen van migranten reduceren tot minder dan 3% en transfer vanuit landen met kosten hoger dan 5% elimineren.

	Global Goal (sub)doelen
11.1	Tegen 2030 voor iedereen toegang voorzien tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten, en sloppenwijken verbeteren.

11.2	Tegen 2030 toegang bieden tot veilige, betaalbare, toegankelijke en duurzame vervoerssystemen voor iedereen, verbetering van de verkeersveiligheid, met name door uitbreiding van het openbaar vervoer, met speciale aandacht voor de behoeften van mensen in kwetsbare situaties, vrouwen, kinderen, personen met handicaps en ouderen
11.3	Tegen 2030 inclusieve en duurzame stadsontwikkeling en capaciteit opbouwen voor participatieve, geïntegreerde en duurzame planning en beheer van menselijke nederzettingen in alle landen.
11.4	De inspanningen verhogen om het culturele en natuurlijke erfgoed van de wereld te beschermen en veilig te stellen.
11.5	Tegen 2030 het aantal doden en getroffenen aanzienlijk verminderen en in aanzienlijke mate de rechtstreekse economische impact op het bruto binnenlands product terugschroeven dat veroorzaakt wordt door rampen, met inbegrip van rampen die met water verband houden, waarbij de klemtoon ligt op het beschermen van de armen en van mensen in kwetsbare situaties.
11.6	Tegen 2030 de nadelige milieu-impact van steden per capita reduceren, ook door bijzondere aandacht te besteden aan de luchtkwaliteit en aan het gemeentelijk en ander afvalbeheer.
11.7	Tegen 2030 universele toegang voorzien tot veilige, inclusieve en toegankelijke, groene en openbare ruimtes, in het bijzonder voor vrouwen en kinderen, ouderen en personen met een handicap.
11.a	Positieve economische, sociale en ecologische verbanden ondersteunen tussen stedelijke, voorstedelijke en landelijke gebieden door de nationale en regionale ontwikkelingsplanning te versterken.
11.b	Tegen 2020 het aantal steden en menselijke nederzettingen aanzienlijk verhogen die geïntegreerde beleidslijnen en plannen goedkeuren en implementeren inzake inclusie, doeltreffendheid van hulpbronnengebruik, mitigatie en adaptatie aan klimaatverandering, weerbaarheid tegen rampen, en in overeenstemming met het kader van Sendai voor rampen-risicovermindering 2015-2030 een holistisch ramprisicobeheer ontwikkelen en implementeren op alle niveaus.
11.c	De minst ontwikkelde landen steunen, ook via financiële en technische bijstand, in het opbouwen van duurzame en veerkrachtige gebouwen waarbij gebruik wordt gemaakt van lokale materialen.

	Global Goal (sub)doelen
12.1	Het 10-jarig Programmakader inzake Duurzame Consumptie- en Productiepatronen implementeren, waarbij alle landen actie ondernemen, en waarbij de ontwikkelde landen de leiding nemen, rekening houdend met de ontwikkeling en de mogelijkheden van de ontwikkelingslanden.
12.2	Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.
12.3	Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.
12.4	Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.
12.5	Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

12.6	Bedrijven aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale bedrijven, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.
12.7	Duurzame praktijken bij overheidsopdrachten bevorderen in overeenstemming met nationale beleidslijnen en prioriteiten.
12.8	Tegen 2030 garanderen dat mensen overal beschikken over relevantie informatie over en zich bewust zijn van duurzame ontwikkeling en levensstijlen die in harmonie zijn met de natuur.
12.a	Ondersteunen van ontwikkelingslanden ter versterking van hun wetenschappelijke en technologische mogelijkheden om de richting uit te gaan van meer duurzame consumptie- en productiepatronen.
12.b	Ontwikkelen en implementeren van instrumenten om de impact te monitoren van duurzame ontwikkeling op duurzaam toerisme dat werkgelegenheid creëert en de plaatselijke cultuur en producten promoot.
12.c	Inefficiënte subsidies voor fossiele brandstoffen die afval producerende consumptie aanmoedigen rationaliseren, door storende marktinvloeden uit de wereld te helpen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden, ook door het belastingsysteem te herstructureren en deze schadelijke subsidies te laten uitdoven, waar deze bestaan, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke noden en omstandigheden in de ontwikkelingslanden en waarbij de mogelijke negatieve invloeden worden geminimaliseerd op hun ontwikkeling op een manier die de armen en de getroffen gemeenschappen beschermt.

	Global Goal (sub)doelen
13.1	De veerkracht en het aanpassingsvermogen versterken van met klimaat in verband te brengen gevaren en natuurrampen in alle landen.
13.2	Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning.
13.3	De opvoeding, bewustwording en de menselijke en institutionele capaciteit verbeteren met betrekking tot mitigatie, adaptatie, impactvermindering en vroegtijdige waarschuwing inzake klimaatverandering.
13.a	De verbintenis uitvoeren die door de ontwikkelde landen in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering genomen werd omtrent de doelstelling om tegen 2020 gezamenlijk jaarlijks $ 100 miljard bijeen te brengen uit allerlei bronnen, om tegemoet te komen aan de behoeften van de ontwikkelingslanden in de context van aanzienlijke mitigatieacties en van transparantie inzake implementatie, en om door deze kapitalisatie het Groene Klimaatfonds zo snel mogelijk volledig operationeel te maken.
13.b	Mechanismen promoten om de capaciteit te vergroten in het kader van doeltreffende aan klimaatverandering gekoppelde planning en beheer in de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, waarbij ook wordt gefocust op vrouwen, jongeren en lokale en gemarginaliseerde gemeenschappen.

	Global Goal (sub)doelen
14.1	Tegen 2025 de vervuiling van de zee voorkomen en in aanzienlijke mate verminderen, in het bijzonder als gevolg van activiteiten op het land, met inbegrip van vervuiling door ronddrijvend afval en voedingsstoffen.

14.2	Tegen 2020 op een duurzame manier zee- en kustecosystemen beheren en beschermen om aanzienlijke negatieve gevolgen te vermijden, ook door het versterken van hun veerkracht, en actie ondernemen om deze te herstellen en om te komen tot gezonde en productieve oceanen.
14.3	De impact van de verzuring van de oceanen minimaliseren en aanpakken, ook via verhoogde wetenschappelijke samenwerking op alle niveaus.
14.4	Tegen 2020 op een doeltreffende manier de visvangst reguleren en een einde maken aan overbevissing, aan illegale, niet-aangegeven en ongereguleerde visserij en aan destructieve visserijpraktijken, en op wetenschap gebaseerde beheerplannen implementeren, om de visvoorraden zo snel mogelijk te herstellen, op zijn minst op niveaus die een maximale duurzame opbrengst kunnen garanderen zoals bepaald door hun biologische kenmerken.
14.5	Tegen 2020 minstens 10% van de kust- en zeegebieden behouden, in overeenstemming met het nationale en internationale recht en gebaseerd op de beste beschikbare wetenschappelijke informatie.
14.6	Tegen 2020 bepaalde vormen van visserijsubsidies afschaffen die bijdragen tot overcapaciteit en overbevissing, komaf maken met subsidies die bijdragen tot illegale, niet-aangegeven en ongereguleerde visserij en geen nieuwe vergelijkbare subsidies invoeren, erkennen dat een passende en doeltreffende speciale en gedifferentieerde behandeling van de ontwikkelingslanden en van de minst ontwikkelde landen integraal deel zou moeten uitmaken van de onderhandelingen inzake visserijsubsidies van de Wereldhandelsorganisatie.
14.7	Tegen 2030 de economische voordelen vergroten voor kleine eilandstaten en voor de minst ontwikkelde landen van het duurzaam gebruik van mariene rijkdommen, ook via het duurzaam beheer van visserij, aquacultuur en toerisme.
14.a	De wetenschappelijke kennis vergroten, onderzoekscapaciteit ontwikkelen en mariene technologie overdragen, waarbij rekening wordt gehouden met de criteria en richtlijnen van de Intergouvernementele Oceanografische Commissie inzake de overdracht van mariene technologie, om de gezondheid van de oceaan te verbeteren en de bijdrage te verruimen van de mariene biodiversiteit tot de ontwikkeling van ontwikkelingslanden, in het bijzonder kleine eilandstaten en de minst ontwikkelde landen.
14.b	Toegang verschaffen aan kleinschalige ambachtelijke vissers tot mariene hulpbronnen en markten.
14.c	Het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen en hulpbronnen versterken door het implementeren van internationaal recht zoals dat wordt weerspiegeld in het VN-Zeerechtverdrag, dat een wettelijk kader voorziet voor het behoud en het duurzaam gebruik van oceanen en hun hulpbronnen, zoals ook wordt vermeld in paragraaf 158 van 'De toekomst die wij willen'.

	Global Goal (sub)doelen
15.1	Tegen 2020 het behoud, herstel en het duurzaam gebruik van terrestrische en inlandse zoetwaterecosystemen en hun diensten waarborgen, in het bijzonder bossen, moeraslanden, bergen en droge gebieden, in lijn met de verplichtingen van de internationale overeenkomsten.
15.2	Tegen 2020 de implementatie bevorderen van het duurzaam beheer van alle soorten bossen, de ontbossing een halt toeroepen, verloederde bossen herstellen en op duurzame manier bebossing en herbebossing mondiaal opvoeren.
15.3	Tegen 2030 de woestijnvorming tegengaan, aangetast land en gedegradeerde bodem herstellen, ook land dat wordt aangetast door woestijnvorming, droogte en overstromingen, en streven naar een wereld die qua landdegradatie neutraal is.

15.4	Tegen 2030 het behoud garanderen van de ecosystemen in de bergen, met inbegrip van hun biodiversiteit, om hun vermogen te versterken voordelen te genereren die essentieel zijn voor duurzame ontwikkeling.
15.5	Dringende en doortastende actie ondernemen om de aftakeling in te perken van natuurlijke leefgebieden, het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen en, tegen 2020, de met uitsterven bedreigde soorten te beschermen en hun uitsterven te voorkomen.
15.6	Bevorderen van het eerlijk en billijk verdelen van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van genetische hulpbronnen en bevorderen van gepaste toegang tot dergelijke hulpbronnen, zoals internationaal overeengekomen.
15.7	Dringende maatregelen nemen om een einde te maken aan stroperij en handel in beschermde flora- en faunasoorten en zowel de vraag als het aanbod van illegale wilde dieren aan te pakken
15.8	Tegen 2020 maatregelen nemen om de introductie te voorkomen en de impact van invasieve uitheemse soorten op land- en waterecosystemen aanzienlijk te verminderen en de prioritaire soorten te bestrijden of uit te roeien
15.9	Integreer tegen 2020 de waarde van ecosystemen en biodiversiteit in nationale en lokale planning, ontwikkelingsprocessen, armoedebestrijdingsstrategieën en -rekeningen
15.a	Mobiliseer en verhoog de financiële middelen uit alle bronnen om biodiversiteit en ecosystemen te behouden en duurzaam te gebruiken
15.b	Aanzienlijke middelen uit alle bronnen en op alle niveaus mobiliseren om duurzaam bosbeheer te financieren en ontwikkelingslanden voldoende stimulansen te bieden om dit beheer te bevorderen, ook voor instandhouding en herbebossing
15.c	Wereldwijde steun voor de bestrijding van stroperij en de handel in beschermde soorten te vergroten, onder meer door het vermogen van lokale gemeenschappen om duurzame mogelijkheden voor levensonderhoud na te streven

	Global Goal (sub)doelen
16.1	Alle vormen van geweld en de daaraan gekoppelde sterftecijfers wereldwijd aanzienlijk terugschroeven.
16.2	Een einde maken aan het misbruik, de exploitatie, de handel en van alle vormen van geweld tegen en het martelen van kinderen.
16.3	De rechtsregels bevorderen op nationaal en internationaal niveau en gelijke toegang tot het rechtssysteem voor iedereen garanderen.
16.4	Tegen 2030 ongewettigde financiële en wapenstromen aanzienlijk indijken, het herstel en de teruggave van gestolen goederen versterken en alle vormen van georganiseerde misdaad bestrijden.
16.5	Op duurzame wijze komaf maken met corruptie en omkoperij in al hun vormen.
16.6	Doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen op alle niveaus.
16.7	Ontvankelijke, inclusieve, participatieve en representatieve besluitvorming op alle niveaus garanderen.
16.8	Verruimen en versterken van de participatie van de ontwikkelingslanden in de instellingen van mondiaal bestuur.
16.9	Tegen 2030 een wettelijke identiteit voorzien voor iedereen, met inbegrip van geboorteregistratie.
16.10	Publieke toegang tot informatie en beschermen van fundamentele vrijheden, volgens de nationale wetgeving en internationale overeenkomsten garanderen.
16.a	Versterken van de relevante nationale instellingen, ook via internationale samenwerking, voor het opbouwen van capaciteit op alle niveaus, in het bijzonder

	in de ontwikkelingslanden, om geweld te voorkomen en terrorisme en misdaad te bestrijden.
16.b	Bevorderen en afdwingen van niet-discriminerende wetten en beleidslijnen voor duurzame ontwikkeling.

	Global Goal (sub)doelen
17.1	Versterken van de binnenlandse middelenmobilisatie (DRM), ook via internationale steun aan ontwikkelingslanden, om de binnenlandse capaciteit te verbeteren voor het innen van belastingen en andere inkomsten.
17.2	Ontwikkelde landen dienen ten volle hun verbintenissen aangaande officiële ontwikkelingshulp te implementeren, waaronder ook de verbintenis van vele ontwikkelde landen om 0,7% van het bruto nationaal inkomen te besteden aan officiële ontwikkelingshulp voor ontwikkelingslanden (ODA/GNI) en 0,15% tot 0,20% ontwikkelingshulp aan de minst ontwikkelde landen; ODA-donoren worden aangemoedigd om voor zichzelf een doelstelling te bepalen om minstens 0,2% van de ODA te besteden aan de minst ontwikkelde landen.
17.3	Bijkomende financiële middelen voor ontwikkelingslanden mobiliseren vanuit verschillende bronnen.
17.4	Ontwikkelingslanden bijstaan in hun streven naar schuldhoudbaarheid op lange termijn via gecoördineerde beleidslijnen waarbij aandacht wordt besteed aan het aanmoedigen van de schuldfinanciering, de schuldverlichting en de schuldherstructurering, indien van toepassing, en de externe schuld aanpakken van arme landen met een grote schuldenlast om hun schuldencrisis in te perken.
17.5	Regelingen goedkeuren en uitvoeren die investeringen in de minst ontwikkelde landen moeten bevorderen.
17.6	Versterken van de Noord-Zuid-, de Zuid-Zuid- en de regionale en internationale trilaterale samenwerking inzake wetenschap, technologie en innovatie en vergemakkelijken van de toegang daartoe; en het delen van kennis uitbreiden volgens voorwaarden die wederzijds worden bepaald, ook via de verbeterde coördinatie tussen bestaande mechanismen, in het bijzonder op het niveau van de Verenigde Naties, en via een mondiaal mechanisme voor de facilitering van technologie.
17.7	De ontwikkeling, overdracht, verspreiding en verdeling van ecologische technologieën aan ontwikkelingslanden volgens gunstige voorwaarden, ook inzake gunstige en preferentiële bepalingen, zoals wederzijds overeengekomen.
17.8	De technologiebank en het mechanisme voor het opbouwen van wetenschappelijke, technologische en innoverende capaciteit voor de minst ontwikkelde landen volledig operationeel maken tegen 2017 en het gebruik opdrijven van de technologie die dit mogelijk moet maken, in het bijzonder de informatie- en communicatietechnologie.
17.9	De internationale steun verhogen voor het implementeren van doeltreffende en doelgerichte capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden ter ondersteuning van nationale plannen die erop gericht zijn om alle Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te implementeren, ook via de Noord-Zuid-, Zuid-Zuid- en trilaterale samenwerking.
17.10	Een universeel, op regels gebaseerd, open, niet-discriminerend en billijk multilateraal handelssysteem bevorderen onder de Wereldhandelsorganisatie, ook via het volbrengen van de onderhandelingen onder de Ontwikkelingsagenda van Doha van deze organisatie.

17.11	De export van ontwikkelingslanden aanzienlijk doen toenemen, in het bijzonder met de bedoeling om het aandeel van de minst ontwikkelde landen in de mondiale export tegen 2020 te verdubbelen.
17.12	Tijdige uitvoering van belastingvrije en quotavrije markttoegang op duurzame basis voor alle minst ontwikkelde landen, in overeenstemming met besluiten van de Wereldhandelsorganisatie, onder meer door ervoor te zorgen dat preferentiële oorsprong regels die van toepassing zijn op invoer uit de minst ontwikkelde landen transparant en eenvoudig zijn en bijdragen tot het vergemakkelijken van de markttoegang.
17.13	De globale macro-economische stabiliteit versterken, ook via beleidscoördinatie en beleidscoherentie.
17.14	Beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling versterken.
17.15	De beleidsruimte en het leiderschap van elke land respecteren om beleidslijnen uit te werken en om duurzame ontwikkeling te implementeren om een einde te maken aan armoede.
17.16	Het Globaal Partnerschap voor duurzame ontwikkeling versterken, aangevuld door partnerschappen met meerdere belanghebbenden (multi-stakeholder-partnerschappen) en kennis, expertise, technologie en financiële hulpmiddelen mobiliseren en delen met het oog op het bereiken van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen in alle landen, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden.
17.17	Doeltreffende openbare, publiek-private en maatschappelijke partnerschappen aanmoedigen en bevorderen, voortbouwend op de ervaring en het netwerk van partnerschappen.
17.18	Tegen 2020 de steun voor capaciteitsopbouw verhogen aan ontwikkelingslanden, inclusief de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, om de beschikbaarheid van hoogwaardige, actuele en betrouwbare gegevens opgedeeld naar inkomen, gender, leeftijd, ras, etnische afkomst, migratiestatus, handicap, geografische locatie en andere kenmerken relevant in een nationale context, aanzienlijk op te drijven.
17.19	Tegen 2030 voortbouwen op bestaande initiatieven om metingen te ontwikkelen met betrekking tot de vooruitgang van duurzame ontwikkeling die kunnen dienen als aanvulling op het bruto binnenlands product, en de statistische capaciteitsopbouw ondersteunen in ontwikkelingslanden.

	Global Goal (sub)doelen
18.1	Werken vanuit rollen
18.2	Toegevoegde waarde is leidend
18.3	Gelijkwaardigheid in samenwerking
18.4	Regionale samenwerking
18.5	Werken vanuit eigen verantwoordelijkheid
18.6	Formeel en informeel handelen

gemeente Rheden

Werkgroep jaarrekening

datum	**voor**	**Afdeling/cluster**
3 juni 2024	gemeenteraad	

Onderwerp
Bevindingen concept jaarrekening 2023

Geachte raad,

Inleiding:

De werkgroep jaarrekening heeft opdracht gekregen van de financiële commissie om namens haar advies uit te brengen over de jaarrekening en het jaarverslag 2023.
Deze taak vloeit voort uit artikel 4, lid 2, sub g en h de Verordening op de financiële commissie gemeente Rheden 2020 en is als volgt beschreven:

- Zij onderzoekt of de inkomsten en uitgaven, blijkens de jaarrekening en het jaarverslag, op een doelmatige, doeltreffende en rechtmatige wijze hebben plaatsgevonden. Daarbij wordt met name getoetst of in het verslag een relatie wordt gelegd met de in de begroting voor dat jaar vastgelegde doelstellingen en activiteiten.
- Zij brengt op basis van haar onderzoek advies uit aan de raad over het jaarverslag en de jaarrekening, mede aan de hand van de controleverklaring en het accountantsverslag.

De werkgroep bestaat uit dhr. S. Hanssen (voorzitter) dhr. T. Endeveld, mw. K. Heins, dhr. C. Spikker, dhr. Th. Kooijmans en dhr. H. Witteveen (leden) en wordt ambtelijk ondersteund door dhr. J.P.M. Leenders (secretaris).

Na een algemene reactie van de werkgroep op de concept jaarstukken (paragraaf 1) zal worden ingegaan op de bevindingen van vorig jaar (paragraaf 2). Aansluitend zal de werkgroep in paragraaf 3 nog enkele van haar bevindingen toelichten. Tot slot wordt in een bijlage een resumé gegeven van de aanbevelingen die de werkgroep naar aanleiding van haar bevindingen heeft gedaan.

1. Algemeen

1.1 Beoordeling van de stukken

De werkgroep jaarrekening heeft, overeenkomstig de vastgestelde bestuurlijke planning, kennisgenomen van de jaarstukken 2023 op 26 april 2024. Waar de werkgroep vorig jaar haar teleurstelling uitte over de onvolledigheid van de stukken is zij dit jaar een heel andere mening toegedaan. In tegenstelling tot vorig jaar is in deze jaarstukken wél een inleidende paragraaf opgenomen, wat het voor de werkgroep beter mogelijk maakt om een lijvig document als de jaarstukken met 187 pagina's inhoudelijk te kunnen duiden. Anders dan vorig jaar bevat de jaarstukken nu ook een paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing en is tevens inzage is gegeven in de financiële kengetallen, te weten de netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd, de solvabiliteit, grondexploitatie, belastingcapaciteit en de structurele

exploitatieruimte. Hierdoor was het voor de werkgroep mogelijk om een goed beeld te vormen van de financiële positie van onze gemeente.

De werkgroep is van mening dat de wijze waarop deze stukken nu zijn aangeleverd mede te danken is aan een goede onderlinge communicatie en de afspraken die hierover zijn gemaakt in de financiële commissie van 14 november 2023. Hierdoor waren de verwachtingen vooraf duidelijk en kreeg de werkgroep jaarrekening uiteindelijk meer informatie dan waar zij op had gerekend. Ook de vooraf, samen met de griffie, opgestelde bestuurlijke planning heeft hieraan bijgedragen.

Ook stelt de werkgroep vast dat er door de ambtelijke organisatie duidelijk aandacht is besteed aan de leesbaarheid van de stukken. Dit komt onder andere tot uitdrukking door het gebruik van kleuren voor het al dan niet bereiken van de doelen en resultaten. Waarvoor dank. Wel valt het de werkgroep op dat het gebruik van deze kleuren niet altijd even consistent is. Zo komt het voor dat een doel op 'groen' staat, terwijl in de tekst aangegeven staat dat niet alle doelen zijn gehaald. Ook staat een doel soms op 'groen' terwijl de resultaten op 'oranje' of soms zelfs op 'rood' staan. Dit ziet de werkgroep ook bij bepaalde resultaten die op 'groen' staan, terwijl een meting hierover (nog) niet heeft plaatsgevonden, bijvoorbeeld omdat een resultaat pas volgend jaar wordt verwacht. Hierdoor kan echter niet met zekerheid worden vastgesteld dat een resultaat werd behaald en zou 'oranje' een betere beoordeling zijn geweest.
Daarnaast vraagt de werkgroep aandacht voor de wijze van rapporteren over de al dan niet bereikte doelen en resultaten. Deze zijn soms kort en bondig, maar soms ook wollig en op een ander moment weer concreet. Door deze verschillende stijlen wordt duidelijk dat de jaarstukken door meerdere personen zijn geschreven. De werkgroep heeft begrip voor het feit dat deze stukken onder een grote tijdsdruk tot stand komen. Maar om de leesbaarheid te bevorderen zou het college er goed aan doen om de jaarstukken, alvorens deze te publiceren, te laten nalopen op helderheid, volledigheid en consistentie.
Een derde punt dat de werkgroep bij het lezen van de stukken is opgevallen is dat de doelen, resultaten en financiële verantwoording wel aan elkaar zijn gekoppeld, maar in de jaarstukken niet bij elkaar genoemd worden. Daardoor moet er veel gebladerd worden wat het niet eenvoudig maakt om het te lezen. Het voorstel van de werkgroep zou zijn om meer integraal te rapporteren waardoor deze onderdelen beter in samenhang kunnen worden beoordeeld.
Een vierde en laatste bevinding over de wijze van rapporteren heeft betrekking op de omvang van de jaarstukken. De vraag is of de raad met deze overvloedige informatie zijn controlerende rol goed kan invullen. Veel van deze informatie is 'going concern' of betreft puur feitelijke informatie. De werkgroep is van mening dat het aan de raad zelf is om te bepalen waar hij op gerapporteerd wil worden om zijn controlerende rol goed te kunnen uitvoeren. Daarvoor is de Programmabegroting het belangrijkste sturingsinstrument van de raad. Met duidelijke prestatie indicatoren is het mogelijk om de voortgang ervan beter te kunnen monitoren en zo mogelijk bij te sturen. In het verleden zijn hiervoor wel bijeenkomsten georganiseerd voor raad, college en ambtelijke organisatie. De werkgroep is van mening dat de doorontwikkeling van de Programmabegroting een goede aanleiding is om dat ook nu op deze wijze aan te pakken.

Gelet op het voorgaande concludeert de werkgroep dat de ambtelijke organisatie zichtbaar veel werk heeft verricht om een kwalitatieve impuls te geven aan de jaarstukken. Ook ziet de werkgroep meer samenhang tussen de begroting en de jaarstukken. Dat neemt naar de mening van de werkgroep niet weg dat er nog wel verbetermogelijkheden zijn. Dit komt tot uitdrukking in de bovenstaande bevindingen. De werkgroep is van mening dat het goed zou zijn om deze bevindingen als raad en college, in samenhang met de doorontwikkeling van de Programmabegroting, te bezien.
Resumerend doet de werkgroep de volgende aanbevelingen:

a. Verzoek het college om consistent te zijn bij het gebruik van kleuren bij het al dan niet bereiken van doelen en resultaten;
b. Verzoek het college om een eindredacteur aan te wijzen die de jaarstukken controleert op helderheid, volledigheid en consistentie;
c. Verzoek het college om in de jaarstukken integraal te rapporteren over de behaalde doelen en resultaten en wat het heeft gekost, zodat deze meer in samenhang kunnen worden beoordeeld;
d. Voer als raad de discussie waarover hij in de jaarstukken gerapporteerd wil worden;
e. Benut de doorontwikkeling van de Programmabegroting als een goed moment om als raad, college en ambtelijke organisatie in gezamenlijkheid te komen tot duidelijke prestatie indicatoren.

1.2 Het proces

In eerdere rapportages heeft de werkgroep jaarrekening aandacht gevraagd voor het controleproces en geadviseerd om hierover goede afspraken te maken met de ambtelijke organisatie en de accountant.

De werkgroep stelt vast dat het voor het college niet mogelijk is gebleken om eerder dan 26 april 2024 de concept jaarstukken te kunnen opleveren. Een belangrijke verbetering ten opzichte van vorig jaar is wel de tijdige communicatie hierover aan de financiële commissie. Dit komt tot uitdrukking in een gezamenlijke memo[1] van de concerncontroller en de huidige voorzitter van de financiële commissie. In dit memo worden afspraken vastgelegd over het tijdstip waarop de concept stukken aan de werkgroep jaarrekening zouden worden aangeboden en welke stukken zij daarbij kon verwachten, het tijdstip waarop de accountant start met zijn controlewerkzaamheden en wanneer de definitieve stukken aan de raad zullen worden aangeboden. Daarmee is een belangrijke stap gezet in het managen van de verwachtingen. Bovendien is daarmee uitvoering gegeven aan een toezegging die de wethouder heeft gedaan tijdens de raadsvergadering van 4 juli 2023 om bij het P&C document (in dit geval de jaarstukken) duidelijk aan te geven waarom bepaalde stukken nog ontbreken.

Om zich een goed beeld te kunnen vormen van de jaarstukken voert de werkgroep jaarlijks gesprekken met de burgemeester, de wethouders, de gemeentesecretaris, de directeur bedrijfsvoering en de concerncontroller. Dit zijn open gesprekken, dus zonder vooraf aan de geïnterviewden meegedeelde speerpunten of toegezonden concrete vragen. Anders dan vorig jaar zijn deze gesprekken gevoerd nadat de werkgroep kennis heeft kunnen nemen van de jaarstukken. Dat maakte het mogelijk om meer gerichte vragen te stellen en de dialoog aan te gaan. Mede door deze gesprekken heeft de werkgroep een goed beeld gekregen van de bereikte doelen en resultaten en de financiële stand van zaken, maar ook van de kwetsbaarheid van de financiële functie in de organisatie en de wens en het voornemen om die te verbeteren

Een andere belangrijke stap die in het afgelopen jaar is gezet is toe te rekenen aan de raad zelf met het aannemen van de motie ‘Goed plan verdient goede uitvoering en monitoring[2]’. Met deze motie heeft de raad het college opgedragen om voor het jaar 2024 de financiële commissie tweemaandelijks te rapporteren over de voortgang van de voorgestelde besparingen conform bijlage 11 van de programmabegroting en in samenspraak met de financiële commissie met een voorstel te komen hoe de raad beter betrokken kan zijn bij de voortgang van de realisatie van voorgestelde besparingen in de programmabegroting en de raad voor 1 januari 2024 hierover te informeren. Naar aanleiding van deze motie is in de vergadering van de financiële commissie van 23 november 2023 afgesproken dat zij eens per 2 maanden een overzicht ontvangt van de

[1] Financiële commissie van 23 november 2023, Agendapunt 10
[2] ID 240, raadsvergadering 7 november 2023

ontwikkelingen en grote risico's die de wethouder financiën ziet in de realisatie van de begroting. Daarbij gaat het deels om Bijlage 11 van de begroting en deels om informatie in algemene zin, waarbij een inschatting wordt gegeven van wat de risico's en financiële gevolgen zijn.

Door deze tweemaandelijkse informatie over de financiële stand van zaken van de gemeente niet te beperken tot de P&C documenten zouden verrassingen bij de jaarrekening voorkomen moeten worden. Dat deze redenering (nog) niet opgaat blijkt wel uit het feit dat de jaarrekening 2023 ten opzichte van de primaire begroting een overschrijding laat zien van 30% in de lasten en een overschrijding van 24% in de baten. De werkgroep gaat ervan uit dat met de afgesproken werkwijze dergelijke verrassingen in de toekomst uitblijven.

Tot slot wordt opnieuw aandacht gevraagd voor de planning van de accountantscontrole. In voorgaande jaren heeft de werkgroep steeds moeten vaststellen dat de goedkeurende verklaring en het accountantsverslag niet tijdig beschikbaar waren. Hierdoor kon de werkgroep jaarrekening de bevindingen van de accountant niet betrekken bij haar onderzoek, terwijl de verordening dit wel voorschrijft. In het afgelopen jaar werden deze stukken pas aangeleverd tijdens de besluitvormende vergadering van 4 juli 2023. Een volstrekt onwenselijke situatie, aangezien deze stukken daarbij dan geen rol van betekenis meer konden spelen. En dat terwijl de accountant, naast een toets op rechtmatigheid en getrouwheid, ook rapporteert over de IT, de interne beheersing en fraude. Het is dan niet meer mogelijk voor de raad om zich een inhoudelijk oordeel te vormen over de bevindingen van de accountant en deze mee te nemen in het politieke debat. Het was de werkgroep er dan ook alles aan gelegen om ervoor te zorgen dat deze stukken dit jaar wel tijdig beschikbaar zouden zijn. Het tegendeel lijkt echter het geval. Met de raadsinformatiebrief van 27 mei jl. is de raad geïnformeerd over de gevolgen van de wijzigingen binnen de rechtmatigheidscontrole, waardoor de definitieve jaarstukken pas op 14 juni 2024 beschikbaar zullen zijn. Hierdoor is het naar de mening van de werkgroep niet realistisch om te verwachten dat de accountantsverklaring en het accountantsverslag ruimschoots voor de besluitvormende vergadering beschikbaar zullen. Dat baart de werkgroep zorgen.

Op verzoek van fractie GPR/B heeft de Technische Agenda Commissie vorig jaar alsnog besloten om deze stukken te agenderen voor een voorbereidende vergadering. Hoewel er daardoor toch nog een moment was om over deze bevindingen te spreken is de werkgroep van mening dat dit voor de toekomst moet worden voorkomen. Zij blijft daarom bij haar standpunt dat het proces zodanig moet worden ingericht dat de accountant met de controlewerkzaamheden kan starten op een dusdanig moment dat de raad uiterlijk 4 tot 6 weken voor de besluitvormende vergadering de beschikking heeft over het controleverslag en de goedkeurende verklaring van de accountant. Alleen dan is het voor de werkgroep jaarrekening mogelijk om een gedegen advies te kunnen geven over de jaarstukken en kunnen de bevindingen van de accountant worden meegenomen in de beoordeling van de jaarstukken. Dit is van belang om de raad voldoende in positie te brengen om zijn controlerende rol goed te kunnen vervullen.

Gelet op het voorgaande concludeert de werkgroep dat er stappen zijn gezet in het aanleverproces van de jaarstukken en de communicatie hierover aan de financiële commissie. Ook ziet de werkgroep een goede ontwikkeling in de tussentijdse informatie over de financiële stand van zaken van de gemeente Rheden in de financiële commissie, waardoor verrassingen voor de raad over financiële tegenvallers kunnen worden voorkomen. De werkgroep hoopt dat deze trend zich voortzet en doet daarbij de volgende aanbevelingen:
a. Blijf aandacht houden voor een goede communicatie over de tijdige en volledige aanlevering van de jaarstukken;
b. Verzoek het college om ~~Richt~~ het controleproces zodanig in te richten dat de accountant met de

controlewerkzaamheden kan starten op een dusdanig moment dat de raad uiterlijk 4 tot 6 weken voor de besluitvormende vergadering de beschikking heeft over het controleverslag en de goedkeurende verklaring van de accountant.

2. Terugblik op de bevindingen van de werkgroep van vorig jaar

De werkgroep jaarrekening heeft zich vorig jaar onthouden van een inhoudelijk advies over de jaarstukken. Zij was van mening dat zij, op basis van de haar ter beschikking gestelde informatie, niet in staat was om haar adviesrol op een juiste manier te kunnen invullen. Wel heeft zij daarbij enkele bevindingen gedaan. In dit hoofdstuk wordt teruggeblikt op deze bevindingen en wat hiermee naar de mening van de werkgroep is gedaan en wat naar aanleiding daarvan als resultaat kan worden vastgesteld.

Ten behoeve van de leesbaarheid is daarbij per bevinding een kleur toegekend:

Groen = afgerond
Geel = lopend
Rood = nog niet afgedaan

2.1 Bevinding:
Het was de werkgroep gebleken dat wanneer er sprake is van een tekort, maar elders in het programma sprake is van een overschot, dat dit tegen elkaar wordt weggestreept. Wanneer dit bedrag onder de streep lager is dan € 50.000 wordt daarvan dan door het college geen melding gedaan. De werkgroep is van mening dat door het niet vermelden van deze verschillen de raad onvoldoende inzicht krijgt in de kosten en baten van een bepaalde activiteit en daardoor minder kan sturen.
Resultaat: Geel:
Naar aanleiding van deze bevinding heeft het college erkend dat op basis van de (op dat moment geldende) financiële verordening per programma per taakveld gerapporteerd werd op gesaldeerde afwijkingen boven de € 50.000. Het college heeft toegezegd om deze bevinding mee te nemen en via de nieuwe financiële verordening met een inhoudelijk voorstel te komen.

Aan deze toezegging heeft het college uitvoering gegeven bij het voorstel tot vaststelling van de financiële verordening die op 13 november 2023 om advies is voorgelegd aan de financiële commissie en waarover de raad op 19 december 2023 een besluit heeft genomen.
Artikel 3, lid 6 van deze verordening vermeldt dat in het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten ramingen van materiële omvang, waarbij een grens wordt gehanteerd van € 50.000,00 en hoger, worden voorzien van een toelichting. Artikel 7, lid 3 van deze verordening bepaalt dat in de tussenrapportages afwijkingen op de oorspronkelijke ramingen van zowel baten als lasten van taakvelden en investeringskredieten in de begroting groter dan € 50.000,00 worden toegelicht.

De werkgroep gaat ervan uit dat de raad met de toepassing van deze bepalingen voldoende inzicht krijgt in de kosten en baten waardoor zijn sturingsmogelijkheden worden vergroot. Dit zou voor het eerst tot uitdrukking moeten komen in de jaarstukken 2023. Het is de werkgroep evenwel gebleken dat hierin nog niet alle verschillen groter dan € 50.000 worden toegelicht. Zij doet daarom de aanbeveling om het college te verzoeken om alert te zijn op het geven van een toelichting op overschrijdingen groter dan € 50.000 in alle P&C documenten.

2.2 Reserves
De werkgroep jaarrekening vraagt aandacht voor een actueel overzicht van reserves en voorzieningen.
Resultaat: Rood
In reactie op deze bevinding van de werkgroep jaarrekening heeft het college laten weten dat zij verwachtte om de raad in het eerste kwartaal van 2024 een nota herziening reserves en voorzieningen aan te kunnen bieden. Daarbij zou het gaan om een grote 'schoonmaakactie' die het college in staat zou moeten stellen om daarna jaarlijks een update te geven.

De werkgroep stelt vast dat van een nota reserves en voorzieningen nog niets is gebleken. In de gesprekken die de werkgroep heeft gevoerd is aangegeven dat deze nota voor het eind van 2024 kan worden verwacht. De werkgroep handhaaft derhalve haar bevinding en doet de aanbeveling om bij het college aan te dringen om uiterlijk voor het einde van het jaar te komen met een nota herziening reserves en voorzieningen.

2.3 Inzicht in inkomsten en uitgaven accommodaties en projecten
Door zowel de werkgroep jaarrekening als de financiële commissie is aandacht gevraagd voor grote projecten aangezien deze van invloed kunnen zijn op risico's die de gemeente loopt.
Resultaat: Rood
Overeenkomstig de reactie op deze bevinding door het college stelt de werkgroep vast dat in de financiële commissie afstemming heeft plaatsgevonden over het rapporteren over grote projecten. De laatste keer is dit gebeurd in de vergadering van 13 november 2023 aan de hand van een ambtelijke notitie waarin een voorstel werd gedaan voor een aantal toetsingscriteria. Afgesproken werd dat rapportering over grote projecten zou plaatsvinden via de 2 bestuursrapportages en de jaarstukken. Hoewel dat nog niet is gebeurd in de jaarstukken 2023 heeft de werkgroep vernomen dat dit wel het geval is bij de eerste Bestuursrapportage.
In de financiële commissie was afgesproken dat het, gelet op de politieke gevoeligheid, wenselijk was dat de raad zou besluiten over de definitie van een groot project, de criteria die daarvoor worden toegepast en de wijze van rapportering hierover aan de raad. Van een voorstel daartoe is de werkgroep echter niet gebleken.

Ondanks het feit dat hierover binnenkort zal worden gerapporteerd in de eerste Bestuursrapportage doet de werkgroep de aanbeveling om het college te verzoeken om te komen met een voorstel om de definitie en toetsingscriteria voor grote projecten vast te leggen (bijvoorbeeld in de financiële verordening) alsmede op welke wijze en frequentie de financiële commissie periodiek zal worden geïnformeerd over de voortgang.

De werkgroep jaarrekening vroeg in haar bevinding ook aandacht voor inzage in de exploitatielasten van bestaande accommodaties, waaronder het Biljoenbad. Deze lasten drukken zwaar op de gemeentelijke begroting, maar er bestaat onvoldoende zicht op de inkomsten en uitgaven.
Het college geeft in haar reactie aan dat zij voornemens is om eind 2023/begin 2024 met een accommodatievisie te komen, waarin we inzicht geven in de exploitatie van het Biljoenbad. De werkgroep stelt vast dat van deze visie nog niet is gebleken. Zij handhaaft de eerdere bevinding en ziet met belangstelling uit naar deze visie.

2.4 Geef duidelijkheid over taken die niet zijn uitgevoerd
Resultaat: Geel:

Zoals eerder in deze rapportage aangegeven ziet de werkgroep dat er slagen zijn gemaakt in de wijze van rapportering. Maar ook dat er nog verbeteringen zijn aan te brengen. Zo signaleert de werkgroep dat in een aantal plaatsen niet concreet wordt aangegeven wat er niet is gedaan. Dit is dan ook de reden dat de werkgroep deze aanbeveling handhaaft. Voor een aanbeveling op deze bevinding wordt verwezen naar paragraaf 1.1 van deze rapportage.

2.5 Nog openstaande en adviezen van de werkgroep jaarrekening 2022.

1. **Bevinding/advies:**
Teneinde de raad (nog) beter in positie te brengen om zijn controlerende rol goed te kunnen uitvoeren, adviseert de werkgroep:
a. het controleproces vanaf de jaarstukken 2022 zodanig in te richten dat de accountantscontrole kan starten in de eerste week van april en hierover goede afspraken te maken met de accountant;
b. in de bestuurlijke planning 2023 rekening te houden met een moment waarop de accountant de bevindingen op hoofdlijnen kan toelichten aan de raad, teneinde een open dialoog mogelijk te maken;
c. de raad periodiek te informeren over de wijze waarop het college uitvoering heeft gegeven aan de bevindingen van de accountant.
Resultaat: Geel:
De werkgroep stelt vast dat er wel verbeteringen zijn in het controleproces, maar dat het college er (nog) niet in is geslaagd om hier volledig uitvoering aan te geven. Voor een toelichting hierop wordt verwezen wordt naar het algemene deel van dit rapport. Wel zijn afspraken gemaakt met de accountant voor het moment waarop hij de bevindingen op hoofdlijnen kan toelichten aan de raad. Dit gebeurt tijdens de voorbereidende vergadering van 11 juni 2024.
Voor wat betreft onderdeel c blijft de werkgroep bij haar advies aan de TAC om dit op te nemen in de ~~groslijst~~ Lange Termijn Agenda en in overleg met het college te bepalen op welk(e) moment(en) de raad hierover wordt geïnformeerd.

2. **Bevinding/advies:**
Verzoek de financiële commissie om de resultaten van de cultuurverandering, in overleg met de betreffende portefeuillehouder/directeur bedrijfsvoering, te agenderen voor een volgende vergadering.
Resultaat: Geel
Ten aanzien van dit advies overweegt de werkgroep dat de financiële commissie niet de plek is om een brede discussie te voeren over cultuurverandering. De werkgroep is dan ook van mening dat het hier enkel kan gaan om het financiële deel van cultuurverandering, zoals dat bijvoorbeeld het geval is bij de wijze waarop budgetbeheer in de ambtelijke organisatie wordt vormgegeven en de ambitie om te komen tot een coproductie tussen beleid en financiën bij de totstandkoming van P&C documenten. Hoewel de werkgroep naar aanleiding van de gesprekken heeft kunnen waarnemen dat er op dit gebied stappen zijn gezet blijft cultuurverandering een punt van zorg. Zeker op het financiële gebied dient hier extra aandacht aan te worden besteed. Dit is dan ook de reden waarop de werkgroep dit advies handhaaft.

3. **Bevinding/advies::**
Verzoek, voor zover dit nog niet is gebeurd, om bij de verdere doorontwikkeling van de programmabegroting ook de volgende aanbevelingen mee te nemen:
- Laat zien welk resultaat of maatschappelijk effect is bereikt;
- Zorg voor concrete gegevens en kwantitatieve data om inzicht te geven in de impact van de beslissingen voor de inwoners;

- Voorkom verwijzingen naar eerdere P&C documenten of beleidsnotities of voeg deze bij de stukken.
Resultaat: Rood
Zoals eerder in deze rapportage werd aangegeven is de werkgroep jaarrekening van mening dat er duidelijk aandacht is besteed aan de leesbaarheid van de jaarstukken en dat met de wijze van rapporteren stappen zijn gezet om aan te geven wat de resultaten en maatschappelijke effecten zijn. Maar we zijn er nog niet. Met de aanbevelingen die de werkgroep in het algemene deel van de rapportage heeft gedaan hoopt zij dat een verdere verbetering kan worden aangebracht.
Voor wat betreft het tweede onderdeel van dit advies valt naar de mening van de werkgroep nog wel veel te winnen. Hiervan ziet de werkgroep nog te weinig terug in de jaarstukken. Inzicht in data is belangrijk om goed te kunnen sturen. En dat geldt te meer voor een goede analyse van deze data die belangrijke informatie kan leveren voor de bereikte doelen, de daadwerkelijke resultaten, maar ook voor wat betreft de kosten.

De werkgroep jaarrekening is van mening dat het project 'Doorontwikkeling Programmabegroting', zoals dat enkele jaren geleden is ingezet naar aanleiding van een onderzoek van de toenmalige rekenkamercommissie, al mooie resultaten laat zien. Dat geldt ook voor het proces om daar te komen, waarbij de financiële commissie een adviserende rol heeft gehad. Desondanks ziet de werkgroep nog mogelijkheden tot verbetering. Daarbij doelt zij op een verdere concretisering van de doelen en indicatoren om de maatschappelijke impact hiervan te kunnen meten. Zij doet daarbij de aanbeveling om de raad (in werkgroepverband) te betrekken bij de formulering hiervan.

De bevinding van de werkgroep om verwijzingen naar eerdere P&C documenten of beleidsnotities zoveel mogelijk te voorkomen is door het college onderkend. Helaas moet worden vastgesteld dat dat voor dit jaar nog niet is gelukt. Dit advies blijft derhalve gehandhaafd.

4. **Bevinding/advies:**
Blijf kritisch op de financiële beheersing en kijk daarbij zowel naar de effecten van landelijk beleid als de transformatie die lokaal ingezet is.
Resultaat: Geel
De werkgroep stelt vast dat dit advies is gericht aan de raad zelf. Gelet op de financiële positie van Rheden, voor nu en voor de komende jaren, blijft het belangrijk om de vinger aan de financiële pols te houden. Voor nu stelt de werkgroep vast dat de financiële beheersing nog niet heeft geleid tot tijdig bijsturen in het jaar 2023.

5. **Bevinding/advies:**
Kijk samen met het college en de ambtelijke organisatie kritisch naar de huidige staat van de bedrijfsvoering om een breed gedragen verbeterplan te ontwikkelen. Hierbij moeten in ieder geval de risico's, doorlooptijd en benodigde financiële middelen in beeld worden gebracht.
Resultaat: Geel
Gelet op de gesprekken die de werkgroep heeft gevoerd heeft zij geen twijfel over de goede bedoeling van het college en de ambtelijke organisatie om verbeteringen aan te brengen in de bedrijfsvoering. Zij ziet dat onder andere ook terug in de afname van het aantal bevindingen van de accountant in de Management Letter. Ook projecten als Budgetbeheer en Digitaal Werken dragen hieraan bij. De werkgroep heeft er begrip voor dat een verbeterproces tijd vraagt voor aanpassing van systemen en werkprocessen. Dat neemt niet weg dat de werkgroep graag meer inzicht zou krijgen in deze verbeterinitiatieven en de stappen die in dit proces zijn en worden gezet. Van een plan waarin deze verbeteringen tot uitdrukking zouden moeten komen heeft de

werkgroep nog geen kennis kunnen nemen. Zij handhaaft derhalve haar eerder uitgebrachte advies.

6**. Bevinding/advies:**
Neem een standpunt in over de solvabiliteitsratio en de termijn waarop dat moet zijn bereikt.
Resultaat: Geel
De werkgroep stelt vast dat de solvabiliteitsratio tweemaal onderwerp van gesprek is geweest in de vergaderingen van de financiële commissie, waarbij een aantal mogelijke scenario's voor een solvabiliteitsratio is toegelicht. Afgesproken was dat door het college een concreet voorstel zou worden gedaan aan de gemeenteraad bij de Kadernota 2024. Hiervan is de werkgroep niet gebleken.

7. **Bevinding/advies:**
Verzoek het college om uitvoering te geven aan de wettelijke verplichting om periodiek onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid en een integraal onderzoeksplan te delen met de deelnemers van het audit comité.
Resultaat: Geel:
De werkgroep stelt vast dat door het college is aangegeven dat vanaf 2023 een start zou worden gemaakt met het vormgeven van de zogenaamde '213a onderzoeken' gericht op doelmatigheid en doeltreffendheid. Tot op heden heeft de werkgroep nog niet kunnen vaststellen dat dit daadwerkelijk gebeurt.

8. **Bevinding/advies:**
Verzoek de financiële commissie om de voortgang van het advies over de jaarstukken periodiek (bijvoorbeeld 3 keer per jaar) te agenderen voor haar vergadering.
Resultaat: Geel:
Vastgesteld wordt dat de voortgang van de afhandeling van eerder uitgebrachte adviezen over de jaarstukken is nog geen vast punt is op de agenda van de financiële commissie. De werkgroep adviseert om dit wel te gaan doen.

3: Algemene bevindingen

3.1 De financiële positie van Rheden
De werkgroep jaarrekening vraagt aandacht voor de steeds nijpender financiële positie van de gemeente. De Programmabegroting 2023 ging uit van een positief resultaat van € 530.000, maar moest bij de Eerste Bestuursrapportage worden bijgesteld naar een verwacht negatief resultaat van € 1.079.000 en bij de Tweede Bestuursrapportage zelfs naar een verwacht negatief resultaat van € 2.892.000. Hoewel dit resultaat bij de jaarrekening 2023 met een positief bedrag van € 707.000 werd bijgesteld tot een negatief saldo van € 2.185.000 leidt dit wederom tot een forse onttrekking aan de algemene reserve. Het is voor niemand een verrassing dat daardoor de bodem van de schatkist steeds meer zichtbaar wordt. Dit komt ook tot uitdrukking in de daling van de solvabiliteitsratio. Dit is de mate waarin de gemeente in staat wordt geacht om aan de korte en lange termijnverplichtingen te kunnen voldoen. Waar deze bij de jaarrekening 2022 nog een ratio liet zien van 21% (wat al een grote daling was ten opzichte van het jaar ervoor) is deze bij de jaarrekening 2023 verder gezakt naar 17%. Ter vergelijking: Het Gelders gemiddelde solvabiliteitspercentage ligt op 33%.

Met de daling van de algemene reserve is ook het weerstandsvermogen sterk gedaald. Het

weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente in staat is om mogelijke financiële tegenvallers (risico's) op te vangen zonder dat de uitvoering van het beleid in gevaar komt. Dit wordt uitgedrukt in de weerstandsratio. Deze ratio bedroeg bij de jaarrekening 2022 1,7 maar is bij de jaarrekening 2023 gedaald tot de 'matige' kwalificatie van 0,9.

De komst van het ravijnjaar 2026 en de steeds weer terugkerende negatieve resultaten in de afgelopen jaren vragen om een herbezinning op de gemeentelijke uitgaven. Dat is niet nieuw en de urgentie hiervoor wordt gevoeld bij zowel de raad, het college als de ambtelijke organisatie. Dit werd zichtbaar in de afgelopen maanden waarin voorbereidingen werden getroffen om te komen tot een solide kadernota voor 2025. De werkgroep is benieuwd naar de voorstellen die het college hiervoor doet. Zonder hier een advies aan te koppelen staat het voor de werkgroep vast dat het nu aan de raad is om echte keuzes te maken om voor de komende jaren financieel en beleidstechnisch stabiel te gaan worden.

3.2 Versterking van de financiële functie

In de rapportage met bevindingen van vorige jaar uitte de werkgroep haar teleurstelling over het niet eerder opleveren van de jaarstukken. Heel jammer, vond de werkgroep jaarrekening. Een nieuw financieel systeem, het werken met kwartaalrapportages en een Team Financiën dat weer op volle sterkte was zou toch voldoende moeten zijn om het proces rondom het sluiten van de boeken eerder te laten plaatsvinden.
Naar aanleiding van de gevoerde gesprekken past naar de mening van de werkgroep enige nuancering. Want hoewel de formatie binnen het team financiën kwantitatief op orde is, blijkt het kwalitatief toch onvoldoende om de enorme achterstand binnen de organisatie in te halen. Tevens wordt door de antwoorden op een aantal gestelde technische vragen duidelijk dat de verantwoording over een aantal taakvelden niet transparant is waardoor het onduidelijk is hoeveel geld waaraan is uitgegeven. Als voorbeelden noemt de werkgroep de verantwoording van de activiteiten rondom 'Rheden 450' en de exploitatie van de sportaccommodaties.

Zonder inhoudelijk in te gaan op zaken die niet goed gaan is het naar de mening van de werkgroep duidelijk dat dit vraagt om maatregelen. De scheiding van de functie concerncontroller en manager financiën was een stap in de goede richting, maar om goed in control te komen is er meer nodig. Zeker gelet op de huidige situatie met de aanhoudende tekorten en de zware financiële druk. Het verbeteren van de efficiëntie en inzicht in de financiële prestaties is dan meer dan noodzakelijk. Uit de gesprekken blijkt dat hierover in de organisatie hard wordt nagedacht over welke maatregelen hiervoor getroffen zouden moeten worden. Genoemd worden maatregelen op het gebied van budgethouderschap, rekeningschema, het inrichten van de verplichtingenadministratie, processen voor inhuur koppelen aan de formatieve bezetting. Maar ook een goed gebruik van het financieel systeem kan uitkomst bieden, mits alle modules op de juiste wijze worden toegepast.

In dit verband past ook de verwijzing naar de eerder genoemde motie 'Goed plan verdient goede uitvoering en monitoring'. Hierin geeft de raad aan dat hij het belangrijk vindt om de uitvoering van de Programmabegroting te kunnen monitoren zodat op tijd duidelijk is als we uit de pas gaan lopen. Dat kan alleen maar als de financiële functie in de breedste zin van het woord is ingevuld. Dat geldt dus niet alleen voor het team financiën. Dit is iets dat in de genen van elke medewerker zou moeten zitten.

Het is voorbarig om in deze rapportage in te gaan op de plannen die er bestaan om de financiële functie te versterken. Hiervan zijn ook nog geen stukken beschikbaar. Bovendien valt dit buiten de scope van het onderzoek van de werkgroep jaarrekening. Wel wil de werkgroep laten weten dat zij

de urgentie tot het versterken van deze financiële functie deelt. Zij ziet een voorstel daartoe met belangstelling tegemoet.

3.3 Tot slot

Gelet op het voorgaande concludeert de werkgroep dat de jaarstukken een fors negatief resultaat laten zien waardoor, evenals meerdere voorgaande jaren, een forse onttrekking aan de algemene reserve noodzakelijk is. Daarnaast is er door het aanleggen van een voorziening voor het IJsseldistrict ook een aanslag gepleegd op de vrije ruimte binnen de algemene reserve.

De financiële positie van Rheden is nijpender dan ooit en het treffen van maatregelen is meer dan noodzakelijk geworden.
In aanvulling op de in dit hoofdstuk genoemde bevindingen aanbevelingen adviseert de werkgroep om bij het college aan te dringen om:
- additioneel aandacht te geven aan de financiële discipline van de medewerkers,
- zich te houden aan de afgesproken financiële processen,
- te zorgen voor toezicht en handhaving op het gebruik van deze financiële processen;
- te zorgen dat de inrichting van het financieel systeem de financiële processen ondersteunt.

BIJLAGE: OVERZICHT VAN AANBEVELINGEN

1. **T.a.v. de kwaliteit van de stukken:**
   a. Verzoek het college om consistent te zijn bij het gebruik van kleuren bij het al dan niet bereiken van doelen en resultaten;
   b. Verzoek het college om een eindredacteur aan te wijzen die de jaarstukken controleert op helderheid, volledigheid en consistentie;
   c. Verzoek het college om in de jaarstukken integraal te rapporteren over de behaalde doelen en resultaten en wat het heeft gekost, zodat deze meer in samenhang kunnen worden beoordeeld;

   en qua inhoud:
   d. Voer als raad de discussie waarover hij in de jaarstukken gerapporteerd wil worden;
   e. Benut de doorontwikkeling van de Programmabegroting als een goed moment om als raad, college en ambtelijke organisatie in gezamenlijkheid te komen tot duidelijke prestatie indicatoren.

2. **T.a.v. het proces:**
   a. Blijf aandacht houden voor een goede communicatie over de tijdige en volledige aanlevering van de jaarstukken;
   b. Verzoek het college om het controleproces zodanig in te richten dat de accountant met de controlewerkzaamheden kan starten op een dusdanig moment dat de raad uiterlijk 4 tot 6 weken voor de besluitvormende vergadering de beschikking heeft over het controleverslag en de goedkeurende verklaring van de accountant.

3. **T.a.v. openstaande bevindingen en adviezen jaarstukken 2022:**
   a. Verzoek het college om alert te zijn op het geven van een toelichting op overschrijdingen groter dan € 50.000 in alle P&C documenten.
   b. Dring er bij het college op aan om uiterlijk voor het einde van het jaar te komen met een nota herziening reserves en voorzieningen.
   c. Verzoek het college om te komen met een voorstel om de definitie en toetsingscriteria voor grote projecten vast te leggen (bijvoorbeeld in de financiële verordening) alsmede op welke wijze en frequentie de financiële commissie periodiek zal worden geïnformeerd over de voortgang.

4. **T.a.v. openstaande bevindingen en adviezen van jaarstukken vóór 2022:**
   a. Verzoek het college om de raad periodiek te informeren over de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de bevindingen van de accountant en verzoek de TAC om dit op te nemen in de Lange Termijn Agenda.
   b. Verzoek de financiële commissie om de resultaten van de cultuurverandering, in overleg met de betreffende portefeuillehouder/directeur bedrijfsvoering, te agenderen voor een volgende vergadering.
   c. Verzoek, voor zover dit nog niet is gebeurd, om bij de verdere doorontwikkeling van de programmabegroting ook de volgende aanbevelingen mee te nemen:
   - Zorg voor concrete gegevens en kwantitatieve data om inzicht te geven in de impact van de beslissingen voor de inwoners;
   - Voorkom verwijzingen naar eerdere P&C documenten of beleidsnotities of voeg deze bij de stukken.
   d. Blijf als raad kritisch op de financiële beheersing en kijk daarbij zowel naar de effecten van landelijk beleid als de transformatie die lokaal ingezet is.
   e. Kijk samen met het college en de ambtelijke organisatie kritisch naar de huidige staat van de bedrijfsvoering om een breed gedragen verbeterplan te ontwikkelen. Hierbij moeten in ieder geval de risico’s, doorlooptijd en benodigde financiële middelen in beeld worden

gebracht.
f. Neem een standpunt in over de solvabiliteitsratio en de termijn waarop dat moet zijn bereikt.
g. Verzoek het college om uitvoering te geven aan de wettelijke verplichting om periodiek onderzoek te doen naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid en een integraal onderzoeksplan te delen met de deelnemers van het audit comité.
h. Verzoek de financiële commissie om de voortgang van het advies over de jaarstukken periodiek (bijvoorbeeld 3 keer per jaar) te agenderen voor haar vergadering.

5. **En tot slot:**
   Dring bij het college aan om:
   - additioneel aandacht te geven aan de financiële discipline van de medewerkers;
   - zich te houden aan de afgesproken financiële processen;
   - te zorgen voor toezicht en handhaving op het gebruik van deze financiële processen;
   - te zorgen dat de inrichting van het financieel systeem de financiële processen ondersteunt.

gemeente Rheden

Memo

datum	voor	Behandeld door
13 juni 2024	Werkgroep jaarrekening	College van B&W

Onderwerp
Reactie op bevindingen concept jaarrekening 2023

Geachte werkgroep jaarrekening,

Onze dank voor uw duidelijke en volledige terugkoppeling. De afgelopen jaren hebben we samen, met de financiële commissie en de raad, geïnvesteerd in de opzet en leesbaarheid van de bestuurlijke Planning en Controle documenten. Hiermee hebben met elkaar ook de jaarstukken een kwaliteitsimpuls willen geven. Wij vinden het fijn om te lezen dat deze inzet zijn vruchten begint af te werpen en dat we u hiermee beter in staat hebben gesteld om de jaarstukken te duiden.

Desondanks hebben we nog niet alle ambities bereikt die we samen voor ogen hebben. Dit is logisch, want we zijn met elkaar aan het uitzoeken wat de behoefte is en hoe we hier invulling aan kunnen geven. In de financiële commissie van 16 mei 2024 is gesproken over de verdere ontwikkeling van de Planning en Controle documenten aan de hand van een concreet advies. Uw suggesties sluiten hier wat ons betreft naadloos op aan en kunnen binnen dat traject meegenomen worden. Daarbij willen wij de constatering dat het aan de raad zelf is om te bepalen waar hij op gerapporteerd wil worden benadrukken. De raad heeft wat ons betreft een zeer belangrijke rol in het bepalen van de indicatoren, het instrument waarmee we de bestuurlijke doelen meer "SMART" maken en vastleggen waarop de raad wil monitoren.

Qua jaarrekening- en jaarrekeningcontroleproces zijn de stappen die we hebben gezet vooral kwalitatief van aard. De concept jaarstukken 2023 zijn een stuk volledieger dan eerdere jaren, zoals u ook constateert. Ook zijn er zichtbare stappen gezet in de volledigheid van de aanlevering aan de accountant. Helaas zijn deze stappen nog niet voldoende om 4 tot 6 weken voor besluitvormende vergadering over de jaarstukken, u de uitkomsten van de accountantscontrole te kunnen delen. Enerzijds komt dit doordat nog niet alle onderbouwing aan de wensen van de accountant voldoet en anderzijds doordat de jaarrekeningcontrole relatief laat gepland staat. Wij zullen richting de accountant er op aandringen om de accountantscontrole over de jaarstukken 2024 eerder te starten, zodat de uitkomsten eerder bij u beschikbaar zijn.

Wij hebben de gesprekken met de werkgroep jaarrekening wederom als prettig en constructief ervaren. Ook waarderen wij de samenwerking met de raad en de financiële commissie. Het klopt dat wij investeren in het helder krijgen en "managen" van verwachtingen, dit kan echter alleen als de raad en de financiële commissie hier ook voor open staan.

De nieuwe adviezen kunnen wij van harte onderschrijven, onderstaand geven wij per advies onze inhoudelijke reactie:

Advies werkgroep jaarrekening:

- 2.1 Rapportering verschillen groter dan € 50.000
  Uit de stukken is de werkgroep gebleken dat wanneer er sprake is van een tekort, maar elders in het programma sprake is van een overschot, dat dit tegen elkaar wordt weggestreept. Wanneer dit bedrag onder de streep lager is dan € 50.000 wordt daarvan dan door het college geen melding gedaan. De werkgroep is van mening dat door het niet vermelden van deze

verschillen de raad onvoldoende inzicht krijgt in de kosten en baten van een bepaalde activiteit en daardoor minder kan sturen.

Reactie College:
De financiële verordening is hierop aangepast en we zullen aan de hand van de nieuwe financiële verordening handelen. Daarnaast is vanaf de jaarstukken 2023 de rechtmatigheidsverantwoording van toepassing, waarbinnen wij een eigen controle uitvoeren op de begrotingsrechtmatigheid. De resultaten hiervan worden met de gemeenteraad, en desgewenst met het audit comité, gedeeld.

Wat ons betreft kan de status van deze bevinding daarmee op afgerond.

- 2.2 Actualiseren reserves en voorzieningen
  De werkgroep stelt vast dat van een nota reserves en voorzieningen nog niets is gebleken. In de gesprekken die de werkgroep heeft gevoerd is aangegeven dat deze nota voor het eind van 2024 kan worden verwacht. De werkgroep handhaaft derhalve haar bevinding en doet de aanbeveling om bij het college aan te dringen om uiterlijk voor het einde van het jaar te komen met een nota herziening reserves en voorzieningen.

  Reactie college:
  De verwachting was dat we in het eerste kwartaal 2024 een nota herziening reserves en voorzieningen aan konden bieden. Het gaat hier om een grote 'schoonmaakactie' die zorgvuldige voorbereiding vraagt. Dit moet ons instaat stellen om daarna voortaan jaarlijks een update te geven. Helaas hebben we deze ambitie niet gehaald door de focus op de jaarstukken en de kadernota, en schuift deze nota door naar de 2e helft van 2024.

- 2.3 Inzicht in inkomsten en uitgaven accommodaties en projecten
  Ondanks het feit dat hierover binnenkort zal worden gerapporteerd in de eerste Bestuursrapportage doet de werkgroep de aanbeveling om het college te verzoeken om te komen met een voorstel om de definitie en toetsingscriteria voor grote projecten vast te leggen (bijvoorbeeld in de financiële verordening) alsmede op welke wijze en frequentie de financiële commissie periodiek zal worden geïnformeerd over de voortgang.

  De werkgroep jaarrekening vroeg in haar bevinding ook aandacht voor inzage in de exploitatielasten van bestaande accommodaties, waaronder het Biljoenbad. Deze lasten drukken zwaar op de gemeentelijke begroting, maar er bestaat onvoldoende zicht op de inkomsten en uitgaven. Het college geeft in haar reactie aan dat zij voornemens is om eind 2023/begin 2024 met een accommodatievisie te komen, waarin we inzicht geven in de exploitatie van het Biljoenbad. De werkgroep stelt vast dat van deze visie nog niet is gebleken. Zij handhaaft de eerdere bevinding en ziet met belangstelling uit naar deze visie

Reactie college:
Afgelopen jaar is in de financiële commissie afstemming geweest over de over de invulling van de behoefte om geïnformeerd te worden over de voortgang op de "grote projecten". Dit heeft geleid tot een uitbreiding van de bestuursrapportages en de jaarstukken, met een extra voortgangsrapportage op deze projecten.

Aan de hand van een memo van 16 oktober 2023, zijn de volgende criteria voor grote projecten bepaald:

1. *Project- of programmabudget groter dan € 1.000.000,-*
2. *Een doorlooptijd van meer dan 2 jaar*
3. *Het project is gericht op een majeure maatschappelijke ontwikkeling en/of imagoschade*

Deze definitie is nog niet via een raadsbesluit verankerd in de financiële verordening of ander kaderstellend document. We stellen voor in de financiële commissie een passende vorm voor deze verankering te kiezen, waarbij we de eerste ervaringen uit 2024 kunnen meenemen.

We hebben nog steeds de ambitie om met een accommodatievisie te komen, waarin we inzicht geven in de exploitatie van het Biljoenbad. Met de huidige inzichten staat behandeling in het eerste kwartaal van 2025 gepland.

- 2.4 Duidelijkheid over taken die niet zijn uitgevoerd
  Het is voor de werkgroep niet duidelijk welke taken er niet zijn uitgevoerd en wat dit vervolgens betekent voor de beschikbaar gestelde middelen. De werkgroep is van mening dat de huidige stukken op dat gebied niet helder zijn en vraagt hiervoor aandacht voor de jaarstukken voor komende jaren.

  Reactie college:
  Indien een taak niet is uitgevoerd maar nog wel moet worden uitgevoerd in het volgende jaar, dan schuift het resultaat over het kalenderjaar heen. U leest in de stoplichtenrapportage en de tekstuele toelichting bij de programma's per doel en resultaat terug waar dit het geval is.

  Over 2023 is ons voorstel om budgetten door te schuiven zeer terughoudend, als gevolg van de financiële situatie waar wij in zitten.

  Het valt ons op dat er voor is gekozen om de aanbeveling niet op afgerond te zetten en wij zijn benieuwd wat u concreet verwacht om deze aanbeveling als afgerond te beschouwen, naast de ontwikkeling die al is ingezet.

- 2.5.1 Het controleproces loopt te lang door

  Teneinde de raad (nog) beter in positie te brengen om zijn controlerende rol goed te kunnen uitvoeren, adviseert de werkgroep:
  - het controleproces vanaf de jaarstukken 2022 zodanig in te richten dat de accountantscontrole kan starten in de eerste week van april en hierover goede afspraken te maken met de accountant;
  - in de bestuurlijke planning 2023 rekening te houden met een moment waarop de accountant de bevindingen op hoofdlijnen kan toelichten aan de raad, teneinde een open dialoog mogelijk te maken;
  - de raad periodiek te informeren over de wijze waarop het college uitvoering heeft gegeven aan de bevindingen van de accountant.

  Reactie college:
  We onderschrijven dit advies, het college deelt de behoefte om eerder te starten met het controleproces. Zoals we in de inleiding van deze reactie al aangeven zijn de stappen die we hebben gezet vooral kwalitatief van aard. Doordat de concept jaarstukken 2023 meer volledig zijn, bent u als werkgroep jaarrekening beter in staat om de jaarstukken van een advies te voorzien. Daarnaast is de accountant verder in de controle dan in dezelfde periode vorig jaar.

  We hebben echter nog stappen in te zetten om het controleproces zoals beoogd te versnellen. Enerzijds fundamenteel in het op sterkte krijgen van de vakgroep financiën, in een arbeidsmarkt waarin het zeer lastig is om geschikte medewerkers te vinden en te binden. Daarnaast om de financiële functie in de brede zin te versterken. En tot slot, meer concreet, om de controlewerkzaamheden van de accountant in de planning naar voren te halen.

  Voor de jaarafsluiting 2024 sturen we er nog meer op om de werkzaamheden en de afstemming met de accountant naar voren te halen, zodat ook "het staartje" van het proces eerder is afgerond.

- 2.5.2 Cultuurverandering

  Ten aanzien van dit advies overweegt de werkgroep dat de financiële commissie niet de plek is om een brede discussie te voeren over cultuurverandering. De werkgroep is dan ook van mening dat het hier enkel kan gaan om het financiële deel van cultuurverandering, zoals dat bijvoorbeeld het geval is bij de wijze waarop budgetbeheer in de ambtelijke organisatie wordt vormgegeven en de ambitie om te komen tot een coproductie tussen beleid en financiën bij de totstandkoming van P&C documenten.

  Hoewel de werkgroep naar aanleiding van de gesprekken heeft kunnen waarnemen dat er op dit gebied stappen zijn gezet blijft cultuurverandering een punt van zorg. Zeker op het financiële gebied dient hier extra aandacht aan te worden besteed. Dit is dan ook de reden waarop de werkgroep dit advies handhaaft.

  Reactie college
  We hebben de afgelopen jaren een slag gemaakt om het budgetbeheer te professionaliseren. Dit hebben we uitgevoerd naast de reguliere werkzaamheden, vanuit de reguliere budgetten. Wij zien hier een positieve beweging, die we blijvend aandacht geven.

  Daarbij merken wij op dat er meer nodig is voor het 'financiële deel van de cultuurverandering'; verdere ontwikkeling op dit vlak vraagt een investering in de financiële functie in de brede zin. Onze verwachting is dat we met deze investering budgethouders, adviseurs en bestuurders beter in positie brengen en betere prognoses kunnen maken om daarmee te sturen in de veranderlijke context waarin we als gemeente werkzaam zijn.

- 2.5.3 Aanbevelingen rekenkamerrapport over programmabegroting

  De bevinding van de werkgroep om verwijzingen naar eerdere P&C documenten of beleidsnotities zoveel mogelijk te voorkomen is door het college onderkend. Helaas moet

worden vastgesteld dat dat voor dit jaar nog niet is gelukt. Dit advies blijft derhalve gehandhaafd.

Reactie college:
We zijn zeer tevreden hoe het proces van de doorontwikkeling van de programmabegroting samen met de financiële commissie invulling krijgt. We delen de conclusie dat deze doorontwikkeling al mooie resultaten laat zien.

Daarnaast hebben we nog stappen te zetten, dit past ook binnen het groeimodel. Met de kadernota 2025 doen wij een voorstel om in de programmabegroting 2025 weer een stap te zetten, aan de hand van een advies gedragen door de financiële commissie. In dit advies worden de openstaande punten die u aandraagt meegenomen.

Binnen dit gezamenlijke traject hebben we het gros van de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek opgepakt en met deze stap zullen ook de laatste aanbevelingen een plek krijgen. We zijn daarom lichtelijk verbaasd dat deze bevinding de status "nog niet afgedaan" krijgt. Wat ons betreft doet dit geen recht aan de stappen die door ons en financiële commissie zijn gezet.

- 2.5.4 Blijf kritisch op financiële beheersing en kijk daarbij zowel naar de effecten van landelijk beleid als de transformatie die lokaal ingezet is.
  De werkgroep stelt vast dat dit advies is gericht aan de raad zelf. Gelet op de financiële positie van Rheden, voor nu en voor de komende jaren, blijft het belangrijk om de vinger aan de financiële pols te houden.

  Reactie college:
  Het college blijft de financiële situatie van de gemeente Rheden nauwgezet monitoren en de Raad op de reguliere momenten of waar nodig apart te informeren. Mede als gevolg van de rechtmatigheidsverantwoording gaan we voortaan budgetwijzigingen nadrukkelijker aan de raad voorleggen via de bestuursrapportages en eventuele andere raadsvoorstellen – ook waar we conform ons mandaat in het verleden gekozen hebben om de raad enkel te informeren.

- 2.5.5 Verbeterplan bedrijfsvoering
  De werkgroep heeft er begrip voor dat een verbeterproces tijd vraagt voor aanpassing van systemen en werkprocessen. Dat neemt niet weg dat de werkgroep graag meer inzicht zou krijgen in deze verbeterinitiatieven en de stappen die in dit proces zijn en worden gezet. Van een plan waarin deze verbeteringen tot uitdrukking zouden moeten komen heeft de werkgroep nog geen kennis kunnen nemen. Zij handhaaft derhalve haar eerder uitgebrachte advies.

Reactie college:
We begrijpen dat er vragen spelen bij de werkgroep jaarrekening en de financiële commissie over de status van de verbeterinitiatieven gericht op het verbeteren van de financiële beheersing / bedrijfsvoering.

We zullen de leden van de financiële commissie binnenkort, maar uiterlijk voor de behandeling van de programmabegroting, meer gestructureerd meenemen in de verbeterinitiatieven die zijn gestart, de stappen die daardoor al zijn gezet en de stappen die we nog gaan zetten.

- 2.5.6 Doelstelling solvabiliteitsratio
  De werkgroep stelt vast dat de solvabiliteitsratio tweemaal onderwerp van gesprek is geweest in de vergaderingen van de financiële commissie, waarbij een aantal mogelijke scenario's voor een solvabiliteitsratio is toegelicht. Afgesproken was dat door het college een concreet voorstel zou worden gedaan aan de gemeenteraad bij de Kadernota 2024. Hiervan is de werkgroep niet
  gebleken.

  Reactie college:
  Met de financiële commissie zijn er constructieve gesprekken geweest over de gezamenlijke ambitie om de solvabiliteitsratio in 10 jaar te versterken (vanaf 2022). Er lagen twee uitgewerkte opties op tafel: een streefwaarde van 15% of een streefwaarde van 20%.

  In de opmaat richting de kadernota is er met raadsleden verkennend gesproken over de bereidheid om de solvabiliteit te versterken, in relatie tot anders keuzes. Wij houden vast aan onze ambitie om het weerstandsvermogen elk jaar met € 1 miljoen te versterken. Met de kadernota 2025 is dit nog niet gelukt.

  We hebben nog geen keuze gemaakt tot welke streefwaarde we willen gaan, in de financiële positie waarin we nu zitten vinden wij de noodzaak om te gaan sparen belangrijker dan het bedrag waar we op uit willen komen. Het staat de raad vrij tot een andere conclusie te komen.

- 2.5.7 213a onderzoeken
  De werkgroep stelt vast dat door het college is aangegeven dat vanaf 2023 een start zou worden gemaakt met het vormgeven van de zogenaamde '213a onderzoeken' gericht op doelmatigheid en doeltreffendheid. Tot op heden heeft de werkgroep nog niet kunnen vaststellen dat dit daadwerkelijk gebeurt.

  Reactie college:
  We zijn nog bezig met het ontwikkelen van een aanpak voor collegeonderzoeken in het licht van artikel 213a van de gemeentewet. Als gevolg van de benodigde inzet voor de 'solide

kadernota' en met name ook de onduidelijkheid op de rechtmatigheidsverantwoording hebben we hier helaas in 2023 geen prioriteit op kunnen geven.

Overigens is er binnen de aanpak voor de rechtmatigheidsverantwoording ook aandacht voor doelmatig en doeltreffend werken. De aanpak voor de collegeonderzoeken zal hier een aanvulling op zijn.

- 2.5.8 Bespreken voortgang op aanbevelingen werkgroep jaarrekening
  Vastgesteld wordt dat de voortgang van de afhandeling van eerder uitgebrachte adviezen over de jaarstukken is nog geen vast punt is op de agenda van de financiële commissie. De werkgroep adviseert om dit wel te gaan doen.

  Reactie college:
  We omarmen het voorstel om het advies van de werkgroep jaarrekening bij de jaarstukken 2023 en onze reactie daarop te agenderen de financiële commissie.

- Nieuw: a. Verzoek het college om consistent te zijn bij het gebruik van kleuren bij het al dan niet bereiken van doelen en resultaten

  Reactie college:
  We onderschrijven de noodzaak om hier bij de voortgangsrapportages en de jaarstukken nog meer te letten op het zorgvuldig opnemen van de status.

  Daarbij willen wij wel aantekenen dat er een zekere mate van subjectiviteit is, subjectiviteit die deels weggenomen kan worden met eenduidige indicatoren. Hier zijn we allen lerend in.

- Nieuw: b. Verzoek het college om een eindredacteur aan te wijzen die de jaarstukken controleert op helderheid, volledigheid en consistentie;

  Reactie college:
  Uit het proces van de jaarstukken 2023 trekken wij lessen die we meenemen naar de komende P&C documenten. Sinds dit jaar werken we met één redacteur per programma, onze verwachting is dat deze organisatiekeuze een impuls geeft in helderheid, volledigheid en consistentie binnen het programma.

- Nieuw: c. Verzoek het college om in de jaarstukken integraal te rapporteren over de behaalde doelen en resultaten en wat het heeft gekost, zodat deze meer in samenhang kunnen worden beoordeeld;

Reactie college:
We zullen deze aanbeveling meenemen in de doorontwikkeling van de programmabegroting. Daarbij verkennen we met de leverancier van onze P&C applicatie of het mogelijk is om de financiële commissie een aantal alternatieven voor te leggen, zodat we hen meer betrekken in de vorm waarin we het jaarverslag presenteren.

- Nieuw: d. Voer als raad de discussie waarover hij in de jaarstukken gerapporteerd wil worden;

  Reactie college:
  Onze bestuurlijke doelen zoals opgenomen in de programmabegroting worden meer concreet gemaakt met indicatoren. In de programmabegroting 2025 zal er meer nadruk liggen op het benoemen van de zogenaamde maatschappelijk effect indicatoren, die concreet maken wat het effect voor de inwoner is.

  In aanvulling op het advies van de werkgroep jaarrekening, willen we de raad in het bijzonder aandacht vragen voor deze indicatoren. Zodat we samen kunnen zorgen dat hiermee de verwachting duidelijk en concreet is vastgelegd.

- Nieuw: e. Benut de doorontwikkeling van de Programmabegroting als een goed moment om als raad, college en ambtelijke organisatie in gezamenlijkheid te komen tot duidelijke prestatie indicatoren.

  Reactie college:
  Zie vorige aanbeveling.

Tot slot

Als gemeente staan wij voor een grote financiële uitdaging en is het belangrijk dat we onze ambitie in balans brengen met de financiële mogelijkheden. De noodzaak om 'scherp aan de wind te zeilen' maakt dat het op orde hebben van onze financiële beheersing en alles wat daar bij komt kijken nog belangrijker is geworden. Dit vraagt een versterking van onze financiële functie in de brede zin en het duidelijk vastleggen van ambities en verwachtingen daarbij.

Wanneer het spannend wordt is het belangrijk om te kunnen vertrouwen op de instrumenten die we tot onze beschikking hebben. Als college zetten wij ons hier voor in.

Vragen raadsleden over jaarstukken 2023

Toelichting

Hieronder vindt u de antwoorden op de schriftelijke vragen vanuit de raadsfracties over de jaarstukken 2023 (concept versie 26 april 2024).
Ten aanzien van de termijnen geldt het volgende:

1. Schriftelijke vragen gesteld tot vrijdag 17 mei worden uiterlijk maandag 27 mei beantwoord.
2. Vragen die later binnenkomen worden ook later beantwoord.

Technische vragen

Fractie: VPR
Ontvangen op: 15 mei en 16 mei

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
~~1. 1~~	~~Zie "Overzicht voorstellen resultaatbestemming 2023 na DT 18042024"~~	~~In dit document staat de volgende som:~~ ~~Totaal voorstel resultaatbestemming 1.576.000~~ -2.185.093 Rekeningresultaat 2023 -3.761.093 onttrekking aan Algemene reserve € 3.661.093 en aan reserve onderhoud gebouwen € 100.000 ~~Wilt u dit aub nader toelichten?~~	~~Niet meer actueel~~
~~2.~~	~~Zie Jaarstukken 2023 pag 9 Bestemming rekeningresultaat~~	~~Het rekeningresultaat 2023 bedraagt afgerond € 2.185.000 nadelig. We stellen voor om € 75.000 te reserveren voor uit te voeren onderhoud aan Openluchttheater De Pinkenberg. Dit betreft de hiervoor~~	

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		~~in 2023 ontvangen bijdrage van de gemeente Rozendaal. Tezamen met de bestemming van het nadelige rekeningresultaat 2023 betekent dit een onttrekking van € 2.260.000 aan de algemene reserve.~~ ~~Daarmee daalt de algemene reserve van € 6.512.077 naar € 4.252.077. Is dit juist? Als ook de € 1.576.000,- (zie punt 1) ten laste van de algemene reserve wordt gebracht dan daalt de algemene reserve verder naar € 2.6760.77,- Is dit juist! Wilt u dit nader toelichten?~~	
3.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Financiële bestaanszekerheid. Pag 16 Schuldhulpverlening	Pag. 16: minimavoorzieningen: *"Van de gestarte schuldregelingen (in 2020) is nu, binnen drie jaar, 71% succesvol uitgestroomd. 4 schuldregelingen lopen nog."* *Hoeveel schuldregelingen zijn sinds 2020 gestart?*	In de jaren 2020 tot en met 2023 zijn in totaal 315 schuldregelingen tot stand gebracht.
4.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Financiële bestaanszekerheid. Pag 17 Loonkostensubsidie	Pag. 17: Prognose doelgroep loonkosten subsidie. Wilt u deze prognose aub met de raad delen?	De prognose zal met de Raad worden gedeeld, naar huidige verwachting in 2024.
5.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Vitaal en gezond. Pag 18 Schoolverlaters.	Pag. 18: *De oorzaak van de stijging (van het aantal vsv-ers) wordt o.a. gezocht in verlaagde exameneisen,…."* Wilt u deze oorzaak nader duiden?	Tijdens de coronaperiode zijn meer leerlingen en studenten overgegaan dan gebruikelijk, ook wanneer zij voor de coronaperiode het niet hadden gehaald. Qua exameneisen zijn sommige centrale examens op het mbo niet doorgegaan. Voor het voorgezet onderwijs was er de duimregeling: leerlingen konden het cijfer van één vak niet mee te laten tellen. Veel leerlingen en studenten waar

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
			twijfel over was zijn later alsnog uitvallen.
6.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Sociale bassi. Pag 22 Jeugdhulp met verblijf.	Pag 22 "Jeugdhulp met verblijf neemt af. …." Wilt u dit aub kwantificeren?	Het gewenste resultaat is dat de jeugdhulp met verblijf afneemt. Op basis van de meeste recente landelijke gegevens (2022), is in de toelichting aangegeven dat het verschil is toegenomen ten opzichte van het landelijk gemiddelde.
7.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Sociale basis. Pag 22 Jeugdhulp met verblijf.	Pag 22 *Het aantal jeugdigen met pleegzorg/gezinsthuiszorg ten opzichte van het totaal aantal kinderen met jeugdhulp met verblijf is in 2023 51% t.o.v. van 2020 (46%).* Is er een financieel verschil tussen Jeugdhulp met pleegzorg/gezinsthuiszorg en andere vormen van jeugdhulp met verblijf? Kunt u dit verschil aub nader duiden?	Inhoudelijk gezien zijn er verschillen tussen pleegzorg, gezinshuiszorg en andere vormen van verblijf. In de basis is dit afhankelijk van de onderliggende problematiek en zorgzwaarte. Waarbij pleegzorg en gezinshuiszorg de voorkeur hebben ten opzichte van residentiele vormen van verblijf waarin jeugdigen op een leefgroep verblijven. Want in pleegzorg en gezinshuiszorg is sprake van een – zo thuis mogelijke – situatie met vaste opvoeders (de pleegouders of de gezinshuisouders). Daarnaast zijn er ook behandelgroepen. De zorgzwaarte is ook een bepalende factor in de opbouw van tarieven (o.a. aantal jeugdigen in een groep; aantal medewerkers op een groep)

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
			Financieel zijn er dus inderdaad verschillen. Het tarief voor pleegzorg is opgebouwd uit een vergoeding voor pleegouders (die dit als vrijwilligers doen) en de professionele begeleiding van de pleegouders. In het geval van gezinshuiszorg is altijd minimaal 1 van de gezinshuisouders een opgeleide zorgprofessional. Ter illustratie: het tarief van een etmaal pleegzorg ligt rond de € 55,--, terwijl dat voor een zware behandelgroep als Gesloten jeugdzorg op een tarief neerkomt van rond de € 525,-- per etmaal. Uiteindelijk verschillen uitgaven per traject voor een jeugdige afhankelijk van de zorgzwaarte, duur en intensiteit van de ingezette zorg.
8.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Sociale basis. Pag 22/23	*Pag 23 Resultaat: In 2023 werd 96% van de inwoners die bij Incluzio Rheden bekend zijn met een ondersteuningsvraag toegeleid naar het steunsysteem conform het Rhedens Model.* *Door de inzet van Incluzio en door de vele hulp, ondersteuning en activiteiten die door (inwoners) initiatieven worden georganiseerd kan in de sociale basis veel worden opgepakt.*	In 2023 werd 96% van de inwoners die bij Incluzio bekend zijn met een ondersteuningsvraag met deze vraag geholpen binnen de sociale basis. Dit betekent dat de begeleiding door Incluzio of een andere partij in de sociale is opgepakt. 4% van de inwoners zijn door Incluzio doorverwezen naar de

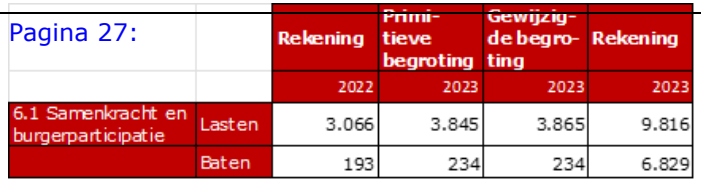
Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		96% bekend met Rhedens Model. Wat zegt dit? Hoe moet dit geduid worden? Dat max. 4% een beroep doet op professionele hulp?	gemeente omdat meer specialistische ondersteuning nodig was.
9.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Pag 23 WMO-geïndicceerde hulp	*Pag 23* *Beoogd resultaat: Een brede en een goed toegeruste sociale basis waardoor niet meer dan 8 % van de Rhedense Inwoners aanspraak hoeft te maken op een Wmo maatwerkvoorziening (t.o.v. 8,05% in 2021).* *Resultaat:* *In 2023 stonden 43.570 inwoners ingeschreven in de gemeente Rheden, daarvan hebben 763 inwoners vanuit de Wmo geïndiceerde hulp ontvangen. Dit is 1,75%.* Wilt u hiermee aangeven dat in twee jaar tijd het percentage inwoners dat geïndiceerde WMO ontvangt is gedaald van 8,05 % naar 1,75%? Ofwel van 8,05 % van 43.525 = 3504 inwoners in 2021 naar 1,75% van 43.470 = 763 inwoners in 2023. Dat is een spectaculaire daling van 2742 aanvragen (75%-80%) in twee jaar! Kunt u dit verklaren?	Per abuis is bij de beantwoording van de doelstelling het percentage van slechts een bepaald onderdeel van geïndiceerde Wmo hulp vermeld. Het totaal aantal inwoners dat in 2023 geïndiceerde Wmo hulp ontvang is 3.927. Dit is 9,01% van in totaal 43.570 ingeschreven.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
10.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Pag 23/24 WMO begeleiding/geïndiceerde hulp	*Pag 23 /24* Beoogd resultaat: Van de totale Wmo uitgaven 2023 wordt maximaal 60% besteed aan Wmo-Begeleiding ten opzichte van 70% in 2018 (afname van 10%). Dit doordat Wmo-Begeleiding nu voor een groot deel onderdeel uitmaakt van de sociale basis. *Resultaat* *In 2023 is 36% besteed aan geïndiceerde Wmo hulp.* Betekent dit dat niet 60% maar slechts 36% van de WMO uitgaven wordt besteed aan WMO-begeleiding?	Het is inderdaad zo dat 36% van de totale Wmo uitgaven besteed worden aan geïndiceerde Wmo begeleidingsproducten
11.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Pag 23/24 WMO begeleiding/geïndiceerde hulp	*Pag 23 /24* Beoogd resultaat: Van de totale Wmo uitgaven 2023 wordt maximaal 60% besteed aan Wmo-Begeleiding ten opzichte van 70% in 2018 (afname van 10%). Dit doordat Wmo-Begeleiding nu voor een groot deel onderdeel uitmaakt van de sociale basis. *Resultaat* *In 2023 is 36% besteed aan geïndiceerde Wmo hulp.* Waar is de resterende 64% van de WMO-uitgaven aan besteed?	Dit gaat over de andere onderdelen zoals hulp bij het huishouden, woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen, mobiliteitshulpmiddelen (denk aan rolstoelen etc), doelgroep vervoer, vervoer naar dagbestedingslocaties en ook zit hier een deel in aan afdracht vanuit de budgetten voor de Wmo aan de opdracht aan de sociale basis om hulp en ondersteuning te bieden.
12.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Pag 23/24 WMO maatwerkvoorziening/ begeleiding/geïndiceerde hulp	*Pag 23 /24* Wilt u aub de (onderlinge relatie van de) termen WMO-maatwerkvoorziening, WMO-begeleiding en WMO-geïndiceerde hulp nader verklaren? En het beoogde resultaat in lijn brengen (qua betekenis) met het behaalde resultaat. Het lijkt er nu op dat appels met peren worden vergeleken.	Wmo maatwerkvoorzieningen is de juridische term voor Wmo geïndiceerde hulp. Het begrip "Wmo maatwerkvoorziening" geeft soms verwarring op de doelstelling om vanuit de Wmo maatwerk oplossingen te bieden. Maatwerk oplossingen bieden kan door enerzijds het verstrekken van een maatwerkvoorziening (of in de volksmond geïndiceerde hulp) of

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
			anderzijds door bijvoorbeeld het inzetten van een algemene voorziening. (de juridische term voor hulp en ondersteuning waarbij een inwoner niet een beschikking van de gemeente nodig heeft maar hulpverlening betreft die voor de inwoner vrij toegankelijk is). De term "Wmo begeleiding" zoals in de jaarstukken gebruikt, betreft begeleiding aan inwoners van 18 jaar en ouder in groepsverband of op individuele basis op basis van een door een Wmo consulent afgegeven "beschikking" (indicatie). Dus dit is een onderdeel van het pallet aan alle Wmo maatwerkvoorzieningen die mogelijk is om te bieden vanuit de kaders van de wet maatschappelijke ondersteuning 2015" en de "verordening maatschappelijke ondersteuning 2023 gemeente Rheden".
13.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Pag 24 WMO	**Beoogd resultaat:** 95% van de aanvragen voor Wmo is binnen de wettelijke vastgelegde termijnen …. is een beslissing genomen op de aanvraag (max. binnen 2 weken). In hoeveel procent van de aanvragen is binnen de wettelijke termijn van 14 dagen een beslissing genomen (en gecommuniceerd)? (dus geen gemiddelde over het hele jaar) ?	In totaal is 6% (165 aanvragen) van de aanvragen buiten de wettelijke besluittermijn van 14 dagen genomen. Het maximaal aantal dagen dat er een besluit genomen is, bedroeg in een casus 169 dagen.

<table>
<tr><th>Nr</th><th>Verwijzing</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Hoeveel overschrijdingen zijn er geweest? En welke uitschieters?</td><td></td></tr>
<tr><td>14.</td><td>Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Pag 24 WMO</td><td>Beoogd resultaat: 95% van de aanvragen voor Wmo is binnen de wettelijke vastgelegde termijnen onderzocht (max. 6 weken)

Wat zijn de uitschieters geweest? (hoeveel dagen/weken)</td><td>1230 meldingen zijn buiten de wettelijke onderzoekstermijn van 42 dagen overschreden. Het maximaal aantal dagen dat er een onderzoek naar een melding werd gedaan bedroeg 256 dagen.</td></tr>
<tr><td>15.</td><td>Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Pag 25 Jeugdhulp</td><td>Beoogd resultaat:
Het aantal doorverwijzingen naar maatwerkvoorzieningen jeugdhulp door huisartsen is in 2023 met 10% verminderd t.o.v. 2021.
Resultaat:
Het aantal doorverwijzingen naar maatwerkvoorzieningen jeugdhulp door huisartsen is in 2023 met 21% verminderd t.o.v. 2021. In samenwerking met huisartsen zetten we in de gemeente Rheden een Ondersteuner Jeugd-Ggz binnen de huisartsenpraktijken in. Dit biedt huisartsen de mogelijkheid te verwijzen naar deze ondersteuner in plaats van direct door te verwijzen naar een specialistische jeugdhulpverlener.

Betekent dit dat ook een vermindering van 21% naar maatwerkvoorzieningen? Immers de POH kan toch ook verwijzen naar specialistisch maatwerk?</td><td>De praktijkondersteuner jeugd-ggz kan na (enkele) gesprek(ken) met ouders en kind tot de conclusie komen dat de inzet van specialistische jeugdhulp nodig is. In dat geval geeft de POH-jeugd-ggz dit advies aan de huisarts. De huisarts is de bevoegd verwijzer die de verwijzing kan uitschrijven. Er is dus geen aparte verwijsstroom vanuit de POH-jeugd-ggz naar specialistische jeugdhulp buiten de huisartsen om.</td></tr>
<tr><td>16.</td><td>Samenleving: Wat heeft het gekost? Pag 27</td><td>Pagina 27:

<table>
<tr><th></th><th></th><th>Rekening</th><th>Primitieve begroting</th><th>Gewijzigde begroting</th><th>Rekening</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>2022</td><td>2023</td><td>2023</td><td>2023</td></tr>
<tr><td>6.1 Samenkracht en burgerparticipatie</td><td>Lasten</td><td>3.066</td><td>3.845</td><td>3.865</td><td>9.816</td></tr>
<tr><td></td><td>Baten</td><td>193</td><td>234</td><td>234</td><td>6.829</td></tr>
</table></td><td>De overschrijding bij de lasten bestaat uit die niet begrote lasten ter hoogte van € 5.961 voor de opvang van asielzoekers en ontheemden (Crisis</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Nr</th><th>Verwijzing</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Wilt u aub de grote verschillen tussen enerzijds de primitieve/gewijzigde begroting en anderzijds de rekening 2023 verklaren?</td><td>Nood Opvang, de Roskam, Tijdelijke Opvang Van Ontheemden).
De overschrijding bij de baten bestaat uit onder andere de niet begrote Rijksbijdragen voor de opvang van asielzoekers en ontheemden (€ 6.035 k) en opbrengsten uit Brede SPUK en hogere opbrengst over de jaren 2022 en 2023 van de inzet van de afdeling Samenleving voor de gemeente Rozendaal (5 348 k).</td></tr>
<tr><td>17.</td><td>Samenleving: Wat heeft het gekost?
Pag 27</td><td><table>
<tr><th>Wat heeft het gekost?
Programma 1: Samenleving</th><th></th><th>Rekening</th><th>Primi-tieve begroting</th><th>Gewijzig-de begro-ting</th><th>Rekening</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>2022</td><td>2023</td><td>2023</td><td>2023</td></tr>
<tr><td>subtotaal lasten</td><td></td><td>84.129</td><td>79.546</td><td>88.242</td><td>94.776</td></tr>
<tr><td>subtotaal baten</td><td></td><td>20.434</td><td>18.278</td><td>22.829</td><td>30.793</td></tr>
</table>
Wilt u aub de grote verschillen tussen enerzijds de primitieve/gewijzigde begroting en anderzijds de rekening 2023 verklaren?</td><td>Naast de onder vraag 16 toegelichte verschillen is onder taakveld 6.1 ook sprake van een groot verschil.
De overschrijding bij de lasten bestaat uit die niet begrote lasten ter hoogte van € 1.021 voor de opvang van ontheemden (Vijverlaan).
De overschrijding bij de baten bestaat uit onder andere de niet begrote Rijksbijdragen voor de opvang van ontheemden (€ 1.897 k).

Voor de verklaring van de overige verschillen verwijzen wij naar de toelichting van de resultaten (als saldo van baten en lasten) zoals die in de Jaarstukken is opgenomen.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Nr</th><th>Verwijzing</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td>18.</td><td>Samenleving: Belangrijkste afwijkingen</td><td>Pag. 28: 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingen zaken.

Wat betekenen de acroniemen OAB eb SMI?</td><td>OAB = Onderwijs achterstandenbeleid.
Het onderwijsachterstandenbeleid is een wettelijke taak van de gemeente. We moeten ten minste zorgen dat peuters met een (risico op een) onderwijsachterstand naar een voorschool kunnen.
SMI = Sociaal medische indicatie.
De SMI is een vangnetregeling waarbij ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag in geval van sociale of medische nood bij ouder of kind een vergoeding krijgen voor kinderopvang.</td></tr>
<tr><td>19.</td><td>Samenleving: Belangrijkste afwijkingen</td><td>Pag. 28: 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingen zaken.
Op OAB en SMI is er een overschrijding van in totaal -/- 256K die voornamelijk te verklaren is uit het feit dat het niet bestede deel van speciale uitkering OAB niet in het resultaat mag vrijvallen maar conform regelgeving moet worden gereserveerd op de balans om OAB-uitgaven voor de komende jaren te dekken.

Pag 149 : In het Verloopoverzicht vooruit ontvangen <u>rijksbijdragen</u> staat voor OAB een vermeerdering met 253K en een vermindering van 288k.

Verloopoverzicht vooruit ontvangen rijksbijdragen
<table><tr><th>Post</th><th>Saldo 1-1-2023</th><th>Vermeer-deringen</th><th>Verminde-ringen</th><th>Saldo 31-12-2023</th></tr><tr><td>OAB</td><td>865.851</td><td>253.528</td><td>288.876</td><td>830.503</td></tr></table></td><td>Wat betreft het verloopoverzicht:
De bedragen van € 865.851 en -/- 83.081 dienen te worden gesaldeerd waardoor de beginstand uitkomt op € 782.770. Hiervan dient een bedrag van € 288.876 te worden terugbetaald aan het ministerie van OC&W. Dat is de afrekening van beleidsperiode 2019-2022. Dit bedrag is overgeheveld naar Schulden o.k.t. en daarom hier als vermindering verantwoord.

Wat betreft de overschrijding:
Het bedrag van de overschrijding van € 256 k bestaat uit twee posten: 1) rijksmiddelen voor OAB (202k) en 2)</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Nr</th><th>Verwijzing</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>Pag 150: Verloopoverzicht vooruit ontvangen <u>subsidies</u> staat een post OAB 2022 extra besteed.

Verloopoverzicht vooruit ontvangen subsidies
<table><tr><th>Post</th><th>Saldo 1-1-2023</th><th>Vermeerderingen</th><th>Verminderingen</th><th>Saldo 31-12-2023</th></tr><tr><td>OAB 2022 extra besteed</td><td>-83.081</td><td></td><td></td><td>-83.81</td></tr></table>
Ik begrijp dit niet. Waar komt de hierboven genoemde 256k OAB overschrijding (op pag 28) vandaan? Kunt u dit verklaren? Hoe moet dit worden geduid?
(overigens zijn de bedragen niet gelijk in de 1e en 4e kolom_</td><td>gemeentelijke middelen OAB en SMI (51k). De rijksmiddelen zijn gelabeld en dat wat in 2023 niet is ingezet is voor 2024-2026 beschikbaar. De overschrijding op gemeentelijke OAB middelen en SMI heeft te maken met een toename aan SMI-aanvragen.</td></tr>
<tr><td>20.</td><td>Samenleving: Belangrijkste afwijkingen</td><td>Pag. 28: 5.1 Sportbeleid- en activering
… de met ingang van 2023 toegekende regeling Brede SPUK (+/+ 339K).

Pag. 28: 6.1 Samenkracht en burgerarticipatie activering
… door de bijdrage van 85K uit de met ingang van 2023 toegekende regeling Brede SPUK.

Pag. 28: 6.2 Wijkteams
….Tevens is hier een bijdrage verantwoord van 65K uit de met ingang van 2023 toegekende regeling Brede SPUK.

De ontvangst van deze Brede SPUK bedragen (339k) resp 81k, resp 65k zijn niet terug te vinden in de het “Verloopoverzicht vooruit ontvangen rijksbijdragen” Waarom?

Pag. 32 Volksgezondheid</td><td>De Brede SPUK-regeling is gestart in 2023. Aan de gemeente zijn middelen toegekend voor een periode van vier jaren waarvan het eerste deel in 2023 is ontvangen. Voor deel van de ontvangen middelen die in 2023 niet zijn besteed (te weten € 194.835) geldt dat ze onder voorwaarden mogen worden meegenomen naar 2024. Na vaststelling van de Jaarstukken en goedkeuring van de SiSa-opgave door het Rijk is duidelijk welk deel van de niet-bestede middelen moeten worden terugbetaald aan het ministerie van VWS.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th>Nr</th><th>Verwijzing</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>In deze laatste post is 194K te verklaren uit het feit dat het niet bestede deel van speciale uitkering Brede SPUK niet in het resultaat mag vrijvallen maar conform regelgeving moet worden gereserveerd op de balans om Brede SPUK-uitgaven voor de komende jaren te dekken.

Zie pag. 149
Volgens het verloopoverzicht vooruit ontvangen rijksbijdragen is dit de enige post die wél is terug te vinden bij Brede Spuk 2023 (194.835 euro). Niet consequent en verwarrend. Graag nadere uitleg.

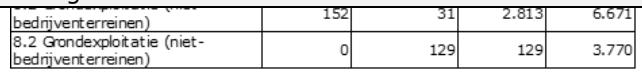
<table>
<tr><td colspan="5">Verloopoverzicht vooruit ontvangen rijksbijdragen</td></tr>
<tr><th>Post</th><th>Saldo 1-1-2023</th><th>Vermeerderingen</th><th>Verminderingen</th><th>Saldo 31-12-2023</th></tr>
<tr><td>Brede SPUK 2023</td><td></td><td>194.835</td><td></td><td>194.835</td></tr>
</table>
</td><td></td></tr>
<tr><td>21.</td><td>Samenleving: Belangrijkste afwijkingen</td><td>Pag. 28: 5.2 Sportaccomodaties
De op dit taakveld verantwoorde personeelslasten zijn hoger dan begroot (-/- 476 K) onder andere door extra inhuur voor schoonmaakwerkzaamheden en toezicht zwembaden mede als gevolg van ziekte. Voor totaalanalyse personeelslasten verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel Personeel & Organisatie.

Hoeveel fte is hiervoor ingehuurd? Is dit structureel?</td><td>Het aantal ingeleende medewerkers bij Sportbedrijf is 13,58 fte. Een deel hiervan is structureel doordat voor het de zwembaden (op afroep) medewerkers wordt ingehuurd als lifeguard en receptiebezetting afhankelijk van het seizoen en de drukte in de baden. Daarnaast is er ook voor gekozen om schoonmaakwerkzaamheden structureel door ingeleende medewerkers te laten uitvoeren.</td></tr>
<tr><td>22.</td><td>Samenleving: Belangrijkste afwijkingen</td><td>Pag. 28: 5.2 Sportaccommodaties
Lagere inkomsten vanuit het Rijk (-/- 105K), grotendeels als gevolg van een lager toegekend bedrag</td><td>Het gaat hier om de Specifieke uitkering Stimulering Sport 2023. Het ministerie</td></tr>
</table>

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		SPUK 2023 doordat het totaalbedrag van alle aanvragen landelijk hoger is dan het uitkeringsplafond. Hierdoor werd het bedrag naar rato verdeeld onder de aanvragers. Deze SPUK 2023 is verder niet terug te vinden in de jaarstukken. Waar is dit te vinden?	van VWS stelt jaarlijks een voorlopige uitkering vast op basis van een op de begroting van bepaalde lasten van Sport in Rheden de hoogte van de uitkering vast. Daarbij houdt zij rekening met de aanvragen van alle gemeenten en het beschikbaar gestelde landelijke budget. Het toegekende (en uitgekeerde) bedrag kan geheel worden verantwoord als bate, waardoor er geen balanspost moet worden opgenomen. Na vaststelling van de Jaarstukken en goedkeuring van de SiSa-opgave door het Rijk wordt de definitieve uitkering vastgesteld. Het verschil komt in het volgende boekjaar terecht.
23.	Samenleving: Belangrijkste afwijkingen	Pag. 28: 5.2 Sportaccomodaties *Lagere inkomsten vanuit het Rijk (-/- 105K), grotendeels als gevolg van een lager toegekend bedrag SPUK 2023 doordat het totaalbedrag van alle aanvragen landelijk hoger is dan het uitkeringsplafond. Hierdoor werd het bedrag naar rato verdeeld onder de aanvragers.* Deze SPUK 2023 is niet terug te vinden in de jaarstukken. Waar is dit te vinden?	Zie antwoord bij vraag 22.
24.	Samenleving: Belangrijkste afwijkingen	Pag. 29: 6.3 Inkomensregelingen **de op dit taakveld verantwoorde personeelslasten zijn hoger dan begroot (-/- 736K) ….**	Gedurende het gehele jaar.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		door onder andere hogere kosten voor functioneel beheer en de extra inzet …… **In welke periode is deze extra inzet gepleegd?**	
25.	Samenleving: Belangrijkste afwijkingen	Pag. 29/30: 6.3 Inkomensregelingen Het deel van de inzet van de gemeente Rheden ten behoeve van de opvang van ontheemden uit Oekraïne, heeft een voordelig resultaat van 855K opgeleverd. Een ander deel van het resultaat is verantwoord in taakveld 6.1. (= 75k) De VNG adviseert om de niet bestede middelen te reserveren voor de jaren na 2023 **Hoe zit dit nu precies? Als dit gereserveerd moet worden dan kan het toch niet als positief worden bijgeteld bij 6.1 en 6.3? Of wel? Aub uitleg.**	In afwijking met het VNG-advies is er niet voor gekozen om de niet-bestede middelen te reserveren. Daarom wordt het nu wel als positief resultaat gemeld bij de taakvelden 6.1 en 6.3. Dit is een politieke keuze
26.	Samenleving: Belangrijkste afwijkingen	Pag. 30: 6.4 Begeleide participatie - • Per saldo lagere lasten voor inburgering (+/+ 319K) door met name lagere kosten (+/+ 174K), de hogere vergoeding dan voorzien die ontvangen is voor inburgering over 2022 (+/+ 123K) en de bijdrage vanuit de gemeente Doesburg. • Hogere personeelskosten (-/- 267K) met name door inzet op inburgering. **Zijn deze punten niet met elkaar in tegenspraak? Wilt u dit aub uitleggen?**	Wat betreft de materiële kosten inburgering is er een positief resultaat. Wat betreft de personele kosten inburgering is er een negatief resultaat.
27.	Leefomgeving: Pag 34 : Wat hebben we bereikt?	Typo in Voorlaatste zin: In de integrale wijkaanpak Stenfert Dieren dragen concrete acties als opfleurdagen en samen eten (door de	Waar 'verkrachting' staat moet inderdaad veerkrachtig staan.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		inwoners van de wijk zelf) bij aan de doelstelling voor **verkrachting** en duurzame wijken en dorpen.	
28.	Bij de programma's staat sectie Welke doelen/resultaten zijn in 2022 gerealiseerd?	Er worden diverse voornemens doorgeschoven naar 2023 e.v. Wat betekent dit financieel? Zijn/worden deze dan ook bijgesteld/verwerkt in de begroting 2023?	Als voornemens doorgeschoven zijn van 2022 naar 2023 (of van 2023 naar 2024) dan is het niet automatisch zo dat budgetten opnieuw beschikbaar worden gesteld. Het overhevelen van budgetten van het ene kalenderjaar naar het andere kalenderjaar is een raadsbevoegdheid en dit vraagt in beginsel een resultaatsbestemming. De resultaatsbestemmingen worden expliciet in de jaarstukken opgenomen.
29.	Leefomgeving: pag. 44, Wooncoach	*De wooncoach heeft 39 hulpvragen opgepakt in 2023 waarvan in totaal 6 tot een verhuizing hebben geleid.* ***Hoeveel (financiële) inzet kost dit?***	De inzet van de wooncoach bedroeg in 2023 € 62.500. Daarvoor zijn 39 hulpvragen opgepakt en óók heeft de wooncoach daarvoor gewerkt aan de ontsluiting en overdracht van kennis over verhuisprocessen en woningaanbod én netwerkvorming tussen woningaanbieders en maatschappelijke organisatie voor senioren.
30.	Bij de programma's staat sectie Welke doelen/resultaten zijn in 2022 gerealiseerd?	Er worden diverse voornemens doorgeschoven naar 2023 e.v. Wat betekent dit financieel? Zijn/worden deze dan ook bijgesteld/verwerkt in de begroting 2023?	Zie graag het antwoord op vraag 28
31.	Leefomgeving: Pag 54	8.2 Grondexploitatie	Het verschil op TV 8.2 bedraagt per saldo € 217K nadelig. Dit is nader toegelicht op pag. 56 en in paragraaf grondbeleid onderdeel 'Resultaten' op pag. 119-120.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		 Wilt u aub de grote verschillen tussen begroting en rekening 2023 uitleggen? (muv IJsseldistrict). Deze zijn niet te vinden in de rest van de jaarrekening (niet in paragraaf Grondexploitatie, bij Vitatron en Dr.Visserstraat)	De grote verschillen bij de lasten (€ 3,8 mln. nadeel) en baten (€ 3,6 mln. voordeel) worden veroorzaakt doordat boekingen mbt complex IJssel District (deel 'Velp tussen Broek en Water') in eerste instantie op de reguliere exploitatie (algemene dienst) waren geboekt in plaats van verwerking in de administratie grondexploitatie. Dit betreft ontvangen provinciale subsidies en bijdragen projectontwikkelaars en gemaakte plankosten. Deze posten zijn gecorrigeerd en als balanspost opgenomen (post 'onderhanden werk' bij vlottende activa).
32.	Mutaties Reserves: Pag 131/132	Grondexploitatie valt toch onder programma Leefomgeving. Waarom staat de mutatie reserve bij programma 3 Bestuur en Organisatie?	De incidentele baat (ad € 2.780K) in tabel bovenaan pag. 132 betreft de onttrekking aan de algemene reserve ten gunste van de exploitatie ter dekking van de storting van hetzelfde bedrag in de verliesvoorziening IJssel District. Voor deze onttrekking is een standaard begrotingspost gebruikt die onderdeel is van programma 3. Handiger c.q. inzichtelijker was geweest om deze baat ook via programma 2 te laten lopen (waar grondexploitatie onder valt).
33.	Pag 149/150 Verloopoverzicht vooruit ontvangen rijksbijdragen	Verloopoverzicht vooruit ontvangen rijksbijdragen: het lijkt erop dat dit overzicht niet compleet is i.c. de vermeerderingen en verminderingen zijn niet alle zichtbaar. Voorbeeld: Brede SPUK 2023	Het overzicht is compleet. Indien er geen vermeerdering of vermindering heeft plaatsgevonden is er geen bedrag

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		Ontbreekt er nog meer informatie?	ingevuld. Het totaal van deze post per 31-12-2023 bedraagt € 3.494.950 en is de som van het saldo per 1-1 plus totale vermeerderingen minus totale verminderingen in 2023.
34.	Pag 149/150 Verloopoverzicht vooruit ontvangen subsidies?	Verloopoverzicht vooruit ontvangen subsidies: Tabel toont enkele negatieve saldi. Worden deze nog na-ontvangen of komen deze ten laste van de gemeente?	Afwikkeling volgt in boekjaar 2024. In het geval er bij de betreffende posten geen aanvullende subsidies worden ontvangen betekent dit deze posten ten laste van de exploitatie worden gebracht.
35.	Pag 155: Reserve SBO wegen	In 2023 is per saldo € 283.584 onttrokken. Vanuit de actualiteitenprogramma is er € 800.000 gestort. Waar komt deze storting vandaan? Wilt u dit aub nader toelichten? En wat is het "actualiteitenprogramma"?	Deze storting vloeit voort uit de 'Actualiteitenrapportage 2021-2024' als onderliggend stuk bij de door de raad op 10-11-2020 vastgestelde Programmabegroting 2021. In deze rapportage is (op pag. 16) beschreven dat – als gevolg van wijziging in administratieve voorschriften – de vrijval van jaarlijkse onderhoudsbudgetten voor wegen gestort wordt in een Reserve wegen ter dekking van kapitaallasten van nieuwe investeringen.
36.	Pag 152/155: Reserve herstructering woongebieden	Waar is het bedrag (vermindering) van € 100.000,- aan besteed?	Dit bedrag is ingezet ter (gedeeltelijke) egalisatie van de kosten op taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening. Deze inzet is conform begroting 2023 (zie PB2023 pag. 130-131 bij reserve woongebieden).

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
37.	Pag 155: Reserve gemeentelijke budgetten	Voeding en onttrekking vindt plaats bij het vaststellen van de jaarrekening. Moet er dan niet eerst een voorstel aan de raad voor komen?	De 'Reserve te besteden gemeentelijke budgetten' wordt gemuteerd op basis van eerder genomen raadsbesluiten. Middelen die nog niet zijn besteed en waar uitvoering loopt en uitgaven nog moeten plaatsvinden worden bij opstellen jaarstukken gestort in deze reserve. Onttrekking aan de reserve vindt vervolgens plaats indien de uitgaven hebben plaatsgevonden. Deze werkwijze is als zodanig de afgelopen jaren toegepast (bestendige gedragslijn).
38.	Voorzieningen pag. 161	Wachtgeldvoorziening: zijn hier in 2024 nog verdere verminderingen op te verwachten?	Ook in 2024 verwachten we nog (in geringe mate) een inzet van deze voorziening.
39.	Pag 103 e.v. Verbonden partijen	Van een aantal Verbonden Partijen is het resultaat 2023 nog niet bekend. (VGGM, STVTGM, Gelders Archief, Connectie). Wanneer zijn deze resultaten in de Jaarrekening 2023 van Rheden verwerkt?	De jaarrekeningen 2023 van de verbonden partijen hebben geen financieel effect op de jaarrekening 2023 van Rheden.
40.	Pag. 103 e.v. Verbonden partijen	Worden de financiële resultaten 2023 van de verbonden partijen verwerkt in boekjaar 2023 of 2024?	Eventuele financiële resultaten 2023 worden meegenomen in 2024.
41.	Pag 106/107 Stichting Veilig Thuis	Klopt het dat er geen jaarrekening van de Stichting Veilig Thuis Gelderland Midden van het **jaar 2022** IS?	Jawel, de gemeentelijke bijdragen over 2022 en 2023 zijn ingevuld o.b.v. de jaarrekening van die jaren.
42.	Pag 108 BVO DRAN	BVO DRAN heeft een positief resultaat van 3.289.000 euro geboekt, hoeveel daarvan komt terug naar Rheden?	Voor Rheden gaat het om een bedrag van € 262.647.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
43.	Pag 108/10 ODRA	Er staat voor ODRA wel een resultaat 2023 vermeld maar waar zijn de jaarstukken ODRA 2023? Zijn op iBABS niet te vinden.	De jaarstukken 2023 van de ODRA vindt u bij de stukken voor de ontwerp-begroting 2025 (dossiernummer 3414).
44.	Pag. 112/113 Connectie	Is er een indicatie van het resultaat 2023 van de Connectie?	Het jaarrekeningresultaat 2023 van de Connectie is ondertussen bekend en bedraagt bijna € 2 miljoen. Dit positieve resultaat vloeit terug naar de gemeenten, Rheden € 320 duizend (17,5%). Zie ook raadsvoorstel 24.41

Fractie: CDA (1e set)
Ontvangen op: 17 mei

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
45.	Pag. 5 Inleiding – Financiële Positie	De cijfers zijn niet best. Echter wordt er gezegd, dat we eerst moeten snoeien en dan verwachten uiteindelijk weer gezond te kunnen bloeien. Met een beetje snoeien komen wij er niet, er moet bezuinigd wordt, waar komt deze berusting vandaan? Wordt de ernst niet gevoeld?	Dit is een politieke vraag voor de behandeling in de oriënterende raadvergadering.
46.	Pag. 6 financiële resultaten	Kan er uitleg worden gegeven hoe de grote verschillen komen tussen de Primitieve begroting, de gewijzigde en het resultaat?	In de jaarstukken lichten we zoals te doen gebruikelijk de verschillen toe tussen de gewijzigde begroting en de gerealiseerde bedragen. Een toelichting op hoofdlijnen staat vermeld bij 'Grootste posten' op pag. 6 en meer in detail bij de programma's bij het onderdeel "Wat heeft het gekost'.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
47.	Pag. 8. Weerstandsvermogen	Kan er uitleg worden gegeven waarom de weerstandsratio toch kan groeien naar 1,0 terwijl de vooruitzichten slecht waren. Is er minder geld uitgegeven dan gepland?	Zie duiding op pag. 9 (conceptversie 26042024): Ten opzichte van de laatste herziening (begroting 2024) is het risicoprofiel gestegen met in totaal € 2,25 miljoen en de weerstandscapaciteit is toegenomen met € 2,8 miljoen. Als gevolg van deze mutaties is de weerstandsratio licht gestegen van 0,8 (stand begroting 2024) naar 0,9 en behoudt daarmee de kwalificatie 'matig'. Zie ook nadere uitleg in paragraaf weerstandsvermogen op pag. 79.
48.	Pag. 8 Opvang Oekraïners	Voordeel bij opvang Oekraïners 930K. Hebben wij te weinig gedaan? Of hebben we hiermee een voordeel?	In 2023 zijn tal van inspanningen verricht voor het opvangen van Oekraïners. De ontvangen rijksmiddelen zijn niet volledig besteed en daardoor is er sprake van een financieel voordeel (geen sprake van een terugbetalingsverplichting).
49.	Pag. 9 weerstandsvermogen	Zijn er reeds plannen gemaakt om dit vermogen te versterken cq te verhogen?	Dit is onderdeel van het traject kadernota 2025 waarin de bestuurlijke wens is verwerkt om een financieel meerjarig perspectief te presenteren met jaarlijkse begrotingsoverschotten (en realisatie ervan dmv toekomstige rekeningoverschotten).
50.	Samenleving, Pag 11. Bullet: Voorkomen Kinderarmoede, ongeacht….	Er wordt hier een gereed kleur gegeven. Echter was is er hier bereikt? Er wordt niets beschreven? Dit geldt trouwens voor meerdere punten. Allemaal groen gekleurd, maar geen antwoord.	De behaalde resultaten (gebruik Gelrepas, gebruik kledingtegoed en gebruik Kindpakket) zijn omschreven op pagina 17. Het resultaat m.b.t. het gebruik van het kledingtegoed is per abuis groen gekleurd: dit gebruik is achtergebleven en moet daarom een oranje score krijgen.
51.	Pag. 14 – Financiële Bestaanszekerheid	Bij financiële bestaanszekerheid was het doel om max 4% van de inwoners financiële problemen te hebben. Er staat een oranje bolletje bij, dus niet gehaald. Wat is dan het huidige percentage?	De GGD meet iedere vier jaar hoeveel inwoners aangeven financiële problemen te hebben. De nieuwe meting wordt in 2024 verwacht. Er is nog geen nieuw percentage beschikbaar.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
52.	Pag. 16 Schuldhulpverlening	Er is een rood bolletje bij een aantal punten van Schuldhulpverlening. Dit u moeten er minstens 200 zijn, maar is blijven steken op 143.. Hoe komt het dat het hierbij is gebleven?	Een mogelijke verklaring dat wij nog niet terug zijn op het niveau van aanmeldingen voor Covid is het positieve effect van de ondersteuningsmaatregelen (zowel lokaal als landelijk) om de energierekening betaalbaar te houden. Daarnaast weten we dat het jaren kan duren tot huishoudens zich aanmelden voor schuldhulpverlening. We blijven inzetten op het verlagen van de drempel naar hulpverlening en op het vergroten van ons bereik (zie antwoord op vraag 53).
53.	Pag. 16 Schuldhulpverlening	Vervolg op vraag 8. Het aantal aanvragen blijft achter bij het doel. Op welke wijze gaat de gemeente het nu anders doen dan eerder? Er wordt geschreven dat er aanpassingen komen, maar welke zijn dit dan en is het überhaupt helder waarom de aavragen achter blijven? Is dit onderzocht? Zou het taalgebruik in de communicatie ook debit hier aan kunnen zijn?	In 2023 is de gemeente gestart met het aanpassen van haar communicatiemateriaal. Zo zijn afgelopen jaar de brieven die worden verstuurd of achtergelaten in het kader van vroegsignalering aangepast. De toon van de communicatie richt zich op het welkom heten van alle inwoners met een vraag over geldzaken. We zetten hierop door in 2024 door onder andere de website aan te passen. We willen daarbij dat inwoners zich zo laagdrempelig mogelijk kunnen aanmelden. We ontwerpen een pagina waar inwoners direct op een aanmeldknop kunnen klikken. Bij aanmelding wordt enkel nog gevraagd om een naam en contactgegevens. In het eerste kwartaal van 2024 is het hele team financiële hulpverlening getraind op de laatste ontwikkelingen binnen het vakgebied; op onder meer de recente wetswijzigingen, wetenschappelijke inzichten en gesprekstechnieken. Doorlopend werkt de gemeente samen met haar ketenpartners, waaronder Humanitas, Incluzio en

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
			Schuldhulpmaatje aan een sluitende keten bij financiële hulpvragen. We werken aan een warme doorverwijzing, goede samenwerking en trekken wanneer dat wenselijk is samen op om de inwoner zo goed mogelijk te ondersteunen. Ook naast de landelijke afspraken over vroegsignalering bieden we actief onze hulp aan inwoners aan. Sinds de energiecrisis krijgen we vanuit de energieleveranciers extra signalen wanneer afsluiting van het energiecontract dreigt. Hierop doen we een extra poging om contact met de inwoner te krijgen, om einde energielevering te voorkomen en mogelijk meer inwoners te bereiken met ons hulpaanbod nu de urgentie bij de inwoner mogelijk wat meer is doorgedrongen. Samen met Vivare werken we aan vergelijkbare afspraken voor huurschulden die zijn opgelopen, om zo verdere escalatie en woningontruiming te voorkomen.
54.	Pag. 18 fin. bestaanszekerheid	90% van de vve kleuters start zonder achterstand in groep 3/ Er is kennelijk een goede meetmethode en lijkt het dus dat het de afgelopen jaren niet is bijgehouden, klopt dat? Er wordt aangegeven een externe partij te benaderen, dat kost geld. Kan er geen best practice gevonden worden bij andere gemeenten?	Gemeenten zijn wettelijk verplicht een resultaatafspraak te hebben en te meten. Met ondersteuning hebben wij deze met kinderopvang en scholen vastgesteld. Hier zat een meetadvies bij voor partners en gemeente. De informatie is op deze wijze bijgehouden, maar in de praktijk is het een tijdsintensieve klus voor alle partijen. Daarnaast is de verwerking van de gegevens lastig. De situatie is uniek in die zin dat alle betrokken scholen en kinderopvangorganisaties met verschillende observatie-instrumenten werken. Er zijn andere voorbeelden van

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
			gemeenten, maar die laten het ook uitvoeren door een externe partij.
55.	Pag. 24 Sociale Basis	95% van de aanvragen voor WMO is binnen de wettelijke vastgelegde termijnen: Uit de toelichting blijkt dat de maximale onderzoekstermijn van 6 weken niet in alle gevallen wordt gehaald. In hoeveel gevallen was hiervan sprake? (mag in percentage of absolute aantallen.	Zie eerdere antwoord op vraag 14
56.	Pag. 27. Wat heeft het gekost?	Waarom zijn de lasten en de baten zo ver van elkaar af? Als ik de lasten lees, is het dweilen met de kraan open. Ook tussen de primitieve en de definitieve zit bijna 15Miljoen verschil	Bij de baten is er ook een groot verschil, te weten 12 mln. Het verschil in het resultaat (= saldo van baten en lasten) tussen de primitieve begroting 2023 en de rekening 2023 is € 0,6 mln. Dit is 1 % van het begrote resultaat van programma 1.
57.	Pag. 29 6.1	Er is een groot verschil bij Samenkracht en burgerparticipatie van 5.951 tussen begroting en rekening. Hoe is dat verschil te verklaren?	De overschrijding bij de lasten bestaat uit die niet begrote lasten ter hoogte van € 5.961 voor de opvang van asielzoekers en ontheemden (Crisis Nood Opvang, de Roskam, Tijdelijke Opvang Van Ontheemden).
58.	Pag. 31(laatste alinea)	Jarenlange onderbudgetering (voor de toegang jeugd. Hoe is dit mogelijk? Is er geen controle op geweest?	Er is uiteraard controle op geweest en aanvullend ook een extern onderzoek om de de juiste formatie (onafhankelijk) te kunnen bepalen. Op basis van dit onderzoek is in de Begroting 2024 de formatie en daarmee het budget opgehoogd.
59.	Pag.35 Vernieuwing omgevingsbeleid.	In 2024 hebben wij een Omgevingsvisie, staat op groen, terwijl dit niet juist is.	U heeft gelijk, dit zou Oranje moeten zijn
60.	Pag. 36 Economische Ontwikkeling	De toelichting bij het blokje economische ontwikkeling is wel erg beknopt. Zeker vergeleken	De toelichting zoals opgenomen beperkt zich tot de doelen die opgenomen zijn in de programmabegroting. De uitvoering van het economische uitvoeringsprogramma is

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		met andere onderwerpen. Is hier niets meer over te melden?	veel uitgebreider. De stand van zaken hiervan zal middels een op een ander moment (beegin 20245) uw raad toekomen.
61.	Pag. 36 Economische Ontwikkeling	Economische ontwikkeling: De ontwikkeling van de werkgelegenheid zal naar verwachting afwijken tov het Gelders gemiddelde. Een oorzaak wordt genoemd namelijk het gebrek aan uitbreidingscapaciteit maar zijn er ook nog andere oorzaken te benoemen en zoja, welke?	Voor de volledigheid wordt gemeld dat de werkgelegenheid in de gemeente Rheden een gunstige ontwikkeling laat zien. Schaarste op de arbeidsmarkt is tevens een belangrijke oorzaak
62.	Pag. 37 Economische ontwikkeling	De ontwikkeling van de werkgelegenheid zal naar verwachting afwijken tov het Gelders gemiddelde. Een oorzaak wordt genoemd namelijk het gebrek aan uitbreidingscapaciteit maar zijn er ook nog andere oorzaken te benoemen en zoja, welke?	Zie beantwoording vorige vraag.
63.	Pag. 37 Circulaire economie	Het afvalscheidingspercentage bedraagt 75%. Halen wij als gemeente dit percentage en zo nee (in de toelichting staat dat we binnen het huidige systeem het maximaal haalbare behalen) moet er dan naar een andere afvalscheidingssysteem worden gekeken?	De 75% afvalscheiding is een doelstelling, geen harde eis. Met het huidige systeem is het lastig om de 75% te halen. In het kader van circulaire economie is niet alleen het afvalscheidingspercentage van belang, maar ook (vooral) de kwaliteit van de gescheiden grondstoffen. Het huidige Rhedense afvalbeleid heeft als doel een hoge kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen.
64.	Pag. 40 Energie en Warmte Transitie	Hoe kun je nu een punt op groen zetten terwijl het nog niet is gerealiseerd. Zoals ik het lees is de bebouwde omgeving van Rheden nu al geheel aardgasvrij, terwijl het streven 2040 is.	De verschillende stappen die gezet moeten worden om tot dit doel te komen staan op groen. We werken dus conform de planning. Uitzondering hierop is de warmtetransitievisie, die loopt vertraging op
65.	Pag. 40 Energie en Warmte Transitie	Idem. In 20240 wekken wij alle energie die wij gebruiken duurzaam op, staat op groen, terwijl dit in feite gewoon oranje dient te zijn.	Het is duidelijk dat met de huidige route van een sterke toename van elektriciteit we binnen de gemeente Rheden onvoldoende ruimte en mogelijkheden hebben om alle energie die we gebruiken duurzaam op te wekken. Op basis

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
			van het huidige beleidskader gaan we de doelstelling in 2040 niet halen. In de nieuwe energievisie zal een strategie worden geboden met een beter gedefinieerde doelstelling.
66.	Pag. 41. Energie en Warmte Transitie	Ik lees dat wij in 20240 niet CO2 neutraal zijn. Klopt dit? En wanneer gaan wij de doelstelling formeel actualiseren?	Als we afhankelijk zijn van alleen zon op daken en niet ook ruimte gaan bieden aan andere methoden van energie opwekken (zoals directe warmte met opslag maar ook meer ruimte voor zonnevelden) dan is het doel voor 2040 niet haalbaar. In de nieuwe energievisie zal een strategie worden geboden met een beter gedefinieerde doelstelling en een haalbare route naar een CO2 neutraal Rheden.
67.	Pag.43 Vernieuwing omgevingsbeleid	Er wordt gesproken van gedragen integrale gebiedsvisies en op basis van het beleidskader Energie en Landschap. Wat en wie wordt verstaan onder gedragen? Inwoners, de raad of belanghebbenden.	Alle door u genoemde betrokkenen
68.	Pag. 43 Volkshuisvesting	Bij volkshuisvesting, er is een toenamen van 46 woningen, Echter ook 11 woningen zijn onttrokken. Waarom haal je deze weg, terwijl er veel vraag naar woningen is.	Soms is het nodig om eerst woningen te slopen voordat er weer nieuwe gebouwd kunnen worden
69.	Pag 44 Volkshuisvesting	Er zijn 39 hulpvragen geweest, waarvan 6 hebben geleid tot 6 verhuizingen. Rechtvaardigt dit de hoge kosten van ong. 64.000 euro (pag 160)	Dit is een politieke vraag, wij verzoeken u deze in te brengen voor de discussie in de gemeenteraad.
70.	Pag. 54 8.2 Wat heeft het gekost	Bij Grond exploitatie is een groot verschil van 3.858 tussen begroting en rekening. Waar komt dit vandaan?	Zie beantwoording vraag 31 VPR.
71.	Pag 66 P&B Overhead	Op Overhead is een groot verschil tussen Primitieve, Gewijzigde en rekening. Ook al staan er verklaringen voor, maar waren deze kosten niet te voorkomen en was het noodzakelijk om dit uit te geven? Je kunt geen feestje vieren als er geen geld is!	Dit is een politiek vraag voor de behandeling in de oriënterende raadvergadering.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
72.	Pag 67 P&B Overhead	Welke grip heeft de organisatie op de Connectie? De kosten zijn namelijk wel erg toegenomen	Naast verantwoording middels de reguliere P & C documenten blijven wij met De Connectie in gesprek via de demand- en supplystructuur en het Opdrachtgeversoverleg (OGO).
73.	Pag 6 Hondenbelasting	Hoe komt het dat dit zo is toegenomen tov de verwachte kosten?	Dit betreft geen toename t.o.v verwachte kosten, maar een hogere werkelijke opbrengst dan geraamd (€ 145K versus € 85K).
74.	Pag. 116	Bij alliander staan veel teksten nog geel gemarkeerd. Is dit bewust of nog niet bekend?	Betreft nog niet bekende informatie ten tijde van opstellen conceptstukken 2023.
75.	Pag. 126 Rechtmatigheidsverantwoording	waarom is deze tekst nu nog niet beschikbaar en pas bij de definitieve stukken	Met ingang van de Jaarstukken 2023 is het College zelf verantwoordelijk voor de controle op de rechtmatigheid van de begroting. Deze controle wordt op basis van de concept jaarstukken 2023 uitgevoerd en is daardoor op moment van schrijven nog onderhanden. Deze paragraaf zal worden opgenomen in de definitieve versie van de jaarstukken. E.e.a. is afgestemd met de financiële commissie.

Fractie: D66
Ontvangen op: 16 mei

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
76.	Algemeen: het is jammer dat er geen nummers aan de resultaten worden gegeven en dat wij	Kunt u dit meenemen in de verdere doorontwikkeling van de stukken behorende bij de P&C cyclus?	We zullen in de voorbereiding van de programmabegroting 2025 onderzoeken of het technisch mogelijk is om doelen en resultaten van een nummer te voorzien, zodat ze makkelijk herleidbaar zijn.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
	niet terug kunnen zien onder welke post een resultaat wordt weggeschreven.		
77.	Algemeen: het merendeel van de posten laat een overschrijding zien van het budget t.o.v. de initiële begroting.	a. Hoe kan het dat budgetten in deze mate worden overschreden? Hoe kan het budgetbeheer per afdeling worden verbeterd?	We proberen bij het opstellen van de begroting en via tussenrapportages de budgetten zo goed mogelijk te ramen. We constateren dat door verschillende oorzaken de geraamde en gerealiseerde bedragen op onderdelen substantieel afwijken. Dit komt deels door de complexiteit van de betreffende begrotingsposten waardoor het niet eenvoudig is om budgetten exact te ramen. Daarnaast werken we aan versterking van de financiële functie in de gehele organisatie. Hiervoor zijn extra middelen nodig. In de kadernota leggen we dit aan de raad voor. Zie ook beantwoording vraag 89.
78.	Fin. bestaanszekerheid: p. 14: '75% van de inwoners (uit de doelgroep) maakt gebruik van een of meer van de minimavoorzieningen'	Hoe veel meer zouden de kosten bedragen als 100% van de inwoners uit de doelgroep gebruik zou maken van alle voorzieningen?	Er zijn verschillende minimaregelingen: de Gelrepas (voor volwassenen en kinderen), de collectieve aanvullende zorgverzekering (gemeentepolis), het Kindpakket, kwijtschelding van gemeentebelasting. De kosten zijn afhankelijk van een aantal factoren waaronder het aantal aanvragen, de pakketkeuze (de gemeentelijke bijdrage is hoger bij de verzekeringspakketten met een uitgebreidere dekking) het bestedingspercentage (in geval van de Gelrepas) en de behoefte van het kind (in geval van het Kindpakket). In de jaarstukken rapporteren we over het bereik/aantal verstrekkingen over het jaar 2023.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
79.	p. 15-16 VVE: Er is een overschrijding van de VVE gelden.	Is het budget voor VVE geoormerkt geld?	Het budget VVE (voor- en vroegschoolse educatie) is onderdeel van het OAB (onderwijsachterstanden beleid)-budget dat door een SPUK wordt gefinancierd. Daarmee is het geoormerkt geld.
80.	p. 18: Het aantal jeugdigen met startkwalificatie is in 2023 minimaal gelijk gebleven aan schooljaar 2020-2021 (78%), via	Resultaat is dat het is gedaald naar 76%. Het staat wel op groen. Is dit een foutje? Wat is de verklaring?	Dit is inderdaad oranje.
81.	***p. 23: In** 2023 geeft 45% van de inwoners die zorgen voor een naaste aan dat dit (helemaal) niet zwaar is. Onder andere door de subsidiëring van Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) en het Raadhuis Velp is er ondersteuning en een loket voor vragen waar mantelzorgers op terug kunnen vallen.*	a. Is dit een goede afspiegeling van de groep mantelzorgers? b. 55% van de mantelzorgers vindt het dus wel zwaar? Mantelzorgers moeten worden geholpen bij het vinden van de weg en worden ondersteund bij het vinden van begeleiding en zorg. Wordt daar ook op ingezet?	a. Deze cijfers zijn opgehaald via het inwonerspanel Rheden Spreekt. Het onderzoeksbureau geeft aan dat met een betrouwbaarheid van 95% en met een foutmarge van 3,83% uitspraken kunnen worden gedaan over de populatie. b. 28% geeft neutraal te staan tegenover de zwaarte van de mantelzorg. 28% geeft aan het zwaar tot erg zwaar te vinden. Bij gemeentelijke subsidieerde voorzieningen zoals; Ons Raadhuis, MVT, onafhankelijke cliëntondersteuning kunnen mantelzorgers terecht voor advies en ondersteuning.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
82.	p. 26 wat heeft het gekost? Samenleving	We hebben meer uitgegeven dan begroot op samenkracht en participatie: 9,816 miljoen uitgegeven, bijna 6 miljoen meer dan begroot. En we hebben ontvangen 6,829 miljoen. En dan wordt er toch gesproken over een overschot van ruim 6 ton? Hoe kan dat?	Voor de berekening van een resultaat (als saldo van lasteb en baten) wordt een vergelijking gemaakt tussen de gewijzigde begroting 2023 en de rekening 2023 (= realisatie). Ten opzichte van het resultaat uit de gewijzigde begroting is het resultaat van € 0,6 mln te melden.
83.	p. 26	We krijgen voor samenleving: 30,793 miljoen, we geven 94,776 miljoen uit. Tekort is dus: 64n miljoen! Dat moeten we dus zelfdekken uit eigen middelen. Hoeveel budget hebben wij om vrij te verdelen?	Voor inzicht in het budget dat vrij te verdelen is verwijzen we naar de Baten die bij programma 3 zijn verantwoord.
84.	p. 26 er staat –61.687	Moet dit niet zijn: 61.688?	Mogelijk een effect van de (geautomatiseerde) afronding.
85.	p. 28 sportaccommodaties	De personeelslasten zijn hoger dan begroot (- 47l5 k) onder andere door inhuur voor schoonmaakwerkzaamheden, toezicht zwembaden a.g.v. ziekte. Dit is een groot verschil. Hoe is dit concreter te verklaren?	Het aantal ingeleende medewerkers bij Sportbedrijf is 13,58 fte. Een deel hiervan betreft de voor het de zwembaden (op afroep) ingehuurde medewerkers (zoals lifeguard en receptiebezetting) benodigd om de noodzakelijke bezetting te krijgen voor het exploiteren van de sportaccommodaties mede gezien geldende regelgeving rond toezicht.
86.	6.1 samenkracht en burgerparticipatie:	Onderschrijving komt alleen door een forse stijging van de baten. Er is veel meer uitgegeven dan initieel begroot. Hoe kan dit?	Zie vraag 16.
87.	P. 81 Netto schuldquote	De netto schuldquote is verbeterd naar 58% in 2023. Hoe kan dat als onze financiële situatie niet is verbeterd?	De netto schuldquote komt uit op 58% en daarmee op een gelijk niveau van de jaarrekening 2022 (59%). Ten opzichte van de begroting 2023 (97%) is er sprake van een

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
	(schuldlast tov eigen middelen)	Hebben wij schulden afgelost?	verbetering. De schuldquote wordt uitgedrukt in een % van het saldo van de netto schuld (=schulden minus vorderingen) t.o.v. de totale opbrengsten. De netto schuld was begroot op € 133 mln en is op rekeningbasis € 93 mln. Dit voordeel van € 40 mln komt o.a. doordat er rekening was gehouden met het aantrekken van een langlopende lening ad € 15 mln in 2023. Dit bleek niet nodig in 2023 en is pas begin 2024 afgesloten. Ook de omvang van de vlottende schulden (< 1 jaar) is lager dan ingeschat (begroot 34 mln versus rekening 21 mln). Daarnaast is op rekeningbasis sprake van € 14,6 mln aan overlopende activa die niet in de geprognosticeerde balans is opgenomen. Tevens zijn de werkelijke totale opbrengsten afgerond € 25 mln hoger dan geraamd (€ 162 mln R2023 versus € 137 mln B2023). Dit komt vooral door hogere opbrengsten verdeeld over tal van posten bij programma 1 (± 13 mln) en programma 3 (± 8 mln).
88.	p. 137: Bij de passiva staat een post vooruitontvangen subsidies	a. Heeft u een voorbeeld van vooruitontvangen subsidies? B. Bestaat er een risico dat wij deze terug moeten betalen?	Ad a: Deze post (totaal € 5.484K) staat gespecificeerd op pag. 150-151. Ad b: Dit zou kunnen, maar is niet de verwachting.
89.	Algemeen	Budgetten zijn bijna allemaal overschreden. Wat gaat u er aan doen meer financieel besef bij de verschillende afdelingen en budgethouders te krijgen, zodat zij de budgetten niet meer overschrijden?	Voor de specifieke maatregelen voor 2024 bent u door het college geïnformeerd aan de hand van de raadsinformatiebrief Maatregelen financiële beheersing 2024.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
			De urgentie om de financiële functie in de brede zin (financiële beheersing) wordt onderkend. In de kadernota 2025 en de 1e bestuursrapportage 2024 leest u een voorstel om hier nadere invulling aan te geven.
90.	algemeen	Na 2015 hebben wij altijd het principe gehanteerd: geld voor tekorten zoek je in het eigen domein. Dit principe lijkt ergens verlaten te zijn. Wanneer is dat geweest en waarom?	Dit uitgangspunt is zeker van toepassing. In beginsel worden tekorten opgelost binnen het budget (taakveld). Wanneer dit budget niet toereikend is om de taken op te pakken is de eerste blik is binnen het begrotingsprogramma (domein), lukt dit niet dan verbreden we de blik naar de totale begroting. Deze werkwijze leest u ook terug in de raadsinformatiebrief *Maatregelen financiële beheersing 2024*, die recent met de raad is gedeeld.
91.	algemeen	Worden er prioriteiten gesteld over wat wel en niet (meer) kan?	Voor de specifieke maatregelen voor 2024 bent u door het college geïnformeerd aan de hand van de raadsinformatiebrief Maatregelen financiële beheersing 2024. Daarnaast constateren we dat het noodzakelijk is om fundamentele keuzes te maken in wat we als gemeente doen en hoe we hier invulling aan geven om de gemeente die we willen zijn, weer in balans te zijn met de gemeente die we kunnen zijn. Via de kadernota 2025-2028 en later dit jaar de programmabegroting 2025-2028 worden deze keuzes aan u voorgelegd.
92.	p.14: 'een steeds kleiner deel van ons bijstandsbestand is	Hoe kan dat? Moeten wij niet inzetten op maximale arbeidsparticipatie?	De huidige doelgroep in de bijstand is veranderd, onder andere door de aanhoudende arbeidsmarktkrapte. Zoals ook in de raadsbrieven Sociaal Domein te lezen, zien we momenteel dat steeds minder inwoners in de bijstand de

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
	bemiddelbaar naar werk'.		stap naar werk kunnen zetten, vanwege diverse problematieken. We zetten in op meedoen naar vermogen, waarbij het zo is dat voor de huidige doelgroep in de bijstand eerst nog veel begeleiding en participatie nodig is, voordat arbeidsparticipatie in beeld komt.
93.	*p. 17: Voor volwasseneneducatie bekostigen we formeel aanbod (bij Rijn IJssel) en non-formeel aanbod (bij de Zoomerij en Incluzio) uit regionale middelen. Alleen de aanmeldingen voor de cursussen 'Voor 't zelfde geld' en 'Taalklas op de computer' waren in 2023 minder bezet. Dat vraagt in 2024 om nader onderzoek om passender aanbod te bieden op de thema's geld en digitale vaardigheden'*	Nader onderzoek naar passender aanbod gaat weer extra geld kosten in een tijd dat wij goed moeten budgetteren. a. Is het niet vreemd om hier geld voor uit te trekken, te meer omdat wij al veel aanbod hebben dat wel goed wordt bezocht? Zou het kunnen dat er aan deze cursussen misschien geen behoefte was en dat deze genoemde cursussen dus wellicht geschrapt kunnen worden?	Het nadere onderzoek betreft het in gesprek gaan met partners die werken met laaggeletterde inwoners en vraagt geen extra geld. De cursussen bevatten een aanvulling op vaardigheden; digitaal en financieel. Deze komen in de andere cursussen minder aan bod. Het kan zijn dat er geen behoefte is aan de cursussen. Dat de naam van de cursussen afschrikt, of de lengte van de cursus. Daarom het nadere onderzoek. De vraag lijkt er qua financiën en digitale vaardigheden te zijn na een eerste rondgang. Vanuit de regio zijn middelen beschikt aan het taalhuis om deze cursussen uit te voeren. Anders moeten middelen terug naar de regio. Daarom is het beter nu te kijken wat passender aanbod zou zijn om te zorgen dat er deelnemers komen.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
94.	p. 18: VVE: '*Er blijkt een andere manier van dataverzameling en verwerking nodig. De werkwijze is te arbeidsintensief en complex voor alle partijen (kinderopvang, school, gemeente) om door te voeren. We gaan een externe partij vragen deze resultaatafspraak te meten'*	Wat zijn de extra kosten voor het vragen van een externe partij? Weegt dit op tegen de meerwaarde van zo'n onderzoek?	We hebben een wettelijke taak in het vaststellen en meten van resultaatafspraken. De extra kosten worden nog opgevraagd. De kosten worden dan gedekt uit de gelabelde rijksmiddelen voor onderwijsachterstanden. Hierbij kunnen we sowieso een lagere frequentie hanteren. Bijvoorbeeld om de uitvraag niet jaarlijks maar tweejaarlijks uit te voeren.
95.	p. 18: Aantal vroegtijdig schoolverlaters is gestegen in Rheden. Oorzaak wordt gevonden in verlaging exameneisen.	Een verlaging van exameneisen lijkt ons tegenstrijdig met een stijging van vroegtijdig schoolverlaters. Hoe verklaart u deze samenhang?	Zie vraag 5.
96.	p. 16: Vroegtijdig schoolverlaters: actie is het	Ons inziens is het stimuleren op schoolaanwezigheid niet de oplossing. Moet er voor deze kinderen niet wat worden veranderd aan het pedagogisch klimaat	De gedachte is dat geen enkele leerling of student van de één op de andere dag uitvalt of een thuiszitter is. De inzet op schoolaanwezigheid is een regionale beweging van

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
	stimuleren m in te zetten op schoolaanwezigheid om thuiszitten en vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen.	op school en het aanbod op school. Moet het stimuleren van scholen niet veel breder plaatsvinden? Bijvoorbeeld door scholen te stimuleren creatiever te denken en op andere wijze tegemoet te komen aan de behoeften van deze leerlingen? Want ziet u onder het stimuleren van schoolaanwezigheid?	onderwijs (scholen en samenwerkingsverband) en gemeenten. Het betekent dat scholen aandacht hebben voor de individuele leerling, contact zoeken bij verzuim en zorgen dat een leerling zich gemist voelt.
97.	Sport, p. 19: vervanging kunstgrasvelden	Fijn dat de kunstgrasvelden met vervuilende rubber kogeltjes vervangen gaan worden. Welke alternatieven gaat u onderzoeken? Wij hopen op natuurlijk gras of natuurlijke infill waarvan bewezen is dat het geen risico's veroorzaakt voor natuur en mens. Hoopt u dat met ons?	Wij zijn momenteel aan het onderzoeken welke grassoort (en kunstgrassoort) de beste keuze is per veld en sportpark. Waar we natuurgras kunnen gebruiken, heeft dat onze voorkeur. Maar we moeten bij de keuze verschillende aspecten in ogenschouw houden: o.a. kosten, belastbaarheid/capaciteit, speeleigenschappen, onderhoud, effect op milieu, wetgeving. Gebruik van rubberkorrels is bij de vervanging sowieso geen optie meer vanwege het Europese besluit dat deze infill vanaf 2030 niet meer gekocht/verkocht mag worden. De markt is erg in ontwikkeling qua soorten kunstgras en infill en de ervaringen met diverse typen velden en infill lopen uiteen. De komende maanden starten we hiervoor een analyse en uitwerking van scenario's op, dat doen we in samenspraak met verenigingen die de velden gebruiken.
98.	p. 22: '*Het percentage inwoners dat voorzieningen en activiteiten kent in de sociale basis*	a. Hoeveel wordt er gebruik gemaakt van de activiteiten en ondersteuning die de gemeente subsidieert? b. Blijven dezelfde mensen langdurig komen?	a. Dit zijn laagdrempelig, vrij toegankelijke en dichtbij de inwoners beschikbare voorzieningen. Juist vanwege de vrije toegang en laagdrempeligheid worden niet alle deelnemers en bezoekers

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
	zoals dorpshuizen, MVT, Bibliotheek en Incluzio is toegenomen. De inzet van bijvoorbeeld Incluzio, een online en offline sociale kaart, het sociaal cafe, draagt hieraan bij. De vele activiteiten en ondersteuning die aangeboden wordt vanuit verschillende partijen die de gemeente subsidieert'	is er sprake van onderbezetting van sommige activiteiten?	geregistreerd. Daarom zijn exacte cijfers niet beschikbaar. b. Ja. Van onderbezetting is geen sprake, want deze activiteiten worden georganiseerd ter ondersteuning van inwoners.
99.	p. 23: het verschil tussen het jeugdzorggebruik in Rheden en het landelijk gemiddelde is gedaald	Ons inziens kan dit verschillende oorzaken hebben en hoeft dit niet te betekenen dat het beter gaat met onze jeugd. Krijgt u signalen dat meer mensen particulier hulp zoeken omdat het heel moeilijk is geworden via de gemeente de gewenste hulp te krijgen?	Het staat mensen in Nederland vrij om particulier gebruik te maken van hulpverlening. De gemeente beschikt niet over gegevens over aantallen mensen die particulier gebruik maken van jeugdhulp. Het beeld dat het moeilijker is geworden via de gemeente te krijgen, herkennen we niet. Wel zien we dat de lokale toegang (jeugd) de afgelopen jaren qua budgettering onderbezet was. Hiermee stond de dienstverlening om tijdig alle hulpvragen in behandeling te nemen onder druk.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
			Om dit recht te zetten, is in de programmabegroting 2024 het budget voor toegang (jeugd) naar boven bijgesteld.
100.	p. 38, inrichting en beheer openbare ruimte: De gemeente Rheden streeft met haar openbare verlichting veiligheid voor haar inwoners na.	Zijn er nog meer doelstellingen met openbare verlichting? Wij denken aan het verminderen van lichtvervuiling. Speelt dit ook een rol in de besluitvorming?	Op dit moment zijn er niet meer doelstellingen.
101.	p. 51: 'input leveren en toetsen op ontwikkelingen en planvorming inzake goederenvervoer over de IJssellijn'	Is deze doelstelling niet te beperkend gesteld? Zou het u niet helpen als wij de doelstelling zouden aanscherpen? Bijv: wij gaan actief overlast tegen en doen er alles aan om het goederenvervoer over het spoor terug te dringen?	Als dit gewenst is kunt u dit als raad zelf voorstellen.

Fractie: VVD (1e set)
Ontvangen op: 17 mei

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
102.	Algemeen De omschrijving van de resultaten zijn op een groot	Is het mogelijk om deze aanbevelingen in jaarrekening 2024 verder op te pakken en te implementeren? Mogelijk in samenhang met verdere doorontwikkeling van de programma begroting?	Bedankt voor de suggesties. We zullen deze meenemen in de doorontwikkeling van de programmabegroting.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
	aantal plaatsen niet concreet en veelal heel vaag omschreven. Ook is er op een groot aantal plaatsen geen relatie te leggen tussen de gebruikte kleuren bij gerealiseerde doelen en resultaten. Voor doelen waarin 2023 geen resultaten worden gegeven is de kleur groen erg verwarrend. Wil laten zou betere weergave zijn		
103.	De jaarrekening is heel uitgebreid (187 pagina's) en daarnaast is de opbouw lastig te volgen. Door het los beschrijven van doelen, resultaten en kosten is het voor de lezer veel werk.	Is het mogelijk om bij volgende jaarrekening de overzichten te combineren waardoor leesbaarheid gaat toe nemen? Is het mogelijk om in samenspraak met de raad te onderzoeken of de huidige rapportage vorm nog voldoet aan de wensen van de raad (doorontwikkeling programmabegroting?) ?	Dat is zeker mogelijk, we hebben juist voor deze vorm gekozen om de jaarstukken meer toegankelijk te maken zodat de lezer zelf het juiste abstractieniveau kunnen kiezen. Daarbij lopen we tegen de beperkingen aan de deze vorm (afdrukbare variant) met zich meebrengt, desalniettemin zullen we in afstemming met de financiële commissie de weergave van de jaarstukken 2024 herzien.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
104.	Op een aantal plaatsen wordt aangegeven dat de doelen niet in 2023 worden gerealiseerd maar doorgeschoven worden naar 2024 e.v.	In de jaarrekening wordt niet helder aangegeven dat de gereserveerde budgetten niet worden doorgeschoven naar 2024maar dat de doorgeschoven doelen/resultaten zullen worden gedaan binnen de bestaande budgetten voor 2024. Dit werd duidelijk in de bijeenkomst van 15 mei. Hoe is het mogelijk dat binnen de programma begroting van 2024 nog ruimte kan worden gevonden om deze uitgestelde resultaten/activiteiten toch te kunnen realiseren?	Goed om te lezen dat deze vraag in de technische vragenronde afdoende is beantwoord. De exacte invulling zal verschillen per beleidsveld. In het algemeen zal er worden gezocht naar manieren om hetzelfde doel voor minder kosten te realiseren. Overigens geldt dit uitgangspunt niet voor projectbudgetten, hiervoor wordt een meerjarig budget beschikbaar gesteld. Meer hierover leest u terug in de rapportage grote projecten, een bijlage op de verantwoordingsdocumenten die vanaf de 1e bestuursrapportage 2024 wordt opgenomen.
105.	Pag 16 Schuldregelingen	Hoeveel schuldregelingen zijn er sinds 2020 gestart en hoeveel zijn er binnen de gestelde termijn afgehandeld?	In de jaren 2020 tot en met 2023 zijn in totaal 315 schuldregelingen tot stand gebracht. Schuldregelingen gestart voor juni 2023 duren vaak 3 jaar. Per juni 2023 heeft een wetswijziging plaatsgevonden waardoor schuldregelingen vanaf dat moment vaak 1,5 jaar duren. De verkorte doorlooptijd betekent voor de gemeente zelf dat het werk in een kortere tijd moet worden uitgevoerd. Waar we voorheen 3 jaar met de inwoner konden toewerken naar financiële zelfstandigheid moet dit nu binnen 1,5 jaar. Van de gestarte schuldregelingen (in 2020) is nu, binnen drie jaar, 71% succesvol uitgestroomd. 4 schuldregelingen lopen nog. Van de schuldregelingen gestart vanaf 2021 loopt een groot deel nog. Wij kunnen nog geen uitspraken doen over de verdere afhandeling.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
106.	Pagina 27 taakveld 6.1	Waar komt het grote verschil aan zowel de baten als lasten kan vandaan?	Zie vraag 17.
107.	Pagina 28 taakveld 4.2	Gebruik van afkortingen welke niet worden uitgelegd maakt het lezen lastig (OAB en SMI). Het verschil van 256 K is niet toegelicht. Wat is hier de oorzaak van? Ook staat vermeld dat over gebleven budget gebruikt moet worden voor dekking van kosten van komende jaren. Dat klinkt als egalisatiereserve? Is dat zo en waarom is deze dan niet opgenomen in de overzichten?	Zie vragen 18 en 19
108.	Pagina 80	Netto schuldquote is bij jaarrekening gedaald tot 58% terwijl bij (gewijzigde) begroting deze nog op 97% stond. De algemene reserve is echter afgenomen ten opzichte van afgelopen jaren. Gaarne toelichting hoe dit in elkaar zit met daarbij graag de methode en gebruikte cijfers.	Zie toelichting op vraag 87 van D66.

Fractie: CDA (2e set)
Ontvangen op: 16 mei

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
109.	p. 27	bij punt 6.1 (samenkracht en burgerparticipatie) is er een groot verschil tussen begroting en rekening (5.951k). Wat verklaart dit verschil?	Zie vraag 17.
110.	P. 61	het stuk over kansengelijkheid en inclusie is niet ingevuld.	Dit wordt nog toegevoegd.

Fractie: GroenLinks
Ontvangen op: 17 mei

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
111.	Meerdere plekken in de teksten	Op meerdere punten in de rapportage wordt verwezen naar 450 jaar Rheden, zowel wat betreft kosten als materiele en immateriële opbrengsten. Gelet op de hoogte van de kosten is voor ons des te relevanter dat ook sprake kan zijn van een duurzame investering. *Kunt u aangeven wanneer een evaluatie 450 jaar Rheden wordt uitgevoerd. Met daarin naast een financiële evaluatie ook toelichting bij kwantitatieve en kwalitatieve duurzame resultaten.*	In de zomerperiode 2024 wordt een evaluatie uitgevoerd van het programma Rheden 450 jaar door de projectgroep en de bestuurlijke opdrachtgevers. Deze evaluatie betreft zowel een impact als financiële evaluatie. Duurzaamheid van de effecten zal worden geëxpliciteerd in o.a. versterking van de sociale cohesie en vergroening van de leefomgeving.
112.	Pagina 16	op pagina 16 staan verschillende beoogde resultaten over schulddienstverlening. *Welke inspanningen heeft het college verricht om deze resultaten te behalen?*	Zie antwoord op vraag 53 van het CDA.
113.	Pagina 22	Op P 22 scoort de PKI 'bekend met het steunsysteem' goed, dat wil zeggen 75% en is groen gekleurd. Dit betreft dan de groep die Incluzio heeft gevonden en op gesprek zijn geweest over vermoedelijk een hulpvraag. Dit geeft geen indicatie over de effectiviteit van de ondersteuning, is de benodigde hulp gevonden en het 'probleem' opgelost. *Kunt u aangeven of/ welke kpi's / kengetallen beschikbaar zijn om inzicht te geven in de*	Met Incluzio zijn een aantal KPI's afgesproken, ook over de waardering van de ondersteuning. Zij rapporteren elk half jaar over deze afgesproken KPI's. De laatste rapportage is te vinden op Transformatie in individuele begeleiding en ondersteuning zichtbaar: van individueel naar collectief - Incluzio Rheden

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		effectiviteit van 'het steunsysteem' en de doorverwijzingen door Incluzio?	
114.	Pagina 24	Op p 24 worden WMO wachttijden aangegeven. In de mondelinge toelichting werd aangegeven dat onderscheid wordt gemaakt naar drie taakvelden. Ook dat voor huishoudelijke hulp sprake is van een onverwachte stijging waardoor de termijn weer langer is geworden. Daarnaast geeft de Adviesraad aan dat soms sprake is van een wachttijd van zes maanden. *Kunt u aangeven* *wat de gemiddelde en extremen van wachttijden voor behandeling van aanvragen waren voor de drie taakvelden in 2023* *wat de gemiddelde en extremen van wachttijden waren voor het verstrekken van voorzieningen (in vervolg op toegekende beschikkingen)* *welke factoren de onverwachte stijging van huishoudelijke hulp veroorzaken en wat hiervan de financiële consequentie is* *wat de prognoses zijn voor de drie taakvelden in 2024 (op basis van de eerdere ervaringen zoals aangegeven in de jaarstukken 2023)*	Bij melding wordt weliswaar de vraag van de inwoner geregistreerd in onze ICT systemen, maar niet zo specifiek middels systeemvelden waarmee wij nu een sluitend antwoord kunnen geven op de vraag om per hoofdtypen de gehaalde onderzoekstermijnen vast te stellen. Dat kunnen we alleen op basis van alle Wmo meldingen. Het antwoord op vraag gemiddelde termijnen alle Wmo vragen zijn gegeven in verantwoording jaarstukken 2023. Het benoemen van gemiddelde wachttijden welke inwoners ervaren bij gecontracteerde zorgaanbieders is niet representatief voor wat inwoners soms als beleving hebben. Het kan per jaargetijde verschillen. Bijvoorbeeld rond de zomerperioden is vaak het starten van hulp bij het huishouden minder snel mogelijk dan in andere maanden. Het kan soms echt per aanbieder verschillen en soms ook nog op wijkniveau. Onze consulenten zoeken altijd, in overleg met inwoners, naar een passende aanbieder die zo snel als mogelijk kan starten. Wij zien vooral als effect van inzet tijdelijk personeel bij het verwerken van aanvragen hulp bij het huishouden, dat hiermee ook de uitgaven stijgen voor de inzet van deze vorm van hulp. Een prognose voor 2024 voor behalen termijnen voor jaar 2024 is zeer speculatief omdat het samenspel van vele complexe factoren van invloed zijn op wel of niet behalen van deze doelstelling.
115.	Pagina 31	Op P 31 wordt gemeld dat naar aanleiding van de rapportage Berenschot (en het benchmarkonderzoek)	We hebben Berenschot gevraagd te onderzoeken of de formatie voor de uitvoering van WMO-taken, taken

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		de formatie is aangepast. Door Berenschot zijn nog meer punten genoemd in haar advies. *Kunt u (mede in relatie tot de Koersnota) aangeven of, op welke wijze, de expliciete adviezen van Berenschot door het college worden overgenomen? Of waarom niet?*	jeugdzorg en beleidszaken Samenleving toereikend is voor een gemeente met onze omvang. Concreet gaat het dus over de teams WMO, team jeugd, SMP en team beleid Samenleving. Op basis van dit benchmarkonderzoek is voor de teams WMO en Jeugd een formatie uitbreiding ingediend bij de begroting 2024 e.v en deze claim is ook gehonoreerd door uw raad. In het kader van het benchmarkonderzoek heeft Berenschot ons geen adviezen gegeven, het was een gerichte uitvraag naar de noodzakelijke formatie voor beleid, en WMO- en jeugdzorg. Voor de volledigheid vermelden we dat recent door bureau Berenschot een onderzoek is uitgevoerd met als doel nadere besparingsmogelijkheden in het Sociaal domein te vinden. De aanbevelingen uit dit onderzoek zijn integraal overgenomen in de bezuinigingsvoorstellen die ook naar uw Raad toekomen.
116.	Pagina 35, 43	Op p 35 wonen. (en P 43) wordt aangegeven ` Helaas kost het veel tijd voor nieuwe projecten om gerealiseerd te worden. Er worden nog te weinig woningen toegevoegd om de ambitie van minimaal 810 t/m 2030 te realiseren.' Eerder is aangegeven dat een ambtelijke werkgroep 'creatieve oplossingen' zoekt naar alternatieven om -versneld- meer woonruimte te realiseren. *Kunt u aangeven wat de uitkomsten zijn van deze werkgroep en of/wanneer een rapportage beschikbaar komt voor de Raad?*	Er is een project gestart woningbouwversnelling. Hier zijn de verschillende disciplines die betrokken zijn bij de woningbouw samengevoegd, er is een plan van aanpak geschreven dat nu wordt uitgevoerd. U wordt via de jaarrekening hierover geïnformeerd

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
117.	Pagina 37	Op p 37 is aangegeven dat het streven betreffende afvalscheiding afval 75% is maar 64 % is gerealiseerd. Wel is een nieuw contract afgesloten. *Kunt u aangeven waarom de contractvernieuwing (inclusief evaluatie van achterliggende contractperiode) net met de Raad is afgestemd?*	Het is onduidelijk welk contract hier wordt bedoeld. Meer algemeen: zolang (de gevolgen van) een contractverlenging binnen het beleid valt is dit een Collegebevoegdheid.

Fractie: CU
Ontvangen op: 17 mei

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
118.	Leefomgeving, wat heeft het gekost? Pag. 54 Lasten 8.2 Baten 8.3	De Lasten 8.2 Baten 8.3 vertonen een grote afwijking. Wat maakt dat die in de toelichting niet wordt verklaard? Wat is de verklaring?	Het is binnen het programma niet mogelijk om de baten en lasten in evenwicht te brengen. De gehele gemeentelijke begroting moet wel in evenwicht zijn
119.	Financiering Pag. 92	De tabel over de financieringsstructuur is voor een leek moeilijk te begrijpen. Ik vraag me af waardoor ons financieringssaldo met €12.940 is verbeterd.	In het overzicht financieringsstructuur op pag. 92 staan in de onderste regel de plussen en minnen verkeerd. Er is er per 1-1-2023 sprake van een financieringsoverschot (€ 6.275K) en per 31-12-2023 een tekort (-/- € 7.665K). Er is dus sprake van een verslechtering ad € 13.940K van ons financieringssaldo.
120.	Samenleving. P 17 Meer kinderen maken gebruik van het kledingtegoed. GROEN	Klopt dit wel? Ook op pag wordt aangegeven dat dit achterblijft.	Dit bolletje is ten onrechte groen; dit moet oranje zijn. Tot en met april 2023 waren er 112 toekenningen kledingtegoed. Tot en met april 2024 zijn dat er al 190. We verwachten daarom eind dit jaar hogere aantallen te kunnen rapporteren.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
121.	Samenleving: Welke resultaten zijn gerealiseerd, Pag 25 Jeugdhulp	Het aantal doorverwijzingen naar maatwerkvoorzieningen jeugdhulp door huisartsen is in 2023 met 21% verminderd t.o.v. 2021. 1. Wat is het aantal doorverwijzingen door de huisartsen t.o.v. het totaal? 2. Hoe wordt deze POH betaald, volledig door de gemeente? Is er iets te zeggen over kosten en baten?	1. Het aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2023, na een verwijzing van de huisarts is 40% van het totaal aan verwijzingen. 2. De POH-jeugd-ggz wordt volledig door de gemeente betaald. In 2024 komt dit neer op zo'n € 200K. 3. Qua baten zien we dat zo'n 1/3 van de jeugdigen die bij de POH-jeugd-ggz komen, met kortdurend gesprekken daarmee al geholpen zijn. En dus niet meer bij de specialistische jeugdhulp terecht komen. En in ieder geval 1/3 krijgt een gericht verwijzing na tussenkomst van de POH-jeugd-ggz. De overige 1/3 was nog in begeleiding bij de POH-jeugd-ggz (op basis van gegevens tweede half jaar 2023). Hiermee hebben we sterke aanwijzingen dat de baten (inhoudelijk en financieel) boven de kosten uitstijgen.
122.	Samenleving 6.71en 6.72 Pag 31	Individuele begeleiding WMO groeit, maar minder dan verwacht door inzet van voorzieningen uit onze sociale basis. Is er iets te zeggen over welke voorzieningen dit zijn (vooral de belangrijkste, de kosten en de deelname?	Er zijn vele voorzieningen ter ondersteuning van de inwoners beschikbaar binnen de sociale basis. In haar rapportage geeft Incluzio aan dat ondersteuningsvragen op het vlak van financiele administratie en geestelijke gezondheid vaak voorkomen. Wij vragen geen eigen bijdrage van inwoners in de kosten om gebruik te maken van algemene voorzieningen uit de sociale basis.
123.	Leefomgeving, Economische ontwikkeling p36	We stimuleren de verduurzaming van bedrijven. GROEN. Dit is een weinig smarte indicator. Op pag 34 /35 "Inwoners en bedrijven zijn zich bewust van hun aandeel in de klimaatopgave en dragen hun steentje bij" blijkt juist dat de bedrijven	Het streven is alle doelen steeds smarter te formuleren

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		achterblijven. 1.Wordt dit over 24 en 25 smarter gerapporteerd? 2.Wordt meer aandacht gegeven aan het stimuleren?	
124.	Balans en toelichting Pag 142	Bij gronden en terreinen wordt "een drietal terreinen" genoemd. Daaronder worden er maar twee beschreven. Zijn het er nu twee of drie?	Het moet zijn: 'Onderdeel van de gronden en terreinen zijn een tweetal terreinen die behoren tot de zogenaamde 'niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG).

Fractie: VVD (2e set)
Ontvangen op: 21 mei

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
125.	Algemeen	In de toelichting financiën wordt op een aantal plaatsen niet duidelijk dat de overschrijding (of onder uitputting) structureel zijn of incidenteel. Graag toelichting voor taakvelden 5.2, 6.1 en 6.4 nu toelichten welk deel incidenteel en welk deel structureel is. Voor komende jaren graag in de financiële overzichten aangeven welk deel incidenteel en welk deel structureel is (per taakveld)	*Taakveld 5.2 Sportaccommodaties:* De overschrijding is voorlopig als incidenteel aan te merken. Komende maanden wordt een analyse van de investering en exploitatie van het Biljoenbad afgerond waaruit gaat blijken of een deel van de overschrijding structureel is. *Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie:* De onderschrijding is voorlopig als incidenteel aan te merken. De bijdrage van het Rijk voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne wordt naar verwachting afgebouwd. *Taakveld 6.4 Begeleide participatie:* De onderschrijding is voorlopig als incidenteel aan te merken.
126.	Rheden 450 jaar	De kosten van 450 jaar Rheden zijn met 138.000 overschreden (pagina 66), daarnaast constateren wij	Ad 1. Gemeente Rheden heeft € 225K vrijgemaakt om 450 jaar Rheden te vieren. Aanvullend is een budget van € 80K vrijgemaakt voor de coördinator en eventuele bijkomende

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
		dat in verschillende doelen onderdelen van 450 jaar Rheden zijn opgenomen (Pagina 14, 37, 38). Vragen : 1. Wat zijn de totale kosten van alle activiteiten van 450 jaar Rheden? 2. Kunt u een globaal inzicht geven in de uitgaven en opbrengsten (wat heeft het opgeleverd op korte en lange termijn) rondom 450 jaar Rheden? Hierbij specifiek aandacht voor de overschrijding.	kosten. Uiteindelijk zijn de totale kosten € 138K hoger geworden. Totaal 443K. Waarvan 118.000 extern is gefinancierd (subsidies e.d.). De meerkosten van 138.000 bestaan uit: Niet toegekende subsidies en extra marketingkosten. Opbrengsten De resultaten van 450 jaar Rheden kunnen in een grote rij van samenwerkingspartners, ontzettend veel vrijwilligers, professionele organisaties en zzp'ers worden gezet. Of in die rij van meer dan 60 geslaagde activiteiten. Zoals in een openings-optocht al zichtbaar werd op 16 april. Of op onderstaande manier: 1. Zeven op het oog onafhankelijke dorpen verenigen zich zeker wel! Ze vieren samen feest, ondersteunen elkaars activiteiten, voeren in samenwerkingen uit en gebruiken elkaars kracht en expertise. Ze versterken zo elkaars achterban, maken grote evenementen mogelijk en stuwen elkaar naar hogere hoogten; 2. We bereiken jeugd (o.a. via het onderwijs), volwassenen en ouderen en we bereiken ook veel mensen. Een openingsoptocht trok bijna 3000 bezoekers, de voorstelling Ann & Meander trekt er meer dan 1000, het magisch verhalenfestival bijna 5000 en de IJsseldag zo'n 1500. Om maar een steekproefsgewijze indruk te geven van het bereik. Jongeren bereiken we minder goed. Hoewel bij EHBO, Ann & Meander, bij dorpsfeesten via scoutings en ook in de logistiek en productie toch zo'n 150 tot 200 actieve jongeren betrokken zijn. Programma's zijn minder goed afgestemd op deze doelgroep.

Nr	Verwijzing	Vraag	Antwoord
			3. De samenwerkingen, nieuw en bestaand, worden intensiever, flexibeler, enthousiaster en met een toekomstgerichte blik aangegaan. Niet alleen in het kader van 450 jaar Rheden, maar ook voor toekomstige projecten worden plannen gemaakt. 4. Er zijn tal van ontmoetingen die nooit hadden plaatsgevonden als we 450 jaar Rheden niet hadden gevierd. Orkestleden uit meer dan 10 verschillende orkesten verzamelen zich bij Ann & Meander, scoutingverenigingen die elkaar nooit gesproken hadden organiseren samen, een netwerk aan muziek-, theater-, dans-, beeldend-, video-, onderwijs-, zorg- of sportorganisaties deelt ideeën, visie en/of vaardigheid. 5. We leren van elkaar. We zien elkaars kracht en zwakte. We zoeken en ontmoeten elkaar. We zien het belang van diversiteit en inclusiviteit. Er staan kartrekkers op in elk dorp. 6. Zeven dorpsfeesten, een wijnfestival en een eindtentoonstelling waarbij een publicatie over de gemeente is gepresenteerd maakten het jaar onvergetelijk.

gemeente Rheden

Memo

datum
12 juni 2024

voor

Afdeling/cluster

Onderwerp
Aanpassing beantwoording Raadvraag jaarrekening van D66 nr. 100

Geachte Raad,

De beantwoording van Raadsvraag jaarrekening 2023, nummer 100 fractie D66 is niet volledig. Daarnaast zien we dat bij de verwijzing niet de gehele doelstelling opgenomen.

Voor de volledigheid hierbij de aangepast beantwoording van de raadsvraag:

Verwijzing:
De gemeente Rheden streeft met haar openbare verlichting veiligheid voor haar inwoners na. Op het gebied van duurzaamheid wil zij verder stappen zetten, door te investeren in energiebesparende LED-armaturen met dimmodules.

Vraag:
Zijn er nog meer doelstellingen met openbare verlichting? Wij denken aan het verminderen van lichtvervuiling. Speelt dit ook een rol in de besluitvorming?

Beantwoording:
Ja, de gemeente Rheden investeert in betrouwbare, innovatieve en duurzame openbare verlichting. Eind 2023 is circa 75 % van de gemeente Rheden voorzien van duurzame energiebesparende verlichting.

Een recent voorbeeld is de aanpassing aan de verlichting langs het fietspad tussen de dorpen Ellecom en De Steeg en tussen Dieren en Laag Soeren.

Minder straatverlichting in gemeenten leidt tot spanning tussen duurzaamheid en veiligheid - EenVandaag (avrotros.nl)

Voor het overzicht van alle doelstellingen verwijzen we graag door naar het door de Raad Vastgesteld beleidsplan Openbare Verlichting 2021-2030

Document Rheden - Beleidsplan Openbare Verlichting 2021-2030 (21.03) - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl)

Raadsinformatiebrief

gemeente Rheden

datum	voor	Afdeling/cluster
24 mei 2024	Leden van de gemeenteraad	Concerncontrol
behandeld door	**ons kernmerk**	**bijlage(n)**
Roel Kuipers	-	-

onderwerp
Wettelijk kader rechtmatigheidsverantwoording 2023

Aanleiding

Met ingang van de Jaarstukken 2023 moet het College van Burgemeester en Wethouders een Rechtmatigheidsverantwoording (hierna RMV) opstellen en in de paragraaf Bedrijfsvoering ingaan op het onderwerp rechtmatigheid. Nadat de landelijke wetgever deze verplichting enkele achtereenvolgende jaren heeft uitgesteld omdat er nog veel onduidelijkheden waren over de te hanteren regels, kaders en richtlijnen, moet helaas worden vastgesteld dat dit ook op het moment van opstellen van de RMV over 2023 nog steeds het geval is. Zowel de gemeenten die de RMV moeten opstellen als de externe accountants die een oordeel moeten geven over de getrouwheid ervan hebben hier last van.

Het college heeft getracht om bij het uitwerken van de RMV de regels, kaders en richtlijnen zo goed mogelijk te interpreteren en toe te passen met de kennis en inzichten van dat moment. Ondertussen liep echter op landelijk niveau de discussie daarover door. Het voelt enigszins als het moeten spelen van een voetbalwedstrijd waarbij de spelregels nog tijdens de wedstrijd in beweging zijn. Dat is zowel voor de spelers (college) als voor de scheidsrechter (accountant) lastig.

De onduidelijkheid - die buiten onze invloed ligt en alle gemeentes raakt – vraagt helaas een aanpassing in de financiële verordening en heeft invloed op de aanlevering van de definitieve versie van de jaarstukken. In deze raadsinformatiebrief nemen we u mee in het dilemma dat dit oplevert en lichten we toe hoe we hiermee omgaan.

Ontbrekend wettelijk kader

Vanaf 2023 is sprake van de invoering van de RMV door het college, waarbij het toelichten en verantwoorden op financiële rechtmatigheid meer centraal staat. Met betrekking tot de RMW heeft de Algemene Rekenkamer fundamentele bezwaren geuit tegen wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO). De Gemeentewet en bijvoorbeeld de financiële verordening zijn aangepast, maar het BBV en BADO niet. Hierdoor sluit wetgeving onderling niet aan en is er op verschillende inhoudelijke aspecten een zekere onduidelijkheid. We nemen u op hoofdlijnen in de ontwikkelingen mee.

Op 2 november 2023 heeft de Commissie BBV een nadere toelichting gepubliceerd over de gewijzigde toepassing van het begrip ‘begrotingsrechtmatigheid’, die betrekking heeft op de RMW 2023. In dit kader is het wenselijk om vooraf afspraken te maken tussen de raad en het college welke begrotingsonrechtmatigheden (over- en onderschrijdingen) als acceptabel worden beschouwd. Aanbevolen wordt om deze afspraken in de financiële verordening artikel 212 Gemeentewet op te nemen.

In onze actuele Financiële verordening artikel 13 lid 4 en 5 is opgenomen hoe wij als gemeente omgaan met overschrijdingen van de begroting en wanneer deze als acceptabel kunnen worden beschouwd. De situatie van onderschrijdingen komt hierin niet naar voren en recentelijk is het advies aangepast om deze situatie wel terug te laten komen.

Daarnaast is door de commissie BBV recent de definitie voor het begrip *begrotingsonrechtmatigheden* aangepast, met ingang van boekjaar 2023 (terugwerkende kracht). In deze nieuwe definitie is het begrip “tijdig” geïntroduceerd, een begrip dat in de financiële verordening moet worden gedefinieerd. Wij hebben dit begrip nog niet in de financiële verordening staan.

Er wordt momenteel nog onderzocht of dat de financiële verordening volledig opnieuw moet worden vastgesteld, of dat er een lichtere variant mogelijk is in de vorm van een addendum; om de last voor organisatie, college en raad te beperken. We nodigen u ondertussen van harte uit om over de aanleiding en de aanvullende instructies die zij vanuit hun beroepsvereniging hebben ontvangen met onze accountant Baker Tilly in gesprek te gaan.

Impact op jaarstukken 2023

Op basis van eerdere signalen waren wij in de veronderstelling dat huidige financiële verordening in aanvulling met het controleprotocol die u beide in december 2023 hebt vastgesteld voldoende basis bieden voor de rechtmatigheidsverantwoording. Begin deze week heeft onze accountant definitief laten weten dat de nieuwe inzichten een aanpassing van de financiële verordening vragen. Op moment van opstellen en vaststellen van de financiële verordening in december was deze informatie nog niet bekend.

Er zal versneld een soort addendum op de financiële verordening worden voorbereid, waarmee deze omissie in de wetgeving kan worden gerepareerd. Deze zal in de vorm van een raadsvoorstel worden aangeboden ter besluitvorming op 27 juni 2024, in dezelfde raadsvergadering waarin de jaarstukken 2024 ter besluitvorming zijn geagendeerd.

Deze aanpassing heeft ook impact voor RMW zelf – een nieuw onderdeel van de jaarstukken. Wij vinden het vervelend om deze vereiste aanpassing gedurende het proces te vernemen, omdat er in de tussentijds voortvarend aan deze nieuwe RMV is gewerkt en dit afbreuk doet aan de inspanningen die tot nu toe zijn verricht. Overigens zouden we er als college door de ontstane situatie voor mogen kiezen de RMV niet in de jaarstukken op te nemen, onze keuze is om hem net als over 2021 en 2022 wel op te nemen.

De consequentie van deze aanpassing is wel dat er meer tijd nodig is om dit onderdeel van de jaarstukken 2023 op te stellen. We verwachten hier 1 à 2 weken extra voor nodig te hebben, waarbij we de definitieve versie van de jaarstukken 2023 uiterlijk vrijdag 14 juni aanleveren.

De toevoeging ten opzichte van de concept jaarstukken 2023 is primair gericht op de RMW zelf. Daarnaast worden een aantal financiële overzichten toegevoegd en kan het zijn dat onze accountant n.a.v. de accountantscontrole correcties verzoekt. Doordat de concept jaarstukken al voorzien zijn van een bestuurlijk voorwoord, de resultaatbestemming en het weerstandsvermogen is de ontbrekende informatie lastig voor u, maar is de impact relatief beperkt.

Tot slot

Wij vinden het belangrijk om u op de hoogte te brengen van het dilemma dat deze omissie ons oplevert, ook al beseffen we dat het een technische en complex verhaal is. In de afweging tussen conform planning aanleveren en zorgvuldigheid kiezen wij voor zorgvuldigheid, om te voorkomen dat er op dit onderdeel op het laatste moment nog aanpassing in de jaarstukken 2023 moet volgen.

Ondertussen kunt u voor de behandeling vertrouwen op de informatie die in de concept jaarstukken 2023 op 26 april jl. met u zijn gedeeld.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Bart Drewes,
secretaris.

Gemeente Rheden

Presentatie controlecyclus 2023

18 juni 2024

© Baker Tilly

Agenda

1. Onze opdracht en daarbij horende toleranties
2. Bevindingen
3. Status

Onze opdracht

Op basis van opdrachtbevestiging d.d. 17 juli 2023 onderzoeken wij de getrouwheid van de jaarstukken 2023.

Op basis van het controleprotocol gelden daarbij de volgende toleranties:

Toleranties	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 1.724.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 5.172.000
Rapporteringstolerantie	Conform afspraak	€ 50.000

Inzake de rechtmatigheidsverantwoording:

Op basis van de (concept) financiële verordening gelden de volgende toleranties:

Toleranties	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 5.172.000
Rapporteringstolerantie	Conform afspraak	€ 50.000

Bevindingen

De rechtmatigheidsverantwoording

Geen aangepast BADO en BBV

12 april 2024: NBA Alert 48

- BBV Artikel 3 luidt als volgt:

1. De begroting, de meerjarenraming, de jaarstukken en de uitvoeringsinformatie geven volgens normen die voor gemeenten en provincies als aanvaardbaar worden beschouwd een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en de lasten. In het bijzonder provinciale staten en de raad moeten in staat zijn zich een zodanig oordeel te vormen.
2. ……
3. De jaarstukken en de uitvoeringsinformatie geven getrouw, duidelijk en stelselmatig de baten en lasten van het begrotingsjaar, alsmede het saldo ervan weer. De jaarrekening geeft tevens **een getrouw, duidelijk en stelselmatig inzicht** in de financiële positie aan het einde van het begrotingsjaar.

De rechtmatigheidsverantwoording

Geen aangepast BADO en BBV

12 april 2024: NBA Alert 48

❑ Lokale verordeningen:
Het opnemen van aanvullende informatie in de jaarrekening, zoals de rechtmatigheidsverantwoording, kan voortkomen uit de lokale verordeningen als bedoeld in artikel 212 en 213 Gemeentewet en 216 en 217 Provinciewet.

Op basis van deze artikelen dienen gemeenten en provincies respectievelijk een financiële verordening en een controleverordening op te stellen.

BBV en Bado verwijzen niet naar deze verordeningen, waardoor ze geen onderdeel zijn van de verslaggevingsrichtlijnen waaraan de accountant moet toetsen en waardoor ze ook geen basis zijn voor het oordeel in de controleverklaring.

Wel kan de financiële verordening een nadere invulling geven aan het algemene inzichtsvereiste zoals bedoeld in artikel 3 BBV

De rechtmatigheidsverantwoording

Rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van de jaarrekening

In de rechtmatigheidsverantwoording komen alleen de drie rechtmatigheidscriteria tot uitdrukking die aanvullend zijn op de criteria die gelden voor getrouwheid, te weten:

- Begrotingscriterium
- Voorwaardencriterium
- Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O)

De rechtmatigheidsverantwoording

Uitkomsten

In de rechtmatigheidsverantwoording is het volgende opgenomen:

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Het totaal aan netto financiële rechtmatigheidsfouten bedraagt € 5.501 duizend (3,2%). De geconstateerde afwijkingen betreffen:

- De overschrijding lasten is € 2.660 duizend t.o.v. de begrote lasten (formele rechtmatigheidsfout).
- De onderschrijding baten is € 227 duizend t.o.v. de begrote baten (formele rechtmatigheidsfout
- De investeringsbudgetten (kredieten) worden met € 317 duizend overschreden.
- Fouten in het kader van de naleving van de Europese Aanbestedingsregels van cumulatief € 2.297 duizend.

In de paragraaf bedrijfsvoering heeft het college beschreven welke maatregelen zij onderneemt om de afwijking in de toekomst te voorkomen.

De bruto rechtmatigheidsfout is € 26,9 miljoen.
Een deel van de werkzaamheden moeten nog worden uitgevoerd.

Financiële resultaten

Negatief resultaat in concept jaarrekening 2023: - € 1,55 miljoen
Naar aanleiding van de controle is het resultaat met € 636 duizend positief bijgesteld.

Uw weerstandsvermogen is ruim onvoldoende:

Weerstandsratio	jaarrekening 2022	Begroting 2024	jaarrekening 2023
Totale weerstandscapaciteit	12.113.528	5.956.867	5.633.190
Risicoprofiel	7.150.000	7.450.000	9.700.000
Weerstandsratio	1,7	0,8	0,6

Kengetallen:

Kengetallen:	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023	Cat.
Netto schuldquote	59%	97%	59%	A
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	55%	93%	55%	A
Solvabiliteitsratio	21%	15%	16%	C
Structurele exploitatieruimte	1,89%	1,60%	-1%	B
Grondexploitatie	0,18%	0%	-2%	A
Belastingcapaciteit	90%	92%	92%	A

Categorie A = minst risicovol
Categorie C = meest risicovol

Nieuwe gemeentehuis

Investering 2023: € 4,45 miljoen.

Tot en met juni 2024: 50% van de uitgaven gedaan.

De grondexploitatie

In 2023 is de nieuwe grondexploitatie IJssel District geopend. Op dit complex wordt een verlies verwacht van € 2,95 miljoen waarvoor een voorziening is gevormd ultimo 2023.

Specialisten in het auditteam hebben de exploitatieopzet van IJssel District gecontroleerd.

Ultimo 2023 is de samenvatting van het resultaatverwachting als volgt:

Grondexploitatie	Resultaat begroting 2024 (eindwaarde)	Resultaat actualisatie 2024 / jaarrekening 2023 (eindwaarde)	Resultaatontwikkeling (eindwaarde)
Dr. Visserstraat	- 46.737	- 50.810	- 4.073
Vitatron	- 132.917	- 131.822	1.095
IJssel District	- 2.780.000	- 2.952.000	- 172.000
Totaal	**- 2.959.654**	**- 3.134.632**	**- 174.978**

Sociaal domein

Prestatielevering sociaal domein (= onderdeel van getrouwheid)

ZIN Jeugdwet en WMO
Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de ontvangen productieverantwoordingen en controleverklaringen resteert inzake de kosten Jeugdwet en WMO een onzekerheid van € 195 duizend respectievelijk € 360 duizend.

PGB Jeugdwet en WMO
De gemeente heeft de totale kosten inzake de PGB budgetten gebaseerd op de schatting van de SVB. SVB heeft niet-goedkeurende controleverklaring die bovendien niet voorziet in prestatielevering.

Als gevolg hiervan bedraagt de inherente onzekerheid inzake het PGB-budget thans € 450 duizend.

Totale onzekerheden sociaal domein: € 1.005 duizend.

Overige bevindingen

Reserves
Uw gemeente heeft veel bestemmingsreserves. Op sommige reserves vinden geen mutaties plaats. Wij adviseren om de nota reserve & voorzieningen te actualiseren om de bestedingsdoelen van de reserves duidelijk te hebben.

Investeringskredieten
Het genereren van een goed overzicht van de investeringskredieten en de besteding op de kredieten is moeilijk voor de organisatie. Wij adviseren u administratie beter te ordenen, zodat er tijdig en adequaat inzicht is in de investeringskredieten. Tevens adviseren wij de kredieten op te schonen en af te sluiten. Het actualiseren van de nota vaste activa kan hierbij structuur bieden.

Overige bevindingen

SiSa verantwoordingen
De SiSa verantwoordingen zijn wederom toegenomen (31 over 2023 en 26 over 2022).
Zowel voor de gemeente als accountant zeer arbeidsintensief.

WNT verantwoording
Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2023 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Status

Status per heden (18 juni 2024)

- Vaststellen financiële verordening
- Restant controles rechtmatigheidsverantwoording
- Afwikkeling controle op reserves
- Afwikkeling controle voorzieningen
- Afronden SiSa controle
- Controle aanpassingen jaarrekening
- Trekken conclusies n.a.v. de uitkomsten
- Kwaliteitscontrole door middel van review

Contactgegevens

M.C.J.M. (Marc) Bekker RA
Extern accountant
T +31 (0)6 15 30 36 59
m.bekker@bakertilly.nl

J.B. Brink MSc RA
Manager audit
T +31 (0)6 52 76 55 24
m.vree@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Burg. Roelenweg 14-18
Postbus 508
8000 AM Zwolle
T +31 (0)38 425 86 00

Rapport rechtmatigheidsverantwoording

Van: Verbijzonderde Interne Controle (Concerncontrol)

Aan: College

Datum: 6-6-2024

Inhoud

1 Inleiding 4

2 Normenkader 4

2.1 Financiële verordening 4

2.2 Verantwoordings- en rapportagegrens 5

3 Begrotingsrechtmatigheid 5

3.1 Spelregels begrotingsrechtmatigheid 5

3.2 LASTEN Overschrijding programma's 9

3.3 LASTEN Onderschrijding programma's 17

3.4 BATEN Overschrijding baten programma's 17

3.5 BATEN Onderschrijding baten programma's 17

3.6 Overschrijding kredieten 22

3.7 Reservemutaties 25

4 Voorwaardencriterium 27

4.1 Aanbestedingen 27

4.2 Overige 27

5 M&O criterium 28
5.1 Beleid M&O 28
5.2 Toetsing M&O Beleid 28
6 Uitkomsten en conclusie 29
6.1 Uitkomsten rechtmatigheidscontrole 29
6.2 Conclusie 30

Samenvatting

Vanaf 2023 geeft het college zelf een rechtmatigheidsverantwoording af en zijn zij zelf verantwoordelijk voor de controle op rechtmatigheid van de financiële beheershandeling. Het doel hiervan is om de rechtmatigheid meer onderdeel van gesprek te laten zijn tussen college en raad. In dit rapport wordt de begrotings-(on)rechtmatigheid per categorie nader toegelicht. De begrotingsrechtmatigheid raakt het budgetrecht van de gemeenteraad en houdt op hoofdlijnen in dat het college niet significant meer mag uitgeven aan een specifiek doel dan wat daarvoor begroot is. Het college moet handelen binnen het kader dat door de raad en de wetgever is vastgesteld.

Gelijktijdig met deze rolwijziging is ook de controle op de begrotingsrechtmatigheid verzwaard. De oorzaak hiervoor is dat in de nieuwe financiële verordening inzicht in de budgetten op het niveau van taakvelden wordt gevraagd. Dit was voorheen op programmaniveau. Voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn de volgende categorieën van belang:

I. Overschrijding lasten (nieuw)
II. Onderschrijding baten (nieuw)
III. Overschrijding kredieten (nieuw)
IV. Reservemutaties (nieuw)
V. Inkoop & aanbestedingen
VI. Overige uitkomsten verbijzonderde interne controles

In dit rapport maken we onderscheid tussen bruto - en netto onrechtmatigheid. De bruto onrechtmatigheid is onrechtmatigheid volgens een strikte definitie; alle significante afwijkingen groter dan de rapportagegrens zijn bruto onrechtmatig. In de netto onrechtmatigheid is rekening gehouden met wat voor de raad "acceptabel" is. Een voorbeeld hiervan is als de overschrijding in lasten wordt gecompenseerd door extra baten.

Het totaal aan bruto onrechtmatigheid bedraagt € 26.908 duizend. Na toetsing aan de afspraken met de raad resteert een netto rechtmatigheidsfout van € 5.501 duizend (3,2%). Hiervan heeft € 3.204 duizend betrekking op begrotingsonrechtmatigheden (categorie I t/m IV) en € 2.297 duizend op Inkoop & aanbestedingen (V). De netto rechtmatigheidsfout overschrijdt de verantwoordingsgrens zoals die is afgesproken met de raad (3%). Op basis daarvan concluderen wij dat de gemeente in 2023 niet financieel rechtmatig gehandeld heeft.

Deze conclusie heeft geen impact op het oordeel van de accountant bij de jaarstukken. De accountant beoordeelt namelijk de getrouwheid en niet de rechtmatigheid.

1 Inleiding

In de jaarstukken 2023 wordt voor het eerste jaar een rechtmatigheidsverantwoording opgenomen door het college. In dit rapport gaan we in op het normenkader, de uitkomsten uit de controles, de foutenevaluatie en conclusie en sluiten we af met de rechtmatigheidsverantwoording 2023 en de input voor de paragraaf bedrijfsvoering.

De rechtmatigheidsverantwoording ziet op 3 rechtmatigheidscriteria, zoals uitgewerkt door de commissie BBV in de Kadernota rechtmatigheid 2023. Dat zijn de volgende:

- Begrotingscriterium
- Voorwaardencriterium
- M&O beleid

Dit rapport dient als afronding van het proces om te komen tot een rechtmatigheidsverantwoording. In dit rapport beschrijven we de specifieke kaders voor de gemeente, de uitgevoerde werkzaamheden voor de genoemde rechtmatigheidscriteria, evalueren we de fouten om vervolgens te komen tot een conclusie. De uitkomsten dienen als input voor de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening.

2 Normenkader

De relevante wet- en regelgeving zijn vastgelegd in het normenkader. Het gaat om Europese regelgeving, wettelijke bepalingen en eigen regelgeving, zoals verordeningen vastgesteld door de raad. Bij de wettelijke bepalingen zijn alleen de financiële beheershandelingen van belang, zoals bijvoorbeeld Europese aanbestedingsrichtlijnen. Voor verordeningen geldt dat alle gemeentelijke verordeningen voor zover deze bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen onderdeel uitmaken van het normenkader. Ook andere besluiten van de raad met een kader stellend karakter en die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen, zijn een verplicht onderdeel van het normenkader (begroting, raadsbesluiten over investeringsvoorstellen, beleidsnota's).

Het normenkader 2023 is door de raad vastgesteld op 28 maart 2023.

2.1 Financiële verordening

De financiële verordening is in 2023 geactualiseerd op recente ontwikkelingen waaronder de verplichte rechtmatigheidsverantwoording: Financiële verordening gemeente Rheden 2024. Deze financiële verordening gaat in per boekjaar 2024. In deze financiële verordening zijn in de artikelen 10 tot en met 14, nadere regels en afspraken opgenomen voor de rechtmatigheidsverantwoording.

De vorige financiële verordening dateert 4 juli 2019. Omdat in deze verordening nog geen specifieke kaders zijn opgenomen hoe om te gaan met de (netto) begrotingsrechtmatigheid, hebben we ervoor gekozen om de begrotingsrechtmatigheid te toetsen op de nadere regels en afspraken zoals uitgewerkt in de financiële verordening gemeente Rheden 2024. In het controleprotocol 2023-2026 voor de rechtmatigheidscontrole van de gemeente Rheden zijn deze regels verder uitgewerkt.

Het begrip tijdig is in onze financiële verordening niet nader gedefinieerd. De vraag blijft daarom staan wat het college en de raad als tijdig ziet. In de evaluatie zijn wij ervanuit gegaan dat het wijzigen van de begroting en melden van een overschrijding gedurende het kalenderjaar tijdig is. Deze interpretatie maakt dat het melden in de (concept) jaarstukken niet tijdig is.

NB. Aanvulling dd. 04-06-2024: De financiële verordening is aangepast aan recente ontwikkelingen op het gebied van de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij is ook het begrip tijdig gedefinieerd aan de hand van de bovenstaande interpretatie. Vaststelling door de raad is gepland voor 27 juni 2024, de gewijzigde financiële verordening gaat met terugwerkende kracht in per 1 januari 2023. De controle op begrotingsrechtmatigheid is uitgevoerd op basis deze nieuwe financiële verordening,

2.2 Verantwoordings- en rapportagegrens

In het controleprotocol 2023-2026 voor de rechtmatigheidscontrole van de gemeente Rheden is de verantwoordingsgrens door de raad bepaald op 3%. De lasten in de jaarrekening sluiten op een totaal van € 172.475.705. De verantwoordingsgrens bedraagt daarmee € 5.174.271.

De rapportagegrens is bepaald op € 50.000 (conform controleprotocol). Deze rapportagegrens passen we toe op zowel de overschrijving op lasten, onderschrijding op baten als de overschrijding op investeringskredieten.

3 Begrotingsrechtmatigheid

Binnen dit hoofdstuk wordt de begrotings-(on)rechtmatigheid nader uitgewerkt. In de eerste paragraaf leest u de relevante spelregels volgend uit de wet- en regelgeving. Hierna is de onrechtmatigheid voor de diverse onderdelen van de jaarrekening 2023 nader benoemd. We gaan hierbij in op de afwijkingen per soort (lasten versus baten) en de aard van de afwijking (overschrijding en onderschrijding).

De begrotingsrechtmatigheid raakt het budgetrecht van de gemeenteraad en houdt op hoofdlijnen in dat het college niet significant meer mag uitgeven aan een specifiek doel dan wat daarvoor begroot is. Er is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid als de werkelijke lasten hoger zijn en de begrote lasten, de werkelijke baten lager zijn dan de begrote baten en als de werkelijke uitgave op kredieten groter zijn dan de kredieten zelf.

Een belangrijk onderscheid hierbij is het onderscheid tussen bruto onrechtmatigheid en netto onrechtmatigheid. Alle significante afwijkingen, groter dan de rapportagegrens, zijn bruto onrechtmatig. In de financiële verordening zijn uitzonderingen benoemd die de onrechtmatigheid “acceptabel” maken. De netto onrechtmatigheid is gelijk aan de bruto onrechtmatigheid, minus de “acceptabele” afwijkingen.

3.1 Spelregels begrotingsrechtmatigheid

Door de commissie BBV zijn de volgende spelregels opgenomen over begrotingsonrechtmatigheid:

Commissie BBV, kadernota rechtmatigheid 2023:

4.2.2 Afwijkingen van het Begrotings- en investeringsbudget en de rechtmatigheidsverantwoording

Afwijkingen van de begroting (exploitatie en investeringen) (beleidsmatig en/of financieel) moeten geautoriseerd worden door de raad. Hiermee wordt toestemming gevraagd voor het te realiseren beleid en voor de besteding van het benodigde bedrag.
Begrotingswijzigingen moeten volgens de Gemeentewet tijdens het jaar zelf nog door de raad worden vastgesteld. Indien een wijziging niet meer in het jaar zelf is vastgesteld zijn bestedingen afwijkend van het begrotingsbedrag strikt genomen onrechtmatig.

In artikel 189, lid 3 van de Gemeentewet is bepaald dat ten laste van de gemeente lasten en daarmee overeenstemmende balansmutaties worden genomen tot de bedragen die hiervoor op de begroting zijn gebracht. Hogere dan in de begroting opgenomen lasten en daarmee samenhangende balansmutaties zijn dan ook onrechtmatig. Voor de baten geldt dat deze als onrechtmatig worden beschouwd indien afwijkingen gedurende het begrotingsjaar wel al bekend zijn of behoorden te zijn bij de ambtelijke organisatie/college, maar niet tijdig tot een aanpassing van de begroting hebben geleid.

Vervolgens zijn in de financiële verordening de volgende afspraken met de raad gemaakt. Hieronder worden de belangrijkste artikelen welke betrekking hebben op de begrotingsrechtmatigheid uitgelicht:

Artikel 5 Autorisatie begroting en investeringskredieten:

1. De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de baten en de lasten per programma en per thema, waarbij inzicht wordt gegeven op het niveau van taakvelden.

2. Bij de begrotingsbehandeling geeft de raad aan van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. De overige nieuwe investeringen worden bij de begrotingsbehandeling met het vaststellen van de financiële positie geautoriseerd.

3. Het college informeert de raad als hij verwacht, dat de lasten van een taakveld de geautoriseerde lasten dreigen te overschrijden, de investeringsuitgaven van een investeringskrediet het geautoriseerde investeringskrediet dreigen te overschrijden of de baten van een taakveld de geautoriseerde baten dreigen te onderschrijden. De raad geeft aan of hij een voorstel wil voor het wijzigingen van de geautoriseerde lasten van het taakveld, het wijzigen van het geautoriseerde investeringskrediet of het bijstellen van het beleid.

4. Bij de behandeling van de tussenrapportages in de raad bedoeld in artikel 7, lid 1, doet het college voorstellen voor het wijzigen van de geautoriseerde baten en lasten, het wijzigen van de geautoriseerde investeringskredieten en het bijstellen van het beleid. In geval van investeringen met een meerjarig karakter doet het college indien nodig ook bij iedere begroting op grond van geactualiseerde ramingen voorstellen voor het wijzigen van de geautoriseerde investeringskredieten.

5. Voor een investering waarvan het investeringskrediet niet met het vaststellen van de begroting is geautoriseerd, legt het college voorafgaand aan het aangaan van verplichtingen een investeringsvoorstel met een voorstel voor het vaststellen van een investeringskrediet aan de raad voor.

6. Indien incidentele middelen in het jaar van beschikbaarstelling niet zijn besteed en daarmee de doelstelling nog niet is gerealiseerd, mag hiervoor een bestemmingsreserve worden gevormd ter hoogte van maximaal het niet bestede bedrag met een ondergrens van € 25.000,00. De gereserveerde middelen worden toegevoegd aan de begroting van het volgende jaar. Uiterlijk twee jaar na ontstaan van de bestemmingsreserve vervalt de bestemmingsreserve.

7. Het college kan voor wat betreft de maximale termijn van twee jaar, genoemd in lid 6, gemotiveerd afwijken.

Artikel 6 Autorisatie achteraf

1. Ten behoeve van een soepele voortgang in de bedrijfsvoering en/of besluitvormingstrajecten is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk voor:

   a. nieuwe uitgaven met een eenmalig karakter van maximaal € 100.000,00 exclusief compensabele BTW of maximaal € 100.000,00 inclusief kostprijsverhogende BTW;

   b. nieuwe structurele exploitatielasten van maximaal € 20.000,00 (exclusief compensabele BTW);

   c. investeringen van maximaal € 150.000,00 exclusief compensabele BTW, waarvan de structurele kapitaallasten maximaal € 20.000,00 bedragen.

2. Van de financiële consequenties van transacties die de in het eerste lid genoemde bedragen niet te boven gaan, worden achteraf in het betreffende begrotingsjaar administratieve begrotingswijzigingen opgesteld of de betreffende financiële consequenties worden meegenomen in één van de tussentijdse rapportages aan de raad, bedoeld in artikel 7, eerste lid en de daaruit voortvloeiende begrotingswijziging.

3. Bij de bepaling van overschrijding van taakvelden wordt geen rekening gehouden met overschrijdingen, die het gevolg zijn van een hogere toerekening van loonkosten van de eigen organisatie.

4. Kredietopeningen ten behoeve van grondexploitatie-activiteiten waarvoor een actuele, door de raad vastgestelde exploitatieopzet voorhanden is, kunnen ongelimiteerd door het college worden afgewikkeld, indien deze uitgaven passen binnen de bedoelde exploitatieopzet.

Artikel 7 Tussentijdse rapportage

3. In de tussenrapportages worden afwijkingen op de oorspronkelijke ramingen van zowel baten als lasten van taakvelden en investeringskredieten in de begroting groter dan € 50.000,00 toegelicht.

Artikel 13 Begrotingscriterium

3. Bij investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totaal gevoteerde kredietbedrag. Een overschrijding van het jaarbudget, passend binnen het totaalbedrag van het krediet, wordt daarmee als rechtmatig beschouwd.

4. Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting na wijziging als onrechtmatig wordt beschouwd indien deze niet tijdig, gedurende het boekjaar, aan de raad wordt gemeld. Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:
    a. Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren;
    b. Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling;
    c. De overschrijding is geautoriseerd d.m.v. vaststelling van een tussentijdse rapportage of ander raadsbesluit;
    d. Onderschrijdingen van baten zijn tijdig gemeld en toegelicht in het eerstvolgende P&C document. Overschrijdingen van baten en onderschrijdingen van lasten/ investeringen zijn toegelicht in het eerstvolgende P&C document.

5. Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden).

3.2 LASTEN Overschrijding programma's

De raad stelt de begroting vast op taakveldniveau. Alle overschrijdingen op het niveau van vaststellen van de begroting door de raad zijn strikt genomen onrechtmatig. In onderstaande tabel is een vergelijk opgenomen van de realisatie van de lasten op programmaniveau ten opzichte van de begroting na wijziging:

Programma (Bedragen x € 1.000) Lasten	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo	Conclusie
1 Samenleving	88242	94876	-6634	Overschrijding
2 Leefomgeving	31434	35611	-4177	Overschrijding
3 Bestuur en organisatie	31.493	38.698	-7.204	Overschrijding
*waarvan overhead	20.343	23.324	-2.981	Overschrijding
*waarvan Vennootschapsbelasting	0	-5	5	
Totale lasten van de programma's	**151.169**	**169.185**	**-18.016**	
Onvoorzien	0	0	0	
Saldo van lasten	**151.169**	**169.185**	**-18.016**	
Toevoegingen aan reserves	2748	3291	-542	
Totale last incl. mutaties reserves	**153.917**	**172.476**	**-18.558**	

Uit bovenstaande analyse blijken enkele overschrijdingen op programmaniveau. In de verdere analyse hebben wij getoetst in hoeverre deze over- en onderschrijdingen passen binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad in de financiële verordening (zie ook: 3.1 Spelregels begrotingsrechtmatigheid).

Analyse per taakveld

Voor zowel programma 1, 2 als 3 geldt een overschrijding van het begrote budget. Omdat wij de raad informeren op taakveldniveau (art. 5.1 fin. verord.) analyseren wij de overschrijdingen van de lasten ook op taakveldniveau. Overschrijdingen op taakveldniveau tellen mee als bruto onrechtmatigheid.

Vervolgens toetsen we per taakveld in hoeverre deze afwijking past binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad (zie paragraaf 3.1). Daarvoor dient de toelichting in de jaarrekening op het programma als uitgangspunt. De overschrijding die niet past binnen de afspraken met de raad noemen we de netto onrechtmatigheid.

De beoordeling van de overschrijdingen geeft het volgende beeld:

Programma 1. Samenleving

Lasten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Open einde	Overschrijding baat	Overig	Netto onrechtmatigheid	Toelichting overschrijding
4.2 Onderwijshuisvesting	2.533	2.701	-168	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo nadeel op het budget.	168		5		163	Zie toelichting op pag.28 concept jaarstukken 2023.
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.804	3.078	-274	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo nadeel op het budget.	274		72		202	Zie toelichting op pag.28 concept jaarstukken 2023.
5.1 Sportbeleid en activering	472	574	-102	Overschrijding, wordt gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo voordeel op het budget.	102		500		0	
5.2 Sportaccommodaties	4.000	4.780	-780	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo nadeel op het budget.	780		193		587	Zie toelichting op pag. 28 en 29 concept jaarstukken 2023.
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	692	887	-195	Overschrijding, wordt gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a) en door onttrekking reserve Covid-19 vlgns RB 220222. Per saldo voordeel op het budget.	195		100	150	0	
5.6 Media	887	901	-14	Overschrijding, kleiner dan de rapportagegrens (50k conform controleprotocol), daarmee niet meegenomen in netto oordeel rechtmatigheid	0		-		0	
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.865	9689	-5824	Overschrijding, wordt gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo voordeel op het budget.	5.824		7219		0	
6.2 Wijkteams	606	577	29	Binnen budget	0		-		0	
6.3 Inkomensregelingen	22.504	23846	-1342	Overschrijding, wordt gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo een voordeel op het budget.	1.342		1866		0	
6.4 Begeleide participatie	11.267	10.470	797	Binnen budget	0		-		0	

Programma 1. Samenleving

Lasten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Open einde	Overschrijding baat	Overig	Netto onrechtmatigheid	Toelichting overschrijding
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.609	2414	195	Binnen budget, betreft open einde regeling (art 13. Lid 4 b).	0	Ja	-		0	
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	15.577	15.031	547	Binnen budget	0		-		0	
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	16.810	16991	-182	Overschrijding. Betreft open einde regeling (art 13. Lid 4 b).	182	Ja	0		0	
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	933	886	47	Binnen budget, betreft open einde regeling (art 13. Lid 4 b).	0	Ja	-		0	
7.1 Volksgezondheid	2.682	2049	632	Binnen budget	0		-		0	
subtotaal	88.242	94.876	6634	Totaal overschrijding van de lasten	8.867				952	

De bruto **overschrijdingen** van de lasten bedragen €8.867 duizend. Deze zijn formeel onrechtmatig. Een deel van deze overschrijdingen passen binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad. Dit gedeelte is acceptabel en telt niet mee in het oordeel voor de netto onrechtmatigheid. De netto onrechtmatigheid bedraagt €952 duizend.

Programma 2. **Leefomgeving**

Lasten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Open einde	Overschrijding baat	Overig	Netto onrechtmatigheid	Toelichting overschrijding
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.101	888	213	Binnen budget	0		-		0	
2.1 Verkeer en vervoer	5.737	6.304	-567	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo nadeel op het budget.	567		160		407	De overschrijding op het product wegen is grotendeels te verklaren door de uitgaven op een tweetal projecten op project Nijverheidslaan en op project Harderwijkerweg Dieren. Deze kosten komen voort uit groot onderhoudsmaatregelen.
2.2 Parkeren	106	248	-142	Overschrijding	142		0		142	Nog niet alle ramingen zijn op gebouwniveau verwerkt in de begroting. Zo staan er een aantal ramingen op algemene grootboekrekeningen in plaats van per gebouw. Dit resulteert in sommige gevallen in een overschrijding op gebouwniveau, ook hier bij Parkeergarage Dieren. Dit wordt gecompenseerd door de dekking bij de algemene grootboekrekening 'Overige bezittingen' bij taakveld 0.3 waar een onderschrijding is van totaal 372K.
2.5 Openbaar vervoer	125	212	-87	Overschrijding wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo overschrijding van 19k kleiner dan rapportagegrens (50k conform controleprotocol), daarom niet meegenomen in netto oordeel rechtmatigheid	87		68	19	0	

Programma 2. **Leefomgeving**

Lasten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Open einde	Overschrijding baat	Overig	Netto onrechtmatigheid	Toelichting overschrijding
3.1 Economische ontwikkeling	395	419	-24	Overschrijding, kleiner dan de rapportagegrens (50k conform controleprotocol), daarmee niet meegenomen in netto oordeel rechtmatigheid	0		-		0	
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9	7	2	Binnen budget	0		-		0	
3.4 Economische promotie	376	325	51	Binnen budget	0		-		0	
5.5 Cultureel erfgoed	535	556	-20	Overschrijding, kleiner dan de rapportagegrens (50k conform controleprotocol), daarmee niet meegenomen in netto oordeel rechtmatigheid	0		-		0	
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.856	3.569	287	Binnen budget	0		-		0	
7.2 Riolering	3.223	3.100	123	Binnen budget	0		-		0	
7.3 Afval	4.583	4.168	415	Binnen budget	0		-		0	
7.4 Milieubeheer	2.971	3.004	-32	Overschrijding, kleiner dan de rapportagegrens (50k conform controleprotocol), daarmee niet meegenomen in netto oordeel rechtmatigheid	0		-		0	
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	579	774	-195	Overschrijding	195		0		195	Nadeel wordt veroorzaakt door 140K minder onttrokken aan reserves/voorzieningen. De omzet is 40K gedaald t.o.v. de Begroting. Bovendien is er sprake van diverse overige afwijkingen a 47K.
8.1 Ruimtelijke ordening	2553	2579	-26	Overschrijding, kleiner dan de rapportagegrens (50k conform controleprotocol), daarmee niet meegenomen in netto oordeel rechtmatigheid	0		-		0	

Programma 2. **Leefomgeving**

Lasten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Open einde	Overschrijding baat	Overig	Netto onrechtmatigheid	Toelichting overschrijding
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.813	6.671	-3.858	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo nadeel op het budget.	3858		3641		217	Kosten opsporing en ruiming Ontplofbare Oorlogsresten waren niet begroot en worden deels (68%) vergoed door het Rijk, per saldo een nadeel van 18K. Grondexploitatie Dr. Visserstraat en Vitatron zijn in 2023 afgesloten, tezamen een nadeel van 100K. Daarnaast overige afwijkingen per saldo nadelig 99K.
8.3 Wonen en bouwen	2.471	2.788	-317	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo overschrijding van 23k kleiner dan rapportagegrens (50k conform controleprotocol), daarom niet meegenomen in netto oordeel rechtmatigheid.	317		294	23	0	
Totaal	31.434	35.611	4.177		5166				961	

De bruto **overschrijdingen** van de lasten bedragen €5.166 duizend. Deze zijn formeel onrechtmatig. Een deel van deze overschrijdingen passen binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad. Dit gedeelte is acceptabel en telt niet mee in het oordeel voor de netto rechtmatigheid. De netto onrechtmatigheid bedraagt € 961 duizend.

Programma 3. **Bestuur en organisatie**

Lasten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Open einde	Overschrijdingbaat	Overig	Netto onrechtmatigheid	Toelichting
0.1 Bestuur	2.870	2.820	50	Binnen budget	0		-		0	
0.2 Burgerzaken	1.790	1.854	-63	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo nadeel op het budget.	63		1		62	Zie toelichting in concept jaarstukken
0.4 Overhead	20343	23324	-2.981	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Van de overschrijding bestaat 663k uit salariskosten en teambudgetten. Op grond van art 6 lid 3 beschouwen wij deze als niet onrechtmatig. De overschrijding bestaat daarnaast voor 813k uit meerkosten voor de Connectie. De raad is hierover geïnformeerd in Rb 27-6-2023 en 28-11-2023 via de begroting en berap van de Connectie. Per saldo nadeel op het budget.	2981		830	1466	685	Zie toelichting op pag. 66 en 67 concept jaarstukken 2023. Betreft vooral meerkosten voor De Connectie (63K en 740K). Dit zijn gemaakte kosten o.b.v. de Begroting 2023 en berap 2023 van De Connectie. Rb 27-6-2023 (o.a. 1e berap23) en 28-11-2023 (tkn aan Raad 2e berap 23). Hogere salariskn. ad 663K en P&O ad 169K: toelichting op pag. 67 (in vervolg op 2e berap 2023 Raad 26-9-2023).
0.5 Treasury	186	347	-161	Overschrijding, wordt gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo voordeel op het budget.	161		778		0	
0.61 OZB woningen	730	725	5	Binnen budget, wel lagere baten, per saldo nadeel op budget	0		-		0	
0.62 OZB niet-woningen			0	Binnen budget	0		-		0	
0.63 Parkeerbelasting			0	Binnen budget	0		-		0	
0.64 Belastingen overig			0	Binnen budget	0		-		0	

Programma 3. **Bestuur en organisatie**

Lasten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Open einde	Overschrijdingbaat	Overig	Netto onrechtmatigheid	Toelichting
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		3.886	-3.886	Overschrijding, wordt gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo voordeel op het budget.	3886		4148		0	
0.8 Overige baten en lasten	1.690	1.283	408	Binnen budget	0		-		0	
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)		-5	5	Binnen budget	0		-		0	
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.943	3.009	-65	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Daarnaast is in de 1e berap 23 op pag. 28 en 30 de loon- en prijsontwikkeling van de VGGM brandweer gemeld met een nadeel van 181k.	65		6	181	0	
1.2 Openbare orde en veiligheid	941	1.456	-514	Overschrijding, wordt deels gecompenseerd door hogere baten (art 13. Lid 4 a). Per saldo nadeel overschrijding van 20k kleiner dan rapportagegrens (50k conform controleprotocol), daarom niet meegenomen in netto oordeel rechtmatigheid	514		494	20	0	
Totaal	31493	38698	-7.204		7670				747	

De bruto **overschrijdingen** van de lasten bedragen €7.670 duizend. Deze zijn formeel onrechtmatig. Een deel van deze overschrijdingen passen binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad. Dit gedeelte is acceptabel en telt niet mee in het oordeel voor de netto rechtmatigheid. De netto onrechtmatigheid bedraagt €747 duizend.

Evaluatie overschrijdingen

De totale bruto overschrijding van de lasten van de 3 programma's is: €21.703 duizend. Wij classificeren deze overschrijdingen daarmee als bruto onrechtmatig.

De totale netto overschrijding van de lasten van de 3 programma's is: €2.660 duizend. Voor dit bedrag geldt dat de overschrijdingen niet in het kalenderjaar zijn gemeld.

3.3 LASTEN Onderschrijding programma's

In de financiële verordening is onder artikel 13 lid 4 punt d opgenomen dat een onderschrijding van de last wordt toegelicht in het eerstvolgende P&C document. De onderschrijdingen worden toegelicht in de jaarrekening en zijn daarmee rechtmatig.

3.4 BATEN Overschrijding baten programma's

In de financiële verordening is onder artikel 13 lid 4 punt d opgenomen dat een overschrijding van de baat wordt toegelicht in het eerstvolgende P&C document. De overschrijdingen worden toegelicht in de jaarrekening en zijn daarmee rechtmatig.

3.5 BATEN Onderschrijding baten programma's

In de financiële verordening is onder artikel 13 lid 4 punt d opgenomen dat een onderschrijding van de baat tijdig moet worden gemeld en toegelicht in het eerstvolgende P&C document. Conform afspraken met de raad is met name de tijdigheid van belang.

Voor 2023 zien we op programmaniveau de volgende onderschrijdingen:

Programma (Bedragen x € 1.000) Baten	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo	Conclusie
1 Samenleving	22829	31529	8700	Overschrijding
2 Leefomgeving	14534	18545	4011	Overschrijding
3 Bestuur en organisatie	106.259	112.545	6286	Overschrijding
*waarvan Algemene dekkingsmiddelen				
*algemene uitkering GF	94869	99017	4.148	Overschrijding
*dividend	518	497	-21	
*lokale heffingen	10348	10499	151	Overschrijding
*saldo financieringsfunctie			0	
*waarvan overhead	23	852	829	Overschrijding
*waarvan Vennootschapsbelasting	0	0	0	
Totale baten van de programma's	**143621**	**162.619**	**18.997**	
Onvoorzien	0	0	0	
Saldo van baten	**143.621**	**162.619**	**18261**	
Onttrekkingen reserves	7.404	8.308	904	
Totale baten incl mutaties reserves	**151025**	**170.927**	**19165**	

Uit bovenstaande analyse blijkt op programmaniveau geen onderschrijding. Omdat wij de raad informeren op taakveldniveau (art. 5.1 fin. verord.) analyseren wij de onderschrijdingen van de baten ook op taakveldniveau. Vervolgens toetsen wij in hoeverre eventuele onrechtmatigheden passen binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad in de financiële verordening m.b.t. tijdigheid van informeren.

Analyse per programma

De beoordeling van de onderschrijdingen geeft het volgende beeld:

Programma 1. Samenleving

Baten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Open einde	Overschrijding baat	Overig	Netto onrechtmatigheid
4.2 Onderwijshuisvesting	475	480	5	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	940	1.012	72	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
5.1 Sportbeleid en activering	10	510	500	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
5.2 Sportaccommodaties	1.412	1.605	193	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie		100	100	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
5.6 Media		0	0	Binnen budget	0		-		0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	234	7.452	7219	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
6.2 Wijkteams		65	65	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
6.3 Inkomensregelingen	16.437	18304	1866	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
6.4 Begeleide participatie	708	582	-125	Onderschrijding, wordt gecompenseerd door lagere lasten (art 13. Lid 4 a) Per saldo voordeel op budget.	125		797		0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	554	520	-34	Onderschrijding, blijft onder rapportagegrens (50k conform controleprotocol) en betreft open einde regeling (art 13. Lid 4 b)	0	Ja	-		0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	296	540	244	Overschrijding. Ook lagere lasten. Hoeft niet gemeld.	0		-		0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	755	184	-571	Onderschrijding, betreft open einde regeling (art 13. Lid 4 b)	571	Ja	0		0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-			0	Binnen budget	0		-		0
7.1 Volksgezondheid	1.008	176	-832	Onderschrijding, betreft open einde regeling (art 13. Lid 4 b)	832	Ja	632		0
Subtotaal	22.829	31.529	8.700	Totaal onderschrijding van de baten	1528				0

De bruto **onderschrijdingen** van de baten bedragen €1.528 duizend. De onderschrijdingen passen binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad. Dat betekent dat de onderschrijding formeel onrechtmatig is (bruto €1.528 duizend), maar dat deze niet meetelt in het oordeel omdat de onderschrijdingen acceptabel zijn (netto onrechtmatigheid nihil).

Programma 2. **Leefomgeving**

Baten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Op een einde	Overschrijding baat	Overig	Netto onrechtmatigheid
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	463	621	159	Overschrijding. Ook lagere lasten. Hoeft niet gemeld.	0		-		0
2.1 Verkeer en vervoer	340	500	160	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
2.2 Parkeren	25	17	-8	Onderschrijding, blijft onder rapportagegrens (50k conform controleprotocol)	0		-		0
2.5 Openbaar vervoer	97	165	68	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
3.1 Economische ontwikkeling	101	102	1	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	9	9	0	Binnen budget	0		-		0
3.4 Economische promotie	340	533	193	Overschrijding. Ook lagere lasten. Hoeft niet gemeld.	0		-		0
5.5 Cultureel erfgoed	45	37	-8	Onderschrijding, blijft onder rapportagegrens (50k conform controleprotocol)	0		-		0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	350	171	-179	Onderschrijding, wordt gecompenseerd door lagere lasten (art 13. Lid 4 a) Per saldo voordeel op budget.	179		287		0
7.2 Riolering	4928	4812	-115	Onderschrijding, wordt gecompenseerd door lagere lasten (art 13. Lid 4 a) Per saldo voordeel op budget.	115		123		0
7.3 Afval	5588	5343	-245	Onderschrijding, wordt gecompenseerd door lagere lasten (art 13. Lid 4 a) Per saldo voordeel op budget.	245		415		0
7.4 Milieubeheer	845	887	42	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	806	774	-32	Onderschrijding, blijft onder rapportagegrens (50k conform controleprotocol)	0		-		0
8.1 Ruimtelijke ordening	10	52	42	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	129	3770	3.641	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
8.3 Wonen en bouwen	457	751	294	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0
Subtotaal	14534	18545	4.011	Totaal onderschrijding van de baten, individuele posten blijven onder rapportagegrens.	539				0

De bruto **onderschrijdingen** van de baten bedragen €539 duizend. De onderschrijdingen passen binnen de afspraken die zijn gemaakt met de raad. Dat betekent dat de onderschrijding formeel onrechtmatig is (bruto €539 duizend), maar dat deze niet meetelt in het oordeel omdat de onderschrijdingen acceptabel zijn (netto onrechtmatigheid nihil).

Programma 3. **Bestuur en organisatie**

Baten (Bedragen x € 1.000)	Gewijzigde begroting 2023	Rekening 2023	Saldo	o.b.v. afspraken in fin. Verord.	Bruto onrechtmatigheid	Open einde	Overschrijding baat	Overig	Netto onrechtmatigheid	Toelichting onderschrijding
0.1 Bestuur		85	85	Overschrijding. Ook lagere lasten. Hoeft niet gemeld.	0		-		0	
0.2 Burgerzaken	585	586	1	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0	
0.4 Overhead	23	852	830	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0	
0.5 Treasury	719	1.497	778	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0	
0.61 OZB woningen	7400	7168	-232	Onderschrijding, deels gecompenseerd door lagere lasten	232		5		227	Afwijking op OZB-opbrengsten worden zoals gebruikelijk toegelicht in de jaarstukken (zie ook R2022).
0.62 OZB niet-woningen	2549	2665	116	Overschrijding. Hoeft niet gemeld.	0		-		0	
0.63 Parkeerbelasting	4	4	0	Binnen budget	0		-		0	
0.64 Belastingen overig	85	145	60	Overschrijding. Hoeft niet gemeld.	0		-		0	
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	94.869	99.017	4.148	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0	
0.8 Overige baten en lasten			0	Binnen budget	0		-		0	
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)			0	Binnen budget	0		-		0	
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	6	11	6	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0	
1.2 Openbare orde en veiligheid	21	514	494	Overschrijding meegenomen in compensatie hogere lasten	0		-		0	
Subtotaal	106259	112545	6.286	Totaal onderschrijding van de baten	232				227	

De bruto **onderschrijdingen** van de baten bedragen €232 duizend. Deze worden deels gecompenseerd door lagere lasten wat de onderschrijding acceptabel maakt. Als gevolg hiervan is de bruto onrechtmatig €232 duizend, maar netto betreft de onrechtmatigheid €227 duizend.

Evaluatie onderschrijdingen

De totale bruto onderschrijding van de baten van de 3 programma's is: €2.299 duizend. Wij classifiseren deze onderschrijdingen daarmee als bruto onrechtmatig.

De totale netto onderschrijding van de baten van de 3 programma's is: €227 duizend. Voor dit bedrag geldt dat de onderschrijdingen niet in het kalenderjaar zijn gemeld. Wij classifiseren deze onderschrijdingen daarmee als netto onrechtmatig.

3.6 Overschrijding kredieten

In de financiële verordening is opgenomen over investeringskredieten onder art 5.5 en 6.1 (zie ook paragraaf 3.1), dat het college de raad informeert voorafgaand aan het aangaan van een verplichtingen, m.u.v. investeringen van maximaal € 150.000,00 exclusief compensabele BTW, waarvan de structurele kapitaallasten maximaal € 20.000,00 bedragen. In onderstaande tabel zijn de kredieten opgenomen die een overschrijding kennen:

Omschrijving	Krediet	Besteding cum 31-12-23	Bijdrage derden cum 31-12-23	Restant krediet 31-12-2023	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Bruto	Toelichting	Netto
Zuidflank Rheden 1e fase	1.565.450	1.927.123	-80.000	-281.673	237.036	40.000	197.036	Per 31-12-2023 is er meer uitgegeven dan aan budget is verstrekt door de Raad. Voor deze overschrijding is geen aanvullend krediet gevraagd.	197.036
Verv. VRA kruisingen Harderwijkerweg	2.725.000	2.838.619	0	-113.619	2.060.136	0	113.619	Per 31-12-2023 is er meer uitgegeven dan aan budget is verstrekt door de Raad. Voor deze overschrijding is geen aanvullend krediet gevraagd.	113.619
Wijkvern Schaepmansstraat		52.603		-52.603	52.603	0	52.603	Voor investeringen van max 150.000 is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk	0
Bewegwijzering		52.141		-52.141	52.141	0	52.141	Voor investeringen van max 150.000 is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk	0

Omschrijving	Krediet	Besteding cum 31-12-23	Bijdrage derden cum 31-12-23	Restant krediet 31-12-2023	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Bruto	Toelichting	Netto
Speelplaats Van Renselaerweg		48.999	0	-48.999	48.999	0	48.999	Voor investeringen van max 150.000 is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk; Overschrijding blijft binnen de rapportagegrens/ verantwoordingsgrens (50k)	0
Bloemershof Dieren		42.638		-42.638	42.638	0	42.638	Voor investeringen van max 150.000 is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk; Overschrijding blijft binnen de rapportagegrens/ verantwoordingsgrens (50k)	0
Imboslaan Dieren		39.954	0	-39.954	39.954	0	39.954	Voor investeringen van max 150.000 is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk; Overschrijding blijft binnen de rapportagegrens/ verantwoordingsgrens (50k)	0
Speelplaats waterberging KWA-plein		26.156	0	-26.156	26.156	0	26.156	Voor investeringen van max 150.000 is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk; Overschrijding blijft binnen de rapportagegrens/ verantwoordingsgrens (50k)	0
Toyota Hilux VJ-785-T		15.000	0	-15.000	15.000		15.000	Voor investeringen van max 150.000 is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk; Overschrijding blijft binnen de rapportagegrens/ verantwoordingsgrens (50k)	0

Omschrijving	Krediet	Besteding cum 31-12-23	Bijdrage derden cum 31-12-23	Restant krediet 31-12-2023	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Bruto	Toelichting	Netto
Panelen voorbereiding realisatie		10.329		-10.329	10.329	0	10.329	Voor investeringen van max 150.000 is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk; Overschrijding blijft binnen de rapportagegrens/ verantwoordingsgrens (50k)	0
Beiltjeshof Velp Zuid	625.000	879.933	-198.717	-56.216	6.822	0	6.822	Per 31-12-2023 is er meer uitgegeven dan aan budget is verstrekt door de Raad. Voor deze overschrijding is geen aanvullend krediet gevraagd.	6.822
30 km zone De Steeg		3.870	0	-3.870	3.870	0	3.870	Voor investeringen van max 150.000 is vooraf geen budgetverlening door de raad noodzakelijk; Overschrijding blijft binnen de rapportagegrens/ verantwoordingsgrens (50k)	0
Nieuwbouw zwembad	7.831.223	10.686.080	-1.545.046	-1.309.811	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
uitvoeringsplan de Bundel	931.700	1.394.325	0	-462.625	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Muziektent Ellecom	150.000	177.192	0	-27.192	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Revitalisering de Beemd Noord	35.000	854.036	0	-819.036	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
30 km/h-zone Dieren Noord-Oost	110.000	114.438	0	-4.438	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Speelplaats Hof van Soeren		23.277	0	-23.277	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Tijgermulch		19.724	0	-19.724	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Pumptrack spelen 2021		67.663	-55.000	-12.663	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Herinr. Admiraal Helfrichlaan	982.000	990.126	0	-8.126	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Combinatie machine	10.500	12.566	0	-2.066	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Beregeningsinstall.sportveld Nieuwland	0	22.575	0	-22.575	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0

Omschrijving	Krediet	Besteding cum 31-12-23	Bijdrage derden cum 31-12-23	Restant krediet 31-12-2023	Vermeerderingen 2023	Verminderingen 2023	Bruto	Toelichting	Netto
Speelplaats Biljoenbad	35.000	48.502	0	-13.502	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Ventilatiesystemen Lappendeken	22.000	278.236	-136.863	-119.373	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Ventilatiesystemen Prins Bernhard	22.000	130.352	-60.163	-48.190	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Ventilatiesystemen St. Fredericus	21.000	127.086	-58.655	-47.431	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
UITBREIDING DAALHUIZEN	0	71.000	0	-71.000	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Aanschaf Gier/watertank	8.000	12.441	0	-4.441	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
DFSK Cityhopper 3-Z Kipper, 100% ele	7.000	9.680	0	-2.680	0	0	0	Geen wijzigingen in 2023	0
Totaal							609.167		317.477

Evaluatie overschrijding kredieten

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de kredieten zijn overschreden voor een bedrag van €609 duizend. Na analyse blijkt dat een deel van de overschrijdingen binnen de gestelde kaders door de raad vallen en daarmee acceptabel zijn. Voor een bedrag van €317 duizend geldt dat voor de overschrijding een aanvullend krediet aangevraagd had moeten worden bij de raad. Wij classifiseren de overschrijding voor de kredieten *Zuidflank Rheden 1e fase*, *Verv. VRA kruisingen Harderwijkerweg* en *Beiltjeshof Velp Zuid* als financieel onrechtmatig.

De totale netto overschrijding van de investeringskredieten komt daarmee op: €317 duizend.

3.7 Reservemutaties

Wij hebben de reservemutaties beoordeeld en getoetst of de vorming van - en mutaties in de reserves zijn gebaseerd op besluiten van de raad. Hieronder de lijst met de niet begrote reservemutaties boven de € 50 duizend.

Er is geen reserve gevormd waar geen raadsbesluit aan ten grondslag ligt. Voor een aantal reserves wordt de inzet hiervan in de jaarstukken toegelicht, de inzet sluit in ons oordeel aan op met welk doel deze reserves gevormd zijn. Er is geen onrechtmatigheid vastgesteld m.b.t. de reservemutaties.

Reserve	Soort reserve	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo rek - begr	Aanvullende informatie	Gebruikt t.b.v. van taakveld	Raadsbesluit	Onrechtmatigheid
Reserve Covid-19	Bestedingsfunctie	0	-150000	-150000	Niet begrote onttrekking reserve COVID-19 (+/+ 150k)	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Rb 22-2-2022 (4e begwijz. 22) en Rb 28-6-2022 (jaarstukken 2021)	0
Reserve Maatregelen Energiearmoede	Bestedingsfunctie	0	-176300	-176300	Niet begrote onttrekking aan reserve Maatregelen Energie-armoede (+/+ 176k).	6.3 Inkomensregelingen	Rb 22-12-2022 (raadsvoorstel Ondersteunende maatregelen energietoeslag)	0
Reserve SBO gem. Gebouwen	Egalisatiefunctie	-100000	0	100000	Lagere onttrekking reserve gebouwen - 100K; Onderhoud Openluchttheater Pink; betreft egalisatiefunctie	0.3 Beheer ov gebouwen en gronden	Concept Jaarstukken 23 dd 26-4-24 (pag 56)	0
Reserve SBO wegen	Egalisatiefunctie	-44423	-283585	-239162	Hogere onttrekking aan de reserve wegen 239K; betreft egalisatiefunctie	2.1 Verkeer en vervoer	Concept Jaarstukken 23 dd 26-4-24 (pag 56)	0
Reserve Covid - Ondernemers 2023	Bestedingsfunctie	0	-51410	-51410	Niet geraamde onttrekking reserve COVID-19 51K	3.1 Economische ontwikkeling	Concept Jaarstukken 23 dd 26-4-24 (pag 56)	0
Reserve SBO speelvoorziening	Egalisatiefunctie	0	-66131,9	-66131,9	Onttrekking aan de reserve speelplaatsen 66K; betreft egalisatiefunctie	5.7 Openbaar groen en recreatie	Concept Jaarstukken 23 dd 26-4-24 (pag 57)	0
Reserve afvalverwerking	Egalisatiefunctie	0	133535	133535	Storting aan de reserve afval - 133K; betreft egalisatiefunctie	7.3 Afval	Concept Jaarstukken 23 dd 26-4-24 (pag 57)	0
Reserve Bovenwettelijk verlof			-149643	-149643	Onttrekking (uitbetalingen) aan	0.4 Overhead	Rb 4-7-2023 (jaarstukken 2022)	0

Reserve	Soort reserve	Gewijzigde begroting	Rekening	Saldo rek - begr	Aanvullende informatie	Gebruikt t.b.v. van taakveld	Raadsbesluit	Onrechtmatigheid
Reserve Bovenwettelijk verlof			319122	319122	reserve Bovenwettelijk verlof 150K Niet geraamde toevoeging aan reserve Bovenwettelijk verlof - 319K	0.4 Overhead	Rb 4-7-2023 (jaarstukken 2022)	0
Reserve Nieuwbouw Gemeentehuis	Bestedingsfunctie	-551000	-714789	-163789	Hogere onttrekking aan reserve gemeentehuis 163K	0.4 Overhead	Rb 27-9-2022 en Rb 15-12-2020	0

4 Voorwaardencriterium

Bij het voorwaardencriterium wordt vooral gekeken of de financiële beheershandelingen binnen de gemeente voldoen aan de voorwaarden zoals die gesteld zijn in de wet- en regelgeving. Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 28 maart 2023 door de raad is vastgesteld.

4.1 Aanbestedingen

Voor de controle op rechtmatige aanbestedingen hebben we een integrale spendanalyse uitgevoerd op bestedingen die:

- In het boekjaar > € 53.000 zijn;
- Over 4 jaar > 215.000 zijn en een besteding in het boekjaar hebben.

De spendanalyse is voorbereid door de afdeling Inkoop. Vervolgens hebben wij vanuit de VIC deze gecontroleerd en afgerond.

Voor de controle op aanbestedingen is een apart controlememorandum beschikbaar. Uit de controle op het inkoop-aanbestedingsproces komt een onrechtmatigheid naar voren van €2.97 duizend.

Uit de Verbijzonderde Interen Controle zijn geen signalen naar voren gekomen dat er sprake is van staatssteun. Wij hebben geen onrechtmatigheden geconstateerd op dit punt.

4.2 Overige

De rechtmatigheidsverantwoording is een instrument dat we kunnen gebruiken om de Interne Beheersing van de bedrijfsvoering in de brede zin (AO/IB) te blijven verbeteren. Onze aanpak is gestoeld op drie lijnen:

1. Verbijzonderde Interne Controles
   We voeren gedurende het jaar Verbijzonderde Interne Controles uit. Hiervoor maken we zoveel mogelijk gebruik van Interne Controles die binnen de afdelingen zelf zijn uitgevoerd.
2. Snelkookpansessies
   Elk jaar worden 2 à 3 processen onder de loep genomen in een werksessie, waarbij vanuit de processen risico's en maatregelen in kaart worden gebracht en mogelijke verbeteringen worden geïdentificeerd.
3. Begrotingsrechtmatigheid
   Op basis van de jaarrekening worden de rechtmatigheid van baten en lasten, reservemutaties en kredieten onderzocht. Deze controle vindt plaats aan de hand van de definitieve concept jaarrekening.

5 M&O criterium

Dit criterium spitst zich toe op de toetsing van de juistheid en volledigheid van de gegevens die door belanghebbenden, waaronder de gemeente zelf, verstrekt moeten worden om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik.

5.1 Beleid M&O

Binnen de gemeente is nog geen separaat overkoepeld M&O beleid opgesteld, het M&O beleid is geïntegreerd binnen de processen.

5.2 Toetsing M&O Beleid

Vanuit de processen kunnen we onderscheid maken in misbruik en oneigenlijk gebruik door medewerkers en derden, waaronder inwoners en zorgaanbieders. De toetsing maakt onderdeel uit van de reguliere 2^{e} lijns en 3^{e} lijns (verbijzonderde) interne controle.

Daarbinnen is specifiek aandacht voor signalen van:

1. Misbruik van regelingen door inwoners (2^{e} lijns kwaliteitscontrole en sociale recherche);
2. Zorgfraude door zorgaanbieders (regionale aanpak);
3. Fraude op Pgb's.

Voor zover getoetst kon worden aan M&O-beleid op deelterreinen, zijn er geen bevindingen geconstateerd die de verantwoordingsgrens overschrijden.

6 Uitkomsten en conclusie

Acceptabele overschrijdingen van lasten en investeringen (begrotingsonrechtmatigheden) telde de accountant niet mee in zijn oordeel. Deze begrotingsonrechtmatigheden tellen in de rechtmatigheidsverantwoording wel mee om te beoordelen of de verantwoordingsgrens is overschreden en worden vervolgens als 'acceptabel' (overeenkomstig gemaakte afspraken met de gemeenteraad) verantwoord. De verantwoordingsgrens is vastgesteld op 3% van het lastentotaal en bedraagt € 5.174 duizend:

Verantwoordingsgrens	
Verantwoordingsgrens vastgesteld door de raad (%)	3,00%
Totaal lasten inclusief toevoegingen aan de reserves	€ 172.476
Verantwoordingsgrens in euro	**€ 5.174**
	Bedragen x € 1.000

6.1 Uitkomsten rechtmatigheidscontrole

Het voorgaande wordt in onderstaande tabel samengevat. In onderstaande tabel is daarom een uitsplitsing gemaakt tussen bruto en netto, om inzichtelijk te maken hoe het verloop is. De kolom onder 'netto RMV' komt daadwerkelijk in de rechtmatigheidsverantwoording terecht:

Uitkomsten Rechtmatigheidsverantwoording (bedragen x€1000)	**Bruto**	**Bruto**	**Netto**	**Netto**
A. Begrotingscriterium				
1 Overschrijding exploitatiebudgetten taakvelden begroot versus werkelijk				
Overschrijding lasten	€ 21.703		€ 2.660	
Onderschrijding baten	€ 2.299		€ 227	
Totaal		€ 24.002		€ 2.887
2 Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)		€ 609		€ 317
3 Niet geautoriseerde reserve mutaties				
4 Overschrijding van baten en/of onderschrijding van lasten		€ 0		€ 0
Subtotaal A. Begrotingsonrechtmatigheden		**€ 24.611**		**€ 3.204**
B. Voorwaardencriterium				
1 Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed		**€ 2.297**		**€ 2.297**
C. Misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium		**€ 0**		**€ 0**
D. Totaal rechtmatigheidsfouten		**€ 26.908**		**€ 5.501**

6.2 Conclusie

Vanaf 2023 geeft het college zelf een rechtmatigheidsverantwoording af en zijn zij zelf verantwoordelijk voor de controle op rechtmatigheid van de financiële beheershandeling. Het doel hiervan is om de rechtmatigheid meer onderdeel van gesprek te laten zijn tussen college aan raad. Gelijktijdig met deze rolwijziging is ook de controle op de begrotingsrechtmatigheid verzwaard.

Het totaal aan bruto onrechtmatigheid bedraagt € 26.908 duizend. Na toetsing aan de afspraken met de raad resteert een netto rechtmatigheidsfout van € 5.501 duizend (3,2%). De netto rechtmatigheidsfout overschrijdt de verantwoordingsgrens zoals die is afgesproken met de raad (3%). Op basis daarvan concluderen wij dat de gemeente in 2023 niet financieel rechtmatig gehandeld heeft.

Deze conclusie heeft geen impact op het oordeel van de accountant bij de jaarstukken. De accountant beoordeelt namelijk de getrouwheid en niet de rechtmatigheid.

Motie van treurnis

De gemeenteraad van Rheden, in vergadering bijeen op 2 juli en 4 juli 2024, sprekende over de jaarstukken 2023 (24.49)

Constaterende dat:

I. Op grond van artikel 197 lid 3 Gemeentewet de Raad de accountantsverklaring en rapport van bevindingen uiterlijk 2 weken voorafgaande aan de raadsvergadering moet ontvangen;
II. De accountantsverklaring en rapport van bevindingen met betrekking tot de jaarrekening 2023 niet tijdig gereed zijn voor de raadsvergadering;
III. Bij de vorige vaststelling van de jaarrekening 2022 er ook al sprake was van een te late aanlevering van de betreffende accountantsverklaring en rapport van bevindingen ten behoeve van de raadsvergadering;
IV. Vorig jaar al door de Raad te kennen is dat er een verbeterslag diende te worden gemaakt in het proces zodat er tijdig over de stukken kon worden beschikt;
V. Vorig jaar door het College beterschap is beloofd maar dat het procesmatig niet is gelukt substantiële verbeteringen aan te brengen zodanig dat wordt voldaan aan de hierboven genoemde wettelijk termijn.

Overwegende dat:

A. de raad in staat moet zijn om zijn controlerende taak te kunnen uitoefenen;
B. Van het College mag worden verwacht dat zij zich ook houdt aan de wettelijke termijnen van de wet;
C. Deze motie de spreekwoordelijke gele kaart is.

Spreekt uit dat:

1. De gemeenteraad zijn treurnis uitspreekt over de gang van zaken en roept het College op tot verbetering van het proces aangaande de stukken met betrekking tot de jaarrekening zodanig dat vanaf de eerstvolgende jaarrekening alle stukken, inclusief de accountantsverklaring en diens rapport van bevindingen binnen de termijn van artikel 197 lid 3 gemeentewet beschikbaar zijn voor de raad.

En gaat over tot de orde van de dag.

Fractie CDA
Cyril Weijers

Fractie VPR
Theo Kooijmans

Amendement Jaarstukken 2023

De raad van Rheden, in vergadering bijeen op 2 en 4 juli 2024 en sprekende over de jaarstukken 2024,

Overwegende:

1. dat de financiële commissie onder andere tot taak heeft om te onderzoeken of de inkomsten en uitgaven, blijkens de jaarrekening en het jaarverslag, op een doelmatige, doeltreffende en rechtmatige wijze hebben plaatsgevonden.
2. dat de commissie deze taak heeft opgedragen aan de werkgroep jaarrekening;
3. dat deze werkgroep op 3 juni 2024 haar onderzoek heeft afgerond en advies heeft uitgebracht aan de raad.
4. dat de werkgroep in haar rapportage aanbevelingen heeft gedaan ten aanzien van de kwaliteit van de jaarstukken, de totstandkoming ervan en het controleproces en dat zij daarnaast een aantal concrete adviezen heeft gegeven. Ook waar het gaat om de voortgang op aanbevelingen die de werkgroep in eerdere jaren heeft gedaan;
5. dat daaruit blijkt dat de aanbevelingen die de werkgroep jaarrekening heeft gedaan niet alleen betrekking hebben op de jaarstukken 2023, maar ook doorwerken naar volgende jaren;
6. dat voorkomen moet worden dat de status van de rapportage van de werkgroep jaarrekening beperkt blijft tot een advies en daardoor op de achtergrond kan raken;
7. dat het daarom raadzaam is om in de besluitvorming over de jaarstukken 2023 ook een besluit te nemen op de aanbevelingen die de werkgroep jaarrekening heeft gemaakt, teneinde invulling te geven aan de controlerende rol die de raad heeft en om de voortgang van de aanbevelingen periodiek te monitoren;

Besluit:

aan het ontwerp raadsbesluit een vierde punt toe te voegen, luidende:

‘4. de aanbevelingen van de werkgroep jaarrekening over te nemen en de voortgang ervan periodiek te bespreken in de financiële commissie’

fractie VVD	fractie CU	fractie VPR	fractie GL	fractie D66
Sjir Hanssen	Hendri Witteveen	Peter van Heumen	Tim Endeveld	Steven Marshall

Fractie PvdA	fractie CDA
Goos Hageman	Cyril Weijers

gemeente Rheden

Raadsvoorstel

portefeuillehouder T.A.F.A. Klomberg	**begrotingsprogramma** Programma 1 t/m 3	**draagt bij aan Global Goal(s)** Alle global goals
b en w-vergadering 28 mei 2024	**agendapunt**	**bijlage(n) ter inzage** Kadernota 2025
rol raad Besluitvorming	**soort document** Raadsvoorstel en -besluit	
voorbereidende vergadering 18 juni 2024	**agendapunt**	
raadsvergadering 2 juli 2024	**agendapunt**	

onderwerp

Kadernota 2025

INHOUD VOORSTEL

De Solide Kadernota 2025-2028 vast te stellen en de Begroting 2025-2028 hierop in te richten.

1 Waartoe is het voorstel gedaan?

Kaders mee te geven ten behoeve van het opstellen van de Programmabegroting 2025-2028.

2 Wat is de aanleiding?

Voorafgaand aan het opstellen van de Programmabegroting 2025 worden in het voorjaar de kaders bepaald waarbinnen de begroting moet worden opgesteld.

Bij de Begroting 2024 is geconstateerd dat Rheden in meerjarenperspectief een fors negatief financieel meerjarenperspectief heeft en een zwakke vermogenpositie. Gelijktijdig werd en is gewerkt aan de ambities en visies voor Rheden op de terreinen van de Omgeving, het Sociaal Domein en economie. De Raad heeft met het college ingestemd een proces in te gaan en is daar ook nauw bij betrokken om een balans te vinden voor Rheden tussen Willen en Kunnen. De Raad heeft ook ingestemd met de daarbij te hanteren denklijnen. In dit proces heeft de Raad het college gevraagd een eenduidig voorstel voor te leggen voor een sterk stragische Solide kadernota 2025 waarin duidelijk is opgenomen welke afwegingen zijn gemaakt, welke ombuigingsmaatregelen niet door te voeren en welke wel en welke impact deze voor Rheden heeft. Die Kadernota ligt nu voor. De ombuigingsvoorstellen en de daarbij gehanteerde denklijnen zijn in deze nota verwerkt.

Met de voorliggende Kadernota 2025 wordt ook een voorlopig inzicht gegeven in de ontwikkeling van het verwachte meerjarig financieel perspectief. Na doorrekening van de financiële effecten van de recentelijk (27 mei jl.) gepubliceerde meicirculaire gemeentefonds, zijn we in staat om dit perspectief te completeren.

In deze Kadernota is de meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering verwerkt op basis van de september- en decembercirculaire gemeentefonds van 2023. Ten tijde van het opstellen van de Kadernota was de meicrculaire 2024 van het gemeentefonds nog niet door het ministerie van BZK gepubliceerd.

Met een aparte raadsmemo zullen wij z.s.m. op de effecten van de meicirculaire terugkomen.

3 Wat is het bestaand beleid c.q. kader?
Gemeentewet, Begroting 2024 en de Financiële verordening gemeente Rheden 2024 en de adviezen en denklijnen die met de Raad in dit proces zijn gedeeld. Het college wil verder werken in de lijn van “Sociaal, Groen en Dichterbij” in die zin dat:

- Sterkste schouders dragen de zwaarste lasten
- Keuze voor Jeugd en Ouderen
- Verbindende rol als gemeente, minder ontzorgend en handhavend
- Primair ombuigingen op programmakosten, aanpassing organisatie is volgend, optimalisering werkprocessen wordt pro-actief opgepakt op alle drie Programma’s
- Juiste balans van doelstellingen, geld en rol gemeente
- Maximaal kostendekkende tarieven en aantrekken van externe financiering

4 Wat willen wij bereiken?
Wij willen u transparant informeren over de ontwikkeling van het beleidsmatige- en financiële perspectief. In voorliggende Kadernota zetten wij deze ontwikkelingen uiteen.

5 Wat gaan wij ervoor doen?
De Programmabegroting 2025-2028 opstellen overeenkomstig de voorliggende Kadernota en de richtingen die u ons hiervoor meegeeft, waaronder ook wordt voorgesteld de opdrachten mee te geven om:

- de voorstellen concreter in de Begroting 2025-2028 te verwerken;
- een realisatieplan te maken voor de taakstellingen Hervormingsagenda Jeugd buiten de bestaande kaders/beleid
- een stevige sociale basis te maken die afschaling op maatwerk mogelijk maakt en rekening houdt met de financiele taakstelling
- het sportbedrijf anders te organiseren
- een realisatieplan te maken voor de geraamde opbrengsten vastgoed in combinatie woningbouw
- personele- en organisatorische gevolgen in beeld te brengen op de te realiseren ombuigingen, rekening houdend met indicatieve opbrengsten
- doorlichting reserves en voorzieningen
- betekenis inzet IZA/GALA-middelen en SPUK-gelden
- toekomstperspectief voor een krachtig Rheden met partners in de regio op basis van koersen Omgevingsvisie, Sociaal Domein, Economie en Organisatie

6 Wat zijn de financiële consequenties?
Niet van toepassing op het voorstel zelf. De ontwikkeling van het financieel perspectief is geduid in hoofdstuk 1 van de Kadernota.

7 Wat zijn de risico’s?
Niet van toepassing op het voorstel zelf. De impact en de risico’s zijn benoemd in de kadernota.

8 Wat is het draagvlak voor dit voorstel?
De impact van de voorstellen in deze Kadernota is groot. Het raakt burgers, maatschappelijke partners en bedrijven. Ombuigingen die noodzakelijk zijn voor een solide financiele positie en met name ook wordt afgedwongen, naast algemeen forse tariefsstijgingen, door forse rijkskortingen. Kortingen die Rheden, evenals de VNG, onacceptabel vindt. Langs de hiervoor genoemde denklijnen vanuit het akkoord van ‘Groen, Sociaal en Dichterbij’ en de constructieve dialoog met onze maatschappelijke partners verwachten wij ook hier draagvlak voor te vinden.

9 Hoe en met wie wordt er gecommuniceerd?
Er wordt intern en extern proactief gecommuniceerd, o.a. door een persbericht.

10 Wordt er een evaluatie uitgevoerd?
n.v.t.

Velp, 28 mei 2024

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Bart Drewes,
secretaris.

24.47

gemeente Rheden

Raadsvergadering
02 juli 2024

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Rheden;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 28 mei 2024

b e s l u i t :

De Solide Kadernota 2025-2028 vast te stellen en de Begroting 2025-2028 hierop in te richten.

Arnhem, 02 juli 2024

De raad voornoemd,

voorzitter.

griffier.

Velp

Rheden

De Steeg

Ellecom

Dieren

Spankeren

Laag-Soeren

Solide Kadernota 2025

gemeente Rheden

Datum vaststelling B&W : 28 mei 2024

Datum besluitvorming Raad: 2 juli 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord 3
Opbouw en leeswijzer kadernota 4
Indicatie ontwikkeling financieel perspectief 4
1. Inleiding en samenvatting 5
1.1 Inleiding en samenvatting 5
Indicatie ontwikkeling financieel perspectief 8
2 Programma's 9
1 Samenleving 10
2 Leefomgeving 18
3 Bestuur & organisatie 32
3. Uitgangspunten en kaders 41
Uitgangspunten bij bepalen baten 42

Voorwoord

Als college bieden wij u de Solide Kadernota 2025 aan met keuzemogelijkheden voor een sluitende programmabegroting voor 2025. Voor 2026 en volgende jaren is het financieel beeld nog niet geheel sluitend omdat wij de rijkskortingen wel verwerkt hebben, maar niet acceptabel vinden. Een definitief standpunt rond een mogelijke compensatie van het Rijk wachten we af.

De kadernota geeft invulling aan de kaderstellende rol van de raad.

Het doel van de kadernota is om inhoudelijk vooruit te kijken naar het begrotingsjaar 2025 e.v., een integrale afweging te maken van prioriteiten en daarmee de financiële kaders vast te stellen. De integrale afweging van prioriteiten en de financiële kaders zijn voor ons de basis voor het opstellen van de begroting 2025 e.v. die we u dit najaar ter besluitvorming aanbieden. Daarbij is aandacht voor de samenhang met Koers Omgevingsvisie, Koers Sociaal Domein, Economische visie en Organisatie/Bedrijfsvoering. Het college heeft eerder met de raad haar uitgangspunten voor het dichten van het tekort gedeeld.

1. Rheden vindt de 9 miljoen euro korting vanuit het Rijk niet acceptabel; maar gaat wel (innovatieve en samenhangende) maatregelen voorbereiden om financieel solide te worden op de langere termijn;
2. Rheden wil concrete maatregelen treffen om 2025 structureel (dat wil zeggen doorwerking naar 2026-2028) en aanwijsbaar sluitend te maken
3. Rheden kiest primair voor ombuigingen op programmakosten, aanpassing organisatie is daaropvolgend;
4. Rheden wil vanuit het Willen (Omgevingsvisie, Koersdocument Sociaal Domein, Economische Visie en Groener, Socialer en Dichterbij) naar het Kunnen (Programmabegroting 2025 ev.);
5. Rheden wil duidelijk maken wat zij als een basisdienstverlening voor haar gemeente ziet om langs die lijn prioriteiten te kunnen stellen;
6. College maakt 2025 structureel (direct en concreet) sluitend met een pakket van 8,5 mln. aan maatregelen, waarin zij keuze heeft gemaakt wat wel/niet meer bestuurlijk acceptabel is. Per beleidsthema wordt aangegeven welke maatregelen wel overwogen zijn maar niet acceptabel worden geacht.
7. Het gaat erom duidelijk te maken wat het College als een basisrol en -voorziening voor haar gemeente ziet, om langs die lijn prioriteiten te kunnen stellen.
8. College vraagt Raad richting te geven wat wel acceptabel is (geen inbreuk op de basis) en wat niet (inbreuk op de basis)
9. De maatregelen liggen op de terreinen van:
   - Programma Samenleving
   - Programma Leefomgeving
   - Programma Bestuur & Organisatie

Deze kadernota geeft invulling aan deze basis-denklijnen.

Opbouw en leeswijzer kadernota

1. Inleiding en samenvatting
2. Uiteenzetting per programma
   Per programma is beschreven:
   a. Visie
   b. Autonome ontwikkelingen per thema
   c. Ombuigingsvoorstellen, impact en financiële gevolgen
   d. Voorstellen die overwogen zijn maar niet acceptabel worden geacht
3. Uitgangspunten en kaders voor het opstellen van de begroting 2025

Indicatie ontwikkeling financieel perspectief

Verwachte ontwikkeling financieel perspectief

Bedragen x € 1 miljoen	2025	2026	2027	2028
Programmabegroting 2024-2027	0,77	-6,43	-8,00	-8,00
Autonome ontwikkelingen	-9,01	-6,77	-5,10	-8,01
Ombuigingen	8,51	11,15	13,12	15,13
Saldo Kadernota 2025-2028	**0,27**	**-2,05**	**0,02**	**-0,88**

Verwachte ontwikkeling fin.perspectief (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Programmabegroting 2024	**0,77**	**-6,43**	**-8,00**	**-8,00**
Bijstellingen Kadernota 2025:				
Pr. 1 Samenleving				
Autonome ontwikkelingen	-3,50	-3,50	-4,00	-5,50
Ombuigingen	1,65	3,10	4,90	6,31
Pr. 2 Leefomgeving				
Autonome ontwikkelingen	-0,73	-1,00	-1,08	-1,08
Ombuigingen	1,75	1,91	1,49	1,55
Pr. 3 Bestuur & organisatie				
Autonome ontwikkelingen	-4,78	-2,27	-0,02	-1,43
Ombuigingen	5,11	6,15	6,74	7,27
Totaal bijstellingen:	**-0,50**	**4,38**	**8,02**	**7,12**
Verwacht perspectief stand Kadernota 2025	**0,27**	**-2,05**	**0,02**	**-0,88**

1. Inleiding en samenvatting

1.1 Inleiding en samenvatting

Rheden 450 jaar heeft ons in 2023 allemaal energie gegeven. In 2023 hebben we ook de kracht van onze samenleving gezien. Inwoners, onderwijsinstellingen en ondernemers hebben 2023 gemaakt tot een onvergetelijk jaar. Een brede deelname van inwoners en ondernemers was daarin de succesfactor. De activiteiten blijken ook een duurzaam effect te hebben (sociale cohesie; coalitieakkoord: socialer en dichterbij) en het uitreiken van bomen (hittestress; coalitieakkoord: groener). Deze energie en kracht zullen we hard nodig hebben om dit jaar te komen tot, en vervolgens invulling te geven aan, een solide kadernota voor de komende jaren.

Tegelijkertijd leven we in een tijd waarin nieuwe onzekerheden zich voordoen. In Oekraïne en Gaza woeden nog steeds gruwelijke oorlogen waardoor grote groepen mensen zijn weggevlucht van huis en haard en op zoek zijn naar een veilig heenkomen. Ook in Rheden doen we er alles aan om hen op een goede wijze op te vangen.

De begroting van de gemeente staat onder grote druk. De financierings-systematiek van het Gemeentefonds verandert per 2025. Met ingang van 2026 wordt overeenkomstig de Voorjaarsnota 2024 een algemene structurele korting van 2,3 miljard euro op het gemeentefonds toegepast. Het jaar 2026 wordt gekenschetst als het ravijnjaar. Daarnaast is in de Voorjaarsnota een incidentele korting van 675 miljoen euro voor het jaar 2025 opgenomen. Ondanks deze verminderingen in het gemeentefonds blijven onze opgaven op de gebieden klimaat, woningopgave of sociaal domein ongewijzigd. Dit betekent dat deze begroting 2025 ev. een strategische begroting is; strategisch omdat het belangrijke keuzes bevat om onze opgaven meerjarig passend te maken binnen een flink gereduceerd budget. Samenwerking met onze inwoners is daarbij van belang, waarbij we kiezen voor een meer verbindende rol als gemeente en minder die van ontzorgende en handhavende. Daarbij blijft het motto uit ons coalitieakkoord ‘socialer, groener en dichterbij’ het uitgangspunt. De meest kwetsbaren willen wij daarbij ontzien. Ook de keuzes van ons nieuwe kabinet zijn nog onzeker, ondanks dat het hoofdlijnenakkoord wel richting geeft. Wij hopen op snelle duidelijkheid over de financiële situatie van gemeenten vanaf 2026.

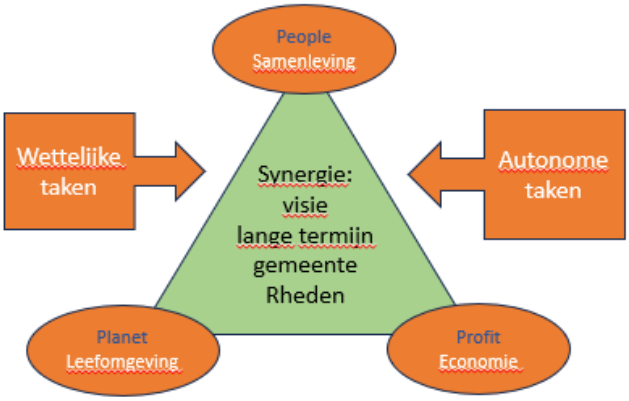
Gelet op deze budgettaire ontwikkelingen zijn in deze kadernota bij de taakuitvoering keuzes gemaakt die voelbaar worden voor onze inwoners. De volgende vier uitgangspunten zijn daarbij leidend geweest:

1. ***Samen met de inwoners.*** We hebben een participatietraject doorlopen met inwoners, de Raad en maatschappelijke partners om ideeën te verzamelen voor de toekomst van onze gemeente. Dit heeft geleid tot een inhoudelijke visie voor zowel de leefomgeving als de samenleving. Ook hebben we samen met de Raad besparingsrichtingen besproken voor de komende periode.

2. ***Inhoudelijke visie als vertrekpunt.*** Onze beleidskeuzes voor leefomgeving, samenleving en economie vormen de basis voor toekomstige wettelijke en autonome taken. We benutten de raakvlakken tussen deze beleidsterreinen voor optimale keuzes. De beschikbare en vastgestelde visies zijn:

   - Koersdocument Samen leven in Rheden (28 mei 2024)
   - Koers voor de Omgevingsvisie Rheden (24 april 2024)
   - Economische visie en uitvoeringsprogramma (1 november 2022)

De oplossingen voor de centrale opgave liggen in de overlap van deze visies (zie onderstaande figuur).

   De directe werk- en leefomgeving, de buurt of wijk met de aanwezige voorzieningen daarin, creëren kansen op of belemmeringen voor gezondheid. Wij kiezen naast ouderen ook voor de jeugd, als onze toekomst. Verschraling in financiële zin, betekent niet per definitie minder aandacht.

3. ***Willen en kunnen in balans.*** De directe omgeving beïnvloedt de gezondheid. We richten ons naast ouderen ook op de jeugd als onze toekomst. Ondanks financiële uitdagingen moeten we keuzes maken om dingen anders te doen. Er zijn aanknopingspunten geïnventariseerd om het 'willen' en 'kunnen' in balans te brengen, gebaseerd op de drie visies.

4. ***Differentiëren waar mogelijk.*** Om onze financiële doelen te bereiken, willen we differentiëren in dienstverlening en voorzieningen, volgens de principes 'juiste zorg op de juiste plaats' en 'sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'. Dit moet leiden tot effectievere en efficiëntere dienstverlening, zoals geïllustreerd door de ‘Wijkaanpak Stenfert’.

Op basis van deze uitgangspunten gaan we voor onze inwoners doen wat nodig is. De verslechterde financiële situatie waar de gemeente nu mee wordt geconfronteerd als gevolg van de door het Rijk opgelegde kortingen, moeten we voor nu accepteren zoals deze is. De keuzes die in deze kadernota zijn gemaakt worden gedirigeerd vanuit ons coalitieakkoord:

- Groen: we blijven inzetten op behoud van onze biodiversiteit en nemen klimaatmaatregelen waar nodig.
- Sociaal: de integrale wijkaanpak, woningbouwversnelling en de sociale basis zijn onze ankerpunten.
- Dichterbij: de inwoner blijft centraal staan en we blijven investeren in onze relatie met de onze inwoners, de lokale economie en blijven faciliteren in inwoners initiatieven.

Op basis van deze uitgangspunten kiest Rheden ook primair voor ombuiging op programmakosten. Het is daarbij belangrijk dat we, naast aanpassing van de doelstellingen, ook kijken naar een andere manier van werken. Een aanpassing van de organisatie is volgend met daarbij ook oog voor een optimalisering van de bestaande werkprocessen. Een slanke en wendbare overheid die snel en gericht kan reageren op de vragen uit de samenleving is het doel. Hierbij gaan we nog meer dan voorheen gebruik maken van de kansen in en de kracht van de regio. Dit wordt proactief opgepakt in alle drie programma's en in de begroting komen we hierop terug. Vanuit financieel perspectief is het van belang dat er keuzes worden gemaakt met oog voor een juiste balans van doelstellingen, geld en rol gemeente. Maximaal kostendekkende tarieven en meer aandacht voor en focus op het binnenhalen van externe financiering is noodzakelijk.

Bij het opstellen van de programmabegroting 2025, volgen wij het door de VNG afgegeven advies om eerst het jaar 2025 sluitend te maken. Voor de jaren vanaf 2026, het Ravijnjaar, is de begroting niet sluitend omdat nog onvoldoende zicht is op de mogelijke terugval en wat dit betekent voor onze taken. Wel maken we, overeenkomstig het VNG-advies, inzichtelijk wat de kortingen zouden kunnen betekenen voor onze dienstverlening in de jaren na 2025. Voor een belangrijk deel zal dat zijn op de medebewindstaken, omdat voor die taken in de afgelopen jaren onvoldoende geld is overgedragen om deze naar behoren te kunnen uitvoeren. Gemeente Rheden wil daarom met de Provincie, die toezicht houden op de gemeentelijke begrotingen, in gesprek over de manier hoe moet worden omgegaan met de eenjarige korting in 2025 en de gevolgen van de kortingen vanaf 2026.

De financiële vooruitzichten blijven onzeker, ondanks het hoofdlijnenakkoord van de nieuwe coalitie. Dit akkoord ondersteunt de VNG-voorstellen voor bestaanszekerheid, wonen en goed bestuur, en zet het huidige klimaat- en energiebeleid voort. De VNG maakt zich zorgen over de effecten van het asielbeleid en het intrekken van de spreidingswet, wat de opvangcrisis zal verergeren. Financieel blijven de kortingen vanaf 2026 ongewijzigd. In de voorjaarsnota zullen alle gemeentelijke inkomsten naar het Gemeentefonds worden overgeheveld met 10% korting. De VNG streeft naar het doorvoeren van de korting bij de overheveling van de SPUK-gelden. Verdere details volgen in de begroting. Het maken van weloverwogen keuzes is nu echt aan de orde. Keuzes voor behoud én keuzes voor verandering. De financiële situatie maakt dit noodzakelijk. Wij verwachten dat dit kader van maatregelen leidt tot een solide programmabegroting 2025.

Het is noodzaak om op korte termijn te besparen. Daarom leggen wij deze voorstellen, die ook onze inwoners hard gaan raken, voor aan de raad en stellen we voor om de kadernota direct besluitvormend te behandelen. Ondanks deze financieel weinig rooskleurige context blijven we ons inzetten op 'groener,

socialer en dichterbij' en voor een goede dienstverlening aan onze inwoners. In deze Kadernota beschrijven we op hoofdlijnen onze voorstellen, knelpunten en uitdagingen. Daarmee bereiken wij gezamenlijk dat wij een duurzame financieel gezonde toekomst als zelfstandige gemeente behouden. Dat is waar wij voor gaan.

Indicatie ontwikkeling financieel perspectief

Verwachte ontwikkeling financieel perspectief

Bedragen x € 1 miljoen	2025	2026	2027	2028
Programmabegroting 2024-2027	0,77	-6,43	-8,00	-8,00
Autonome ontwikkelingen	-9,01	-6,77	-5,10	-8,01
Ombuigingen	8,51	11,15	13,12	15,13
Saldo Kadernota 2025-2028	**0,27**	**-2,05**	**0,02**	**-0,88**

Verwachte ontwikkeling fin.perspectief (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Programmabegroting 2024	**0,77**	**-6,43**	**-8,00**	**-8,00**
Bijstellingen Kadernota 2025:				
Pr. 1 Samenleving				
Autonome ontwikkelingen	-3,50	-3,50	-4,00	-5,50
Ombuigingen	1,65	3,10	4,90	6,31
Pr. 2 Leefomgeving				
Autonome ontwikkelingen	-0,73	-1,00	-1,08	-1,08
Ombuigingen	1,75	1,91	1,49	1,55
Pr. 3 Bestuur & organisatie				
Autonome ontwikkelingen	-4,78	-2,27	-0,02	-1,43
Ombuigingen	5,11	6,15	6,74	7,27
Totaal bijstellingen:	**-0,50**	**4,38**	**8,02**	**7,12**
Verwacht perspectief stand Kadernota 2025	**0,27**	**-2,05**	**0,02**	**-0,88**

2 Programma's

1 Samenleving

Wat is onze visie?

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners gezond, gelukkig en veilig in onze gemeente kunnen opgroeien, ouder worden, werken en wonen. We willen een samenleving waar mensen naar elkaar omkijken en in hun bestaanszekerheid kunnen voorzien. We sluiten aan bij de eigen mogelijkheden van onze inwoners en de netwerken die zij hebben. We doen wat nodig is om deze 'sociale basis' te stimuleren en te versterken zodat iedereen die dat wil, actief mee kan doen. Daar waar nodig zetten we passende zorg en ondersteuning in.

We focussen ons in het bijzonder op de volgende hoofdthema's voor onze inwoners:

- het vergroten van de financiële bestaanszekerheid
- het stimuleren en versterken van de sociale basis (sociale bestaanszekerheid), en
- het mogelijk maken van een vitaal en gezond leven

Deze hoofdthema's omvatten meerdere beleidsgebieden en dienstverlening. We werken actief samen met veel organisaties (informeel en professioneel) binnen en buiten onze gemeente. We geloven hierbij in de kracht van ons verenigingsleven.

Uitgangspunt bij de uitwerking van de hoofdthema's is dat onze inwoners de zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Informeel waar het kan en formeel waar het nodig is. We ontwikkelen de inzet van informele netwerken en professionals zodat deze goed op elkaar aansluiten. De zorg en ondersteuning die nodig is (formeel en informeel), is laagdrempelig, goed toegankelijk en dichtbij huis. Kansengelijkheid en bestaanszekerheid (financieel en sociaal) staan hierbij centraal. Hierbij hebben we speciale aandacht voor de preventie en zoeken samen met organisaties naar de mogelijkheden om dichterbij zorg en ondersteuning aan te bieden.

De komende jaren hebben we te maken met minder middelen als gevolg van onder andere Rijkskortingen op de algemene uitkering, inflatie en prijsstijgingen. Hiernaast hebben we te maken met demografische ontwikkelingen als vergrijzing en grootstedelijke problematiek waardoor er hogere uitgaven zijn op het gebied van Wmo en Jeugdzorg (zie ook benchmark Twijnstra & Gudde, 2023). Dit zal op de korte en middellange termijn grote impact hebben op onze inwoners en onze samenwerkingspartners.
We hebben een koersdocument sociaal domein geformuleerd dat als leidraad dient voor de te maken keuzes op korte, middellange en lange termijn.

Koersdocument sociaal domein

Het koersdocument sociaal domein is een visie op het sociaal domein voor de lange termijn: 2025-2040 en een visie en strategie van de gemeente die we willen zijn maar ook de gemeente die we kunnen zijn de komende jaren. In het beeld van willen en kunnen, hebben we de trends en ontwikkelingen in beeld gebracht. Hoe ziet de gemeente en onze samenleving er uit de komende jaren en met welke uitdagingen hebben we te maken:

- toenemende vergrijzing;
- het percentage potentiële mantelzorgers daalt;

- druk op het zorgsysteem in Nederland en dus ook Rheden neemt toe;
- de sociaal-economische positie (SEP) staat onderdruk en de kansenongelijkheid neemt toe;
- Rheden heeft te maken met een drie wijken waar de veerkracht onder druk staat.

Het koersdocument is een strategisch visiedocument dat richting geeft en waarlangs korte-termijn besluiten genomen en uitgevoerd kunnen worden. Inwoners en onze partners hebben bij de formulering meegedacht. Op basis daarvan kunnen keuzes gemaakt worden als onze financiële polsstok niet toereikend is. De leidraad in het maken van keuzes is:

- Verschillend investeren in wijken
- Preventieve en curatieve maatregelen in balans
- Focus op kinderen, jongeren en ouderen in kwetsbare situaties
- Basisvaardigheden inwoners voorwaardelijk
- Synergie sociale en fysieke leefbaarheid

Ook hebben we bureau Berenschot in gevraagd om een advies (2024) te geven waar en op welke wijze er keuzes gemaakt kunnen worden in het sociale domein. Zowel op basis van dit advies, de financiële noodzaak, als op basis van het koersdocument sociaal domein zijn de ombuigingsvoorstellen opgesteld.

Verbinding sociaal domein en leefomgeving

Vanuit het sociaal domein (Samenleving) en het ruimtelijke domein (leefomgeving) werken we integraal samen aan opgaven die invloed hebben op de leefbaarheid in onze wijken en dorpen. Voor prettig samen leven is het belangrijk dat openbare ruimten en publieke plekken uitnodigend zijn. Die plekken maken het mogelijk om sociale banden met wijkgenoten te onderhouden, vergroten het gevoel thuis te zijn in de eigen wijk. Voorbeelden van opgaven waar we integraal samenwerken en die invloed op elkaar hebben, zijn:

- Integrale wijkaanpak
- Toekomstbestendig woningaanbod in wijken waar de veerkrachtige onder druk staat
- Langer zelfstandig thuis wonen voor inwoners met een ondersteuningsbehoefte
- Gezondheid en bewegen in de leefomgeving

Financiële bestaanszekerheid

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,71**	**0,93**	**1,17**	**1,30**
Bijzondere bijstand	0,00	0,00	0,06	0,06
Inburgering	0,11	0,11	0,11	0,11
Minimabeleid & Minimaregelingen	0,41	0,52	0,58	0,65
P-wet instrumenten	0,19	0,19	0,19	0,19
Financiële hulpverlening & soc kredietverstrekking	0,00	0,06	0,09	0,12
Activerend werk	0,00	0,05	0,15	0,18
Totaal	**0,71**	**0,93**	**1,17**	**1,30**

Autonome ontwikkelingen

Participatiewet

De bestaanszekerheid van inwoners met een laag inkomen staat onder druk. Het inkomensbeleid vanuit het Rijk blijkt ontoereikend; gemeenten moeten de negatieve effecten op inwoners

opvangen. Het Rijk werkt aan een stelselherziening voor de Participatiewet en het toeslagenstelsel die in 2025 verwacht wordt. Mogelijk dat dit gevolgen heeft op onze begroting vanaf 2025.
De verwachting is dat de doelgroep die een beroep doet op bijstand voor een groot deel blijft bestaan uit mensen die afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Dit vraagt passende begeleiding, passende participatie en oog voor meedoen naar vermogen. Wegens een structureel stijgende 'Nieuwe doelgroep' (doelgroep loonkostensubsidie), die bovendien tot pensioengerechtigde leeftijd bij ons blijft, verwachten wij meer kosten op het gebied van loonkostensubsidie, jobcoaching en trajectbegeleiding.

Bewindvoering

De kosten voor bewindvoering laten een stijgende lijn zien. Het aantal inwoners dat uitstroomt uit bewind is beperkt en de tarieven van de bewindvoerders stijgen jaarlijks (indexatie).

Voorstellen voor ombuigingen

De ombuigingsvoorstellen hebben wij opgesteld op basis van het koersdocument en de denklijnen die met uw Raad gedeeld zijn op 16 april jl. Hierbij is er getoetst op wettelijke en niet-wettelijke taken. De niet-wettelijke taken zijn geminimaliseerd of geschrapt en de wettelijke taken zijn naar minimum wettelijk niveau omgebogen. Het advies van Bureau Berenschot over opties voor ombuigingsvoorstellen is meegenomen in de voorstellen.

Wij gaan in de periode 2025-2028 voor de volgende onderwerpen/thema's geen budget meer inzetten of minimaliseren:

- Minimabeleid: verminderen van individuele inkomenstoeslag (78k vanaf 2027)
- Minimabeleid: Stopzetten informatietools minima (7k)
- Minimabeleid: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor de minima, stopzetten gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima (326k in 2025 oplopend tot 642k in 2028), bestand Gelrepas terugbrengen naar 100% minimuminkomen (77k)
- Participatiewet: minimaliseren instrumenten en inzet P-wet voor doelgroepen die moeilijk aan het werk komen (192k)
- Participatiewerk: vluchtelingenwerk: stopzetten niet-wettelijke taken vluchtelingenwerk (105k)
- Stopzetten project activerend werk (179k)
- Schuldhulpverlening: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor inwoners met schulden en inwoners die hulp nodig hebben bij het aanvragen van voorzieningen (27k in 2026 tot 80k in 2028)
- Schuldhulpverlening: stopzetten sociale kredietverlening (25k)

Impact ombuigingsvoorstellen financiële bestaanszekerheid

De ombuigingsvoorstellen hebben impact op inwoners waar de bestaanszekerheid onder druk staat. Inwoners die vaak een laag inkomen hebben en kwetsbaar zijn.
Ook is er impact op de organisaties die in de vorm van subsidies ondersteuning krijgen en de gemeente en de inwoners ondersteunen met hun bijdrage. Bij structurele subsidies worden de bijdragen aan organisaties in drie jaar afgebouwd.

Risico's van ombuigingsvoorstellen

Het risico van de ombuigingsvoorstellen is dat inwoners minder ondersteund en begeleid worden en hun veerkracht (meer) onder druk komt te staan. Ook de bestaanszekerheid van gesubsidieerde organisaties die zich inzetten voor de bestaanszekerheid van onze inwoners komt onder druk te staan.

Voor welke besparingen is niet gekozen:

We hebben er voor gekozen om de Gelrepas niet geheel om af te schaffen maar om te buigen naar

een pas die beschikbaar blijft voor de doelgroep tot 100% van het minimumloon met een besparing van 77k met ingang van 2026.
Het onderdeel functie logopedie vanuit de gemeente bezuinigen we niet (ca. 19k).

Vitaal en gezond

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**-2,25**	**-2,25**	**-2,75**	**-4,25**
Hervormingsagenda Jeugd	-1,00	-1,00	-1,50	-3,00
Tarieven zorgaanbieders	-1,25	-1,25	-1,25	-1,25
Ombuigingen:	**0,81**	**1,44**	**2,15**	**2,78**
Onderwijshuisvesting	0,00	0,02	0,06	0,08
Lokaal en regionale jeugdbegeleiding	0,28	0,77	1,37	1,86
Nationaal onderwijsbeleid	0,08	0,00	0,00	0,00
Onderwijsachterstanden en SMI	0,08	0,22	0,28	0,33
Sportaccommodaties	0,31	0,36	0,37	0,43
Sportstimulering	0,01	0,02	0,02	0,02
Volksgezondheid, slachtofferhulp en preventie	0,06	0,06	0,06	0,06
Totaal	**-1,44**	**-0,81**	**-0,60**	**-1,47**

Autonome ontwikkelingen

Hervormingsagenda (Jeugd)

Het ministerie van VWS heeft met de VNG overeenstemming bereikt over de Hervormingsagenda (Jeugd). Het doel van de agenda is het aanpakken van de knelpunten in de jeugdzorg en het financieel houdbaar maken van de jeugdzorg voor de toekomst. De agenda richt zich op een reeks van onderwerpen, zoals onder andere: verhelderen van de reikwijdte van de jeugdhulpplicht, verbeteren van de toegang, verhogen van kwaliteit en effectiviteit jeugdhulp, het versterken van kleinschalige opvang, een betere beschikbaarheid van gespecialiseerde jeugdzorg door meer (boven)regionale en landelijke inkoop en versterking van de uitvoeringskracht gemeenten. Om dit te bereiken is er eenmalig een bijdrage aan gemeenten verstrekt vanuit het Rijk.
Deze Rijksbijdrage is bij vaststelling van de programmabegroting 2024 gehalveerd.
Het Rijk heeft met de afspraken over de hervormingsagenda ook een taakstelling van 3 miljoen euro opgelegd per 2028. De verwachting is dat met de uitvoering van de Hervormingsagenda er minder middelen nodig zijn.

Jeugdbescherming onder druk en in ontwikkeling

Al geruime tijd staan de instellingen voor jeugdbescherming en daarmee de bescherming van jeugdigen onder grote druk. Er zijn wachtlijsten en daarmee een hogere druk op de lokale sociale teams.
Er wordt landelijk gewerkt aan structurele verbetering van de jeugdbescherming als onderdeel van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming in de komende jaren. We moeten ons op deze ontwikkelingen voorbereiden. Aan de ene kant door lokale sociale team te versterken. En aan de andere kant door in samenwerking met de gemeenten in de regio en partners (Veilig Thuis, Raad

voor de Kinderbescherming en instellingen voor jeugdbescherming (GI) met een regionaal veiligheidsteam te starten.

Stijging tarieven zorgaanbieders jeugdhulp

Er zijn regionale afspraken gemaakt over de tarieven van zorgaanbieders voor o.a. jeugdzorg. De kosten stijgen als gevolg van inflatie en CAO kosten). Vanuit het oogpunt van goed en verantwoord opdrachtgeverschap zullen wij hierin (deels) mee moeten gaan. De gestegen kosten werken structureel door in de komende jaren.

Voorstellen voor ombuigingen

De ombuigingsvoorstellen hebben wij opgesteld op basis van het koersdocument en de denklijnen die met uw Raad gedeeld zijn op 16 april jl. Hierbij is er getoetst op wettelijke en niet-wettelijke taken. De niet-wettelijke taken zijn geminimaliseerd of geschrapt en de wettelijke taken zijn naar minimum wettelijk niveau omgebogen. Het advies van Bureau Berenschot over opties voor ombuigingsvoorstellen is meegenomen in de voorstellen.

Wij gaan in de periode 2025-2028 voor de volgende onderwerpen/thema's geen budget meer inzetten of minimaliseren:

- Onderwijshuisvesting: wijziging afschrijvingstermijn (16k in 2026 naar 79k in 2028)
- Jeugdwet: lokaal en regionale jeugdbegeleiding: afschaling geïndiceerde jeugdzorg (280k in 2025 oplopend naar 1,8 mio in 2028)
- Onderwijs: afschaffing inzet verlengde schooldag en vakantieschool eenmalig in 2025 (77k)
- Onderwijs: versoberen onderwijsachterstandmiddelen en stopzetten sociaal-medische indicatie vangnetregeling (78k in 2025 oplopend naar 327k in 2028)
- Sport/sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden en seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, andere beheersvorm openluchtzwembad en sporthal de Hangmat (300k in 2025 oplopend naar 434k in 2028)
- Sport: stopzetten subsidies sportstimulering (18 k)
- Preventief jeugdbeleid: stopzetten subsidies vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare jongeren (30k in 2025 oplopend naar 147k in 2028)
- Gezondheid: stopzetten subsidie preventie gezondheid (58k)

Impact ombuigingsvoorstellen vitaal en gezond

De ombuigingsvoorstellen hebben impact op de vitaliteit en gezondheid van onze inwoners. Wij blijven voldoen aan onze wettelijke verplichting door altijd zorg en ondersteuning te bieden als dit noodzakelijk is. Het kan wel betekenen dat jeugdigen en ouders minder een beroep kunnen doen op geïndiceerde zorg. Dit zal dan op andere manieren (collectief of in de sociale basis) aangeboden worden. Dit zal impact hebben op het beroep op de sociale en pedagogische basis en onderwijsinstellingen.
We minimaliseren de uitvoering van onderwijsachterstandenbeleid en stoppen met het afgeven van sociaal medische indicaties voor gezinnen met kinderen met opvoedproblemen en het schrappen van subsidies uit de sociale basis die ondersteunen bij preventie volksgezondheid en sportstimulering.
We gaan actief op zoek naar samenwerkingspartners op sportgebied voor SportinRheden.
Te denken valt dan aan sportaccommodaties (sporthal/openluchtzwembad) en voorzieningen die in gemeentelijke beheer zijn.
Ook is er impact op de organisaties die bijvoorbeeld in de vorm van subsidies ondersteuning krijgen en de gemeente en de inwoners ondersteunen met hun bijdrage op het gebied van vitaliteit en gezondheid. Bij structurele subsidies worden de bijdragen aan organisaties in drie jaar afgebouwd.

Risico's van ombuigingsvoorstellen

Het risico van de ombuigingsvoorstellen is dat inwoners minder ondersteund en begeleid worden op

het gebied van vitaliteit en gezondheid. Er is een risico in de haalbaarheid van het afschalen van geïndiceerde jeugdhulp en daarmee het ombuigingsvoorstel, dit als gevolg van de trend van stijgende kosten jeugdzorg en de relatief beperkte invloed die wij als gemeente hebben op de afgegeven jeugdzorgindicaties (door bijv. huisartsen en gecertificeerde instellingen en zorg via de regio). Ook de bestaanszekerheid van gesubsidieerde organisaties die zich inzetten voor de vitaliteit en gezondheid van onze inwoners kan onder druk komen te staan. Op het gebied van volksgezondheid en sport & bewegen zijn er minder mogelijkheden vanuit de sociale basis om en volksgezondheid om inwoners te ondersteunen.

Voor welke besparingen is niet gekozen:

We hebben er voor gekozen niet te bezuinigen op de inzet van de VGGM en deze te behouden evenals inzet op de Jeugd GGZ (270k). Ook is er voor gekozen om sportaccommodaties in stand te houden en daar actief naar een andere beheersvorm te zoeken.

Sociale basis

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**-1,25**	**-1,25**	**-1,25**	**-1,25**
Tarieven zorgaanbieders	-1,25	-1,25	-1,25	-1,25
Ombuigingen:	**0,13**	**0,74**	**1,58**	**2,24**
Cultuur	0,05	0,12	0,25	0,25
Preventief jeugdbeleid	0,03	0,08	0,12	0,15
Sociale basis collectief voorliggend	0,07	0,35	1,00	1,28
Verlaging ombuigingen sociale basis	-0,05	-0,20	-0,56	-0,72
Versoberen bibliotheek	0,00	0,07	0,07	0,07
Wmo maatwerk korten subsidie MEE	0,00	0,08	0,08	0,08
Wmo maatwerk: instroom, doorstroom en uitstroom geindiceerd begeleiding	-0,02	0,15	0,50	0,94
Wmo maatwerk: Wonen, rollen, vervoer; max 1 woningaanpassing per inwoner	0,05	0,05	0,05	0,05
Wmo maatwerk: schrappen niet-wettelijke verplichtingen uit verordening	0,01	0,04	0,07	0,13
Totaal	**-1,12**	**-0,51**	**0,33**	**0,99**

Autonome ontwikkelingen

Stijging tarieven zorgaanbieders Wmo maatwerkvoorzieningen

Wij krijgen verzoeken van onze gecontracteerde aanbieders Wmo, sociale basis om gestegen kosten (inflatie, CAO kosten) te compenseren. Vanuit het oogpunt van goed en verantwoord opdrachtgeverschap zullen wij hierin (deels) mee moeten gaan. De gestegen kosten werken structureel door in de komende jaren.

Demografische ontwikkelingen

Als gemeente Rheden hebben wij te maken met demografische ontwikkelingen als vergrijzing en ook met problematiek in enkele wijken waar de veerkracht van de inwoners onder druk staat. Hiernaast staat de woningmarkt onder druk. Het effect hiervan is dat er meer Wmo aanvragen zijn

(huishoudelijke ondersteuning, jeugdhulp, aanpassingen woningen en rollen en vervoer). Dit zal een stijging van de kosten Wmo tot gevolg hebben.

Voorstellen voor ombuigingen

De ombuigingsvoorstellen hebben wij opgesteld op basis van het koersdocument en de denklijnen die met uw Raad gedeeld zijn op 16 april jl. Hierbij is er getoetst op wettelijke en niet-wettelijke taken. De niet-wettelijke taken zijn geminimaliseerd of geschrapt en de wettelijke taken zijn naar minimum wettelijk niveau omgebogen. Het advies van Bureau Berenschot over opties voor ombuigingsvoorstellen is meegenomen in de voorstellen.

Wij gaan in de periode 2025-2028 voor de volgende onderwerpen/thema's geen budget meer inzetten of minimaliseren:

- cultuur : versoberen onderdeel cultuur bij de Zoomerij, stopzetten subsidies Podiumvoorziening en stimuleringssubsidies (53 k in 2025 oplopend naar 250k in 2028
- Wmo sociale basis voorliggend: stopzetten van subsidies inwonersinitiatieven, stopzetten subsidie aan alle dorpshuizen m.u.v. minder veerkrachtige wijken, buurt- en belangenverenigingen, buurt- en jongerenwerk, en afschaling vrijwilligersorganisaties met professionele ondersteuning, onafhankelijke clientondersteuning dementie (65k in 2025 oplopend naar 1,3 mio in 2028)
- Wmo maatwerk: sturing op instroom, doorstroom en uitstroom geïndiceerde vormen van begeleiding, strenger toezicht op woningaanpassingen (WRV) en schrappen niet-wettelijke taken verordening Wmo (37k in 2025 oplopend naar 1,1 mio in 2028)
- Bibliotheek: versoberen bibliotheek (70k)

Dit betekent onder meer de afschaling van geïndiceerde Wmo tot een minimum wettelijk niveau. We opereren hier al op een minimaal wettelijk niveau en gezien onze demografische ontwikkelingen (vergrijzing) en de noodzakelijke zorg in de minder veerkrachtige wijken en daarmee stijgende kosten, zijn de mogelijkheden op dit vlak beperkt.
In de sociale basis betekenen de ombuigingsvoorstellen dat veel niet-wettelijke taken als subsidies aan vrijwilligersorganisaties geschrapt danwel geminimaliseerd worden: cultuur, Wmo voorliggende voorzieningen. De ombuigingsvoorstellen zijn langs de lat van het koersdocument sociaal domein gelegd en op basis van het advies van Bureau Berenschot. Bij structurele subsidies worden de bijdragen aan organisaties in drie jaar afgebouwd.

De impact van de ombuigingsvoorstellen sociale basis
De ombuigingsvoorstellen hebben impact op de met name vrijwilligersorganisaties in de sociale basis en onze inwoners in de samenleving. Veel wij zetten subsidies stop voor inwonersinitiatieven, en organisaties die ontmoeting mogelijk maken voor inwoners, in de vorm van sociale en culturele en beweegactiviteiten. Wij schalen geïndiceerde zorg (Wmo) af tot het wettelijk minimum. Wij blijven wel voldoen aan onze wettelijke verplichting door altijd zorg en ondersteuning te bieden als dit noodzakelijk is. Het kan wel betekenen dat inwoners minder een beroep kunnen doen op geïndiceerde zorg. Dit zal dan op andere manieren (collectief of in de sociale basis) aangeboden worden. Dit kan impact hebben op de zelf- en samenredzaamheid van inwoners.
Ook is er impact op de organisaties die bijvoorbeeld in de vorm van subsidies ondersteuning krijgen en de gemeente en de inwoners ondersteunen met hun bijdrage op het gebied van zelf- en samenredzaamheid. Wij hebben een rijke sociale basis met veel vrijwilligersorganisaties die voor een deel via subsidies wordt ondersteund. Bij een deel van de organisaties waar de subsidie wordt afgeschaald, zal de bestaanszekerheid van deze organisaties onder druk komen te staan. Bij structurele subsidies worden de bijdragen aan organisaties in drie jaar afgebouwd.

Risico's van ombuigingsvoorstellen

Het risico van de ombuigingsvoorstellen is dat inwoners minder ondersteund en begeleid worden op in de sociale basis. Wij zetten hier in op de veerkracht van de samenredzaamheid. Ook de bestaanszekerheid van gesubsidieerde organisaties die zich inzetten in de sociale basis kunnen onder druk komen te staan. Er is een risico bij de haalbaarheid van de voorstellen geïndiceerde zorg. De trend is namelijk stijgende kosten als gevolg van een vergrijzende bevolking (meer aanvragen huishoudelijke hulp en aanpassingen van woningen) en een aantal wijken waar de aanvraag van zorg hoog is. Deze trend kan de haalbaarheid onder druk zetten.

Voor welke besparingen is niet gekozen:

We hebben er voor gekozen om in te zetten voor behoud van 2 bibliotheekvestigingen in plaats van forse afschaling van de bibliotheekfunctie (70K ipv 850k). Ook het cultuuronderdeel hebben we versoberd i.p.v. te schrappen (150k ipv 450k). We hebben ervoor gekozen om in de minder veerkrachtige wijken ontmoetingsplekken in stand te houden als ook zogenaamde tussenvoorzieningen in Velp, Rheden en Dieren. De integrale wijkaanpak continueren wij maar versoberen de bijdragen (100k ipv 200k). We bezuinigen niet op de jaarlijkse ikbuurtmeecheques (100k).

Financieel perspectief

Tabel: Programmastaat 1 samenleving

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Begrotingsaldo 2024-2027	**-66,39**	**-66,89**	**-66,52**	**-66,52**
Autonome ontwikkelingen:	**-3,50**	**-3,50**	**-4,00**	**-5,50**
Financiële bestaanszekerheid	0,00	0,00	0,00	0,00
Vitaal een gezond	-2,25	-2,25	-2,75	-4,25
Sociale basis	-1,25	-1,25	-1,25	-1,25
Voorstellen ombuigingen:	**1,65**	**3,10**	**4,90**	**6,31**
Financiële bestaanszekerheid	0,71	0,93	1,17	1,30
Vitaal een gezond	0,81	1,44	2,15	2,78
Sociale basis	0,13	0,74	1,58	2,24
Totaal	**-68,24**	**-67,29**	**-65,62**	**-65,71**

2 Leefomgeving

Wat is onze visie?

Wij werken aan een duurzame en kwalitatieve woon-, werk- en leefomgeving in onze zeven dorpen en ons buitengebied. Samen met inwoners, bedrijven en (maatschappelijke) organisaties bepalen we wat de voorwaarden zijn voor een gezonde, aantrekkelijke, klimaatbestendige en veilige omgeving waar iedereen zich thuis voelt. We koesteren daarbij onze identiteit die in belangrijke mate bepaald wordt door onze historische, landschappelijke en natuurlijke karakteristieken van de dorpen en het buitengebied. In 2025 werken we dit verder uit in de nieuwe Omgevingsvisie. Vanuit het sociaal domein en het ruimtelijke domein werken we integraal samen aan opgaven die invloed hebben op de leefbaarheid in onze wijken en dorpen.

Ook de komende jaren zullen grote opgaven, zoals de woningbouwopgave, de energietransitie, leveringszekerheid van energie, klimaatadaptatie, de opvang van vluchtelingen, de transitie in het landelijk gebied en de omgevingswet inzet van de gemeente vragen. Dit speelt landelijk. Voor onze gemeente komt hierbij onze sociaaleconomische situatie in bepaalde delen van onze gemeente.

Dit blijkt ook uit de benchmark van Twynstra & Gudde bij de begroting 2024. Hierin constateert Twynstra & Gudde dat onze gemeente op de thema's mobiliteit, volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijk vernieuwing minder uitgaven (lasten) heeft dan vergelijkbare gemeenten. Hiervoor is geen inhoudelijke aanleiding. Op de thema's als milieu en veiligheid zijn de uitgaven vergelijkbaar. Uit de benchmark van Twynstra & Gudde blijkt ook dat er mogelijk kansen zijn om de inkomsten (kostendekkenheid) te vergroten. In relatie tot onze sociaaleconomische problematiek vallen de lagere uitgaven op woningbouw en economie op, de aanwezigheid van drie achterstandswijken en vergrijzing en hiermee hogere zorgkosten. Tegen de achtergrond van onze krappe financiële situatie moeten we kiezen welke opgave we op welke manier kunnen oppakken.

Maar ook waar we een stap terug moeten doen. De komende jaren zullen we dus met minder middelen moeten werken aan maatschappelijke opgaven die veel invloed hebben op onze leefomgeving. Dit vraagt om een samenhangende aanpak.

Met deze kadernota zetten we de komende jaren in op:

- Het structureel inzetten op woningbouwversnelling. Hierbij richten we ons op het verbeteren van de sociaaleconomische positie. Het gaat niet alleen om aantallen woningen, maar ook richting geven aan een versteviging van de spreiding van woningtypen. We zien dit als een structurele opgave voor het komende decennia.
- Differentiatie van onze inzet in de diverse wijken. We zijn hiermee inmiddels gestart in Stenfert. Later kunnen daar in de wijkaanpak andere wijken in worden opgepakt.
- Het doorwerken aan de Energietransitie. Hiervoor zetten we in op het verkrijgen van subsidies (Europa, Rijk en Provincie). Opgaven waarvoor geen subsidie of eigen middelen beschikbaar zijn zetten we niet door en schalen we af.
- We blijven aandacht houden voor de kernkwaliteiten van onze leefomgeving, zoals erfgoed, landschap en biodiversiteit. We zetten in op kennis en de samenwerking met andere partners om aan onze ambities te blijven werken met minder middelen.
- We gaan daar waar mogelijk inzetten op kostendekkendheid van taken en opgaven en onze inkomsten verhogen. Bewuste prioritering en inzet op die ruimtelijke projecten die bijdragen aan onze gemeentelijke doelen.
- De basis in onze gemeente houden we overeind. Het beheer in de openbare ruimte in onze gemeente is inmiddels al ingericht op het basisniveaus. Met uitzondering van de technische staat van wegen die zit daaronder. Wij zien geen ruimte in de begroting om dit op dit moment naar het basisniveau te brengen.

Waar kijken we kritisch naar om de benodigde bezuinigen en ombuigingen te realiseren:

- We kijken kritisch naar onze investeringsprojecten en zien hier ruimte om te temporiseren. Dit betekent dat de komende jaren vervangings- en investeringsprojecten later starten. We kijken daarbij ook of er projecten zijn die eventueel vervallen.
- Bij ons reguliere onderhoud maken we bewuste keuzes wat we weer vervangen, of wat niet vervangen hoeft te worden.
- Inzet van eigen programmamiddelen brengen we terug naar wat minimaal nodig is om onze basis en/of wettelijke taken en als vliegwiel te fungeren voor de realisatie van onze ambities (bijv. door aan te sluiten bij regiodeals of middelen van onze andere overheden. Dit betekent ook dat voor diverse thema’s beschikbare (gemeentelijke) subsidies komen te vervallen.

Met de nieuwe omgevingswet en de bijbehorende omgevingsvisie willen we dit in de praktijk vormgeven. We werken samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan een nieuwe omgevingsvisie (vaststelling in 2025) met duidelijke en richtinggevende keuzes, die vervolgens worden vertaald in het omgevingsplan en in omgevingsprogramma's. Inmiddels is de koers voor de omgevingsvisie vastgesteld die als leidraad geldt voor de op te stellen omgevingsvisie. Samen met de economische visie en het daarbij vastgestelde uitvoeringsprogramma vormt de omgevingsvisie met haar programma's de leidraad voor het handelen binnen het programma leefomgeving.

Uiteraard hebben de voorstelde ombuigingen en bezuiniging een stevige impact. Deze hebben wij per thema nader toegelicht.

Vernieuwing omgevingsbeleid en ruimtelijke ontwikkelingen

Het belangrijkste kader voor het realiseren van onze ruimtelijke projecten is de Omgevingswet. Deze is in 2024 in werking getreden. In Rheden grijpen we dit ook aan voor een vernieuwing in ons omgevingsbeleid. Door in ons omgevingsbeleid en de instrumenten als de omgevingsvisie en het omgevingsplan meer samenhang te brengen, richting te bepalen, prioriteiten te stellen en de uitvoerbaarheid te verbeteren kunnen we sneller en eenvoudiger een beter resultaat behalen. Het

omgevingsprogramma biedt daarnaast kansen om ook gericht te werken aan eigen ambities die prioriteit hebben, zoals de transformatie van Haveland en de integrale wijkaanpak. Het verbinden van ruimtelijke ontwikkelingen met maatschappelijke wensen en effecten staat centraal. De invoering van de Omgevingswet betekent een zeer stevige inspanning voor onze organisatie en vraagt een andere rol en cultuur van ambtenaren, college en de gemeenteraad.

Levendige dorpen met een passende woning en werkgelegenheid
Gemeente Rheden staat voor een grote woningbouwopgave. Wij streven naar wijken waar men zich thuis voelt en waar het veilig is. Waar we bewust omgaan met energie en wonen in duurzame, circulair gebouwde woningen en natuur-inclusieve en klimaatbestendige wijken. Waar het woningtekort is afgenomen en er voldoende kansen zijn voor jongeren, gezinnen en ouderen om een passende woning te vinden, ook als zij zorg nodig hebben.

We streven naar een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers. Wij werken continu aan een goed woon- en vestigingsklimaat met aantrekkelijke werklocaties, zoals winkelgebieden en bedrijventerreinen. We zetten ons in op de banen die er zijn en bieden inwoners, die mee kunnen doen, de mogelijkheid te werken. Dit kan niet zonder samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid. De gemeente Rheden heeft de ambitie om in 2050 een circulaire economie te hebben, maar de financiële positie van de gemeente noopt om onze inzet hierop te faseren in tijd. Voor deze opgave willen we vooral aansluiten op de inzet die de regio pleegt via de Groene Metropool Regio.

Duurzame en leefbare wijken en dorpen
Wij zijn in 2040 een CO2 neutrale gemeente. Wij werken aan een versnelling van de opgave met bijbehorende intensivering van onze inzet. We willen de komende vier jaar in vier wijken concreet aan de slag met de warmtetransitie. Uiteraard nemen wij deze ambities mee bij nieuwe (woningbouw) ontwikkelingen. Hierbij gaan we uit van de beschikbare rijksmiddelen.

We hebben afgelopen periode met veel inzet en betrokkenheid van onze inwoners het burgerakkoord gesloten en dit uitgewerkt in de duurzaamheidsagenda. De hieruit voorkomende opgaven hebben we voor een periode van twee jaar vanuit gemeentelijk middelen gefinancierd. We kunnen hier in 2025 en 2026 aanzienlijk minder op inzetten. Samen met de betrokken inwoners gaan we in overleg wat we zonder deze middelen op een andere wijze kunnen realiseren of temporiseren.

De bestaande openbare ruimte wordt klimaatadaptief en water-robuust ingericht, door o.a. meer vergroening en minder verharding. We creëren hierdoor een toekomstbestendige leefomgeving waarin inwoners comfortabel en gezond wonen, waarin we een vitale bodem hebben en waar inwoners op loopafstand verkoeling kunnen vinden tijdens warme perioden. Dit draagt tevens bij aan een versterking van de biodiversiteit en het vergoenen van de openbare ruimte. De komende jaren zullen we deze inzet temporiseren. Kwaliteit van de openbare ruimte is voor ons veel meer dan een mooie inrichting en een verzorgd onderhoud. De openbare ruimte draagt ook bij aan ontmoeting, beweging door sport en spel en een plezierige en veilige leefomgeving.

Rijk en verbonden landschap
We voelen verantwoordelijkheid om goed te zorgen voor onze unieke landschappen en inheemse flora en fauna. We willen een natuurinclusieve samenleving creëren door het aanbod aan leefgebieden te behouden en vergroten. Voor het behouden, herstellen en versterken van ons landschappen en biodiversiteit vragen wij extra inzet van onze partners in het landelijk gebied. De natuurwaarden van de Veluwe, de IJssel en landschapselementen staan door stikstof en droogte onder druk. Het Rijk en de provincies zijn verantwoordelijk voor het stikstof- en droogtevraagstuk. De problematiek is ingrijpend en complex en er zijn veel belangen mee gemoeid. Wij ondersteunen de verandering in de landbouw naar natuur-inclusief boeren. We willen als gemeente goed aanhaken op het stikstofvraagstuk en andere herstelprogramma’s voor natuur (o.a. gezonde bossen, heide, bodem). Onbalans tussen de natuurwaarden en recreatie zorgt voor verstoring van

de natuur. Duurzame recreatie en toerisme vinden wij daarom belangrijk. Dit laten wij vooral zien door onze inzet bij het Masterplan Veluwezoom en bij de uitvoering van de visie op recreatie en toerisme. Helaas moeten we dit met minder beschikbare middelen doen. De resterende middelen willen we inzetten als vliegwiel voor investeringen van onze mede-overheden. Onze kennis en kunde zetten we in om onze gemeentelijke ambities hierbij te verwezenlijken.

Energie- en warmtetransitie/Duurzaamheidsagenda

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,28**	**0,43**	**0,00**	**0,00**
Duurzaamheidsagenda	0,28	0,43	0,00	0,00
Totaal	**0,28**	**0,43**	**0,00**	**0,00**

Autonome ontwikkelingen

Het is momenteel niet duidelijk wat het nieuwe regeerakkoord betekent voor de landelijke subsidies voor de Energietransitie. In het regeerakkoord is opgenomen dat specifieke uitkeringen ondergebracht gaan worden met een korting van 10%. Voor Rheden zou dit beteken dat er ongeveer een ton minder te besteden is aan uitvoeringskosten. De consequenties hiervan kunnen wij nog niet goed beoordelen.

Voorstellen voor ombuigingen

Voor de duurzaamheidsagenda kunnen we niet langer geld uit eigen middelen blijven inzetten. Voor 2024 levert dit een besparing op van 279K en voor 2025 een besparing van 422K. De energietransitie zetten we voort met de landelijke subsidies die beschikbaar blijven en waar we ons voor inzetten deze binnen te halen voor onze aanpak in Rheden.

In oktober 2023 heeft de gemeenteraad een jaarlijks budget van €500.000 toegezegd voor de periode 2024 tot en met 2026 ter ondersteuning van de duurzaamheidsagenda. Het is belangrijk te noemen dat deze agenda geen wettelijke verplichting is, waardoor het mogelijk is om te besluiten deze middelen niet langer hiervoor in te zetten. Voor de jaren 2025 en 2026 zijn echter reeds financiële verplichtingen aangegaan met betrekking tot onze inzet op de duurzaamheidsagenda. Dit betreft € 211.000 voor 2025 en € 68.000 voor 2026. Dit betekent dat de maximale incidentele besparing €350.000 per jaar zou bedragen voor twee jaar. Samen met de betrokken inwoners gaan we in overleg in of en zo ja, welke ambities op andere wijze ingevuld kan worden. Bijvoorbeeld door inwoners zelf. Zonder deze middelen moeten we versnelt onze eigen inzet afbouwen en waar mogelijk integreren in andere activiteiten.

Het stopzetten van de duurzaamheidsagenda heeft aanzienlijke gevolgen. Een van deze gevolgen is dat het burgerakkoord, dat met de inwoners is overeengekomen, slechts beperkt kan worden uitgevoerd. Dit kan het vertrouwen van de inwoners in het gemeentebestuur aantasten en de samenwerking bemoeilijken. Vanaf medio 2025 zou er bovendien geen capaciteit meer zijn voor het sturen van programma's. Het ondersteunen van processen en het monitoren van de voortgang van de duurzaamheidsagenda.

De volgende initiatieven uit de duurzaamheidsagenda zullen bij het stopzetten niet worden uitgevoerd:

- Extra ondersteuning voor inwoners bij verduurzaming.
- Een subsidiepotje voor initiatieven van bewoners.
- Beleidstoetsing op CO2-impact en de CO2-voetafdruk per wijk.
- Verhoogde inspanningen om inwoners te stimuleren tot het plaatsen van zonnepanelen op woningen.
- Energiecoaching voor inwoners met een inkomen boven 130% van het wettelijk minimumloon.
- Het organiseren van een duurzame lunch in het basisonderwijs.
- Extra inspanningen voor de energietransitie in meer wijken dan de huidige.
- Extra investering in activering, bewustwording en het bevorderen van consuminderen. Als gevolg hiervan kan in 2025 geen klimaatfestival worden georganiseerd.

Voor welke besparingen is niet gekozen:

- Wij zien geen andere mogelijkheden tot besparing

Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke ontwikkeling

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**-0,26**	**-0,20**	**-0,20**
Omgevingswet	-0,80	-0,80	-0,80	-0,80
Taakstelling omgevingswet	0,80	0,54	0,60	0,60
Ombuigingen:	**0,10**	**0,25**	**0,30**	**0,35**
Verhogen leges inkomsten	0,00	0,10	0,10	0,10
Verhogen kostenverhaal	0,10	0,15	0,20	0,25
Totaal	**0,10**	**-0,01**	**0,10**	**0,15**

Autonome ontwikkelingen

De stikstofproblematiek, de netcongestie en stijgende prijzen hebben een negatieve invloed op de haalbaarheid van veel plannen. Positief is de het nieuwe kabinet jaarlijks 1 miljard beschikbaar stelt voor het bouwen van nieuwe woningen.

Voorstellen voor ombuigingen

Tot op heden hadden wij voor alle projecten de rol van dienstverlenende overheid en besteden eigen middelen aan de totstandkoming van ruimtelijke initiatieven. Binnen ons omgevingsbeleid gaan we duidelijk kiezen voor welke projecten en ontwikkelingen we meer regie pakken om onze maatschappelijke doelen te realiseren. We zetten hierbij in op prioritering van de ruimtelijke initiatieven op basis van haalbaarheid en ambtelijke inzet. Wij geven daarbij voorrang aan initiatieven die bijdragen aan de meest urgente maatschappelijke opgaven (bijvoorbeeld woningbouw, energie- en warmtetransitie, klimaatadaptie). Bovendien geven we uitvoering aan lopende plannen, gemaakte afspraken en genomen besluiten. Grote gebiedsontwikkelingen voor het komende decennium zijn het woningbouwproject IJsseldistrict, Masterplan Welkom Veluwezoom, Pilot wijkaanpak Stenfert en de transformatie van bedrijventerrein Haveland tot een woon- en werkgebied. Voor de andere initiatieven zullen we onze rol veranderen naar een meer controlerende en toetsende overheid. Dit levert een bezuiniging op van 100K.

Daarnaast passen we onze legesverordening aan zodat deze kostendekkend is en optimaliseren we ons kostenverhaal. We verhogen hiermee onze inkomsten in 2025 met 200K. De te verwachten inkomsten hangen samen met het aantal ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor welke besparingen is niet gekozen:

Vanuit het budget structuurvisies ondersteunen we nu ruimtelijke initiatieven. Het totale budget is 175K. We schrappen dus niet het hele budget. Als wel het hele budget geschrapt zou worden betekent dit dat we verder teruggaan in onze dienstverlening en ook in ruimte om onderzoeken te doen voor ruimtelijke ontwikkelingen

Volkshuisvesting

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**-0,00**	**-0,15**
Woningbouwversnelling	0,00	0,00	-0,0	-0,15
Ombuigingen:	**0,15**	**0,0**	**0,00**	**0,00**
Blijfwijken stoppen	0,10	0,0	0,00	0,00
Flexwonen	0,05	0,00	0,00	0,00
Totaal	**0,15**	**0,0**	**-0,15**	**-0,15**

Autonome ontwikkelingen

Woningbouwbehoefte

In verband met de structurele woningbouwopgave tot 2030 en daarna blijven we via de woningbouwversnelling inzetten die woningbouwopgave ook daadwerkelijk en tijdig te kunnen realiseren. Daarvoor dienen lopende en nieuwe projecten opgepakt te worden, zoals bijvoorbeeld Haveland. Dit betekent extra inzet van het ambtelijke apparaat de komende jaren. De hiervoor benodigde structurele middelen nemen wij op in deze kadernota. Deze zijn nodig voor onze eigen inzet, als vliegwiel voor initiatieven en cofinanciering van derden. Wij zetten zoveel mogelijk in op het verkrijgen van externe financiering, zoals ook bij IJssel District en meer recent voor de inzet van flexwonen in Haveland. Hiervoor is het cruciaal ook zelf te beschikken over de hiervoor benodigde specialistische kennis. De woningbouwversnelling zetten we dusdanig in zodat deze op middellange en lange termijn ook bijdraagt aan het terugbrengen van onze sociaaleconomische positie. Hierbij speelt de wijkgerichte aanpak ook een belangrijke rol.

Bouwkosten, stikstof en netcongestie belemmeren woningbouw

De bouwkosten nemen steeds verder toe. Dit betekent dat de financiële haalbaarheid van de projecten steeds verder onder druk komt te staan. De stikstof problematiek zorgt ook voor vertraging bij de woningbouw omdat het niet eenvoudig is de extra uitstoot te compenseren. Wij verwachten dat de plannen van het nieuwe kabinet voor extra problemen gaan zorgen omdat de stikstofproblematiek niet aangepakt wordt. Tenslotte levert de netcongestie steeds grotere problemen op bij de realisatie van projecten.

Steeds meer mensen wonen met zorg in de wijk

De dubbele vergrijzing (er komen steeds meer ouderen die ook steeds ouder worden) maakt dat er steeds meer mensen wonen met zorg in de wijk. Het Rijk zet ook in op: "zelf als het kan, thuis als het kan en digitaal als het kan". Dit betekent dat er steeds minder mensen naar intramurale zorginstellingen zullen gaan en er juist meer mensen zullen uitstromen uit zorginstellingen. Er wonen dus steeds meer mensen in de wijk, die een vorm van zorg of begeleiding nodig hebben. Als gemeente zullen we hierop in moeten inspelen. We zoeken de samenwerking op tussen woon-zorg- en welzijnspartijen. De voorgestelde bezuiniging op de Blijfwijken zet deze inzet onder druk.

Om bovengenoemde uitdagingen en problemen het hoofd te bieden stellen wij voor om vanaf 2028 structureel 150K in de begroting op te nemen (voor 2025 en 2026 staat er reeds 250K en voor 2027 150K).

Voorstellen voor ombuigingen

Project Blijfwijk
In de begroting 2024-2027 is voor de jaarschijven 2024 en 2025 een bedrag van 200.000 euro in totaal opgenomen om een Blijfwijk te realiseren. Stenfert is hiervoor de eerste aangewezen plek. Omdat dit een niet wettelijke taak betreft stellen wij voor de inzet voor de Blijfwijken stop te zetten. Dit heeft stevige consequenties omdat de druk op de leefbaarheid in wijken toe zal nemen. In de Woonzorgvisie wordt het ontwikkelen van Blijfwijken genoemd als belangrijk uitgangspunt om wonen en zorg in onze gemeente op peil te houden. De tendens van steeds langer thuis blijven wonen en minder snel instromen naar een zorginstelling geldt niet alleen voor ouderen, maar voor alle zorgdoelgroepen (mensen met een beperking, mensen met psychische klachten). De druk op de leefbaarheid in de wijken neemt daardoor toe. Met name in nu al kwetsbare wijken (Dieren Stenfert, Rheden West en Velp Zuid) met veel sociale huurwoningen. Dit betekent dat er een sterk woon-zorg netwerk nodig is in de wijk, met voldoende passende woningen, omzien naar elkaar, ontmoeting, preventie en professionele zorg. In de woonzorgvisie hebben we opgenomen dat we in de 3 grote kernen van onze gemeente graag op een Blijfwijk willen inzetten. Het schrappen van het budget Blijfwijken betekent dat deze niet van de grond komen**.**

Flexwonen
Omdat het realiseren van flexwoningen geen wettelijke taak is stellen wij voor het budget van 50K in de jaarschijf 2025 te schrappen. De consequenties hiervan zijn beperkt indien de budgetten voor de woningbouwversnelling gehonoreerd worden. Hiermee worden naar verwachting 170 flexwoningen op Haveland gerealiseerd.

Voor welke besparingen is niet gekozen:

- We hebben ervoor gekozen niet te bezuinigen op de woningbouwversnelling (250K), maar juist structureel te investeren (150K vanaf 2028)

Economische ontwikkeling: economie, circulaire economie, recreatie en toerisme

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,28**	**0,28**	**0,28**	**0,28**
Budget Recreatie en Toerisme	0,08	0,08	0,08	0,08
Invoeren reclamebelasting	0,10	0,10	0,10	0,10
Verhogen toeristenbelasting	0,10	0,10	0,10	0,10
Totaal	**0,28**	**0,28**	**0,28**	**0,28**

Autonome ontwikkelingen

Er zijn geen relevante Autonome ontwikkelingen te melden

Voorstellen voor ombuigingen

Economische ontwikkeling

Omdat het grootste deel van het beleidsveld economische ontwikkeling (inclusief recreatie en toerisme) niet wettelijke taken betreft (totaal 325K) stellen wij voor hier 75K structureel op te bezuinigen. In deze bezuiniging zit de extra beleidsintensivering van 50K die is voorgesteld bij de vaststelling van de visie op recreatie en toerisme (er wordt dus per saldo minder bezuinigd dan mogelijk. Bij de begroting 2025-2028 zullen wij aangeven waar de bezuinigen op economische ontwikkeling precies landen.

Met de economische visie, uitvoeringsprogramma en de visie op recreatie en toerisme willen wij bereiken dat de economische ontwikkeling in de gemeente Rheden zich positief ontwikkelt. Belangrijk hierbij is dat dit op een duurzame, circulaire en inclusieve manier gaat plaatsvinden. Uit het rapport van Twynstra en Gudde is – opnieuw – gebleken dat we de sociaaleconomische positie van Rheden kunnen versterken. Uit het rapport blijkt tevens dat de inzet (formatie) op Economie sterk achterblijft bij vergelijkbare gemeenten. Hiervoor is ook inzet op de economie nodig vandaar dat wij beperkt willen bezuinigen op de budgetten voor de economische ontwikkeling.

We zullen uitvoeringsagenda recreatie en toerisme moeten herijken. De ambities zoals die zijn opgenomen in de onlangs vastgestelde visie recreatie en toerisme zullen we moeten temporiseren of stopzetten. Het verder terugbrengen van de beschikbare middelen heeft een impact op de beschikbare middelen voor onderhoud en beheer van fiets- en wandelnetwerk, gemeentelijke bijdrage aan lokale evenementen en beschikbare middelen voor de Veluwe Alliantie en Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen. Groot risico hierbij dat de lobby/inzet naar de regio (Groene Metropool Regio en Veluwe-op-1) voor wat betreft bestemmingsmanagement, uitloopgebieden en kans op regiodealgelden etc. stopt.

Het wandelnetwerk en fietsknooppuntennetwerk worden mogelijk minder onderhouden en geactualiseerd, zowel fysiek (borden) als online (routesopdeveluwe.nl). De bijdrage aan het Routebureau Veluwe houden wij opnieuw tegen het licht, evenals de bijdrage aan de schaapskudde. Ook onze bijdrage aan evenementen heroverwegen wij. Dit zal impact hebben op het organiseren en mogelijk doorgaan hiervan. Hierbij geldt dat lopende overeenkomsten waar

subsidie aan vastzit (structurele subsidierelaties) conform een afbouwregeling moet worden ingepast.

We zien mogelijkheden om via de weg van reclamebelasting onze inkomsten verhogen. Wij verwachten het jaar 2025 nodig te hebben voor de voorbereiding hiervan. Hierbij ontzien we gebieden die al een zogenaamde BedrijfsInvsteringsZone (BIZ) hebben. In deze gebieden wordt via die weg al geïnvesteerd in kwalitatieve versterking. Naar verwachting levert dit 100K op. Verder stellen wij voor de toeristenbelasting te verhogen zodat er structureel 100K meer binnenkomt.

Voor welke besparingen is niet gekozen:

- Hele budget economische ontwikkeling schrappen (75)
- Hele budget recreatie en toerisme schrappen (200K)
- Budget herontwikkeling Hoofdstraat Velp schrappen (50K)

Circulaire economie

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,05**	**0,05**	**0,00**	**0,00**
Budget Circulaire economie	0,05	0,05	0,00	0,00
Totaal	**0,05**	**0,05**	**0,00**	**0,00**

Resumé autonome ontwikkelingen

Er zijn geen relevante autonome ontwikkelingen te melden

Voorstellen voor ombuigingen

Wij stellen voor het budget van 50K voor de circulaire economie te laten vervallen. We streven ernaar de circulaire economie onderdeel laten uitmaken van de lokale economie. De komende periode willen we op dit thema inzetten door aan te sluiten bij de inzet van de Groene Metropool Regie. Onze eigen incidentele programmamiddelen zetten we niet in. Dit thema zullen we bij de begroting 2025 – 2028 integraal onderbrengen bij het thema Economie.

De huidige inzet op onze afvalinzameling zetten we voort. Omdat PreZero heeft aangegeven na 2025 te stoppen met de afvalinzameling voeren we in 2024 een verkenning uit naar de afvalinzameling voor de periode hierna. Het streven naar een afvalscheidingspercentage van 75% blijft staan. Wel realiseren ons dat de komende periode geen ruimte is voor grote investeringen om grote wijzigingen door te voeren.

Omgevingskwaliteit: biodiversiteit, erfgoed en landschap

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,32**	**0,32**	**0,32**	**0,32**
Budget Biodiversiteit, Erfgoed en Landschap	0,32	0,32	0,32	0,30
Totaal	**0,32**	**0,32**	**0,32**	**0,32**

Autonome ontwikkelingen

De opgaven voor biodiversiteit, landschap en erfgoed zijn groot. In het landelijke gebied is – mede door de stikstofproblematiek – een transitie gaande naar een meer natuur-inclusieve landbouw. Binnen de opgaven voor biodiversiteit, erfgoed en landschap zullen wij de komende jaren vooral aansluiten op initiatieven van de verantwoordelijke overheden (rijk en provincie). Voor het wettelijke deel van deze taken nemen wij vanzelfsprekend onze verantwoordelijkheid (o.a. ruimtelijke plannen en omgevingsvisie). Wij zijn kansen in het slim inspelen en deelnemen aan plannen (gebiedstafels) van andere overheden. Het is daarbij van belang dat we zelf goed voor ogen hebben wat wij willen realiseren. Dit leggen we vast in de Omgevingsvisie. Cruciaal in de aanpak is het beschikbaar hebben van eigen specialistische kennis op deze thema's. Dit hebben wij op dit moment beschikbaar en dat willen we behouden om zo met minder eigen financiële inzet toch onze doelen te kunnen realiseren.

Tegelijkertijd zal de voorgestelde bezuiniging op deze thema's een sterk effect hebben op doelstellingen die we niet (of later) bereiken. Zo zullen we het biodiversiteitsplan moeten herijken. Een verder versterking en vergroting van de biodiversiteit van de openbare ruimte zal minimaal zijn. Voor initiatieven op deze thema's, maar ook bestaande afspraken is de komende jaren geen geld meer beschikbaar. We streven met onze inzet en met regionaal samenwerking naar een demping van dit effect.

We blijven inzetten op regionale samenwerking en zo onze toegang tot extern geld en onze mogelijkheden om te sturen op het gebruik van onze buitenruimte en op het oplossen van de grote opgaven in het buitengebied (biodiversiteit, recreatiedruk, verdroging, wateroverlast, landbouwtransitie, energietransitie, versterking landschap, verduurzaming, instandhouding landgoederen en buitenplaatsen) te behouden. Versterkingen zullen alleen mogelijk zijn als het ons lukt ook financiering binnen te halen. Maar we willen hier ook reëel in zijn, sommige zeer gewenste ontwikkelingen vanuit het willen, kunnen de komende jaren niet meer. Dit brengen we richting de begroting, maar ook daarna verder in beeld.

Voorstellen voor ombuigingen

Minimaal budget voor maximale opbrengst

Biodiversiteit, erfgoed en landschap vormen de kernkwaliteiten van onze gemeente. Het zijn belangrijke ruimtelijke maar ook sociale en maatschappelijke dragers. Wettelijke taken blijven we uitvoeren (34K). We behouden een deel van het vrij te besteden beschikbare budget (150K van de ca 470K) en zetten dit in als vliegwiel om zoveel mogelijk verschillende doelen te kunnen bereiken:

- Met onze inzet zijn we goed in het binnenhalen van financiering van derden. Door een klein deel van het budget te behouden als cofinanciering kunnen we deze multiplier toch enigszins blijven benutten.
- Ondersteunen van initiatieven (bv. buurttuinen), onderwijsinstellingen, de vele vrijwilligers (bv. voor de open monumentendag) en werkgroepen. Zij zijn allemaal nodig om doelen voor

erfgoed, biodiversiteit en landschap te behalen, ze zijn daarvoor de ambassadeurs, maar het zijn kwetsbare netwerken. Kleine bijdragen (bv. plantmateriaal, voorlichtingsmateriaal, wildcamera, batdetector etc.) hebben een grote impact. Hiermee kunnen we het enthousiasme vasthouden en blijft de continuïteit gewaarborgd.

- Koppelkansen realiseren door een integrale benadering van erfgoed, landschap, biodiversiteit met sociale en maatschappelijke doelen. Groen verbindt mensen en is belangrijk voor een goede (mentale) gezondheid. Een voorbeeld van een koppelkans is het werken van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in de tuin van kasteel Middachten. Dat draagt bij aan het behoud en versterking van het groene erfgoed en daarmee de economie van Rheden en tegelijkertijd dient het een sociaalmaatschappelijk doel.
- Met inzet van kennis, capaciteit en dit budget kunnen we samen met inwoners en verschillende partijen toch blijven werken aan behoud en versterking van de kernwaarden van onze gemeenten.

Het directe maatschappelijke effect van bezuiniging op het budget voor erfgoed, biodiversiteit en landschap laat zich moeilijk in een paar zinnen beschrijven. Het raakt zowel alle inwoners (en bezoekers) in de bebouwde omgeving als in het omliggende landschap, evenals alle andere medebewoners (flora en fauna) waarvoor we een grote verantwoordelijkheid hebben. De bezuinigingen grijpen direct negatief in op alle drie de kernwaarden van Rheden, geformuleerd in de omgevingsvisie in wording:

- ***Onze fraaie natuur en landschappen***
  Bescherming van de natuur is een wettelijke taak vanuit de Omgevingswet. Als we de investeringen en overleggen met betrekking tot landschap, natuur en biodiversiteit minimaliseren dan verslechtert daarmee de kwaliteit van het landschap en heeft dat negatieve gevolgen voor de instandhouding van soorten en de basiskwaliteit natuur.

- ***De 7 unieke dorpen***
  Toegang tot groen dicht bij huis draagt bij aan de gezondheid en het mentale welzijn van de inwoners. Als we minder investeren in erfgoed, biodiversiteit en de verbinding van het landschap met het groen in de dorpen heeft dat negatieve gevolgen voor de identiteit van de dorpen, de ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving en voor de leefbaarheid voor onze inwoners.

- ***Onze rijke cultuurhistorie***
  Als we particuliere eigenaren niet meer ondersteunen bij investeringen in monumenten en landgoederen, vervalt ook de provinciale cofinanciering (jaarlijks 95k t.o.v. 101k eigen investering). We verliezen hiermee ook een groot deel van de investering die eigenaren doen aan hun monumentale pand of landgoed (bij monumenten al jaarlijks het tienvoudige van de gemeentelijke investering, in 2023 een bijdrage van 600k tegenover 57k van de gemeente), wat op termijn resulteert in achteruitgang van de staat van de groene en gebouwde monumenten. Naast verlies van de economische waarde voor de gemeente onder andere vanwege de toeristische aantrekkingskracht en de hogere waarde van de bebouwing in de omgeving is het ook een verlies van gespecialiseerde werkgelegenheid.

Voor welke besparingen is niet gekozen:

- Hele budget landschap schrappen
- Hele vrij te besteden budget erfgoed schrappen
- Budget biodiversiteitsplan schrappen
- Rozendaalse veldverkopen (pm)

Inrichting en beheer openbare ruimte

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**-0,73**	**-0,73**	**-0,73**	**-0,73**
Vervanging / Verduurzaming wagenpark	-0,33	-0,33	-0,33	-0,33
Beheer openbare ruimte	-0,40	-0,40	-0,40	-0,40
Ombuigingen:	**0,41**	**0,42**	**0,43**	**0,44**
Doorbelasten personeel op projecten	0,20	0,20	0,20	0,20
Versoberen openbare ruimte	0,01	0,02	0,03	0,04
Klimaatadaptatie tkv rioolheffing	0,20	0,20	0,20	0,20
Totaal	**-0,32**	**-0,31**	**-0,30**	**-0,29**

Autonome ontwikkelingen

De vraag naar uitvoerend personeel, bouwkosten en grondstoffen stijgt, waardoor we verwachten dat de prijzen verder door stijgen. Dit betekent dat lopende en nieuwe projecten meer kosten. Ook in het reguliere onderhoud zien wij stijgende kosten. Om ons basisniveau te kunnen blijven garanderen hebben wij hiervoor de benodigde extra middelen opgenomen in deze kadernota. Dit betreft:

- € 200.000 (S) Indexering bestek maaien van de gazons;
- € 100.000 (S) Indexering nieuw bestek vegen en onkruidbestrijding verharding wegen; (Totaal € 137.000 waarvan €37.000 van wegen wordt doorbelast naar riolering, dekking vanuit de rioolheffing)
- € 100.000 (S) Indexering bestek onderhoud straatverlichting en stijging materiaalkosten

Stikstof en netcongestie maken dat ook de uitvoering van reguliere taken risico lopen niet te kunnen worden gerealiseerd.

Voorstellen voor ombuigingen

Openbare ruimte

- We versoberen de openbare ruimte (40k)
- We schrappen één zogenaamde jaarschijf uit onze meerjarenplanning (opbrengst nu nog niet duidelijk)
- We brengen het budget van 200K voor klimaatadaptatie ten laste van de rioolheffing
- We belasten structureel 200K personeelslasten door aan de projecten

We bezuinigen niet verder op het beheer van onze openbare ruimte. Wij zien beheer als meer dan alleen het onderhouden en in standhouden van de openbare ruimte. Beheer is ook het bijdragen aan maatschappelijke opgaven zoals klimaatopgaven, biodiversiteit en gezondheid van onze inwoners. Het beheer en onderhoud richt zich daarnaast op het minimaal veilig en functioneel houden van de openbare ruimte. We beperken kapitaalvernietiging. Wij zien als basisvoorziening voor beheer en onderhoud van groen, spelen, zwerfafval, wegmeubilair, etc. het zogenaamde landelijke CROW kwaliteitsniveau B (basis). Het gaat hierbij om de staat van het onderhoud. Conform het huidige integrale beheerplan is dit voor deze onderdelen ook zo ingericht (niveau B basis). Voor technische staat wegen heeft onze gemeente tot nu toe gekozen voor technische staat C (laag). Dit is onder het door ons gewenste basisvoorziening. Wij zien op dit moment geen ruimte om dit terug te brengen naar het basisniveau. Gezien ook de risico’s met betrekking tot dit thema

(zie autonome ontwikkelingen) kijken wij kritische naar onze investeringsplanning. Wij verwachten dat we één zogenaamde jaarschijf uit onze meerjarige investeringslijst te schrappen (vertragen) (besparing moet nog blijken). Verder zien wij ons genoodzaakt bij regulier onderhoud en vervanging kritisch te kijken naar de voorzieningen in de openbare ruimte. Wij zullen niet alles meer vervangen. Hierbij kunt u denken aan bankjes, speelplekken en kunstwerken (uiteindelijk 40K in 2028).

Voor welke besparingen is niet gekozen:

- Verder zakken in beheer en onderhoudsniveaus (CROW normen) (PM)
- Inrichting openbare ruimte sterk versoberen door weghalen alle speeltoestellen/bankjes etc.) (PM)
- Stoppen met gladheidsbestrijding

Mobiliteit en infra

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,17**	**0,17**	**0,17**	**0,17**
Invoeren parkeergeld P-garage Dieren	0,15	0,15	0,15	0,15
Leges gehandicapten p-kaart	0,02	0,02	0,02	0,02
Totaal	**0,17**	**0,17**	**0,17**	**0,17**

Autonome ontwikkelingen

Er zijn geen relevante autonome ontwikkelingen te melden naast autonome ontwikkelingen als de eerder genoemde, zoals de vraag naar uitvoerend personeel, bouwkosten en grondstoffen stijgt, maar ook de netcongestie en stikstof die voor mobiliteitsprojecten kunnen spelen.

Voorstellen voor ombuigingen

Invoeren betaald parkeren parkeergarage Dieren (150K). De parkeergarage Dieren wordt betaald parkeren. Er is een kans dat (een deel van) de inwoners dan niet langer met de trein zal reizen en bijvoorbeeld het hele woon-werktraject met de auto gaan afleggen met als gevolg dat het drukker wordt op de wegen. Goede communicatie met de buurt is vereist i.v.m. verwachtingen die bij inwoners mogelijk spelen (parkeergarage blijft altijd gratis).

Wij stellen voor leges te gaan heffen voor de gehandicapten parkeerkaart (15K).

Wij stellen voor een onderzoek te doen naar de invoering van betaald parkeren in de hele gemeente (PM)

Voor welke besparingen is niet gekozen:

- Stopzetten verenbijdrage gemeente (60K)

Financieel perspectief

Tabel: Programmastaat 2 leefomgeving

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Begrotingsaldo 2024-2027	**-13,93**	**-13,29**	**-14,01**	**-14,01**
Autonome ontwikkelingen:	**-0,73**	**-1,00**	**-1,08**	**-1,08**
Energie- en warmtetransitie	0,00	0,00	0,00	0,00
Vernieuwing omgevingsbeleid en ruimtelijke ontwikkeling	0,00	-0,26	-0,20	-0,20
Volkhuisvesting	0,00	0,00	-0,15	-0,15
Economische ontwikkeling	0,00	0,00	0,00	0,00
Circulaire economie	0,00	0,00	0,00	0,00
Biodiversiteit, erfgoed en landschap	0,00	0,00	0,00	0,00
Inrichting en beheer openbare ruimte	-0,73	-0,73	-0,73	-0,73
Mobiliteit en infra	0,00	0,00	0,00	0,00
Voorstellen ombuigingen:	**1,75**	**1,91**	**1,49**	**1,55**
Energie- en warmtetransitie	0,28	0,43	0,00	0,00
Vernieuwing omgevingsbeleid en ruimtelijke ontwikkeling	0,10	0,25	0,30	0,35
Volkhuisvesting	0,15	0,00	0,00	0,00
Economische ontwikkeling	0,28	0,28	0,28	0,28
Circulaire economie	0,05	0,05	0,00	0,00
Biodiversiteit, erfgoed en landschap	0,32	0,32	0,32	0,32
Inrichting en beheer openbare ruimte	0,41	0,42	0,43	0,44
Mobiliteit en infra	0,17	0,17	0,17	0,17
Totaal	**-12,92**	**-12,38**	**-13,61**	**-13,55**

3 Bestuur & organisatie

Wat is onze visie?

Dienstverleningsagenda
Een goede dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en instellingen vinden wij belangrijk. Daarvoor is een goed werkende gemeentelijke organisatie nodig. Slagvaardigheid in het realiseren van onze ambities is daarbij belangrijk. Op een aantal onderdelen verbeteren wij de digitale dienstverlening.

Kansengelijkheid en inclusie
Wij willen een samenleving die uitgaat van gelijkwaardigheid, diversiteit en inclusie. Wij ambiëren gelijke kansen voor iedereen. Onderdrukking, uitbuiting en uitsluiting worden door ons met kracht bestreden. De gemeente Rheden is daarom ook een regenbooggemeente.

Inwonersparticipatie
'Samen maken we Rheden sterk'. Deze visie is het vertrekpunt voor de gemeente Rheden om via inwonersparticipatie de kennis en ervaring, creativiteit én organisatiekracht van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners te benutten bij het maken van de beste keuzes voor onze dorpen. Keuzes die de gemeente Rheden leefbaar en sterk houden.

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen
De coalitiepartijen hechten veel waarde aan de gemeentelijke onafhankelijkheid en zelfstandigheid. Voor een aantal maatschappelijke vraagstukken is regionale samenwerking gewenst of noodzakelijk en soms verplicht. De regionale samenwerkingen waarin wij participeren hebben een duidelijke toegevoegde waarde en vergroten onze effectiviteit en efficiency. In deze samenwerkingen hebben wij een actieve opstelling en inbreng. Daarbij hebben wij oog voor de democratische legitimatie. Wij intensiveren daarom de lokale en regionale samenwerking. Daarbij hechten wij veel waarde aan lokale samenwerkingen met ondernemers en het onderwijs.
Rheden participeert in regionale gemeentelijke samenwerkingen daar waar het gemeente-overstijgende opgaves betreft en een duidelijke toegevoegde waarde heeft. De context waarin gemeenten moeten opereren staat onder druk o.a. door de toegenomen complexiteit van de gemeentelijke opgaves, de krapte op de arbeidsmarkt en de sterk stijgende uitgaven door inflatie. In onze regio ervaren veel (kleine) gemeenten knelpunten in hun bestuurs- en organisatiekracht en verkennen daarom een intensievere samenwerking met buurgemeenten. Op initiatief van enkele buurgemeenten voert Rheden momenteel verkennende bilaterale gesprekken met Rozendaal, Doesburg en Renkum over een mogelijk intensivering van de ambtelijke samenwerking.
Met betrekking tot internationale samenwerking continueren we de samenwerking met VNG International op basis van participatie in hun programma's en projecten.

Vastgoedportefeuille
Wij willen meer duurzame voorzieningen op maat voor toekomstbestendige dorpen. Daarbij geven wij aandacht aan circulair aanbesteden. Door middel van ons vastgoedbeleid willen wij de sociale verbindingen van de dorpen in Rheden behouden en, waar mogelijk, versterken. Op deze wijze behouden wij levendige dorpen met een duidelijk eigen karakter en identiteit. Ook culturele voorzieningen dragen bij aan de onderlinge sociale verbindingen. Tot slot draagt onze vastgoedstrategie bij aan solide, toekomstbestendige gemeentelijke financiën.

Organisatie
Rheden wil een betrouwbare en slagvaardige organisatie zijn, die haar inwoners, ondernemers en bezoekers goede dienstverlening biedt. De gemeente biedt een verbindende rol bij de aanpak van vraagstukken, stimuleert en begrenst waar nodig en is gastvrij. Maatschappelijke opgaven en taken nemen toe en het speelveld waarin de gemeente acteert wordt steeds complexer. De gemeente wil actief inspelen en meebewegen op deze veranderingen. Dit vraagt meer en meer verbindend realiseren, wendbaarheid en flexibiliteit. De gemeentelijke organisatie wordt slim en 'lean' ingericht.

Dienstverleningsagenda

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,01**
KCC – burgerzaken: centralisatie KCC burgerzaken van 2 naar 1 locatie	0,01	0,01	0,01	0,01
Totaal	**0,01**	**0,01**	**0,01**	**0,01**

Autonome ontwikkelingen

In Q2 of Q3 zal het Rekenkameronderzoek naar de dienstverlening van de gemeente Rheden beschikbaar komen en worden besproken en vastgesteld. Voorstel is om op basis van dit rapport een continu verbeterplan op te stellen. Uitgangspunt is hiervoor geen aanvullende middelen ter beschikking te stellen.

Voorstellen voor ombuigingen

Centralisatie KCC Burgerzaken van twee locaties naar één locatie.
Op dit moment zijn er twee locaties voor het Klantcontactcentrum van de afdeling Burgerzaken. Voorstel is terug te gaan naar één locatie.

Kansengelijkheid en inclusie

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Totaal	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**

Thema:
Kansengelijkheid en inclusie

• Wij geven elke inwoner gelijke kansen.

Autonome ontwikkelingen

Geen.

Voorstellen voor ombuigingen

Geen.

Inwonersparticipatie

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Totaal	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**

Inwonersparticipatie instrument
Actief betrekken van inwoners en ondernemers bij besluitvorming. Scope is gericht op de ontwikkeling van het instrument voor participatie en bredere communicatie. Hierop is geen eigen budget. Het is onderdeel van de energietransitie/duurzaamheidsagenda. Middelen komen in de toekomst vanuit verschillende projecten die een participatieparagraaf in hun plan moeten opnemen.

Autonome ontwikkelingen

Geen.

Voorstellen voor ombuigingen

Geen.

Regionale samenwerking en internationale betrekkingen

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Totaal	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**

Thema:
Regionale samenwerking en internationale betrekkingen

• Verbetering samenspel Omgeving - Gemeenteraad – College – organisatie: Slagkracht in samenwerking.
• Toekomstbestendige regionale samenwerkingsverbanden (visie en strategie op regionale samenwerking.
• Realisatie van toegevoegde waarde door samenwerking.

Autonome ontwikkelingen

Geen.

Voorstellen voor ombuigingen

Onderzoek doen naar besparingsmogelijkheden door het uitbesteden van een aantal gemeentelijke activiteiten of externe samenwerking. Het voorstel is een onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor het uitbesteden van bestaande taken. Kunnen wij meer een

regiegemeente worden? Is het bijvoorbeeld voordeliger om: kabinetszaken, vastgoedbeheer, communicatie, financiën, beheer buitenruimte, catering restaurant (anders) uit te besteden?

Vastgoedportefeuille

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,13**	**1,20**	**1,20**	**1,20**
Incidenteel opbrengsten verkoop vastgoed	0,00	1,00	1,00	1,00
Structureel verlaging beheerkosten vastgoed	0,00	0,07	0,07	0,07
Verlaging kapitaallasten nieuwe gemeentehuis door afschrijvingstermijn te verlengen	0,13	0,13	0,13	0,13
Totaal	**0,13**	**1,20**	**1,20**	**1,20**

Thema:
Vastgoedportefeuille
• Verduurzaming van de vastgoedportefeuille.

Autonome ontwikkelingen

Als één van de autonome ontwikkelingen is opgenomen het verduurzamen van het vastgoed conform de wensen van het Rijk. De gemeente Rheden kan besluiten dit niet te doen en een deel te verkopen. De verduurzaming van het eigen gemeentelijk vastgoed moet haalbaar, betaalbaar en financierbaar zijn. Dit geldt natuurlijk ook voor het maatschappelijk vastgoed in de gemeente. De ambitie vanuit het klimaatakkoord is om het maatschappelijk vastgoed in 2050 CO2-arm te hebben.

De sectorale routekaart voor gemeentelijk maatschappelijk vastgoed beschrijft hoe gemeenten het streef- en einddoel voor CO2-reductie in 2030 (49%) en 2050 (95%) kunnen halen. Gemeenten moeten elke 4 jaar aangeven hoe zij dit aanpakken binnen de eigen vastgoedportefeuille. Ze maken hiervoor een portefeuilleroutekaart of duurzaam meerjaren-onderhoudsplan (DMJOP). Gemeente Rheden kan besluiten dit niet te doen of anders te faseren (bijvoorbeeld starten in 2030).

Voorstellen voor ombuigingen

Herijking portefeuille vastgoed, waaronder verkenning verkoop deel portefeuille.
Verkopen van een deel vastgoed en gronden met maatschappelijke bestemming (dit draagt bij aan de reductie van de beheerskosten en levert incidenteel baten op. Bijvoorbeeld verkenning verkoop bedrijventerrein Spankeren (nu verpacht) en drie percelen op De Beemd, parkeergarage, sportterreinen, gemeentewerf Velp. Het in 2025 verkopen van een deel van de maatschappelijke vastgoedportefeuille zal mogelijk een bedrag aan éénmalige baten opleveren. Vanaf 2026 zal er op vastgoedbeheer structureel kunnen worden bespaard.

Verlaging kapitaallasten nieuwe gemeentehuis door afschrijvingstermijn te verlengen
De financiering van het nieuwe gemeentehuis is gebaseerd op en externe financiering. Deze financiering gaat uit van 40 jaar en een restwaarde van 0. Voorstel is te gaan werken met een restwaarde. De accountant moet hiermee akkoord gaan. Rente en restwaarde zijn cruciale factoren. De rente kan wisselen. Bedrag is daarom indicatief voor de genoemde bedragen.

Integrale veiligheid

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Ombuigingen:	**0,00**	**0,10**	**0,10**	**0,10**
Verkennen mogelijkheden beperking inzet middelen op OOV door intensieve samenwerking	0,00	0,10	0,10	0,10
Totaal	**0,00**	**0,10**	**0,10**	**0,10**

Autonome ontwikkelingen

Geen.

Voorstellen voor ombuigingen

Verkennen mogelijkheden beperking inzet middelen op OOV (Openbare Orde en Veiligheid) door meer intensieve samenwerking. Voorstel is een onderzoek te doen naar de mogelijkheden om door meer intensieve samenwerking de kosten op het gebied van openbare orde en veiligheid te verlagen. Kunnen we meer taken gezamenlijk uitvoeren?

Organisatie

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**-1,10**	**-1,10**	**-1,10**	**-1,10**
hogere loonkosten door CAO	-1,10	-1,50	-1,50	-1,50
Compensatie hogere loonkosten meicirculaire	1,10	1,50	1,50	1,50
Actualisatie HR 21	-1,10	-1,10	-1,10	-1,10
Ombuigingen:	**1,67**	**2,21**	**2,39**	**2,50**
Meer efficiënte inzet van verschillende disciplines bedrijfsvoering	0,18	0,18	0,18	0,18
de Connectie rendement intensivering samenwerking/afbouw maatwerk	0,60	0,60	0,60	0,60
Het leaner en digitaler maken van de processen	0,02	0,14	0,14	0,14
Herijking balans formatie en bezetting	0,72	0,94	1,05	1,15
Licentie werkplekapp opzeggen	0,03	0,03	0,03	0,03
Reductie urencapacteit wethouders vanaf 2026	0,00	0,07	0,14	0,14
Net meer benutten restant budget professionalisering organisatie	0,11	0,24	0,24	0,24
Terugdringing externe kosten van vergaderen	0,02	0,02	0,02	0,02
Totaal	**0,57**	**1,11**	**1,29**	**1,40**

Autonome ontwikkelingen

De loonontwikkeling van de ambtelijke organisatie volgt uit de cao-afspraken. De huidige cao loopt van 1 januari 2024 tot en met 31 maart 2025 met een loonafspraak van 4,75% per 1 januari 2024 en 1,25% per 1 oktober 2024, en 1% bovenwettelijke vakantiedag per 1 januari 2025. Voor de periode na 31 maart 2025 zijn nog geen cao-afspraken gemaakt. Daarom baseren we de raming voor de loonontwikkeling in 2025 op het Centraal Economisch Plan 2024 dat 22 februari 2024 door het Centraal Planbureau is gepubliceerd en een volledige compensatie bij de mei-circulaire.

In januari 2023 is door het DT besloten een brede actualisatie uit te voeren naar de functie indelingen in ons systeem van functie- en functiewaardering (HR21). Aanleiding was achterstallig onderhoud en ontwikkelingen binnen functies. De actualisatie loopt door tot eind 2024. Er is een prognose opgesteld voor de kosten die dat met zich meebrengt op grond van de inventarisatieronde. De indelingsadviezen worden zomer 2024 uitgewerkt, waardoor het voorlopige overzicht van de kosten voor de begroting van 2025 wordt meegenomen.

Nog niet op alle onderdelen van Bedrijfsvoering (HR, FIN) is de ondersteuning op dit moment op voldoende kwalitatief niveau. Daarmee voldoet Bedrijfsvoering op onderdelen niet aan het gewenste niveau van dienstverlening voor de realisatie van (bestuurlijke) ambities.

De ‘financiële functie’ ziet zich over de volle breedte van systemen, beleid & processen geconfronteerd met diverse uitdagingen van verschillende omvang. Dit heeft impact op het huidige niveau van advisering en ondersteuning ook waar het de mate van financieel in control zijn betreft. In dit verlengde en in verschillende mate hebben óók de andere onderdelen van de Bedrijfsvoering hun eigen uitdagingen.

Voorstellen voor ombuigingen

De voorstellen voor ombuigingen hebben voor de verdere professionalisering van de organisatie twee perspectieven:

1. Structureel vergroten van de inkomsten;
2. Structureel verlagen van de kosten.

Ad.1. Structureel verhogen van de inkomsten

Indexeren OZB jaarlijks vanaf 2026 met inflatiecorrectie. Het voorstel is om de OZB voor woningen en niet-woningen jaarlijks te indiceren op de prijsontwikkeling (voorlopige inschatting 3%). Gemeente Rheden kan daardoor qua dienstverlening beter aan haar verwachtingen van inwoners voldoen. De lastendruk voor inwoners wordt echter hoger.

Verhogen OZB met 20% tot Gelders gemiddelde. Gemeente Rheden heeft al jaren zeer lage OZB heffingen. Het voorstel is om de OZB voor woningen en niet-woningen op het Gelders gemiddelde te brengen. Dit betekent ongeveer 20% verhoging. Gemeente Rheden kan qua dienstverlening beter aan haar verwachtingen van inwoners voldoen. De lastendruk voor inwoners wordt echter hoger.

Analyse mogelijkheden (kostendekkendheid) leges en belastingen (o.a. reclame-belasting, parkeertarieven). Het centraal strakker organiseren van de inkomsten van aanvullende leges, subsidies en licentie- en contractbeheer. Dit vraagt om een investering in medewerkers, maar zal door aandacht te besteden aan deze inkomstenverhogingen zichzelf terugverdienen is de verwachtingen. Door strakker beleid op: Contracten en licenties, Leges-inkomsten, waar mogelijk subsidieverwerving. Te denken valt aan toetsing op kostendekkendheid werkzaamheden gemeente Omgevingswet, reclamebelasting, opzeggen abonnementen en licenties.

Ad.2. Structureel verlagen van de lasten
Herijking balans formatie en bezetting. Op basis van de keuzes die u als raad maakt bij de besluitvorming over de kadernota, wordt voor de begroting van 2025 e.v. een herijking van de balans taken, formatie en bezetting uitgevoerd voor de gemeentelijke organisatie.
Hierbij wordt ook gekeken naar het niet invullen van vacatures, natuurlijke uitstroom (door pensionering en wisseling van werkgever) en de benodigde omvang van het aantal fte.

Aandachtspunten hierbij zijn dat de inperking van de capaciteit niet ten koste gaat van basisdienstverlening aan inwoners, ondernemers en bezoekers en onacceptabele werkdruk/stijging ziekteverzuim. Op dit moment geeft Rheden 25,1% van haar loonsom uit aan externe inhuur. Voorstel is dit met 50% te reduceren en zoveel mogelijk werk door vaste medewerkers te laten uitvoeren. De meerkosten van externe inhuur vervallen daarmee.
Daarnaast zal er een doorwerkend effect zijn op de benodigde capaciteit van de verschillende disciplines van Bedrijfsvoering. Dit omdat de andere afdelingen naar verwachting ook in hun capaciteit teruggaan. Alle teams zullen kritisch worden bezien op de mogelijkheden. Tot slot zal het restant budget 'professionalisering organisatie', zoals toegekend in 2023 door de Raad, niet meer benut worden.

Het meer lean maken van werkprocessen. Het voorstel is een vijftal processen te selecteren betreffende grote volumes en sterk verbeterpotentieel binnen de gemeente en deze vanuit de lean filosofie en vanuit het programma digitaal Rheden te herontwerpen waardoor mogelijk aanzienlijke tijdsbesparing kan worden gerealiseerd. Hetzelfde geldt voor projecten en programma's. Voorstel is ook voor alle projecten en programma's te gaan werken met business cases en risicoanalyses. Met het meer lean maken van de processen zullen tijdsbesparingen kunnen worden gerealiseerd. Daarmee heeft dit traject direct een relatie tot het Strategisch Personeelsplan.

Reductie van de urencapaciteit aan wethouders vanaf 2026. Het voorstel is om na de bestuursperiode mei 2022 - mei 2026 met drie wethouders door te gaan. Het College krimpt daarmee met 20%. Dit levert voor de kosten van Bestuur, taakveld 0.1 een besparing op van 20%.

Licentie op werkplekapp opzeggen. De werkplekapp licentie vervalt binnenkort. Wij kunnen ervoor kiezen om licentie op app niet te verlengen. Dat betekent dat we voor het nieuwe gemeentehuis andere afspraken moeten maken voor het gebruik van werkplekken.

Terugdringing externe kosten van vergaderen. Voorstel is 50% minder extern vergaderen, het is voor ambtenaren niet meer toegestaan, tenzij akkoord College.

Afbouwen maatwerkopdrachten aan De Connectie. Dit voorstel betreft het inperken van het meerwerk van De Connectie. Daarnaast taken beter selecteren en strakker sturen op de Dienstverleningsovereenkomst. Voorbeelden zijn: E-HRM en zaaksysteem. De omvang van het meerwerk is nu 0,5 mln.

Aangedragen maatregelen waarvoor het college niet heeft gekozen zijn:

- Terugdringen van het opleidingsbudget
- • Beperken van het aantal steunraadsleden

Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen:	**-3,68**	**-1,17**	**1,08**	**-0,33**
Septembercirculaire gemeentefonds 2023	1,19	0,25	2,17	0,31
Correctie taakstelling gemeenschappelijke regelingen	-0,30	-0,30	-0,30	-0,30
Beheerkosten gemeentehuis	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20
Investering in financiële functie	-0,50	-0,50	-0,33	0,00
Wegvallen opschalingskorting Rijk	-1,60	1,60	1,60	1,60
Indexatie budgetten worden gecompenseerd door meicirculaire 2024	0,00	0,00	0,00	0,00
Tarievenstijgingen en beleidsintensiveringen GR'en	-1,26	-1,17	-1,16	-1,18
WMO korting Rijk niet doorvoeren	0,00	0,15	0,30	0,45
Dotatie algemene reserve / versterken financiële positie	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
Ombuigingen:	**3,29**	**2,63**	**3,04**	**3,47**
Verhogen OZB met 20% tot Gelders gemiddelde	2,29	2,29	2,29	2,29
Jaarlijks indexeren OZB	0,00	0,33	0,75	1,17
Dotatie alg reserve in 2025 vervallen	1,00			
Totaal	**-0,38**	**1,46**	**4,12**	**3,14**

Autonome ontwikkelingen

Inzake de autonome ontwikkelingen wordt aangesloten bij de verwachtingen in de septembercirculaire 2023 voor de jaren 2025 t/m 2028. Naast de correctie taakstellingen wordt voor de prijsinflatie aangesloten bij de Rijkscorrectie hierop voor gemeenten. Het college stelt voor deze correctie één op één door te vertalen naar de gemeenschappelijke regelingen. Voor de beheerkosten van het nieuwe gemeentehuis en de versterking van de financiële functie verwacht het college een extra investering nodig te hebben. Financiële sturing is immers de komende jaren van cruciaal belang in verband met de rijkskortingen. Voor de Wmo-korting stelt het college voor om de lijn van de VNG te volgen.

Voorstellen voor ombuigingen

Het versterken van de algemene reserve zal in 2025, vanwege de tekorten, niet plaatsvinden. Vanaf 2025 is het voorstel dit weer op te pakken. Tot slot stelt het college voor de OZB te verhogen tot het Gelders gemiddelde en vanaf 2026 te werken met een jaarlijkse indexering zoals veel gemeenten dit al doen.

Financieel perspectief

Tabel: Programmastaat 3 bestuur en organisatie

Omschrijving (x € 1 miljoen)	2025	2026	2027	2028
Begrotingsaldo 2024-2027	81,09	73,75	72,52	72,52
Autonome ontwikkelingen:	**-4,78**	**-2,27**	**-0,02**	**-1,43**
Dienstverleningsagenda	0,00	0,00	0,00	0,00
Kansgelijkheid en inclusie	0,00	0,00	0,00	0,00
Inwonersparticipatie	0,00	0,00	0,00	0,00
Regionale samenwerking en int betrekkingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Vastgoedportefeuille	0,00	0,00	0,00	0,00
Integrale veiligheid	0,00	0,00	0,00	0,00
Organisatie	-1,10	-1,10	-1,10	-1,10
Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-2,68	-0,17	2,08	0,67
Reserves	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
Voorstellen ombuigingen:	**5,11**	**6,15**	**6,74**	**7,27**
Dienstverleningsagenda	0,01	0,01	0,01	0,01
Kansgelijkheid en inclusie	0,00	0,00	0,00	0,00
Inwonersparticipatie	0,00	0,00	0,00	0,00
Regionale samenwerking en internationale betrekkingen	0,00	0,00	0,00	0,00
Vastgoedportefeuille	0,13	1,20	1,20	1,20
Integrale veiligheid	0,00	0,10	0,10	0,10
Organisatie	1,67	2,21	2,39	2,50
Algemene dekkingsmiddelen en overhead	2,29	2,63	3,04	3,47
Reserves	1,00	0,00	0,00	0,00
Totaal	**81,42**	**77,62**	**79,24**	**78,36**

3. Uitgangspunten en kaders

Dit hoofdstuk behandelt de financiële omgangsvormen (kaders) tussen Raad en college. Daarbij wordt in het bijzonder ingegaan op de uitgangspunten die worden gehanteerd bij het opstellen van de financiële prognose in de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028.

Voor deze uitgangspunten gelden de volgende kwaliteitseisen:

- de uitgangspunten dienen een voldoende realiteitsgehalte te hebben, zodat een zo goed mogelijke voorspelling wordt gedaan van de te verwachten jaarrekeningresultaten;
- de uitgangspunten die het begrotingsresultaat bepalen worden zoveel als mogelijk consequent toegepast;
- beoogd wordt een zo goed mogelijk inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling van de begrotingsresultaten van de opeenvolgende jaren.

Verder worden in dit hoofdstuk, naast algemene budgettaire uitgangspunten, diverse specifieke kaders uiteengezet die betrekking hebben op de (meerjaren-)begroting 2025-2028.

Structuur van programmabegroting

Het rekenkameronderzoek naar de programmabegroting Rheden "naar een betere sturing in de toekomst" markeerde in 2021 de start van een project gericht op de doorontwikkeling van de programmabegroting. Deze doorontwikkeling raakt niet alleen de programmabegroting, maar ook de daaraan gerelateerde P&C documenten bestaande uit de eerste bestuursrapportage (1e berap), de tweede bestuursrapportage (2e berap) en de jaarstukken.

De meeste recente stap in dit groeimodel is zichtbaar in de programmabegroting 2024. Deze programmabegroting is meer gericht op de 3 W-vragen en de budgetten zijn uitgesplitst per thema. Daarnaast is er ook binnen de programma's meer aandacht voor de risico's die het behalen van een doel in de weg staan.

Met deze kadernota geven we het kader voor de programmabegroting 2025, waarin een volgende stap wordt gezet om te zorgen dat de programmabegroting beter op de behoefte van de raad aansluit. In de programmabegroting 2025 worden de volgende aanbevelingen opgepakt:

1. Maak nadrukkelijker onderscheid tussen indicatoren en resultaten, waarbij;
    a. De 1 tot 3 indicatoren in combinatie met het doel beschrijven welk effect we willen bereiken. Liever 1 goede dan meerdere minder concrete indicatoren,
    b. Stuur strikt op maximaal 3 indicatoren.
2. Breng meer scherpte aan in de verwoording van doelen en ga ervan uit dat raadsleden de aanleiding en actueel beleid kennen. Neem per doel een lijst op met relevante beleidsdocumenten, inclusief mogelijkheid om door te klikken (zgn. hyperlinks).
3. De begroting is optelsom voor alles wat we altijd al doen ("going concern"[1]) en wat we additioneel gaan doen ("growing concern" [2]). De resultaten beschrijven het nieuwe dat we daarvoor gaan doen ("growing concern"). Dit betekent dat;
    a. We niet langer alles opnemen wat we doen om dat doel te bereiken, maar alleen de nieuwe resultaten. Daarmee geven de resultaten niet langer een overzicht van alles wat we doen, de doelen nog wel.
    b. Resultaten meer actief en concreet worden opgeschreven.
4. Neem voor deze resultaten indicatief op wat ze mogen kosten. De genoemde bedragen zijn kaders waarbinnen de gewenste effecten worden gerealiseerd. De financiële kaders zijn opgebouwd vanuit verschillende bouwstenen / schattingen en derhalve indicatief voor

[1] Deze zaken lopen door en zullen zonder interventie op dezelfde manier doorlopen worden.
[2] De zaken die je wil veranderen en die een groei doormaken. Je herkent ze aan de veranderwens die eraan ten grondslag ligt.

uitvoering maar kaderstellend voor de monitoring. Hiermee wordt dus meer inzicht gegeven in de kosten voor wat we extra moeten doen om het doel te bereiken.

Financieel kader

Overeenkomstig de Gemeentewet dient de gemeente te beschikken over een structureel sluitende begroting, dan wel zal de meerjarenraming een financieel evenwicht moeten laten zien. Voor zover hier geen sprake van is, bestaat de mogelijkheid dat de gemeente onder preventief toezicht komt te staan van de provincie.
De volgende algemene uitgangspunten van het te volgen financieel beleid zijn van toepassing op de begroting 2025:

- Wij streven naar een evenwichtige financiële situatie. De financiële kengetallen, zoals in de begroting worden opgenomen, geven daarbij inzicht in de financiële ontwikkelingen van onze gemeente. Voorwaarde is dat er balans is in de inkomsten en uitgaven waardoor er sprake is van een sluitend meerjarig perspectief passend bij het gewenste voorzieningenniveau.
- De gemeente Rheden streeft naar een begroting die structureel en reëel in evenwicht is.
- Autonome ontwikkelingen: de gemeente heeft geen invloed op de wijzigingen en heeft geen of weinig keuzemogelijkheden.

De Begroting 2025 wordt opgebouwd vanuit het bestaande, door de Raad geaccordeerde, beleid. Voor nieuw beleid geldt het uitgangspunt van de integrale afweging, waarbij de Raad, gegeven het toekomende budgetrecht, de besluiten neemt en daarmee de nieuwe middelen beschikbaar stelt.

Uitgangspunten bij bepalen baten

Belastingen en Lokale heffingen

De jaarlijkse vaststelling van de tarieven, zoals deze in de begroting worden verwerkt, is gebaseerd op het door de Raad vastgestelde tarievenbeleid en hieraan ten grondslag liggende consistente en objectieve uitgangspunten. We streven ernaar om alle diensten kostendekkend uit te voeren.

Voor de berekening van de tarieven lokale heffingen 2025 worden de volgende berekeningsmethodes gehanteerd:

- Voor de tarieven waarvoor als uitgangspunt dient ‘100% kostendekkendheid’, wordt het tarief berekend op basis van een kostprijsberekening. Hierbij worden de direct- en indirect toe te rekenen kosten aan de prestatie (activiteit) toegerekend en vervolgens op grond van de geraamde aantallen ‘omgeslagen’ in een tarief, waarbij vervolgens een kostendekkend tarief ontstaat;
- Voor de tarieven waarbij de jaarlijkse stijging wordt gebaseerd op het geraamde inflatiepercentage wordt uitgegaan van het tarief over 2024, vermeerderd met de inflatieontwikkeling zoals deze is opgenomen in de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds;
- Belastingen en heffingen: We streven ernaar om alle diensten kostendekkend uit te voeren. De opbrengst van de onroerende zaakbelastingen wordt jaarlijks met het verwachte inflatiepercentage verhoogd.
  Voor de hoogte van de OZB geldt geen voorgeschreven norm, behalve bij een eventuele “artikel 12-aanvraag”, dan geldt een normtarief voor de OZB als één van de toelatingseisen. In dat geval dient een gemeente minimaal 20% meer OZB te heffen dan het landelijk gemiddelde.

In de onderstaande tabel wordt voor de financieel relevante lokale heffingen uiteengezet welke uitgangspunten worden gehanteerd in het tarievenbeleid. Deze uitgangspunten zijn bepalend voor de berekening van de tarieven voor 2024.

Uitgangspunten tarievenbeleid lokale heffingen

	(maximaal) 100 % kostendekkend tarief	Jaarlijkse stijging op basis van inflatiepercentage	Andere uitgangspunten
Onroerende zaakbelastingen			X
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	X		
Rioolrechten	X		
Bouwleges	X		
Hondenbelasting	X		
Toeristenbelastingen		X	
Forensenbelasting		X	
Secretarieleges	X		
Begraafrechten	X		

Leges

De leges worden in de begroting geraamd op basis van het verwacht aantal verstrekkingen en de tarieven overeenkomstig de geldende verordening. Op basis van de begrote lasten over 2025 worden in het najaar van 2024 de nieuwe kostendekkende tarieven berekend en in een wijziging van de legesverordening aan de Raad ter vaststelling voorgelegd. Na besluitvorming door de Raad zal de begroting 2025, waar van toepassing, worden aangepast op de nieuwe tarieven.

Prijzen gemeentelijke goederen en diensten

Voor het bepalen van de geraamde kostprijs van goederen, werken en diensten van de gemeente, die worden geleverd aan overheidsbedrijven en derden, wordt een systeem van kostentoerekening gehanteerd. Bij de kostentoerekening worden naast de directe kosten de indirecte kosten betrokken, die rechtstreeks samenhangen met de door de gemeente verleende diensten.

Algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering voor de begroting en meerjarenraming wordt in principe gebaseerd op de meicirculaire 2024. De effecten van de septembercirculaire 2024 op het financieel meerjarig perspectief worden door middel van een memo / raadsinformatiebrief met de Raad gedeeld en betrokken bij de besluitvorming over de Programmabegroting 2025 in november 2024.

Opbrengst huur en pacht

De opbrengsten van de huur en de pacht worden begroot op basis van de hieraan ten grondslag liggende beleidsdoelstellingen en contracten. Voor zover sprake is van leegstand bij de te verhuren objecten wordt toch rekening gehouden met een substantiële bezetting. Hiermee wordt bereikt dat in de begroting de te realiseren opbrengsten blijken en dat bij de jaarrekening inzicht ontstaat in het bezettingsresultaat.

Uitgangspunten bij bepalen lasten

Loon- en prijsontwikkelingen

In de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 worden stelposten gereserveerd waaruit verwachte prijsstijgingen en autonome kostenontwikkelingen kunnen worden opgevangen. Als basis voor die inflatiepercentages wordt de meicirculaire van 2024 gehanteerd.

Financieringskosten (rentekosten)

De financieringskosten worden in de begroting 2025 opgenomen op basis van een geactualiseerde middellange financieringsprognose. Hierbij wordt de financieringspositie van de gemeente herberekend en over het overschot c.q. tekort rente gecalculeerd. In de begroting 2025 en verder wordt voor het financieringstekort voor zover deze de kasgeldlimiet overschrijdt een rentekostenvoet gehanteerd van 3%. Voor kortlopende financiering (onder de kasgeldlimiet) zal een rentepercentage worden gehanteerd van eveneens 3%. Het financiële effect zal verwerkt worden in de meerjarenraming 2025-2028. Voor de rentelasten die bij derden in rekening worden gebracht en die onderdeel uitmaken van de kostprijsberekening van de in het verleden gedane investeringen - gelden de destijds vastgestelde rentepercentages. De structurele rentekosten zijn daarmee volledig in de begroting en meerjarenraming verwerkt.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten worden berekend naar gelang de economische levensduur van het betreffende activum. Hierbij worden de afschrijvingstermijnen gehanteerd, zoals opgenomen in bijlage 1 van de financiële verordening gemeente Rheden 2024. Voor de jaarlijkse raming van afschrijvingskosten hanteren we de volgende uitgangspunten:

·De structurele afschrijvingslasten van investeringen tot en met 2023, en van investeringen van 2024 waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden, worden volledig in de begroting 2025 en meerjarenraming 2026-2028 verwerkt en toegerekend aan de hierop betrekking hebbende programma's;

- Met de vaststelling van de begroting stelt de Raad de financiële ruimte beschikbaar voor de lasten die voortkomen uit de zogenoemde investeringslijst. Deze lijst heeft betrekking op vervangings- en uitbreidingsinvesteringen en dient ter onderbouwing van de gevraagde financiële ruimte;
- Voor investeringen die verband houden met nieuw beleid (uitbreidingsinvesteringen) wordt door het college aan de Raad in een afzonderlijk raadsvoorstel verzocht het investeringskrediet beschikbaar te stellen;
- Het college stelt de investeringskredieten beschikbaar voor vervangingsinvesteringen voor zover de hiermee verbonden lasten passen binnen de door de Raad beschikbaar gestelde financiële ruimte;

Ten aanzien van de begroting 2025 zal als volgt worden gehandeld:

- In de uiteenzetting van de financiële positie in de programmabegroting 2025 wordt de financiële ruimte in beeld gebracht die verband houdt met 'uitbreidingsinvesteringen'. Ter onderbouwing dient de investeringslijst 2024-2028;
- Voor het begrotingsjaar 2028 wordt een investeringsruimte opgenomen die gelijk is aan de daling van de afschrijvingslasten in dat jaar als gevolg van volledig afgeschreven investeringen. Hierbij doet zich geen budgettair effect voor;
- In de programmabegroting zal de investeringslijst 2024-2028 worden opgenomen;
- Met het vaststellen van de programmabegroting 2025 stelt de Raad overeenkomstig het bepaalde in de Financiële verordening gemeente Rheden 2024 de middelen beschikbaar

voor de uitvoering van het investeringsprogramma (investeringslijst 2024-2028) door het college.

Personeelskosten (salariskosten)

De salariskosten worden in de begroting 2024 geraamd op de toegestane formatieomvang en de hierbij behorende loonkosten van de personeelsleden op basis van de huidige cao afspraken. In de meerjarenraming 2025-2027 wordt jaarlijks een stelpost opgenomen in verband met een kostenstijging als gevolg van (extra) periodieke verhogingen, functiewaarderingen en dergelijke.

Reserves en voorzieningen

Op grond van de financiële verordening biedt het college de raad eens in de 4 jaar een nota reserves en voorzieningen aan. In deze nota wordt een toelichting gegeven over de noodzakelijkheid en de gewenste omvang van de reserves en voorzieningen. We verwachten in het 1e kwartaal van 2025 een 'Nota herziening reserves en voorzieningen' aan de raad te kunnen voorleggen.

Subsidieverstrekkingen

De hoogte van de subsidieverstrekkingen wordt gebaseerd op de van toepassing zijnde subsidieverordeningen en, voor zover hier sprake van is, subsidiecontracten. Indien in deze van een indexering is voorzien, geldt voor het jaar 2025 een stijging van maximaal het verwachte inflatiepercentage op basis van meicirculaire gemeentefonds 2024. Indien een indexering niet is voorzien geldt de nullijn.

Grondexploitatie

De uitgangspunten die bepalend zijn voor de financiële prognoses in de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 zijn in de beleidsnota grondbeleid gemeente Rheden 2015 opgenomen.

Kosten Regionale samenwerkingen

De kosten als gevolg van regionale samenwerkingen (Verbonden partijen) zijn in de begroting verwerkt.

Incidentele begrotingsruimte

In de begroting 2025 wordt een incidentele begrotingsruimte opgenomen van € 45.000. Deze post dient als dekkingsmiddel voor incidentele wensen van het college en/of raad, alsmede voor incidentele tegenvallers die zich voordoen.

Vragen over de Kadernota 2025

Naam: CU (deel 1)
Datum van indienen vragen: 6 juni 2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1.		Het is moeilijk de omvang en het effect van de ombuigingsvoorstellen in te schatten doordat we niet weten voor welk deel van een budget wordt voorgesteld het weg te bezuinigen. Is het mogelijk een lijst te geven waarop per ombuigingsvoorstel is terug te vinden hoe groot het budget is waarop de ombuiging is gericht?	Per budget is niet mogelijk omdat veel ombuigingen meerdere budgetten bevatten. Wel is een overzicht opgesteld waarin per beleidsthema de omvang van het budget vanuit de vastgestelde begroting 2024-2027, de autonome ontwikkelingen en de ombuigingen zijn weergegeven. Zie hiervoor graag bijlage 1.
2.		Het voorstel is de OZB te verhogen tot het Gelders gemiddelde. Wat is de verhouding tussen het Gelders gemiddelde en het landelijk gemiddelde, dat wordt gehanteerd bij art. 12?	De OZB ophogen naar Gelders gemiddelde is op basis van informatie van informatie provincie Gelderland. Zie site geldersefinanciën.nl : de OZB in Rheden bedraagt in 2024 € 257 per inwoner en het Gelders gemiddelde € 309 per inwoner. Om op het Gelders gemiddelde te komen zou de OZB met afgerond 20% moeten stijgen (€ 52/€ 257). De provincie geeft dus een duiding van de last per inwoner. Een verhouding met het landelijk gemiddelde is lastig te maken. Het Coelo drukt de gemiddelde OZB-last namelijk uit in een bedrag per huishouden (gemiddelde aanslag) i.p.v. per inwoner. Informatie over het landelijke gemiddelde is te vinden op de site van Coelo (Atlas Gemeenten 2024 – COELO). De WOZ-waarde van een koopwoning in 2024 bedraagt gemiddeld € 484.000 en het gemiddelde OZB-tarief voor eigenaren van woningen bedraagt 0,0909 procent (bron Coelo). Om in aanmerking te komen voor artikel 12-steun (art 12 van de Financiële verhoudingswet) moet het gewogen gemiddelde ozb-tarief ten minste 0,1614 procent van de WOZ-waarde bedragen. Voor Rheden geldt voor 2024 een tarief (voor eigenaren van woningen) van 0,1054%. Om op het niveau van artikel 12 te komen zou (grofweg) een

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			stijging van ruim 50% moeten plaatsvinden. Overigens, zoals ook vermeld op de site Coelo, is een vergelijking van de tarieven niet erg informatief, omdat gemeenten met goedkope woningen hogere tarieven nodig hebben om een bepaalde opbrengst te krijgen dan gemeenten met dure huizen.

Naam: VVD (deel 1)
Datum van indienen vragen: 10 juni

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
3.		**Vraag 1**: Kan het college een inschatting geven van de beleidsmatige en financiële effecten (voor de jaren 2025, 2026, 2027 en 2028) van het volledig uitbesteden van het uitvoeren van groenbeheer in onze gemeente?	Nee, dat kunnen we niet. Er zal hierover eerst een verkenning moeten plaatsvinden. Een verkenning over de 'hoe kunnen we onze inwoner het beste blijven bedienen' en wat zijn de kosten van uitbesteding van het onderhoud van de openbare ruimte versus het onderhoud zelf doen. En wat de financiële en beleidsmatige effecten hiervan zijn. Pas na deze verkenning kan een keuze worden voorgelegd
4.		**Vraag 2:** Kan het college een inschatting geven van de beleidsmatige en financiële effecten (voor de jaren 2025, 2026, 2027 en 2028) van het volledig uitbesteden van de organisatie en de daarbij behorende taken van *Sport in Rheden*.	Nee, dat kunnen we niet. Er zal hierover eerst een verkenning moeten plaatsvinden. Een verkenning over de mogelijkheden, de mogelijke partners en ook de financiële en beleidsmatige effecten. Pas na deze verkenning kan een keuze worden voorgelegd.
5.		**Vraag 3:** Kan het college een inschatting geven van de beleidsmatige en financiële effecten (voor de jaren 2025, 2026, 2027 en 2028) van het volledig uitbesteden van het uitvoeren van het participatiebeleid aan een uitvoeringsorganisatie (denk aan Scalabor zoals andere gemeente ook al doen)?	Nee, dat kunnen we niet. Er zal hierover eerst een verkenning moeten plaatsvinden. Een verkenning over de mogelijkheden, de mogelijke partners en ook de financiële en beleidsmatige effecten. Pas na deze verkenning kan een keuze worden voorgelegd.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
6.		**Vraag 4:** Kan het college de volledige lijst van langsgekomen maatregelen, inclusief (zo veel als mogelijk) de financiële en beleidsmatige effecten, met de gemeenteraad delen zodat wij een weloverwogen besluit kunnen nemen?	De kadernota is bedoeld om op (strategische) hoofdlijnen inzicht te geven in de denklijnen en de richting waarin het college denkt. Voor het college is het belangrijk dat de Raad deze hooflijnen ondersteund dan wel aanpast. In de programmabegroting 2025 zal aan de hand van de richting en uw input een nadere uitwerking volgen. Binnen dat uitgangspunt past het verstekken nu van een volledige lijst met maatregelen wat het college betreft minder. Dit neemt niet weg dat we de behoefte om aanvullende informatie op specifieke onderwerpen begrijpen. Daartoe nodigen we u van harte uit om specifieke vragen stellen die u helpen in het politieke debat en uw keuze.

Naam: Groenlinks (deel 1)
Datum van indienen vragen: 11 juni

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
7.		**Vraag 1:** In sommige gemeentes wordt de kadernota ook wel ‘perspectiefnota’ genoemd. Kunt u het perspectief van deze kadernota voor ons verwoorden?	In het bestuurlijk voorwoord zijn 9 uitgangspunten verwoord, die eerder met de raad zijn gedeeld. Dit is het kader voor het financieel perspectief voor de komende jaren (‘kunnen’). Ook zijn de afgelopen periode de inhoudelijke visies: Koers Omgevingsvisie, Koers Sociaal Domein en Economische visie (het ‘willen’) met u gedeeld en vastgesteld. In de inleiding zijn op basis hiervan vier leidende uitgangspunten voor het toekomstperspectief voor inwoners beschreven, vanuit dit perspectief zijn de maatregelen in de kadernota voorgesteld. Daarmee hopen wij een keuzes te hebben voorgesteld op basis van beide elementen: het ‘willen’ en het ‘kunnen’.
8.		**Vraag 2:** Er worden veel voorstellen tot bezuiniging gedaan	De kadernota is bedoeld om op (strategische) hoofdlijnen inzicht te geven in de denklijnen en de richting waarin het college denkt. Voor het

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		(ombuigingsvoorstellen). Bijvoorbeeld op pagina 12 staat *stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor de minima, stopzetten gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima* met daarachter 1 bedrag. Dit soort opsommingen of tekstuele uitwerkingen zien we op meerdere plekken in de kadernota. Kunt u een lijst opleveren met de financiële consequenties per (sub)ombuiging per jaarschijf voor de hele kadernota?	college is het belangrijk dat de Raad deze hooflijnen ondersteund dan wel aanpast. In de programmabegroting 2025 zal aan de hand van de richting en uw input een nadere uitwerking volgen. Binnen dat uitgangspunt past het verstekken nu van een volledige lijst met maatregelen wat het college betreft minder. Dit neemt niet weg dat we de behoefte om aanvullende informatie op specifieke onderwerpen begrijpen. Daartoe nodigen we u van harte uit om specifieke vragen stellen die u helpen in het politieke debat en uw keuze.
9.		**Vraag 3:** Op pagina 7 staat : *kiest Rheden ook primair voor ombuiging op programmakosten. Het is daarbij belangrijk dat we, naast aanpassing van de doelstellingen, ook kijken naar een andere manier van werken.* Deze ombuiging heeft impact op het staande beleid (zie onder ander de ingrijpende voorstellen op pagina 12) wanneer en op welke wijze worden deze wijzigingen in beleid voorgelegd aan de raad?	Op basis van de keuzes die u, de raad, in de kadernota maakt zal een verdere uitwerking volgen van de effecten op werkwijzen en organisatie die we uiterlijk met de programmabegroting 2025 aan u voorleggen.
10.		**Vraag 4:** Wat is volgens u een 'slanke en wendbare overheid' (pagina 7)?	We zien dat binnen overheidsorganisaties die in de praktijk invulling geven aan een slank en wendbaar besturingsmodel steeds een aantal belangrijke elementen terugkomt: • Opgavegericht werken (De kern van opgavegericht werken is dat in iedere situatie wordt bezien vanuit de waarde die de publieke organisatie kan toevoegen aan werkelijke oplossingen voor het realiseren van de maatschappelijke opgave. Opgavegericht werken betekent dat publieke organisaties verder kijken dan het volgens de regels uitvoeren van wettelijke taken. • Netwerk-gestuurde opdrachtenportfolio's (Deze manier van sturen vergt dat het gehele systeem (dus alle actoren) dat

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			nodig is bij de uitvoering van opdrachten, daadwerkelijk betrokken is bij het besturen van het portfolio). • Stabiele opdrachtenteams (behoud kennis en netwerk) • Kort-cyclische toetsing (o.a. door benutten digitaliseringsmogelijkheden) • Data-gedreven sturing (o.a. uitbouwen Rheden in cijfers)
11.		**Vraag 5:** Op pagina 16 wordt gesproken over bezuinigingen op de Zoomerij. Kunt u een specifieke financiële prognose opleveren voor de Zoomerij? Wilt u hierin opnemen wat de ontwikkelingen per jaar zijn ten opzichte van onze huidige bijdrage? Wilt u hierin ook de €3 per persoon die verwacht wordt van het Rijk opnemen?	De bezuiniging op de Zoomerij bestaat uit 2 delen: deel bibliotheek en deel cultuur (voorheen cultuurbedrijf RiQQ). Deel bibliotheek, basissubsidie is 885k, het voorstel is om vanaf 2026 70k structureel te bezuinigingen. Deel cultuur (vml Cultuurbedrijf RiQQ): basissubsidie is 428k, het voorstel is om in 2026 50k te bezuinigen en vanaf 2027, 150 k structureel te bezuinigen. Wat betreft de €3 per persoon het volgende: Gemeenten krijgen vanaf 2026 een wettelijke zorgplicht waarbij gemeenten wordt verplicht om minstens één volwaardige bibliotheek te hebben. De gemeenten ontvangen hier extra middelen voor. Het is nog niet bekend binnen welke afstand inwoners een volwaardige vestiging moeten hebben. Het kan zijn dat er meer dan één volwaardige vestiging wordt geëist. De verwachting is dat de gemeente om te voldoen aan de zorgplicht € 130.000 ontvangt (dat is de €3 per persoon). Het is nog niet bekend vanaf wanneer de gemeente deze middelen ontvangt en of dit via een SPUK of via het gemeentefonds gaat.
12.		**Vraag 6:** Op pagina 34 staat: *Onderzoek doen naar besparingsmogelijk-heden door het uitbesteden van een aantal gemeentelijke activiteiten of externe samenwerking*. Uit het verleden blijkt dat uitbesteding vrijwel nooit leidt tot bestendige besparingen en dat het de organisatie zeker minder wendbaar maakt. Waarom denkt u dat het in dit geval wél tot besparing zal leiden?	De gedachte is dat uitbesteding mogelijk kan leiden tot een besparing in uitvoeringskosten of een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit en continuïteit. Dit is afhankelijk van de lokale situatie, daarom willen wij dit onderzoeken. Indien binnen de Raad mogelijke denkrichtingen zijn voor onderzoeken, dan hoort het college deze natuurlijk graag. Ook andere Raden in het land houden zich bezig met dit thema, door bijvoorbeeld kaders te stellen of denkrichtingen mee te geven aan het College.

Naam: CU (deel 2)
Datum van indienen vragen: 13-6-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
13.	Samen- leving pag 14	Vraag: Sport: stopzetten subsidies sportstimulering (18 k) Preventief jeugdbeleid: stopzetten subsidies vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voorkwetsbare jongeren (30k in 2025 oplopend naar 147k in 2028) Gezondheid: stopzetten subsidie preventie gezondheid (58k) Vraag: Wat is het gevolg? In welke mate kunnen vrijwilligersorganisaties dan toch nog doorgaan?	Er zijn organisaties die afhankelijk zijn van een gemeentelijke subsidie. De structurele subsidies worden afgebouwd in 3 jaar. Dat betekent dat wij samen met de organisaties kunnen onderzoeken of er buiten een gemeentelijke subsidie andere mogelijkheden zijn om de lasten te dragen of wellicht gaan samenwerken waardoor de lasten gedeeld kunnen worden. Door het stopzetten van subsidies, zullen organisaties gaan stoppen omdat zij niet voldoende middelen meer hebben om hun activiteiten te organiseren.
14.	Samen- leving pag 16	Vraag: Wmo sociale basis voorliggend: stopzetten van subsidies inwonersinitiatieven, stopzetten subsidie aan alle dorpshuizen m.u.v. minder veerkrachtige wijken, buurt- en belangenverenigingen, buurt- en jongerenwerk, en afschaling vrijwilligersorganisaties met professionele ondersteuning, onafhankelijke clientondersteuning dementie (65k in 2025 oplopend naar 1,3 mio in 2028) Opmerking: Wat blijft er over?	Er is in beeld gebracht wat wij als gemeente wettelijke en niet-wettelijk verplicht zijn. Subsidies aan inwonersinitiatieven zijn niet wettelijk verplicht en Wmo maatwerk en jeugdzorg of het verstrekken van uitkeringen zijn wel wettelijk verplicht. De meeste niet-wettelijke taken worden geschrapt. Wat wel overeind blijft zijn minimaal 3 dorpshuizen in de niet-veerkrachtige wijken en zogenaamde tussenvoorzieningen als het Raadhuis Velp en Inloophuis Dieren als ook MvT vanuit de wettelijke verplichting (Wmo) om als gemeente mantelzorgers te ondersteunen.
15.	Samen- leving pag 17	Vraag: We hebben ervoor gekozen om in de minder veerkrachtige wijken ontmoetingsplekken in stand te houden als ook zogenaamde tussenvoorzieningen in Velp, Rheden en Dieren. Opmerking: 1. Wat doen we ervoor en wat kost dat? 2. Wat betekent dat voor de andere, veerkrachtige wijken? Bijvoorbeeld het Raadhuis, blijft dat?	Ontmoetingsplekken in minder veerkrachtige wijken in de grote kernen: Velp, Rheden en Dieren in stand houden, betekent dat de gemeentelijke subsidiebijdragen voor drie bestaande dorp-/ buurthuizen worden gecontinueerd in deze wijken. Inwoners van veerkrachtige wijken kunnen voor ontmoeting niet meer terecht in dorps- of buurthuizen in de directe omgeving. Wel kunnen ze terecht bij dorpshuizen die worden gecontinueerd. Continueren 3 dorpshuizen + huidige budget voor dorps- en buurthuizen ombuigen naar één nieuwe extra tussenvoorziening in dorp Rheden, kost samen € 335.534,--

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Het voorstel is om de bestaande tussenvoorzieningen (Ons Raadhuis in Velp en Inloophuis Dieren) te continueren. Dat kost € 195.000,-- Het voorstel is om hier één extra nieuwe tussenvoorziening in dorp Rheden aan toe te voegen m.b.v. ombuiging van middelen uit het huidige budget buurt- en dorpshuizen.
16.	Leef- omgeving pag 21 Over het Masterplan Veluwe	Vraag: Helaas moeten we dit met minder beschikbare middelen doen. Opmerking: Hoe werkt dat door in de begroting? We zien dat in de bezuinigingsvoorstellen niet meer terug.	Er wordt niet bezuinigd op het Masterplan Veluwezoom. De zin "helaas moeten we dit met minder middelen doen" slaat vooral op de vrij te besteden middelen bij recreatie in toerisme. De ombuigingsvoorstellen vindt u op pag. 25 onder economische ontwikkeling.
17.	Leef- omgeving pag 21/22	Vraag: De volgende initiatieven uit de duurzaamheidsagenda zullen bij het stopzetten niet worden uitgevoerd. . Extra ondersteuning voor inwoners bij verduurzaming…. … kan in 2025 geen klimaatfestival worden georganiseerd. Opmerking: Dat hier op bezuinigd wordt, is op zich begrijpelijk, maar om een gesprek met betrokken inwoners te kunnen gaan, moeten we toch ook wel iets te bieden hebben.	In het verlengde van uw bemerking kunnen wij aangeven dat er wordt onderzocht wat binnen het programma Energie- en warmtetransitie nog voor de duurzaamheidsagenda uitgevoerd kan worden. Het college kiest echter voor duidelijkheid, vandaar dat er gecommuniceerd wordt dat de volledige uitvoering van de duurzaamheidsagenda in de huidige vorm en omvang niet haalbaar is. Zonder de extra inzet moeten we versnelt onze eigen inzet afbouwen. Waar mogelijk integreren we onderdelen in onze eigen activiteiten vanuit de Energie -en warmtetransitie en andere beleidsterreinen, waarvoor (SPUK)middelen beschikbaar zijn. Maar dit is slechts beperkt mogelijk. Over wat er nog wel kan gaan we in gesprek met betrokken inwoners.
18.	Leef- omgeving pag 22, laatste woord	Vraag: "100K" Onder voorstellen voor ombuigingen. Vraag: 1. Wat is de relatie met de bedragen in de tabel? 2. Hoe is dit met de totale bezuinigingen meegenomen? 3. Wat is het effect van deze bezuinigingen?	De bezuiniging van 100K is per abuis niet in de tabel opgenomen. Het effect van deze bezuiniging is dat we minder pro-actief zullen opereren bij binnenkomende initiatieven en meer slechts onze toetsende rol als overheid op ons nemen. Dit kan inhouden dat er minder initiatieven daadwerkelijk uitgevoerd worden.
19.	Leef- omgeving pag 23, 2e regel	Vraag: We verhogen hiermee onze inkomsten in 2025 met 200K. Vraag: 1. En daarna, dus wat zijn de structurele	De structurele baten laten zich moeilijk structureel begroten omdat deze afhankelijk zijn van de initiatieven die binnenkomen en de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		baten? 2. Wat is de relatie met de tabel? 3. Hoe vinden we het terug in de totale bezuinigingen?	mogelijkheden om kostenverhaal toe te passen. De komende periode werken we dit nader uit. Helaas is in de tabel een fout geslopen. De bedragen in de tekst kloppen .
20.	Leef- omgeving pag 23	Vraag: Autonome ontwikkeling Woningbouwversnelling 2028 -0,15 Opmerking: Waar komt dit vandaan, welke autonome ontwikkeling is dit?	Er is in de huidige begroting voor 2025, 2026 en 2027 incidenteel budget voor de woningbouwversnelling opgenomen. Het college stelt voor het budget (150K) structureel te maken per 2028. De autonome ontwikkeling komt voort uit de krapte op de woningmarkt en de regionale afspraken over het aantal te bouwen woningen.
21.	Leef- omgeving pag 23	Vraag: Totaal 2027 -0,15 Opmerking: Begrijp ik niet. Waar wordt dit door veroorzaakt?	U ziet dit in de tabel op pagina 23. De -0,15 (x € 1 miljoen) is hierbij het jaartal 2027 abusievelijk opgenomen. De tekst op pagina 24 klopt. Deze middelen zijn in 2027 al beschikbaar gesteld in de lopende begroting.
22.	Leef- omgeving pag 23	Vraag: Woningbehoefte…Dit betekent extra inzet van het ambtelijke apparaat de komende jaren. De hiervoor benodigde structurele middelen nemen wij op in deze kadernota. Opmerking: 1.Waar zien we dat? 2. Wordt deze keuze aan de raad voorgelegd? 3. Op zich een goede reden. Wat is de verwachte opbrengst zowel in effect als in €?	In 2028 staat -0,15 (x €1 miljoen). Dit is het voorgestelde structurele budget van 150K voor de woningbouwversnelling. Deze keuze wordt met deze kadernota aan de raad voorgelegd. Deze inzet is gericht op de realisatie van de benodigde woningen. Dit is moeilijk exact te kwantificeren. Door het beschikbaar stellen van deze middelen kan b.v. de inzet op Haveland gegarandeerd worden. Hier staat geen directe inkomsten tegenover, het levert maatschappelijk rendement op in de vorm van woningen en een betere spreiding van woningtypen in de gemeente. Uiteraard zullen we ons met deze beschikbare middelen (en daarmee menskracht) ook inzetten op het verkrijgen van subsidies voor deze opgave.

Naam: CU (deel 3)
Datum van indienen vragen: 13-6-2024, vervolg

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
23.	Leefomgeving pag 24	Vraag: 2024 en 2025 een bedrag van 200.000 euro in totaal opgenomen om een Blijfwijk te realiseren. Stenfert is hiervoor de eerste aangewezen plek. Opmerking: Was € 200K incidenteel hiervoor voldoende? Wat gebeurt er met de 100K als de Blijfwijken geschrapt worden	Het hele project Blijfwijken wordt stopgezet. Voor 2024 en 2025 was de 200.000 voldoende. De 100K voor 2024 is onderdeel van de besluitvorming van de jaarrekening 2024 in de Raad.
24.	Leefomge- ving pag 24	Vraag: De druk op de leefbaarheid in de wijken neemt daardoor toe. … Het schrappen van het budget Blijfwijken betekent dat deze niet van de grond komen. Opmerking: Hoe is het effect hiervan in relatie met de andere investeringen in deze wijken vanuit het uitgangspunt da we investeren in kwetsbare wijken?	Het effect hiervan is aan de voorkant moeilijk te bepalen. Duidelijk is dat er niet geïnvesteerd wordt in het opzetten van Blijfwijken via dit budget. De in de Woonzorgvisie (2023, p.8) opgenomen inzet van een gemeentelijke projectleider, om samen met inwoners, zorgorganisaties en woningcorporatie Vivare in deze wijken een woon- en zorgnetwerk te vormen om te zorgen dat senioren kunnen blijven wonen, kan daarmee vanuit de gemeente niet worden opgepakt.
25.	Leefomge- ving pag 24	Vraag: We hebben ervoor gekozen niet te bezuinigen op de woningbouwversnelling (250K), maar juist structureel te investeren (150K vanaf 2028) Opmerking: Dus 2025 - 2027 250K incidenteel en daarna 150K structureel? Hoeveel externe financiering levert dit op?	Het is aan de voorkant moeilijk aan te geven hoeveel externe financiering dit oplevert. Het moet vooral maatschappelijk rendement in de vorm van woningen opleveren. Uiteraard wordt er met deze inzet ook gekeken naar externe financiering maar dit laat zich aan de voorkant niet begroten. Zo is voor de bouw van Flexwoningen op Haveland mede dankzij het beschikbaar stellen van de budgetten voor woningbouwversnelling een subsidie van meer dan een miljoen euro binnen gehaald. Voor de realisatie van woningen in IJsselDistrict is ook externe financiering beschikbaar.
26.	Bestuur en org. Pag 33	Vraag: Op dit moment zijn er twee locaties voor het Klantcontactcentrum van de afdeling Burgerzaken. Voorstel is terug te gaan naar één locatie. Opmerking: Hoe is de €10.000 per jaar berekend? De keuze is volgens ons in feite na opening van het gemeentehuis of we de situatie met drie balies herstellen of naar één balie gaan.	Na de bezuinigingsronde in 2019 (Minderen met Beleid) bestaat de dienstverlening in servicecentrum Dieren nog uit 2 openingsdagen namelijk de dinsdag en de vrijdagochtend. Het te besparen bedrag bestaat structureel uit huurkosten (5000 euro per jaar), hardware/software/licenties (2000 euro per jaar) en kassaopmaak (3000 euro per jaar aan uurloon). Verdere formatiereductie vindt niet plaats, omdat de medewerkers hun diensten dan gaan draaien in De

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		Wat is het verschil in kosten tussen deze twee scenario's?	Steeg om de productie op het gelijke niveau te houden. Er is nog geen exacte kostenberekening voorhanden voor het scenario waarbij de dienstverlening centraal wordt georganiseerd (vanuit één locatie). Te denken valt wel aan een verdere kostenbesparing, vanwege zaken als: vereenvoudiging afsprakenmodule op internet, minder communicatie (print en online), geen postbezorging Dieren, geen bezorging rijbewijzen/ID-kaarten/paspoorten in Dieren, klanten niet per abuis op de verkeerde locatie (klachten), geen extra reisbewegingen medewerkers, geen extra declaraties medewerkers, besparing op werkplekken, geen gebruikersoverleg met de bibliotheek, etc.
27.	Algemeen	1. Is er overleg geweest met de organisaties waarvoor ombuigingen zijn voorgesteld? 2. Zijn deze organisaties geïnformeerd?	1. Er is geen overleg geweest met de organisaties anders dan is aangegeven dat er met de kadernota keuzes worden voorgelegd voor de nabije toekomst en dat deze keuzes effect kunnen hebben op de verstrekte subsidies. Ook in het kader van de samenstelling van het koersdocument sociaal domein zijn inwoners en organisaties in het algemeen gevraagd naar hun keuzes indien er bezuinigd zou moeten worden. 2. Nee, de meeste organisaties zijn niet vooraf geïnformeerd. Er is een persbericht over bezuinigingen verstuurd.

Naam: Theo Kooijmans (VPR)
Datum van indienen vragen: 14 juni

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	~~P8 – Tabel Indicatie ontwikkeling financieel perspectief.~~	~~Zijn de begrotingsaanpassingen uit de 1e Berap 2024 in deze tabel (en kadernota) verwerkt?~~	~~Ja~~
28.	~~P8 – Tabel Indicatie ontwikkeling financieel perspectief.~~	~~Op dinsdag 28 mei is de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds verschenen. De Kadernota is vastgesteld op 28 mei.~~ ~~Zijn de effecten van de meicirculaire 2024 volledig in deze tabel en deze kadernota verwerkt?~~	~~nee~~
29.	~~P8 – Tabel Indicatie ontwikkeling financieel perspectief.~~	~~Wanneer kunnen wij een memo over de effecten van de meicirculaire 2024 verwachten?~~	~~Vóór behandeling kadernota~~
30.	P5 – incl. Korting van 675 m, p7 "hoe moet worden omgegaan met de eenjarige korting in 2025"	Wat is de omvang van deze korting voor Rheden?	Volgens de meicirculaire 2024 is deze eenmalige korting in 2025 € 1.556K.
31.	P7 - De VNG maakt zich zorgen over de effecten van het asielbeleid en het intrekken van de spreidingswet, wat de opvangcrisis zal verergeren.	Welke gevolgen heeft dit voor Rheden?	De financiering zal wellicht op termijn worden beperkt, evenals het aantal gevraagde plaatsen.
32.	P7 - In de voorjaarsnota zullen alle gemeentelijke inkomsten naar het Gemeentefonds worden overgeheveld met 10% korting.	Dit begrijp ik niet. Alle gemeentelijke inkomsten? Welke? Kunt u dit nader toelichten?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
33.	P7 - De VNG streeft naar het	Overheveling van ??? naar ???	De SPUK gelden worden overgeheveld naar het gemeentefonds.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	doorvoeren van de korting bij de overheveling van de SPUK-gelden		Echter met een korting van 10%.
34.	P12 – Het Rijk werkt aan een stelselherziening voor de Participatiewet en het toeslagenstelsel die in 2025 verwacht wordt. Mogelijk dat dit gevolgen heeft op onze begroting vanaf 2025.	Wanneer verwachten we meer inzicht in (de gevolgen) van deze herziening?	De huidige verwachting is dat deze in 2026 wordt verwacht. Dit is mede afhankelijk van de voorstellen van ons nieuwe kabinet.
35.	Algemene opmerking Om juiste keuzes te kunnen maken is meer detailinfo nodig.	Algemene opmerking Om juiste keuzes te kunnen maken is meer detailinfo nodig.	De kadernota is bedoeld om op (strategische) hoofdlijnen richting op te halen. In de programmabegroting 2025 zal aan de hand van de richting die u middels de kadernota 2025 geeft een nadere uitwerking volgen. Dit neemt niet weg dat we de behoefte om aanvullende informatie op specifieke onderwerpen begrijpen. Daartoe nodigen we u van harte uit om specifieke vragen stellen die u helpen in het politieke debat en uw keuze.
36.	P12 - Minimabeleid: verminderen van individuele inkomenstoeslag	Wilt u aangeven hoeveel mensen dit treft?	De besparing op de individuele inkomenstoeslag is doorgerekend op twee parameters: de inkomensgrens en de referteperiode. Het bedrag dat een inwoner ontvangt blijft gelijk; er komen alleen minder inwoners in aanmerking voor de inkomenstoeslag. De inkomensgrens kan teruggebracht worden van 110% van de bijstandsnorm naar 100%. De besparing die dit oplevert is ingeschat op €55.500. De referteperiode (de periode waarover een inwoner een laag inkomen heeft) kan verleng worden van 3 naar 5 jaar. De besparing die dit oplevert is ingeschat op €22.500. Inschatting is dat het om circa 200 inwoners gaat, die dan dus niet meer in aanmerking voor de individuele inkomenstoeslag zal

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			komen (dit is een schatting, op basis van op dit moment beschikbare gegevens)
37.	P12 - Minimabeleid: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor de minima, stopzetten gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima (326k in 2025 oplopend tot 642k in 2028), bestand Gelrepas terugbrengen naar 100% minimuminkomen (77k)	Aub aangeven: lijst vrijwilligersorganisaties incl. subsidiebedrag per organisatie	Zie ook vraag 118 <u>Minima:</u> Voedselbank Arnhem e.o. €14.700 Stichting Urgente Noden, €18.000 Stichting Strak, €3.000 Stichting Leergeld, €148.850 Jeugdfonds Sport en Cultuur, €15.000 Samenwerkende Diaconieën, €900 <u>Financiële Hulpverlening:</u> Schuldhulpmaatje Formulierenhulp Thuisadministratie OverRood Samen vertegenwoordigen deze partijen een ombuigingsbedrag van €80.000. <u>Jongeren:</u> Scoutingverenigingen € 14.975,- Dierense speeltuin € 8.000,- bouwvakantiedorpen (Rhevak, Madierodam, Bouwburg Velp) € 8.500,- jongerennetwerk € 18.670,- spelotheken Velp en Dieren € 10.500,- Humanitas homestart € 56.185,- Gezinsgeneralisten: regionale inzet zorg in (voorgezet) onderwijs: € 23.730,- Iriszorg preventie € 12.850 En diverse subsidies aan bijv. Verzuimcoaches, verwijsindex

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			jeugd, Vitesse united, cursussen en voorlichtingsavonden en jeugdgezondheidszorg
38.	P12 - Minimabeleid: stopzetten gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima (326k in 2025 oplopend tot 642k in 2028),	Aub aangeven: (1) bedrag per ombuiging + (2) aantal mensen per ombuiging die geraakt worden	Zie ook vraag 120 Het Kindpakket wordt voor het grootste deel uitgevoerd door Stichting Leergeld. Het afbouwen en stopzetten van de subsidie vanaf 2025 (in drie jaar) zal in 2028 €148.850 opleveren. In 2023 heeft Leergeld 695 geholpen met een of meer voorzieningen. Het ging daarbij om 345 gezinnen. Over 2023 werd €30.892 aan schoolkostentegoed besteed. Dit bedrag kan bespaard worden bij het geheel stoppen met de regeling. Alle kinderen met een Gelrepas ontvangen ook een schoolkostentegoed. In 2023 waren dit 848 kinderen (peildatum: december ’23) Stoppen met de gemeentepolis levert €326.000 op. Er nemen circa 1760 inwoners deel aan de gemeentepolis.
39.	P12 - Minimabeleid: bestand Gelrepas terugbrengen naar 100% minimuminkomen (77k)	Aub aangeven: aantal mensen voor wie Gelrepas vervalt	Zie ook antwoord 121 Een globale inschatting is dat het om circa 950 pashouders zal gaan. O.a. inwoners met een AOW komen niet meer in aanmerking voor de pas.
40.	P12 - Participatiewet: minimaliseren instrumenten en inzet P-wet voor doelgroepen die moeilijk aan het werk komen (192k)	Kunt u aangeven welke effect dit op deze doelgroepen dit zal hebben? Wat gebeurt er met deze mensen?	Door afschaling van de genoemde inzet en/of instrumenten zullen inwoners minder actief zijn, zich niet ontwikkelen en de stap naar werk niet zetten of hun werk minder kunnen behouden. Dit heeft veel negatieve maatschappelijke impact. Inwoners leven minder gezond, krijgen een kleiner netwerk, hebben meer zorgvragen en meer inwoners kampen met geldzorgen (zeker als ook in minimaregelingen wordt geschrapt), geen uitstroom en

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			doorstroom naar bemiddeling en dit drukt op het BUIG budget. Hiernaast kan er een grotere vraag naar Wmo begeleiding omdat inwoners langer thuis zitten. 1. Geen vrijwilligerswerk voor klantgroep participatie *Inwoners zijn minder actief met diverse negatieve gevolgen (zie boven). Bovendien zullen maatschappelijke organisaties de daling in vrijwilligers gaan merken.* 2. Beperking van re-integratie instrumenten Empowerment (o.a.) 3. *Minder (gerichte) ontwikkeling van werknemersvaardigheden. Inwoners zitten langduriger thuis, met name mensen met een specifieke ontwikkelingsvraag. Hogere kans op uitval op werk en op herinstroom in de uitkering. Minder activiteit onder inwoners met diverse negatieve gevolgen (zie boven).* Trajectbegeleiding en afschaling jobcoaching (nieuwe doelgroep) *Kwetsbare doelgroep (arbeidsbeperkten mét arbeidsvermogen) vindt minder snel een baan, minder inwoners aan het werk en dus thuis (zeker met afschaling vrijwiligerswerk & participatie), minder duurzame plaatsingen wegens missen passende begeleiding. Meer uitval op werk en meer herinstroom in de uitkering.* 4. WSP / personeel bemiddeling *WSP – uitgewerkt in ander ombuigingsvoorstel (MGR). Snijden in personeel maakt dat mensen met actueel arbeidsvermogen, zeker degenen die meer tijd & aandacht nodig hebben, minder aan het werk kunnen Hiernaast een mogelijke negatieve financiele impact omdat uitstappen of afschalen WSP meer kan kosten dan in stand houden.* 5. Begeleiding & loonkosten Beschut werk

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Meest kwetsbare groep met arbeidsvermogen komt thuis te zitten of op een niet-passende dagbestedingsplek, ontvangt uitkering ipv loon / begeleiding en is op langere termijn niet meer naar werk te begeleiden (wegens verlies vaardigheden). 6. Reiskosten *Reiskosten onder strengere criteria maakt dat inwoners in een financieel zeer kwetsbare positie niet naar re-integratie of werk kunnen reizen, waardoor ontwikkeling & uitstroom wordt belemmerd. Werkt ook stressverhogend en de slagingskans op werk dus lager: meer kans op uitval op werk. Dit effect wordt vergroot als we ook bezuinigen op minimaregelingen.*
41.	P12 - Stopzetten project activerend werk (179k)	Hoeveel mensen treft dit?	Meetdatum april 2024 zijn het 32 inwoners.
42.	P12 - Schuldhulpverlening: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor inwoners met schulden en inwoners die hulp nodig hebben bij het aanvragen van voorzieningen (27k in 2026 tot 80k in 2028)	Wilt u aangeven welke vrijwilligersorganisaties dit treft en om hoeveel subsidie dit per organisatie gaat?	<u>Financiële Hulpverlening:</u> Schuldhulpmaatje Formulierenhulp Thuisadministratie OverRood Samen vertegenwoordigen deze partijen een ombuigingsbedrag van €80.000.
43.	P12 - Schuldhulpverlening: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor inwoners met schulden en inwoners die hulp nodig hebben bij het aanvragen van voorzieningen (27k in 2026 tot 80k in 2028)	Wilt u aangeven hoeveel mensen hier naar verwachting door worden getroffen?	Schuldhulpmaatje: in 2023 hebben 33 inwoners zich aangemeld bij Schuldhulpmaatje. Daarnaast liepen er nog 10 trajecten door uit het voorgaande jaar. Formulierenhulp: in 2023 hebben 563 bezoekers gebruik gemaakt van de spreekuren van de Formulierenhulp. Thuisadministratie: in 2023 heeft Humanitas 75 inwoners ondersteund vanuit het project thuisadministratie, waarvan 41 nieuw gestart en 34 doorlopend vanuit het voorgaande jaar.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			OverRood: in 2023 heft OverRood ca. 30 inwoners begeleid. De gemeente heeft bijgedragen aan ca. 12 trajecten.
44.	P12 - Schuldhulpverlening: stopzetten sociale kredietverlening (25k)	Wilt u aangeven hoeveel mensen hier naar verwachting door worden getroffen?	Zie ook vraag 125 De sociale kredietverlening bestaat uit twee onderdelen: Saneringskredieten en Sociale leningen. Saneringskredieten: Een saneringskrediet wordt ingezet als manier om schulden te regelen. Je kunt het zien als een voorschot waarmee een schuld wordt afgelost. De inwoner heeft dan nog maar één schuldeiser. Geen SK's meer verstrekken, betekent dat schulden van inwoners alleen nog rechtstreeks met het eigen inkomen geregeld kunnen worden. Dat heeft impact op onze uitvoeringskosten, want dan volgen voor iedere inwoner die wordt geholpen, meerdere intensieve controles, en er is vaker budgetbeheer noodzakelijk. Ook op de inwoner heeft het impact, die zal langer en meer onrust en onzekerheid ervaren, zal periodiek meer gegevens moeten inleveren en langer door financiële zorgen geremd worden in het verder oppakken van andere problemen in het leven. Het aanbieden van sk’s is onderdeel van de basisdienstverlening, een landelijke afspraak tussen de VNG en het Rijk. De afspraken zijn geen wettelijke verplichting. Sociale lening: Een sociale lening is beschikbaar voor inwoners met een laag inkomen (tot 130% van het wettelijk minimum). Zij kunnen deze lening gebruiken wanneer zij door omstandigheden uitgaven moeten doen waarvoor zij niet hebben kunnen reserveren. De sociale lening is een schuld waarover de inwoner rente betaald. Per 31-12-2023 hadden 47 inwoners een actief saneringskrediet

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			en 19 inwoners een sociale lening. Met de saneringskredieten is ca. €11.000 gemoeid, met de sociale leningen ca. €14.000.
45.	P14 - Onderwijs: versoberen onderwijsachterstand-middelen en stopzetten sociaal-medische indicatie vangnetregeling (78k in 2025 oplopend naar 327k in 2028)	Hoeveel kinderen/jongeren treft dit?	Minimaal 40 peuters per jaar maken gebruik van de peutersubsidie die onderdeel is van het onderwijsachterstandenbudget. De subsidie wordt afgebouwd. Hierdoor neemt kansenongelijkheid toe: nu kunnen alle peuters ongeacht of hun ouders werken naar de peuteropvang voor eenzelfde inkomensafhankelijke bijdrage om zich voor te bereiden op school (2 ochtenden in de week). Aangezien deze ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag zal het waarschijnlijk zijn dat deze kinderen zich niet voorbereiden op school. Daarnaast zal het inloopspreekuur in Velp en Dieren verdwijnen voor laaggeletterde ouders/volwassenen. Hier werden in 2023 meer dan 70 inwoners doorgeleid naar taalaanbod om basisvaardigheden te versterken. Tot slot bereikten we met de vangnetregeling in 2023 68 kinderen van 0-12 jaar.
46.	P14 -Sport/sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden en seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, andere beheersvorm openluchtzwembad en sporthal de Hangmat (300k in 2025 oplopend naar 434k in 2028)	Aub aangeven: Bedrag per individueel voorstel	Verhogen tarieven zwembaden 180k in 2025 oplopend naar 190k in 2028 Verhogen tarieven seizoensverhuur 20k in 2025 naar 40k in 2028 Kunstgrasvelden 96k in 2025 Andere beheersvorm Openluchtbad 0 in 2025 naar 100k in 2028

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Andere beheersvorm/invulling Sporthal De Hangmat 0 in 2025 naar 80k in 2028
47.	P14 - Preventief jeugdbeleid: stopzetten subsidies vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare jongeren (30k in 2025 oplopend naar 147k in 2028)	Welke vrijwilligersorganisaties zijn dit?	Budgetten preventieve jeugdhulp bestaan uit verschillende onderdelen om jeugd preventief en laagdrempelig te ondersteunen. Onderdelen zijn: scoutingverenigingen, Dierense speeltuin, bouwvakantiedorpen (Rhevak, Madierodam, Bouwburg Velp), jongerennetwerk, spelotheken Velp en Dieren, Humanitas homestart, gezinsgeneralisten, stimulering kansrijke start, Iriszorg preventie. Deze verenigingen maken onderdeel uit van de brede sociale basis in de gemeente Rheden.
48.	P16 - cultuur : versoberen onderdeel cultuur bij de Zoomerij, stopzetten subsidies Podiumvoorziening en stimuleringssubsidies (53 k in 2025 oplopend naar 250k in 2028	Hoe hoog is de subsidie voor cultuur bij de Zoomerij nu en hoeveel wordt versoberd (per jaar)? Hoe hoog zijn de subsidies voor de Podiumvoorzieningen? Elk graag apart benoemen. (per jaar) Om bedragen en om welke stimuleringssubsidies gaat het hier?	1. De subsidie van de Zoomerij, onderdeel cultuur is nu € 428.750,- en het voorstel is om in 2026 50k te versoberen en v.a. 2027 150k structureel; 2. De podiumvoorziening bestaat in totaal uit 70k: Filmhuis Dieren (24,5k), Rhederart (21,5k) en amateurvoorstellingen (24k) Stimuleringssubsidies (20,5k): budget om incidentele activiteiten mogelijk te maken als Burg. De Bruinprijs, aankoop beelden, festivals etc.
49.	P16 - cultuur : stopzetten subsidies Podiumvoorziening en in de tekst onder de opsomming staat o.a.	Op de website van de gemeente Rheden staat op de pagina Podiumvoorziening (https://www.rheden.nl/Ondernemers_en_verenigingen/Verenigingen/Podiumvoorziening): "*Met Filmhuis Dieren en RhederArt maken wij apart afspraken over het gebruik van een professioneel podium en het aantal voorstellingen.*" Deze instellingen vallen kennelijk niet onder de regeling voor de Podiumvoorziening en hebben eigen regelingen. - Hoeveel subsidie ontvangen deze	Filmhuis Dieren en RhederArt vallen wel onder de Podiumvoorziening, zie antwoord vraag 44. Het voorstel dat voorligt is een stopzetten van de gehele podiumvoorziening. De organisaties die onder de podiumvoorziening vallen: Filmhuis Dieren en RhederArt ontvangen geen andere gemeentelijke ondersteuning.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		activiteiten elk apart? - Wordt de subsidie voor deze instellingen versoberd (net als Zoomerij) of stopgezet (net als de Podiumvoorziening zelf)? Zo ja, met welke bedragen? - Ontvangen deze instellingen op een andere wijze ondersteuning van de gemeente? Zo ja welke en wat zijn daarvan de kosten?	
50.	P16 - In de tekst onder de opsomming op pag 16 staat ook: "Bij structurele subsidies worden de bijdragen aan organisaties in drie jaar afgebouwd."	Zijn er nog andere structurele culturele activiteiten die niet binnen bovengenoemde vragen vallen? Is er een overzicht met subsidies die deze activiteiten elk ontvangen? En welke bedragen zijn met deze ombuigingen zijn gemoeid? Zij deze bedragen opgenomen in	Het ZOOM-festival valt onder de structurele subsidies (10k).
51.	P16 - cultuur : versoberen onderdeel cultuur bij de Zoomerij, stopzetten subsidies Podiumvoorziening en stimuleringssubsidies (53 k in 2025 oplopend naar 250k in 2028	Is er een subsidiebudget voor incidentele culturele activiteiten? Zo ja, hoog is dit budget en met welke bedrag wordt dit budget versoberd?	Zie vraag 44: stimuleringssubsidies (20,5k). Dit bedrag wordt geschrapt.
52.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: stopzetten van subsidies inwonersinitiatieven,	Aub aangeven: bedrag ombuiging bewonersinitiatieven (per jaar)	2025: € 65.435 2026: € 353.509 2027: € 996.886 2028: € 1.283.640
53.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: …., stopzetten subsidie aan alle dorpshuizen m.u.v. minder veerkrachtige	Graag opsomming van alle dorpshuizen (incl. locaties en subsidiebedrag) die hierdoor worden getroffen en ook overzicht van alle dorpshuizen die worden ontzien?	Voorstel getroffen dorps- en buurthuizen: Buurthuis "De Paperclip" in Velp: € 29.000 Buurthuis "De Elleboog" in Velp: € 54.069 Dorpshuis "'t Sprengenhus" in Laag-Soeren: € 52.000

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	wijken,		Dorpshuis "Het Parkhuis" in de Steeg: € 20.000 Buurthuis "De Drieschaar" in Dieren: € 30.600 Dorpshuis "Nieuw Bergstein" in Ellecom: € 29.947 Dorpshuis "Spankeren" in Spankeren: € 15.472 De dorpshuizen die worden ontzien zijn: de Oase in Dieren, De Poort (Velp-Zuid) en dorpshuis in Rheden.
54.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: buurt- en belangenverenigingen,	Aub aangeven: bedrag ombuiging	66k
55.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: buurt- en jongerenwerk	Aub aangeven: bedrag ombuiging	Voor buurtverenigingen zie antwoord bij vraag 55. Het jongerennetwerk: 18.670,- euro
56.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: …., en afschaling vrijwilligersorganisaties met professionele ondersteuning,	Aub aangeven: lijst vrijwilligersorganisaties + bedrag ombuiging	Redens Maal: € 5.550 Asvr Senioren: € 500 Pcob: € 2.500 KBO: € 1.800 Cosbo € 1.700 Wellcom Middag Ellecom € 700 Maxx ouderen Soos € 480 Stichting Vier het leven € 3.000 Stichting STOER: € 49.000 NIO: € 12.950 Inloophuis Velp Zuid ’t Trefpunt: € 11.248 Italiaanse vereniging CRLI: € 2.400 Turkse gemeenschap Rheden: € 6.600 St. Soc. De Ulenpas: € 500 4Noppes: € 4.219 Verenging De Zonnebloem: € 650 Totaal: € 103.797 in 2028.
57.	P16 - Wmo sociale basis	Aub aangeven: bedrag ombuiging	Vanaf 2026 200k structureel

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	voorliggend: onafhankelijke clientondersteuning dementie		
58.	~~P16 - Bibliotheek: versoberen bibliotheek (70k).~~ ~~P17: We hebben er voor gekozen om in te zetten voor behoud van 2 bibliotheekvestigingen in plaats van forse afschaling van de bibliotheekfunctie~~	~~Er zijn nu drie bibliotheken in de gemeente Rheden. Welk bibliotheek gaat sluiten?~~	~~Antw: Rheden~~
59.	P17 - De integrale wijkaanpak continueren wij maar versoberen de bijdragen (100k ipv 200k).	Betekent dit ook een versobering voor wijkaanpak Stenfert? Zo ja met welk bedrag?	Het bedrag voor de wijkaanpak Stenfert wordt gehalveerd.
60.	P17 - We bezuinigen niet op de jaarlijkse ikbuurtmeecheques (100k).	Waarom hebt u hiervoor gekozen? Wat zijn de overwegingen?	Dit is een politieke overweging
61.	P21 – tekst "In het regeerakkoord is opgenomen dat specifieke uitkeringen ondergebracht gaan worden met een korting van 10%. Voor Rheden zou dit beteken dat er ongeveer een ton minder te besteden is aan uitvoeringskosten."	Het bedrag van 100k zie ik niet terug in de tabel. Graag uitleg,	Dit klopt. We hebben het dit bedrag voor nu vooral als risico benoemen omdat de exacte effecten van het regeerakkoord nog niet duidelijk zijn
62.	P21 – tekst "Voor de duurzaamheidsagenda kunnen we niet langer geld uit eigen middelen blijven inzetten. Voor 2024 levert dit een besparing op van 279K en voor 2025 een besparing van 422K. " en "Dit betekent dat de maximale	Het bedrag van 422k zie ik niet terug in de tabel. Of bevat de tekst verkeerde jaartallen. Graag tabel aanpassen.	De tabel en de tekst zijn inderdaad niet eenduidig en leveren verwarring . Wij zullen deze richting de begroting aanpassen. De voorgestelde ombuiging is als volgt: • In 2024 is er geen wijziging • In 2025 gaat het om een ombuiging van 279.00.000 euro (0,28) • In 2026 gaat het om een ombuiging van 432.000 euro (0,43)

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	incidentele besparing €350.000 per jaar zou bedragen voor twee jaar.”		Gemiddeld gaat het over 2025 en 2026 om 711.000 (gemiddeld 355.000 per jaar). Dit is tekstueel afgerond op € 350.000.
63.	P21 – tekst en “Dit betekent dat de maximale incidentele besparing €350.000 per jaar zou bedragen voor twee jaar.”	Het bedrag van 350k zie ik niet terug in de tabel. Waarom niet?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
64.	P22- Leefomgeving – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling.	In de begroting staat voor het jaar 2025 een bedrag van € 2.477.000,- aan lasten Checkvraag: klopt dit? Zo nee hoe hoog zijn de lasten voor dit thema in de jaren 2025-2028 dan wel?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
65.	P22- Leefomgeving – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling.	Hoeveel inzet (fte + financieel) vergt project Transformatie Haveland jaarlijks (2025-2028)?	De ontwikkeling van Haveland is op dit moment nog in een voorbereidende fase. We kunnen nu nog niet exact aangeven wat hiervan de inzet (fte en financiën) zullen zijn. Hiervoor willen we ook inzetten op kostenverhaal bij initiatiefnemers. Het gaat in de eerste fase o.a. om inzet van projectleider, adviseurs voor de verschillende inhoudelijk thema’s. De initiële inzet dekken we via het budget van de woningbouwversnelling, en b.v. subsidies van de provincie. Momenteel is de inzet ongeveer 1 fte, maar dit zal oplopen naarmate het project vordert
66.	P22 - Leefomgeving – – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling : Omgevingswet en transitie periode naar integraal Omgevingsplanl	Kan de planning voor de implementatie van de omgevingswet en het omgevingsplan getemporiseerd worden? Wat is nu de planning van het integraal omgevingsplan? Welk bedragen zijn er in de jaren 2025-2028 nodig voor dit traject?	Elke gemeente heeft de wettelijke verplichting een omgevingsvisie hebben op 1-1-2027. Voor het omgevingsplan geldt dat deze verplichting vanaf 1 januari 2032 gaat gelden (artikel 22.5, lid 2 Omgevingswet). Wij ‘plannen’ de totstandkoming van het omgevingsplan per wijziging. Wij scrummen per wijziging en plannen wekelijks. We zitten in een ontwikkelfase en daarom is het heel lastig om een meerjarige planning te maken. Dit komt met name ook omdat er nog veel lastige (landelijke) vraagstukken zijn die nu nog niet

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			beantwoord kunnen worden. Wij zien geen mogelijkheden om de planning te temporiseren richting deadline van 1/1/2032.
67.	P22 - Leefomgeving – – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling : Masterplan Veluwezoom	Hoeveel inzet (fte + financieel)) vergt project Masterplan Veluwezoom per jaar (2025-2028)?	Dit verschilt per fase in de uitvoering. We werken hierin nauw samen met de partners die hiervoor ook middelen en mensen inzetten. Vanuit de gemeente gaat het gemiddeld om de inzet van de projectleider civiel techniek (voor ca. 1 dag in de week) en een projectleider ruimtelijk ontwikkeling (ca. 1 dag in de weekd). En daarnaast inhoudelijke collega's op de diverse beleidsthema's. De inzet daarvan is sterk afhankelijk van de diverse fases.
68.	P22 - Leefomgeving – – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling : Masterplan Veluwezoom	Hebt u onderzoek gedaan naar de effecten (financieel en inhoudelijk) zijn van evt. temporisering van Masterplan Veluwezoom? (dekking gem. proj. Rheden € 2.285.000,-)	De uitvoering van het Masterplan Veluwezoom vindt voor een belangrijk deel plaats met subsidies van derden. Hier zitten uiterlijke termijnen aan gekoppeld. Het college wil deze externe financiering blijven inzetten. Het college kiest er voor het Masterplan onverkort uit te voeren en heeft hiernaar geen nader onderzoek gedaan.
69.	ASDf l;óyuitrew	Wat betekent het stopzetten van project Blijfwijk voor het jaar 2024, om welk bedragen gaat het in 2024 en (2) 2025?	De voorgestelde ombuiging gaat ervan uit dat het hele project Blijfwijken wordt stopgezet. Voor 2024 en 2025 was de 200.000 voldoende. De 100K voor 2024 is onderdeel van de besluitvorming van de jaarrekening 2024 in de Raad. Het effect hiervan is aan de voorkant moeilijk te bepalen. Duidelijk is dat er niet geïnvesteerd wordt in het opzetten van Blijfwijken via dit budget. De in de Woonzorgvisie (2023, p.8) opgenomen inzet van een gemeentelijke projectleider, om samen met inwoners, zorgorganisaties en woningcorporatie Vivare in deze wijken een woon- en zorgnetwerk te vormen om te zorgen dat senioren kunnen blijven wonen, kan daarmee vanuit de gemeente niet worden opgepakt.
70.	P26 – "We zien mogelijkheden om	In de tabel op p25 staat al wel een opbrengst	Het najaar 2024 willen we benutten voor de voorbereidingen en

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	via de weg van reclamebelasting onze inkomsten verhogen. Wij verwachten het jaar 2025 nodig te hebben voor de voorbereiding hiervan."	van 100k in 2025 terwijl in de tekst op p26 staat dat 2025 een voorbereidingsjaar is. Is die 100k opbrengst in 2025 dan nog wel correct/reëel? Zo nee, aub tabel aanpassen.	houden vooralsnog vast aan ingangsdatum 1 januari 2025. Bij de begroting kunnen we beter inschatten of dit haalbaar is.
71.	P25 – tabel Economische ontwikkeling / P26 tekst: "Verder stellen wij voor de toeristenbelasting te verhogen zodat er structureel 100K meer binnenkomt."	Eerder dit jaar is een verhoging van de toeristenbelasting bij motie/amendement gedeeltelijk teruggedraaid. Wordt dit nu overruled? Is hierover overleg(d) met de toeristische sector?	Nee, het amendement wordt niet overruled. Hiermee wordt rekening gehouden bij het opstellen van de nieuwe toeristenbelastingverordening. Er is geen overleg geweest met de toeristische sector.
72.	P28 – Leefomgeving – Rozendaalse veld verkopen (pm)	Wilt u dit aub nader uitleggen (incl. de aanduiding "pm"?	Het college heeft ervoor gekozen deze mogelijke ombuiging niet mee te nemen in de ombuigingsvoorstellen en er is dus ook verder geen onderzoek naar gedaan.
73.	P29 – Leefomgeving – tabel "Inrichting beheer en openbare ruimte" Doorbelasten personeel op projecten 200K	Komt die 200K dan niet elders in de begroting bij een of ander project oppoppen zodat per saldo de ombuiging op 0 uitkomt?	Deze 200K wordt ten laste gelegd van de verschillende projecten in de openbare ruimte. Er valt 200k vrij vanuit loonsom ten behoeve van de algemene middelen. Daarentegen worden projecten extra belast en zullen deze kapitaalslasten naar ratio worden doorbelast. Dit wordt inzichtelijk gemaakt in de nog op te stellen nota kapitaalgoederen, oplevering 2025
74.	P30 – Leefomgeving – tabel "Mobiliteit en Infra Invoeren parkeergeld P-garage Dieren(150 K)	Indien dit wordt ingevoerd: - Kan dit al in 2025? Dit moet toch ook voorbereid worden? - Is rekening gehouden met de kosten voor voorbereiding, inrichting en beheer? - Is gezien bovenstaande de verwachte opbrengst van 150k in 2025 wel reëel? Indien nodig aub tabel aanpassen	Het klopt dat bij een besluit van de raad om dit ombuigingsvoorstel daadwerkelijk te realiseren ook voorbereiding benodigd is. Wij verwachten met u dat dit inderdaad niet al in 2025 volledig gerealiseerd is. De investeringen nemen wij mee de hele businesscase. Wij zullen de tabel en saldo bij het opstellen van de begroting hierop aanpassen.
75.	P33 – Bestuur & Organisatie - Centralisatie KCC Burgerzaken van twee locaties naar één locatie.	Welke locatie vervalt? Waar bestaan de kosten van 10k voor deze locatie uit?	De locaties Velp en Dieren vervallen. Zie voor kosten antwoord op vraag 26.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
76.	P33 – Bestuur & Organisatie - Centralisatie KCC Burgerzaken van twee locaties naar één locatie.	Nieuw gemeentehuis wordt eind 2024 betrokken. Blijft Burgerzaken Velp behouden (evt. op een andere locatie bijv. de Bibliotheek)?	Burgerzaken wordt vanaf eind 2024 centraal gehuisvest in De Steeg. Het tijdelijke servicecentrum in Velp (Overtuin 6 in Velp) en het servicecentrum in Dieren (Ericaplein 5a Dieren) worden gesloten. Dit is de meest efficiente manier op de diensten en producten van Burgerzaken aan te bieden.
77.	P34 - Regionale samenwerking met Arnhem, Renkum, Rozendaal en Doesburg?	Samenwerking Rozendaal: - Hebben de in de kadernota voorgestelde ombuigingen impact op de taken die door Rheden worden uitgevoerd voor Rozendaal? - Als ik het goed heb volgt Rozendaal de sociale regelingen van Rheden. Betekent dit dat Rozendaal nu de ombuigingen ook in Rozendaal door gaat voeren? Als de uitvoering incl. de processen gaan afwijken dienen de overeenkomsten met Rozendaal m.i. te worden aangepast, zowel inhoudelijk, processen als financieel. Klopt mijn aanname? oEn leidt het onderhandelen over aanpassingen tot extra kosten voor Rheden?	1. Ombuigingen kadernota zullen ook impact hebben op de taken die Rheden voor Rozendaal uitvoert; 2. Rozendaal volgt evt. aanpassingen in verordeningen, beleidsregels en beleidsplannen; 3. Nee, dit is geen automatisme. Wij voeren taken uit voor Rozendaal op het gebied van sociaal domein en verzorgen het beleid sociaal domein voor Rozendaal. Dat verandert niet. De aanpassingen leiden zeker niet tot extra kosten voor Rheden.
78.	P34 – Regionale samenwerking met Arnhem, Renkum, Rozendaal en Doesburg?	Samenwerking Doesburg: - Hebben de in de kadernota voorgestelde ombuigingen impact op de samenwerking met Doesburg? Zo ja welke? En tegen welke kosten?	Dit kan effect hebben voor Doesburg. Nu voeren wij de Wet inburgering uit voor de gemeente Doesburg. Het effect van de ombuigingen kunnen wij voor Doesburg nu nog niet inschatten.
79.	P34– Regionale samenwerking met Arnhem, Renkum, Rozendaal en Doesburg?	Samenwerking Arnhem/Renkum: - Hebben de in de kadernota voorgestelde ombuigingen impact op de samenwerking met Renkum en Arnhem? Bijv. in de Connectie? Zo ja welke? En tegen welke kosten?	Waar we op taken met Arnhem en Renkum samenwerken zal dit ook hen raken. Voor de Connectie geldt dit ook, daarnaast zijn er kansen voor besparingen opgenomen die de diensten die we bij de Connectie afnemen direct raken. Deze zijn opgenomen binnen programma

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			3.
80.	P32 –Regionale samenwerking	Zijn er nog andere gevolgen voor de samenwerking met deze of andere gemeenten?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
81.	P32 –Regionale samenwerking en internationale betrekkingen	Welke kosten worden gemaakt voor internationale samenwerking en betrekkingen?	Het programma met de VNGI is kostenneutraal. De VNGI vergoedt de kosten.
82.	P38 – Bestuur & Organisatie – Externe inhuur kost 25,1 % van de loonsom.	Wat is de totale loonsom van de gemeente Rheden inclusief externe inhuur?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
83.	P38 – Bestuur & Organisatie – Externe inhuur kost 25,1 % van de loonsom.	Hoeveel fte externe inhuur betreft dit?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
84.	P36/P38– Bestuur & Organisatie – Herijking balans formatie en bezetting (0,72 M oplopend tot 1,15m) en Externe inhuur kost 25,1 % van de loonsom. Voorstel is om dit met 50% te reduceren.	In de toelichting Herijking balans formatie en bezetting staat het "reduceren van de (kosten van) externe inhuur met 50%" . De meest conservatieve berekeningen van die reductie komen ver boven de genoemde ombuigingsbedragen uit. Waarom is dit niet verwerkt in de Herijking balans formatie en bezetting of elders in d ombuigingen?	Een aanzienlijke inzet van inhuur levert een overschrijding van het personeelsbudget op, omdat inhuur duurder is dan vaste medewerkers. Het is niet zo dat het (personeels)budget omlaag kan alleen door minder in te huren.
85.	P38 – Bestuur & Organisatie – Reductie van de urencapaciteit aan wethouders vanaf 2026.	Is dit een grap? Hoe realistisch is dit voorstel?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
86.	P38 – Bestuur & Organisatie – Licentie werkplekapp opzeggen?	Leidt zijn de effecten van het opzeggen van deze app op de flexibiliteit, efficiëntie en effectiviteit en daarmee de kosten van het werk?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
87.	P38 – Bestuur & Organisatie – Beperken van het aantal steunraadsleden	Wat zijn de jaarlijkse kosten op dit moment?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
88.	P39 – Bestuur & Organisatie – Vervallen dotatie algemene reserve	Vindt u met het doorvoeren van deze ombuiging het acceptabel dat weerstandsvermogen en solvabiliteitsratio	We achten het in de huidige situatie niet mogelijk om vast te houden aan de ambitie om de algemene reserve elk jaar met € 1 miljoen te versterken. Met een positief saldo van € 0,27 miljoen

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		verder worden aangetast en onder kritische grens dreigen uit te komen?	is de groei van ons weerstandsvermogen en de verbetering van de solvabiliteitsratio minder dan beoogd, maar nog steeds een verbetering.
89.	P41 – Uitgangspunten en kaders – aanbeveling 3	Betekent dit dat de raad niet meer geïnformeerd wordt over de inzet (ook financieel) voor bestaande doelen (going concern)?	Nee, de doelen blijven betrekking hebben op wat we altijd al doen ("going concern") en wat de additioneel gaan doen ("groing concern").
90.	P45 – Reserves en voorzieningen - "Nota herziening Reserves sen Voorzieningen"	Wat is de reden dat de "Nota herziening Reserves en Voorzieningen" opnieuw wordt uitgesteld?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*

Naam: VVD (deel 2)
Datum van indienen vragen: 14 juni (11.30 uur)

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
91.	Algemeen	In de kadernota worden een groot aantal ombuigingen voorgesteld met de daarbij behorende (ingeschatte?) financiële consequentie. Tijdens het technisch vragen uurtje werd duidelijk dat de gepresenteerde getallen niet duidelijk te onderbouwen zijn. Kunt U aangeven welke grondslag ligt onder de gepresenteerde bedragen? (Feiten of aannames?)	De mate waarin een ombuiging in deze fase te onderbouwen is hangt af van het onderwerp. Een aantal ombuigingsvoorstellen zijn in deze fase al heel tastbaar en concreet, voor anderen is het nodig om de voorstellen meer concreter uit te werken. Deze nadere uitwerking leest u terug in de programmabegroting 2025-2028. Zie ook het raadsvoorstel onder "5. Wat gaan wij ervoor doen?". De richting die u met de kadernota meegeeft is waardevol, want het nader uitwerken van ombuigingen vraagt tijd en capaciteit. Het heeft pas waarde om een ombuiging nader uit te werken, als u deze ook overweegt.
92.	Algemeen	In de kadernota worden voorstellen gedaan per	De kadernota is bedoeld om op (strategische) hoofdlijnen richting op te

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		programma. In de overzichten is niet duidelijk wat de relatie met het taakveld is. Is het mogelijk om dit (in het kader van de duidelijkheid) alsnog uit te laten voeren? Dit is in lijn met de aanbevelingen van de RKC omtrent leesbaarheid van de P&C documenten.	halen. In de programmabegroting 2025 zal aan de hand van de richting die u middels de kadernota 2025 geeft een nadere uitwerking volgen. Deze nadere uitwerking biedt het gevraagde inzicht.
93.	Algemeen	Een groot aantal voorstellen raken de inzet van de vrijwilligersorganisatie. Kunt U overzicht geven van de huidige subsidies en daarin aangeven wat de ingeschatte effecten zijn als de genoemde voorstellen door de raad worden geaccordeerd?	Zie antwoord vraag 140. Het is niet mogelijk om per subsidie een ingeschat effect te geven. De impact van de ombuigingsvoorstellen is wel aan te geven per thema. Deze staan beschreven in een document dat het college dient vrij te geven voor behandeling.
94.	Pagina 7 'Het is daarbij belangrijk dat we, naast aanpassing van de doelstellingen..'	Graag overzicht bieden van welke doelstellingen (vanuit vorige programma begroting) worden bijgesteld (en op welke manier) en welke niet?	In deze kadernota hebben wij op hoofdlijnen aangegeven welke ombuigingsvoorstellen voorliggen. Een aantal ombuigingsvoorstellen zijn in deze fase al tastbaar en concreet, voor anderen is het nodig om de voorstellen meer concreter uit te werken. De nadere uitwerking werken wij uit in de programmabegroting 2025-2028. Zie ook ons antwoord op vraag 92.
95.	Programma samenleving	In het programma leefomgeving en bestuur & organisatie wordt in de financiële tabellen elke ombuiging en de baten daarvan apart benoemd. Dit is niet het geval bij het programma samenleving, kunt u alsnog een overzicht van de baten (2025 tot en met 2028) leveren van elke ombuiging (apart) uit het programma samenleving?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
96.	Programma samenleving	In het rapport van Twynstra en Gudde is aangegeven dat er een keuze is om wel of niet politiek-bestuurlijk expliciet te gaan sturen op de financiële beheersbaarheid van het sociaal domein. Is het college voornemens hierop te gaan sturen en zo ja hoe?	Met het Koersdocument sociaal domein zijn de kaders gesteld voor de komende jaren. 1 van de ambities uit het koersdocument is Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties. Door nog nadrukkelijker te sturen op instroom, doorstroom en uitstroom bij Wmo maatwerk en Jeugdzorg houden we de zorg toegankelijk voor degenen die dit echt nodig hebben en sturen we op de financiële beheersbaarheid van het sociaal domein. Via het implementatieplan Hervormingsagenda sociaal domein stuurt het college gericht op deze beweging.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
97.	Programma samenleving	In het rapport van Berenschot worden verschillende besparingsmaatregelen benoemd. Kunt u per voorgestelde maatregel uit deze rapportage aangeven of en hoe deze verwerkt is in deze kadernota?	Zie antwoord op vraag 116.
98.	Pagina 12; Samenleving – Thema Financiële bestaanszekerheid: Voorstellen voor ombuigingen rondom de participatiewet en activerend werk.	Een van de wettelijke taken vanuit de participatiewet is het begeleiden van inwoners naar werk. Wordt dit met de voorstellen van de kadernota teruggebracht naar het wettelijk minimum en zo ja wat is het wettelijk minimum? Kunt u aangeven wat de, beleidsmatige en financiële effecten zijn van deze taak terugbrengen naar het wettelijk minimum. Is deze maatregel mogelijk binnen het vigerend beleid van de gemeente Rheden?	1. Reintegratie is een wettelijke taak. De intensiteit is een bespreekpunt. We brengen met deze voorstellen werk&reintegratie terug naar het wettelijk minimum. We versoberen het instrumentarium tot het minimum. 2. Zie voor impact, antwoord op vraag 41. 3. Nee, er zullen aanpassingen in de verordening en de beleidsregels moeten worden doorgevoerd.
99.	Pagina 12; Samenleving - Thema Financiële bestaanszekerheid: Voorstellen voor ombuigingen rondom de participatiewet.	Een van de wettelijke taken vanuit de participatiewet is de re-integratie van inwoners die moeilijk aan werk komen. In de kadernota wordt hier verder niets over geschreven. Voert de gemeente deze taak momenteel uit op het wettelijk minimum? Zo niet, kunt u aangeven wat de financiële en beleidsmatige effecten zijn van deze taak terugbrengen naar het wettelijk minimum.	1. Wij voeren nu niet uit op het wettelijk minimum maar wel binnen de financiële kaders. De beoogde/gewenste effect op het gebied van re-integratie wordt in de uitvoering van de Wet sterk minder. Door het schrappen/versoberen van instrumenten blijven inwoners langer in de uitkering zitten en/of hebben minder kansen om zich binnen hun mogelijkheden te ontwikkelen en mee te doen. 2. Op de langere termijn is de verwachting dat de kosten van deze doelgroep zullen stijgen op het gebied van Wmo en inkomen. Hiernaast is er een toename van het bestand te verwachten omdat inwoners wel in- maar niet uitstromen.
100.	Pagina 15; Samenleving - Thema: Sociale basis. Voorstellen ombuigingen rondom de sociale basis.	In de tabel op deze pagina staan bij de Verlaging ombuigingen sociale basis bedragen die steeds negatiever uitkomen genoteerd. Kunt u uitleggen hoe dit deel uit deze tabel gelezen moet worden?	De negatieve bedragen zijn de tarieven van de zorgaanbieders die negatief effect hebben. Hiernaast zijn er investeringen die gepleegd moeten worden om tot een ombuiging te kunnen komen.
101.	Pagina 16;	Kunt u een overzicht aanleveren welke organisaties	Organisaties die geraakt worden: Redens Maal, Asvr Senioren, Pcob,

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	Samenleving - Thema: Sociale basis ombuigingen	geraakt worden door het stopzetten van subsidies en welke niet? (Pagina 14 uit Berenschot rapport)	KBO, Cosbo, Wellcom Middag Ellecom, Maxx ouderen Soos, St. Vier het leven, St. STOER, NIO, Italiaanse vereniging CRLI, Turkse gemeenschap Rheden, St. Soc. De Ulenpas, 4Noppes, Vereniging De Zonnebloem, buurt- en belangenverenigingen. Inloophuis 't Trefpunt, Buurthuis De Paperclip, Buurthuis De Elleboog, Dorpshuis 't Pakhuis, Dorpshuis Nieuw Bergstein, Buurthuis De Drieschaar, Dorpshuis Spankeren, Dorpshuis Laag-Soeren. Organisaties die niet geraakt worden: MVT, PlusBus, Telefooncirkels, Ons Raadhuis, Inloophuis Dieren, dorpshuis De Oase, dorpshuis Willem De Zwijger, dorpshuis De Poort.
102.	Pagina 25; Leefomgeving - Thema Economische ontwikkeling: Economie, circulaire economie, recreatie en toerisme.	Eén van de ombuigingsvoorstellen is het invoeren van een reclamebelasting. Heeft u een inschatting van de effecten voor lokale ondernemers en organisaties hiervan en kunt u meer toelichting geven over hoe u de BedrijfsInvesteringsZone gaat ontzien?	Gezien de hoogte van de reclamebelasting schatten wij in dat de effecten beperkt blijven. De BIZ blijven gevrijwaard van de reclamebelasting. Wij hebben op dit moment gerekend met een bijdrage van € 500 tot € 700 per WOZ-object.
103.	Pagina 27; Leefomgeving - Thema omgevingskwaliteit: Biodiversiteit, erfgoed en landschap ombuigingsvoorstel.	Bij de ombuiging rondom het budget voor Biodiversiteit, Erfgoed en Landschap staat aangegeven dat er €150.000 van het vrij besteedbaar budget beschikbaar blijft. Welke activiteiten blijft de gemeente doen en welke niet? Wat is het effect als dit budget verder wordt teruggebracht richting het wettelijk minimum?	Als het budget verder teruggebracht wordt tot het wettelijk minimum vervallen alle subsidie, worden er geen initiatieven meer ondersteund, zijn er geen koppelkansen meer en wordt het lastiger om externe financiering binnen te halen (vliegwiel). B.v. de erfgoedcommissie blijft dan instant. Een ander voorbeeld is het werken aan een Soortmanagementplan, wat bijdraagt aan het realiseren van doelstellingen op het gebied van energietransitie en woningbouw.
104.	Pagina 28; Leefomgeving - Thema inrichting en beheer openbare ruimte.	Zijn er mogelijkheden om afschrijvingstermijn van investeringen in de openbare ruimte (bijv. riool en speeltuinen) te verlengen en kunt u een inschatting van financiële baten hiervan geven?	In het recente verleden hebben we de afschrijftermijnen van de verschillende kapitaalgoederen vastgesteld en opgenomen in de financiële verordening 2024. Het college ziet geen ruimte om de afschrijvingstermijnen verder te veranderen. In de – nog op te stellen – nota Kapitaalgoederen (verwacht 2025) komen we hierop terug.
105.	Pagina 28; Leefomgeving -	Kunt u aangeven wat de overweging is dit budget niet (deels) te schrappen?	Dit is een politieke overweging geweest. We blijven inzetten op regionale samenwerking om zo onze toegang tot extern geld en onze

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	Thema inrichting en beheer openbare ruimte: Voor welke besparingen is niet gekozen. Budget Landschap.		mogelijkheden om (inhoudelijk) te sturen op onze buitenruimte en oplossingen van grote opgaven in het buitengebied te behouden. De beperkte resterende middelen willen we inzetten als vliegwiel hiervoor.
106.	Pagina 28; Leefomgeving – Thema inrichting en beheer openbare ruimte: Voor welke besparingen is niet gekozen.	Wat zijn de jaarlijkse onderhoudskosten van het Rozendaalse veld?	Exclusief personeelslasten zijn de jaarlijkse ongeveer 100K. De gemeente neemt hiervan 30K voor haar rekening de overige kosten worden gedekt uit subsidies
107.	Pagina 29; Leefomgeving - Thema inrichting en beheer openbare ruimte: Autonome ontwikkelingen.	Zijn de autonome kosten voor de indexering bestek maaien van de gazons en indexering nieuw bestek vegen en onkruidbestrijding verharding wegen te verlagen door wijzigingen van beleid?	Wij zien als basisvoorziening voor groen en wegen CROW* kwaliteitsniveau B. Voor het onderhoud van groen zitten we op dit basisniveau CROW kwaliteitsniveau B. Voor onderhoud wegen zitten we inmiddels op het laagste wettelijk toegestane niveau CROW C. Wij zien geen ruimte voor aanpassing van dit beleid omdat nog lagere onderhoudsnormen lijden tot kapitaalsvernietiging * De naam CROW is oorspronkelijk een afkorting van Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. Die naam dekte de lading niet meer toen de organisatie steeds meer een kennisplatform werd. Daarom is CROW niet langer een afkorting, maar een eigennaam.
108.	Pagina 30; Leefomgeving - thema mobiliteit en infra. Voorstellen voor ombuigingen: Invoeren betaald parkeren	Kunt u de opbrengsten van €150.000 voor het invoeren hiervan onderbouwen? Zijn hierbij implementatie en handhavingskosten meegenomen? Kunt U aangeven wat de effecten op korte en lange termijn zijn voor zowel de directe omgeving (parkeeroverlast) en het gebruik van de OV voorzieningen bij betaald parkeren voor de reizigers	Als dit voorstel in de kadernota wordt aangenomen zullen wij een onderzoek starten naar de mogelijkheden en onmogelijkheden voor de invoering van betaald parkeren in de parkeergarage in Dieren. De opgenomen opbrengst is nu indicatief. Wij zullen de door u genoemde punten in dit onderzoek meenemen

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	parkeergarage Dieren.	van buiten de gemeente Rheden?	
109.	Pagina 35; bestuur & organisatie – thema vastgoedportefeuille: Ombuigingen opbrengsten verkoop vastgoed en structureel verlaging beheerkosten vastgoed.	Is het mogelijk een versnelling aan te brengen in de verkoop van vastgoed zodat vanaf 2025 hier al opbrengsten voor zijn? Kunt u een overzicht geven van de beheer- en onderhoudskosten van verschillende vastgoed locaties? Wanneer is de nieuwe beleidsnota vastgoed voorzien ?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
110.	Pagina 37&38; bestuur & organisatie – thema Algemene dekkingsmiddelen en overhead: Ombuiging verhogen OZB met 20% tot Gelders gemiddelde.	Kunt u inzicht geven in mogelijke neveneffecten door het in één keer verhogen van de OZB met 20% (Bijvoorbeeld voor woningbouw corporaties)? Hoeveel extra zullen huishoudens gemiddeld per jaar moeten betalen door de verhoging van de OZB? Kunt U meteen aangeven wat de effecten zijn van de totale lastendruk voor de inwoners?	Het bedrag van de OZB-aanslag is afhankelijk van de WOZ-waarde en is per huishouden verschillend. Het voorstel betekent dat de lastendruk vwb OZB groeit naar het Gelderse gemiddelde. De bedragen kunt u terugvinden in de Jaarrekening 2023, pagina 75. Het huidige niveau OZB in Rheden is 229 euro per persoon, het Gelderse gemiddelde is 289 euro.
111.	Algemeen	In het huidige voorstel zijn de personele consequenties van de ombuigingen niet beschreven. Is het correct bij verdere uitwerking van de voorstellen, de personele consequenties worden voorgelegd aan de raad ter besluitvorming?	Dat klopt. Voor de ombuigingen die door de raad worden overgenomen zal ook de impact voor de personele capaciteit nader worden uitgewerkt. Op pagina 36 is hiervoor in algemene zin ”herijking balans formatie en bezetting” wel een financiële ombuiging opgenomen. Deze is nog niet gekoppeld aan de inhoudelijke keuzes.

Naam: Groenlinks (deel 2)
Datum van indienen vragen: 14 juni ’24

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
112.	p. 5: Inleiding en samenvatting	In 2023 hebben we ook de kracht van onze samenleving gezien. Inwoners, onderwijsinstellingen en ondernemers hebben 2023 gemaakt tot een onvergetelijk jaar. Is 450 jaar Rheden geëvalueerd? Zo ja, kunt u de evaluatie toezenden aan de raad? Zo nee, wanneer kunnen we deze verwachten?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
113.	p. 6: Inleiding en samenvatting	Op pagina 6 staan in een figuur ‘people’, ‘planet’ en ‘profit’. In het coalitieakkoord wordt gesproken over ‘people, planet, purpose, prosperity’. Waarom kiest het college nu voor de term ‘profit’ in plaats van ‘prosperity’?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
114.	p. 7: Inleiding en samenvatting	Op pagina 7 staat: *we blijven inzetten op behoud van onze biodiversiteit en nemen klimaatmaatregelen waar nodig*. Het coalitieakoord en het collegeprogramma gaan echter uit van het ‘herstellen en versterken’ of ‘in stand houden en versterken’ van de biodiversiteit. Betekent dit dat u dit doel naar beneden bijstelt?	Ons college stelt deze doelen niet naar beneden bij. Wel zoekt het college naar nieuwe wegen en mogelijk een ander tempo (langer), om deze doelen te realiseren.
115.	Samenleving	Tijdens het technisch vragenuur werd aangegeven dat de maatregelen van Berenschot zijn verwerkt. Kunt u per maatregel van Berenschot aangegeven hoe dit is verwerkt en wat de financiële effecten daarvan zijn? (zowel de vijf hoofdmaatregelen als de alternatieve maatregelen)	Maatregel 1: maak capaciteit vrij voor casemanagement Deze maatregel is verwerkt in het onderdeel Wmo maatwerk: sturen op instroom, doorstroom en uitstroom (37k in 2025 oplopend naar 1,1 mio in 2028 Maatregel 2: herbeoordeling van 60 complexe clienten Deze maatregel is verwerkt in het voorstel Wmo maatwerk: instroom, doorstroom en uitstroom en in het voorstel jeugdwet: lokale en regionale jeugdbegeleiding (de financiele effecten ziet u op pag. 14 en pagina 16 van de kadernota. Maatregel 3: alternatief hulpaanbod voor tien complexe

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			gezinnen/situaties Deze maatregel is verwerkt in de Doorbraakmethode die al wordt ingezet door de gemeente. Maatregel 4: Passende toewijzing naar (waar mogelijk) lichtere vormen van ondersteuning (jeugdzorg) Deze maatregel is verwerkt in net voorstel Jeugdwet: lokale en regionale jeugdbegeleiding. Ook wordt dit onderdeel verwerkt bij de uitvoering van de Hervormingsagenda. Dit onderdeel staat wel onder druk indien er veel voorliggende voorzieningen niet meer ondersteund worden. Hiermee staat het normaliseren onder druk. Maatregel 5: voorkomen en verkorten van residentiele zorg Deze maatregel is verwerkt in het voorstel Jeugdwet: lokale en regionale jeugdbegeleiding en bij de uitvoering van de Hervormingsagenda. Alternatieve maatregelen 1. Ophaalactie Wmo-middelen 2. Meer reintegratie in eigen beheer uitvoeren en minder uitbesteden (dit is mede afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden op de ombuigingsvoorstellen) 3. Inzet toezichthouder (hier wordt regionaal over afgestemd) 4. Gerichter contracteren (lokaal aanbesteden/contracteren staat onder druk omdat de Hervormingsagenda voorschrijft om regionaal aan te besteden en niet meer zoals in Rheden een lokale jeugd lumpsum te hanteren) 5. Gerichtere doelen koppelen aan uitbestede taken(hier wordt al op geacteerd door o.a. onze gemeentelijke schuldhulpverlening en onze re-integratie activiteiten) 6. Loonkostensubsidies inzetten voor alle doelgroepen met een lagere loonwaarde (met de huidige ombuigingsvoorstellen op het gebied van re-integratie, zal begeleiding van een aantal doelgroepen versoberd worden) De voorgestelde alternatieve maatregelen worden nader onderzocht op

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			haalbaarheid en effect.
116.	p. 10 Samenleving	Tijdens het technisch vragenuur werd aangegeven dat we teruggaan naar het wettelijk minimum van de sociale basis. Wat is het wettelijk minimum van de sociale basis?	Er is in beeld gebracht wat wij als gemeente wettelijke en niet-wettelijk verplicht zijn. Subsidies aan inwonersinitiatieven zijn niet wettelijk verplicht zoals bijv. Wmo maatwerk en jeugdzorg of het verstrekken van uitkeringen. De meeste niet-wettelijke taken worden geschrapt en er blijft dus niet veel over aan ondersteuning van activiteiten en organisaties in de sociale basis. Wat wel overeind blijft zijn minimaal 3 dorpshuizen in de niet-veerkrachtige wijken en zogenaamde tussenvoorzieningen als het Raadhuis Velp en Inloophuis Dieren als ook de wettelijke minimale basisopdracht aan het MvT en het vrijwilligerssteunpunt (vanuit de wettelijke verplichting) om inwoners in staat te stellen hun taken als mantelzorger of vrijwilliger uit te voeren.
117.	p.12-14	Kunt u voor de aangegeven bezuiniging *stopzetten van ondersteuning aan vrijwilligersorganisaties*, aangeven om welke specifieke organisaties dit gaat en om welke bedragen per organisatie (de vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor de minima, voor inwoners met schulden en inwoners die hulp nodig hebben bij het aanvragen van voorzieningen en die zich inzetten voor kwetsbare jongeren)?	<u>Minima:</u> Voedselbank Arnhem e.o. €14.700 Stichting Urgente Noden, €18.000 Stichting Strak, €3.000 Stichting Leergeld, €148.850 Jeugdfonds Sport en Cultuur, €15.000 Samenwerkende Diaconieën, €900 <u>Financiële Hulpverlening:</u> Schuldhulpmaatje Formulierenhulp Thuisadministratie OverRood Samen vertegenwoordigen deze partijen een ombuigingsbedrag van €80.000.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Jongeren: Scoutingverenigingen € 14.975,- Dierense speeltuin € 8.000,- bouwvakantiedorpen (Rhevak, Madierodam, Bouwburg Velp) € 8.500,- jongerennetwerk € 18.670,- spelotheken Velp en Dieren € 10.500,- Humanitas homestart € 56.185,- Gezinsgeneralisten € 23.730,- Iriszorg preventie € 12.850 En diverse subsidies aan bijv. Verzuimcoaches, verwijsindex jeugd, Vitesse united, cursussen en voorlichtingsavonden en jeugdzorg.
118.	Blz 12: verminderen van de individuele inkomenstoeslag 68k vanaf 2027	Hoe hoog wordt deze toeslag voor een individu vanaf 2027? Met andere woorden: hoeveel wordt bezuinigd op deze toeslag voor een individu?	De besparing op de individuele inkomenstoeslag is doorgerekend op twee parameters: de inkomensgrens en de referteperiode. Het bedrag dat een inwoner ontvangt blijft gelijk; er komen alleen minder inwoners in aanmerking voor de inkomenstoeslag. De inkomensgrens kan teruggebracht worden van 110% van de bijstandsnorm naar 100%. De besparing die dit oplevert is ingeschat op €55.500. De referteperiode (de periode waarover een inwoner een laag inkomen heeft) kan verleng worden van 3 naar 5 jaar. De besparing die dit oplevert is ingeschat op €22.500.
119.	Blz 12: stopzetten van de gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima 326k tot 642k	Hoeveel besparing per onderdeel levert het stopzetten van het kindpakket en het schoolkostentegoed op?	Het Kindpakket wordt voor het grootste deel uitgevoerd door Stichting Leergeld. Het afbouwen en stopzetten van de subsidie vanaf 2025 (in drie jaar) zal in 2028 €148.850 opleveren. Over 2023 werd €30.892 aan schoolkostentegoed besteed. Dit bedrag kan bespaard worden bij het geheel stoppen met de regeling. Het schoolkostentegoed is gekoppeld aan de Gelrepas. Het

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			terugbrengen van de inkomensnorm voor de Gelrepas naar 100% zal het aantal rechthebbende kinderen doen afnemen en daarmee ook de kosten voor het schoolkostentegoed doen afnemen. De hoogte van deze besparing kan op dit moment niet nader geduid worden. Het stopzetten van de gemeentelijke bijdrage aan de gemeentepolis levert een besparing op van €326.000. Het is evenwel mogelijk om de gemeentepolis (samenwerking met Menzis) te continueren, maar zonder de gemeentelijke bijdrage. Inwoners behouden de mogelijkheid om voor het aanvullende pakket (extra vergoedingen, eigen bijdrage Wmo, etc) te kiezen maar betalen daar dan wel een marktconforme premie voor.
120.	Blz 12: stopzetten van de gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima 326k tot 642k	Hoeveel inwoners/ouders maken gebruik van het kindpakket en het schoolkostentegoed?	Alle kinderen met een Gelrepas ontvangen ook een schoolkostentegoed. In 2023 waren dit 848 kinderen (peildatum: december ’23) In 2023 heeft Leergeld 695 geholpen met een of meer voorzieningen. Het ging daarbij om 345 gezinnen.
121.	Blz 12: bestand Gelrepas terug naar 100 % minimuminkomen 77k	Hoeveel van de huidige gebruikers verliezen hierdoor hun aanspraak op de Gelrepas?	Een globale inschatting is dat het om circa 950 pashouders zal gaan. O.a. inwoners met een AOW komen niet meer in aanmerking voor de pas.
122.	p. 12: bestand Gelrepas	Hoeveel de verhoging van de Gelrepas van 100% naar 110%?	Hier kan op dit moment geen schatting over gemaakt worden.
123.	p. 12: stopzetten niet-wettelijke taken vluchtelingenwerk	Wat zijn deze niet-wettelijke taken?	De niet-wettelijke taken van Vluchtelingenwerk: - Basisdienstverlening (inloopspreekuur) Maatschappelijk en juridisch spreekuur voor statushouders in de gemeente met een basisopenstelling van minimaal 1 dagdeel per week. Maar ook sociaal-juridische begeleiding voor ingewikkelde juridische procedures, zoals de asielprocedure, gezinshereniging en het verlengen of intrekken van

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			vergunningen. - Taalcoaching Taalcoaching zorgt voor meer taalkennis, zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, contacten en het toepassen van de taal in de praktijk. - Realisatie huisvesting Verzorgen van het huisvestingsproces, inclusief de matching, in samenspraak met o.a. woningcorporaties. Op basis van het beschikbare aanbod aan woningen en statushouder die gekoppeld zijn aan de gemeente de juiste match maken tussen statushouder en woning. - Cursus Omgaan met geld Aanvullend op de financiële begeleiding binnen de maatschappelijke begeleiding, en het ontzorgen door gemeente, wordt deze groepscursus aangeboden om statushouders te ondersteunen om niet in financiële problemen te komen.
124.	Blz 12: stopzetten sociale kredietverlening 25k	Hoeveel inwoners in de gemeentelijke schuldhulpverlening hebben vanaf 2023 tot heden gebruik gemaakt van deze sociale kredietverlening?	De sociale kredietverlening bestaat uit twee onderdelen: Saneringskredieten en Sociale leningen. Saneringskredieten: Een saneringskrediet wordt ingezet als manier om schulden te regelen. Je kunt het zien als een voorschot waarmee een schuld wordt afgelost. De inwoner heeft dan nog maar één schuldeiser. Geen SK's meer verstrekken, betekent dat schulden van inwoners alleen nog rechtstreeks met het eigen inkomen geregeld kunnen worden. Dat heeft impact op onze uitvoeringskosten, want dan volgen voor iedere inwoner die wordt geholpen, meerdere intensieve controles, en er is vaker budgetbeheer noodzakelijk. Ook op de inwoner heeft het impact, die zal langer en meer onrust en onzekerheid ervaren, zal periodiek meer gegevens moeten inleveren en langer door financiële zorgen geremd worden in het verder oppakken van andere problemen in het leven. Het aanbieden van sk’s is onderdeel van de basisdienstverlening, een

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			landelijke afspraak tussen de VNG en het Rijk. De afspraken zijn geen wettelijke verplichting. Sociale lening: Een sociale lening is beschikbaar voor inwoners met een laag inkomen (tot 130% van het wettelijk minimum). Zij kunnen deze lening gebruiken wanneer zij door omstandigheden uitgaven moeten doen waarvoor zij niet hebben kunnen reserveren. De sociale lening is een schuld waarover de inwoner rente betaald. Per 31-12-2023 hadden 47 inwoners een actief saneringskrediet en 19 inwoners een sociale lening. Met de saneringskredieten is ca. €11.000 gemoeid, met de sociale leningen ca. €14.000.
125.	Blz 14: versoberen onderwijsachter-standsmiddelen en stoppen indicatie vangnet 78k tot 327k	Wat zijn onderwijsachterstandmiddelen en wie maken daar gebruik van? Wat is het indicatie vangnet en wie maken daar gebruik van?	De gemeentelijke onderwijsachterstanden zetten we in voor 3 onderwerpen: 1) gelijke onderwijskansen, 2) versterken aanpak laaggeletterdheid, en 3) extra dekking SMI. 1) Gelijke onderwijskansen: Alle peuters kunnen ongeacht de situatie van hun ouders 2 ochtenden tegen een inkomensafhankelijke bijdrage naar de peuteropvang. Als ouders werken krijgen ze kinderopvangtoeslag, anders een peutersubsidie. Daarmee versterken we ook de integratie: alle peuters ontmoeten elkaar op de peuteropvang en bereiden zich voor op de basisschool. We bereikten in 2023 43 unieke kinderen. Dit aantal is de afgelopen jaren gestegen. In het voorstel wordt de peutersubsidie stopgezet voor nieuwe kinderen en afgebouwd voor peuters die nu nog deelnemen via de regeling. Aangezien deze ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag zal het onwaarschijnlijk zijn dat zij gaan deelnemen aan peuteropvang, wat ongelijke kansen vergroot. Er zal ook geen voorliggende voorziening meer zijn voor peuters.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			2) Aanpak laaggeletterdheid: met de voorgestelde ombuiging zal het Taalhuis- inloopspreekuur in Velp en Dieren verdwijnen voor laaggeletterde ouders/volwassenen. Hier werden in 2023 meer dan 70 inwoners laagdrempelig doorgeleid naar taalaanbod om basisvaardigheden te versterken. Daarnaast bekostigen we uit deze middelen ook de regionale kosten voor de aanpak laaggeletterdheid. Die zullen na afbouw alsnog op de begroting komen. 3) Sociaal medische Indicatie: We bereiken jaarlijks 68 kinderen van 0-12 jaar met een SMI. Zij kunnen tegen een inkomensafhankelijke bijdrage naar de kinderopvang als dat vanwege een sociale of medische situatie bij henzelf of bij hun ouders noodzakelijk is. Een SMI is een vangnetregeling voor de meest kwetsbare gezinnen. Het draagt bij aan ontlasting van de druk op de gezinssituatie, veiligheid in gezinnen en ontwikkeling van de kinderen. Hierdoor zijn gezinnen in beeld. Er is niets anders dan jeugdhulp als bijv. in een gezin ontlasting nodig is om uithuisplaatsing te voorkomen of wanneer ouders psychische klachten hebben. Alternatieven zijn duurder, zoals dagbehandeling of meer ambulante jeugdhulp. Een SMI werkt soms ook preventief. Door de SMI kan bij calamiteiten of terminale ziekte de andere ouder blijven werken. Hierdoor blijven inkomsten behouden. De ombuiging betekent intrekking van de verordening Kinderopvang en het stopzettten van de SMI-indicatie. De gemeente heeft geen wettelijke taak in de SMI, maar wel een taak. We zoeken juridisch uit of helemaal stopzetten mogelijk is. Het is ook mogelijk de voorwaarden aan te passen en de inzet te maximaliseren . Voor zowel de peutersubsidie als de SMI ontvangen gemeenten middelen in het gemeentefonds. Dat is ongeveer € 70.000 per regeling.
126.	Blz 14: stopzetten subsidie preventie	Wie ontvangen vanaf 2023 tot heden deze subsidie?	Slachtofferhulp 18k) en subsidies preventie gezondheid: AED, burgerhulpverlening en EHBO verenigingen (40k)

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	gezondheid 58k		
127.	Blz 15: ombuiging sociale basis collectief voorliggend 0,07 miljoen tot 1,28 miljoen	Welke collectief voorliggende voorzieningen worden hier bedoeld?	Door de gemeente gesubsidieerde vrij toegankelijke voorzieningen voor inwoners, zoals: bijna alle inwonersinitiatieven, Rhedens Maal, dorps- en buurthuizen, ouderenbonden, st. Vier het Leven, casemanagers geheugen, subsidieregeling Mijn Huis Mijn Toekomst, enz.
128.	16	Op pagina 16 geeft u aan subsidies gericht op inwonersinitiatieven en voor de dorpshuizen stop te willen zetten. Met uitzondering van minder veerkrachtige wijken. • Kunt u aangeven voor welke specifieke dorpshuizen u de subsidie wilt stopzetten en om welke bedragen per situatie het gaat ? Kunt u de criteria nader specificeren, specifieker dan de melding 'minder veerkrachtige wijken'	Buurthuis "De Paperclip" in Velp: € 29.000 Buurthuis "De Elleboog" in Velp: € 54.069 Dorpshuis "'t Sprengenhus" in Laag-Soeren: € 52.000 Dorpshuis "Het Parkhuis" in de Steeg: € 20.000 Buurthuis "De Drieschaar" in Dieren: € 30.600 Dorpshuis "Nieuw Bergstein" in Ellecom: € 29.947 Dorpshuis "Spankeren" in Spankeren: € 15.472 In de meeste buurten en wijken leven mensen prettig samen op een manier die hen past. Voor deze bewoners is de buurt een solide basis voor een prettig en waardevol leven. Er zijn ook wijken waar die positieve basis er niet (meer) is, omdat belemmeringen het prettig samenleven in de weg staan. Daarbij kan het onder andere gaan over armoede, gezondheidsproblemen, taalbarrieres, ervaren onveiligheid en overlast en meestal in combinatie. Wanneer er in een wijk veel bewoners minder zelfredzaam zijn is de samenredzaamheid ook lager. Dit leidt tot sociale leefbaarheidsproblemen. Dit zijn de wijken, met veelal hoog percentage sociale huurwoningen. In de gemeente Rheden zijn dit Dieren Stenfert, Rheden West en Velp Zuid.
129.	16: versoberen bibliotheek	Is ook gedacht aan het verhogen van de tarieven van de bibliotheek?	Dit is een keuze van de Zoomerij, niet van de gemeente.
130.	16: strenger toezicht op woningaanpassingen	Wat bedoelt u met strenger? Zal dit meer capaciteit kosten?	Wij houden ons aan het wettelijk minimale. Binnen de wet kunnen woningaanpassingen aangevraagd worden. Voorbeeld van strenger toezicht: Indien er in een gezin een woningaanpassing is doorgevoerd voor een kind met een fysieke beperking en de ouders gaan scheiden. Vervolgens vragen de ouders dezelfde woningaanpassingen aan bij de gemeente in twee woningen. Wij willen dan bijvoorbeeld nog maar voor

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			één woning de minimaal noodzakelijke aanpassingen aanbrengen en niet in de tweede woning van de andere ouder. Wij vragen van ouders om de eerste, aangepaste woning, als wisselwoning te gaan gebruiken. Dit kost niet meer capaciteit.
131.	16: De impact van de ombuigingsvoorstellen sociale basis	Welke ruimte is er in het contract met Incluzio om te besparen? En welke besparingen zal Incluzio doen?	De contractafspraken met Incluzio zijn gemaakt tot en met 2026. De opdracht die Incluzio heeft is het versterken en verbreden van de sociale basis. Een sterke en brede sociale basis kan veel vragen van inwoners opvangen zodat geïndiceerde hulp- en ondersteuning niet, minder of korter ingezet kan worden. De ombuigingen voor Incluzio zijn 300k in 2027 en 300k in 2028.
132.	17: We bezuinigen niet op de jaarlijkse ikbuurtmeecheques (100k)	Waarom bezuinigt u niet op de ikbuurtmeecheques?	Dit is een politieke afweging.
133.	22: Een subsidiepotje voor initiatieven van bewoners.	Wat is de hoogte van dit subsidiepotje? Hoe is deze verdeeld over de jaarschijven?	Hierbij is uitgegaan van een subsidiepotje van 35k per jaar voor de periode 2024 tot en met 2026 (dus totaal 105k voor de gehele periode)
134.	22	Wat zijn de kosten voor het klimaatfestival in 2025?	We ramen de kosten voor het duurzaamheidsfestival van 2025 op 50k.
135.	33: Centralisatie KCC Burgerzaken van twee locaties naar één locatie.	Momenteel zijn er twee locaties (Dieren en Velp), in 2025 zal het gemeentehuis weer geopend zijn. Dus zijn er dan drie. Welke vestigingen zullen gesloten worden? De besparing is €10.000. Wat zijn de huidige kosten per vestiging?	Locaties in Velp en Dieren zijn dan gesloten. De bedrijfsvoering van Burgerzaken is dan gecentraliseerd in het nieuwe gemeentehuis. Voor besparing Servicecentrum Dieren zie ook vraag 26. De kosten voor Servicecentrum Velp bedragen op jaarbasis tussen de 200.000 en 250.000 euro (huur, gas, licht, water, wifi, ICT, beveiliging, schoonmaak, koffie/thee, onderhoud machines, installaties, etc.)
136.	38: Op dit moment geeft Rheden 25,1% van haar loonsom uit aan externe inhuur.	Wanneer u de inhuur met 50% verlaagt zal dat op 12,5% uitkomen. Zijn er gemeentes met een inhuurpercentage van 12,5% of lager?	Dit hebben wij niet onderzocht.
137.	37: OZB	Kunt u een overzicht geven van de extra baten bij 5%, 10%, 15% en 20% extra OZB verhoging? Dus 5/10/15/20% boven het Gelders gemiddelde?	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*
138.	38: Op dit moment geeft Rheden 25,1%	Wat zijn de functies waarop momenteel externe inhuur plaatsvindt?	Dat is divers en kunnen wij niet uitdrukken in percentages. De externe inhuur is zowel toegepast voor bijvoorbeeld voor de uitvoering van

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	van haar loonsom uit aan externe inhuur.	Kunt u (bijv. met percentages) aangeven wat de reden van externe inhuur is?	specifieke programma's. Daarnaast is er inhuur wanneer er geen vast invulling aan vacatures gegeven kan worden. Ook vervanging bij langdurige ziekte is reden voor externe inhuur. Bij de laatstgenoemden betreft het dus diverse functies.
139.	Algemeen	Kunt u een compleet register opleveren van de subsidies die de gemeente verstrekt? Wanneer dit problemen met privacy oplevert, mag dit vertrouwelijk.	*Antwoord volgt zo snel mogelijk.*

Naam: PvdA
Datum van indienen vragen: 14 juni '24

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
140.	Blz. 3 innovatieve en samenhangende' maatregelen	Hoe kunnen wij controleren dat de maatregelen daadwerkelijk 'innovatief en samenhangend' zijn? Wat houdt 'innovatief' in deze context in?	Innovatief en samenhangend kun je definiëren als dingen anders doen dan wat je gewend bent waarmee je verfrissend tegen problemen aankijkt zodat het leidt tot een andere manier om het doel te bereiken en het liefst met een minder beslag op je middelen. Vanzelfsprekend beschouw je die opzicht zelf, maar betrek je hiermee andere relevante processen.
141.	Blz. 3 ombuiging op programmakosten, aanpassing organisatie is daarop volgend	Houdt dit in dat wanneer programma's stoppen/versoberd worden, per definitie ook ambtelijke capaciteit verdwijnt/niet meer wordt ingevuld?	Niet per definitie, wel zullen aanpassingen in programma's leiden tot andere werkwijzen of verminderende inzet. Met de begroting hopen wij u hier meer inzicht te geven.
142.	Blz. 3 Omgevingsvisie	Omgevingsvisie is klaar in 2025. De koers omgevingsvisie die we onlangs vast hebben gesteld is weinig concreet en erg hoogover, en daarom lastig om 'willen' op te baseren. Hoe ziet het college dit	De leidraad voor de bezuinigingsopgave is deze Kadernota. De koers omgevingsvisie is hiervoor een bouwsteen geweest

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		voor zich als leidraad voor de bezuinigingsopgave?	
143.	Blz. 6 Koers Omgevingsvisie	Deze is op 28 mei 2024 vastgesteld, niet 24 april 2024. Deze koers was niet financieel onderbouwd (in tegenstelling tot de concretere koers sociaal domein). Hoe kan de koers omgevingsvisie dan worden gezien als 'vastgestelde visie'?	De koers omgevingsvisie is in juni door uw raad vastgesteld. Deze koers geldt als bouwsteen voor de in 2025 vast te stellen omgevingsvisie. Deze zal ook financieel onderbouwd worden.
144.	Blz. 7 De kansen in en de kracht van de regio beter benutten	Welke voorbeelden zijn hierbij te noemen, die nu nog niet (optimaal) worden benut?	Een voorbeeld is het met andere gemeente in dienst nemen van schaars personeel zodat je als gemeenten zelf geen volledige contract kan aanbieden.
145.	Blz. 19/20 Vernieuwing omgevingsbeleid	De omgevingswet. We voeren veel uit, maar de toegezegde financiering uit het Rijk blijft (ver) achter toezegging was dat gemeenten budgetneutraal over konden van oude naar nieuwe wet. Welke zaken kan de gemeente hier laten zitten/afschalen om zo 'recht te doen' aan de achterblijvende financiering vanuit de Rijksoverheid?	Volgens ons kan er niet afgeschaald worden omdat alle instrumenten die nu uitgewerkt worden wettelijke verplichte instrumenten zijn.
146.	Blz. 20 Duurzaamheids-agenda	Het stopzetten van de duurzaamheidsagenda heeft flinke gevolgen voor de betrokken en actief participerende inwoners. Schat het college in dat de actieve betrokken inwoners delen kunnen overnemen/blijven doen zonder begeleiding van de gemeente, in een warme overdracht? En bij welke onderdelen is dat wel/niet het geval?	Wij zijn hierover nog met de betrokken inwoners in gesprek. Dit zullen wij de komende periode voortzetten. Hierbij kijken we welke onderdelen geïntegreerd kunnen worden met andere bestaande activiteiten. Wellicht zullen actieve inwoners bepaalde delen overnemen en wellicht dat een aantal zaken kunnen worden belegd bij andere inwonersinitiatieven. Maar een groot aantal activiteiten zullen ook geen doorgang kunnen vinden. Een warme overdracht is daarom slechts beperkt mogelijk en de faciliterende rol vanuit de gemeente zal beperkter zijn. Overigens zullen we ook in de komende jaren de samenwerking blijven zoeken met inwoners(initiatieven) omdat de weg naar een CO2 neutraal Rheden alleen haalbaar is in nauwe samenwerking met de samenleving.
147.	Blz. 22 Voorstellingen voor ombuigingen	Het voorrang geven aan grote gebiedsontwikkelingen zoals Haveland, IJsseldistrict, Wijkaanpak Stenfert en Masterplan Welkom Veluwezoom kunnen wij volgen. Voor andere initiatieven stelt u voor om de rol van de	Dit is een “wat als” vraag over initiatieven die in het verleden hebben gespeeld. Het is niet mogelijk om de vraag te beantwoorden welke initiatieven geen doorgang zouden hebben gevonden als er geen gemeentelijke begeleiding op had gezeten. Wel is duidelijk dat de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		gemeente te veranderen naar meer controlerend/toetsend. Hoe schat de gemeente de impact hiervan in, als bijvoorbeeld gekeken wordt naar de afgelopen 10 jaar, en plannen die in die 10 jaar onder deze voorwaarden dus niet van adequate begeleiding van de gemeente zouden zijn voorzien: welke plannen zouden dan niet gerealiseerd zijn geweest?	gemeentelijke inbreng bijdraagt aan het realiseren van maatschappelijke doelen. Zonder deze inbreng zouden deze meer onder druk komen te staan.
148.	Blz. 23 kostendekkende leges	Begrijpelijke keuze. Hoeveel zullen de leges dan verhoogd worden, om daadwerkelijk kostendekkend te worden? Wij kunnen ons namelijk voorstellen dat vele ambtenaren een grotere of kleinere rol hebben bij bv een omgevingsvergunning. Wordt alle inzet dan doorberekend?	Momenteel wordt er onderzoek gedaan naar de kostendekkendheid van de leges. Zodra dit onderzoek is afgerond zullen wij de nieuwe legesverordening aan uw raad voorleggen. Op dat moment is ook duidelijk hoeveel de leges verhoogd zullen worden. Wij streven er naar dat alle ambtelijke inzet wordt door berekend. Maar ook b.v. de inzet van software (licenties).
149.	Blz. 24 Wonen met zorg in de wijk	Zouden we dit kunnen zien als ondoordacht en niet integraal rijksbeleid om zorgkosten te drukken: ouderen wonen steeds langer met zorg, thuis. Hierdoor blijven veel woningen bewoond door relatief weinig mensen, waardoor de druk op de volkshuisvesting oploopt, en de bouwopgave navenant hoog wordt?	Je kan hier op verschillende manieren tegenaan kijken, ook op uw manier. Wij zien dit niet zozeer als ondoordacht en niet integraal rijksbeleid maar meer als een opgave voor overheden om de doorstroming op de huizenmarkt te verbeteren. Dit doet ons college door de uitvoering van de woonvisie en de woonzorgvisie
150.	Blz. 10 wat is onze visie?	Hier wordt gesproken over 'korte en middenlange termijn'. Welke tijdsperioden hebben we het dan over?	Korte termijn = 2-4 jaar Middellange termijn = 4-10 jaar
151.	Blz. 12 Doelgroep loonkostensubsidie	In hoeverre is nu te bepalen om hoeveel mensen dit zal gaan?	In 2023 gaat het om 146 inwoners in de doelgroep loonkostensubsidie.
152.	Blz. 12 bewindvoering	De tarieven zijn in 2024 gestegen voor de onderdelen bewind, mentorschap en curatele. Welke van de regelingen voert de gemeente zelf uit en hoeveel inwoners staan onder bewind of curatele?	De gemeente voert bewind, mentorschap en curatele niet uit. De gemeente weet niet hoeveel inwoners er onder bewind of curatele staan. De rechter stelt deze vormen van ondersteuning in. De gemeente heeft een rol wanneer inwoners de kosten voor deze ondersteuning niet zelf kunnen dragen. In 2023 hebben ca. 500 inwoners gebruik gemaakt van bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
153.	Blz. 12 voorstellen voor ombuigingen	Kunt u aangeven op welke manier (over hoeveel jaar) u de ondersteuning aan minima en schuldhulpverlening gaat terugdraaien? Dat doet u al bij enkele projecten// werkzaamheden, maar graag wat meer specificeren.	Voor zowel de minima als de financiële hulpverlening geldt dat het gaat om structurele subsidies. We starten in 2026 met het afbouwen van de subsidies. We zullen afbouwen in drie jaar. We verwachten dat de subsidiepartners direct bij het eerste jaar aangeven hun taken niet langer uit te kunnen voeren en te stoppen.
154.	Blz. 12 voorstellen voor ombuigingen	Voor de Gelre pas voor jeugd en jongeren zijn samenwerkingsverbanden met o.a. stichting leergeld. Staat de samenwerking met deze stichting ook op het spel? Zelfde vraag voor schoolspullen tegoed, stichting leergeld Arnhem (aanvraag smartphone), jeugdfonds sport en cultuur?	Het Rhedens Kindpakket wordt voor een groot deel uitgevoerd door Stichting Leergeld. Als deze subsidie afgebouwd/beëindigd wordt, zullen de voorzieningen voor kinderen en jongeren wegvallen. Ook de uitvoeringskosten (per verstrekking en overhead mbt de organisatie) maken onderdeel uit van de subsidie. Het wegvallen ervan zal consequenties voor de organisatie van Leergeld. Ook de samenwerking met het Jeugdfonds Sport en Cultuur staat op het spel. Dit fonds werkt nu als 'vangnet' op de Gelrepas: kinderen die geen recht hebben op de Gelrepas op waarvoor de Gelrepas ontoereikend is (bijv zwemles) kunnen van het fonds gebruik maken. Als het recht op de Gelrepas wordt teruggebracht naar 100% van bijstandsnorm en er geen subsidierelatie meer is met het Jeugdfonds, zullen veel kinderen sport en een zwemdiploma niet meer kunnen bekostigen. De Gelrepas wordt i.o.v. de gemeente door een marktpartij uitgevoerd. Aanpassingen in de toewijzingscriteria zullen in overleg met de uitvoerder vanaf 2026 doorgevoerd kunnen worden. Het schoolkostentegoed is direct gekoppeld aan de Gelrepas. Alle kinderen die recht hebben op de Gelrepas krijgen een tegoed voor sport, cultuur en recreatie en een (apart) tegoed voor schoolkosten/schoolspullen. Als de doelgroep t.b.v. de Gelrepas wordt teruggebracht naar 100% van de bijstandsnorm, hebben ook minder kinderen recht op de Gelrepas en krijgen daarmee zowel geen tegoed meer voor sport als voor schoolkosten.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
155.	Blz. 12 voorstellen voor ombuigingen	Als subsidies aan vrijwilligersorganisaties (o.a.Humanitas) worden stopgezet tbv schulhulpverlening, hoe gaat de gemeente Rheden de schuldhulpverlening dan organiseren?	De gemeente heeft een wettelijke taak om alle inwoners met financiële hulpvragen te ondersteunen. Met het stopzetten van de subsidies hebben inwoners geen laagdrempelige inloopmogelijkheid meer. Inwoners komen later in beeld met grotere problemen, die meer maatschappelijke kosten met zich meebrengen om op te lossen. Er zal meer inzet nodig zijn vanuit de gemeentelijke financiële hulpverlening. Dit vraagt uitbreiding van de capaciteit. De verwachte kosten worden geraamd op ca. €73.000. Er zal daarnaast meer inzet nodig zijn vanuit andere leefgebieden. Maatschappelijke kosten op het vlak van werk, inkomen, jeugdzorg en Wmo zullen toenemen.
156.	Blz. 12 Impact ombuigings-voorstellen	Wat hier staat beschreven is een open deur. Dat de impact groot is bij inwoners waar de bestaanszekerheid onder druk staat, is logisch: de vraag is dan ook wat de effecten bij deze inwoners is? Hoeveel geld scheelt het hen ongeveer per maand? Welke mogelijkheden hebben zij niet meer?	Het is niet mogelijk aan te geven wat dit op het niveau van huishoudens betekent in hun portemonnee. Dit is sterk afhankelijk van de samenstelling van het huishouden, de hoogte van vaste lasten en andere (bijzondere) uitgaven. E.e.a. hangt daarnaast ook van de betreffende regeling. Inwoners die bijvoorbeeld geen recht meer hebben op de Gelrepas, hebben daarmee geen budget (t.i. €200 pp per jaar voor een volwassene) meer voor sport, cultuur en recreatie. Een inwoner die geen recht meer heeft op de individuele inkomenstoeslag mist daarmee een jaarlijks extra bijdrage voor onvoorziene kosten (t.i. €478 per jaar voor een echtpaar). Met het eveneens bezuinigen op de fondsen (Stichting Urgente Noden) betekent dit dat inwoners vaker een beroep op de bijzondere bijstand zullen doen. Het stoppen met de gemeentepolis betekent dat inwoners een hogere eigen bijdrage voor bepaalde zorgkosten moeten betalen. En voor

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			sommige kostenposten (bijv. de eigen bijdrage Wmo) geen vergoeding meer ontvangen vanuit de verzekering. Inwoners zullen daardoor vaker een beroep op de bijzondere bijstand doen.
157.	Blz. 13 jeugdbescherming	Veilig thuis is een instelling die valt onder VGGM en is als zodanig al een onderdeel van het netwerk via de gemeenschappelijke regeling. Hoe gaat u de samenwerking met Veilig thuis versterken als die samenwerking er al is? De RvdK valt onder justitie en veiligheid. De jeugd instellingen zijn particuliere instellingen. Welke organisatie is verantwoordelijk voor het opzetten van een regionaal veiligheidsteam?	De samenwerking met Veilig Thuis wordt versterkt door de fysieke aanwezigheid van een Veilig Thuis medewerker in de lokale teams. Hierdoor zal de samenwerking intensiveren, wordt kennis gedeeld en worden rollen en verwachting beter op elkaar afgestemd. De grootste organisatorische verandering die volgt uit het toekomstscenario kind en gezinsbescherming is de totstandkoming van regionale veiligheidsteams (RVT's) onder decentrale aansturing. Het scenario is dat het RVT is gepositioneerd op regionaal niveau en opereert vanuit een nieuwe publiekrechtelijke regionale organisatie. Wie verantwoordelijk wordt voor het opzetten van regionale veiligheidsteams is nog niet bekend. De verwachting is dat in 2025 landelijke besluitvorming plaatsvindt over een voorkeursvariant voor de te vormen Regionale Veiligheidsteams. Het ligt wel in de lijn der verwachting dat gemeenten (in regionaal verband) hier de opdrachtgevende rol in krijgen. Ondertussen werken we met de gemeenten en relevante uitvoerende partners in onze regio Centraal Gelderland vanuit het Projectplan Toekomsttuin aan de ontwikkeling van nieuwe werkwijze voor kind- en gezinsbescherming.
158.	Blz. 14 Voorstellen voor ombuigingen	Zijn al deze ombuigingen niet in strijd met het uitgangspunt van de gemeente dat we vooral preventief en niet curatief willen werken?	Binnen de mogelijkheden die ons geboden worden, blijven wij daarop inzetten.
159.	Blz. 14 Voorstellen voor ombuigingen	Wat gebeurt er met de subsidies vanuit de landelijke overheid in het kader van vitaal en gezond?	Subsidies vanuit de landelijke overheid zullen blijven bestaan en wij maken daar als gemeente Rheden ook aanspraak op en blijven dat doen.
160.	Blz. 14 Voorstellen voor ombuigingen	Het lijkt erop dat preventie in onderwijs, gezondheid en zorg vooral wegbezuinigd worden. Dit voelt als	Er zijn ombuigingsvoorstellen geformuleerd op datgene waar er wettelijk en niet-wettelijk bezuinigd kan worden. Naar een minimaal

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		peny-wise (preventie is lastig meetbaar), pound foolish (straks als preventie te laat is, lopen ambulante kosten snel op). Is er een beeld te schetsen wat dit betekent op langere termijn? Zowel financieel als in effecten voor onze inwoners?	wettelijk niveau en naar een minimaal wettelijk niveau en daar waar er geen wettelijke verplichting ligt om taken uit te voeren. Dit alles om tot een sluitende begroting te komen in 2025 e.v. Hierin is weinig keuze. Het zal effect hebben op onze inwoners als veel niet-wettelijke taken worden wegbezuinigd in het meedoen, ontmoeten, eenzaamheid en de samenredzaamheid als ook in bij de zelfredzaamheid van onze inwoners. Welk effect dit op de lange termijn zal hebben is moeilijk in te schatten. Mogelijk dat er meer aanspraak gaat komen op Wmo maatwerk, jeugdhulp, schuldhulpverlening op het moment dat inwoners minder ondersteund worden door organisaties in de sociale basis.
161.	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Met het voorstel om cultuur en bibliotheek te versoberen, gaat ook een deel van de sociale basis verloren als het gaat om laag geletterdheid en digitaal vaardig zijn. Hoe gaat dit opgelost worden?	Het klopt dat een deel van de sociale basis versoberd gaat worden. Of de versobering op laaggeletterdheid en digitaal vaardig gaat plaatsvinden zal nader onderzocht en afgestemd moeten worden met de Zoomerij.
162.	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Met het stopzetten van de onafhankelijke clientbegeleiding dementie gaat de functie van casemanager dementie verloren. Klopt deze conclusie?	Deze conclusie klopt niet. Casemanagers dementie kunnen via de ZVW en WLZ worden ingezet. De gemeentelijke subsidie is gericht op inwoners in de niet-pluisfase; als er nog geen diagnose dementie is. Begin 2024 heeft Het Zorginstituut geduid dat via de ZVW een casemanagers dementie ook voor inwoners in de niet-pluisfase kan worden ingezet.
163.	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Klopt het dat de subsidies aan minder veerkrachtige wijken, buurt en belangenverenigingen doorloopt en een succesvolle belangenvereniging dus de dupe wordt van het eigen succes?	Er wordt een keuze voorgelegd om als gemeente met subsidie activiteiten vooral te stimuleren in niet-veerkrachtige wijken waar de zelfredzaamheid en samenredzaamheid laag is. De generieke subsidies die worden afgebouwd gelden ook voor inwoners in minder veerkrachtige wijken. Zoals bijvoorbeeld ondersteuning op het gebied van financiele hulpverlening, minima regelingen of inwonerssubsidies in het kader van samenredzaamheid.
164.	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Sturing op instroom, doorstroom en uitstroom: is dit nieuw? En zo ja: wie gaat die sturing uitvoeren ? In hoeverre is sturing mogelijk als een zorgplicht wettelijk is?	Dit is uiteraard niet nieuw maar de ombuiging is gelegen in het vormen van een beter en meer afgebakend afwegingskader voor onze consulenten van waaruit zij hun besluit baseren om vormen van geïndiceerde Wmo begeleiding wel of niet toe te kennen. Ook hiermee

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			gaan wij op de grens zitten van wat minimaal wettelijk noodzakelijk is.
165.	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Welke dorps- en buurthuizen vervalt dan wel/niet de subsidie?	Zoals het voorstel nu is, vervallen de subsidies voor de dorpshuizen in Velp (de Paperclip en De Elleboog), De Steeg (het Parkhuis), Ellecom (Nieuw Bergstein), Dieren (de Drieschaar), Spankeren (dorpshuis Spankeren) en Laag-Soeren ('t Sprengenhus). Voor de dorpshuizen in Velp (De poort), Rheden (Willem de Zwijger) en Dieren (De Oase) vervalt de subsidie niet.
166.	Blz. 16 impact van ombuigings-voorstellen sociale basis	Vanwege de financiele situatie wordt over de hele linie bezuinigd. De sociale basis in onze gemeente is hierin extra van belang, om zaken op te vangen die de gemeente niet meer kan doen. Maar diezelfde sociale basis staat ook al onder druk door vergrijzing, door sociaal maatschappelijke problemen, wordt elders gezegd. Wat is het risico dat de sociale basis door z'n hoeven zakt en bezwijkt onder de extra zaken die op de sociale basis af komen?	Het klopt dat de sociale basis van belang is en dat deze door bezuinigingen onder druk komt te staan, dit is een risico (zie ook rapport Berenschot). We zullen samen met de organisaties uit de sociale basis zoeken naar de activiteiten die ze nog wel kunnen oppakken.
167.	Blz. 17 niet gekozen besparingen	Wat zijn precies de zogenaamde tussenvoorzieningen in Velp, Rheden en Dieren?	Dit zijn Ons Raadhuis in Velp, het Inloophuis Dieren en een te ontwikkelen tussenvoorziening in Rheden.
168.	Blz. 24 Flexwonen	Realiseren van flexwonen is geen wettelijke taak: waarom niet? In de grondwet (artikel 22, lid 2) staat toch dat de overheid moet zorgen voor voldoende volkshuisvesting? Daarbij: het schrappen van 50k budget heeft naar verwachting beperkte consequenties, tenzij budgetten voor de woningbouwversnelling niet gehonoreerd worden. Hoe groot is die kans dat goedkoop (50k besparen) duurkoop (170 of meer flexwoningen die niet doorgaan) blijkt te zijn?	Er is ons geen wet bekend die de gemeenten opdraagt flexwoningen te realiseren. De realisatie van de 170 flexwoningen waar u het over heeft is niet afhankelijk van de 50K. Dit geld was oorspronkelijk bedoeld om een beperkt aantal flexwoningen in de gemeente te realiseren. Door de mogelijkheid om nu op Haveland 170 flexwoningen te realiseren bereiken wij ook zonder deze 50K onze doelstellingen ruimschoots
169.	Blz. 25 Economische ontwikkeling	We zullen uitvoeringsagenda recreatie en toerisme moeten herijken. De ambities zoals die zijn opgenomen in de onlangs vastgestelde visie recreatie en toerisme zullen we moeten temporiseren of stopzetten. Het verder terugbrengen van de	In de begroting wordt duidelijk op welke punten wij de uitvoeringsagenda zullen aanpassen. Wij houden juist de lobby in de richting van de regio overeind om geen kansen onbenut te laten.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		beschikbare middelen heeft een impact op de beschikbare middelen voor onderhoud en beheer van fiets- en wandelnetwerk, gemeentelijke bijdrage aan lokale evenementen en beschikbare middelen voor de Veluwe Alliantie en Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen. Groot risico hierbij dat de lobby/inzet naar de regio (Groene Metropool Regio en Veluwe-op-1) voor wat betreft bestemmingsmanagement, uitloopgebieden en kans op regiodealgelden etc. stopt.' wat zijn de consequenties voor Rheden voor het benoemde grote risico dat lobby/inzet naar de regio, stopt? En: wat wordt er in de uitvoeringsagenda recreatie en toerisme getemporiseerd of stopgezet?	
170.	Blz. 26 Reclamebelasting	Aan uiterlijk kunnen we er wat van vinden, maar we zouden er ook substantiële inkomsten geregeld kunnen worden door bij invalswegen van onze dorpen LED-schermen (ter grote van een gemiddelde TV) te plaatsen voor reclame (inkomsten) en communicatie vanuit de gemeente?	Wij hebben deze mogelijkheid niet onderzocht vanuit het perspectief van inkomsten genereren aangezien een LED scherm voor wat betreft de commerciële uitingen wordt geëxplodeerd door een bedrijf. De niet commerciële uitingen worden om niet geplaatst. Wel loopt er een traject met BIZ Velp over het plaatsen van digitale bebording voor o.a. communicatie-uitingen in het dorp Rheden.
171.	Blz. 27 Autonome ontwikkeling biodiversiteit/-erfgoed/landschap	Er worden kansen gezien om slim in te spelen en deel te nemen aan gebiedstafels van andere overheden. Hierbij wordt benoemd dat we dan zelf goed voor ogen moeten hebben wat we willen realiseren. Dit leggen we vast in de Omgevingsvisie. Hier zijn we het helemaal mee eens, echter missen we concrete zaken zoals die volgens ons genoemd zouden moeten worden in de omgevingsvisie, zoals afsluiten Doesburgsedijk, Dalstein/Ellecomsedijk, DINO i.r.t. Kanaalstraat, wandel/fietspad langs de IJssel tussen Dieren en Doesburg en door de ontgronding van K3Delta, oude steenfabriek bij Rheden i.r.t. IRM, etc. Welke concrete punten ziet	De omgevingsvisie wordt in 2025 vastgesteld. Mede op basis van het recent vastgestelde koersdocument werken wij verder aan de omgevingsvisie. Welke concrete zaken hier uiteindelijk in opgenomen worden is nu nog niet duidelijk. Bij vaststelling in 2025 zal dit duidelijk zijn.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		het college op deze wijze allemaal terugkomen in de Omgevingsvisie?	
172.	Blz. 27 Autonome ontwikkeling biodiversiteit/-erfgoed/landschap	Versterking van de biodiversiteit in de openbare ruimte zal minimaal zijn. Wordt er in dit licht ook nog gekeken naar optimalisatie van beheer en onderhoud, om toch het meest mogelijke te doen?	Wij zijn dagelijks bezig om het beheer en onderhoud van onze openbare ruimte te optimaliseren en een belangrijk onderdeel daarvan is het versterken van de biodiversiteit.
173.	Blz. 27 Voorstellen voor ombuigingen	Door klein deelbudget te behouden, kan een multiplier door binnenhalen van externe financiering mogelijk blijven. Een slimme keus. Is deze aanpak ook elders in de kadernota nog toepasbaar?	Wij hebben o.a. dezelfde aanpak bij economische ontwikkeling en de woningbouwversnelling toegepast
174.	Blz. 29 Voorstellen voor ombuigingen openbare ruimte	We belasten structureel 200K personeelslasten door aan de projecten: Wat levert dit netto op? Want de projecten moeten ook betaald worden door de gemeente. Scheelt dit vaste formatieplaatsen voor de gemeente?	Deze 200K wordt ten laste gelegd van de verschillende projecten in de openbare ruimte. Er valt 200k vrij vanuit loonsom vrij ten behoeve van de algemene middelen. Daarentegen worden projecten extra belast en zullen deze kapitaalslasten naar ratio worden doorbelast. Dit wordt inzichtelijk gemaakt in de nota kapitaalgoederen. Het heeft geen invloed op het aantal vaste formatieplaatsen van de gemeente.
175.	Blz. 30 Voorstellen voor ombuigingen openbare ruimte	Het schrappen van een jaarschijf in de investeringsplannen wordt opgevoerd. We lezen niet wat hier de besparing van is. Wat gaat dit opleveren?	Op dit moment weten wij nog niet wat de daadwerkelijk besparing dit op gaat leveren. De komende periode starten wij met het opstellen van een Nota Kapitaalgoederen, we verwachten deze in 2025 op te kunnen leveren. Op basis daarvan kunnen wij dit exact(er) aangeven.
176.	Blz. 33 Centralisatie KCC burgerzaken	Ligt het in de lijn van verwachtingen dat het gekozen KCC dan in het nieuwe gemeentehuis is?	Dat klopt.
177.	Blz. 33 Centralisatie KCC burgerzaken	Wat betekent dit voor je personeel van de 2e locatie?	In de huidige situatie zijn de balies in Velp geopend op maandag, woensdag en donderdag. De balies in Dieren op dinsdag en vrijdag. Er is geen sprake van gelijktijdige openstelling en dus ook geen dubbele bezetting. Wel kan er sprake zijn van een beperkte inkrimping van de receptiefunctie (12 uur per week). Dit is mogelijk omdat de receptie in Velp geopend is voor afhalen van documenten op het moment dat ook de locatie Dieren is geopend (op de dinsdag en de vrijdagochtend).
178.	Blz. 33 organisatie	De organisatie wordt slim en lean ingericht. Verderop	Voorstel van het College is om te stoppen met activiteiten die niet tot

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		in dit hoofdstuk wordt benoemd dat het budget voor professionalisering van de organisatie 2023 niet wordt benut. Dat terwijl ontwikkeling nodig is. Ook worden vacatures niet ingevuld, geschrapt, wordt inhuur met 50% beperkt. Hiermee wordt een organisatie op alle vlakken geraakt: want die inhuur is er niet voor niets, evenals die vacatures. Wat houdt dit alles bij elkaar in? Kunnen we dit zien als een reorganisatie van een organisatie die al onder druk staat? Wat zijn hiervan de risico's/ consequenties? Werkprocessen worden ook lean ingericht: wat levert dit op in €, en vooral ook: wat kost dit om voor elkaar te krijgen?	de wettelijke taken behoren. Veelal op de niet-wettelijke taken worden medewerkers ingehuurd. Het is dus geen reorganisatie, maar een beperking van het takenpakket. De kadernota geeft aan dat in 2025 een opbrengst wordt verwacht van 20.000 euro en in de jaren daarna 140.000. De kosten zijn trainingskosten en kosten van digitalisering die grotendeels worden gedekt uit bestaande budgetten. Onnodige controles in processen kunnen digitaal worden geautomatiseerd en daarnaast is er een besparing op archiefkosten.
179.	Blz. 34 voorstellen voor ombuigingen	Onderaan pagina 34 worden voorstellen gedaan om regiegemeente te worden en zaken uit te besteden omdat dit voordeliger zou zijn. Geen kind met badwater weggooien! Voorbeeld van bomenexperts die wij onlangs hebben gesproken: we hebben er 2 in dienst, die nu goed bij zijn in onze gemeente. Zij nemen dode takken mee in een ronde, die aannemers zouden laten zitten. Dit kostte onze eigen bomenexperts 5 jaar om staan wat ze nu hebben bereikt. De efficiëntie en effectiviteitsvoordelen van het zelf doen worden nu gepakt, waardoor ze meer (naast bomen, ook bosjes) kunnen doen voor hetzelfde geld. Het kan niet zo zijn dat die energie in opdoen ervaring en opleiden nu teniet wordt gedaan door zaken weer op de markt te brengen. Dat is kennis weggooien. Hoe gaat het college deze zaken breder onderzoeken dan sec uit te gaan van een simpele excell-sheet?eer	De kernvraag is of onze gemeente groot genoeg is om alle expertises in eigen huis te hebben. Het college stelt voor om eens kritisch door het huidige takenpakket te gaan en een onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor samenwerking / uitbesteding met partners zoals gemeenten. Uitbesteding is niet per definitie op de markt zetten.
180.	Blz. 35 Voorstellen voor ombuigingen	Wat wordt er bedoeld met financiën (anders) uit te besteden?	Veel financiële taken liggen al bij De Connectie. Op dit moment willen we tevens de financiële functie versterken. Een evaluatie inzake meer of

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			minder uitbesteden vraagt om nadere onderzoek.
181.	Blz. 36 Integrale veiligheid	Een onderzoek instellen naar mogelijkheden om te bezuinigen door meer intensieve maatregelen, lijkt ons meer te kosten dan op te leveren (zeker omdat het gaat om een bedrag van een ton). Hoe ziet het college dit?	Op pagina 36 heeft het college aangegeven te willen onderzoeken of intensievere samenwerking de kosten op het gebied van openbare orde en veiligheid kan verlagen (b.v. omdat we sommige kosten kunnen verdelen onder de partners). Overigens gaat het college hierbij ook om te onderzoeken of dit mogelijk tot kwaliteitsverbetering kan leiden. We zien dat b.v. de arbeidsmarkt ook op dit thema knelt (handhaving). Door samen te werken kan dit mogelijk leiden tot een betere positie op de arbeidsmarkt. Het heeft dus niet een louter financieel vertrekpunt. In eerste instantie zal het gaan om het voeren van gesprekken met onze omliggende gemeenten. Vooralsnog gaan we ervan uit deze verkenning binnen de huidige beschikbare middelen te kunnen uitvoeren.
182.	Blz. 37 Voorstellen voor ombuigingen	We lezen over reclamebelasting en parkeertarieven. Welke locaties zijn beoogd om parkeertarieven te hanteren/verhogen? En heeft het college inzichtelijk wat de consequenties hiervoor zijn?	Als u akkoord gaat met het voorstel in deze kadernota zullen wij een onderzoek starten naar de invoering van betaald parkeren. Met dit onderzoek wordt uiteindelijk duidelijk om welke locaties dit eventueel gaat en wat de consequenties hiervan zijn.
183.	Blz. 38 Voorstellen voor ombuigingen	In de 2e aline wordt gesproken over het 'lean' maken van werkprocessen. Is dit in dezelfde lijn als intergraal werken/programmeren? Zo niet, is hier wel over nagedacht?	Nee, lean werken gaat over het efficiënter en effectiever organiseren van werkprocessen om zo met minder hetzelfde te bereiken. Integraal werken daarentegen is vraagstukken vanuit verschillende disciplines belichten en samenwerking binnen en tussen de diverse teams. Wij werken zoveel mogelijk integraal.
184.	Blz. 38 Voorstellen voor ombuigingen	We lezen een bezuiniging van 20% op de formatie van het college. Hoe werkbaar is dit voor het nieuwe college en wat betekent dit voor alle opgave die we hebben?	Op dit moment beschikt het College over 4 fte. Het voorstel houdt in een teruggang naar 3,2 fte. Hoe werkbaar dat is voor het nieuwe college, is nu moeilijk te zeggen, daar gaat inderdaad het nieuwe college over. Zij zal ook de uiteindelijke afweging moeten maken of zij dit voorstel overneemt.
185.	Blz. 38 Reductie urencapaciteit wethouders	Is dit niet aan de nieuwe coalitiepartijen om te bespreken, en niet aan het huidige college om hen op te leggen? Kader voor nieuwe college is namelijk	Zie antwoord bij vraag 184.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		hetzelfde: goed financieel beleid. Daar hoort ook een afweging over wethouders en bijkomende kosten bij, maar vaak is dit ook een politiek/bestuurlijke keuze. Hoe ziet het huidige college dit?	
186.	Doelgroep loonkosten subsidie	Hoort dit bij de module WSW van het MGR sociaal domein? Zijn er in dit verband ook regionale contacten?	1. Nee, de doelgroep loonkostensubsidie hoort niet bij de doelgroep WSW. De Doelgroep loonkostensubsidie zit bij ons in het bestand met verminderde loonwaarde. 2. Nee, er zijn geen regionale contacten op het gebied van loonkostensubsidie. Module WSW is een andere doelgroep.

BIJLAGE 1: Overzicht budget, autonome ontwikkeling en ombuiging per per beleidsthema

Ombuigingen per Beleidsthema	BEGROTING 2024-2027 (*€ 1.000)				Autonome ontwikkelingen Kadernota 2025-2028 (*€1.000)				Ombuigingen Kadernota 2025-2028 (* € 1.000)				Saldi Begoting na Kadernota 2025-2028 (*€ 1.000)			
	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028
1.1 Financiële bestaanszekerheid	-15.584	-15.498	-15.201	-15.201	0	0	0	0	707	926	1.174	1.297	-14.877	-14.572	-14.027	-13.904
1.2 Vitaal en gezond	-5292	-5.349	-5.399	-5.399	-2.250	-2.250	-2.750	-4.250	813	1.437	2.148	2.778	-6.729	-6.162	-6.001	-6.871
1.3 Sociale basis	-45.166	-45.549	-45.964	-45.964	-1.250	-1.250	-1.250	-1.250	132	735	1.578	2.237	-46.284	-46.064	-45.636	-44.977
2.1 Energie- en warmtetransitie	-500	-500	0	0	0	0	0	0	280	430	0	0	-220	-70	0	0
2.2 Vernieuwing omgevingsbeleid	-2.371	-1.988	-1.988	-1.988	0	-263	-200	-200	100	250	300	350	-2.271	-2.001	-1.888	-1.838
2.3 Volkhuisvesting	-2.208	-2.157	-2.035	-2.035	0	0	-150	-150	150	0	0	0	-2.058	-2.157	-2.185	-2.185
2.4 Economische ontwikkeling	-235	-185	-185	-185	0	0	0	0	275	275	275	275	40	90	90	90
2.5 Circulaire economie	-50	-50	0	0	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
2.6 Biodiversiteit, erfgoed en landschap	-516	-516	-516	-516	0	0	0	0	317	317	317	317	-199	-199	-199	-199
2.7 Inrichting en beheer openbare ruimte	-1.785	-1.514	-2.529	-2.525	-733	-733	-733	-733	410	420	430	440	-2.108	-1.827	-2.832	-2.818
2.8 Mobiliteit en infra	-6.228	-6.330	-6.203	-6.203	0	0	0	0	165	165	165	165	-6.063	-6.165	-6.038	-6.038
3.1 Dienstverleningsagenda	-975	-911	-911	-911	0	0	0	0	10	5	5	5	-965	-906	-906	-906
3.5 Vastgoedportefeuille	-415	-419	-424	-428	0	0	0	0	130	1.200	1.200	1.200	-285	781	776	772
3.6 Integrale veiligheid	-4.419	-4.417	-4.415	-4.415	0	0	0	0	0	100	100	100	-4.419	-4.317	-4.315	-4.315
3.7 Organisatie & overhead	-19.183	-20.432	-20.656	-20.915	-1.100	-1.100	-925	-600	673	2.212	2.391	2.500	-19.610	-19.320	-19.190	-19.015
3.8 Alg dekkingsmiddelen	106.169	100.005	98.505	98.763	-2.676	-172	1.907	172	3.294	2.628	3.041	3.466	106.787	102.461	103.453	102.401
Mutaties reserves	-471	-619	-79	-79	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	1.000	0	0	0	-471	-1.619	-1.079	-1.079
TOTAAL	**770**	**-6.430**	**-8.001**	**-8.001**	**-9.009**	**-6.768**	**-5.101**	**-8.011**	**8.506**	**11.150**	**13.124**	**15.129**	**266**	**-2.048**	**22**	**-883**

Vragen over de Kadernota 2024

Naam: CU (deel 1)
Datum van indienen vragen: 6 juni 2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
1.		Het is moeilijk de omvang en het effect van de ombuigingsvoorstellen in te schatten doordat we niet weten voor welk deel van een budget wordt voorgesteld het weg te bezuinigen. Is het mogelijk een lijst te geven waarop per ombuigingsvoorstel is terug te vinden hoe groot het budget is waarop de ombuiging is gericht?	Per budget is dit niet mogelijk omdat veel ombuigingen meerdere budgetten bevatten. Wel is een overzicht opgesteld waarin per beleidsthema de omvang van het budget vanuit de vastgestelde begroting 2024-2027, de autonome ontwikkelingen en de ombuigingen zijn weergegeven. Zie hiervoor graag bijlage 1.
2.		Het voorstel is de OZB te verhogen tot het Gelders gemiddelde. Wat is de verhouding tussen het Gelders gemiddelde en het landelijk gemiddelde, dat wordt gehanteerd bij art. 12?	De OZB ophogen naar Gelders gemiddelde is op basis van informatie van informatie provincie Gelderland. Zie site geldersefinanciën.nl : de OZB in Rheden bedraagt in 2024 € 257 per inwoner en het Gelders gemiddelde € 309 per inwoner. Om op het Gelders gemiddelde te komen zou de OZB met afgerond 20% moeten stijgen (€ 52/€ 257). De provincie geeft dus een duiding van de last per inwoner. Een verhouding met het landelijk gemiddelde is lastig te maken. Het Coelo drukt de gemiddelde OZB-last namelijk uit in een bedrag per huishouden (gemiddelde aanslag) i.p.v. per inwoner. Informatie over het landelijke gemiddelde is te vinden op de site van Coelo (Atlas Gemeenten 2024 – COELO). De WOZ-waarde van een koopwoning in 2024 bedraagt gemiddeld € 484.000 en het gemiddelde OZB-tarief voor eigenaren van woningen bedraagt 0,0909 procent (bron Coelo). Om in aanmerking te komen voor artikel 12-steun (art 12 van de Financiële verhoudingswet) moet het gewogen gemiddelde ozb-tarief ten minste 0,1614 procent van de WOZ-waarde bedragen. Voor Rheden geldt voor 2024 een tarief (voor eigenaren van woningen) van 0,1054%. Om op het niveau van artikel 12 te komen zou (grofweg) een stijging van ruim 50% moeten plaatsvinden.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Overigens, zoals ook vermeld op de site Coelo, is een vergelijking van de tarieven niet erg informatief, omdat gemeenten met goedkope woningen hogere tarieven nodig hebben om een bepaalde opbrengst te krijgen dan gemeenten met dure huizen.

Naam: VVD (deel 1)
Datum van indienen vragen: 10 juni

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
3.		**Vraag 1**: Kan het college een inschatting geven van de beleidsmatige en financiële effecten (voor de jaren 2025, 2026, 2027 en 2028) van het volledig uitbesteden van het uitvoeren van groenbeheer in onze gemeente?	Nee, dat kunnen we niet. Er zal hierover eerst een verkenning moeten plaatsvinden. Een verkenning over de 'hoe kunnen we onze inwoner het beste blijven bedienen' en wat zijn de kosten van uitbesteding van het onderhoud van de openbare ruimte versus het onderhoud zelf doen. En wat de financiële en beleidsmatige effecten hiervan zijn. Pas na deze verkenning kan een keuze worden voorgelegd
4.		**Vraag 2:** Kan het college een inschatting geven van de beleidsmatige en financiële effecten (voor de jaren 2025, 2026, 2027 en 2028) van het volledig uitbesteden van de organisatie en de daarbij behorende taken van *Sport in Rheden*.	Nee, dat kunnen we niet. Er zal hierover eerst een verkenning moeten plaatsvinden. Een verkenning over de mogelijkheden, de mogelijke partners en ook de financiële en beleidsmatige effecten. Pas na deze verkenning kan een keuze worden voorgelegd.
5.		**Vraag 3:** Kan het college een inschatting geven van de beleidsmatige en financiële effecten (voor de jaren 2025, 2026, 2027 en 2028) van het volledig uitbesteden van het uitvoeren van het participatiebeleid aan een uitvoeringsorganisatie (denk aan Scalabor zoals andere gemeente ook al doen)?	Nee, dat kunnen we niet. Er zal hierover eerst een verkenning moeten plaatsvinden. Een verkenning over de mogelijkheden, de mogelijke partners en ook de financiële en beleidsmatige effecten. Pas na deze verkenning kan een keuze worden voorgelegd.
6.		**Vraag 4:** Kan het college de volledige lijst van langsgekomen maatregelen, inclusief (zo veel als mogelijk) de financiële en beleidsmatige effecten, met de	De kadernota is bedoeld om op (strategische) hoofdlijnen inzicht te geven in de denklijnen en de richting waarin het college denkt. Voor het college is het belangrijk dat de Raad deze hooflijnen ondersteund dan

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		gemeenteraad delen zodat wij een weloverwogen besluit kunnen nemen?	wel aanpast. In de programmabegroting 2025 zal aan de hand van de richting en uw input een nadere uitwerking volgen. Binnen dat uitgangspunt past het verstekken nu van een volledige lijst met maatregelen wat het college betreft minder. Dit neemt niet weg dat we de behoefte om aanvullende informatie op specifieke onderwerpen begrijpen. Daartoe nodigen we u van harte uit om specifieke vragen te stellen die u helpen in het politieke debat en uw keuze.

Naam: Groenlinks (deel 1)
Datum van indienen vragen: 11 juni

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
7.		**Vraag 1:** In sommige gemeentes wordt de kadernota ook wel 'perspectiefnota' genoemd. Kunt u het perspectief van deze kadernota voor ons verwoorden?	In het bestuurlijk voorwoord zijn 9 uitgangspunten verwoord, die eerder met de raad zijn gedeeld. Dit is het kader voor het financieel perspectief voor de komende jaren ('kunnen'). Ook zijn de afgelopen periode de inhoudelijke visies: Koers Omgevingsvisie, Koers Sociaal Domein en Economische visie (het 'willen') met u gedeeld en vastgesteld. In de inleiding zijn op basis hiervan vier leidende uitgangspunten voor het toekomstperspectief voor inwoners beschreven, vanuit dit perspectief zijn de maatregelen in de kadernota voorgesteld. Daarmee hopen wij een keuzes te hebben voorgesteld op basis van beide elementen: het 'willen' en het 'kunnen'.
8.		**Vraag 2:** Er worden veel voorstellen tot bezuiniging gedaan (ombuigingsvoorstellen). Bijvoorbeeld op pagina 12 staat *stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich*	De kadernota is bedoeld om op (strategische) hoofdlijnen inzicht te geven in de denklijnen en de richting waarin het college denkt. Voor het college is het belangrijk dat de Raad deze hooflijnen ondersteund dan wel aanpast. In de programmabegroting 2025 zal aan de hand van de

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		inzetten voor de minima, stopzetten gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima met daarachter 1 bedrag. Dit soort opsommingen of tekstuele uitwerkingen zien we op meerdere plekken in de kadernota. Kunt u een lijst opleveren met de financiële consequenties per (sub)ombuiging per jaarschijf voor de hele kadernota?	richting en uw input een nadere uitwerking volgen. Binnen dat uitgangspunt past het verstekken nu van een volledige lijst met maatregelen wat het college betreft minder. Dit neemt niet weg dat we de behoefte om aanvullende informatie op specifieke onderwerpen begrijpen. Daartoe nodigen we u van harte uit om specifieke vragen te stellen die u helpen in het politieke debat en uw keuze.
9.		**Vraag 3:** Op pagina 7 staat : *kiest Rheden ook primair voor ombuiging op programmakosten. Het is daarbij belangrijk dat we, naast aanpassing van de doelstellingen, ook kijken naar een andere manier van werken.* Deze ombuiging heeft impact op het staande beleid (zie onder ander de ingrijpende voorstellen op pagina 12) wanneer en op welke wijze worden deze wijzigingen in beleid voorgelegd aan de raad?	Op basis van de keuzes die u, de raad, in de kadernota maakt zal een verdere uitwerking volgen van de effecten op werkwijzen en organisatie s die we uiterlijk met de programmabegroting 2025 aan u voorleggen.
10.		**Vraag 4:** Wat is volgens u een 'slanke en wendbare overheid' (pagina 7)?	We zien dat binnen overheidsorganisaties die in de praktijk invulling geven aan een slank en wendbaar besturingsmodel steeds een aantal belangrijke elementen terugkomt: • Opgavegericht werken (De kern van opgavegericht werken is dat in iedere situatie wordt bezien vanuit de waarde die de publieke organisatie kan toevoegen aan werkelijke oplossingen voor het realiseren van de maatschappelijke opgave. Opgavegericht werken betekent dat publieke organisaties verder kijken dan het volgens de regels uitvoeren van wettelijke taken. • Netwerk-gestuurde opdrachtenportfolio's (Deze manier van sturen vergt dat het gehele systeem (dus alle actoren) dat nodig is bij de uitvoering van opdrachten, daadwerkelijk betrokken is bij het besturen van het portfolio). • Stabiele opdrachtenteams (behoud kennis en netwerk)

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			• Kort-cyclische toetsing (o.a. door benutten digitaliseringsmogelijkheden) Data-gedreven sturing (o.a. uitbouwen Rheden in cijfers)
11.		**Vraag 5:** Op pagina 16 wordt gesproken over bezuinigingen op de Zoomerij. Kunt u een specifieke financiële prognose opleveren voor de Zoomerij? Wilt u hierin opnemen wat de ontwikkelingen per jaar zijn ten opzichte van onze huidige bijdrage? Wilt u hierin ook de €3 per persoon die verwacht wordt van het Rijk opnemen?	De bezuiniging op de Zoomerij bestaat uit 2 delen: deel bibliotheek en deel cultuur (voorheen cultuurbedrijf RiQQ). Deel bibliotheek, basissubsidie is 885k, het voorstel is om vanaf 2026 70k structureel te bezuinigingen. Deel cultuur (vml Cultuurbedrijf RiQQ): basissubsidie is 428k, het voorstel is om in 2026 50k te bezuinigen en vanaf 2027, 150 k structureel te bezuinigen. Wat betreft de €3 per persoon het volgende: Gemeenten krijgen vanaf 2026 een wettelijke zorgplicht waarbij gemeenten wordt verplicht om minstens één volwaardige bibliotheek te hebben. De gemeenten ontvangen hier extra middelen voor. Het is nog niet bekend binnen welke afstand inwoners een volwaardige vestiging moeten hebben. Het kan zijn dat er meer dan één volwaardige vestiging wordt geëist. De verwachting is dat de gemeente om te voldoen aan de zorgplicht € 130.000 ontvangt (dat is de €3 per persoon). Het is nog niet bekend vanaf wanneer de gemeente deze middelen ontvangt en of dit via een SPUK of via het gemeentefonds gaat.
12.		**Vraag 6:** Op pagina 34 staat: *Onderzoek doen naar besparingsmogelijk-heden door het uitbesteden van een aantal gemeentelijke activiteiten of externe samenwerking*. Uit het verleden blijkt dat uitbesteding vrijwel nooit leidt tot bestendige besparingen en dat het de organisatie zeker minder wendbaar maakt. Waarom denkt u dat het in dit geval wél tot besparing zal leiden?	De gedachte is dat uitbesteding mogelijk kan leiden tot een besparing in uitvoeringskosten of een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit en continuïteit. Dit is afhankelijk van de lokale situatie, daarom willen wij dit onderzoeken. Indien binnen de Raad mogelijke denkrichtingen zijn voor onderzoeken, dan hoort het college deze natuurlijk graag. Ook andere Raden in het land houden zich bezig met dit thema, door bijvoorbeeld kaders te stellen of denkrichtingen mee te geven aan het College.

Naam: CU (deel 2)
Datum van indienen vragen: 13-6-2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
13.	Samen- leving pag 14	Vraag: Sport: stopzetten subsidies sportstimulering (18 k) Preventief jeugdbeleid: stopzetten subsidies vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voorkwetsbare jongeren (30k in 2025 oplopend naar 147k in 2028) Gezondheid: stopzetten subsidie preventie gezondheid (58k) Vraag: Wat is het gevolg? In welke mate kunnen vrijwilligersorganisaties dan toch nog doorgaan?	Er zijn organisaties die afhankelijk zijn van een gemeentelijke subsidie. De structurele subsidies worden afgebouwd in 3 jaar. Dat betekent dat wij samen met de organisaties kunnen onderzoeken of er buiten een gemeentelijke subsidie andere mogelijkheden zijn om de lasten te dragen of wellicht gaan samenwerken waardoor de lasten gedeeld kunnen worden. Door het stopzetten van subsidies, zullen organisaties gaan stoppen omdat zij niet voldoende middelen meer hebben om hun activiteiten te organiseren.
14.	Samenleving pag 16	Vraag: Wmo sociale basis voorliggend: stopzetten van subsidies inwonersinitiatieven, stopzetten subsidie aan alle dorpshuizen m.u.v. minder veerkrachtige wijken, buurt- en belangenverenigingen, buurt- en jongerenwerk, en afschaling vrijwilligersorganisaties met professionele ondersteuning, onafhankelijke clientondersteuning dementie (65k in 2025 oplopend naar 1,3 mio in 2028) Opmerking: Wat blijft er over?	Er is in beeld gebracht wat wij als gemeente wettelijke en niet-wettelijk verplicht zijn. Subsidies aan inwonersinitiatieven zijn niet wettelijk verplicht en Wmo maatwerk en jeugdzorg of het verstrekken van uitkeringen zijn wel wettelijk verplicht. De meeste niet-wettelijke taken worden geschrapt. Wat wel overeind blijft zijn minimaal 3 dorpshuizen in de niet-veerkrachtige wijken en zogenaamde tussenvoorzieningen als het Raadhuis Velp en Inloophuis Dieren als ook MvT vanuit de wettelijke verplichting (Wmo) om als gemeente mantelzorgers te ondersteunen.
15.	Samen- leving pag 17	Vraag: We hebben ervoor gekozen om in de minder veerkrachtige wijken ontmoetingsplekken in stand te houden als ook zogenaamde tussenvoorzieningen in Velp, Rheden en Dieren. Opmerking: 1. Wat doen we ervoor en wat kost dat? 2. Wat betekent dat voor de andere, veerkrachtige wijken? Bijvoorbeeld het Raadhuis, blijft dat?	Ontmoetingsplekken in minder veerkrachtige wijken in de grote kernen: Velp, Rheden en Dieren in stand houden, betekent dat de gemeentelijke subsidiebijdragen voor drie bestaande dorp-/ buurthuizen worden gecontinueerd in deze wijken. Inwoners van veerkrachtige wijken kunnen voor ontmoeting niet meer terecht in dorps- of buurthuizen in de directe omgeving. Wel kunnen ze terecht bij dorpshuizen die worden gecontinueerd. Continueren 3 dorpshuizen + huidige budget voor dorps- en buurthuizen ombuigen naar één nieuwe extra tussenvoorziening in dorp Rheden, kost samen € 335.534,-- Het voorstel is om de bestaande tussenvoorzieningen (Ons Raadhuis in Velp en Inloophuis Dieren) te continueren. Dat kost € 195.000,--

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Het voorstel is om hier één extra nieuwe tussenvoorziening in dorp Rheden aan toe te voegen m.b.v. ombuiging van middelen uit het huidige budget buurt- en dorpshuizen.
16.	Leef- omgeving pag 21 Over het Masterplan Veluwe	Vraag: Helaas moeten we dit met minder beschikbare middelen doen. Opmerking: Hoe werkt dat door in de begroting? We zien dat in de bezuinigingsvoorstellen niet meer terug.	Er wordt niet bezuinigd op het Masterplan Veluwezoom. De zin "helaas moeten we dit met minder middelen doen" slaat vooral op de vrij te besteden middelen bij recreatie in toerisme. De ombuigingsvoorstellen vindt u op pag. 25 onder economische ontwikkeling.
17.	Leef- omgeving pag 21/22	Vraag: De volgende initiatieven uit de duurzaamheidsagenda zullen bij het stopzetten niet worden uitgevoerd. . Extra ondersteuning voor inwoners bij verduurzaming…. … kan in 2025 geen klimaatfestival worden georganiseerd. Opmerking: Dat hier op bezuinigd wordt, is op zich begrijpelijk, maar om een gesprek met betrokken inwoners te kunnen gaan, moeten we toch ook wel iets te bieden hebben.	In het verlengde van uw bemerking kunnen wij aangeven dat er wordt onderzocht wat binnen het programma Energie- en warmtetransitie nog voor de duurzaamheidsagenda uitgevoerd kan worden. Het college kiest echter voor duidelijkheid, vandaar dat er gecommuniceerd wordt dat de volledige uitvoering van de duurzaamheidsagenda in de huidige vorm en omvang niet haalbaar is. Zonder de extra inzet moeten we versnelt onze eigen inzet afbouwen. Waar mogelijk integreren we onderdelen in onze eigen activiteiten vanuit de Energie -en warmtetransitie en andere beleidsterreinen, waarvoor (SPUK)middelen beschikbaar zijn. Maar dit is slechts beperkt mogelijk. Over wat er nog wel kan gaan we in gesprek met betrokken inwoners.
18.	Leef- omgeving pag 22, laatste woord	Vraag: "100K" Onder voorstellen voor ombuigingen. Vraag: 1. Wat is de relatie met de bedragen in de tabel? 2. Hoe is dit met de totale bezuinigingen meegenomen? 3. Wat is het effect van deze bezuinigingen?	De bezuiniging van 100K is per abuis niet in de tabel opgenomen. Het effect van deze bezuiniging is dat we minder pro-actief zullen opereren bij binnenkomende initiatieven en meer slechts onze toetsende rol als overheid op ons nemen. Dit kan inhouden dat er minder initiatieven daadwerkelijk uitgevoerd worden.
19.	Leef- omgeving pag 23, 2e regel	Vraag: We verhogen hiermee onze inkomsten in 2025 met 200K. Vraag: 1. En daarna, dus wat zijn de structurele baten? 2. Wat is de relatie met de tabel? 3. Hoe vinden we het terug in de totale bezuinigingen?	De structurele baten laten zich moeilijk structureel begroten omdat deze afhankelijk zijn van de initiatieven die binnenkomen en de mogelijkheden om kostenverhaal toe te passen. De komende periode werken we dit nader uit. Helaas is in de tabel een fout geslopen. De bedragen in de tekst kloppen.
20.	Leef- omgeving pag 23	Vraag: Autonome ontwikkeling Woningbouwversnelling 2028 -0,15 Opmerking: Waar komt dit vandaan, welke autonome ontwikkeling is dit?	Er is in de huidige begroting voor 2025, 2026 en 2027 incidenteel budget voor de woningbouwversnelling opgenomen. Het college stelt voor het budget (150K) structureel te maken per 2028. De autonome

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			ontwikkeling komt voort uit de krapte op de woningmarkt en de regionale afspraken over het aantal te bouwen woningen.
21.	Leef- omgeving pag 23	Vraag: Totaal 2027 -0,15 Opmerking: Begrijp ik niet. Waar wordt dit door veroorzaakt?	U ziet dit in de tabel op pagina 23. De -0,15 (x € 1 miljoen) is hierbij het jaartal 2027 abusievelijk opgenomen. De tekst op pagina 24 klopt. Deze middelen zijn in 2027 al beschikbaar gesteld in de lopende begroting.
22.	Leef- omgeving pag 23	Vraag: Woningbehoefte…Dit betekent extra inzet van het ambtelijke apparaat de komende jaren. De hiervoor benodigde structurele middelen nemen wij op in deze kadernota. Opmerking: 1.Waar zien we dat? 2. Wordt deze keuze aan de raad voorgelegd? 3. Op zich een goede reden. Wat is de verwachte opbrengst zowel in effect als in €?	In 2028 staat -0,15 (x €1 miljoen). Dit is het voorgestelde structurele budget van 150K voor de woningbouwversnelling. Deze keuze wordt met deze kadernota aan de raad voorgelegd. Deze inzet is gericht op de realisatie van de benodigde woningen. Dit is moeilijk exact te kwantificeren. Door het beschikbaar stellen van deze middelen kan b.v. de inzet op Haveland gegarandeerd worden. Hier staat geen directe inkomsten tegenover, het levert maatschappelijk rendement op in de vorm van woningen en een betere spreiding van woningtypen in de gemeente. Uiteraard zullen we ons met deze beschikbare middelen (en daarmee menskracht) ook inzetten op het verkrijgen van subsidies voor deze opgave.

Naam: CU (deel 3)
Datum van indienen vragen: 13-6-2024, vervolg

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
23.	Leefomgeving pag 24	Vraag: 2024 en 2025 een bedrag van 200.000 euro in totaal opgenomen om een Blijfwijk te realiseren. Stenfert is hiervoor de eerste aangewezen plek. Opmerking: Was € 200K incidenteel hiervoor voldoende? Wat gebeurt er met de 100K als de Blijfwijken geschrapt worden	Het hele project Blijfwijken wordt stopgezet. Voor 2024 en 2025 was de 200.000 voldoende. De 100K voor 2024 is onderdeel van de besluitvorming van de jaarrekening 2024 in de Raad.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
24.	Leefomge- ving pag 24	Vraag: De druk op de leefbaarheid in de wijken neemt daardoor toe. … Het schrappen van het budget Blijfwijken betekent dat deze niet van de grond komen. Opmerking: Hoe is het effect hiervan in relatie met de andere investeringen in deze wijken vanuit het uitgangspunt da we investeren in kwetsbare wijken?	Het effect hiervan is aan de voorkant moeilijk te bepalen. Duidelijk is dat er niet geïnvesteerd wordt in het opzetten van Blijfwijken via dit budget. De in de Woonzorgvisie (2023, p.8) opgenomen inzet van een gemeentelijke projectleider, om samen met inwoners, zorgorganisaties en woningcorporatie Vivare in deze wijken een woon- en zorgnetwerk te vormen om te zorgen dat senioren kunnen blijven wonen, kan daarmee vanuit de gemeente niet worden opgepakt.
25.	Leefomge- ving pag 24	Vraag: We hebben ervoor gekozen niet te bezuinigen op de woningbouwversnelling (250K), maar juist structureel te investeren (150K vanaf 2028) Opmerking: Dus 2025 - 2027 250K incidenteel en daarna 150K structureel? Hoeveel externe financiering levert dit op?	Het is aan de voorkant moeilijk aan te geven hoeveel externe financiering dit oplevert. Het moet vooral maatschappelijk rendement in de vorm van woningen opleveren. Uiteraard wordt er met deze inzet ook gekeken naar externe financiering maar dit laat zich aan de voorkant niet begroten. Zo is voor de bouw van Flexwoningen op Haveland mede dankzij het beschikbaar stellen van de budgetten voor woningbouwversnelling een subsidie van meer dan een miljoen euro binnen gehaald. Voor de realisatie van woningen in IJsselDistrict is ook externe financiering beschikbaar.
26.	Bestuur en org. Pag 33	Vraag: Op dit moment zijn er twee locaties voor het Klantcontactcentrum van de afdeling Burgerzaken. Voorstel is terug te gaan naar één locatie. Opmerking: Hoe is de €10.000 per jaar berekend? De keuze is volgens ons in feite na opening van het gemeentehuis of we de situatie met drie balies herstellen of naar één balie gaan. Wat is het verschil in kosten tussen deze twee scenario's?	Na de bezuinigingsronde in 2019 (Minderen met Beleid) bestaat de dienstverlening in servicecentrum Dieren nog uit 2 openingsdagen namelijk de dinsdag en de vrijdagochtend. Het te besparen bedrag bestaat structureel uit huurkosten (5000 euro per jaar), hardware/software/licenties (2000 euro per jaar) en kassaopmaak (3000 euro per jaar aan uurloon). Verdere formatiereductie vindt niet plaats, omdat de medewerkers hun diensten dan gaan draaien in De Steeg om de productie op het gelijke niveau te houden. Er is nog geen exacte kostenberekening voorhanden voor het scenario waarbij de dienstverlening centraal wordt georganiseerd (vanuit één locatie). Te denken valt wel aan een verdere kostenbesparing, vanwege zaken als: vereenvoudiging afsprakenmodule op internet, minder communicatie (print en online), geen postbezorging Dieren, geen bezorging rijbewijzen/ID-kaarten/paspoorten in Dieren, klanten niet per abuis op de verkeerde locatie (klachten), geen extra reisbewegingen

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			medewerkers, geen extra declaraties medewerkers, besparing op werkplekken, geen gebruikersoverleg met de bibliotheek, etc.
27.	Algemeen	1. Is er overleg geweest met de organisaties waarvoor ombuigingen zijn voorgesteld? 2. Zijn deze organisaties geïnformeerd?	1. Er is geen overleg geweest met de organisaties anders dan is aangegeven dat er met de kadernota keuzes worden voorgelegd voor de nabije toekomst en dat deze keuzes effect kunnen hebben op de verstrekte subsidies. Ook in het kader van de samenstelling van het koersdocument sociaal domein zijn inwoners en organisaties in het algemeen gevraagd naar hun keuzes indien er bezuinigd zou moeten worden. 2. Nee, de meeste organisaties zijn niet vooraf geïnformeerd. Er is een persbericht over bezuinigingen verstuurd.

Naam: Theo Kooijmans (VPR)
Datum van indienen vragen: 14 juni

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	~~P8 – Tabel Indicatie ontwikkeling financieel perspectief.~~	~~Zijn de begrotingsaanpassingen uit de 1e Berap 2024 in deze tabel (en kadernota) verwerkt?~~	~~Ja~~
28.	~~P8 – Tabel Indicatie ontwikkeling financieel perspectief.~~	~~Op dinsdag 28 mei is de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds verschenen. De Kadernota is vastgesteld op 28 mei.~~	~~nee~~

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		~~Zijn de effecten van de meicirculaire 2024 volledig in deze tabel en deze kadernota verwerkt?~~	
29.	~~P8 – Tabel Indicatie ontwikkeling financieel perspectief.~~	~~Wanneer kunnen wij een memo over de effecten van de meicirculaire 2024 verwachten?~~	~~Vóór behandeling kadernota~~
30.	P5 – incl. Korting van 675 m, p7 "hoe moet worden omgegaan met de eenjarige korting in 2025"	Wat is de omvang van deze korting voor Rheden?	Volgens de meicirculaire 2024 is deze eenmalige korting in 2025 € 1.556K.
31.	P7 - De VNG maakt zich zorgen over de effecten van het asielbeleid en het intrekken van de spreidingswet, wat de opvangcrisis zal verergeren.	Welke gevolgen heeft dit voor Rheden?	De financiering zal wellicht op termijn worden beperkt, evenals het aantal gevraagde plaatsen.
32.	P7 - In de voorjaarsnota zullen alle gemeentelijke inkomsten naar het Gemeentefonds worden overgeheveld met 10% korting.	Dit begrijp ik niet. Alle gemeentelijke inkomsten? Welke? Kunt u dit nader toelichten?	Dit betreft de door het Rijk aangekondigde overheveling van de SPUK-gelden (Specifieke uitkeringen) naar het gemeentefonds met een verwachte korting van 10%.
33.	P7 - De VNG streeft naar het doorvoeren van de korting bij de overheveling van de SPUK-gelden	Overheveling van ??? naar ???	De SPUK gelden worden overgeheveld naar het gemeentefonds. Echter met een korting van 10%.
34.	P12 – Het Rijk werkt aan een stelselherziening voor de Participatiewet en het toeslagenstelsel die in 2025 verwacht wordt. Mogelijk dat dit gevolgen heeft op onze begroting vanaf 2025.	Wanneer verwachten we meer inzicht in (de gevolgen) van deze herziening?	De huidige verwachting is dat deze in 2026 wordt verwacht. Dit is mede afhankelijk van de voorstellen van ons nieuwe kabinet.
35.	Algemene opmerking Om juiste keuzes te kunnen maken is meer detailinfo nodig.	Algemene opmerking	De kadernota is bedoeld om op (strategische) hoofdlijnen richting op te halen. In de programmabegroting 2025 zal aan de hand van

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		Om juiste keuzes te kunnen maken is meer detailinfo nodig.	de richting die u middels de kadernota 2025 geeft een nadere uitwerking volgen. Dit neemt niet weg dat we de behoefte om aanvullende informatie op specifieke onderwerpen begrijpen. Daartoe nodigen we u van harte uit om specifieke vragen stellen die u helpen in het politieke debat en uw keuze.
36.	P12 - Minimabeleid: verminderen van individuele inkomenstoeslag	Wilt u aangeven hoeveel mensen dit treft?	De besparing op de individuele inkomenstoeslag is doorgerekend op twee parameters: de inkomensgrens en de referteperiode. Het bedrag dat een inwoner ontvangt blijft gelijk; er komen alleen minder inwoners in aanmerking voor de inkomenstoeslag. De inkomensgrens kan teruggebracht worden van 110% van de bijstandsnorm naar 100%. De besparing die dit oplevert is ingeschat op €55.500. De referteperiode (de periode waarover een inwoner een laag inkomen heeft) kan verleng worden van 3 naar 5 jaar. De besparing die dit oplevert is ingeschat op €22.500. Inschatting is dat het om circa 200 inwoners gaat, die dan dus niet meer in aanmerking voor de individuele inkomenstoeslag zal komen (dit is een schatting, op basis van op dit moment beschikbare gegevens)
37.	P12 - Minimabeleid: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor de minima, stopzetten gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima (326k in 2025 oplopend tot 642k in 2028), bestand Gelrepas terugbrengen	Aub aangeven: lijst vrijwilligersorganisaties incl. subsidiebedrag per organisatie	Zie ook vraag 118 <u>Minima:</u> Voedselbank Arnhem e.o. €14.700 Stichting Urgente Noden, €18.000 Stichting Strak, €3.000 Stichting Leergeld, €148.850 Jeugdfonds Sport en Cultuur, €15.000

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	naar 100% minimuminkomen (77k)		Samenwerkende Diaconieën, €900 <u>Financiële Hulpverlening:</u> Schuldhulpmaatje Formulierenhulp Thuisadministratie OverRood Samen vertegenwoordigen deze partijen een ombuigingsbedrag van €80.000. <u>Jongeren:</u> Scoutingverenigingen € 14.975,- Dierense speeltuin € 8.000,- bouwvakantiedorpen (Rhevak, Madierodam, Bouwburg Velp) € 8.500,- jongerennetwerk € 18.670,- spelotheken Velp en Dieren € 10.500,- Humanitas homestart € 56.185,- Gezinsgeneralisten: regionale inzet zorg in (voorgezet) onderwijs: € 23.730,- Iriszorg preventie € 12.850 En diverse subsidies aan bijv. Verzuimcoaches, verwijsindex jeugd, Vitesse united, cursussen en voorlichtingsavonden en jeugdgezondheidszorg
38.	P12 - Minimabeleid: stopzetten gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima (326k in 2025 oplopend tot 642k in 2028),	Aub aangeven: (1) bedrag per ombuiging + (2) aantal mensen per ombuiging die geraakt worden	Zie ook vraag 120 Het Kindpakket wordt voor het grootste deel uitgevoerd door Stichting Leergeld. Het afbouwen en stopzetten van de subsidie vanaf 2025 (in drie jaar) zal in 2028 €148.850 opleveren. In 2023 heeft Leergeld 695 geholpen met een of meer voorzieningen. Het ging daarbij om 345 gezinnen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Over 2023 werd €30.892 aan schoolkostentegoed besteed. Dit bedrag kan bespaard worden bij het geheel stoppen met de regeling. Alle kinderen met een Gelrepas ontvangen ook een schoolkostentegoed. In 2023 waren dit 848 kinderen (peildatum: december '23) Stoppen met de gemeentepolis levert €326.000 op. Er nemen circa 1760 inwoners deel aan de gemeentepolis.
39.	P12 - Minimabeleid: bestand Gelrepas terugbrengen naar 100% minimuminkomen (77k)	Aub aangeven: aantal mensen voor wie Gelrepas vervalt	Zie ook antwoord 121 Een globale inschatting is dat het om circa 950 pashouders zal gaan. O.a. inwoners met een AOW komen niet meer in aanmerking voor de pas.
40.	P12 - Participatiewet: minimaliseren instrumenten en inzet P-wet voor doelgroepen die moeilijk aan het werk komen (192k)	Kunt u aangeven welke effect dit op deze doelgroepen dit zal hebben? Wat gebeurt er met deze mensen?	Door afschaling van de genoemde inzet en/of instrumenten zullen inwoners minder actief zijn, zich niet ontwikkelen en de stap naar werk niet zetten of hun werk minder kunnen behouden. Dit heeft veel negatieve maatschappelijke impact. Inwoners leven minder gezond, krijgen een kleiner netwerk, hebben meer zorgvragen en meer inwoners kampen met geldzorgen (zeker als ook in minimaregelingen wordt geschrapt), geen uitstroom en doorstroom naar bemiddeling en dit drukt op het BUIG budget. Hiernaast kan er een grotere vraag naar Wmo begeleiding omdat inwoners langer thuis zitten. 1. Geen vrijwilligerswerk voor klantgroep participatie *Inwoners zijn minder actief met diverse negatieve gevolgen (zie boven). Bovendien zullen maatschappelijke organisaties de daling in vrijwilligers gaan merken.* 2. Beperking van re-integratie instrumenten Empowerment (o.a.) 3. *Minder (gerichte) ontwikkeling van werknemersvaardigheden. Inwoners zitten langduriger thuis, met name mensen met een specifieke ontwikkelingsvraag. Hogere kans op uitval op werk en op*

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			herinstroom in de uitkering. Minder activiteit onder inwoners met diverse negatieve gevolgen (zie boven). Trajectbegeleiding en afschaling jobcoaching (nieuwe doelgroep) *Kwetsbare doelgroep (arbeidsbeperkten mét arbeidsvermogen) vindt minder snel een baan, minder inwoners aan het werk en dus thuis (zeker met afschaling vrijwiligerswerk & participatie), minder duurzame plaatsingen wegens missen passende begeleiding. Meer uitval op werk en meer herinstroom in de uitkering.* 4. WSP / personeel bemiddeling *WSP – uitgewerkt in ander ombuigingsvoorstel (MGR). Snijden in personeel maakt dat mensen met actueel arbeidsvermogen, zeker degenen die meer tijd & aandacht nodig hebben, minder aan het werk kunnen Hiernaast een mogelijke negatieve financiele impact omdat uitstappen of afschalen WSP meer kan kosten dan in stand houden.* 5. Begeleiding & loonkosten Beschut werk *Meest kwetsbare groep met arbeidsvermogen komt thuis te zitten of op een niet-passende dagbestedingsplek, ontvangt uitkering ipv loon / begeleiding en is op langere termijn niet meer naar werk te begeleiden (wegens verlies vaardigheden).* 6. Reiskosten *Reiskosten onder strengere criteria maakt dat inwoners in een financieel zeer kwetsbare positie niet naar re-integratie of werk kunnen reizen, waardoor ontwikkeling & uitstroom wordt belemmerd. Werkt ook stressverhogend en de slagingskans op werk dus lager: meer kans op uitval op werk. Dit effect wordt vergroot als we ook bezuinigen op minimaregelingen.*

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
41.	P12 - Stopzetten project activerend werk (179k)	Hoeveel mensen treft dit?	Meetdatum april 2024 zijn het 32 inwoners.
42.	P12 - Schuldhulpverlening: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor inwoners met schulden en inwoners die hulp nodig hebben bij het aanvragen van voorzieningen (27k in 2026 tot 80k in 2028)	Wilt u aangeven welke vrijwilligersorganisaties dit treft en om hoeveel subsidie dit per organisatie gaat?	<u>Financiële Hulpverlening:</u> Schuldhulpmaatje Formulierenhulp Thuisadministratie OverRood Samen vertegenwoordigen deze partijen een ombuigingsbedrag van €80.000.
43.	P12 - Schuldhulpverlening: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor inwoners met schulden en inwoners die hulp nodig hebben bij het aanvragen van voorzieningen (27k in 2026 tot 80k in 2028)	Wilt u aangeven hoeveel mensen hier naar verwachting door worden getroffen?	Schuldhulpmaatje: in 2023 hebben 33 inwoners zich aangemeld bij Schuldhulpmaatje. Daarnaast liepen er nog 10 trajecten door uit het voorgaande jaar. Formulierenhulp: in 2023 hebben 563 bezoekers gebruik gemaakt van de spreekuren van de Formulierenhulp. Thuisadministratie: in 2023 heeft Humanitas 75 inwoners ondersteund vanuit het project thuisadministratie, waarvan 41 nieuw gestart en 34 doorlopend vanuit het voorgaande jaar. OverRood: in 2023 heft OverRood ca. 30 inwoners begeleid. De gemeente heeft bijgedragen aan ca. 12 trajecten.
44.	P12 - Schuldhulpverlening: stopzetten sociale kredietverlening (25k)	Wilt u aangeven hoeveel mensen hier naar verwachting door worden getroffen?	Zie ook vraag 125 De sociale kredietverlening bestaat uit twee onderdelen: Saneringskredieten en Sociale leningen. Saneringskredieten: Een saneringskrediet wordt ingezet als manier om schulden te regelen. Je kunt het zien als een voorschot waarmee een schuld wordt afgelost. De inwoner heeft dan nog maar één schuldeiser. Geen SK's meer verstrekken, betekent dat schulden van inwoners alleen nog rechtstreeks met het eigen inkomen geregeld kunnen worden. Dat heeft impact op onze uitvoeringskosten, want dan volgen voor iedere inwoner die wordt geholpen, meerdere intensieve controles, en er is vaker budgetbeheer noodzakelijk. Ook op de inwoner heeft het impact,

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			die zal langer en meer onrust en onzekerheid ervaren, zal periodiek meer gegevens moeten inleveren en langer door financiële zorgen geremd worden in het verder oppakken van andere problemen in het leven. Het aanbieden van sk's is onderdeel van de basisdienstverlening, een landelijke afspraak tussen de VNG en het Rijk. De afspraken zijn geen wettelijke verplichting. Sociale lening: Een sociale lening is beschikbaar voor inwoners met een laag inkomen (tot 130% van het wettelijk minimum). Zij kunnen deze lening gebruiken wanneer zij door omstandigheden uitgaven moeten doen waarvoor zij niet hebben kunnen reserveren. De sociale lening is een schuld waarover de inwoner rente betaald. Per 31-12-2023 hadden 47 inwoners een actief saneringskrediet en 19 inwoners een sociale lening. Met de saneringskredieten is ca. €11.000 gemoeid, met de sociale leningen ca. €14.000.
45.	P14 - Onderwijs: versoberen onderwijsachterstand-middelen en stopzetten sociaal-medische indicatie vangnetregeling (78k in 2025 oplopend naar 327k in 2028)	Hoeveel kinderen/jongeren treft dit?	Minimaal 40 peuters per jaar maken gebruik van de peutersubsidie die onderdeel is van het onderwijsachterstandenbudget. De subsidie wordt afgebouwd. Hierdoor neemt kansenongelijkheid toe: nu kunnen alle peuters ongeacht of hun ouders werken naar de peuteropvang voor eenzelfde inkomensafhankelijke bijdrage om zich voor te bereiden op school (2 ochtenden in de week). Aangezien deze ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag zal het waarschijnlijk zijn dat deze kinderen zich niet voorbereiden op school. Daarnaast zal het inloopspreekuur in Velp en Dieren verdwijnen voor laaggeletterde ouders/volwassenen. Hier werden in 2023 meer dan 70 inwoners doorgeleid naar taalaanbod om basisvaardigheden te versterken.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Tot slot bereikten we met de vangnetregeling in 2023 68 kinderen van 0-12 jaar.
46.	P14 -Sport/sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden en seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, andere beheersvorm openluchtzwembad en sporthal de Hangmat (300k in 2025 oplopend naar 434k in 2028)	Aub aangeven: Bedrag per individueel voorstel	Verhogen tarieven zwembaden 180k in 2025 oplopend naar 190k in 2028 Verhogen tarieven seizoensverhuur 20k in 2025 naar 40k in 2028 Kunstgrasvelden 96k in 2025 Andere beheersvorm Openluchtbad 0 in 2025 naar 100k in 2028 Andere beheersvorm/invulling Sporthal De Hangmat 0 in 2025 naar 80k in 2028
47.	P14 - Preventief jeugdbeleid: stopzetten subsidies vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare jongeren (30k in 2025 oplopend naar 147k in 2028)	Welke vrijwilligersorganisaties zijn dit?	Budgetten preventieve jeugdhulp bestaan uit verschillende onderdelen om jeugd preventief en laagdrempelig te ondersteunen. Onderdelen zijn: scoutingverenigingen, Dierense speeltuin, bouwvakantiedorpen (Rhevak, Madierodam, Bouwburg Velp), jongerennetwerk, spelotheken Velp en Dieren, Humanitas homestart, gezinsgeneralisten, stimulering kansrijke start, Iriszorg preventie. Deze verenigingen maken onderdeel uit van de brede sociale basis in de gemeente Rheden.
48.	P16 - cultuur : versoberen onderdeel cultuur bij de Zoomerij, stopzetten subsidies Podiumvoorziening en stimuleringssubsidies (53 k in 2025 oplopend naar 250k in 2028	Hoe hoog is de subsidie voor cultuur bij de Zoomerij nu en hoeveel wordt versoberd (per jaar)? Hoe hoog zijn de subsidies voor de Podiumvoorzieningen? Elk graag apart benoemen. (per jaar)	1. De subsidie van de Zoomerij, onderdeel cultuur is nu € 428.750,- en het voorstel is om in 2026 50k te versoberen en v.a. 2027 150k structureel; 2. De podiumvoorziening bestaat in totaal uit 70k: Filmhuis Dieren (24,5k), Rhederart (21,5k) en amateurvoorstellingen (24k)

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		Om bedragen en om welke stimuleringssubsidies gaat het hier?	Stimuleringssubsidies (20,5k): budget om incidentele activiteiten mogelijk te maken als Burg. De Bruinprijs, aankoop beelden, festivals etc.
49.	P16 - cultuur : stopzetten subsidies Podiumvoorziening en in de tekst onder de opsomming staat o.a.	Op de website van de gemeente Rheden staat op de pagina Podiumvoorziening (https://www.rheden.nl/Ondernemers_en_verenigingen/Verenigingen/Podiumvoorziening): "*Met Filmhuis Dieren en RhederArt maken wij apart afspraken over het gebruik van een professioneel podium en het aantal voorstellingen.*" Deze instellingen vallen kennelijk niet onder de regeling voor de Podiumvoorziening en hebben eigen regelingen. - Hoeveel subsidie ontvangen deze activiteiten elk apart? - Wordt de subsidie voor deze instellingen versoberd (net als Zoomerij) of stopgezet (net als de Podiumvoorziening zelf)? Zo ja, met welke bedragen? - Ontvangen deze instellingen op een andere wijze ondersteuning van de gemeente? Zo ja welke en wat zijn daarvan de kosten?	Filmhuis Dieren en RhederArt vallen wel onder de Podiumvoorziening, zie antwoord vraag 44. Het voorstel dat voorligt is een stopzetten van de gehele podiumvoorziening. De organisaties die onder de podiumvoorziening vallen: Filmhuis Dieren en RhederArt ontvangen geen andere gemeentelijke ondersteuning.
50.	P16 - In de tekst onder de opsomming op pag 16 staat ook: "Bij structurele subsidies worden de bijdragen aan organisaties in drie jaar afgebouwd."	Zijn er nog andere structurele culturele activiteiten die niet binnen bovengenoemde vragen vallen? Is er een overzicht met subsidies die deze activiteiten elk ontvangen? En welke bedragen zijn met deze ombuigingen zijn gemoeid? Zij deze bedragen opgenomen in	Het ZOOM-festival valt onder de structurele subsidies (10k).

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
51.	P16 - cultuur : versoberen onderdeel cultuur bij de Zoomerij, stopzetten subsidies Podiumvoorziening en stimuleringssubsidies (53 k in 2025 oplopend naar 250k in 2028	Is er een subsidiebudget voor incidentele culturele activiteiten? Zo ja, hoog is dit budget en met welke bedrag wordt dit budget versoberd?	Zie vraag 44: stimuleringssubsidies (20,5k). Dit bedrag wordt geschrapt.
52.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: stopzetten van subsidies inwonersinitiatieven,	Aub aangeven: bedrag ombuiging bewonersinitiatieven (per jaar)	2025: € 65.435 2026: € 353.509 2027: € 996.886 2028: € 1.283.640
53.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: …., stopzetten subsidie aan alle dorpshuizen m.u.v. minder veerkrachtige wijken,	Graag opsomming van alle dorpshuizen (incl. locaties en subsidiebedrag) die hierdoor worden getroffen en ook overzicht van alle dorpshuizen die worden ontzien?	Voorstel getroffen dorps- en buurthuizen: Buurthuis "De Paperclip" in Velp: € 29.000 Buurthuis "De Elleboog" in Velp: € 54.069 Dorpshuis "'t Sprengenhus" in Laag-Soeren: € 52.000 Dorpshuis "Het Parkhuis" in de Steeg: € 20.000 Buurthuis "De Drieschaar" in Dieren: € 30.600 Dorpshuis "Nieuw Bergstein" in Ellecom: € 29.947 Dorpshuis "Spankeren" in Spankeren: € 15.472 De dorpshuizen die worden ontzien zijn: de Oase in Dieren, De Poort (Velp-Zuid) en dorpshuis in Rheden.
54.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: buurt- en belangenverenigingen,	Aub aangeven: bedrag ombuiging	66k
55.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: buurt- en jongerenwerk	Aub aangeven: bedrag ombuiging	Voor buurtverenigingen zie antwoord bij vraag 55. Het jongerennetwerk: 18.670,- euro
56.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: …., en afschaling	Aub aangeven: lijst vrijwilligersorganisaties + bedrag ombuiging	Redens Maal: € 5.550 Asvr Senioren: € 500 Pcob: € 2.500

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	vrijwilligersorganisaties met professionele ondersteuning,		KBO: € 1.800 Cosbo € 1.700 Wellcom Middag Ellecom € 700 Maxx ouderen Soos € 480 Stichting Vier het leven € 3.000 Stichting STOER: € 49.000 NIO: € 12.950 Inloophuis Velp Zuid 't Trefpunt: € 11.248 Italiaanse vereniging CRLI: € 2.400 Turkse gemeenschap Rheden: € 6.600 St. Soc. De Ulenpas: € 500 4Noppes: € 4.219 Verenging De Zonnebloem: € 650 Totaal: € 103.797 in 2028.
57.	P16 - Wmo sociale basis voorliggend: onafhankelijke clientondersteuning dementie	Aub aangeven: bedrag ombuiging	Vanaf 2026 200k structureel
58.	~~P16 - Bibliotheek: versoberen bibliotheek (70k).~~ ~~P17: We hebben er voor gekozen om in te zetten voor behoud van 2 bibliotheekvestigingen in plaats van forse afschaling van de bibliotheekfunctie~~	~~Er zijn nu drie bibliotheken in de gemeente Rheden. Welk bibliotheek gaat sluiten?~~	~~Antw: Rheden~~
59.	P17 - De integrale wijkaanpak continueren wij maar versoberen de bijdragen (100k ipv 200k).	Betekent dit ook een versobering voor wijkaanpak Stenfert? Zo ja met welk bedrag?	Het bedrag voor de wijkaanpak Stenfert wordt gehalveerd.
60.	P17 - We bezuinigen niet op de jaarlijkse ikbuurtmeecheques (100k).	Waarom hebt u hiervoor gekozen? Wat zijn de overwegingen?	Dit is een politieke overweging

<table>
<tr><th>Nr.</th><th>Verwijzing (A)</th><th>Vraag</th><th>Antwoord</th></tr>
<tr><td>61.</td><td>P21 – tekst “In het regeerakkoord is opgenomen dat specifieke uitkeringen ondergebracht gaan worden met een korting van 10%. Voor Rheden zou dit beteken dat er ongeveer een ton minder te besteden is aan uitvoeringskosten.”</td><td>Het bedrag van 100k zie ik niet terug in de tabel. Graag uitleg,</td><td>Dit klopt. We hebben het dit bedrag voor nu vooral als risico benoemen omdat de exacte effecten van het regeerakkoord nog niet duidelijk zijn</td></tr>
<tr><td>62.</td><td>P21 – tekst “Voor de duurzaamheidsagenda kunnen we niet langer geld uit eigen middelen blijven inzetten. Voor 2024 levert dit een besparing op van 279K en voor 2025 een besparing van 422K. “
en “Dit betekent dat de maximale incidentele besparing €350.000 per jaar zou bedragen voor twee jaar.”</td><td>Het bedrag van 422k zie ik niet terug in de tabel. Of bevat de tekst verkeerde jaartallen. Graag tabel aanpassen.</td><td>De tabel en de tekst zijn inderdaad niet eenduidig en leveren verwarring. Wij zullen deze richting de begroting aanpassen. De voorgestelde ombuiging is als volgt:
In 2024 is er geen wijziging
In 2025 gaat het om een ombuiging van 279.00.000 euro (0,28)
In 2026 gaat het om een ombuiging van 432.000 euro (0,43)
Gemiddeld gaat het over 2025 en 2026 om 711.000 (gemiddeld 355.000 per jaar). Dit is tekstueel afgerond op € 350.000.</td></tr>
<tr><td>63.</td><td>P21 – tekst
en “Dit betekent dat de maximale incidentele besparing €350.000 per jaar zou bedragen voor twee jaar.”</td><td>Het bedrag van 350k zie ik niet terug in de tabel. Waarom niet?</td><td>In de tabel staan de daadwerkelijk jaarbedragen voor 2025 en 2026. Deze komen gemiddeld genomen uit op 355k (zie ook vraag 64). Dit is tekstueel afgerond op € 350.000.</td></tr>
<tr><td>64.</td><td>P22- Leefomgeving – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling.</td><td>In de begroting staat voor het jaar 2025 een bedrag van € 2.477.000,- aan lasten
Checkvraag: klopt dit? Zo nee hoe hoog zijn de lasten voor dit thema in de jaren 2025-2028 dan wel?</td><td>De lasten voor dit thema zijn voor de gevraagde jaren in onderstaande tabel opgenomen. Hierin zijn de effecten van de kadernota 2025 nog niet verwerkt.<table><tr><th>2025</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th></tr><tr><td>2.466.706</td><td>2.084.463</td><td>2.084.463</td><td>2.084.463</td></tr></table></td></tr>
</table>

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
65.	P22- Leefomgeving – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling.	Hoeveel inzet (fte + financieel) vergt project Transformatie Haveland jaarlijks (2025-2028)?	De ontwikkeling van Haveland is op dit moment nog in een voorbereidende fase. We kunnen nu nog niet exact aangeven wat hiervan de inzet (fte en financiën) zullen zijn. Hiervoor willen we ook inzetten op kostenverhaal bij initiatiefnemers. Het gaat in de eerste fase o.a. om inzet van projectleider, adviseurs voor de verschillende inhoudelijk thema's. De initiële inzet dekken we via het budget van de woningbouwversnelling, en b.v. subsidies van de provincie. Momenteel is de inzet ongeveer 1 fte, maar dit zal oplopen naarmate het project vordert
66.	P22 - Leefomgeving – – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling : Omgevingswet en transitie periode naar integraal Omgevingsplanl	Kan de planning voor de implementatie van de omgevingswet en het omgevingsplan getemporiseerd worden? Wat is nu de planning van het integraal omgevingsplan? Welk bedragen zijn er in de jaren 2025-2028 nodig voor dit traject?	Elke gemeente heeft de wettelijke verplichting een omgevingsvisie hebben op 1-1-2027. Voor het omgevingsplan geldt dat deze verplichting vanaf 1 januari 2032 gaat gelden (artikel 22.5, lid 2 Omgevingswet). Wij 'plannen' de totstandkoming van het omgevingsplan per wijziging. Wij scrummen per wijziging en plannen wekelijks. We zitten in een ontwikkelfase en daarom is het heel lastig om een meerjarige planning te maken. Dit komt met name ook omdat er nog veel lastige (landelijke) vraagstukken zijn die nu nog niet beantwoord kunnen worden. Wij zien geen mogelijkheden om de planning te temporiseren richting deadline van 1/1/2032.
67.	P22 - Leefomgeving – – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling : Masterplan Veluwezoom	Hoeveel inzet (fte + financieel)) vergt project Masterplan Veluwezoom per jaar (2025-2028)?	Dit verschilt per fase in de uitvoering. We werken hierin nauw samen met de partners die hiervoor ook middelen en mensen inzetten. Vanuit de gemeente gaat het gemiddeld om de inzet van de projectleider civiel techniek (voor ca. 1 dag in de week) en een projectleider ruimtelijk ontwikkeling (ca. 1 dag in de week). En daarnaast inhoudelijke collega's op de diverse beleidsthema's. De inzet daarvan is sterk afhankelijk van de diverse fases.
68.	P22 - Leefomgeving – – Vernieuwing Omgevingsbeleid en Ruimtelijke Ontwikkeling : Masterplan Veluwezoom	Hebt u onderzoek gedaan naar de effecten (financieel en inhoudelijk) zijn van evt. temporisering van Masterplan Veluwezoom? (dekking gem. proj. Rheden € 2.285.000,-)	De uitvoering van het Masterplan Veluwezoom vindt voor een belangrijk deel plaats met subsidies van derden. Hier zitten uiterlijke termijnen aan gekoppeld. Het college wil deze externe financiering blijven inzetten. Het college kiest er voor het

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Masterplan onverkort uit te voeren en heeft hiernaar geen nader onderzoek gedaan.
69.	ASDf l;óyuitrew	Wat betekent het stopzetten van project Blijfwijk voor het jaar 2024, om welk bedragen gaat het in 2024 en (2) 2025?	De voorgestelde ombuiging gaat ervan uit dat het hele project Blijfwijken wordt stopgezet. Voor 2024 en 2025 was de 200.000 voldoende. De 100K voor 2024 is onderdeel van de besluitvorming van de jaarrekening 2024 in de Raad. Het effect hiervan is aan de voorkant moeilijk te bepalen. Duidelijk is dat er niet geïnvesteerd wordt in het opzetten van Blijfwijken via dit budget. De in de Woonzorgvisie (2023, p.8) opgenomen inzet van een gemeentelijke projectleider, om samen met inwoners, zorgorganisaties en woningcorporatie Vivare in deze wijken een woon- en zorgnetwerk te vormen om te zorgen dat senioren kunnen blijven wonen, kan daarmee vanuit de gemeente niet worden opgepakt.
70.	P26 – "We zien mogelijkheden om via de weg van reclamebelasting onze inkomsten verhogen. Wij verwachten het jaar 2025 nodig te hebben voor de voorbereiding hiervan."	In de tabel op p25 staat al wel een opbrengst van 100k in 2025 terwijl in de tekst op p26 staat dat 2025 een voorbereidingsjaar is. Is die 100k opbrengst in 2025 dan nog wel correct/reëel? Zo nee, aub tabel aanpassen.	Het najaar 2024 willen we benutten voor de voorbereidingen en houden vooralsnog vast aan ingangsdatum 1 januari 2025. Bij de begroting kunnen we beter inschatten of dit haalbaar is.
71.	P25 – tabel Economische ontwikkeling / P26 tekst: "Verder stellen wij voor de toeristenbelasting te verhogen zodat er structureel 100K meer binnenkomt."	Eerder dit jaar is een verhoging van de toeristenbelasting bij motie/amendement gedeeltelijk teruggedraaid. Wordt dit nu overruled? Is hierover overleg(d) met de toeristische sector?	Nee, het amendement wordt niet overruled. Hiermee wordt rekening gehouden bij het opstellen van de nieuwe toeristenbelastingverordening. Er is nog geen overleg geweest met de toeristische sector.
72.	P28 – Leefomgeving – Rozendaalse veld verkopen (pm)	Wilt u dit aub nader uitleggen (incl. de aanduiding "pm"?	Het college heeft ervoor gekozen deze mogelijke ombuiging niet mee te nemen in de ombuigingsvoorstellen en er is dus ook verder geen onderzoek naar gedaan.
73.	P29 – Leefomgeving – tabel "Inrichting beheer en openbare ruimte" Doorbelasten personeel op projecten 200K	Komt die 200K dan niet elders in de begroting bij een of ander project oppoppen zodat per saldo de ombuiging op 0 uitkomt?	Deze 200K wordt ten laste gelegd van de verschillende projecten in de openbare ruimte. Er valt 200k vrij vanuit loonsom ten behoeve van de algemene middelen. Daarentegen worden projecten extra belast en zullen deze kapitaalslasten naar ratio

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			worden doorbelast. Dit wordt inzichtelijk gemaakt in de nog op te stellen nota kapitaalgoederen, oplevering 2025
74.	P30 – Leefomgeving – tabel "Mobiliteit en Infra Invoeren parkeergeld P-garage Dieren(150 K)	Indien dit wordt ingevoerd: - Kan dit al in 2025? Dit moet toch ook voorbereid worden? - Is rekening gehouden met de kosten voor voorbereiding, inrichting en beheer? - Is gezien bovenstaande de verwachte opbrengst van 150k in 2025 wel reëel? Indien nodig aub tabel aanpassen	Het klopt dat bij een besluit van de raad om dit ombuigingsvoorstel daadwerkelijk te realiseren ook voorbereiding benodigd is. Wij verwachten met u dat dit inderdaad niet al in 2025 volledig gerealiseerd is. De investeringen nemen wij mee de hele businesscase. Wij zullen de tabel en saldo bij het opstellen van de begroting hierop aanpassen.
75.	P33 – Bestuur & Organisatie - Centralisatie KCC Burgerzaken van twee locaties naar één locatie.	Welke locatie vervalt? Waar bestaan de kosten van 10k voor deze locatie uit?	De locaties Velp en Dieren vervallen. Zie voor kosten antwoord op vraag 26.
76.	P33 – Bestuur & Organisatie - Centralisatie KCC Burgerzaken van twee locaties naar één locatie.	Nieuw gemeentehuis wordt eind 2024 betrokken. Blijft Burgerzaken Velp behouden (evt. op een andere locatie bijv. de Bibliotheek)?	Burgerzaken wordt vanaf eind 2024 centraal gehuisvest in De Steeg. Het tijdelijke servicecentrum in Velp (Overtuin 6 in Velp) en het servicecentrum in Dieren (Ericaplein 5a Dieren) worden gesloten. Dit is de meest efficiente manier op de diensten en producten van Burgerzaken aan te bieden.
77.	P34 - Regionale samenwerking met Arnhem, Renkum, Rozendaal en Doesburg?	Samenwerking Rozendaal: - Hebben de in de kadernota voorgestelde ombuigingen impact op de taken die door Rheden worden uitgevoerd voor Rozendaal? - Als ik het goed heb volgt Rozendaal de sociale regelingen van Rheden. Betekent dit dat Rozendaal nu de ombuigingen ook in Rozendaal door gaat voeren? Als de uitvoering incl. de processen gaan afwijken dienen de overeenkomsten met Rozendaal m.i. te worden aangepast, zowel inhoudelijk, processen als financieel. Klopt mijn	1. Ombuigingen kadernota zullen ook impact hebben op de taken die Rheden voor Rozendaal uitvoert; 2. Rozendaal volgt evt. aanpassingen in verordeningen, beleidsregels en beleidsplannen; 3. Nee, dit is geen automatisme. Wij voeren taken uit voor Rozendaal op het gebied van sociaal domein en verzorgen het beleid sociaal domein voor Rozendaal. Dat verandert niet. De aanpassingen leiden zeker niet tot extra kosten voor Rheden.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		aanname? oEn leidt het onderhandelen over aanpassingen tot extra kosten voor Rheden?	
78.	P34 – Regionale samenwerking met Arnhem, Renkum, Rozendaal en Doesburg?	Samenwerking Doesburg: - Hebben de in de kadernota voorgestelde ombuigingen impact op de samenwerking met Doesburg? Zo ja welke? En tegen welke kosten?	Dit kan effect hebben voor Doesburg. Nu voeren wij de Wet inburgering uit voor de gemeente Doesburg. Het effect van de ombuigingen kunnen wij voor Doesburg nu nog niet inschatten.
79.	P34– Regionale samenwerking met Arnhem, Renkum, Rozendaal en Doesburg?	Samenwerking Arnhem/Renkum: - Hebben de in de kadernota voorgestelde ombuigingen impact op de samenwerking met Renkum en Arnhem? Bijv. in de Connectie? Zo ja welke? En tegen welke kosten?	Waar we op taken met Arnhem en Renkum samenwerken zal dit ook hen raken. Voor de Connectie geldt dit ook, daarnaast zijn er kansen voor besparingen opgenomen die de diensten die we bij de Connectie afnemen direct raken. Deze zijn opgenomen binnen programma 3.
80.	P32 –Regionale samenwerking	Zijn er nog andere gevolgen voor de samenwerking met deze of andere gemeenten?	Veel omliggende gemeenten kampen met soortgelijke (financiële) begrotingsvraagstukken. Dit leidt niet alleen tot een heroverweging van de taakuitvoering maar zet tevens de bestuurskracht onder druk. Een groot aantal gemeenten kiest daarbij voor schaalvergroting door verregaande samenwerking met (buur-)gemeenten. Met als hoofddoel om de continuïteit en kwaliteit van de taakuitvoering, en daarmee de dienstverlening aan de inwoner, instellingen en bedrijven, te kunnen blijven garanderen.
81.	P32 –Regionale samenwerking en internationale betrekkingen	Welke kosten worden gemaakt voor internationale samenwerking en betrekkingen?	Het programma met de VNGI is kostenneutraal. De VNGI vergoedt de kosten.
82.	P38 – Bestuur & Organisatie – Externe inhuur kost 25,1 % van de loonsom.	Wat is de totale loonsom van de gemeente Rheden inclusief externe inhuur?	De loonsom bedraagt in totaal € 33.493K voor vaste en tijdelijke formatie.
83.	P38 – Bestuur & Organisatie – Externe inhuur kost 25,1 % van de loonsom.	Hoeveel fte externe inhuur betreft dit?	We rekenen niet in fte maar in bedragen die hiermee gemoeid zijn. Bij 25% komt dit grofweg uit op € 8.373K.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
84.	P36/P38– Bestuur & Organisatie – Herijking balans formatie en bezetting (0,72 M oplopend tot 1,15m) en Externe inhuur kost 25,1 % van de loonsom. Voorstel is om dit met 50% te reduceren.	In de toelichting Herijking balans formatie en bezetting staat het "reduceren van de (kosten van) externe inhuur met 50%" . De meest conservatieve berekeningen van die reductie komen ver boven de genoemde ombuigingsbedragen uit. Waarom is dit niet verwerkt in de Herijking balans formatie en bezetting of elders in d ombuigingen?	Een aanzienlijke inzet van inhuur levert een overschrijding van het personeelsbudget op, omdat inhuur duurder is dan vaste medewerkers. Het is niet zo dat het (personeels)budget omlaag kan alleen door minder in te huren.
85.	P38 – Bestuur & Organisatie – Reductie van de urencapaciteit aan wethouders vanaf 2026.	Is dit een grap? Hoe realistisch is dit voorstel?	Het is een optie, daarom is het opgeschreven. Zoals tijdens de raadsbehandeling aangegeven is dit mogelijk niet realistisch. Kostenreductie zou 140k zijn.
86.	P38 – Bestuur & Organisatie – Licentie werkplekapp opzeggen?	Leidt zijn de effecten van het opzeggen van deze app op de flexibiliteit, efficiëntie en effectiviteit en daarmee de kosten van het werk?	De verwachting is dat dit niet direct invloed heeft op de flexibiliteit, efficiëntie en effectiviteit en daarmee de kosten van het werk. Met andere woorden de kosten van de werkplekapp wegen niet op tegenover de baten.
87.	P38 – Bestuur & Organisatie – Beperken van het aantal steunraadsleden	Wat zijn de jaarlijkse kosten op dit moment?	De jaarlijkse kosten voor bestuur bedragen de komende jaren 2.580.000. Deze bestaan uit de kosten voor Raad, College en griffie. Per (steun)raadslid zijn de vergoedingen ongeveer 12,5k per jaar (euro 1.503,12 per maand).
88.	P39 – Bestuur & Organisatie – Vervallen dotatie algemene reserve	Vindt u met het doorvoeren van deze ombuiging het acceptabel dat weerstandsvermogen en solvabiliteitsratio verder worden aangetast en onder kritische grens dreigen uit te komen?	We achten het in de huidige situatie niet mogelijk om vast te houden aan de ambitie om de algemene reserve elk jaar met € 1 miljoen te versterken. Met een positief saldo van € 0,27 miljoen is de groei van ons weerstandsvermogen en de verbetering van de solvabiliteitsratio minder dan beoogd, maar nog steeds een verbetering. De storting passen we weer toe m.i.v. 2026. In de jaren 2026 t/m 2028 is in de gepresenteerde meerjarensaldi een jaarlijkse storting van € 1 mln aan de algemene reserve verwerkt.
89.	P41 – Uitgangspunten en kaders – aanbeveling 3	Betekent dit dat de raad niet meer geïnformeerd wordt over de inzet (ook financieel) voor bestaande doelen (going concern)?	Nee, de doelen blijven betrekking hebben op wat we altijd al doen ("going concern") en wat de additioneel gaan doen ("groing concern").

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
90.	P45 – Reserves en voorzieningen - "Nota herziening Reserves sen Voorzieningen"	Wat is de reden dat de "Nota herziening Reserves en Voorzieningen" opnieuw wordt uitgesteld?	We zijn hier niet aan toegekomen vanwege prioriteit op de kadernota 2025 en de jaarstukken 2023. We zijn dit jaar eerder met de kadernota gestart en hebben hierbij meer afstemming met de raadsleden. Deze meer gezamenlijke aanpak vraagt meer capaciteit die daardoor minder beschikbaar is voor andere werkzaamheden.

Naam: VVD (deel 2)
Datum van indienen vragen: 14 juni (11.30 uur)

Nr.	**Verwijzing (A)**	**Vraag**	**Antwoord**
91.	Algemeen	In de kadernota worden een groot aantal ombuigingen voorgesteld met de daarbij behorende (ingeschatte?) financiële consequentie. Tijdens het technisch vragen uurtje werd duidelijk dat de gepresenteerde getallen niet duidelijk te onderbouwen zijn. Kunt U aangeven welke grondslag ligt onder de gepresenteerde bedragen? (Feiten of aannames?)	De mate waarin een ombuiging in deze fase te onderbouwen is hangt af van het onderwerp. Een aantal ombuigingsvoorstellen zijn in deze fase al heel tastbaar en concreet, voor anderen is het nodig om de voorstellen meer concreter uit te werken. Deze nadere uitwerking leest u terug in de programmabegroting 2025-2028. Zie ook het raadsvoorstel onder "5. Wat gaan wij ervoor doen?". De richting die u met de kadernota meegeeft is waardevol, want het nader uitwerken van ombuigingen vraagt tijd en capaciteit. Het heeft pas waarde om een ombuiging nader uit te werken, als u deze ook overweegt.
92.	Algemeen	In de kadernota worden voorstellen gedaan per programma. In de overzichten is niet duidelijk wat de relatie met het taakveld is. Is het mogelijk om dit (in het kader van de duidelijkheid) alsnog uit te laten voeren? Dit is in lijn met de aanbevelingen van de RKC omtrent leesbaarheid van de P&C documenten.	De kadernota is bedoeld om op (strategische) hoofdlijnen richting op te halen. In de programmabegroting 2025 zal aan de hand van de richting die u middels de kadernota 2025 geeft een nadere uitwerking volgen. Deze nadere uitwerking biedt het gevraagde inzicht.
93.	Algemeen	Een groot aantal voorstellen raken de inzet van de vrijwilligersorganisatie. Kunt U overzicht geven van	Zie antwoord vraag 140. Het is niet mogelijk om per subsidie een ingeschat effect te geven.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		de huidige subsidies en daarin aangeven wat de ingeschatte effecten zijn als de genoemde voorstellen door de raad worden geaccordeerd?	De impact van de ombuigingsvoorstellen is wel aan te geven per thema. Deze staan beschreven in een document dat het college dient vrij te geven voor behandeling.
94.	Pagina 7 'Het is daarbij belangrijk dat we, naast aanpassing van de doelstellingen..'	Graag overzicht bieden van welke doelstellingen (vanuit vorige programma begroting) worden bijgesteld (en op welke manier) en welke niet?	In deze kadernota hebben wij op hoofdlijnen aangegeven welke ombuigingsvoorstellen voorliggen. Een aantal ombuigingsvoorstellen zijn in deze fase al tastbaar en concreet, voor anderen is het nodig om de voorstellen meer concreter uit te werken. De nadere uitwerking werken wij uit in de programmabegroting 2025-2028. Zie ook ons antwoord op vraag 92.
95.	Programma samenleving	In het programma leefomgeving en bestuur & organisatie wordt in de financiële tabellen elke ombuiging en de baten daarvan apart benoemd. Dit is niet het geval bij het programma samenleving, kunt u alsnog een overzicht van de baten (2025 tot en met 2028) leveren van elke ombuiging (apart) uit het programma samenleving?	Ìn bijlage 2 is een overzicht van de ombuigingen opgenomen welke aansluit op de beschreven ombuigingen binnen programma Samenleving.
96.	Programma samenleving	In het rapport van Twynstra en Gudde is aangegeven dat er een keuze is om wel of niet politiek-bestuurlijk expliciet te gaan sturen op de financiële beheersbaarheid van het sociaal domein. Is het college voornemens hierop te gaan sturen en zo ja hoe?	Met het Koersdocument sociaal domein zijn de kaders gesteld voor de komende jaren. 1 van de ambities uit het koersdocument is Gespecialiseerde hulp is beschikbaar voor inwoners in de meest kwetsbare situaties. Door nog nadrukkelijker te sturen op instroom, doorstroom en uitstroom bij Wmo maatwerk en Jeugdzorg houden we de zorg toegankelijk voor degenen die dit echt nodig hebben en sturen we op de financiele beheersbaarheid van het sociaal domein. Via het implementatieplan Hervormingsagenda sociaal domein stuurt het college gericht op deze beweging.
97.	Programma samenleving	In het rapport van Berenschot worden verschillende besparingsmaatregelen benoemd. Kunt u per voorgestelde maatregel uit deze rapportage aangeven of en hoe deze verwerkt is in deze kadernota?	Zie antwoord op vraag 116.
98.	Pagina 12; Samenleving – Thema	Een van de wettelijke taken vanuit de participatiewet is het begeleiden van inwoners naar werk. Wordt dit	1. Reintegratie is een wettelijke taak. De intensiteit is een bespreekpunt. We brengen met deze voorstellen

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	Financiële bestaanszekerheid: Voorstellen voor ombuigingen rondom de participatiewet en activerend werk.	met de voorstellen van de kadernota teruggebracht naar het wettelijk minimum en zo ja wat is het wettelijk minimum? Kunt u aangeven wat de, beleidsmatige en financiële effecten zijn van deze taak terugbrengen naar het wettelijk minimum. Is deze maatregel mogelijk binnen het vigerend beleid van de gemeente Rheden?	werk&reintegratie terug naar het wettelijk minimum. We versoberen het instrumentarium tot het minimum. 2. Zie voor impact, antwoord op vraag 41. 3. Nee, er zullen aanpassingen in de verordening en de beleidsregels moeten worden doorgevoerd.
99.	Pagina 12; Samenleving - Thema Financiële bestaanszekerheid: Voorstellen voor ombuigingen rondom de participatiewet.	Een van de wettelijke taken vanuit de participatiewet is de re-integratie van inwoners die moeilijk aan werk komen. In de kadernota wordt hier verder niets over geschreven. Voert de gemeente deze taak momenteel uit op het wettelijk minimum? Zo niet, kunt u aangeven wat de financiële en beleidsmatige effecten zijn van deze taak terugbrengen naar het wettelijk minimum.	1. Wij voeren nu niet uit op het wettelijk minimum maar wel binnen de financiele kaders. De beoogde/gewenste effect op het gebied van reintegratie wordt in de uitvoering van de Wet sterk minder. Door het schrappen/versoberen van instrumenten blijven inwoners langer in de uitkering zitten en/of hebben minder kansen om zich binnen hun mogelijkheden te ontwikkelen en mee te doen. 2. Op de langere termijn is de verwachting dat de kosten van deze doelgroep zullen stijgen op het gebied van Wmo en inkomen. Hiernaast is er een toename van het bestand te verwachten omdat inwoners wel in- maar niet uitstromen.
100.	Pagina 15; Samenleving - Thema: Sociale basis. Voorstellen ombuigingen rondom de sociale basis.	In de tabel op deze pagina staan bij de Verlaging ombuigingen sociale basis bedragen die steeds negatiever uitkomen genoteerd. Kunt u uitleggen hoe dit deel uit deze tabel gelezen moet worden?	De negatieve bedragen zijn de tarieven van de zorgaanbieders die negatief effect hebben. Hiernaast zijn er investeringen die gepleegd moeten worden om tot een ombuiging te kunnen komen.
101.	Pagina 16; Samenleving - Thema: Sociale basis ombuigingen	Kunt u een overzicht aanleveren welke organisaties geraakt worden door het stopzetten van subsidies en welke niet? (Pagina 14 uit Berenschot rapport)	Organisaties die geraakt worden: Redens Maal, Asvr Senioren, Pcob, KBO, Cosbo, Wellcom Middag Ellecom, Maxx ouderen Soos, St. Vier het leven, St. STOER, NIO, Italiaanse vereniging CRLI, Turkse gemeenschap Rheden, St. Soc. De Ulenpas, 4Noppes, Vereniging De Zonnebloem, buurt- en belangenverenigingen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Inloophuis 't Trefpunt, Buurthuis De Paperclip, Buurthuis De Elleboog, Dorpshuis 't Pakhuis, Dorpshuis Nieuw Bergstein, Buurthuis De Drieschaar, Dorpshuis Spankeren, Dorpshuis Laag-Soeren. Organisaties die niet geraakt worden: MVT, PlusBus, Telefooncirkels, Ons Raadhuis, Inloophuis Dieren, dorpshuis De Oase, dorpshuis Willem De Zwijger, dorpshuis De Poort.
102.	Pagina 25; Leefomgeving - Thema Economische ontwikkeling: Economie, circulaire economie, recreatie en toerisme.	Eén van de ombuigingsvoorstellen is het invoeren van een reclamebelasting. Heeft u een inschatting van de effecten voor lokale ondernemers en organisaties hiervan en kunt u meer toelichting geven over hoe u de BedrijfsInvesteringsZone gaat ontzien?	Gezien de hoogte van de reclamebelasting schatten wij in dat de effecten beperkt blijven. De BIZ blijven gevrijwaard van de reclamebelasting. Wij hebben op dit moment gerekend met een bijdrage van € 500 tot € 700 per WOZ-object.
103.	Pagina 27; Leefomgeving - Thema omgevingskwaliteit: Biodiversiteit, erfgoed en landschap ombuigingsvoorstel.	Bij de ombuiging rondom het budget voor Biodiversiteit, Erfgoed en Landschap staat aangegeven dat er €150.000 van het vrij besteedbaar budget beschikbaar blijft. Welke activiteiten blijft de gemeente doen en welke niet? Wat is het effect als dit budget verder wordt teruggebracht richting het wettelijk minimum?	Als het budget verder teruggebracht wordt tot het wettelijk minimum vervallen alle subsidie, worden er geen initiatieven meer ondersteund, zijn er geen koppelkansen meer en wordt het lastiger om externe financiering binnen te halen (vliegwiel). B.v. de erfgoedcommissie blijft dan instant. Een ander voorbeeld is het werken aan een Soortmanagementplan, wat bijdraagt aan het realiseren van doelstellingen op het gebied van energietransitie en woningbouw.
104.	Pagina 28; Leefomgeving - Thema inrichting en beheer openbare ruimte.	Zijn er mogelijkheden om afschrijvingstermijn van investeringen in de openbare ruimte (bijv. riool en speeltuinen) te verlengen en kunt u een inschatting van financiële baten hiervan geven?	In het recente verleden hebben we de afschrijftermijnen van de verschillende kapitaalgoederen vastgesteld en opgenomen in de financiële verordening 2024. Het college ziet geen ruimte om de afschrijvingstermijnen verder te veranderen. In de – nog op te stellen – nota Kapitaalgoederen (verwacht 2025) komen we hierop terug.
105.	Pagina 28; Leefomgeving - Thema inrichting en beheer openbare ruimte: Voor welke besparingen is niet	Kunt u aangeven wat de overweging is dit budget niet (deels) te schrappen?	Dit is een politieke overweging geweest. We blijven inzetten op regionale samenwerking om zo onze toegang tot extern geld en onze mogelijkheden om (inhoudelijk) te sturen op onze buitenruimte en oplossingen van grote opgaven in het buitengebied te behouden. De beperkte resterende middelen willen we inzetten als vliegwiel hiervoor.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	gekozen. Budget Landschap.		
106.	Pagina 28; Leefomgeving – Thema inrichting en beheer openbare ruimte: Voor welke besparingen is niet gekozen.	Wat zijn de jaarlijkse onderhoudskosten van het Rozendaalse veld?	Exclusief personeelslasten zijn de jaarlijkse ongeveer 100K. De gemeente neemt hiervan 30K voor haar rekening de overige kosten worden gedekt uit subsidies
107.	Pagina 29; Leefomgeving - Thema inrichting en beheer openbare ruimte: Autonome ontwikkelingen.	Zijn de autonome kosten voor de indexering bestek maaien van de gazons en indexering nieuw bestek vegen en onkruidbestrijding verharding wegen te verlagen door wijzigingen van beleid?	Wij zien als basisvoorziening voor groen en wegen CROW* kwaliteitsniveau B. Voor het onderhoud van groen zitten we op dit basisniveau CROW kwaliteitsniveau B. Voor onderhoud wegen zitten we inmiddels op het laagste wettelijk toegestane niveau CROW C. Wij zien geen ruimte voor aanpassing van dit beleid omdat nog lagere onderhoudsnormen lijden tot kapitaalsvernietiging * De naam CROW is oorspronkelijk een afkorting van Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. Die naam dekte de lading niet meer toen de organisatie steeds meer een kennisplatform werd. Daarom is CROW niet langer een afkorting, maar een eigennaam.
108.	Pagina 30; Leefomgeving - thema mobiliteit en infra. Voorstellen voor ombuigingen: Invoeren betaald parkeren parkeergarage Dieren.	Kunt u de opbrengsten van €150.000 voor het invoeren hiervan onderbouwen? Zijn hierbij implementatie en handhavingskosten meegenomen? Kunt U aangeven wat de effecten op korte en lange termijn zijn voor zowel de directe omgeving (parkeeroverlast) en het gebruik van de OV voorzieningen bij betaald parkeren voor de reizigers van buiten de gemeente Rheden?	Als dit voorstel in de kadernota wordt aangenomen zullen wij een onderzoek starten naar de mogelijkheden en onmogelijkheden voor de invoering van betaald parkeren in de parkeergarage in Dieren. De opgenomen opbrengst is nu indicatief. Wij zullen de door u genoemde punten in dit onderzoek meenemen
109.	Pagina 35; bestuur & organisatie – thema vastgoedportefeuille:	Is het mogelijk een versnelling aan te brengen in de verkoop van vastgoed zodat vanaf 2025 hier al opbrengsten voor zijn? Kunt u een overzicht geven	Eerder als mogelijk; niet alle vastgoed is direct verkoopklaar (in verhuur etc). We kijken ook naar waar maatschappelijk inzet van

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	Ombuigingen opbrengsten verkoop vastgoed en structureel verlaging beheerkosten vastgoed.	van de beheer- en onderhoudskosten van verschillende vastgoed locaties? Wanneer is de nieuwe beleidsnota vastgoed voorzien ?	vastgoed verstandig en alternatief aanwendbaar is (versnelling woning bouw en opvang asielzoekers) Nee niet per pand nu beschikbaar. We werken nu met het Rhedens Vastgoedkader, nieuw kader wordt gepland.
110.	Pagina 37&38; bestuur & organisatie – thema Algemene dekkingsmiddelen en overhead: Ombuiging verhogen OZB met 20% tot Gelders gemiddelde.	Kunt u inzicht geven in mogelijke neveneffecten door het in één keer verhogen van de OZB met 20% (Bijvoorbeeld voor woningbouw corporaties)? Hoeveel extra zullen huishoudens gemiddeld per jaar moeten betalen door de verhoging van de OZB? Kunt U meteen aangeven wat de effecten zijn van de totale lastendruk voor de inwoners?	Het bedrag van de OZB-aanslag is afhankelijk van de WOZ-waarde en is per huishouden verschillend. Het voorstel betekent dat de lastendruk vwb OZB groeit naar het Gelderse gemiddelde. De bedragen kunt u terugvinden in de Jaarrekening 2023, pagina 75. Het huidige niveau OZB in Rheden is 229 euro per persoon, het Gelderse gemiddelde is 289 euro.
111.	Algemeen	In het huidige voorstel zijn de personele consequenties van de ombuigingen niet beschreven. Is het correct bij verdere uitwerking van de voorstellen, de personele consequenties worden voorgelegd aan de raad ter besluitvorming?	Dat klopt. Voor de ombuigingen die door de raad worden overgenomen zal ook de impact voor de personele capaciteit nader worden uitgewerkt. Op pagina 36 is hiervoor in algemene zin ”herijking balans formatie en bezetting” wel een financiële ombuiging opgenomen. Deze is nog niet gekoppeld aan de inhoudelijke keuzes.

Naam: Groenlinks (deel 2)
Datum van indienen vragen: 14 juni ’24

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
112.	p. 5: Inleiding en samenvatting	In 2023 hebben we ook de kracht van onze samenleving gezien. Inwoners, onderwijsinstellingen en ondernemers hebben 2023 gemaakt tot een onvergetelijk jaar. Is 450 jaar Rheden geëvalueerd? Zo ja, kunt u de evaluatie toezenden aan de raad? Zo nee, wanneer kunnen we deze verwachten?	Deze zomerperiode wordt Rheden 450! jaar geëvalueerd. Een memo daarover zal in de maand september beschikbaar komen en aan het College worden voorgelegd.
113.	p. 6: Inleiding en samenvatting	Op pagina 6 staan in een figuur 'people', 'planet' en 'profit'. In het coalitieakkoord wordt gesproken over 'people, planet, purpose, prosperity'. Waarom kiest het college nu voor de term 'profit' in plaats van 'prosperity'?	De gedachte is dezelfde. In de communicatie over duurzame ontwikkeling van onze samenleving worden beide indelingen gehanteerd. De driedeling paste beter bij de drie programma's: profit kan mogelijk beter vervangen worden door purpose en prosperity. Terecht punt.
114. De driedeling pastte beter bij de drie programma's	p. 7: Inleiding en samenvatting	Op pagina 7 staat: *we blijven inzetten op behoud van onze biodiversiteit en nemen klimaatmaatregelen waar nodig*. Het coalitieakoord en het collegeprogramma gaan echter uit van het 'herstellen en versterken' of 'in stand houden en versterken' van de biodiversiteit. Betekent dit dat u dit doel naar beneden bijstelt?	Ons college stelt deze doelen niet naar beneden bij. Wel zoekt het college naar nieuwe wegen en mogelijk een ander tempo (langer), om deze doelen te realiseren.
115.	Samenleving	Tijdens het technisch vragenuur werd aangegeven dat de maatregelen van Berenschot zijn verwerkt. Kunt u per maatregel van Berenschot aangegeven hoe dit is verwerkt en wat de financiële effecten daarvan zijn? (zowel de vijf hoofdmaatregelen als de alternatieve maatregelen)	Maatregel 1: maak capaciteit vrij voor casemanagement Deze maatregel is verwerkt in het onderdeel Wmo maatwerk: sturen op instroom, doorstroom en uitstroom (37k in 2025 oplopend naar 1,1 mio in 2028 Maatregel 2: herbeoordeling van 60 complexe clienten Deze maatregel is verwerkt in het voorstel Wmo maatwerk: instroom, doorstroom en uitstroom en in het voorstel jeugdwet: lokale en regionale jeugdbegeleiding (de financiele effecten ziet u op pag. 14 en pagina 16 van de kadernota. Maatregel 3: alternatief hulpaanbod voor tien complexe gezinnen/situaties

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Deze maatregel is verwerkt in de Doorbraakmethode die al wordt ingezet door de gemeente. Maatregel 4: Passende toewijzing naar (waar mogelijk) lichtere vormen van ondersteuning (jeugdzorg) Deze maatregel is verwerkt in net voorstel Jeugdwet: lokale en regionale jeugdbegeleiding. Ook wordt dit onderdeel verwerkt bij de uitvoering van de Hervormingsagenda. Dit onderdeel staat wel onder druk indien er veel voorliggende voorzieningen niet meer ondersteund worden. Hiermee staat het normaliseren onder druk. Maatregel 5: voorkomen en verkorten van residentiele zorg Deze maatregel is verwerkt in het voorstel Jeugdwet: lokale en regionale jeugdbegeleiding en bij de uitvoering van de Hervormingsagenda. Alternatieve maatregelen 1. Ophaalactie Wmo-middelen 2. Meer re-integratie in eigen beheer uitvoeren en minder uitbesteden (dit is mede afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden op de ombuigingsvoorstellen) 3. Inzet toezichthouder (hier wordt regionaal over afgestemd) 4. Gerichter contracteren (lokaal aanbesteden/contracteren staat onder druk omdat de Hervormingsagenda voorschrijft om regionaal aan te besteden en niet meer zoals in Rheden een lokale jeugd lumpsum te hanteren) 5. Gerichtere doelen koppelen aan uitbestede taken(hier wordt al op geacteerd door o.a. onze gemeentelijke schuldhulpverlening en onze re-integratie activiteiten)

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			6. Loonkostensubsidies inzetten voor alle doelgroepen met een lagere loonwaarde (met de huidige ombuigingsvoorstellen op het gebied van re-integratie, zal begeleiding van een aantal doelgroepen versoberd worden) De voorgestelde alternatieve maatregelen worden nader onderzocht op haalbaarheid en effect.
116.	p. 10 Samenleving	Tijdens het technisch vragenuur werd aangegeven dat we teruggaan naar het wettelijk minimum van de sociale basis. Wat is het wettelijk minimum van de sociale basis?	Er is in beeld gebracht wat wij als gemeente wettelijke en niet-wettelijk verplicht zijn. Subsidies aan inwonersinitiatieven zijn niet wettelijk verplicht zoals bijv. Wmo maatwerk en jeugdzorg of het verstrekken van uitkeringen. De meeste niet-wettelijke taken worden geschrapt en er blijft dus niet veel over aan ondersteuning van activiteiten en organisaties in de sociale basis. Wat wel overeind blijft zijn minimaal 3 dorpshuizen in de niet-veerkrachtige wijken en zogenaamde tussenvoorzieningen als het Raadhuis Velp en Inloophuis Dieren als ook de wettelijke minimale basisopdracht aan het MvT en het vrijwilligerssteunpunt (vanuit de wettelijke verplichting) om inwoners in staat te stellen hun taken als mantelzorger of vrijwilliger uit te voeren.
117.	p.12-14	Kunt u voor de aangegeven bezuiniging *stopzetten van ondersteuning aan vrijwilligersorganisaties*, aangeven om welke specifieke organisaties dit gaat en om welke bedragen per organisatie (de vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor de minima, voor inwoners met schulden en inwoners die hulp nodig hebben bij het aanvragen van voorzieningen en die zich inzetten voor kwetsbare jongeren)?	<u>Minima:</u> Voedselbank Arnhem e.o. €14.700 Stichting Urgente Noden, €18.000 Stichting Strak, €3.000 Stichting Leergeld, €148.850 Jeugdfonds Sport en Cultuur, €15.000 Samenwerkende Diaconieën, €900 <u>Financiële Hulpverlening:</u> Schuldhulpmaatje

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Formulierenhulp Thuisadministratie OverRood Samen vertegenwoordigen deze partijen een ombuigingsbedrag van €80.000. <u>Jongeren:</u> Scoutingverenigingen € 14.975,- Dierense speeltuin € 8.000,- bouwvakantiedorpen (Rhevak, Madierodam, Bouwburg Velp) € 8.500,- jongerennetwerk € 18.670,- spelotheken Velp en Dieren € 10.500,- Humanitas homestart € 56.185,- Gezinsgeneralisten € 23.730,- Iriszorg preventie € 12.850 En diverse subsidies aan bijv. Verzuimcoaches, verwijsindex jeugd, Vitesse united, cursussen en voorlichtingsavonden en jeugdzorg.
118.	Blz 12: verminderen van de individuele inkomenstoeslag 68k vanaf 2027	Hoe hoog wordt deze toeslag voor een individu vanaf 2027? Met andere woorden: hoeveel wordt bezuinigd op deze toeslag voor een individu?	De besparing op de individuele inkomenstoeslag is doorgerekend op twee parameters: de inkomensgrens en de referteperiode. Het bedrag dat een inwoner ontvangt blijft gelijk; er komen alleen minder inwoners in aanmerking voor de inkomenstoeslag. De inkomensgrens kan teruggebracht worden van 110% van de bijstandsnorm naar 100%. De besparing die dit oplevert is ingeschat op €55.500. De referteperiode (de periode waarover een inwoner een laag inkomen heeft) kan verleng worden van 3 naar 5 jaar. De besparing die dit oplevert is ingeschat op €22.500.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
119.	Blz 12: stopzetten van de gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima 326k tot 642k	Hoeveel besparing per onderdeel levert het stopzetten van het kindpakket en het schoolkostentegoed op?	Het Kindpakket wordt voor het grootste deel uitgevoerd door Stichting Leergeld. Het afbouwen en stopzetten van de subsidie vanaf 2025 (in drie jaar) zal in 2028 €148.850 opleveren. Over 2023 werd €30.892 aan schoolkostentegoed besteed. Dit bedrag kan bespaard worden bij het geheel stoppen met de regeling. Het schoolkostentegoed is gekoppeld aan de Gelrepas. Het terugbrengen van de inkomensnorm voor de Gelrepas naar 100% zal het aantal rechthebbende kinderen doen afnemen en daarmee ook de kosten voor het schoolkostentegoed doen afnemen. De hoogte van deze besparing kan op dit moment niet nader geduid worden. Het stopzetten van de gemeentelijke bijdrage aan de gemeentepolis levert een besparing op van €326.000. Het is evenwel mogelijk om de gemeentepolis (samenwerking met Menzis) te continueren, maar zonder de gemeentelijke bijdrage. Inwoners behouden de mogelijkheid om voor het aanvullende pakket (extra vergoedingen, eigen bijdrage Wmo, etc) te kiezen maar betalen daar dan wel een marktconforme premie voor.
120.	Blz 12: stopzetten van de gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima 326k tot 642k	Hoeveel inwoners/ouders maken gebruik van het kindpakket en het schoolkostentegoed?	Alle kinderen met een Gelrepas ontvangen ook een schoolkostentegoed. In 2023 waren dit 848 kinderen (peildatum: december ’23) In 2023 heeft Leergeld 695 geholpen met een of meer voorzieningen. Het ging daarbij om 345 gezinnen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
121.	Blz 12: bestand Gelrepas terug naar 100 % minimuminkomen 77k	Hoeveel van de huidige gebruikers verliezen hierdoor hun aanspraak op de Gelrepas?	Een globale inschatting is dat het om circa 950 pashouders zal gaan. O.a. inwoners met een AOW komen niet meer in aanmerking voor de pas.
122.	p. 12: bestand Gelrepas	Hoeveel de verhoging van de Gelrepas van 100% naar 110%?	Hier kan op dit moment geen schatting over gemaakt worden.
123.	p. 12: stopzetten niet-wettelijke taken vluchtelingenwerk	Wat zijn deze niet-wettelijke taken?	De niet-wettelijke taken van Vluchtelingenwerk: - Basisdienstverlening (inloopspreekuur) Maatschappelijk en juridisch spreekuur voor statushouders in de gemeente met een basisopenstelling van minimaal 1 dagdeel per week. Maar ook sociaal-juridische begeleiding voor ingewikkelde juridische procedures, zoals de asielprocedure, gezinshereniging en het verlengen of intrekken van vergunningen. - Taalcoaching Taalcoaching zorgt voor meer taalkennis, zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, contacten en het toepassen van de taal in de praktijk. - Realisatie huisvesting Verzorgen van het huisvestingsproces, inclusief de matching, in samenspraak met o.a. woningcorporaties. Op basis van het beschikbare aanbod aan woningen en statushouder die gekoppeld zijn aan de gemeente de juiste match maken tussen statushouder en woning. - Cursus Omgaan met geld Aanvullend op de financiële begeleiding binnen de maatschappelijke begeleiding, en het ontzorgen door gemeente, wordt deze groepscursus aangeboden om statushouders te ondersteunen om niet in financiële problemen te komen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
124.	Blz 12: stopzetten sociale kredietverlening 25k	Hoeveel inwoners in de gemeentelijke schuldhulpverlening hebben vanaf 2023 tot heden gebruik gemaakt van deze sociale kredietverlening?	De sociale kredietverlening bestaat uit twee onderdelen: Saneringskredieten en Sociale leningen. Saneringskredieten: Een saneringskrediet wordt ingezet als manier om schulden te regelen. Je kunt het zien als een voorschot waarmee een schuld wordt afgelost. De inwoner heeft dan nog maar één schuldeiser. Geen SK's meer verstrekken, betekent dat schulden van inwoners alleen nog rechtstreeks met het eigen inkomen geregeld kunnen worden. Dat heeft impact op onze uitvoeringskosten, want dan volgen voor iedere inwoner die wordt geholpen, meerdere intensieve controles, en er is vaker budgetbeheer noodzakelijk. Ook op de inwoner heeft het impact, die zal langer en meer onrust en onzekerheid ervaren, zal periodiek meer gegevens moeten inleveren en langer door financiële zorgen geremd worden in het verder oppakken van andere problemen in het leven. Het aanbieden van sk’s is onderdeel van de basisdienstverlening, een landelijke afspraak tussen de VNG en het Rijk. De afspraken zijn geen wettelijke verplichting. Sociale lening: Een sociale lening is beschikbaar voor inwoners met een laag inkomen (tot 130% van het wettelijk minimum). Zij kunnen deze lening gebruiken wanneer zij door omstandigheden uitgaven moeten doen waarvoor zij niet hebben kunnen reserveren. De sociale lening is een schuld waarover de inwoner rente betaald. Per 31-12-2023 hadden 47 inwoners een actief saneringskrediet en 19 inwoners een sociale lening.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Met de saneringskredieten is ca. €11.000 gemoeid, met de sociale leningen ca. €14.000.
125.	Blz 14: versoberen onderwijsachter-standsmiddelen en stoppen indicatie vangnet 78k tot 327k	Wat zijn onderwijsachterstandmiddelen en wie maken daar gebruik van? Wat is het indicatie vangnet en wie maken daar gebruik van?	De gemeentelijke onderwijsachterstanden zetten we in voor 3 onderwerpen: 1) gelijke onderwijskansen, 2) versterken aanpak laaggeletterdheid, en 3) extra dekking SMI. 1) Gelijke onderwijskansen: Alle peuters kunnen ongeacht de situatie van hun ouders 2 ochtenden tegen een inkomensafhankelijke bijdrage naar de peuteropvang. Als ouders werken krijgen ze kinderopvangtoeslag, anders een peutersubsidie. Daarmee versterken we ook de integratie: alle peuters ontmoeten elkaar op de peuteropvang en bereiden zich voor op de basisschool. We bereikten in 2023 43 unieke kinderen. Dit aantal is de afgelopen jaren gestegen. In het voorstel wordt de peutersubsidie stopgezet voor nieuwe kinderen en afgebouwd voor peuters die nu nog deelnemen via de regeling. Aangezien deze ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag zal het onwaarschijnlijk zijn dat zij gaan deelnemen aan peuteropvang, wat ongelijke kansen vergroot. Er zal ook geen voorliggende voorziening meer zijn voor peuters. 2) Aanpak laaggeletterdheid: met de voorgestelde ombuiging zal het Taalhuis- inloopspreekuur in Velp en Dieren verdwijnen voor laaggeletterde ouders/volwassenen. Hier werden in 2023 meer dan 70 inwoners laagdrempelig doorgeleid naar taalaanbod om basisvaardigheden te versterken. Daarnaast bekostigen we uit deze middelen ook de regionale kosten voor de aanpak laaggeletterdheid. Die zullen na afbouw alsnog op de begroting komen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			3) Sociaal medische Indicatie: We bereiken jaarlijks 68 kinderen van 0-12 jaar met een SMI. Zij kunnen tegen een inkomensafhankelijke bijdrage naar de kinderopvang als dat vanwege een sociale of medische situatie bij henzelf of bij hun ouders noodzakelijk is. Een SMI is een vangnetregeling voor de meest kwetsbare gezinnen. Het draagt bij aan ontlasting van de druk op de gezinssituatie, veiligheid in gezinnen en ontwikkeling van de kinderen. Hierdoor zijn gezinnen in beeld. Er is niets anders dan jeugdhulp als bijv. in een gezin ontlasting nodig is om uithuisplaatsing te voorkomen of wanneer ouders psychische klachten hebben. Alternatieven zijn duurder, zoals dagbehandeling of meer ambulante jeugdhulp. Een SMI werkt soms ook preventief. Door de SMI kan bij calamiteiten of terminale ziekte de andere ouder blijven werken. Hierdoor blijven inkomsten behouden. De ombuiging betekent intrekking van de verordening Kinderopvang en het stopzettten van de SMI-indicatie. De gemeente heeft geen wettelijke taak in de SMI, maar wel een taak. We zoeken juridisch uit of helemaal stopzetten mogelijk is. Het is ook mogelijk de voorwaarden aan te passen en de inzet te maximaliseren . Voor zowel de peutersubsidie als de SMI ontvangen gemeenten middelen in het gemeentefonds. Dat is ongeveer € 70.000 per regeling.
126.	Blz 14: stopzetten subsidie preventie gezondheid 58k	Wie ontvangen vanaf 2023 tot heden deze subsidie?	Slachtofferhulp 18k) en subsidies preventie gezondheid: AED, burgerhulpverlening en EHBO verenigingen (40k)

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
127.	Blz 15: ombuiging sociale basis collectief voorliggend 0,07 miljoen tot 1,28 miljoen	Welke collectief voorliggende voorzieningen worden hier bedoeld?	Door de gemeente gesubsidieerde vrij toegankelijke voorzieningen voor inwoners, zoals: bijna alle inwonersinitiatieven, Rhedens Maal, dorps- en buurthuizen, ouderenbonden, st. Vier het Leven, casemanagers geheugen, subsidieregeling Mijn Huis Mijn Toekomst, enz.
128.	16	Op pagina 16 geeft u aan subsidies gericht op inwonersinitiatieven en voor de dorpshuizen stop te willen zetten. Met uitzondering van minder veerkrachtige wijken. • Kunt u aangeven voor welke specifieke dorpshuizen u de subsidie wilt stopzetten en om welke bedragen per situatie het gaat ? Kunt u de criteria nader specificeren, specifieker dan de melding 'minder veerkrachtige wijken'	Buurthuis "De Paperclip" in Velp: € 29.000 Buurthuis "De Elleboog" in Velp: € 54.069 Dorpshuis "'t Sprengenhus" in Laag-Soeren: € 52.000 Dorpshuis "Het Parkhuis" in de Steeg: € 20.000 Buurthuis "De Drieschaar" in Dieren: € 30.600 Dorpshuis "Nieuw Bergstein" in Ellecom: € 29.947 Dorpshuis "Spankeren" in Spankeren: € 15.472 In de meeste buurten en wijken leven mensen prettig samen op een manier die hen past. Voor deze bewoners is de buurt een solide basis voor een prettig en waardevol leven. Er zijn ook wijken waar die positieve basis er niet (meer) is, omdat belemmeringen het prettig samenleven in de weg staan. Daarbij kan het onder andere gaan over armoede, gezondheidsproblemen, taalbarrieres, ervaren onveiligheid en overlast en meestal in combinatie. Wanneer er in een wijk veel bewoners minder zelfredzaam zijn is de samenredzaamheid ook lager. Dit leidt tot sociale leefbaarheidsproblemen. Dit zijn de wijken, met veelal hoog percentage sociale huurwoningen. In de gemeente Rheden zijn dit Dieren Stenfert, Rheden West en Velp Zuid.
129.	16: versoberen bibliotheek	Is ook gedacht aan het verhogen van de tarieven van de bibliotheek?	Dit is een keuze van de Zoomerij, niet van de gemeente.
130.	16: strenger toezicht op woningaanpassingen	Wat bedoelt u met strenger? Zal dit meer capaciteit kosten?	Wij houden ons aan het wettelijk minimale. Binnen de wet kunnen woningaanpassingen aangevraagd worden. Voorbeeld van strenger toezicht: Indien er in een gezin een woningaanpassing is doorgevoerd voor een kind met een fysieke beperking en de ouders gaan scheiden. Vervolgens

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			vragen de ouders dezelfde woningaanpassingen aan bij de gemeente in twee woningen. Wij willen dan bijvoorbeeld nog maar voor één woning de minimaal noodzakelijke aanpassingen aanbrengen en niet in de tweede woning van de andere ouder. Wij vragen van ouders om de eerste, aangepaste woning, als wisselwoning te gaan gebruiken. Dit kost niet meer capaciteit.
131.	16: De impact van de ombuigingsvoorstellen sociale basis	Welke ruimte is er in het contract met Incluzio om te besparen? En welke besparingen zal Incluzio doen?	De contractafspraken met Incluzio zijn gemaakt tot en met 2026. De opdracht die Incluzio heeft is het versterken en verbreden van de sociale basis. Een sterke en brede sociale basis kan veel vragen van inwoners opvangen zodat geïndiceerde hulp- en ondersteuning niet, minder of korter ingezet kan worden. De ombuigingen voor Incluzio zijn 300k in 2027 en 300k in 2028.
132.	17: We bezuinigen niet op de jaarlijkse ikbuurtmeecheques (100k)	Waarom bezuinigt u niet op de ikbuurtmeecheques?	Dit is een politieke afweging.
133.	22: Een subsidiepotje voor initiatieven van bewoners.	Wat is de hoogte van dit subsidiepotje? Hoe is deze verdeeld over de jaarschijven?	Hierbij is uitgegaan van een subsidiepotje van 35k per jaar voor de periode 2024 tot en met 2026 (dus totaal 105k voor de gehele periode)
134.	22	Wat zijn de kosten voor het klimaatfestival in 2025?	We ramen de kosten voor het duurzaamheidsfestival van 2025 op 50k.
135.	33: Centralisatie KCC Burgerzaken van twee locaties naar één locatie.	Momenteel zijn er twee locaties (Dieren en Velp), in 2025 zal het gemeentehuis weer geopend zijn. Dus zijn er dan drie. Welke vestigingen zullen gesloten worden? De besparing is €10.000. Wat zijn de huidige kosten per vestiging?	Locaties in Velp en Dieren zijn dan gesloten. De bedrijfsvoering van Burgerzaken is dan gecentraliseerd in het nieuwe gemeentehuis. Voor besparing Servicecentrum Dieren zie ook vraag 26. De kosten voor Servicecentrum Velp bedragen op jaarbasis tussen de 200.000 en 250.000 euro (huur, gas, licht, water, wifi, ICT, beveiliging, schoonmaak, koffie/thee, onderhoud machines, installaties, etc.)
136.	38: Op dit moment geeft Rheden 25,1%	Wanneer u de inhuur met 50% verlaagt zal dat op 12,5% uitkomen. Zijn er gemeentes	Dit hebben wij niet onderzocht.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	van haar loonsom uit aan externe inhuur.	met een inhuurpercentage van 12,5% of lager?	
137.	37: OZB	Kunt u een overzicht geven van de extra baten bij 5%, 10%, 15% en 20% extra OZB verhoging? Dus 5/10/15/20% boven het Gelders gemiddelde?	Dit leidt indicatief tot de volgende extra opbrengsten: Bij 5% boven Gelders gemiddelde: € 557K Bij 10% boven Gelders gemiddelde: € 1.114K Bij 15% boven Gelders gemiddelde: € 1.670K Bij 20% boven Gelders gemiddelde: € 2.227K
138.	38: Op dit moment geeft Rheden 25,1% van haar loonsom uit aan externe inhuur.	Wat zijn de functies waarop momenteel externe inhuur plaatsvindt? Kunt u (bijv. met percentages) aangeven wat de reden van externe inhuur is?	Dat is divers en kunnen wij niet uitdrukken in percentages. De externe inhuur is zowel toegepast voor bijvoorbeeld voor de uitvoering van specifieke programma's. Daarnaast is er inhuur wanneer er geen vast invulling aan vacatures gegeven kan worden. Ook vervanging bij langdurige ziekte is reden voor externe inhuur. Bij de laatstgenoemden betreft het dus diverse functies.
139.	Algemeen	Kunt u een compleet register opleveren van de subsidies die de gemeente verstrekt? Wanneer dit problemen met privacy oplevert, mag dit vertrouwelijk.	Er is niet één register van alle subsidies die de gemeente verstrekt.

Naam: PvdA
Datum van indienen vragen: 14 juni '24

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
140.	Blz. 3 innovatieve en	Hoe kunnen wij controleren dat de maatregelen daadwerkelijk 'innovatief en samenhangend' zijn? Wat houdt 'innovatief' in deze context in?	Innovatief en samenhangend kun je definiëren als dingen anders doen dan wat je gewend bent waarmee je verfrissend tegen problemen aankijkt zodat het leidt tot een andere manier om het doel te bereiken

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
	samenhangende' maatregelen		en het liefst met een minder beslag op je middelen. Vanzelfsprekend beschouw je die opzicht zelf, maar betrek je hiermee andere relevante processen.
141	Blz. 3 ombuiging op programmakosten, aanpassing organisatie is daarop volgend	Houdt dit in dat wanneer programma's stoppen/versoberd worden, per definitie ook ambtelijke capaciteit verdwijnt/niet meer wordt ingevuld?	Niet per definitie, wel zullen aanpassingen in programma's leiden tot andere werkwijzen of verminderende inzet. Met de begroting hopen wij u hier meer inzicht te geven.
142	Blz. 3 Omgevingsvisie	Omgevingsvisie is klaar in 2025. De koers omgevingsvisie die we onlangs vast hebben gesteld is weinig concreet en erg hoogover, en daarom lastig om 'willen' op te baseren. Hoe ziet het college dit voor zich als leidraad voor de bezuinigingsopgave?	De leidraad voor de bezuinigingsopgave is deze Kadernota. De koers omgevingsvisie is hiervoor een bouwsteen geweest
143	Blz. 6 Koers Omgevingsvisie	Deze is op 28 mei 2024 vastgesteld, niet 24 april 2024. Deze koers was niet financieel onderbouwd (in tegenstelling tot de concretere koers sociaal domein). Hoe kan de koers omgevingsvisie dan worden gezien als 'vastgestelde visie'?	De koers omgevingsvisie is in juni door uw raad vastgesteld. Deze koers geldt als bouwsteen voor de in 2025 vast te stellen omgevingsvisie. Deze zal ook financieel onderbouwd worden.
144	Blz. 7 De kansen in en de kracht van de regio beter benutten	Welke voorbeelden zijn hierbij te noemen, die nu nog niet (optimaal) worden benut?	*Een voorbeeld is het met andere gemeente in dienst nemen van schaars personeel zodat je als gemeenten zelf geen volledige contract kan aanbieden.*
145	Blz. 19/20 Vernieuwing omgevingsbeleid	De omgevingswet. We voeren veel uit, maar de toegezegde financiering uit het Rijk blijft (ver) achter toezegging was dat gemeenten budgetneutraal over konden van oude naar nieuwe wet. Welke zaken kan de gemeente hier laten zitten/afschalen om zo 'recht te doen' aan de achterblijvende financiering vanuit de Rijksoverheid?	Volgens ons kan er niet afgeschaald worden omdat alle instrumenten die nu uitgewerkt worden wettelijke verplichte instrumenten zijn.
146	Blz. 20 Duurzaamheids-agenda	Het stopzetten van de duurzaamheidsagenda heeft flinke gevolgen voor de betrokken en actief participerende inwoners. Schat het college in dat de actieve betrokken inwoners delen kunnen overnemen/blijven doen zonder	Wij zijn hierover nog met de betrokken inwoners in gesprek. Dit zullen wij de komende periode voortzetten . Hierbij kijken we welke onderdelen geïntegreerd kunnen worden met andere bestaande activiteiten.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		begeleiding van de gemeente, in een warme overdracht? En bij welke onderdelen is dat wel/niet het geval?	Wellicht zullen actieve inwoners bepaalde delen overnemen en wellicht dat een aantal zaken kunnen worden belegd bij andere inwonersinitiatieven. Maar een groot aantal activiteiten zullen ook geen doorgang kunnen vinden. Een warme overdracht is daarom slechts beperkt mogelijk en de faciliterende rol vanuit de gemeente zal beperkter zijn. Overigens zullen we ook in de komende jaren de samenwerking blijven zoeken met inwoners(initiatieven) omdat de weg naar een CO2 neutraal Rheden alleen haalbaar is in nauwe samenwerking met de samenleving.
147	Blz. 22 Voorstellingen voor ombuigingen	Het voorrang geven aan grote gebiedsontwikkelingen zoals Haveland, IJsseldistrict, Wijkaanpak Stenfert en Masterplan Welkom Veluwezoom kunnen wij volgen. Voor andere initiatieven stelt u voor om de rol van de gemeente te veranderen naar meer controlerend/toetsend. Hoe schat de gemeente de impact hiervan in, als bijvoorbeeld gekeken wordt naar de afgelopen 10 jaar, en plannen die in die 10 jaar onder deze voorwaarden dus niet van adequate begeleiding van de gemeente zouden zijn voorzien: welke plannen zouden dan niet gerealiseerd zijn geweest?	Dit is een "wat als" vraag over initiatieven die in het verleden hebben gespeeld. Het is niet mogelijk om de vraag te beantwoorden welke initiatieven geen doorgang zouden hebben gevonden als er geen gemeentelijke begeleiding op had gezeten. Wel is duidelijk dat de gemeentelijke inbreng bijdraagt aan het realiseren van maatschappelijke doelen. Zonder deze inbreng zouden deze meer onder druk komen te staan.
148	Blz. 23 kostendekkende leges	Begrijpelijke keuze. Hoeveel zullen de leges dan verhoogd worden, om daadwerkelijk kostendekkend te worden? Wij kunnen ons namelijk voorstellen dat vele ambtenaren een grotere of kleinere rol hebben bij bv een omgevingsvergunning. Wordt alle inzet dan doorberekend?	Momenteel wordt er onderzoek gedaan naar de kostendekkendheid van de leges. Zodra dit onderzoek is afgerond zullen wij de nieuwe legesverordening aan uw raad voorleggen. Op dat moment is ook duidelijk hoeveel de leges verhoogd zullen worden. Wij streven er naar dat alle ambtelijke inzet wordt door berekend. Maar ook b.v. de inzet van software (licenties).
149	Blz. 24 Wonen met zorg in de wijk	Zouden we dit kunnen zien als ondoordacht en niet integraal rijksbeleid om zorgkosten te drukken: ouderen wonen steeds langer met zorg, thuis. Hierdoor blijven veel woningen bewoond door relatief weinig mensen, waardoor	Je kan hier op verschillende manieren tegenaan kijken, ook op uw manier. Wij zien dit niet zozeer als ondoordacht en niet integraal rijksbeleid maar meer als een opgave voor overheden om de doorstroming op de huizenmarkt te verbeteren. Dit doet ons college door de uitvoering van de woonvisie en de woonzorgvisie

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		de druk op de volkshuisvesting oploopt, en de bouwopgave navenant hoog wordt?	
150	Blz. 10 wat is onze visie?	Hier wordt gesproken over 'korte en middenlange termijn'. Welke tijdsperioden hebben we het dan over?	Korte termijn = 2-4 jaar Middellange termijn = 4-10 jaar
151	Blz. 12 Doelgroep loonkostensubsidie	In hoeverre is nu te bepalen om hoeveel mensen dit zal gaan?	In 2023 gaat het om 146 inwoners in de doelgroep loonkostensubsidie.
152	Blz. 12 bewindvoering	De tarieven zijn in 2024 gestegen voor de onderdelen bewind, mentorschap en curatele. Welke van de regelingen voert de gemeente zelf uit en hoeveel inwoners staan onder bewind of curatele?	De gemeente voert bewind, mentorschap en curatele niet uit. De gemeente weet niet hoeveel inwoners er onder bewind of curatele staan. De rechter stelt deze vormen van ondersteuning in. De gemeente heeft een rol wanneer inwoners de kosten voor deze ondersteuning niet zelf kunnen dragen. In 2023 hebben ca. 500 inwoners gebruik gemaakt van bijzondere bijstand voor bewindvoeringskosten.
153	Blz. 12 voorstellen voor ombuigingen	Kunt u aangeven op welke manier (over hoeveel jaar) u de ondersteuning aan minima en schuldhulpverlening gaat terugdraaien? Dat doet u al bij enkele projecten// werkzaamheden, maar graag wat meer specificeren.	Voor zowel de minima als de financiële hulpverlening geldt dat het gaat om structurele subsidies. We starten in 2026 met het afbouwen van de subsidies. We zullen afbouwen in drie jaar. We verwachten dat de subsidiepartners direct bij het eerste jaar aangeven hun taken niet langer uit te kunnen voeren en te stoppen.
154	Blz. 12 voorstellen voor ombuigingen	Voor de Gelre pas voor jeugd en jongeren zijn samenwerkingsverbanden met o.a. stichting leergeld. Staat de samenwerking met deze stichting ook op het spel? Zelfde vraag voor schoolspullen tegoed, stichting leergeld Arnhem (aanvraag smartphone), jeugdfonds sport en cultuur?	Het Rhedens Kindpakket wordt voor een groot deel uitgevoerd door Stichting Leergeld. Als deze subsidie afgebouwd/beëindigd wordt, zullen de voorzieningen voor kinderen en jongeren wegvallen. Ook de uitvoeringskosten (per verstrekking en overhead mbt de organisatie) maken onderdeel uit van de subsidie. Het wegvallen ervan zal consequenties voor de organisatie van Leergeld. Ook de samenwerking met het Jeugdfonds Sport en Cultuur staat op het spel. Dit fonds werkt nu als 'vangnet' op de Gelrepas: kinderen die geen recht hebben op de Gelrepas op waarvoor de Gelrepas ontoereikend is (bijv zwemles) kunnen van het fonds gebruik maken. Als het recht op de Gelrepas wordt teruggebracht naar 100% van bijstandsnorm en er geen subsidierelatie meer is met het Jeugdfonds,

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			zullen veel kinderen sport en een zwemdiploma niet meer kunnen bekostigen. De Gelrepas wordt i.o.v. de gemeente door een marktpartij uitgevoerd. Aanpassingen in de toewijzingscriteria zullen in overleg met de uitvoerder vanaf 2026 doorgevoerd kunnen worden. Het schoolkostentegoed is direct gekoppeld aan de Gelrepas. Alle kinderen die recht hebben op de Gelrepas krijgen een tegoed voor sport, cultuur en recreatie en een (apart) tegoed voor schoolkosten/schoolspullen. Als de doelgroep t.b.v. de Gelrepas wordt teruggebracht naar 100% van de bijstandsnorm, hebben ook minder kinderen recht op de Gelrepas en krijgen daarmee zowel geen tegoed meer voor sport als voor schoolkosten.
155	Blz. 12 voorstellen voor ombuigingen	Als subsidies aan vrijwilligersorganisaties (o.a.Humanitas) worden stopgezet tbv schulhulpverlening, hoe gaat de gemeente Rheden de schuldhulpverlening dan organiseren?	De gemeente heeft een wettelijke taak om alle inwoners met financiële hulpvragen te ondersteunen. Met het stopzetten van de subsidies hebben inwoners geen laagdrempelige inloopmogelijkheid meer. Inwoners komen later in beeld met grotere problemen, die meer maatschappelijke kosten met zich meebrengen om op te lossen. Er zal meer inzet nodig zijn vanuit de gemeentelijke financiële hulpverlening. Dit vraagt uitbreiding van de capaciteit. De verwachte kosten worden geraamd op ca. €73.000. Er zal daarnaast meer inzet nodig zijn vanuit andere leefgebieden. Maatschappelijke kosten op het vlak van werk, inkomen, jeugdzorg en Wmo zullen toenemen.
156	Blz. 12 Impact ombuigings-voorstellen	Wat hier staat beschreven is een open deur. Dat de impact groot is bij inwoners waar de bestaanszekerheid onder druk staat, is logisch: de vraag is dan ook wat de effecten bij deze inwoners is? Hoeveel geld scheelt het hen ongeveer per maand? Welke mogelijkheden hebben zij niet meer?	Het is niet mogelijk aan te geven wat dit op het niveau van huishoudens betekent in hun portemonnee. Dit is sterk afhankelijk van de samenstelling van het huishouden, de hoogte van vaste lasten en andere (bijzondere) uitgaven. E.e.a. hangt daarnaast ook van de betreffende regeling.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Inwoners die bijvoorbeeld geen recht meer hebben op de Gelrepas, hebben daarmee geen budget (t.i. €200 pp per jaar voor een volwassene) meer voor sport, cultuur en recreatie. Een inwoner die geen recht meer heeft op de individuele inkomenstoeslag mist daarmee een jaarlijks extra bijdrage voor onvoorziene kosten (t.i. €478 per jaar voor een echtpaar). Met het eveneens bezuinigen op de fondsen (Stichting Urgente Noden) betekent dit dat inwoners vaker een beroep op de bijzondere bijstand zullen doen. Het stoppen met de gemeentepolis betekent dat inwoners een hogere eigen bijdrage voor bepaalde zorgkosten moeten betalen. En voor sommige kostenposten (bijv. de eigen bijdrage Wmo) geen vergoeding meer ontvangen vanuit de verzekering. Inwoners zullen daardoor vaker een beroep op de bijzondere bijstand doen.
157	Blz. 13 jeugdbescherming	Veilig thuis is een instelling die valt onder VGGM en is als zodanig al een onderdeel van het netwerk via de gemeenschappelijke regeling. Hoe gaat u de samenwerking met Veilig thuis versterken als die samenwerking er al is? De RvdK valt onder justitie en veiligheid. De jeugd instellingen zijn particuliere instellingen. Welke organisatie is verantwoordelijk voor het opzetten van een regionaal veiligheidsteam?	De samenwerking met Veilig Thuis wordt versterkt door de fysieke aanwezigheid van een Veilig Thuis medewerker in de lokale teams. Hierdoor zal de samenwerking intensiveren, wordt kennis gedeeld en worden rollen en verwachting beter op elkaar afgestemd. De grootste organisatorische verandering die volgt uit het toekomstscenario kind en gezinsbescherming is de totstandkoming van regionale veiligheidsteams (RVT's) onder decentrale aansturing. Het scenario is dat het RVT is gepositioneerd op regionaal niveau en opereert vanuit een nieuwe publiekrechtelijke regionale organisatie. Wie verantwoordelijk wordt voor het opzetten van regionale veiligheidsteams is nog niet bekend. De verwachting is dat in 2025 landelijke besluitvorming plaatsvindt over een voorkeursvariant voor de te vormen Regionale Veiligheidsteams. Het ligt wel in de lijn der verwachting dat gemeenten (in regionaal verband) hier de opdrachtgevende rol in krijgen.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Ondertussen werken we met de gemeenten en relevante uitvoerende partners in onze regio Centraal Gelderland vanuit het Projectplan Toekomsttuin aan de ontwikkeling van nieuwe werkwijze voor kind- en gezinsbescherming.
158	Blz. 14 Voorstellen voor ombuigingen	Zijn al deze ombuigingen niet in strijd met het uitgangspunt van de gemeente dat we vooral preventief en niet curatief willen werken?	Binnen de mogelijkheden die ons geboden worden, blijven wij daarop inzetten.
159	Blz. 14 Voorstellen voor ombuigingen	Wat gebeurt er met de subsidies vanuit de landelijke overheid in het kader van vitaal en gezond?	Subsidies vanuit de landelijke overheid zullen blijven bestaan en wij maken daar als gemeente Rheden ook aanspraak op en blijven dat doen.
160	Blz. 14 Voorstellen voor ombuigingen	Het lijkt erop dat preventie in onderwijs, gezondheid en zorg vooral wegbezuinigd worden. Dit voelt als peny-wise (preventie is lastig meetbaar), pound foolish (straks als preventie te laat is, lopen ambulante kosten snel op). Is er een beeld te schetsen wat dit betekent op langere termijn? Zowel financieel als in effecten voor onze inwoners?	Er zijn ombuigingsvoorstellen geformuleerd op datgene waar er wettelijk en niet-wettelijk bezuinigd kan worden. Naar een minimaal wettelijk niveau en naar een minimaal wettelijk niveau en daar waar er geen wettelijke verplichting ligt om taken uit te voeren. Dit alles om tot een sluitende begroting te komen in 2025 e.v. Hierin is weinig keuze. Het zal effect hebben op onze inwoners als veel niet-wettelijke taken worden wegbezuinigd in het meedoen, ontmoeten, eenzaamheid en de samenredzaamheid als ook in bij de zelfredzaamheid van onze inwoners. Welk effect dit op de lange termijn zal hebben is moeilijk in te schatten. Mogelijk dat er meer aanspraak gaat komen op Wmo maatwerk, jeugdhulp, schuldhulpverlening op het moment dat inwoners minder ondersteund worden door organisaties in de sociale basis.
161	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Met het voorstel om cultuur en bibliotheek te versoberen, gaat ook een deel van de sociale basis verloren als het gaat om laag geletterdheid en digitaal vaardig zijn. Hoe gaat dit opgelost worden?	Het klopt dat een deel van de sociale basis versoberd gaat worden. Of de versobering op laaggeletterdheid en digitaal vaardig gaat plaatsvinden zal nader onderzocht en afgestemd moeten worden met de Zoomerij.
162	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Met het stopzetten van de onafhankelijke clientbegeleiding dementie gaat de functie van casemanager dementie verloren. Klopt deze conclusie?	Deze conclusie klopt niet. Casemanagers dementie kunnen via de ZVW en WLZ worden ingezet. De gemeentelijke subsidie is gericht op inwoners in de niet-pluisfase; als er nog geen diagnose dementie is. Begin 2024 heeft Het Zorginstituut geduid dat via de ZVW een

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			casemanagers dementie ook voor inwoners in de niet-pluisfase kan worden ingezet.
163	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Klopt het dat de subsidies aan minder veerkrachtige wijken, buurt en belangenverenigingen doorloopt en een succesvolle belangenvereniging dus de dupe wordt van het eigen succes?	Er wordt een keuze voorgelegd om als gemeente met subsidie activiteiten vooral te stimuleren in niet-veerkrachtige wijken waar de zelfredzaamheid en samenredzaamheid laag is. De generieke subsidies die worden afgebouwd gelden ook voor inwoners in minder veerkrachtige wijken. Zoals bijvoorbeeld ondersteuning op het gebied van financiele hulpverlening, minima regelingen of inwonerssubsidies in het kader van samenredzaamheid.
164	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Sturing op instroom, doorstroom en uitstroom: is dit nieuw? En zo ja: wie gaat die sturing uitvoeren ? In hoeverre is sturing mogelijk als een zorgplicht wettelijk is?	Dit is uiteraard niet nieuw maar de ombuiging is gelegen in het vormen van een beter en meer afgebakend afwegingskader voor onze consulenten van waaruit zij hun besluit baseren om vormen van geïndiceerde Wmo begeleiding wel of niet toe te kennen. Ook hiermee gaan wij op de grens zitten van wat minimaal wettelijk noodzakelijk is.
165	Blz. 16 Voorstellen voor ombuigingen	Welke dorps- en buurthuizen vervalt dan wel/niet de subsidie?	Zoals het voorstel nu is, vervallen de subsidies voor de dorpshuizen in Velp (de Paperclip en De Elleboog), De Steeg (het Parkhuis), Ellecom (Nieuw Bergstein), Dieren (de Drieschaar), Spankeren (dorpshuis Spankeren) en Laag-Soeren ('t Sprengenhus). Voor de dorpshuizen in Velp (De poort), Rheden (Willem de Zwijger) en Dieren (De Oase) vervalt de subsidie niet.
166	Blz. 16 impact van ombuigings-voorstellen sociale basis	Vanwege de financiele situatie wordt over de hele linie bezuinigd. De sociale basis in onze gemeente is hierin extra van belang, om zaken op te vangen die de gemeente niet meer kan doen. Maar diezelfde sociale basis staat ook al onder druk door vergrijzing, door sociaal maatschappelijke problemen, wordt elders gezegd. Wat is het risico dat de sociale basis door z'n hoeven zakt en bezwijkt onder de extra zaken die op de sociale basis af komen?	Het klopt dat de sociale basis van belang is en dat deze door bezuinigingen onder druk komt te staan, dit is een risico (zie ook rapport Berenschot). We zullen samen met de organisaties uit de sociale basis zoeken naar de activiteiten die ze nog wel kunnen oppakken.
167	Blz. 17 niet gekozen besparingen	Wat zijn precies de zogenaamde tussenvoorzieningen in Velp, Rheden en Dieren?	Dit zijn Ons Raadhuis in Velp, het Inloophuis Dieren en een te ontwikkelen tussenvoorziening in Rheden.
168	Blz. 24 Flexwonen	Realiseren van flexwonen is geen wettelijke taak: waarom niet? In de grondwet (artikel 22, lid 2) staat toch dat de	Er is ons geen wet bekend die de gemeenten opdraagt flexwoningen te realiseren. De realisatie van de 170 flexwoningen waar u het over heeft

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		overheid moet zorgen voor voldoende volkshuisvesting? Daarbij: het schrappen van 50k budget heeft naar verwachting beperkte consequenties, tenzij budgetten voor de woningbouwversnelling niet gehonoreerd worden. Hoe groot is die kans dat goedkoop (50k besparen) duurkoop (170 of meer flexwoningen die niet doorgaan) blijkt te zijn?	is niet afhankelijk van de 50K. Dit geld was oorspronkelijk bedoeld om een beperkt aantal flexwoningen in de gemeente te realiseren. Door de mogelijkheid om nu op Haveland 170 flexwoningen te realiseren bereiken wij ook zonder deze 50K onze doelstellingen ruimschoots
169	Blz. 25 Economische ontwikkeling	We zullen uitvoeringsagenda recreatie en toerisme moeten herijken. De ambities zoals die zijn opgenomen in de onlangs vastgestelde visie recreatie en toerisme zullen we moeten temporiseren of stopzetten. Het verder terugbrengen van de beschikbare middelen heeft een impact op de beschikbare middelen voor onderhoud en beheer van fiets- en wandelnetwerk, gemeentelijke bijdrage aan lokale evenementen en beschikbare middelen voor de Veluwe Alliantie en Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen. Groot risico hierbij dat de lobby/inzet naar de regio (Groene Metropool Regio en Veluwe-op-1) voor wat betreft bestemmingsmanagement, uitloopgebieden en kans op regiodealgelden etc. stopt.' wat zijn de consequenties voor Rheden voor het benoemde grote risico dat lobby/inzet naar de regio, stopt? En: wat wordt er in de uitvoeringsagenda recreatie en toerisme getemporiseerd of stopgezet?	In de begroting wordt duidelijk op welke punten wij de uitvoeringsagenda zullen aanpassen. Wij houden juist de lobby in de richting van de regio overeind om geen kansen onbenut te laten.
170	Blz. 26 Reclamebelasting	Aan uiterlijk kunnen we er wat van vinden, maar we zouden er ook substantiële inkomsten geregeld kunnen worden door bij invalswegen van onze dorpen LED-schermen (ter grote van een gemiddelde TV) te plaatsen voor reclame (inkomsten) en communicatie vanuit de gemeente?	Wij hebben deze mogelijkheid niet onderzocht vanuit het perspectief van inkomsten genereren aangezien een LED scherm voor wat betreft de commerciële uitingen wordt geëxploiteerd door een bedrijf. De niet commerciële uitingen worden om niet geplaatst. Wel loopt er een traject met BIZ Velp over het plaatsen van digitale bebording voor o.a. communicatie-uitingen in het dorp Rheden.
171	Blz. 27 Autonome ontwikkeling biodiversiteit/-erfgoed/landschap	Er worden kansen gezien om slim in te spelen en deel te nemen aan gebiedstafels van andere overheden. Hierbij wordt benoemd dat we dan zelf goed voor ogen moeten hebben wat we willen realiseren. Dit leggen we vast in de	De omgevingsvisie wordt in 2025 vastgesteld. Mede op basis van het recent vastgestelde koersdocument werken wij verder aan de omgevingsvisie. Welke concrete zaken hier uiteindelijk in opgenomen

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		Omgevingsvisie. Hier zijn we het helemaal mee eens, echter missen we concrete zaken zoals die volgens ons genoemd zouden moeten worden in de omgevingsvisie, zoals afsluiten Doesburgsedijk, Dalstein/Ellecomsedijk, DINO i.r.t. Kanaalstraat, wandel/fietspad langs de IJssel tussen Dieren en Doesburg en door de ontgronding van K3Delta, oude steenfabriek bij Rheden i.r.t. IRM, etc. Welke concrete punten ziet het college op deze wijze allemaal terugkomen in de Omgevingsvisie?	worden is nu nog niet duidelijk. Bij vaststelling in 2025 zal dit duidelijk zijn.
172	Blz. 27 Autonome ontwikkeling biodiversiteit/-erfgoed/landschap	Versterking van de biodiversiteit in de openbare ruimte zal minimaal zijn. Wordt er in dit licht ook nog gekeken naar optimalisatie van beheer en onderhoud, om toch het meest mogelijke te doen?	Wij zijn dagelijks bezig om het beheer en onderhoud van onze openbare ruimte te optimaliseren en een belangrijk onderdeel daarvan is het versterken van de biodiversiteit.
173	Blz. 27 Voorstellen voor ombuigingen	Door klein deelbudget te behouden, kan een multiplier door binnenhalen van externe financiering mogelijk blijven. Een slimme keus. Is deze aanpak ook elders in de kadernota nog toepasbaar?	Wij hebben o.a. dezelfde aanpak bij economische ontwikkeling en de woningbouwversnelling toegepast
174	Blz. 29 Voorstellen voor ombuigingen openbare ruimte	We belasten structureel 200K personeelslasten door aan de projecten: Wat levert dit netto op? Want de projecten moeten ook betaald worden door de gemeente. Scheelt dit vaste formatieplaatsen voor de gemeente?	Deze 200K wordt ten laste gelegd van de verschillende projecten in de openbare ruimte. Er valt 200k vrij vanuit loonsom vrij ten behoeve van de algemene middelen. Daarentegen worden projecten extra belast en zullen deze kapitaalslasten naar ratio worden doorbelast. Dit wordt inzichtelijk gemaakt in de nota kapitaalgoederen. Het heeft geen invloed op het aantal vaste formatieplaatsen van de gemeente.
175	Blz. 30 Voorstellen voor ombuigingen openbare ruimte	Het schrappen van een jaarschijf in de investeringsplannen wordt opgevoerd. We lezen niet wat hier de besparing van is. Wat gaat dit opleveren?	Op dit moment weten wij nog niet wat de daadwerkelijk besparing dit op gaat leveren. De komende periode starten wij met het opstellen van een Nota Kapitaalgoederen, we verwachten deze in 2025 op te kunnen leveren. Op basis daarvan kunnen wij dit exact(er) aangeven.
176	Blz. 33 Centralisatie KCC burgerzaken	Ligt het in de lijn van verwachtingen dat het gekozen KCC dan in het nieuwe gemeentehuis is?	Dat klopt.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
177	Blz. 33 Centralisatie KCC burgerzaken	Wat betekent dit voor je personeel van de 2e locatie?	In de huidige situatie zijn de balies in Velp geopend op maandag, woensdag en donderdag. De balies in Dieren op dinsdag en vrijdag. Er is geen sprake van gelijktijdige openstelling en dus ook geen dubbele bezetting. Wel kan er sprake zijn van een beperkte inkrimping van de receptiefunctie (12 uur per week). Dit is mogelijk omdat de receptie in Velp geopend is voor afhalen van documenten op het moment dat ook de locatie Dieren is geopend (op de dinsdag en de vrijdagochtend).
178	Blz. 33 organisatie	De organisatie wordt slim en lean ingericht. Verderop in dit hoofdstuk wordt benoemd dat het budget voor professionalisering van de organisatie 2023 niet wordt benut. Dat terwijl ontwikkeling nodig is. Ook worden vacatures niet ingevuld, geschrapt, wordt inhuur met 50% beperkt. Hiermee wordt een organisatie op alle vlakken geraakt: want die inhuur is er niet voor niets, evenals die vacatures. Wat houdt dit alles bij elkaar in? Kunnen we dit zien als een reorganisatie van een organisatie die al onder druk staat? Wat zijn hiervan de risico's/ consequenties? Werkprocessen worden ook lean ingericht: wat levert dit op in €, en vooral ook: wat kost dit om voor elkaar te krijgen?	Voorstel van het College is om te stoppen met activiteiten die niet tot de wettelijke taken behoren. Veelal op de niet-wettelijke taken worden medewerkers ingehuurd. Het is dus geen reorganisatie, maar een beperking van het takenpakket. De kadernota geeft aan dat in 2025 een opbrengst wordt veracht van 20.000 euro en in de jaren daarna 140.000. De kosten zijn trainingskosten en kosten van digitalisering die grotendeels worden gedekt uit bestaande budgetten. Onnodige controles in processen kunnen digitaal worden geautomatiseerd en daarnaast is er een besparing op archiefkosten.
179	Blz. 34 voorstellen voor ombuigingen	Onderaan pagina 34 worden voorstellen gedaan om regiegemeente te worden en zaken uit te besteden omdat dit voordeliger zou zijn. Geen kind met badwater weggooien! Voorbeeld van bomenexperts die wij onlangs hebben gesproken: we hebben er 2 in dienst, die nu goed bij zijn in onze gemeente. Zij nemen dode takken mee in een ronde, die aannemers zouden laten zitten. Dit kostte onze eigen bomenexperts 5 jaar om staan wat ze nu hebben bereikt. De efficiëntie en effectiviteitsvoordelen van het zelf doen worden nu gepakt, waardoor ze meer (naast bomen, ook bosjes) kunnen doen voor hetzelfde geld. Het kan niet zo zijn dat die energie in opdoen ervaring en opleiden nu teniet wordt gedaan door zaken weer op de	De kernvraag is of onze gemeente groot genoeg is om alle expertises in eigen huis te hebben. Het college stelt voor om eens kritisch door het huidige takenpakket te gaan en een onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor samenwerking / uitbesteding met partners zoals gemeenten. Uitbesteding is niet per definitie op de markt zetten.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
		markt te brengen. Dat is kennis weggooien. Hoe gaat het college deze zaken breder onderzoeken dan sec uit te gaan van een simpele excell-sheet?eer	
180	Blz. 35 Voorstellen voor ombuigingen	Wat wordt er bedoeld met financiën (anders) uit te besteden?	Veel financiële taken liggen al bij De Connectie. Op dit moment willen we tevens de financiële functie versterken. Een evaluatie inzake meer of minder uitbesteden vraagt om nadere onderzoek.
181	Blz. 36 Integrale veiligheid	Een onderzoek instellen naar mogelijkheden om te bezuinigen door meer intensieve maatregelen, lijkt ons meer te kosten dan op te leveren (zeker omdat het gaat om een bedrag van een ton). Hoe ziet het college dit?	Op pagina 36 heeft het college aangegeven te willen onderzoeken of intensievere samenwerking de kosten op het gebied van openbare orde en veiligheid kan verlagen (b.v. omdat we sommige kosten kunnen verdelen onder de partners). Overigens gaat het college hierbij ook om te onderzoeken of dit mogelijk tot kwaliteitsverbetering kan leiden. We zien dat b.v. de arbeidsmarkt ook op dit thema knelt (handhaving). Door samen te werken kan dit mogelijk leiden tot een betere positie op de arbeidsmarkt. Het heeft dus niet een louter financieel vertrekpunt. In eerste instantie zal het gaan om het voeren van gesprekken met onze omliggende gemeenten. Vooralsnog gaan we ervan uit deze verkenning binnen de huidige beschikbare middelen te kunnen uitvoeren.
182	Blz. 37 Voorstellen voor ombuigingen	We lezen over reclamebelasting en parkeertarieven. Welke locaties zijn beoogd om parkeertarieven te hanteren/verhogen? En heeft het college inzichtelijk wat de consequenties hiervoor zijn?	Als u akkoord gaat met het voorstel in deze kadernota zullen wij een onderzoek starten naar de invoering van betaald parkeren. Met dit onderzoek wordt uiteindelijk duidelijk om welke locaties dit eventueel gaat en wat de consequenties hiervan zijn.
183	Blz. 38 Voorstellen voor ombuigingen	In de 2e aline wordt gesproken over het 'lean' maken van werkprocessen. Is dit in dezelfde lijn als intergraal werken/programmeren? Zo niet, is hier wel over nagedacht?	Nee, lean werken gaat over het efficiënter en effectiever organiseren van werkprocessen om zo met minder hetzelfde te bereiken. Integraal werken daarentegen is vraagstukken vanuit verschillende disciplines belichten en samenwerking binnen en tussen de diverse teams. Wij werken zoveel mogelijk integraal.
184	Blz. 38 Voorstellen voor ombuigingen	We lezen een bezuiniging van 20% op de formatie van het college. Hoe werkbaar is dit voor het nieuwe college en wat betekent dit voor alle opgave die we hebben?	Op dit moment beschikt het College over 4 fte. Het voorstel houdt in een teruggang naar 3,2 fte. Hoe werkbaar dat is voor het nieuwe college, is nu moeilijk te zeggen, daar gaat inderdaad het nieuwe

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			college over. Zij zal ook de uiteindelijke afweging moeten maken of zij dit voorstel overneemt.
185	Blz. 38 Reductie urencapaciteit wethouders	Is dit niet aan de nieuwe coalitiepartijen om te bespreken, en niet aan het huidige college om hen op te leggen? Kader voor nieuwe college is namelijk hetzelfde: goed financieel beleid. Daar hoort ook een afweging over wethouders en bijkomende kosten bij, maar vaak is dit ook een politiek/bestuurlijke keuze. Hoe ziet het huidige college dit?	zie antwoord bij vraag 184
186	Doelgroep loonkosten subsidie	Hoort dit bij de module WSW van het MGR sociaal domein? Zijn er in dit verband ook regionale contacten?	1. Nee, de doelgroep loonkostensubsidie hoort niet bij de doelgroep WSW. De Doelgroep loonkostensubsidie zit bij ons in het bestand met verminderde loonwaarde. 2. Nee, er zijn geen regionale contacten op het gebied van loonkostensubsidie. Module WSW is een andere doelgroep.

Naam: Voorbereidende raadsvergadering
Datum van indienen vragen: 20 juni 2024

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
187.		Portefeuillehouder Klomberg komt schriftelijk terug op de vraag van de CU over de bezuiniging van 100k die per abuis niet in de tabel is opgenomen.	Het bedrag van de 100K ombuiging voor verandering van onze rol naar een meer controlerende en toetsende overheid is per abuis niet in de tabel opgenomen en daardoor abusievelijk ook niet meegenomen in de optelsom van de ombuigingen opgenomen in de voorliggende kadernota.
188.		Wethouder Klomberg zegt naar aanleiding van een vraag van de heer Eskes toe om navraag te doen bij de provincie wat de consequenties zijn wanneer de raad niet voor 15 juli de jaarstukken heeft vastgesteld.	Het verzoek tot uitstel wordt ingediend bij Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, niet bij de provincie. Bij de provincie is hierover navraag gedaan. Verzoek tot uitstel wordt inderdaad gedaan bij Min. BZK en een afschrift daarvan gaat naar de provincie. Van belang is om het verzoek beknopt te beargumenteren. Dit uitstel zal niet leiden tot aangescherpt (preventief) toezicht.

Nr.	Verwijzing (A)	Vraag	Antwoord
			Provincie geeft ook mee dat het inderdaad een optie is om de inhoudelijke behandeling voor het zomerreces te houden en de jaarstukken daarbij onder voorbehoud van een goedkeurende verklaring te laten vaststellen. De formele vaststelling van de jaarstukken, inclusief de controleverklaring, kan dan in de eerstvolgende raadsvergadering na het zomerreces plaatsvinden.

BIJLAGE 1: Overzicht budget, autonome ontwikkeling en ombuiging per per beleidsthema

Ombuigingen per Beleidsthema	BEGROTING 2024-2027 (*€ 1.000)				Autonome ontwikkelingen Kadernota 2025-2028 (*€1.000)				Ombuigingen Kadernota 2025-2028 (* € 1.000)				Saldi Begoting na Kadernota 2025-2028 (*€ 1.000)			
	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028
1.1 Financiële bestaanszekerheid	-15.584	-15.498	-15.201	-15.201	0	0	0	0	707	926	1.174	1.297	-14.877	-14.572	-14.027	-13.904
1.2 Vitaal en gezond	-5292	-5.349	-5.399	-5.399	-2.250	-2.250	-2.750	-4.250	813	1.437	2.148	2.778	-6.729	-6.162	-6.001	-6.871
1.3 Sociale basis	-45.166	-45.549	-45.964	-45.964	-1.250	-1.250	-1.250	-1.250	132	735	1.578	2.237	-46.284	-46.064	-45.636	-44.977
2.1 Energie- en warmtetransitie	-500	-500	0	0	0	0	0	0	280	430	0	0	-220	-70	0	0
2.2 Vernieuwing omgevingsbeleid	-2.371	-1.988	-1.988	-1.988	0	-263	-200	-200	100	250	300	350	-2.271	-2.001	-1.888	-1.838
2.3 Volkhuisvesting	-2.208	-2.157	-2.035	-2.035	0	0	-150	-150	150	0	0	0	-2.058	-2.157	-2.185	-2.185
2.4 Economische ontwikkeling	-235	-185	-185	-185	0	0	0	0	275	275	275	275	40	90	90	90
2.5 Circulaire economie	-50	-50	0	0	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
2.6 Biodiversiteit, erfgoed en landschap	-516	-516	-516	-516	0	0	0	0	317	317	317	317	-199	-199	-199	-199
2.7 Inrichting en beheer openbare ruimte	-1.785	-1.514	-2.529	-2.525	-733	-733	-733	-733	410	420	430	440	-2.108	-1.827	-2.832	-2.818
2.8 Mobiliteit en infra	-6.228	-6.330	-6.203	-6.203	0	0	0	0	165	165	165	165	-6.063	-6.165	-6.038	-6.038
3.1 Dienstverleningsagenda	-975	-911	-911	-911	0	0	0	0	10	5	5	5	-965	-906	-906	-906
3.5 Vastgoedportefeuille	-415	-419	-424	-428	0	0	0	0	130	1.200	1.200	1.200	-285	781	776	772
3.6 Integrale veiligheid	-4.419	-4.417	-4.415	-4.415	0	0	0	0	0	100	100	100	-4.419	-4.317	-4.315	-4.315
3.7 Organisatie & overhead	-19.183	-20.432	-20.656	-20.915	-1.100	-1.100	-925	-600	673	2.212	2.391	2.500	-19.610	-19.320	-19.190	-19.015
3.8 Alg dekkingsmiddelen	106.169	100.005	98.505	98.763	-2.676	-172	1.907	172	3.294	2.628	3.041	3.466	106.787	102.461	103.453	102.401
Mutaties reserves	-471	-619	-79	-79	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	1.000	0	0	0	-471	-1.619	-1.079	-1.079
TOTAAL	**770**	**-6.430**	**-8.001**	**-8.001**	**-9.009**	**-6.768**	**-5.101**	**-8.011**	**8.506**	**11.150**	**13.124**	**15.129**	**266**	**-2.048**	**22**	**-883**

BIJLAGE 2: Overzicht ombuigingen Programma 1

1.1 financiële bestaanszekerheid

Omschrijving (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Minimabeleid: verminderen van individuele inkomenstoeslag (78k vanaf 2027)	0	0	0	78
Minimabeleid: Stopzetten informatietools minima (7k)	7	7	7	7
Minimabeleid: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor de minima, stopzetten gemeentepolis, kindpakket en schoolkostentegoed voor minima (326k in 2025 oplopend tot 544k in 2028),	326	433	555	544
Minimabeleid bestand Gelrepas terugbrengen naar 100% minimuminkomen (77k)	77	77	77	77
Participatiewet: minimaliseren instrumenten en inzet P-wet voor doelgroepen die moeilijk aan het werk komen (192k)	192	192	192	192
Financiële hulpverlening	0	10	10	10
Participatiewerk: vluchtelingenwerk: stopzetten niet-wettelijke taken vluchtelingenwerk (105k)	105	105	105	105
Stopzetten project activerend werk (179k)	0	50	150	179
Schuldhulpverlening: stopzetten subsidies aan vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor inwoners met schulden en inwoners die hulp nodig hebben bij het aanvragen van voorzieningen (27k in 2026 tot 80k in 2028)	0	27	53	80
Schuldhulpverlening: stopzetten sociale kredietverlening (25k)	0	25	25	25
Totaal 1.1 financiële bestaanszekerheid	**707**	**926**	**1.174**	**1.297**

1.2 Vitaal & Gezond

Omschrijving (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Onderwijshuisvesting: wijziging afschrijvingstermijn (16k in 2026 naar 79k in 2028)	0	16	59	79
Jeugdwet: lokaal en regionale jeugdbegeleiding: afschaling geïndiceerde jeugdzorg (280k in 2025 oplopend naar 1,8 mio in 2028)	280	770	1.370	1.860
Onderwijs: afschaffing inzet verlengde schooldag en vakantieschool eenmalig in 2025 (77k)	77	0	0	0
Onderwijs: versoberen onderwijsachterstandmiddelen en stopzetten sociaal-medische indicatie vangnetregeling (78k in 2025 oplopend naar 327k in 2028)	79	217	277	327
Sport/sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden en seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, andere beheersvorm openluchtzwembad en sporthal de Hangmat (300k in 2025 oplopend naar 434k in 2028)	307	357	365	434
Sport: stopzetten subsidies sportstimulering (18 k)	12	18	18	18
Gezondheid: stopzetten subsidie preventie gezondheid (58k)	58	58	59	59
Totaal 1.2 Vitaal & Gezond	**813**	**1.437**	**2.148**	**2.778**

1.3 Sociale basis

Omschrijving (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Cultuur : versoberen onderdeel cultuur bij de Zoomerij, stopzetten subsidies Podiumvoorziening en stimuleringssubsidies (53 k in 2025 oplopend naar 250k in 2028	54	124	251	251
Preventief jeugdbeleid: stopzetten subsidies vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor kwetsbare jongeren (30k in 2025 oplopend naar 147k in 2028)	30	77	122	147
Wmo sociale basis voorliggend: stopzetten van subsidies inwonersinitiatieven, stopzetten subsidie aan alle dorpshuizen m.u.v. minder veerkrachtige wijken, buurt- en belangenverenigingen, buurt- en jongerenwerk, en afschaling vrijwilligersorganisaties met professionele ondersteuning, onafhankelijke clientondersteuning dementie (65k in 2025 oplopend naar 1,3 mio in 2028)	65	354	997	1.284
Verlaging ombuigingen sociale basis	-54	-202	-560	-716
Bibliotheek: versoberen bibliotheek (70k)	0	70	70	70
Wmo maatwerk: sturing op instroom, doorstroom en uitstroom geïndiceerde vormen van begeleiding, strenger toezicht op woningaanpassingen (WRV) en schrappen niet-wettelijke taken verordening Wmo (37k in 2025 oplopend naar 1,1 mio in 2028)	37	313	698	1.201
Totaal 1.3 Sociale basis	**132**	**735**	**1.578**	**2.237**

Van: voorzitter@dorpshuis-spankeren.nl <voorzitter@dorpshuis-spankeren.nl>
Verzonden: dinsdag 25 juni 2024 09:35
Aan: Griffie <griffie@rheden.nl>
CC: info@dorpshuis-spankeren.nl; penningmeester@dorpshuis-spankeren.nl; kas@dorpshuis-spankeren.nl
Onderwerp: Bezuinigingen Dorpshuizen Gemeente Rheden

Geachte raadsleden,

Afgelopen week hebben wij als Dorpshuis vernomen dat er zeer zware bezuinigingen op de dorpshuizen dreigen. De subsidies zouden zelfs gestopt kunnen worden.
Wij waren ons bewust dat er bezuinigingen aan zaten te komen en dat ook de subsidies voor dorpshuizen beïnvloed zouden worden.
Van de mogelijke stopzetting van de subsidie op ons Dorpshuis Spankeren zijn wij enorm geschrokken.
Omdat wij niet in de gelegenheid zijn geweest in te spreken willen wij hiermee een toelichting geven van onze positie als Stichting Dorpshuis Spankeren op de ontstane situatie.

Het Dorpshuis Spankeren
De Stichting Dorpshuis Spankeren is in 1992 opgericht door een aantal vrijwilligers van de Belangenvereniging Spankeren.
Ze hebben daartoe het pand van de muziekvereniging Wilhelmina aangekocht en zijn daar met de activiteiten voor het dorp gestart.

De doelstelling
Het versterken van meedoen, zelfontplooiing, ontmoeting en ontspanning en het voorkomen van sociaal isolement van inwoners., Het bevorderen van de samenwerking tussen inwoners onderling of met organisaties.

Hoe doen wij dat
Onderdak bieden aan verenigingen en clubs. Het zelfstandig organiseren van gezamenlijke activiteiten voor met name kwetsbare groepen, uitlenen van elektrische duo-fiets (plus beheer en onderhoud). Het bevorderen van de cohesie binnen de lokale bevolking en andere activiteiten van algemeen nut.

Zo leveren wij als Stichting Dorpshuis Spankeren een waardevolle bijdrage aan het sociale leven in en om Spankeren.

Financieel beleid
Door een goed financieel beleid heeft de stichting, m.b.v. bescheiden subsidies van de gemeente, in de afgelopen 32 jaar een solide financiële basis opgebouwd.
Belangrijk onderdeel daarbij is dat het Dorpshuis geheel met vrijwilligers werkt. Er zijn geen betaalde krachten nodig.
Het financiële beleid hebben wij altijd middels overzichtelijke begrotingen, getekende jaarrekeningen en Lange Termijn Planning met de gemeente gedeeld.
Wij mochten m.b.t. de transparantie en inzichtelijkheid hierover diverse malen complimenten van de gemeente ontvangen.

Gedurende de corona epidemie en de daarop volgende energiecrisis heeft de gemeente ons extra gesteund. Dit heeft er voor gezorgd dat het Dorpshuis deze moeilijke tijd goed heeft

kunnen doorstaan.
Daar zijn wij de gemeente zeer dankbaar voor.

Bezuinigen
Naar de toekomst kijkend zien wij ook dat de gemeentes in Nederland, en dus ook de gemeente Rheden, budgettair zwaar onder druk staan.
Anticiperend daarop hebben wij nog eens goed gekeken aan onze kostenkant en konden daarop voor de subsidie aanvraag voor 2025 de subsidie van Euro 15.472,- terugbrengen naar Euro 11.608,-.

Wij menen dat wij daarmee een voor de gemeente Rheden een bescheiden, maar voor het Dorpshuis significante bijdrage kunnen doen in de aanstaande bezuinigingen.
Mocht het nodig zijn dan zijn wij uiteraard bereid om, samen met de gemeente, de “kaasschaaf” over onze begroting te halen.
De eerlijkheid gebied te zeggen, dat dit niet tot dramatische verlaging van de subsidie zal zorgen.

Mocht de gemeente besluiten de subsidie dramatisch te verlagen of volledig stop te zetten dan wordt het voor het bestuur van Stichting Dorpshuis Spankeren onverantwoord de activiteiten voort te zetten.
Wij zijn tenslotte als bestuursleden allen vrijwilligers en vanuit die functie hoofdelijk aansprakelijk.
Dat betekent dat wij persoonlijk aansprakelijk kunnen worden gesteld mocht het financieel mis gaat met de stichting.
Het moge duidelijk zijn dat dit voor ons als bestuur niet te verteren is en wij zullen in dat geval de activiteiten binnen het Dorpshuis stil moeten gaan leggen en het Dorpshuis als ontmoetingsplek moeten sluiten.
De gemeente heeft zich altijd een betrouwbare partner getoond en wij gaan er daarom van uit dat de gemeente het niet zover zal laten komen.

Wij gaan graag in gesprek met de gemeente over de voortgang en hoe wij de toekomst van Stichting Dorpshuis Spankeren kunnen zeker stellen.
Uiteraard zijn wij graag bereid alle vragen te beantwoorden.

Wij horen graag van u.

Namens het bestuur,

Met vriendelijke groet,
Berry Eskes
Voorzitter Stichting Dorpshuis Spankeren

M. 06 52053667
E. voorzitter@dorpshuis-spankeren.nl

Onderwerp: Extra toelichting en verzoek om gesprek VluchtelingenWerk Rheden: Solide Kadernota 2025

Beste raadsleden en griffie,

Ik heb eerder gemaild met de zorgen die wij, de 2 betaalde maar vooral ook de ruim 40 onbetaalde medewerkers in Rheden, hebben over de inhoud van de Solide Kadernota 2025 welke grote impact heeft op het werk van VluchtelingenWerk in uw gemeente. Tijdens de inhoudelijke voorbereidende vergadering gisteren op 20 juni, is mij duidelijk geworden dat er vanuit de gemeente Rheden de wens bestaat om inhoudelijk in gesprek te gaan met organisaties die genoemd zijn in de kadernota. Bij deze vanuit VluchtelingwenWerk Rheden het aanbod hierop in te gaan.
Graag wil ik vast input geven op de onderdelen van onze dienstverlening in uw gemeente die genoemd zijn om op te bezuinigen.

- Basisdienstverlening (inloopspreekuur): Maatschappelijk en juridisch spreekuur voor statushouders in de gemeente met een basisopenstelling van minimaal 1 dagdeel per week. Maar ook sociaal-juridische begeleiding voor ingewikkelde juridische procedures, zoals de asielprocedure, gezinshereniging en het verlengen of intrekken van vergunningen.

- Dit is de kern van onze dienstverlening en zo geven wij uitvoering aan de wettelijke taak van de gemeente om maatschappelijke begeleiding te geven aan statushouders. Tijdens deze spreekuren voeren wij onze maatschappelijke begeleiding uit en dit zorgt ervoor dat al onze vrijwilligers ondersteund kunnen worden door onze betaalde professional en een plek hebben om hun werk te kunnen doen. Ook zullen de juridische vragen niet afnemen of verdwijnen van de statushouders. Deze zullen blijven bestaan en terechtkomen bij de gemeente als wij dit werk niet meer kunnen doen. In bijna alle gemeenten wordt deze dienstverlening juist bij VluchtelingenWerk belegd, omdat dit specifieke kennis en begeleiding vereist. Hierbij kunnen wij als organisatie gebruik maken van onze landelijke juridische helpdesk bij bijzondere casuïstiek en worden onze vrijwilligers door betaalde juridisch onderlegde trainers geschoold en up to date gehouden door landelijk georganiseerde webinars. Ons voordeel is hierbij ook de directie lijn met ketenpartners zoals de IND en COA. Als dit wegvalt zal onze dienstverlening niet meer mogelijk zijn

- Taalcoaching: zorgt voor meer taalkennis, zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, contacten en het toepassen van de taal in de praktijk.

- Taalverwerving is onderdeel van de inburgeringswet, wat dit ook tot een wettelijke taak maakt. Een klein deel hiervan, individuele taal coaching, is belegd bij VluchtelingenWerk. Onze taalcoaches zetten zich in om statushouders sneller op een hoger taalniveau te krijgen en taal te oefenen in de praktijk waarbij we ook nauw samenwerken met de bibliotheek in Rheden. Zeker met de huidige inburgeringswet en de problemen in het inburgeringsaanbod is dit van grote meerwaarde. Indien statushouders lang moeten wachten op hun start bij de inburgeringsschool wat helaas de praktijk is, kunnen deze vrijwilligers voor activering en taalverwerving zorgen. Indien deze trajecten wegvallen zullen er meer (dure) lessen gevolgd moeten worden bij de taalaanbieders.

- Realisatie huisvesting: Verzorgen van het huisvestingsproces, inclusief de matching, in samenspraak met o.a. woningcorporaties. Op basis van het beschikbare aanbod aan woningen en statushouder die gekoppeld zijn aan de gemeente de juiste match maken tussen statushouder en woning.

- VluchtelingenWerk verzorgt in samenspraak met o.a. woningcorporaties en gemeente het huisvestingsproces inclusief het proces van verhuizen van AZC naar gemeente. We proberen op basis van het beschikbare aanbod aan woningen en vluchtelingen die gekoppeld zijn aan de gemeente de juiste match te maken tussen vluchteling en woning. Dit traject start voorafgaand aan de maatschappelijke begeleiding. Dit is noodzakelijk werk om het proces van verhuizing van AZC naar de woning in de gemeente soepel te laten verlopen. Als wij dit niet

doen zal dit werk bij de gemeente komen te liggen wat ons inziens geen bezuiniging is maar verschuiving van werk naar de gemeente.

- Cursus Omgaan met geld: Aanvullend op de financiële begeleiding binnen de maatschappelijke begeleiding, en het ontzorgen door gemeente, wordt deze groepscursus aangeboden om statushouders te ondersteunen om niet in financiële problemen te komen.

- Als vluchtelingen zich vestigen in Nederland krijgen ze te maken met een onbekend en ingewikkeld financieel en administratief systeem. Om niet in de financiële problemen te komen is ondersteuning nodig. Aanvullend op de financiële begeleiding binnen de maatschappelijke begeleiding, en het ontzorgen door gemeente, wordt deze groepscursus aangeboden. Als deze wegvalt is de kans groot dat er financiële problemen ontstaan en zullen de kosten voor de gemeente hoger uitvallen om deze problemen weer op te lossen.

Graag wil ik nogmaals benoemen dat ik de uitdaging waar gemeente Rheden voor staat, net als heel veel andere gemeenten in Nederland, zie en begrijp. De financiële situatie wordt de komende jaren niet gemakkelijker gemaakt door het Rijk. Echter zal een bezuiniging op VluchtelingenWerk uiteindelijk voor meer kosten en langdurige problemen zorgen bij onze doelgroep.

Zoals aangegeven ga ik graag in gesprek om mee te denken over de financiële uitdagingen en wat dit voor VluchtelingenWerk zou kunnen betekenen.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Regiomanager
VluchtelingenWerk Nederland

[redacted]
[redacted]

raad van kerken VELUWEZOOM

Rheden, 27 juni 2024

Geacht college, geachte raadsleden,

U staat voor een bijna onmogelijke opgave. Door de Rijksoverheid wordt u verplicht om voor de komende jaren diep te snijden in de gemeentelijke begroting. Van u wordt gevraagd uiterst pijnlijke keuzes te maken die onze Rhedense bevolking hard zullen raken.

Als College van B& W heeft u in een poging om tot een sluitende begroting te komen de Solide Kadernota 2025 gepresenteerd en de gemeenteraad zal hier volgende week over moeten besluiten. Wij hebben hiervan kennis genomen en maken ons grote zorgen.

De voorgestelde bezuinigingsmaatregelen treffen alle bevolkingsgroepen groepen in onze gemeente en alle vrijwilligersorganisaties die in onze gemeente actief zijn De voorstellen dreigen juist de zwakste groepen het hardst te raken. Naast vele andere maatregelen wordt voorgesteld om een aantal minimaregelingen fors terug te draaien, daarnaast wordt voorgesteld de subsidies aan allerlei vrijwilligersorganisaties die de meest kwetsbare inwoners ondersteunen stop te zetten of fors te verminderen. .
Als kerken van de gemeente Rheden willen wij vanuit onze missie altijd oog hebben voor de zwakkeren in onze samenleving en daarom maken wij ons hier grote zorgen over, samen met vele anderen. De voorgestelde maatregelen kunnen niet anders dan er toe leiden dat diegenen die nu al in de knel zitten en het hoofd nauwelijks boven water kunnen houden de komende jaren nog verder in de problemen zullen geraken met alle gevolgen van dien. Dan gaat het niet allen over schulden en andere geldzorgen maar ook over problemen van eenzaamheid, gezondheid, verslaving en veel meer.

Wij realiseren ons, zoals gezegd, dat u voor bijna onmogelijke keuzes staat en het kan niet anders dan dat u het daar ook heel moeilijk mee heeft. Toch willen wij een dringend beroep doen op u als College en u als Raadsleden om zich tot het uiterste in te spannen om de zwaksten en armsten in onze Rhedense samenleving zoveel als mogelijk is te ontzien en ook het vangnet dat gevormd wordt door allerlei vrijwilligers(organisaties) zoveel als mogelijk is in stand te houden.

Wij wensen u heel veel wijsheid en sterkte toe.

Raad van Kerken Veluwezoom

Ds. J.W. Overvliet voorzitter

Mevr. D.J. Brouwer-Stronks secretaris

Velp, 27 juni 2024

Open Brief aan de gemeenteraad van Rheden

Beste leden van de gemeenteraad,

De besturen van de Dorpshuizen in Velp maken zich ernstige zorgen over de gevolgen van de voorgenomen bezuinigingen in de Kadernota. De vrees bestaat dat het werk van honderden vrijwilligers in het Sociaal Domein, dat in vele jaren tot stand is gebracht, in drie jaren compleet zal worden afgebroken. Werk dat bovendien door de jaren heen is mee-geëvalueerd met de behoeften en demografie van de respectievelijke verzorgingsgebieden. Werk ook, waarvan u frequent op de hoogte bent gehouden en waarover u meermaals uw bewondering voor heeft uitgesproken.

De gevolgen zijn dan niet te overzien; afbreken is eenvoudig, opbouwen des te moeilijker en zelfs vrijwel onmogelijk. Eenmaal gesloten dorpshuizen zullen niet meer opengaan en kunnen hun werk voor mensen die het dorpshuis als hun tweede thuis zien, niet voortzetten.

Om die reden doen we een klemmend beroep op u allen om deze doodlopende weg niet in te slaan. De zorgen die leven bij de besturen van de Dorpshuizen, zijn alleen maar toegenomen door de op het oog standvastige collegeleden. Onbegrijpelijk dat een College, dat zich jarenlang heeft ingezet voor de opbouw van het Sociaal Domein, ~~een~~ dergelijke verstrekkende ombuigingsvoorstellen heeft gedaan.

In Velp zijn er vijf dorpshuizen; dat heeft alles te maken met de sociale en demografische opbouw van de bevolking.
Elk dorpshuis of vergelijkbare voorziening is uniek en bedoeld voor een specifieke groep inwoners. Ook de activiteiten in elk dorpshuis zijn anders. Wat de dorpshuizen delen, is het woord ‘samen’. De dorpshuizen in de gemeente Rheden zorgen ervoor dat samen leven samenleven wordt.
Velp is behoorlijk gesegregeerd; sluiting van dorpshuizen zal zeker niet tot gevolg hebben dat bezoekers uit het ene dorpshuis, zich na sluiting zullen melden bij een van de andere dorpshuizen. Wat gebeurt er, na sluiting van de rest, met de (drie) dorpshuizen in de gemeente die open zullen blijven? Moeten zij een andere rol innemen? Moeten zij ook fors bezuinigen?

Dorps- en buurthuizen zijn een laagdrempelige ontmoetingsplek en staan in relatie tot het Rhedens model, in het bijzonder de samenredzaamheid, waar van- voor-door inwoners de belangrijkste meetlat is. Deze visie op de samenredzaamheid is verwoord in de nota samenredzaamheid Dorpshuizen hebben een signaalfunctie vervuld voor de professionele hulpverlening, vooral als het wat minder gaat met mensen. De bezuinigingen zullen ongetwijfeld een enorme impact hebben op alle activiteiten in het Sociaal Domein en dat is niet in euro's uit te drukken. De gevolgen zullen veel groter zijn dan de bezuinigingen die nu zijn ingeboekt. Het professionele veld zal dan alle taken van de dorpshuizen moeten overnemen.

Baten 1,6 keer de kosten
Dit wordt nog eens heel helder verwoord als de belangrijkste conclusie uit een meta-analyse van onderzoeksbureau SEOR (in opdracht van Sociaal Werk werkt!, 2021). Uit het onderzoek blijkt dat *er niet zoiets is als 'one best way of social work', want zowel bij preventieve als meer curatieve aanpakken maakt sociaal werk echt een verschil. De spreiding in rendement tussen businesscases is groot, ook binnen de typen. Op basis van 14 maatschappelijke kostenbatenanalyses (MKBA's) binnen de 32 businesscases constateert SEOR dat de brutobaten gemiddeld een factor 1,6 hoger liggen dan de kosten.*

Kortom: elke geïnvesteerde euro levert een rendement van € 1,60 op.

Wat je nu in welzijn van je inwoners investeert, bespaar je op zorg in de toekomst. Zeker nu mensen ouder worden en een steeds groter wordende groep langer ~~thuis~~ zelfstandig (en vaak alleen) zal blijven wonen is preventie van cruciaal belang.

De besturen van de dorpshuizen verbazen zich ook over het feit dat ruim een maand geleden het Koersdocument Sociaal Domein door u is goedgekeurd. Op dát moment had de gemeente al aan de inwoners kunnen vragen om alvast rekening te houden met de noodzakelijke bezuinigingen. Om alternatieven aan te dragen.
Dan was de gelegenheid benut om gebruik te maken van de deskundigheid in het veld om na te denken over (alternatieve) invulling van de bezuinigingen. Daarvoor is het nog niet te laat, maar als u op 2 juli de Kadernota goedkeurt, dan liggen de randvoorwaarden vast. En daarmee dus ook de sluiting van dorpshuizen. Wij zijn allen graag bereid om met u in gesprek te gaan om gezamenlijk na te denken over alternatieven voor de voorgenomen bezuinigingen.

Er rust een zware verantwoordelijkheid op uw schouders om niet rücksichtslos te snijden in de 'kosten' van de dorpshuizen. Ook u zult

ongetwijfeld de afbraak van het Sociaal Domein én het einde van het Rhedens model willen tegengaan. Nu kan het nog!

Uit ervaringen in het hele land blijkt dat andere gemeenten, die al eerder hebben bezuinigd door alleen nog hun wettelijke taken uit te voeren daarop inmiddels terugkomen. Ze hebben besloten nu vele extra miljoenen uit te geven voor de heropbouw van het Sociaal Domein. Dat is toch niet wat u wilt?

Het is volkomen helder dat er na sluiting van de dorpshuizen een enorme druk op het eigen (sociale) netwerk van inwoners en daarna van professionals komt te liggen. Met alle kosten van dien. De gemeente Rheden zou juist nu meer kunnen investeren in preventie (waarin ook de dorpshuizen een grote rol spelen!) om te voorkomen dat er straks vele miljoenen nodig zijn om de afbraak van het Sociaal Domein terug te draaien.

In de bijlage van deze brief is een infographic uit de dorpshuizennota van de gemeente Rheden toegevoegd, waarin het belang van dorpshuizen klip en klaar wordt aangegeven. Wat ons betreft kan het niet zo zijn dat de gemeenteraad hieraan voorbijgaat. De eenzaamheid zal toenemen en mensen zullen vereenzamen. Dat geldt niet alleen voor de bezoekers; ook van de vrijwilligers wordt hun vaste activiteit om zeep geholpen, met als gevolg dat ook zij grote kans lopen te vereenzamen.

Namens onderstaande dorpshuizen wensen wij u veel sterkte toe bij het nemen van – de juiste – besluiten.

Buurthuis De Poort
Wieke Kluft, voorzitter
Henk van Zadelhoff, secretaris

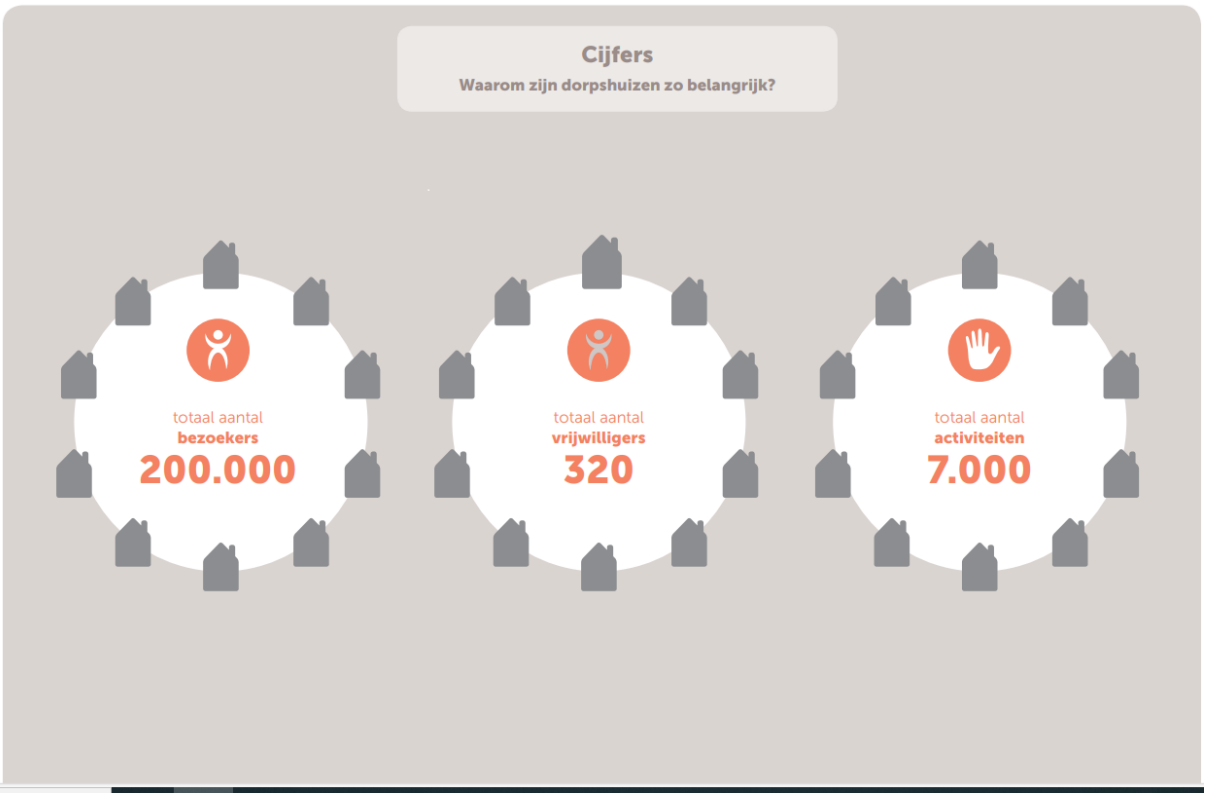
'Ons Raadhuis', Activiteiten centrum/tussenvoorziening,
Velp Centrum
Rita Keverling Buisman, vz Bestuur
Irma Smeenk, coördinator

Trefpunt Elleboog
Maarten van Sante, voorzitter

Gemeenschapshuis Ons Trefpunt
Anneke en Ton Nieumeijer, Bestuur

Ontmoetingscentrum De Paperclip
Velp nieuw-Zuid
Eduard Mesritz, voorzitter

Bijlage open brief gemeenteraad

Figuur 1 Wat doen de dorpshuizen in Rheden? Bron: Van samen leven naar samenleven, gemeente Rheden

Aan: Gemeente Rheden

t.a.v De gemeenteraad

Betreft: Zienswijze inzake voorgenomen invoering reclamebelasting

Geachte leden van de gemeenteraad,

Namens de ondernemers van de gemeente Rheden en de leden van de ondernemingsverenigingen ORDS, OCR en DELS in het bijzonder willen wij graag onze ernstige bezwaren kenbaar maken tegen het voornemen om een reclamebelasting in te voeren. Wij begrijpen de noodzaak voor de gemeente om inkomsten te genereren, maar wij zijn van mening dat het belasten van reclame-uitingen een negatief effect zal hebben op de lokale economie. Graag willen wij onze zienswijze onderbouwen met de volgende argumenten:

1. Economische Impact op Lokale Ondernemingen

De invoering van een reclamebelasting zal een extra financiële last vormen voor lokale ondernemers, die al geconfronteerd worden met diverse uitdagingen zoals stijgende huurprijzen, toenemende concurrentie van online winkels, en de naweeën van de coronapandemie. Extra belasting kan leiden tot hogere kosten voor de consument, lagere winstmarges voor bedrijven en mogelijk zelfs faillissementen. Dit zou de werkgelegenheid en de economische diversiteit in onze gemeente ernstig schaden en druist direct in tegen het coalitieakkoord.

2. Vermindering van de Concurrentiekracht

Reclame is een essentieel middel voor ondernemers om hun producten en diensten onder de aandacht te brengen bij consumenten. Een extra belasting op reclame-uitingen kan ertoe leiden dat bedrijven minder gaan adverteren, wat hun concurrentiekracht vermindert. Dit is met name nadelig voor kleinere bedrijven die afhankelijk zijn van lokale reclame om op te vallen in de markt.

3. Negatieve Invloed op het Stadsbeeld

Reclame draagt bij aan een levendig en aantrekkelijk straatbeeld. Minder reclame kan leiden tot een minder dynamische en aantrekkelijke binnenstad, wat zowel de aantrekkingskracht voor bezoekers als de algehele sfeer van de stad kan aantasten. Dit kan uiteindelijk ook weer negatieve economische gevolgen hebben, omdat het de aantrekkelijkheid van de gemeente als winkelbestemming vermindert.

4. Administratieve Lasten en Handhavingskosten

De invoering en handhaving van een reclamebelasting brengt aanzienlijke administratieve lasten met zich mee, zowel voor de gemeente als voor de ondernemers. De kosten voor handhaving en administratie kunnen aanzienlijk oplopen, waardoor de netto-opbrengst van de belasting veel lager kan uitvallen dan verwacht. Dit kan ertoe leiden dat het beoogde doel van 100.000 euro aan jaarlijkse inkomsten niet wordt gehaald, terwijl de lasten voor ondernemers wel blijven bestaan.

5. Alternatieve Inkomstenbronnen

Wij verzoeken de gemeente om alternatieve bronnen van inkomsten te onderzoeken die minder belastend zijn voor lokale ondernemers. Denk hierbij aan het stimuleren van toerisme, het aantrekken van nieuwe bedrijven of het verbeteren van de efficiëntie binnen de gemeentelijke organisatie.

6. Inbreng van Ondernemerskennis

Zoals beschreven in de inleiding van de kadernota; “Rheden 450 jaar heeft ons in 2023 allemaal energie gegeven. In 2023 hebben we ook de kracht van onze samenleving gezien. Inwoners, onderwijsinstellingen en ondernemers hebben 2023 gemaakt tot een onvergetelijk jaar. Een brede deelname van inwoners en ondernemers was daarin de succesfactor. Deze energie en kracht zullen we hard nodig hebben om dit jaar te komen tot, en vervolgens invulling te geven aan, een solide kadernota voor de komende jaren.”

Tot op heden zijn wij als ondernemers niet betrokken geweest bij de invulling aan de kadernota. Wij willen de gemeente graag aanbieden om input te leveren op de kadernota en onze kennis in te brengen om te helpen bij het genereren van extra inkomsten. Ondernemers zijn dagelijks bezig met het vinden van innovatieve oplossingen en inkomstenbronnen. Het niet aannemen van dit aanbod zou een gemiste kans zijn om samen te werken aan een duurzame economische toekomst voor onze gemeente. Onze energie en ondernemingskracht zullen, zoals beschreven in de kadernota, we als gemeente hard nodig hebben om dit jaar te komen tot, en vervolgens invulling te geven aan, een solide kadernota voor de komende jaren.

Wij vertrouwen erop dat u onze bezwaren serieus neemt en overweegt om de invoering van de reclamebelasting te herzien. We staan altijd open voor een constructieve dialoog en willen graag meedenken over mogelijke oplossingen die zowel de gemeente als de ondernemers ten goede komen.

Wij zien dan ook uit naar een uitnodiging voor een bijeenkomst waar wij met de drie voorzitters van de OCR, ORDS en DELS kunnen aanschuiven om onze visie en ideeën verder toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Namens

ORDS	OCR	DELS
Voorzitter	Voorzitter	Voorzitter
Alex Meerdink	Roland van Essen	Erwin Coolen

Geachte Raadsleden,

Mag ik ons allereerst voorstellen. Wij zijn het bestuur van het wijkcentrum "De Drieschaar", Meidoornlaan 197 in Dieren.

Met ontsteltenis hebben wij kennis genomen van de "Solide Kadernota 2025", waarin bezuinigingen zijn opgenomen, die door u besproken worden op 2 juli a.s.

Daarin staat, dat de subsidie aan de dorpshuizen c.q. buurthuizen stop gezet gaat worden. Dit wordt gefaseerd uitgevoerd.
De Gemeente Rheden moet zich diep schamen. Altijd hebben wij van Gea Hofstede en Nicole Pannekoek gehoord, dat de Gemeente de dorpshuizen erg belangrijk vindt voor het welzijn en het contact tussen de wijkbewoners tijdens de diverse activiteiten in ons wijkcentrum. Deze activiteiten zijn o.a. biljarten, een creatieve ouderenochtend, haak- en breigroep, tekenclub en een creatieve club. Deze activiteiten worden vooral bezocht door 65+'ers tot 80+'ers.

Nu wordt dat zomaar over boord gegooid. Wilt u nu echt meer eenzame ouderen in uw gemeente? Deze groep zal dan op een andere manier geholpen moeten worden, hetgeen u juist meer geld gaat kosten!

Als wij geen subsidie meer krijgen, zijn wij genoodzaakt te stoppen, daar wij de huur van het gebouw niet meer op kunnen brengen. Wij huren namelijk ruimtes van de Stichting Scholengroep "Veluwezoom".

En wat dacht u van al die vrijwilligers, die zich jarenlang ingezet hebben voor het wijkcentrum? Sommigen zijn al meer dan 40 jaar verbonden met dit wijkcentrum.
Zij hebben al die jaren hun ziel en zaligheid erin gestopt. Dat gaat u zomaar weggooien?!!

Wij verzoeken u dan ook dringend om deze bezuiniging niet goed te keuren. Het zal voor de wijkbewoners en de gebruikers van ons wijkcentrum een hard gelag zijn en niet te bevatten zijn.
Wij denken, dat dit geldt voor alle buurthuizen c.q. wijkcentra in de Gemeente Rheden.

Wij wensen u dinsdag 2 juli a.s. alle wijsheid toe met de te nemen besluiten.

Met vriendelijke groet,

Het Bestuur van Wijkcentrum "De Drieschaar"
Meidoornlaan 197
6951 LZ Dieren

Diaconaal Netwerk Armoedebestrijding gemeenten Rheden & Rozendaal

Aan: leden van de Raad van de gemeente Rheden

Betreft: voorgestelde bezuinigingen

Velp, 28 juni 2024

Geachte leden van de Raad,

Recent hebben er twee inspraakavonden plaatsgevonden waarin diverse stichtingen en organisaties hun zorgen met u deelden in verband met de aangekondigde bezuinigingen op het Sociaal Domein.

Het Diaconaal Netwerk Armoedebestrijding in Rheden en Rozendaal, kortweg DIANA, ontvangt geen structurele subsidie van de gemeente Rheden. Wel hebben wij de afgelopen jaren een bijdrage in onze actie 'Vakantietas' ontvangen, waarbij we gezinnen met kinderen met minimuminkomens een paar leuke vakantiedagen bezorgen. Wij worden dus niet rechtstreeks door de aangekondigde bezuinigingen op de subsidieverstrekking getroffen. Toch willen wij onze zorg met u delen. Immers: als diaconieën en parochiële caritasinstellingen (PCI's) ondersteunen wij -veelal in alle anonimiteit- de mensen die de hulp van de diaconie/PCI nodig hebben. Meestal mensen die tot de minima behoren of die door bijvoorbeeld verandering in hun leven zoals scheiding of ontslag, even zichzelf niet kunnen redden.

Uw voorgestelde bezuinigingen binnen het Sociaal Domein treffen veel organisaties die zich inzetten voor mensen die het even niet zelf redden. Organisaties waarmee we nauw samenwerken en die in een geval (SHM) zelfs vanuit DIANA zijn opgericht. Wij noemen in dit verband Stichting STRAK, SUN Rheden en SchuldHulpMaatje Rheden-Rozendaal. Vele handen maken licht werk, en zorgen er ook voor dat we samen zoveel mogelijk nood kunnen lenigen.

Het Minimabeleid wordt "uitgekleed". Wij noemen: Het verminderen van de Individuele Inkomenstoeslag, de GelrePas alleen nog maar toegankelijk tot maximum 100% van de bijstandsnorm, geen kinderkleding toeslag. De gemeentelijke zorgpolis wordt eveneens onderwerp van gesprek in deze bezuinigingsronde. Dit gaat zeker leiden tot een toeloop op vraag om hulp bij de Diaconieën/PCI's, Stichting STRAK en SUN Rheden.

Het stopzetten van subsidies, bijvoorbeeld aan SchuldHulpMaatje Rheden-Rozendaal zal er bijna zeker toe leiden dat zij ophouden te bestaan. Door het jaar heen worden in de diverse kerken (zowel Katholiek als PKN) collectes gehouden ten bate van SchuldHulpMaatje Rheden - Rozendaal. Dit geld alleen is echter niet toereikend om de organisatie het werk te laten verrichten.

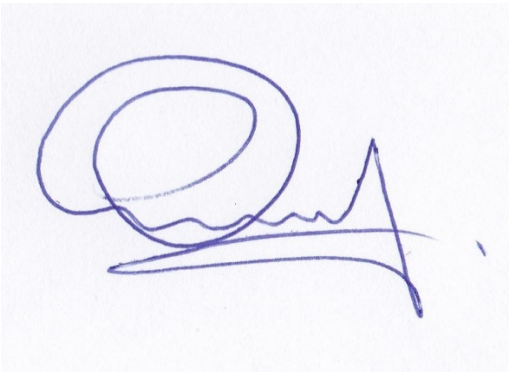
Voor DIANA geldt dat wij voorzien dat de mensen met de laagste inkomens het zwaarst getroffen dreigen te worden door de bezuinigingen. Afgelopen week was nog op het nieuws dat het aantal mensen met een grote achterstand in het betalen van de zorgpremie weer gegroeid is. Een boete helpt niet, maar dat is wel wat er gebeurt: meer premie voor minder zorg die geboden gaat worden. Geen tandarts bezoek –als voorbeeld– wordt meer vergoed. Een inkomen van een alleenstaande persoon in de bijstand komt met toeslagen op circa € 2.150 uit. De vaste lasten bedragen (gemiddeld) € 1.500. En dan afgezien van diverse betalingsregelingen die er veelal wel zijn. Dit betekent dat er voor het eten en drinken niet veel over blijft. DIANA maakt zich daarom ernstig zorgen over de voorgestelde bezuinigingen op het minimumbeleid.

De voorzitter van de VNG, mevrouw Sharon Dijksma, liet vorige week in een interview optekenen “2026 wordt een rampjaar voor gemeenten” Zij voorziet echt een enorme verschraling op de jeugdzorg, de WMO, en ook op publieke voorzieningen zoals de Dorpshuizen. Dat helpt niet om de kloof te dichten…… De VNG wil nieuwe afspraken maken over de thuiszorg (WMO). Volgens mevrouw Dijksma lopen gemeenten daarop leeg. Het bijdragen naar vermogen voor een WMO voorziening is geen populaire maatregel, maar zorgt er wel voor dat de sterkste schouders meer lasten gaan dragen dan de zwakkeren in onze samenleving. Wellicht dat het bedrag dat dan terugkomt in de gemeentekas er toe kan gaan leiden dat de voorgestelde bezuinigingen wat minder bij de minima in de samenleving terecht gaan komen.

Geachte leden van de Raad, wij begrijpen dat niét bezuinigen leidt tot een niet kloppende begroting over meerdere jaren. Dat is onwenselijk. Vanuit “zakelijk inzicht” begrijpen wij de wens om een kloppende begroting te hebben, dat doet DIANA ook. Maar de zorg om –en de zorg voor- de mensen in onze gemeente die zich vaak al lang aan de onderkant van de samenleving bewegen en die vaak ook (te) lang onder de radar (willen) blijven uit schaamte of afstand tot de gemeente, zal zeker niet verminderen met dit beleid. Het zal blijken dat door deze verschraling deze groep inwoners het water nog meer aan de lippen zal komen te staan.

DIANA wenst u veel wijsheid en is natuurlijk altijd bereid deze brief in een gesprek nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Erik Kool, Voorzitter DIANA

Beste Collegeleden, Geachte Raadsleden,

Wij als bestuur van de ORDS, Ondernemend Rheden de Steeg, maken ons ernstig zorgen over de voorstellen die gedaan worden in het j.l. kadervoorstel.

De termijn van reactie geven is dermate beperkt dat wij ons als ORDS niet serieus genomen voelen als gesprekspartner, temeer omdat u College in voorgaande maanden er in zijn geheel niet gesproken is over dit kadervoorstel, sterker nog wij begrijpen dat de Raad zich ook overvallen voelt en dat mag u zichzelf aanrekenen.

Bij bestudering van het kadervoorstel zien wij zeker in dat dit noopt tot ernstige bezuinigingen, omdat het Rijk vanaf 2025 veel minder afdracht doet van financiën richting de Gemeente, maar ook dit is al veel eerder bekend geweest, want in voorgaande jaren hebben wij summier in ons 3-maandelijkse reguliere overleg mogen vernemen dat dit eraan stond te komen.

Het gevoel van overvallen te zijn, wat u college schets is ons inziens geen terechte constatering, wij snappen niet helemaal waarom burgers en bedrijven zo laat betrokken worden met dit kadervoorstel.

Wellicht kunt u dit aan ons uitleggen.

In het kadervoorstel worden diverse bezuinigingen voorgesteld en wellicht is het mogelijk om de grote bezuinigingen van het college nogmaals kort samengevat in kernpunten aan ons te presenteren.

Wij lezen ook dat het college schrijft in haar kadernota dat zij er is voor de burgers en bedrijven en dat een ieder de pijn zal voelen van deze bezuinigingen, sterker nog u schrijft de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten.

Toch is dit in het kadervoorstel niet geheel terug te lezen, in deze zorgelijke tijd bezuinigd u niet alleen, nee u verlegd uw zog. Bezuinigingen om 20% meer OZB te gaan heffen en oa. ook te overwegen om parkeerbelasting en reclamebelasting te gaan heffen. Wij verstaan onder bezuinigingen toch iets anders, wat u nu doet is de rekening verleggen. Wij zouden het op prijs stellen om hier anders mee om te gaan, omdat dit voor ons als bedrijven gewoonweg niet meer op te brengen is.

Stijging van energielasten, verhoging van OZB, Reclamebelasting, stijging van personeelslasten etc.etc. het is simpelweg voor de meeste bedrijven niet meer op te brengen, wat tot gevolg zal hebben dat veel van onze bedrijven zullen overwegen om de stekker uit haar bedrijf te trekken, de geluiden zijn nu al aanwezig.

Ook hebben we in het kadervoorstel gelezen dat u schrijft: te overwegen parkeerbelasting in de dorpen te gaan invoeren, de centra,s van onze dorpen zijn door allerlei bedreigingen, internet, boulevards, grote koopcentra,s dermate kwetsbaar dat dit een zeer negatief gevolg zal hebben, consumenten zullen wegblijven met desastreuse gevolgen voor deze zelfde centra,s.

Wij hebben gelezen dat u naast de ca. 430 ambtenaren die nu werkzaam zijn ook nog ruim 25% van kosten extern inhuurt. In uw voorstel moet het ingeleende personeel met ruim de helft inkrimpen. Dit impliceert dat op ca. 43000 inwoners als je het her berekent ca. 540 ambtenaren werkzaam zijn op ca.43000 inwoners een getal van 1 ambtenaar op 80 inwoners.

Wij denken dat het verantwoord is dat u gaat streven naar 1 ambtenaar op 100 inwoners wat een directe bezuiniging van 20% oplevert, ipv de door u voorgestelde van ca. 10% op het totaal.

Als bestuur van ORDS willen wij u deelgenoot maken van verschillende gedachten die bij ons leven, wij willen graag met u meedenken om te komen tot oplossingen t.w.

1. Gebruik van de Posbank en Toerisme

Toegangsprijzen en Parkeergelden

- **Toegangsprijzen:** Overweeg het instellen van een toegangsprijs voor bezoekers van de Posbank, met kortingen of gratis toegang voor lokale bewoners en bepaalde doelgroepen.
- **Parkeergelden:** Stel parkeertarieven voor bezoekers die met de auto komen. Dit kan gecombineerd worden met incentives voor gebruik van openbaar vervoer of fietsen.
- **Toegangsabonnement:** Stel voor fietsers/wielrenners die hoogtemeters willen maken een abonnement voor, op dezelfde basis als de mountainbikers.

Toeristische Activiteiten

- **Gidsdiensten en Tours:** Organiseer betaalde rondleidingen en natuurwandelingen.
- **Evenementen:** Organiseer evenementen zoals festivals, markten, of sportwedstrijden die inkomsten genereren door ticketverkoop en sponsoren.

2. Publiek-Private Samenwerkingen (PPS)

- **Sponsoring en Partnerschappen:** Betrek lokale bedrijven bij sponsoring van culturele en sociale evenementen in ruil voor publiciteit.
- **Investeringen in Gemeenschapsprojecten:** Moedig bedrijven aan om te investeren in lokale projecten die zowel de gemeenschap als de bedrijven zelf ten goede komen.

3. Subsidies en Fondsenwerving

- **Subsidies:** Zoek actief naar regionale, nationale, en Europese subsidies voor sociaal-culturele projecten en duurzaamheidsinitiatieven.
- **Crowdfunding en Donaties:** Organiseer crowdfunding campagnes voor specifieke projecten en moedig donaties van inwoners en bedrijven aan.

4. Efficiëntie en Kostenbesparing binnen de gemeente

- **Herstructurering en Herverdeling:** Herzie de bestaande uitgaven en herstructureer programma's om efficiëntie te verbeteren en kosten te verlagen zonder de kwaliteit van de dienstverlening aan te tasten.
- **Digitalisering:** Implementeer technologische oplossingen om administratieve processen te stroomlijnen en kosten te besparen.

5. Innovatieve Financieringsmethoden

. **Social Impact Bonds (SIBs):** Trek investeerders aan die bereid zijn te investeren in sociale programma's, waarbij de gemeente hen terugbetaalt als de programma's succesvol zijn.

- **Gemeentelijke Obligaties:** Overweeg het uitgeven van gemeentelijke obligaties om specifieke projecten te financieren, waarbij inwoners kunnen investeren in hun eigen gemeenschap.

6. Maatschappelijke Betrokkenheid

- **Vrijwilligerswerk:** Stimuleer vrijwilligerswerk voor de uitvoering van sociaal-culturele activiteiten en projecten.
- **Participatieve Begroting:** Betrek inwoners bij het begrotingsproces om prioriteiten te stellen en alternatieve bezuinigingsvoorstellen te ontwikkelen.

7. Verhoging van Gemeentelijke Inkomsten

- **Verhuur van Gemeentelijke Eigendommen:** Verhuur ongebruikte of onderbenutte gemeentelijke eigendommen voor commerciële of recreatieve doeleinden.
- **Vergroting van Toerisme:** Investeer in marketingcampagnes om meer toeristen naar de gemeente te trekken, wat kan leiden tot hogere inkomsten uit toeristenbelasting en lokale uitgaven.

8. Samenwerking met Andere Gemeenten:

- **Intergemeentelijke Samenwerking:** Werk samen met naburige gemeenten om kosten te delen voor bepaalde diensten en projecten, wat kan leiden tot aanzienlijke kostenbesparingen.

9. Samenwerking met Vivare:

. Het realiseren van de nieuwe woonwijken in de gemeente Rheden t.w. rondom Ziekenhuis Rijnstate Velp, flexwoningen te Rheden etc. Gebruik dit als wisselgeld richting Vivare en vraag aan hen dat wanneer een huidige woning van Vivare leegkomt deze in de verkoop komt en daarmee bereik je een nieuwe groep van starters die, samen moeten werken, om deze starterswoningen te kunnen betalen. Het resultaat zal zijn dat er geleidelijk een verandering van populatie in de kwetsbare gebieden van de gemeente Rheden zal plaatsvinden.

Door een combinatie van deze strategieën te gebruiken, kan de gemeente Rheden mogelijk een evenwichtigere benadering vinden om het begrotingstekort aan te pakken. Dit kan helpen

om de belastingdruk op ondernemers, verenigingen en bewoners te verlichten, terwijl belangrijke sociaal-culturele voorzieningen behouden blijven.

Met vriendelijke groeten:

Heleen Enklaar, Nienke Hoogstraten, Anne Bruger en Alex Meerdink

Bestuur ORDS.

Memo

Van: College van B&W
Aan: Gemeenteraad
Datum: 24-06-2024
Onderwerp: Financiële effecten meicirculaire gemeentefonds 2024

Inleiding
Deze memo heeft als doel om u op hoofdlijnen te informeren over de financiële effecten van de Meicirculaire gemeentefonds 2024 die door het Ministerie van BZK op 27 mei jl. is gepubliceerd.

Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaires over het gemeentefonds. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september van de vertaling van de Miljoenennota, december is op basis van de Najaarsnota en rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af.

Meicirculaire gemeentefonds 2024
Ten tijde van het opstellen van de Kadernota 2025 en de 1e Berap 2024 was de meicirculaire 2024 van het gemeentefonds nog niet door het Ministerie van BZK gepubliceerd. Vooruitlopend op de publicatie is in de Kadernota wel een inschatting gemaakt van de financiële effecten van het schrappen van de opschalingskorting, zoals die door het Rijk al was aangekondigd. Hier is in de onderstaande twee (blauwe) tabellen al rekening mee gehouden.

De meicirculaire bevat informatie over de nieuwe financieringssystematiek vanaf 2024, een incidentele compensatie vanaf 2024 tot en met 2029 en het schrappen van de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026.

Totaal Algemene Uitkering ***(x € 1.000)***	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Algemene uitkering o.b.v. decembercirc. 2023	100.747	100.485	91.440	91.715	91.961
Algemene uitkering o.b.v. meicirc. 2024	102.338	104.206	97.861	98.002	98.191
verschil	**1.591**	**3.721**	**6.421**	**6.287**	**6.230**

Gevolgen voor het financieel meerjarig perspectief
Op basis van bovenstaande doorrekening van de meicirculaire is het financieel meerjarig perspectief ten opzichte van de Kadernota 2025 voordelig bijgesteld. Deze bijstelling ziet u terug in onderstaande tabel. De financiële effecten voor 2024 worden opgenomen in de 2e berap 2024 en de effecten voor 2025 t/m 2028 verwerken we in de Programmabegroting 2025.
Bij de PB2025 zullen we ook de effecten van de septembercirculaire betrekken. Die effecten zullen we in een aparte memo duiden, omdat de septembercirculaire pas gepubliceerd wordt nadat de gemeentebegroting is opgesteld. De mogelijkheid bestaat dat laatstgenoemde circulaire kan tegenvallen en daar willen we in de ontwikkeling van ons financieel meerjarig perspectief rekening mee houden.

Meerjarig perspectief *(x € 1 miljoen)*	***2024***	***2025***	***2026***	***2027***	***2028***
Begrotingssaldi volgens 1e berap 2024 en KN 2025	-2,6	0,3	-2,1	0,0	-0,9
Effect meicirculaire:					
ontwikkeling algemene uitkering	1,6	3,7	6,4	6,3	6,2
verhoging lastenkant: uitstel besparing jeugd		-1,2			
verhoging lastenkant: middelen voor participatie	-0,7	-0,5	-0,5	-0,4	-0,4
al geraamd i.v.m. wegvallen opschalingskorting		1,6	-1,6	-1,6	-1,6
effect op begrotingssaldo:	0,9	3,6	4,3	4,3	4,2
Geactualiseerd financieel perspectief	**-1,7**	**3,9**	**2,3**	**4,3**	**3,3**

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Overhead samenleving
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	100% kostendoorberekening beleidskosten Samenleving aan Rozendaal en met deze ombuiging afschaling inzet beleidstaken Rheden

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Vanaf 2024 voert de gemeente Rheden de beleidstaken uit voor de gemeente Rozendaal. Bestuurlijk zijn tussen de gemeente Rozendaal eb Rheden afspraken gemaakt omtrent een verrekening op basis van marginale kosten middels een vergelijking van aantal casussen en verkrijging van rijksmiddelen. Voorgesteld wordt om hier integrale kostprijsbenadering toe te passen.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Het verandert niets aan de dienstverlening voor Rozendaal anders dan dat te verrekenen vergoeding anders worden berekend en dit positief uitvalt voor Rheden.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen invloed omdat de wijze van kostentoerekening niet zegt over de wijze van dienstverlening.
Risico	Geen

	2025	2026	2027	2028
Facturering werkelijks kosten inzet beleid Samenleving	€ 325.000,-S	€ 325000,-S	€ 325000,-S	€ 325000,-S

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Overhead samenleving
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	Beleidstaken sociaal domein

Toelichting Financiële raming	Vanaf 2025 kunnen de werkelijke kosten voor inzet beleidsmedewerkers gefactureerd worden bij de gemeente Rozendaal. Indien hiertoe wordt besloten.			
Toelichting randvoorwaarden	Randvoorwaardelijk is tijdige aankondiging en akkoord bij Rozendaal voor 100% doorberekening kosten aan Rozendaal.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Samenvatting voorstellen Bestuur & Organisatie

Op de volgende pagina's worden de voorstellen vanuit het programma Bestuur & Organisatie uitgewerkt in het format zoals afgesproken, aan het einde van het document wordt een overzicht gegeven van de totaalsom van de besparingen die de voorstellen opleveren.

In de voorstellen is ook aangegeven of de voorstellen het basisniveau gemeentelijke dienstverlening raken (en zo ja, wat?) of de surplustaken waarvoor gemeente Rheden zelf heeft gekozen.

Bij het basisniveau is aangegeven:

Beïnvloedt het:

- Verdiencapaciteit
- Ambitieniveau binnen wettelijke taken
- Investeren in een meer krachtig Rheden
- Compacte en efficiënte organisatie

Onder surplus-taken kan worden verstaan (zonder uitputtend te zijn), taken op het gebied van:

- Erfgoed
- Participatie
- Hittestress
- Klimaatadaptatie
- Werk- en re-integratie
- Klimaat
- Landschap
- Economie
- Stedebouw
- Etc.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden: No.1

Programma	Paragraaf Bedrijfsvoering			
Beleidsthema	Personeelsbeleid			
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gemeentesecretaris			
Taakveld(en)	0.4 Overhead			
Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Op basis van de keuzes die u als raad maakt bij de besluitvorming over de kadernota, wordt voor de begroting van 2025 e.v. een herijking van de balans taken, formatie en bezetting uitgevoerd voor de gemeentelijke organisatie. Hierbij wordt ook gekeken naar het niet invullen van vacatures, natuurlijke uitstroom (door pensionering en wisseling van werkgever) en de benodigde omvang van het aantal fte.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen			
Risico	Aandachtspunten hierbij zijn dat de inperking van de capaciteit niet ten koste gaat van basisdienstverlening aan inwoners, ondernemers en bezoekers en onacceptabele werkdruk/stijging ziekteverzuim. Op dit moment geeft Rheden 25,1% van haar loonsom uit aan externe inhuur. Voorstel is dit met 50% te reduceren en zoveel mogelijk werk door vaste medewerkers te laten uitvoeren. De meerkosten van externe inhuur vervallen daarmee. Daarnaast zal er een doorwerkend effect zijn op de benodigde capaciteit van de verschillende disciplines van Bedrijfsvoering. Dit omdat de andere afdelingen naar verwachting ook in hun capaciteit teruggaan. Alle teams zullen kritisch worden bezien op de mogelijkheden.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 0,72	2026 0,94	2027 1,05	2028 1,15
Toelichting Financiële raming				
Toelichting randvoorwaarden	Het risico is dat er geen verloop is onder medewerkers. Dit risico wordt echter beperkt door de gehele besparingsopgave. Medewerkers zullen Rheden daardoor wellicht een minder aantrekkelijke werkomgeving vinden, simpelweg omdat er minder mogelijk is.			
Beïnvloedt het basistaken?	Ja, het draagt bij aan een compacte en efficiënte organisatie			
Beïnvloedt het surplustaken	Ja, indien het medewerkers betreffen die werkzaam zijn voor de surplustaken			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden: No.2

Programma	Bestuur & Organisatie			
Beleidsthema	Vastgoedportefeuille			
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gemeentesecretaris			
Taakveld(en)	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden			
Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Lagere kapitaallasten nieuwe gemeentehuis De financiering van het nieuwe gemeentehuis is gebaseerd op en externe financiering. Deze financiering gaat uit van 40 jaar en een restwaarde van 0. Bij het werken met een restwaarde zullen de kapitaallasten ± € 130K lager uitvallen.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen			
Risico	De accountant moet hiermee volgende week akkoord gaan. Belangrijk gesprek. Rente en restwaarde zijn cruciale factoren. Restwaarde weten wij mogelijk komende week. De rente kan wisselen. Bedrag is daarom indicatief voor de genoemde bedragen.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 130.000 (S)	2026 € 130.000 (S)	2027 € 130.000 (S)	2028 € 130.000 (S)
Toelichting Financiële raming				
Toelichting randvoorwaarden	• Vastgoedmarkt is fluctuerend. Kortom de restwaarde kan gedurende de jaren wijzigen. Hierop is wel geanticipeerd door van het gemeentehuis een multifunctioneel gebouw te maken.			
Beïnvloedt het basistaken?	• Ja, het draagt bij aan een compacte en efficiënte organisatie			
Beïnvloedt het surplustaken	• Nee			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden: No.3

Programma	Bestuur & Organisatie
Beleidsthema	Vastgoedportefeuille
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Directeur Bedrijfsvoering
Taakveld(en)	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	De werkplekapp licentie vervalt binnenkort. Wij kunnen ervoor kiezen om licentie op app niet te verlengen. Dat betekent dat we voor het nieuwe gemeentehuis andere afspraken moeten maken voor het gebruik van werkplekken.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen			
Risico	Voor het nieuwe gemeentehuis is de afspraak dat x% van de medewerkers thuis werkt. Hierover zullen we goede afspraken moeten maken over de thuiswerkdagen. Zonder duidelijke afspraken bestaat de kans op een lagere medewerkers-waardering inzake het werkklimaat.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 30.000 (S)	2026 € 30.000 (S)	2027 € 30.000 (S)	2028 € 30.000 (S)
Toelichting Financiële raming	Gebaseerd op de huidige kosten van de werkplekapp.			
Toelichting randvoorwaarden	• Duidelijke afspraken over verdeling op kantoor versus thuiswerken. Minder vrijblijvend.			
Beïnvloedt het basistaken?	• Ja, het draagt bij aan een compacte en efficiënte organisatie			
Beïnvloedt het surplustaken	• Nee			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden: No.4

Programma	Bestuur & Organisatie			
Beleidsthema	Dienstverleningsagenda			
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gemeentesecretaris			
Taakveld(en)	0.1 Bestuur			
Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Het voorstel is om na de bestuursperiode mei 2022 - mei 2026 met drie wethouders door te gaan. Het College krimpt daarmee met 20%. Daarnaast wordt het aantal Raadsleden ook met 20% beperkt. Dit levert voor de kosten van Bestuur, taakveld 0.1 een besparing op van 20%. Daarnaast verwachten wij minder Raadsvragen en daardoor een beperking van de tijdsdruk die dat vraagt binnen de ambtelijke organisatie.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen.			
Risico	De werkdruk van wethouders neemt toe			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 0 (S)	2026 € 260.000 (S)	2027 € 520.000 (S)	2028 € 520.000 (S)
Toelichting Financiële raming	Voor de komende jaren is 2.580.000 aan Bestuurskosten begroot. Deze kosten zullen 20% dalen.			
Toelichting randvoorwaarden	• Akkoord College en Raad, afweging wat dit betekent voor de lokale democratie en participatie.			
Beïnvloedt het basistaken?	• Ja, het draagt bij aan een compacte en efficiënte organisatie			
Beïnvloedt het surplustaken	• Nee			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden: No.5

Programma	Paragraaf Bedrijfsvoering			
Beleidsthema	Personeelsbeleid			
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gemeentesecretaris			
Taakveld(en)	0.4 Overhead			
Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Minder vergoeding inrichting thuiswerkplek. Bedragen zijn nu illustratief.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen. Aantrekkelijkheid als werkgever wordt mogelijk iets beperkt. Daarnaast wordt er mogelijk minder thuisgewerkt.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen.			
Risico	Arbo-technisch heeft de gemeente een zorgplicht.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 50.000 (S)	2026 € 50.000 (S)	2027 € 50.000 (S)	2028 € 50.000 (S)
Toelichting Financiële raming	P&O zal gevraagd worden om een goede financiële inschatting te maken van het effect van deze maatregel.			
Toelichting randvoorwaarden	• Akkoord OR is noodzakelijk			
Beïnvloedt het basistaken?	• Ja, het draagt bij aan een compacte en efficiënte organisatie			
Beïnvloedt het surplustaken	• Nee			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden: No.6

Programma	Paragraaf Bedrijfsvoering			
Beleidsthema	Personeelsbeleid			
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gemeentesecretaris			
Taakveld(en)	0.4 Overhead			
Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Minder opleidingsbudget overall. Reductie 50%. Mogelijkheden eigen bijdrage van medewerkers onderzoeken.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen			
Risico				
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 100.000 (S)	2026 € 100.000 (S)	2027 € 100.000 (S)	2028 € 100.000 (S)
Toelichting Financiële raming	P&O zal gevraagd worden om een goede financiële inschatting te maken van het effect van deze maatregel.			
Toelichting randvoorwaarden	• Akkoord OR			
Beïnvloedt het basistaken?	• Ja, voor wat betreft deskundigheid.			
Beïnvloedt het surplustaken	• Ja, voor hetgeen het opleidingen daarvoor betreft.			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden: No.7

Programma	Paragraaf Bedrijfsvoering			
Beleidsthema	Personeelsbeleid			
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gemeentesecretaris			
Taakveld(en)	0.4 Overhead			
Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Niet meer benutten restant budget professionalisering organisatie. Concern Control heeft aangegeven dat onderstaand budget nog niet is besteed.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen			
Risico				
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 110.000 (S)	2026 € 241.000 (S)	2027 € 241.000 (S)	2028 € 241.000 (S)
Toelichting Financiële raming				
Toelichting randvoorwaarden				
Beïnvloedt het basistaken?	• Ja, het draagt bij aan een compacte en efficiënte organisatie; ook aan toename werkdruk.			
Beïnvloedt het surplustaken	• Ja, indien het professionalisering surplustaken betreft.			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden: No.8

Programma	Paragraaf Bedrijfsvoering			
Beleidsthema	Personeelsbeleid			
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gemeentesecretaris			
Taakveld(en)	0.4 Overhead			
Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Minder of niet extern vergaderen voor teams.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen			
Risico				
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 20.000 (S)	2026 € 20.000 (S)	2027 € 20.000 (S)	2028 € 20.000 (S)
Toelichting Financiële raming				
Toelichting randvoorwaarden				
Beïnvloedt het basistaken?	• Ja, het draagt bij aan een compacte en efficiënte organisatie			
Beïnvloedt het surplustaken	• Daar waar extern vergaderd wordt (o.a. inzake Omgevingswet)			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid, aanpassing individuele inkomenstoeslag binnen bijzonder bijstand

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Met de bijzondere bijstand heeft de gemeente een instrument om inwoners tegemoet te komen in onvoorziene, noodzakelijke kosten in bijzondere en dringende omstandigheden. Het gaat om kosten die niet op een andere manier worden vergoed. De bijzondere bijstand is daarmee een financieel vangnet. Het is bovendien een wettelijke taak (participatiewet), en een open einde regeling. Er is de afgelopen jaren steeds te krap begroot op de bijzondere bijstand, waardoor er steeds overschrijdingen op het budget gemeld moesten worden. De doelgroep groeit, met name door het aantal nieuwe inwoners (statushouders) dat we in onze gemeente moeten huisvesten. De bijzondere bijstand gaat om een diversiteit aan kostensoorten en bedragen. Eén daarvan betreft de individuele inkomenstoeslag (IIT). De IIT is een jaarlijks geldbedrag voor inwoners die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen en die geen zicht hebben op inkomensverbetering. In 2023 maakten hier 757 huishoudens gebruik van voor een totaalbedrag van €225.000. Binnen de inkomenstoeslag heeft de gemeente beleidsvrijheid in de definitie van ‘laag inkomen’ en ‘langdurig’ (de zgn. ‘referteperiode'). Nu is de inkomensnorm gesteld op 110% van de bijstandsnorm en de referteperiode 3 jaar. De inkomensnorm zou kunnen worden teruggezet naar 100%. Daarnaast zou de referteperiode zou verruimd kunnen worden naar 5 jaar. De varianten kunnen gecombineerd of los van elkaar ingezet worden. Met deze ombuigingen komen minder inwoners in aanmerking voor de individuele inkomenstoeslag.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Minder inwoners krijgen jaarlijks de inkomenstoeslag uitgekeerd.
Impact (maatschappelijk effect)	Inwoners die langer van een laag inkomen moeten rondkomen kunnen daardoor weinig/geen financiële buffer opbouwen.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid, aanpassing individuele inkomenstoeslag binnen bijzonder bijstand

inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Hierdoor is er geen geld voor vervangingsuitgaven en onverwachte kosten. Dit heeft tot gevolg dat inwoners hun begroting niet meer sluitend krijgen. Dit leidt tot een toename van het aantal inwoners met geldzorgen en schulden.			
Risico/haalbaarheid	Geldzorgen en schulden werken op een negatieve wijze door op andere gebieden: leefstijl/gezondheid (incl. middelengebruik), gezin, sociale participatie etc. Daarnaast werkt het in negatieve zin door op andere beleidsterreinen: jeudzorg, wmo etc. (boemerang effect). Het heeft ook tot gevolg dat inwoners in sterkere mate afhankelijk worden van noodhulp, fondsen en charitatieve instellingen. Welke in de regel door hulpverlening aangevraagd moeten worden. Dit raakt ook de andere ombuigingsvoorstellen, gericht op afbouw/stoppen van subsidies voor deze organisaties.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar Norm naar 100% Referteperiode 5 jr	2025 €0 €0	2026 €0 €0	2027 €55.500 €22.500	2028 €55.500 €22.500
Toelichting Financiële raming	-De genoemde mogelijke opbrengt is gebaseerd op een eerste (ruwe) analyse, op basis van een aantal indicatieve aannames. Nadere doorrekening is noodzakelijk! -Er is bijvoorbeeld nog geen rekening gehouden met het feit dat de hoogte van de uitkering ook jaarlijks stijgt en de doelgroep daarmee dus ook weer toeneemt. -Ook de jaarlijkse indexering van de inkomenstoeslag is niet meegerekend. -Tot slot zijn de uitvoeringskosten niet meegerekend (aanpassing systeem)			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid, aanpassing individuele inkomenstoeslag binnen bijzonder bijstand

Toelichting randvoorwaarden	Inwoners rekenen op deze toeslag: bij aanpassing van de voorwaarden (nieuw beleid vaststellen) is ook overgangsbeleid noodzakelijk. Deze potentiële besparing zou daarom pas op zijn vroegst voor 2027 ingeboekt kunnen worden.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening – stopzetten communicatie/informatie over schuldhuplverlening

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Budgetten worden ingezet voor: Communicatie – lokale koppeling Geldfit/Nederlandse Schuldhulp route, printen flyers etc.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen middelen om inwoners bekend te maken met het wettelijk voorgeschreven beschikbare aanbod.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Het is zonder communicatie-uitingen naast de eigen website voor inwoners en partners lastiger om de juiste weg te vinden naar de juiste hulpverlening. Geen actieve inzet meer op het informeren waar inwoners hulp kunnen krijgen voor hun financiële probleem. Inwoners in een kwetsbare situatie zullen daardoor de aansluiting op de juiste ondersteuning te laat of helemaal niet kunnen vinden.			
Risico	Escalatie van financiële problematiek doordat inwoners de weg niet weten te vinden. Inwoners komen daardoor op een later moment, met meer problemen, in beeld of komen niet in beeld. Als direct gevolg vraagt dit meer inzet van schuldhulpverleningsconsulenten. Als neveneffect ook hogere maatschappelijke kosten op andere vlakken – denk aan hogere kosten voor gezondheidsvraagstukken, hogere kosten door uitval op werk (bv. in de vorm van bijstandsuitkeringen, maar ook voor werkgevers in de vorm van verzuimkosten), hogere kosten voor (lokale) ondernemers om schulden kwijt te schelden.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig) 33702 – kosten derden	2025	2026 € 5.000,-S	2027 € 5.000,-S	2028 € 5.000,-S
Toelichting Financiële raming	Onder de ondersteuningsstructuren liggen contracten met minimaal een jaar opzegtermijn. Bezuiniging kan dan geboekt worden vanaf 2026.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening – stopzetten communicatie/informatie over schuldhuplverlening

Toelichting randvoorwaarden	Tijdige beëindiging van de contracten (voor 2025). Tijdig en goed meenemen van de partners die ook baat hebben bij de communicatie.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening – stopzetten lidmaatschap landelijke platformen met informatievoorzieningen schuldhulpverlening

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Budgetten worden ingezet voor: Ondersteuningszaken – lidmaatschap landelijke platformen (Shulink en Stimulansz)			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen middelen meer om de actuele kennisuitwisseling van de gemeentelijke schuldhulpverlening op peil te houden.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen vraagbaak meer bij specifieke casussen, juridische vragen en beleidsontwikkelingen.			
Risico	Door het ontbreken van lidmaatschap bij landelijke platformen kost het meer tijd om als gemeente zelf op de hoogte te blijven van de actualiteit. Er vindt minder deling van kennis en informatie plaats met andere gemeenten. We hebben geen mogelijkheid om casussen, juridische vraagstukken en beleidsontwikkelingen te bespreken met externe specialisten. Met opzegging van één van de twee lidmaatschappen is het risico beperkt.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig) 33702 – kosten derden	2025	2026 € 5.000,-S	2027 € 5.000,-S	2028 € 5.000,-S
Toelichting Financiële raming	Onder de ondersteuningsstructuren en Geldfit liggen contracten met minimaal een jaar opzegtermijn. Bezuiniging kan dan geboekt worden vanaf 2026. Klein stukje communicatiebudget kan vanaf 2025.			
Toelichting randvoorwaarden	Tijdige beëindiging van de contracten. Tijdig en goed meenemen van de partners die ook achter onze communicatie zitten.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening – stopzetten lidmaatschap landelijke platformen met informatievoorzieningen schuldhulpverlening

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening en minimabeleid: stopzetten sociale kredietverstrekking t.b.v. ondersteuning voor inwoners met schulden via saneringskredieten en sociale leningen

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Budgetten worden ingezet voor: Inzet saneringskrediet (sk)(voor een schuldregeling) (€11.000) Inzet sociale lening (sl) met een laag rentepercentage (€14.000) voor inwoners met een laag inkomen Borgstelling voor zowel sk's als sl's.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Geen aanbod meer van sk's: Bij de schuldhulpverlening regelen we de schulden van inwoners van oudsher in principe met de middelen van de inwoner, een schuldbemiddeling (SB). Dat kan sinds enkele jaren ook met een saneringskrediet (SK), waarbij de aflossing van de inwoner gedurende het traject wordt voorgeschoten in een lening. Geen SK's meer verstrekken, betekent dat schulden van inwoners alleen nog rechtstreeks met het eigen inkomen geregeld kunnen worden. Dat heeft impact op onze uitvoeringskosten, want dan volgen voor iedere inwoner die wordt geholpen, meerdere intensieve controles, en er is vaker budgetbeheer noodzakelijk. Ook op de inwoner heeft het impact, die zal langer en meer onrust en onzekerheid ervaren, zal periodiek meer gegevens moeten inleveren en langer door financiële zorgen geremd worden in het verder oppakken van andere problemen in het leven. Onderzoek wijst uit dat inwoners met een SK met name op het gebied van werk en lichamelijke gezondheid meer vooruitgang boeken dan bij een ouderwetse schuldbemiddeling. Geen aanbod meer van sl's : Een sociale lening is beschikbaar voor inwoners met een laag inkomen (tot 130% van het wettelijk minimum). Zij kunnen deze lening gebruiken wanneer zij door omstandigheden uitgaven moeten doen waarvoor zij niet hebben kunnen reserveren. De sociale lening is een schuld waarover de inwoner rente betaald. De gemeente Rheden legt geld bij om de rente laag (2,3%) te houden.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Geen sk's meer: Een saneringskrediet wordt ingezet als manier om schulden te regelen. Hierbij wordt één bedrag geleend van de Kredietbank, waarmee de schulden worden afgelost. De schuldeisers krijgen meteen het bedrag uitgekeerd waar ze mee akkoord zijn gegaan en de

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening en minimabeleid: stopzetten sociale kredietverstrekking t.b.v. ondersteuning voor inwoners met schulden via saneringskredieten en sociale leningen

	schuldenaar betaalt het krediet in 1,5 jaar terug aan de Kredietbank. De schuldeiser heeft dus overzicht en nog maar één lopende betalingsafspraak. Het aanbieden van sk's is onderdeel van de basisdienstverlening, een landelijke afspraak tussen de VNG en het Rijk. De afspraken zijn geen wettelijke verplichting. Een sk verkleint de workload voor schuldhulpverlening (geen hercontroles), biedt rust en overzicht voor inwoners in een schuldregeling (zij hebben nog maar één afbetalingsregeling) en is aantrekkelijk voor schuldeisers (zij kunnen in één keer de schuld afboeken),. Geen sl's meer: Inwoners gebruiken de sl voor bv. woninginrichting of om zelf schulden mee af te lossen. Zonder sociale lening is er een risico dat een deel van de inwoners tussen wal en schip belandt. Zij hebben geen recht op regelingen zoals de bijzondere bijstand of hulp van fondsen, maar wel een financieel probleem.
Risico	Stoppen met sk's: Als de gemeente stopt met de inzet van saneringskredieten is uitbreiding van het team financiële hulpverlening nodig. Het aanbieden van schuldregelingen middels een bemiddeling kost meer handelingen en inzet van budgetbeheer en schuldhulpverlening. De aanvullende kosten voor personele inzet worden geraamd op ca. €73.000 Daarnaast biedt een sk eerder rust aan de inwoner. Stoppen brengt als risico met zich mee dat inwoners sneller uitvallen tijdens een schuldregeling en dus niet schuldenvrij verder leven. Als de gemeente stopt met sk's voldoen wij niet aan de landelijke afspraak rondom de basisdienstverlening. Het starten van een schuldregeling zal daardoor langer duren. Stoppen met sl: Inwoners zullen meer aanvragen bijzondere bijstand indienen. Deze moeten door de gemeente behandeld

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening en minimabeleid: stopzetten sociale kredietverstrekking t.b.v. ondersteuning voor inwoners met schulden via saneringskredieten en sociale leningen

	worden. Dit vraagt personele inzet. Er zal meer druk komen op fondsen (en partijen die deze fondsen mogen aanvragen, zoals onze consulenten en zoals onze maatschappelijke partners als Humanitas en Incluzio). Er kan niet gelijktijdig bezuinigd worden op de sl's en op de inzet van fondsen en partners. Er ontstaat de kans dat inwoners tussen wal en schip vallen als zij geen recht hebben op bijzondere bijstand of een fonds, maar geen optie meer hebben om via deze weg geld te lenen.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig) 32302 – kosten derden	2025	2026 € 25.000,-S	2027 € 25.000,-S	2028 € 25.000,-S
Toelichting Financiële raming	Het contract met de Kredietbank loopt tot en met 2025. Besparing kan vanaf 2026. Er kan los een keus worden gemaakt over de sk's en sl's – we kunnen het een doorzetten terwijl we het ander niet langer aanbieden.			
Toelichting randvoorwaarden	Tijdige beëindiging of wijziging van het contract.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging KCC-Burgerzaken

Programma	Programma 3, Bestuur en organisatie
Beleidsthema	Dienstverlening
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	KCC – burgerzaken: centralisatie KCC burgerzaken van 2 naar 1 locatie

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Betreft Programma 3 Bestuur en Organisatie Taakveld 0.2 Burgerzaken **Voorstel: het centraliseren van de bedrijfsvoering van het KCC Burgerzaken van 2 locaties van 1 locatie.**			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Het loket van Burgerzaken in Dieren – nu geopend op dinsdag en vrijdagochtend – sluiten.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Alle klantcontacten zullen na oplevering nieuw gemeentehuis in De Steeg gecentraliseerd plaatsvinden. De enige werk- en ontvangstlocatie is dan De Steeg. Inwoners kunnen dan niet meer terecht in Dieren voor een product van Burgerzaken (paspoort, rijbewijs, etc.) .			
Risico	Laag risico. Het gemeentehuis in De Steeg is centraal gelegen en goed bereikbaar voor alle inwoners. Voor de bedrijfsvoering van KCC Burgerzaken levert de sluiting van het servicecentrum in Dieren geen nadelen op.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig) Formatie	2025 € 5.000,-S € 5.000,-E 12 uur per week schaal 5 (S)	2026 € 5.000,-S idem	2027 € 5.000,-S idem	2028 € 5.000,-S idem
Toelichting Financiële raming	De huurprijs voor de servicelocatie in Dieren bedraagt 5.000 euro per jaar. **Indien** de huur kan worden stopgezet per 1-1-2025 bedraagt de besparing 5.000 euro per jaar. Daarbovenop komt een kleine besparing van eenmalige kosten omdat computerhardware en meubilair uit Dieren niet meer nodig is voor gebruik.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging KCC-Burgerzaken

Programma	Programma 3, Bestuur en organisatie
Beleidsthema	Dienstverlening
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	KCC – burgerzaken: centralisatie KCC burgerzaken van 2 naar 1 locatie

	Tot slot is de receptiebemensing in Dieren voor 1,5 dag per week (dinsdag en vrijdagochtend) niet langer nodig. In concreto: 12 uur per week in schaal 5.
Toelichting randvoorwaarden	Het huurcontract loopt nog tot 2030. Voorwaarde is dus wel dat deze eerder kan worden stopgezet. De gemeenteraad moet instemmen met het beperkter aanbieden van de dienstverlening (1 locatie ipv 2). De 12 uur besparing op contracturen kan niet per 1-1-2025 plaatsvinden als het vaste contracturen betreft

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vervoer
Bestuurlijk en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld	Leerlingenvervoer: afschaling inzet leerlingenvervoer

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	**Leerlingenvervoer versoberen** 1.Van ouders verwachten we dat zij 1 tot 2 dagen per week zelf het vervoer van en naar school van hun kind regelen. 2.Van ouders verwachten we dat zij onderling afspraken maken over het vervoer van kinderen van en naar school (carpoolen). 3.Leerlingen van het voortgezet onderwijs maken geen gebruik van taxivervoer maar reizen met het OV. 4.Van ouders verwachten we dat zij zelf hun kind tijdig trainen in het reizen met het OV.
Verandering qua dienstverlening/ prestaties Rheden	1.In plaats van dat we met ouders onderzoeken of zij in staat zijn of en hoe vaak zij hun kind zelf naar school te vervoeren, werken we met de richtlijn van minimaal 1 dag per week. Enkel in uitzonderlijke situaties kan nog voor 5 dagen per week aanspraak worden gemaakt op leerlingenvervoer. 2.Van ouders die bij elkaar in de buurt wonen, of op een redelijke afstand van elkaar, wordt verwacht dat zij met elkaar afspraken maken om bij toerbeurt elkaars kinderen te vervoeren. De ouder die rijdt ontvangt hiervoor een kilometervergoeding. 3. Leerlingen in het VSO en VO maken gebruik van het OV. De verantwoordelijkheid om het kind te trainen in het gebruik van het OV ligt bij de ouders. De gemeente betaalt een

	abonnement voor het OV. Alleen wanneer kan worden aangetoond dat een leerling niet in staat is te reizen met het OV en dit ook niet kan leren, kan taxivervoer worden ingezet
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Dit zijn grote veranderingen voor ouders waarvan kinderen gebruik maken van het leerlingenvervoer. Er gaat een expliciet beroep gedaan worden op de zelfredzaamheid. Dit was in de voorgaande jaren veel minder aan de orde. Dit kan weerstand geven en onrust. De gemeente zal zorg moeten dragen voor een goede communicatie naar ouders en scholen en de bedrijfsvoering organisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem en Nijmegen. Het uitvoeren van bovengenoemde voorstellen vraagt een andere werkwijze van de consulenten. Er kunnen niet langer, zoals momenteel het geval is, meerjarige toewijzingen leerlingenvervoer gedaan worden. De consulenten zullen jaarlijks met ouders in gesprek moeten gaan over de ontwikkeling van het kind, de situatie van het gezin en het vervoer. Dit vraagt om meer onderzoek en dus om meer personele inzet.
Risico	Ondanks een goede communicatie hierover kunnen we verwachten dat dit maatschappelijke onrust met zich mee gaat brengen en dat er bezwaren en klachten zullen komen. Juridisch risico dat als we geen vergoeding geven voor OV en gebruik van eigen auto.
Toelichting Financiële raming	Bovengenoemde maatregelen leiden tot lagere kosten maar dit effect is niet vooraf te vertalen in een trefzeker bedrag. Het individuele (solo) vervoer kost per leerling €6800,- op jaarbasis. Een indicatie hiervoor wordt enkel afgegeven wanneer een kind om medische of psychosociale redenen niet samen met

	anderen vervoerd kan worden. In Rheden hebben wij op dit moment geen leerlingen die individueel vervoerd worden. De kosten die gemaakt worden in het gecombineerde (taxi)vervoer zijn afhankelijk van de complexe logistieke factoren die van jaar tot jaar verschillen. Wanneer een kind vervoerd wordt in een taxibusje (met nog 6 of 7 andere kinderen) en dit kind zou uit het vervoer worden gehaald, dan zijn de besparingen zeer gering. Pas wanneer een route minder wordt gereden, levert dit een aanzienlijke besparing op. Kinderen uit verschillende gemeenten reizen doorgaans in eenzelfde route. Wanneer alle middelbare scholieren die aanspraak kunnen maken op leerlingenvervoer met het OV reizen, dan betaalt de gemeente een ov-abonnement i.p.v. taxivervoer. De kosten van een ov-abonnement zijn afhankelijk van de afstand waarover gereisd moet worden.
Toelichting randvoorwaarden	De huidige verordening leerlingenvervoer dateert uit jaar 2014. In de nieuwe verordening moeten wijzigingen worden opgenomen om bovengenoemde voorstellen uit te kunnen voeren en hierin zullen ook een nadere kosten- en batenanalyse gepresenteerd kunnen worden. Onderzocht moet worden of met de huidige bezetting van team vervoer de veranderingen doorgevoerd kunnen worden.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Jeugdzorg: afschaling geïndiceerde jeugdhulp (behandeling en begeleiding plus verblijf (lokaal en regionale inkoop)

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	minder inzet jeugdzorg bij geïndiceerde jeugdhulp (behandeling en begeleiding, verblijf). **algemeen** Gemeenten hebben een jeugdhulpplicht. In de Jeugdwet staat dat de gemeente verantwoordelijk is voor jeugdhulp en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. Indien dat nodig is treft de gemeente een individuele voorziening, die vaak betrekking heeft op meer gespecialiseerde zorg voor jeugdigen psychosociale/psychiatrische problematiek en gezinnen met opvoedproblematiek. Qua problematiek gaat het om een breed spectrum van bijv. jeugdigen met angstproblemen tot aan jeugdigen met bijv. ernstige eetstoornissen of acute psychose of suicide-problematiek. Maar ook bijv. om jeugdigen in die thuis te maken hebben met kindermishandeling, of jeugdigen met ernstig opstandig gedragsproblematiek die niet meer thuis kunnen komen. Het is aan de gemeente om te bepalen welke hulp vrij toegankelijk is en welke hulp een individuele voorziening is. Als een gemeente besluit dat een kind of de ouders een individuele voorziening nodig hebben, dan kunnen zij hier rechten aan ontlenen. Daarnaast zijn er ook nog andere wettelijke bevoegde verwijzers zoals huisartsen en instellingen voor jeugdbescherming. **Context** Landelijk hebben Rijk en VNG zich vastgelegd aan de Hervormingsagenda jeugd 2023-2028[1]. Naast inhoudelijk verbeteringen (toegankelijkheid, passende zorg, kwaliteit),

[1] Op 4 oktober 2023 stond de orientatieavond van de gemeenteraad Rheden in het teken van de Hervormingsagenda.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Jeugdzorg: afschaling geïndiceerde jeugdhulp (behandeling en begeleiding plus verblijf (lokaal en regionale inkoop)

	moet dit tegelijkertijd leiden tot Landelijk € 1 miljard lagere uitgaven aan jeugdhulp[2]. Om tot die lagere uitgaven te komen, moet er vanuit de Hervormingsagenda ingezet worden op een aantal opgaven (o.a): - Versterking pedagogische/sociale basis - Verstevigen lokale teams - Inperking jeugdhulpplicht (via wijziging wet/verordening) - Betere samenwerking en inzet andere sociale domeinen (bestaanszekerheid, volwassen-ggz e.a.) - Voorkomen/ beperken residentiele zorg Deze beleidswijzigingen en daarmee gepaarde gaande financiële effecten heeft het Rijk verwerkt in de meerjarenraming van het Gemeentefonds. Dit is ook verwerkt in de Rhedense Begroting 2024. **Begroting Rheden 2024** De afgelopen en deze jaren (2024, 2025) krijgt de gemeente Rheden een hogere Rijksbijdrage voor jeugdhulp dan dat de gemeente Rheden aan jeugdzorg begroot en daadwerkelijk uitgeeft. Voor de jaren daarna heeft het Rijk de besparing vanuit de Hervormingsagenda reeds ingeboekt. Voor het jaar 2024 is de Rijksbijdrage € 2 miljoen hoger dan Rheden begroot en voor 2025 is de Rijksbijdrage € 2,5 miljoen hoger dan Rheden begroot. (let wel, hierin is nog geen rekening gehouden met in 2024 doorgevoerde tariefstijgingen). Kijkend naar de begroting 2024, gaat Rheden uit van € 1,2 miljoen lagere uitgaven in 2025 t.o.v. 2024. (let wel, hierin is nog geen rekening gehouden met in 2024 doorgevoerde

[2] Over de Hervormingsagenda Jeugd (vng.nl)

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Jeugdzorg: afschaling geïndiceerde jeugdhulp (behandeling en begeleiding plus verblijf (lokaal en regionale inkoop)

	tariefstijgingen a € 1,2 miljoen). En daarmee al een besparing vanuit de Hervormingsagenda wordt gerealiseerd. **Bezuinigen** Uitgaande van de maatregelen vanuit het rapport Berenschot 2024. Uitgaande dat maatregel 1 tot en met 2 betrekking hebben op Wmo en jeugdhulp. Uitgaande dat deze maatregelen 1 en 2 50/50 over Wmo en jeugdhulp verdeeld worden. Uitgaande dat correctie plaatsvindt op maatregel vijf, waarbij 25% niet van 933k afgaat, maar van 6,7miljoen. Dan is de netto-besparing voor jeugdhulp vanuit rapport Berenschot: € 1,9 miljoen. Daarmee geven we dan qua maatregelen invulling aan de reeds ingeboekte verlaging van het budget jeugdhulp 2025 in de begroting (van € 1,2 miljoen). Dan is de netto-besparing voor jeugdhulp in 2028: € 1,9 miljoen. Daarbij is geen rekening gehouden van de extra uitvoeringskosten bij de brede toegang en de sociale basis (vereiste toename vrij toegankelijke voorzieningen)
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	1) inperking jeugdhulpplicht (aanpassing verordening -> minder jeugdigen met lichtere vormen van geïndiceerde begeleiding/behandeling. 2) minder jeugdigen met residentiele jeugdhulp (verblijf) 3) Structurele uitbreiding van lokaal team toegang is nodig om meer procesregie uit te kunnen voeren en inzet op andere vormen van ondersteuning dan geïndiceerde jeugdhulp.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	De beoogde beleidseffecten van de Hervormingsagenda, zoals hier wordt voorgesteld, gaan de nodige impact hebben op de maatschappij. Inwoners, onderwijs, consulenten, hulpverleners etc. zullen anders naar 'problemen' moeten kijken, meer normaliseren. Uitgaan van eigen kracht en het netwerk. Dit is een grote verandering tov de huidige situatie *(maatschappelijke norm zie onderzoek Moventem en Opiniepijlers ikv Koersdocument Sociaal Domein)*

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Jeugdzorg: afschaling geïndiceerde jeugdhulp (behandeling en begeleiding plus verblijf (lokaal en regionale inkoop)

	Dat betekent al dat Jeugdigen, ouders, minder een beroep kunnen doen op geïndiceerde hulpverlening. Neveneffect is deels groter druk/beroep op de sociale/pedagogische basis en onderwijsinstellingen Neveneffect is dat voor een deel er niet tijdig zorg wordt ingezet, wat leidt tot verergering van de hulpvraag en later alsnog zwaardere hulp ingezet moet worden. Afname van residentiele hulp (verblijf), leidt tot meer gebruik van en dus toename van uitgaven voor geïndiceerde (hoog-) specialistische ambulante jeugdhulp.
Risico	**Algemeen** Algemeen risico is dat er te veel, te snel verwacht wordt van deze bezuiniging en dat die niet realistisch blijkt te zijn. Organisatiekosten gaan voor baten uit en contracten en reeds afgegeven indicaties hebben langere doorlooptijden. **Toename zwaardere problematiek** Het risico is aanwezig dat de problematiek van een deel van de inwoners verergert en dan alsnog zwaardere hulpverlening nodig heeft. Dit kan leiden tot langere wachttijden en hogere uitgaven voor jeugdhulp. Nodig: brede en sterke (pedagogische) sociale basis. **Hervormingsagenda** Niet kunnen investeren in een sterke pedagogische sociale basis en lokale Toegang heeft een grote impact op de gewenste inhoudelijke hervorming en financiële besparing vanuit de Hervormingsagenda. niet behaald wordt.[3] **Personeel vertrekt** Risico dat personeel van het toegangsteam gedemotiveerd raakt, door niet de hulp in te kunnen zetten, die nodig geacht wordt. Met als mogelijk gevolg dat het personeel vertrekt bij de gemeente

[3] Rapport Twynstra&Gudde 2023; rapport Berenschot 2024.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Jeugdzorg: afschaling geïndiceerde jeugdhulp (behandeling en begeleiding plus verblijf (lokaal en regionale inkoop)

	Rheden. Binnen de huidige arbeidsmarkt is het lastig om nieuw gekwalificeerd personeel aan te trekken. Met langere wachttijden voor inwoners met hulpvragen bij de gemeente; hogere kosten voor de gemeente omdat personeel op inhuurbasis ingehuurd wordt; meer inwoners die zich bij de huisartsen melden met hun hulpvraag. **Samenwerking netwerkpartners nodig** Het behalen van inhoudelijke en financiële resultaten is sterk afhankelijk van samenwerkingspartners (denk aan: huisartsen, onderwijs, instellingen jeugdbescherming). Het uitblijven van medewerking kan leiden tot vertraging van het behalen van resultaten.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 400.000,- S € - 120.000,-E	2026 € 890.000,- S € -120.000,-E	2027 € 1.370.000,- S € ,- E	2028 € 1.860.000,- S € ,- E
Toelichting Financiële raming	Wat betreft de opbrengst uitgegaan van een ingroeipad van 25%-50%-75%- en 100% in 2028. Binnen deze opbrengst is dus al rekening gehouden met de te maken hogere structurele kosten. De eenmalige lasten zijn projectkosten om de gewenste maatregelen in te kunnen voeren. Deze zijn voor de eerste twee jaar opgevoerd.			
Toelichting randvoorwaarden	Wat is nodig om opbrengst te realiseren • Het versterken en verbreden van de (pedagogische) sociale basis. De vanuit de Hervormingsagenda gewenste beweging van normalisatie en inperking jeugdhulplicht leidt tot groter beroep op de brede sociale basis.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Jeugdzorg: afschaling geïndiceerde jeugdhulp (behandeling en begeleiding plus verblijf (lokaal en regionale inkoop)

	• Versterking lokaal sociaal team. Vanuit Hervormingsagenda en Toekomstscenario Veiligheid en bescherming • eenmalige investering qua projectkosten om deze maatregelen in te kunnen voeren in overeenstemming met rapport Berenschot. • betrekken externe partijen (o.a. onderwijs, huisartsen); • meer verantwoordelijkheid bij inwoners, onderwijs.

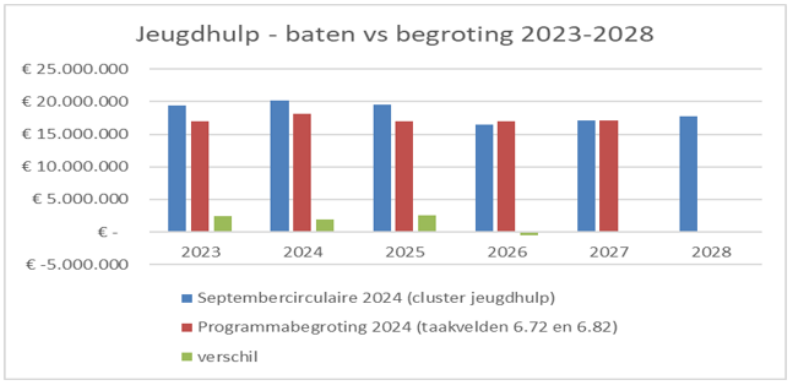
Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Jeugdzorg: afschaling geïndiceerde jeugdhulp (behandeling en begeleiding plus verblijf (lokaal en regionale inkoop)

Bijlage 1

Meerjarenbegroting 2024

Jeugdhulp	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Septembercirculaire 2024 (cluster jeugdhulp)	€ 19.400.190	€ 20.132.977	€ 19.549.227	€ 16.486.443	€ 17.140.157	€ 17.739.247
Programmabegroting 2024 (taakvelden 6.72 en 6.82)	€ 16.930.000	€ 18.154.000	€ 16.963.000	€ 16.966.000	€ 17.178.000	
verschil	€ 2.470.190	€ 1.978.977	€ 2.586.227	€ -479.557	€ -37.843	

gemeente Rheden

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Versoberen dienstverlening en samenwerking binnen MGR

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	versoberen dienstverlening MGR
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	De gemeente stapt uit de MGR. *Beheer en inkoop* Uitstappen betekent, dat we niet meer deelnemen aan het regionaal contractmanagement en bewaking van de kwaliteit en rechtmatigheid. Het contractmanagement en bewaking van de kwaliteit en rechtmatigheid zullen we zelf moeten gaan uitvoeren. Beheer valt weg als we in z'n geheel niet meer meedoen met de MGR. *Onderwijszaken* De gemeente neemt zelf leerplichtambtenaren en doorstroomcoaches in dienst. De gemeente wordt daarmee verantwoordelijk voor het zelf uitvoeren van de leerplicht- en kwalificatieplicht, en is daarbij ook verantwoordelijk voor het uitvoeren van de daar uitvloeiende taken. Waaronder het monitoren van kwetsbare jeugdigen. *WSP* De gemeente moet zoeken naar een andere manier om regionale samenwerking vorm te geven (wettelijke taak cf wet SUWI). De gemeente is dan zelf verantwoordelijk om de samenwerking aan te gaan met UWV, SVB, en andere gemeenten bij de uitvoering van de PW en aanverwante wetten en is hierbij overgeleverd aan de mate waarin deze organisaties hieraan willen samenwerken. Bovendien wordt er op het gebied van bemiddeling naar werk en werkgeversdienstverlening meer van de gemeente zelf gevraagd, aangezien het WSP dit niet meer uitvoert. *WgSW* De gemeente zorgt dan zelf voor werkplekken Sociale Werkplaats (ca. 180 werknemers), neemt hiervoor de contracten over van de ca. 180 deelnemers en organiseert en

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Versoberen dienstverlening en samenwerking binnen MGR

	bijbehorende begeleiding (wettelijke taak cf. WSW). Wat betreft loonkosten en overige arbeidsvoorwaarden is de gemeente afhankelijk van de CAO. *Inburgering* Contractmanagement (en binnenkort ook inkoop) voert de gemeente dan zelf uit. Dit houdt in dat onze contractmanagers de contracten beheren, de relaties met aanbieders onderhouden en toezien op de kwaliteit van de ingekochte dienstverlening. In de verdere toekomst kan dit betekenen dat we niet kunnen deelnemen aan regionale aanbesteding, maar dat we zelf moeten inkopen. *Regionale Facilitering Zorg* Onder regionale facilitering zorg valt het regiosecretariaat en regioadvies. Bij het uitstappen komt de beleidsvoorbereiding op thema's zoals de hervormingsagenda, verblijf ed naar de gemeente. Het regiosecretariaat valt weg, omdat het regionale ondersteuning van de portefeuillehouders betreft.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij. instellingen Rheden	*Beheer en inkoop* We kunnen de (zwaardere) specialistische hulp als gemeente niet bieden, waardoor inwoners niet de zorg krijgen die zij nodig hebben. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot meer suïcides. *Onderwijszaken* Leerlingen, ouders, scholen en partners zullen nog steeds te maken hebben met leerplichtambtenaren bij verzuim en voortijdig schoolverlaten. Voor de gemeente zal de overgang extra beleids- en uitvoeringsexpertise vragen. *WSP* Mogelijkheden om inwoners naar werk te bemiddelen worden schaarser, minder op de brede regio gericht en contacten met werkgevers zullen verminderen. Hierdoor is de stap naar werk voor veel inwoners (nog) lastiger te zetten.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Versoberen dienstverlening en samenwerking binnen MGR

	WgSW Door wisseling van werkplek bij deze kwetsbare inwoners, gaan velen achteruit, waardoor ze meer begeleiding nodig hebben dan wel uitvallen op werk en meer op de voorzieningen van de gemeente (of maatschappelijke organisaties) gaan terugvallen. *Inburgering* In de verdere toekomst kan een eigen, lokale, inkoop zorgen voor negatieve gevolgen van schaalverkleining/volumedaling en wellicht kwaliteitsverlies tot gevolg. *Regionale Facilitering Zorg* We kunnen geen beroep doen op zaken waarop (boven)regionaal wordt samengewerkt. Denk bijvoorbeeld aan de bovenregionale samenwerking op zware vormen van verblijf. Dit betekent, dat we dit niet voor onze inwoners beschikbaar zullen hebben en inwoners niet de zorg krijgen die nodig is.
Risico	*Beheer en inkoop* Wij kunnen als gemeente niet voldoen aan de inkoop van (zwaardere) specialistische zorg. Vanuit de hervormingsagenda volgt er een verplichting tot regionale inkoop en zorgaanbieders zullen het ons niet kunnen bieden vanwege de schaalgrootte. *Onderwijszaken* De afgelopen jaren hebben alle regiogemeenten zich, stapsgewijs, aangesloten bij de MGR. Dat komt omdat het te kwetsbaar voor gemeenten was om het personeel en de expertise op peil te houden. Het RBL zit stevig verankert in het regionale netwerk rondom voortijdig schoolverlaters, schoolverzuim en de samenwerkingsverbanden. Daarnaast neemt al jaren de caseload en werkdruk bij het RBL toe.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Versoberen dienstverlening en samenwerking binnen MGR

	In Rheden waren in schooljaar 2022-2023 314 meldingen van de basisschool en 117 meldingen van leerlingen van 18 tot 22 jaar. Er komt ook een nieuwe wet aan waarbij de leeftijd verhoogd wordt tot 27 jaar. Er zijn in Rheden ongeveer 100 kwetsbare jeugdigen die worden gemonitord door het Doorstroompunt. *WSP* Uit het WSP stappen zet de relatie met andere gemeenten én het WSP op diverse niveaus onder druk, waardoor slagkracht en een hoop opgebouwde goodwill richting Rheden verloren gaat. Ook op andere vlakken zal samenwerking met andere gemeenten hierdoor moeilijker zijn. *WgSW* Door de werksituatie van deze doelgroep te veranderen, is er kans op meer uitval en meer zorgvragen, wat onze uitvoering in brede zin (alle voorzieningen) meer onder druk zet. *Inburgering* Zelf uitvoeren van contractmanagement (en inkoop) vraagt iets van de capaciteit van de gemeente op dit vlak. De werkdruk ligt momenteel al hoog. *Regionale Facilitering Zorg* Vanuit de hervormingsagenda jeugd geldt de verplichting voor (boven)regionale samenwerking. Uittreden betekent, dat we niet voldoen aan de opdracht vanuit de hervormingsagenda jeugd. Vanuit de MGR nemen beleidsadviseurs deel aan regionale en bovenregionale samenwerking bijvoorbeeld op het gebied van verblijf. Daar maken we dan geen onderdeel meer vanuit, terwijl dat gezien de zorgplicht niet mogelijk is.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar	2025 € 0,-S	2026 € 0,-S	2027 € 0,-S	2028 € 0,-S

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Versoberen dienstverlening en samenwerking binnen MGR

(Structureel en Eenmalig)	€ 0,-E	€ 0,-E	€ 0,-E	€ 0,-E
Toelichting Financiële raming	Uitstappen heeft geen financieel voordeel, in elk geval niet tot en met 2026. Dit vanwege de uittreedsom en rekening houdend met een opzegtermijn van 1 jaar. De uittredingskosten bedragen 22 miljoen. Daarnaast brengt uittreden kosten met zich mee vanwege benodigd personeel. De verwachting is dat de uitgaven voor personeel in dienst bij de gemeente niet lager zullen zijn dan onze uitgaven voor de MGR op deze onderdelen.			
Toelichting randvoorwaarden	Hierbij geldt dat voor bepaalde wettelijke taken de gemeente deze alsnog zelf moet inrichten, waar uiteraard ook kosten mee gemoeid zijn. De gemeente Rheden zal bijvoorbeeld deskundigheid en capaciteit in huis moeten halen om de taken die nu bij de MGR liggen zelf te doen. Betekent extra fte. De gemeente Rheden kan, met een opzegtermijn van een jaar, volledig uit de MGR stappen. Uitstappen brengt een uittreedsom met zich mee die gelijk is aan maximaal drie maal de bijdrage die de gemeente Rheden verschuldigd was aan de MGR in zijn geheel of voor een (sub)module. Bij uittreding blijft de uittredende gemeente maximaal vijf jaar na uittreding aansprakelijk voor het intreden van risico's voortkomend uit de periode dat de gemeente nog deelnam. Uittreding brengt drie maal de onderstaande kosten met zich mee.			

Samenwerkingsmodule	**2025**
Beheer en Inkoop	278.000
Onderwijszaken	266.000
WSP	244.000
WgSW	6.405.000
Inburgering	9.000
Reg. Facilitering Zorg	115.000
Totaal MGR	**7.317.000**

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Versoberen dienstverlening en samenwerking binnen MGR

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid, stopzetten tool voor inwoners uit minimabeleid (inzicht in regelingen waar zij aanspraak op kunnen maken) en stoppen deelname platform armoedebeleid van Stimulanz.

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Stoppen met: - online tool bereken-uw-recht. Met behulp van deze Nibud tool kunnen inwoners zelf of met behulp van iemand uit eigen netwerk en/of hulpverlener in beeld brengen of men geen gemeentelijke regelingen laat liggen. - deelname aan Stimulansz Platform Armoedebeleid. In dit platform wisselen beleidsmedewerkers kennis en ervaring uit. Dito nieuwe beleidsaanpakken en/of armoede interventies worden hier gedeeld. Daarnaast worden landelijke ontwikkelingen geduid en toegelicht.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	-Bereken uw recht: inwoners moeten zelf, via de gemeentelijke website achterhalen of ze recht op een regeling hebben. We doen een groter beroep op zelfredzaamheid van de inwoner. -Platform deelname: heeft alleen indirect effect op de prestaties van de gemeente.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	-bereken uw recht: inwoners haken af op de website, minder gebruik regelingen. -Platform: We zijn als ambtelijke organisatie minder goed op de hoogte van landelijke ontwikkelingen en effecten op de praktijk van beleid- en beleidsuitvoering. Minder gelegenheid te leren van collega's landelijk.			
Risico/haalbaarheid	-bereken uw recht; minder goede toeleiding naar regelingen. -platform: minder kwaliteit in beleid			
Netto (financiële) opbrengst in	2025	2026	2027	2028

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid, stopzetten tool voor inwoners uit minimabeleid (inzicht in regelingen waar zij aanspraak op kunnen maken) en stoppen deelname platform armoedebeleid van Stimulanz.

betreffend jaar (Structureel en Eenmalig) -Bereken uw recht - Platform	€6.668 S €0	€6.668 S €1.000 S	€6.668 S €1.000 S	€6.668 S €1.000 S
Toelichting Financiële raming	De overeenkomst voor bereken uw recht loopt af op 31-12-2025 (geen automatische verlenging) . Deelname platform is doorlopend en moet tijdig opgezegd worden.			
Toelichting randvoorwaarden	nvt			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid: stoppen met de collectieve verzekering, het kindpakket en schoolkostentegoed. Afschalen van de Gelrepas (2 varianten). Stoppen met subsidies aan voedselbank, Stichting urgente noden, stichting Strak en de samenwerkende diaconieën.

,k.4Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Inkomensbeleid is bij wet voorbehouden aan de rijksoverheid. In de praktijk blijkt het rijksbeleid voor veel mensen ontoereikend om met een minimuminkomen rond te komen. Gemeente heeft met het minimabeleid mogelijkheid om inwoners aanvullend te ondersteunen. Dit is niet wettelijk verplicht maar de wet biedt gemeente wel de mogelijkheid dit vorm te geven. De gemeente Rheden heeft verschillende regelingen ter ondersteuning van inwoners. De minima effectrapportages die gemeente regelmatig samen met Nibud uitvoert laten zien dat deze ondersteuning ook noodzakelijk is om de begroting van de inwoner sluitend te krijgen. Een mogelijk ombuigingsvoorstel is om de minimaregelingen te stoppen. Het gaat hierbij om de volgende regelingen: -de gemeentepolis, een collectieve aanvullende zorgverzekering: extra vergoedingen, lage/geen eigen bijdragen, iedereen wordt geaccepteerd -Kindpakket: voorzieningen voor kinderen om op en naast school mee te kunnen doen (uitvoering door Stichting Leergeld via Subsidierelatie) -Schoolkostentegoed: tegoed te besteden aan schoolkosten, gekoppeld aan Gelrepas van het kind - de Gelrepas: pas met persoonlijk tegoed voor sociale participatie, sport, cultuur, recreatie). Voor de Gelrepas zijn er twee varianten te onderscheiden; a. Inperken doelgroep door de inkomensgrens van 120% (en 150% voor kinderen) terug te brengen naar 100% van de bijstandsnorm. b. De pastegoeden te verlagen (daarbinnen zijn ook nog twee varianten te onderscheiden: een verlaging van evenredig alle tegoeden, of met name die van de volwassenen (Waarmee de tegoeden van senioren en kinderen dus ontzien worden).

Steller: T.Mosselman, te bereiken op 06-15211047.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid: stoppen met de collectieve verzekering, het kindpakket en schoolkostentegoed. Afschalen van de Gelrepas (2 varianten). Stoppen met subsidies aan voedselbank, Stichting urgente noden, stichting Strak en de samenwerkende diaconieën.

	Variant a: het inperken van de gehele doelgroep naar 100% zal naar eerste inschatting een afname van ruim 900 pashouders tot gevolg hebben. De besparing op pastegoed die dat met zich meebrengt, hangt af van de leeftijd van de pashouder. Omdat deze informatie nu niet voorhanden is, is de berekening gemaakt met een gemiddeld tegoed en een gemiddeld bestedingspercentage. Inschatting is dat met deze variant een besparing van circa €77.000 gerealiseerd kan worden. Het schoolkostentegoed is gekoppeld aan de Gelrepas. Als minder kinderen recht hebben op een Gelrepas, hebben ook minder kinderen recht op dit tegoed (€40 voor kinderen in de basisschoolleeftijd, €70 voor kinderen in de voortgezet onderwijs leeftijd). Deze besparing kan alleen bij benadering geduid worden; het gaat om een bedrag tussen de €5.000-€10.000 euro. Stichting Leergeld voert het Kindpakket uit voor de gemeente. Kinderen uit gezinnen met een inkomensnorm tot 120% komen in aanmerking voor een voorziening van Leergeld. Het gaat o.a. om een kledingtegoed. Dit tegoed wordt verstrekt via de Gelrepas. Als kinderen uit gezinnen met een inkomen tussen de 100-120% geen Gelrepas meer hebben, moet dit tegoed door Leergeld op een andere wijze verstrekt worden. Dit kan meerkosten voor Leergeld met zich mee brengen. En betekent daarnaast een investering voor Leergeld in de communicatie naar de gezinnen toe. Voorwaarden: de verordening Gelrepas (art 7 ‘voorwaarden’) moet aangepast worden. De wijziging moet tijdig gecommuniceerd worden aan inwoners, zodat ze kunnen anticiperen op het feit dat ze niet langer tot de doelgroep behoren en dus geen tegoed voor sport en cultuur meer ontvangen. De subsidieafspraken met

Steller: T.Mosselman, te bereiken op 06-15211047.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid: stoppen met de collectieve verzekering, het kindpakket en schoolkostentegoed. Afschalen van de Gelrepas (2 varianten). Stoppen met subsidies aan voedselbank, Stichting urgente noden, stichting Strak en de samenwerkende diaconieën.

	Leergeld moeten gewijzigd worden op de verstrekking van het kledingtegoed via de Gelrepas. Deze ombuiging kan daarom pas 2026 ingezet worden. **Variant b**: het in stand houden van de bestaande doelgroep maar het verlagen van de tegoeden van pashouders. De verlaging kan op twee verschillende manieren: gelijk over alle pashouders (sub 1), of door het tegoed van bepaalde pashouders meer te verlagen dan anderen (sub 2). Er zou bijvoorbeeld voor gekozen kunnen worden de tegoeden van senioren en kinderen minder te verlagen en de tegoeden van volwassenen wat meer te verlagen. De aanpassingen in het tegoed kunnen per 2025 geïmplementeerd worden. Goede communicatie naar pashouders is daarbij wel voorwaardelijk. Als alle tegoeden met 25% verminderd worden, zou dit een besparing van circa € 71.000 op kunnen leveren. Als met name het tegoed van de volwassenen verlaagd wordt, zou dit een besparing van circa €70.000 op kunnen leveren. De tegoeden zouden er dan als volgt uit zien: 4 t/m 11 jaar €230 (huidig €275), 12 t/m 17 jaar €280 (huidig €325) 18 t/m 66 €120 (huidig €200) en >67 €120 (huidig €125). **NB:** bedragen zijn ruwe inschattingen, berekend op basis van op het moment beschikbare info. Het bestedingspercentage (mate waarin pashouder diens tegoed benut) kan bijvoorbeeld de komende jaren nog verder toenemen, waardoor de besparing lager uit kan vallen! Daarnaast ondersteunt de gemeente (structureel) een aantal organisaties die aanvullend op de regelingen

Steller: T.Mosselman, te bereiken op 06-15211047.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid: stoppen met de collectieve verzekering, het kindpakket en schoolkostentegoed. Afschalen van de Gelrepas (2 varianten). Stoppen met subsidies aan voedselbank, Stichting urgente noden, stichting Strak en de samenwerkende diaconieën.

	ondersteuning bieden aan inwoners met een laag inkomen: -Voedselbank Arnhem -Stichting Urgente Noden (noodhulp) -Stichting STRAK (o.a. voedseltas, kledingbank) - Jeugdfonds Sport en Cultuur -Samenwerkende Diaconieën (kinder vakantietas)
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Met het schrappen van de minimaregelingen biedt de gemeente inwoners met een laag inkomen geen ondersteuning meer. Met het afschalen van de Gelrepas hebben minder inwoners recht op een pas en/of hebben inwoners minder tegoed om aan sport/cultuur/recreatie te besteden.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Zonder de hierboven genoemde minimaregelingen krijgen inwoners met een laag inkomen hun begroting niet meer sluitend. Dit leidt tot een toename van het aantal inwoners met geldzorgen en schulden. Daarnaast heeft het tot gevolg dat inwoners minder sociaal kunnen participeren. Dit heeft verschillende negatieve maatschappelijke gevolgen. Bijvoorbeeld: minder gezond leven, minder aandacht voor buurt/omgeving, minder aandacht voor kinderen/gezinsleven. Het leidt ook tot een toename van kinderarmoede. Voor de Gelrepas geldt: Variant a: de pas zal zich met name beperken tot uitkeringsgerechtigden. Met name de (kwetsbare) AOW-ers en Wajongers zullen buiten de boot vallen. Variant b: het pastegoed is al enkele jaren niet geindexeerd terwijl de prijzen voor sport/cultuur/recreatie wel gestegen zijn. Het verlagen van het pastegoed heeft tot

Steller: T.Mosselman, te bereiken op 06-15211047.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid: stoppen met de collectieve verzekering, het kindpakket en schoolkostentegoed. Afschalen van de Gelrepas (2 varianten). Stoppen met subsidies aan voedselbank, Stichting urgente noden, stichting Strak en de samenwerkende diaconieën.

	gevolg dat het tegoed ontoereikend zal zijn en inwoners daarom geheel van activiteiten/clublidmaatschap af zullen zien.			
Risico/haalbaarheid	Het schrappen van de minimaregelingen brengt een groot maatschappelijk risico met zich mee. Inwoners met een laag inkomen krijgen hun begroting niet meer rond en het aantal inwoners met schulden zal toenemen. Daar komt bij dat het toch al lage vertrouwen in de overheid nog verder onder druk zal komen te staan. Inwoners zullen hulp van en via de gemeente mijden en verdwijnen dus onder de radar. Om pas in geval van crisis weer in beeld te komen (woninguitzetting, jeugdhulp, wmo etc). Dito voor het afschalen/stopzetten van subsidies aan de organisaties die aanvullend op de minimaregelingen inwoners ondersteunen.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025	2026	2027	2028
- Gelrepas Variant a (doelgroep) Variant b (tegoed) sub1 sub2	 €0 €71.000S €70.000S	 €77.000S €71.000S €70.000S	 €77.000S €71.000S €70.000S	 €77.000S €71.000S €70.000S
- Gemeentepolis	€326.000	€326.000S	€326.000 S	€326.000 S
- Kindpakket (subsidie St. Leergeld 148.850)	€0	€49.617 S	€99.234 S	€148.850 S
- Schoolkostentegoed	€0	€40.000 S	€40.000 S	€40.000 S
- Subsidies rest (50.400)	€0	€16.800 S	€33.600 S	€50.400 S
Toelichting Financiële raming	Gemeentepolis: het is mogelijk het contract met Menzis (einddatum 31/12/24) niet te verlengen voor 2025 e.v. Dit			

Steller: T.Mosselman, te bereiken op 06-15211047.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Minimabeleid: stoppen met de collectieve verzekering, het kindpakket en schoolkostentegoed. Afschalen van de Gelrepas (2 varianten). Stoppen met subsidies aan voedselbank, Stichting urgente noden, stichting Strak en de samenwerkende diaconieën.

	betekent dat alle ruim 1700 verzekerden al het komende overstapseizoen naar een andere verzekering moeten omzien. Dit vraagt om extra ondersteuning naar inwoners (o.a. via extra inloopspreekuren). Dit brengt kosten met zich mee, welke op dit moment nog niet nader geduid kunnen worden en die nog niet zijn meegerekend.
Toelichting randvoorwaarden	-subsidies: tijdig aankondigen naar partners en afbouwregeling in ten minste drie jaar (daarom pas vanaf 2026 opbrengst) -Gelrepas: tijdig informeren van inwoners en aanbieders (mislopen inkomsten). -Gemeentepolis: tijdig infomeren van inwoners, inwoners ondersteunen bij keuze op de vrije markt.

Steller: T.Mosselman, te bereiken op 06-15211047.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Nationaal programma onderwijs: reguliere taken eenmalig (2025) bekostigen uit SPUK-middelen

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Tijdelijk diensten uit reguliere gemeentelijke posten onder vlag van Nationaal programma onderwijs bekostigen, passend bij de landelijke regeling.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Het Nationaal programma Onderwijs zijn middelen die tot zomer 2025 aan de gemeente Rheden-Rozendaal zijn beschikt middels een SPUK en via SISA worden verantwoord. Tot de looptijd kan bijvoorbeeld schoolmaatschappelijk werk uit deze pot worden bekostigd.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	De afgelopen jaren zijn verlengde schooldagen en vakantieactiviteiten voor jeugdigen in kwetsbare wijken opgezet. De inzet was tot zomer 2024 begroot. Per vakantie (6 vakanties per jaar) maken ongeveer 150 - 300 kinderen en gezinnen gebruik van de activiteiten. De overige middelen waren bestemd voor verlenging van deze inzet tot zomer 2025. Het schrappen van de inzet betekent dat het activiteitenaanbod voor kwetsbare jeugdigen (en hun ouders) van 2- 18 jaar in de vakanties na zomer 2024 stopt.			
Risico	Rozendaal moet hier ook mee akkoord gaan.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € *.000,-S € 77.146 -E	2026 € *.000,-S € *.000,-E	2027 € *.000,-S € *.000,-E	2028 € *.000,-S € *.000,-E
Toelichting Financiële raming	Baten kunnen in 2024 en 2025 worden gerealiseerd.			
Toelichting randvoorwaarden	Bespreken met Rozendaal. Mededelen aan partners.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Gemeentelijk onderwijsachterstanden: versoberen gemeentelijke onderwijsachterstandsmiddelen en stopzetten SMI-vangnetregeling (peuteropvang).

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Versoberen gemeentelijke onderwijsachterstandsmiddelen en stopzetten SMI-vangnetregeling (SMI = Sociaal-medische indicatie).
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	**Gelijke onderwijskansen met peuteropvang** Voor gelijke kansen bieden we peuters een gesubsidieerde plek aan als ouders geen kinderopvangtoeslag ontvangen. Zo kan ieder kind ongeacht de situatie van ouders zich voorbereiden op de basisschool. Wij krijgen vanuit het rijk middelen voor deze taak via een decentrale uitkering. Dit is echter geen wettelijke taak en kan bezuinigd worden. Met het bezuinigingen op peuteropvang vergroten we de kansenongelijkheid. Alle peuters kunnen nu tegen een inkomensafhankelijke bijdrage 8 uur per week naar de peuteropvang in de buurt. **Inzet op verminderen laaggeletterdheid** Vanuit de middelen voor gemeentelijk onderwijsachterstanden subsidiëren we een aantal (wettelijke) taken die horen bij volwasseneneducatie. We subsidiëren ook een extra inloopspreekuur met een taalexpert voor laaggeletterde inwoners. Met hen wordt gekeken naar leerwensen. De taalexpert kan goed inschatten welk taalniveau de inwoner aankan en verwijst naar passend aanbod. Taalvrijwilligers kunnen er terecht voor deskundigheidsbevordering. **SMI-vangnetregeling** De SMI (sociaal-mediche indicatie) is een vangnetregeling waarin de gemeente tijdelijk de kosten voor kinderopvang op zich neemt wanneer deze noodzakelijk wordt geacht door een sociale, psychische of medische situatie bij ouder of kind. Het gaat dan om kinderen van 0 -12 jaar. Wij krijgen van het rijk middelen om deze regeling uit te voeren via het gemeentefonds. Dit is echter geen wettelijke taak en kan bezuinigd worden.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Gemeentelijk onderwijsachterstanden: versoberen gemeentelijke onderwijsachterstandsmiddelen en stopzetten SMI-vangnetregeling (peuteropvang).

	Met het stopzetten van de SMI is er geen tijdelijke kinderopvang mogelijk in situaties waarin dat voor de ontwikkeling van het kind of vanwege de arbeidssituatie in het gezin noodzakelijk wordt geacht. Er zijn geen andere algemene voorzieningen voor gezinnen met kinderen van 0-2 jaar en van 4-12 jaar. In het geval van het stopzetten SMI is er geen algemene voorziening voor gezinnen met kinderen van 2-4 jaar.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	**Gelijke onderwijskansen met peuteropvang** Door deze algemene voorziening te sluiten verkleinen we de gelijke kansen voor peuters. Het gaat uitmaken of je ouders werken of niet of je de kans hebt om je voor te bereiden op school en haar gebruiken. In 2023 hebben minimaal 45 unieke peuters gebruik gemaakt van de peutersubsidie. Gemiddeld waren er 34 plekken per maand bezet. Zij gingen tegen een inkomensafhankelijke bijdrage 8 uur per week naar de peuteropvang in de buurt. **Inzet op verminderen laaggeletterdheid** De drempel om aan te melden bij passend taalaanbod is groter voor laaggeletterde inwoners. **SMI-vangnetregeling** De SMI is een vangnetregeling voor tijdelijke tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang vanwege een sociale, medische of psychische reden bij ouder of kind. De doelgroep van SMI bestaat uit gezinnen met kinderen tot en met 12 jaar waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag, omdat de ouders niet (allebei) werken en die vanwege een sociale of medische situatie ook niet instaat zijn om voor hun kinderen te zorgen. Denk bijvoorbeeld aan ouders met een (chronische) lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking, of aan een sociale crisissituatie in een gezin. Soms zorgt een terminale ziekte voor een vraag om

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Gemeentelijk onderwijsachterstanden: versoberen gemeentelijke onderwijsachterstandsmiddelen en stopzetten SMI-vangnetregeling (peuteropvang).

	opvang. Het kan ook voorkomen dat er voor kinderen geen gezond opvoedklimaat is. Kinderopvang kan dan van belang zijn voor een goede ontwikkeling van het kind en/of om de ouder(s) te ontlasten. Het effect van het afschaffen voor de SMI is voor deze gezinnen groot en varieert per gezin. - Voor sommige gezinnen zal het betekenen dat een ouder niet meer kan werken omdat de andere ouder niet in staat is voor de kinderen te zorgen. - Voor sommige kinderen zal dagbehandeling of individuele begeleiding nodig zijn. - het is ook niet ondenkbaar dat kinderen uit huis worden geplaatst omdat het systeem overbelast is.			
Risico	• Het afschaffen van de peuteropvangsubsidie zal de verschillen tussen kinderen vergroten. • Een SMI is een vangnetregeling. Er is niets anders dan jeugdhulp als bijv. in een gezin ontlasting nodig is om uithuisplaatsing te voorkomen. Alternatieven zijn duurder, zoals dagbehandeling of meer ambulante jeugdhulp. • Een SMI werkt preventief: door de SMI bij calamiteiten de andere ouder blijven werken waardoor er inkomsten binnen blijven komen, de gezinsstructuur zoveel als mogelijk tijdelijk behouden blijft.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 Peuteropvang 0 S SMI € 75.000,-S	2026 Peuteropvang € 60.000 S SMI € 150.000,-S	2027 Peuteropvang € 120.189 S SMI € 150.000,-S	2028 Peuteropvang € 170.189 S SMI € 150.000,-S

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Gemeentelijk onderwijsachterstanden: versoberen gemeentelijke onderwijsachterstandsmiddelen en stopzetten SMI-vangnetregeling (peuteropvang).

	Volwassenen-educatie € 3.500 -S	Volwassenen-educatie € 7.000-E	Volwassenen-educatie € 7.000-E	Volwassenen-educatie € 7.000 E
Toelichting Financiële raming	**Gelijke kansen door Peuteropvang** De peutersubsidie wordt jaarlijks toegekend per peuter/per uur. Toch kan dit bij de grotere organisaties als een structurele subsidie worden gezien en moet deze worden afgebouwd in 2024/2025 en eerste resultaat in 2026. **SMI-vangnetregeling** Vanuit het rijk komen middelen voor de SMI (75.000), en de raad geeft sinds een aantal jaar 75.000 extra voor de uitvoering. De kosten van de SMI zijn de afgelopen jaren hoger geweest (218.000 in 2023, 181.000 in 2022, 190.000 in 2022) die extra kosten zijn uit gemeentelijke oab-middelen/peuteropvang middelen gedekt. Het aantal kinderen dat een SMI krijgt is gedaald van 70 in 2021, 80 in 2022, en 68 in 2023 naar 37 in q1 2024. De beschikkingen worden veelal voor een jaar afgegeven. In 2025 zal daarom nog niet alles stopgezet kunnen worden. Het afschaffen van de SMI-regeling zal effect hebben op het jeugdhulpgebruik. Het is niet te berekenen met welk bedrag. Een casus is een gezin waar bij de geboorte van het kind de verwachting was van een uithuisplaatsing, en dit na 5 jaar daadwerkelijk is gebeurd. Gedurende deze 5 jaar is het kind elke jaar 3 dagdelen per week door de opvang gezien voor in totaal € 25.000. Daarmee hebben we bijgedragen aan een veilige basis en de ontwikkeling van het kind. Het alternatief was een mogelijke uithuisplaatsing gedurende 5 jaar. Bij veel gezinnen zorgt de SMI dat een ouder tijd heeft om naar de ggz-behandeling te gaan. Er valt niet te berekenen wat de kosten zijn voor de samenleving als deze ondersteuning niet wordt geboden.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Gemeentelijk onderwijsachterstanden: versoberen gemeentelijke onderwijsachterstandsmiddelen en stopzetten SMI-vangnetregeling (peuteropvang).

	We zijn in januari een pilot gestart waarbij de inwoners van de SMI worden gekoppeld aan Incluzio om te zorgen dat de SMI wanneer mogelijk onnodig is na een jaar. Bijvoorbeeld door het vergroten van het netwerk of inzet van een steungezin. Een alternatief is de af te nemen dagdelen kinderopvang te maximaliseren tot bijvoorbeeld 2 dagdelen. Hiermee zou +/- 90.000 per jaar kunnen worden bespaard (ook hierbij geldt dat deze opbrengsten pas in 2025 te verwachten zijn ivm de omschakeling van de werkwijze).
Toelichting randvoorwaarden	Randvoorwaardelijk is tijdige aankondiging bij structureel gesubsidieerde organisaties. Deze organisaties moeten zich voorbereiden op nieuwe situatie. Ouders moeten worden geïnformeerd over het stoppen van de peutersubsidie. Voor het afschaffen van de SMI moet de verordening worden ingetrokken.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	Onderwijshuisvesting: aanpassing afschrijvingstermijn en afschrijven met restwaarde; onderzoek naar uitstel onderwijshuisvesting

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Onderwijshuisvesting is een wettelijke verplichting. Als gemeente hebben wij de zorgplicht voor adequate onderwijshuisvesting voor het Primair Onderwijs (PO) en het voortgezet onderwijs (VO). Voorstel om de afschrijvingstermijn te wijzigen van 40 naar 50 jaar en een restwaarde van 10% te hanteren.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Niet aan de orde, dienstverlening blijft hetzelfde.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Voor de onderwijsinstellingen heeft dit impact. Zij zijn in plaats van 40 jaar, 50 jaar verantwoordelijk voor het in stand houden van de huisvesting.			
Risico	De restwaarde kan lager uitpakken, maar ook hoger. Op dit moment geen draagvlak bij account en afdeling financiën voor afschrijven met restwaarde.			
	2025	2026	2027	2028
Afschrijving van 40 naar 50 jaar	€	€ 9000,-S	€ 34000,-S	€ 54.000,-S
Afschrijving met restwaarde 10% (over 50 jaar)	€	€ 7000,-S	€ 25.000,-S	€ 25.000,-S
Toelichting Financiële raming	De kosten pas geactiveerd worden op het moment dat het gebouw wordt opgeleverd. Onvoorziene vertragingen zijn niet meegenomen in de ramingen.			
Toelichting randvoorwaarden	Voorgestelde ombuigingen zijn aan aanpassing van het Integraal HuisvestingsPlan (IHP) en hierover zal eerst overeenstemming tot stand moeten komen met de schoolbesturen. Mogelijk dient de financiële verordening aangepast te worden.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-wet: geen inzet meer voor doelgroep Participatie, afschaling tot minimum doelgroep empowerment; afschaling tot wettelijk minimum Nieuwe doelgroep; minimaliseren inzet Werkgeverservicepunt (WSP) of stoppen bemiddeling; en afschaling begeleiding beschut werk.

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	De Participatiewet gebiedt de gemeente o.a. om inwoners te ondersteunen bij arbeidsinschakeling en hierbij een noodzakelijke geachte voorziening aan te bieden. Hierbij is de doelgroep met een arbeidsbeperking (‘banenafspraak’) expliciet als te ondersteunen doelgroep genoemd. Daarnaast is expliciet benoemd dat een inwoner die tijdens zijn werk ondersteuning op de werkvloer nodig heeft, ook aanspraak maakt op deze ondersteuning. Tot slot heeft de gemeente de plicht om de voorziening beschut werk aan te bieden aan de doelgroep dit betreft. In Rheden geven we hieraan uitvoering door aan alle doelgroepen passende ondersteuning of begeleiding te bieden die aansluit bij hun mogelijkheden. Dit kan gericht zijn op participatie, activering of (uitstroom naar) werk. Hiertoe zijn de uitkeringsgerechtigden ingedeeld in klantgroepen, die variëren in grootte van afstand tot de arbeidsmarkt of type doelgroep en ondersteuningsvraag. Doel van inzet van het re-integratiebudget is om enerzijds inwoners te ondersteunen richting activering/participatie (doel = participeren naar vermogen) en anderzijds inwoners zich te laten ontwikkelen naar werk (doel = uitstroom). Wanneer een inwoner uitstroomt uit de uitkering, betekent dit minder uitgaven op het BUIG-budget (van waaruit we de uitkeringen betalen), terwijl het geen effect heeft op de hoogte van het te ontvangen BUIG-budget. Investeren in ontwikkeling naar werk betaalt zich dus financieel uit. Daarom stellen we voor om de focus te leggen op klantgroepen die arbeidspotentieel hebben. Onze inwoners met een uitkering hebben we als volgt in klantgroepen ingedeeld (incl. grootte van de groep)*: Participatie 28%

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-wet: geen inzet meer voor doelgroep Participatie, afschaling tot minimum doelgroep empowerment; afschaling tot wettelijk minimum Nieuwe doelgroep; minimaliseren inzet Werkgeverservicepunt (WSP) of stoppen bemiddeling; en afschaling begeleiding beschut werk.

	Empowerment 28% Nieuwe doelgroep 27% Inburgeraars 9% Bemiddeling 4% Beschut werk 2% Jongeren 2% *in de raadsinformatiebrief van 2023 Q3 staan de klantgroepen verder toegelicht In de klantgroep participatie zitten inwoners waarbij sociale, medische en/of psychische aspecten een zodanige belemmering vormen dat de ze naar verwachting niet binnen drie jaar activiteiten kunnen uitvoeren die de inwoner naar arbeid kan leiden. Door de genoemde focus op ontwikkelingen naar werk bieden we aan de klantgroep Participatie geen ondersteuning meer. Deze inwoners worden niet meer ondersteund richting participatie of in hun persoonlijke -/gezinssituatie. Voor inwoners van de klantgroep Empowerment geldt dat ze niet direct bemiddelbaar zijn naar reguliere arbeid, maar dat ze wel arbeidspotentieel hebben (op middellange termijn). Daarom blijven we op deze doelgroep inzetten, waarbij we kijken naar de mogelijkheden om kosten in te perken, terwijl we maatwerk, die noodzakelijk is om mensen richting werk te ondersteunen, kunnen blijven bieden. De overige klantgroepen worden hoe dan ook gekenmerkt door arbeidspotentieel (bemiddeling, nieuwe doelgroep, beschut werk) óf drukken niet veel op het budget (inburgeraars, jongeren). Hierbij kijken we wel kritisch naar onze inzet en in hoeverre we hierin kunnen afschalen zonder al te veel effect op de uitstroom te verliezen (ook cf. de wet).

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-wet: geen inzet meer voor doelgroep Participatie, afschaling tot minimum doelgroep empowerment; afschaling tot wettelijk minimum Nieuwe doelgroep; minimaliseren inzet Werkgeverservicepunt (WSP) of stoppen bemiddeling; en afschaling begeleiding beschut werk.

Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	*Participatie* Geen dienstverlening meer voor deze doelgroep. Dit zit met name in personele inzet vanuit team Werk, er vindt gaan ondersteuning meer plaats in het vinden van een vrijwilligers- of participatieplek. *Empowerment* Er is minder ruimte voor maatwerk. We schalen af in het aantal instrumenten en maximeren instrumenten in duur, aantal of tarief. Hierbij kijken we met name naar trajecten bij Scalabor, inzet bij Buurtbeheer, inzet bij Landgoederen Coöperatie Veluwezoom en traject ter ondersteuning van verslaving. *Nieuwe doelgroep* Minder maatwerk mogelijk. We stoppen met trajectbegeleiding (bemiddeling richting werk incl. aanpassingen door jobcoach). Jobcoaching zetten we door, aangezien dit een wettelijke plicht is (en mensen uit de uitkering houdt). Hierbij verstrekken we enkel nog het minimale aantal uren (regionaal vastgestelde ‘laag regime'). *Inburgeraars* Geen veranderingen (grootste deel bekostigd vanuit inburgeringsbudget). Wel minder opties in evt. Maatwerk naast de inburgering, gezien het snijden in overige instrumenten. *Bemiddeling* Werkgever servicepunt (WSP) is onderdeel van de MGR en het vergt nader onderzoek of wij de inzet WSP kunnen schrappen of minimaliseren (uitgewerkt in ombuigingsvoorstel MGR) óf snijden in eigen personeel bemiddeling. Uitstappen uit MGR of onderdelen MGR heeft juridische consequenties en daarmee ook financiele consequenties die mogelijk meer kosten dan

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-wet: geen inzet meer voor doelgroep Participatie, afschaling tot minimum doelgroep empowerment; afschaling tot wettelijk minimum Nieuwe doelgroep; minimaliseren inzet Werkgeverservicepunt (WSP) of stoppen bemiddeling; en afschaling begeleiding beschut werk.

	opleveren. Dit vergt nader onderzoek voordat een concrete keuze wordt voorgelegd. *Beschut werk* *We zetten niet meer in op het aanvragen van indicaties beschut werk, maar zoeken voor een alternatieve plek ipv een beschut dienstverband. Voor mensen met een indicatie blijven we een beschutte werkplek bieden (wettelijke plicht), hierbij blijven we binnen de begeleidingskosten geboden door het Rijk.* *Jongeren* Geen veranderingen, minder opties in maatwerk wegens snijden in instrumenten. Hiernaast zijn er een aantal algemene 'randvoorwaardelijke' instrumenten die we inzetten. Dit omvat diagnose-instrumenten, tolkkosten, reiskosten en kosten voor ondersteunen bij organiseren kinderopvang. Deze zijn noodzakelijk als randvoorwaarde om resp. in beeld te krijgen hóe we iemand richting werk kunnen begeleiding en ervoor te zorgen dat iemand aan het werk kán. Deze laten we bestaan, waarbij de kritisch kijken naar de mogelijkheden om vergoeden van reiskosten te versoberen.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Door afschaling van de genoemde inzet en/of instrumenten zullen inwoners minder actief zijn, zich niet ontwikkelen en de stap naar werk niet zetten of hun werk minder kunnen behouden. Dit heeft veel negatieve maatschappelijke impact. Inwoners leven minder gezond, krijgen een kleiner netwerk, hebben meer zorgvragen en meer inwoners kampen met geldzorgen (zeker als ook in minimaregelingen wordt geschrapt).

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-wet: geen inzet meer voor doelgroep Participatie, afschaling tot minimum doelgroep empowerment; afschaling tot wettelijk minimum Nieuwe doelgroep; minimaliseren inzet Werkgeverservicepunt (WSP) of stoppen bemiddeling; en afschaling begeleiding beschut werk.

	1. Geen vrijwilligerswerk voor klantgroep participatie *Inwoners zijn minder actief met diverse negatieve gevolgen (zie boven). Bovendien zullen maatschappelijke organisaties de daling in vrijwilligers gaan merken.* 2. Beperking van re-integratie instrumenten Empowerment (o.a.) *Minder (gerichte) ontwikkeling van werknemersvaardigheden. Inwoners zitten langduriger thuis, met name mensen met een specifieke ontwikkelingsvraag. Hogere kans op uitval op werk en op herinstroom in de uitkering. Minder activiteit onder inwoners met diverse negatieve gevolgen (zie boven). Geen inzet meer voor buurtbeheer en de landgoederen, wat gemerkt gaat worden in het onderhoud van het groen in de gemeente en op de landgoederen Veluwezoom.* 3. Trajectbegeleiding en afschaling jobcoaching (nieuwe doelgroep) *Kwetsbare doelgroep (arbeidsbeperkten mét arbeidsvermogen) vindt minder snel een baan, minder inwoners aan het werk en dus thuis (zeker met afschaling vrijwiligerswerk & participatie), minder duurzame plaatsingen wegens missen passende begeleiding. Meer uitval op werk en meer herinstroom in de uitkering.* 4. WSP / personeel bemiddeling *WSP – uitgewerkt in ander ombuigingsvoorstel (MGR). Snijden in personeel maakt dat mensen met actueel arbeidsvermogen, zeker degenen die meer tijd & aandacht nodig hebben, minder aan het werk kunnen Hiernaast een mogelijke negatieve financiele impact omdat uitstappen of afschalen WSP meer kan kosten dan in stand houden.* 5. Begeleiding & loonkosten Beschut werk

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-wet: geen inzet meer voor doelgroep Participatie, afschaling tot minimum doelgroep empowerment; afschaling tot wettelijk minimum Nieuwe doelgroep; minimaliseren inzet Werkgeverservicepunt (WSP) of stoppen bemiddeling; en afschaling begeleiding beschut werk.

	Meest kwetsbare groep met arbeidsvermogen komt thuis te zitten of op een niet-passende dagbestedingsplek, ontvangt uitkering ipv loon / begeleiding en is op langere termijn niet meer naar werk te begeleiden (wegens verlies vaardigheden). 6. Reiskosten *Reiskosten onder strengere criteria maakt dat inwoners in een financieel zeer kwetsbare positie niet naar re-integratie of werk kunnen reizen, waardoor ontwikkeling & uitstroom wordt belemmerd. Werkt ook stressverhogend en de slagingskans op werk dus lager: meer kans op uitval op werk. Dit effect wordt vergroot als we ook bezuinigen op minimaregelingen.*
Risico/haalbaarheid	Er zit een verdienfactor op zoveel mogelijk uitstroom. Uitstroom wordt beloond door de systematiek van het BUIG-budget, als je een vast bestand hebt & houdt, kom je op den duur tekort vanwege systematiek BUIG. Het niet meer inzetten van de instrumenten levert geld op voor het re-integratiebudget, maar zorgt voor de mensen met arbeidsvermogen direct voor stijgende kosten op het BUIG-budget. Inwoners stromen niet uit de uitkering, waar er wel instroom blijft komen. Daarmee groeit de groep en deze groeit ook harder dan de modellen waar het Rijk mee rekent, waardoor we een tekort op de het BUIG-budget zullen opbouwen. Bekend is bovendien dat hoe langer iemand in de bijstand zit, hoe moeilijker deze er weer uitkomt. Dus op de (middel)lange termijn kost het activeren van deze inwoners nog veel meer moeite en inspanning vanuit de gemeente, waardoor een ombuiging van de negatieve effecten naar een positief (financieel) effect nog langer op zich laat wachten.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-wet: geen inzet meer voor doelgroep Participatie, afschaling tot minimum doelgroep empowerment; afschaling tot wettelijk minimum Nieuwe doelgroep; minimaliseren inzet Werkgeverservicepunt (WSP) of stoppen bemiddeling; en afschaling begeleiding beschut werk.

	Verder zal dit voorstel ertoe leiden dat inwoners genoodzaakt zijn vaker een beroep te doen op de gemeente: Wmo, Incluzio, GGZ, minimaregelingen, schuldhulpverlening Ook zullen externe partners (maatschappelijke organisaties, werkgevers, jobcoaches) de effecten gaan zien en bovendien zelf dan minder kwaliteit kunnen bieden, waardoor externe relaties onder druk komen te staan.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025	2026	2027	2028
Empowerment Instrumenten	30.000	30.000S	30.000S	30.000S
Nieuwe doelgroep Instrumenten	150.000	150.000S	150.000S	150.000S
Bemiddeling WSP	Uitgewerkt in MGR voorstel	Uitgewerkt in MGR	Uitgewerkt in MGR	Uitgewerkt in MGR
Beschut werk	PM	PM	PM	PM
Reiskosten	12.000	12.000S	12.000S	12.000S
Toelichting Financiële raming	Opbrengst is berekend op basis van de kosten in 2023 Kosten die je hier bespaart, krijg je terug via een uitgavenstijging op het BUIG-budget, omdat mensen minder (duurzaam) uitstromen			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-wet: geen inzet meer voor doelgroep Participatie, afschaling tot minimum doelgroep empowerment; afschaling tot wettelijk minimum Nieuwe doelgroep; minimaliseren inzet Werkgeverservicepunt (WSP) of stoppen bemiddeling; en afschaling begeleiding beschut werk.

	Bemiddeling WSP kost nu jaarlijks € 244.000,-. Het vergt nader onderzoek om de mogelijkheden afschaling inzet WSP voor de jaren 2026 e.v. te onderzoeken.
Toelichting randvoorwaarden	

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-Wet stopzetten niet-wettelijke taken van vluchtelingenwerk bij inburgering

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Voor inburgeraars voeren wij als gemeente de regie over de voortgang van hun inburgering. Conform de wet omvat dit minimaal het uitvoeren van de Brede Intake, het opstellen van een PIP (persoonlijk plan), het aanbieden van een passende leerroute, het financieel ontzorgen van de inburgeraar en het inzetten van Maatschappelijke begeleiding. De eerste vier zaken voeren wij als gemeente zelf uit. De laatste, maatschappelijke begeleiding, hebben we middels een overeenkomst bij Vluchtelingenwerk belegd. Vluchtelingenwerk voert naast deze wettelijke taak ook nog aanvullende taken voor ons uit. Voorstel is om de niet-wettelijke taken van Vluchtelingenwerk stop te zetten.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Vluchtelingenwerk biedt het volgende niet meer: - Basisdienstverlening (inloopspreekuur) Maatschappelijk en juridisch spreekuur voor statushouders in de gemeente met een basisopenstelling van minimaal 1 dagdeel per week. Maar ook sociaal juridische begeleiding voor ingewikkelde juridische procedures, zoals de asielprocedure, gezinshereniging en het verlengen of intrekken van vergunningen. - Taalcoaching Taalcoaching zorgt voor meer taalkennis, zelfvertrouwen, zelfredzaamheid, contacten en het toepassen van de taal in de praktijk. - Realisatie huisvesting Verzorgen van het huisvestingsproces, inclusief de matching, in samenspraak met o.a.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-Wet stopzetten niet-wettelijke taken van vluchtelingenwerk bij inburgering

	woningcorporaties. Op basis van het beschikbare aanbod aan woningen en statushouder die gekoppeld zijn aan de gemeente de juiste match maken tussen statushouder en woning. - Cursus Omgaan met geld Aanvullend op de financiële begeleiding binnen de maatschappelijke begeleiding, en het ontzorgen door gemeente, wordt deze groepscursus aangeboden om statushourers te ondersteunen om niet in financiële problemen te komen.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	- Basisdienstverlening (inloopspreekuur) Vluchtelingen komen vaker in de knel in hun asielprocedure, omdat ze nergens terecht kunnen met vragen. Ook statushouders ondervinden hinder: ze vinden geen weg als ze vragen hebben over bijv. het lezen van brieven, inloggen met digid, regelen van praktische zaken. Hierdoor vergroot de kans op schulden, isolement en crisissituaties in huis. In het meest positieve geval zin Incluzio, Humanitas en ook andere maatschappelijke organisaties zullen hun instroom zien stijgen en problemen zien toenemen. In het slechte geval vinden statushouders deze partijen niet en hopen de problemen op. Statushouders burgeren moeilijker in en stromen moeilijker uit naar werk. - Taalcoaching Statushouders burgeren langzamer in en leren de taal mijn in praktijk brengen, waardoor een isolement op de loer ligt. - Realisatie huisvesting

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-Wet stopzetten niet-wettelijke taken van vluchtelingenwerk bij inburgering

	Statushouders worden niet in passende huizen geplaatst, het huisvestingsproces loopt veel vertraging op. - Cursus Omgaan met geld Statushouders leren niet omgaan met ons complexe, bureaucratische systeem. Hiervoor zullen er meer in financiële problemen komen. Meer (dreigende) huisuitzettingen. Statushouders burgeren moeilijker in en stromen moeilijker uit naar werk.
Risico/haalbaarheid	- Basisdienstverlening (inloopspreekuur) Vluchtelingen en statushouders kloppen vaker bij de gemeente en/of Incluzio aan met vragen praktische en juridische vragen. - Taalcoaching Statushouders langduriger in de uitkering, waarmee kostenstijging op het BUIG-budget gemoeid zijn. - Realisatie huisvesting Gemeente moet capaciteit beschikbaar stellen om de huisvesting ism Vivare te realiseren. Hierin moet eerst nog expertise worden opgebouwd. Indien de achterstand op de taakstelling hierdoor oploopt, kan de Provincie vanuit hun toezichthoudende rol met maatregelen komen. - Cursus Omgaan met geld Meer hulpvragen bij gemeente, Incluzio, Humanitas. Meer aanmeldingen bij schuldhulpverlening. Minder (duurzame) uitstroom naar werk.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Financiele bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	P-Wet stopzetten niet-wettelijke taken van vluchtelingenwerk bij inburgering

Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025	2026	2027	2028
- Basisdienstverlening (inloopspreekuur)	€ 30.118	30.118 S	30.118 S	30.118 S
- Taalcoaching	€24.400	24.400 S	24.400 S	24.400 S
- Realisatie huisvesting	€31.800	31.800 S	31.800 S	31.800 S
- Cursus Omgaan met geld	€19.000	19.000 S	19.000 S	19.000 S
Toelichting Financiële raming	De genoemde kosten zijn op basis van de offerte 2024 en de realisatie t/m april 2024. De genoemde kosten (voor niet-wettelijke taken) vanuit de uitvoeringskosten binnen het inburgeringsbudget betaald.			
Toelichting randvoorwaarden	Randvoorwaardelijk voor het stoppen met deze taken van Vluchtelingenwerk is dat we maatschappelijke partners erop wijzen, en ondersteunen waar nodig, dat deze doelgroep een groter beroep op hun zal doen. En voor realisatie huisvesting is randvoorwaardelijk dat we de taken in eigen beheer nemen.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Cultuur, minimaliseren/stopzetten culturele subsidies binnen de gemeente Rheden

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Cultuur is onderdeel van de sociale basis en cultuur wordt ingezet als middel om doelen in de sociale basis te bereiken via actieve en passieve cultuurparticipatie. Cultuur is geen wettelijke taak en deze taak kan geminimaliseerd worden. Het gaat hier om verschillende onderdelen die de gemeente doet: Cultuurbedrijf RiQQ, podiumvoorziening, ZOOM festival, subsidie tbv cultuurparticipatie, lokale omroep
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Met het minimaliseren van cultuurbudget is er een minimale stimulering en facilitering van cultuur vanuit de gemeente. Deze taak: stimulering en facilitering van cultuur werd sinds 9 jaar al door Cultuurbedrijf RiQQ verzorgd voor de gemeente. Onderdeel van subsidie aan RiQQ is ook subsidiering van amateurverenigingen.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Ondersteuning van culturele organisaties zal geminimaliseerd worden. Dit betekent het schrappen van ondersteuning en mogelijk bestaansrecht van Filmhuis Dieren, RhederArt, lokale omroep, festival ZOOM, en minimalisering van het cultuurbudget van het onderdeel cultuur bij de Zoomerij (voorheen Cultuurbedrijf RiQQ) en via RiQQ cultuur amateurverenigingen. Dit heeft impact op het bestaansrecht van alle ondersteunde cultuurorganisaties in onze gemeente. Een groot deel zal mogelijk niet voldoende middelen meer hebben om hun activiteiten te kunnen uitvoeren. Ook ondersteuning van organisaties die tegen gereduceerd tarief op een professioneel podium willen staan, verdwijnt. Het minimaliseren/schrappen van subsidies kan een kettingreactie tot gevolg hebben bij muziekdocenten, inhuur apparatuur, podia die niet meer inegzet kunnen worden en daarmee zonder werk komen te zitten. Voorstellingen op de Pinkenberg zullen mogelijk verdwijnen met het schrappen van een gemeentelijke bijdrage.
Risico	Cultuur is een belangrijk onderdeel van de sociale basis. Culturele activiteiten worden ingezet om ontmoeting (actief en passief) mogelijk te maken. Met het schrappen van culturele subsidies staat het bestaansrecht van veel culturele organisaties onder druk en ook het vinden van

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Cultuur, minimaliseren/stopzetten culturele subsidies binnen de gemeente Rheden

	externe culturele subsidies voor ons culturele leven (taak van RiQQ). Bezuiniging heeft een groot maatschappelijk risico. Als gemeente hebben wij bij het minimaliseren van cultuurbudget geen mogelijkheid om te sturen, te stimuleren en te facliteren en co-financiering in te zetten om externe fondsen en subsidies aan te spreken.			
	2025	2026	2027	2028
Podiumvoorziening amateurgezelschappen	€ 23.000,-S	€ 23.000,-S	€ 23.000,-S	€ 23.000,-S
ZOOM festival	€ 10.000,-S	€ 10.000,-S	€ 10.000,-S	€ 10.000,-S
Filmhuis en RhederArt	€ 0,-	€ 20.000,-S	€ 47.000,-S	€ 47.000,-S
Subsidiebudget	€ 20.500,-S	€ 20.500,-S	€ 20.500,-S	€ 20.500,-S
Cultuurbedrijf RiQQ	€ 0,-	€ 50.000,-S	€ 150.000,-S	€ 150.000,-S
Lokale omroep	€ 0,-	€ 0,-S	€ 0,-S	€ 0,-S
Toelichting Financiële raming	De structurele subsidies moeten worden afgebouwd in 3 jaar met aankondiging afbouw subsidie in 2024/2025 en eerste resultaat in 2026. In 2028 is er € 437.150,- geschrapt.			
Toelichting randvoorwaarden	Randvoorwaardelijk is tijdige aankondiging bij structureel gesubsidieerde organisaties. Deze organisaties moeten zich voorbereiden op nieuwe situatie dan wel stopzetten activiteiten.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden, verhogen tarieven seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, beheersvorm Openluchtbad, nieuwe invulling Sporthal De Hangmat.

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Als gemeente hebben we een groot pallet aan sportaccommodaties in eigendom en beheer (sporthallen, gymzalen, sportvelden en zwembaden). We verhuren deze accommodaties aan (sport)verenigingen en stichtingen, individuele gebruikers, en andere huurders. Exploitatie van dit soort sportaccommodaties is (financieel) niet aantrekkelijk voor de commerciële markt, omdat commerciële huurtarieven niet opgebracht kunnen worden door dit soort gebruikers. Sterker: doordat de gemeente de accommodaties exploiteert en voor een maatschappelijk tarief beschikbaar stelt, wordt deelname aan sportactiviteiten van verenigingen (financieel) laagdrempelig voor veel inwoners. Dit vormt een belangrijk onderdeel van onze sociale basis. Sport in verenigingsverband zorgt voor: - Fit en gezond zijn - Vrienden maken en bekenden ontmoeten - Mentale rust - Leren samenwerken en communiceren - Leren omgaan met winst-verlies Mogelijk te nemen maatregelen zijn: - Verhogen tarieven voor kaartverkoop en verhuur accommodaties - Andere beheersvormen of invulling van accommodaties - Effectueren langere bespeelbaarheid kunstgrasvelden in begroting. We hebben bij de selectie van maatregelen gekeken naar sportaccommodaties waar: - Een beperkte bezetting van gebruikers is (in combinatie met hoge kosten) - De meeste ruimte is voor verhoging van inkomsten (door losse kaartverkoop en veel bezoek)

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden, verhogen tarieven seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, beheersvorm Openluchtbad, nieuwe invulling Sporthal De Hangmat.

Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	**Maatregel 1 – Tarieven zwembaden verhogen** Verhoging van de tarieven van zwembadkaartjes en abonnementen in het Biljoenbad Velp en Openluchtbad Rheden, alsook verhoging tarieven horeca Biljoenbad. Verhogingen zijn exclusief de jaarlijks toe te passen indexering). Verhoging op basis van benchmark tarieven in de regio. **Maatregel 2 – Tarieven seizoensverhuur verhogen** Verhoging van alle (seizoens)tarieven voor verhuur aan verenigingen en overige huurders. Het gaat om verhuur van sportvelden, sporthallen, gymzalen en verhuur horeca ruimtes. **Maatregel 3 – Tarieven verhuur onderwijs verhogen** Verhogen van huurtarieven van sportaccommodaties voor onderwijsinstellingen Voortgezet Onderwijs. Nu op basis van percentage, in 2024 verder onderzoek naar kostprijs van accommodaties, en deze omrekenen naar tarief onderwijs. **Maatregel 4 – Beheersvorm Openluchtbad Rheden** Het Openluchtbad Rheden is in het totaal van Sportaccommodaties een grote kostenpost door hoog energieverbruik en benodigde investeringen de komende jaren. We onderzoeken of het bad een andere beheersvorm kan krijgen: meer gedragen door de samenleving, sponsoring, donaties en nieuwe activiteiten/concepten voor nieuwe inkomstenbronnen. **Maatregel 5 – Nieuwe invulling of andere beheersvorm Sporthal Hangmat** Sporthal De Hangmat is relatief een grote sporthal voor de grootte van het dorp Rheden. De bezetting van de hal (met name verenigingsgebruik) is relatief laag. We onderzoeken een nieuwe invulling voor de Hangmat, met nieuwe sportfaciliteiten (door marktpartijen) waar veel vraag naar is en/of een andere beheersvorm (gedragen door samenleving).

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden, verhogen tarieven seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, beheersvorm Openluchtbad, nieuwe invulling Sporthal De Hangmat.

	Maatregel 6 – Langer gebruik kunstgrasvelden Langer gebruik van kunstgrasvelden effectueren in begroting. De kunstgrasvelden blijken in praktijk langer mee te gaan dan de theoretische afschrijftermijn. Daarmee zijn de begrote investeringskredieten pas later in de begroting nodig, en hebben we per veld een aantal jaren minder kapitaallasten. **Maatregel 7 – Invulling gymlocaties Primair Onderwijs** Als gemeente zijn we wettelijk verantwoordelijk voor het faciliteren van locaties/ruimtes voor bewegingsonderwijs voor het Primair en Voortgezet Onderwijs binnen een bepaalde afstand van de schoollocatie. Voor het PO hebben we daarvoor onder andere gymzalen. Naast een gymzaal zijn er andere ruimtes waarmee we bewegingsonderwijs kunnen faciliteren. Zoals sportvelden, sportcourts, de openbare ruimte, schoolpleinen of andere binnenlocaties. We onderzoeken samen met scholen welke mogelijkheden er zijn om andere ruimtes in te zetten in plaats van gymzalen en sporthallen, waarmee op termijn wellicht enkele gymzalen niet meer nodig zijn.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en instellingen Rheden	**M1:** Voor individuele bezoekers zwembad (losse kaartverkoop en abonnementen) verwachten we dat de impact beperkt is. In vergelijking met andere zwembaden in de omgeving hanteren wij namelijk erg lage tarieven. Klanten benoemen dit zelf ook. **M2:** Verhoging van huurtarieven van accommodaties heeft effect op de begrotingen van met name sportverenigingen. Contributies van verenigingen zullen stijgen en met name inwoners in financieel kwetsbare positie zullen daardoor afhaken. Voor met name kleinere verenigingen (<100 leden) zal dit financiële uitdaging opleveren. **M3:** Verhoging van huurtarief heeft effect op de begroting van onderwijsinstellingen. Zij moeten meer betalen voor gebruik gymlocaties. Scholen krijgen van het Rijk een vergoeding voor gymruimtes.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden, verhogen tarieven seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, beheersvorm Openluchtbad, nieuwe invulling Sporthal De Hangmat.

	M4: Met een andere beheersvorm voor het Openluchtbad houden we het bad open en behouden we de recreatiefunctie in de lente en zomerperiode. Openluchtbad dat georganiseerd en gedragen wordt vraagt meer van inwoners en de samenleving. Er zullen initiatiefnemers gevonden moeten worden die dit willen dragen. **M5:** Toevoegen van nieuwe sportfaciliteiten in de hal (door marktpartijen) heeft impact op de inrichting van de hal. De hal wordt bijvoorbeeld kleiner voor bestaande gebruikers of er zijn minder/andere sportfaciliteiten voor hen. Mogelijk moeten we met een aantal bestaande gebruikers naar een andere sportlocatie op zoek die passender is. Bij andere beheersvorm, is impact vergelijkbaar met openluchtbad. **M6:** De kunstgrasvelden laten we langer liggen dan theoretisch begroot. De speelkwaliteit van het veld door spelers/clubs wordt als slechter ervaren de komende jaren. Met onafhankelijke keuringen monitoren we dat we blijven voldoende aan de geldende normen. **M7:** Verder onderzoek samen met scholen is nodig om de haalbaarheid van vervangende ruimtes voor bewegingsonderwijs te bepalen. Sluiting van bepaalde gymzalen leidt ertoe dat er voor verenigingen in die gymzalen ook andere locaties gevonden moeten worden. Verder is impact kapitaalvernietiging. We hebben de laatste jaren nog verschillende investeringen gedaan in deze gymzaal.
Risico	**M1:** Risico is dat met name inwoners in een (financieel) kwetsbare positie de kosten voor zwemmen niet meer kunnen betalen en stoppen. **M2:** Risico is dat door stijgende contributies inwoners hun lidmaatschap opzeggen. Met name inwoners in een (financieel) kwetsbare positie. Andere risico is dat (met name kleinere

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden, verhogen tarieven seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, beheersvorm Openluchtbad, nieuwe invulling Sporthal De Hangmat.

	verenigingen) de kosten niet meer kunnen dragen en opgeheven worden. Daarmee wordt diversiteit van sportaanbod kleiner. **M3:** Risico is dat scholen door hoger huurtarief minder uren sportaccommodatie gaan huren, waardoor we netto niet meer inkomsten genereren. **M4:** Risico is dat er geen initiatiefnemers in de samenleving gevonden worden om het beheer van het Openluchtbad te dragen, en er daarmee geen besparing wordt gerealiseerd. Ander risico bij beheer door initiatiefnemers uit samenleving is dat de continuiteit van het beheer onder druk komt. Daarmee hangen ook financiële risico's samen wanneer een (vrijwillig) bestuur het beheer financieel niet meer rond krijgt. **M5**: Bij nieuwe inrichting is risico is dat we te weinig gymruimte overhouden en niet voldoen aan wettelijke verplichting om voldoende ruimte voor bewegingsonderwijs (binnen gestelde normafstand) voor onderwijs te zorgen. Dit vergt nog verder onderzoek. Bij andere beheersvorm is risico gelijk aan M4. **M6:** Zie impact. **M7:** Risico is dat er extra vervoer (en daarmee kosten) naar andere ruimtes voor bewegingsonderwijs nodig zijn. **Algemeen:** (financieel) laagdrempelige mogelijkheden om te sporten zijn voor diverse leeftijds- en doelgroepen een belangrijke manier om fit te blijven, om andere te ontmoeten, om mentaal te ontladen. Door hier flink in te snijden bieden we hiervoor fors minder mogelijkheden, waardoor er risico is dat er juist meer beroep wordt gedaan op jeugdhulp en Wmo.			
	2025	2026	2027	2028

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden, verhogen tarieven seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, beheersvorm Openluchtbad, nieuwe invulling Sporthal De Hangmat.

M1 - Tarieven *Biljoenbad *Openluchtbad *Horeca Biljoenb.	 €130.000 S €34.000 S €15.000 S	 €130.000 S €40.000 S €15.000 S	 €130.000 S €40.000 S €23.000 S	 €130.000 S €40.000 S €23.000 S
M2 – Tarieven seizoensverhuur	€ 20.000 S	€ 40.000 S	€ 40.000 S	€ 40.000 S
M3 – Tarieven onderwijs VO	€12.000	€12.000	€12.000	€12.000
M4 – Beheersvorm Openluchtbad	- -	- € 40.000 S	- €40.000 S	€69.004 I €40.000 S
M5 – Invulling Sporthal De Hangmat	-	€80.000 S	€80.000 S	€80.000 S
M6 – Kunstgrasvelden langer mee	€96.000	-	-	-
M7 – Gymzalen				
Toelichting Financiële raming	**M1** Tariefsverhoging zwembaden – uitgaande van tarieven gelijkstellen aan benchmark tarieven bij vergelijkbare zwembaden in de regio (Arnhem, Klarenbeek, Doesburg etc.). Ter beeldvorming hieronder de wijziging in prijzen van 2023 naar nieuwe prijs.			

Biljoenbad	Alle +50%	Los kaartje: €3,55 -> €5,33

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden, verhogen tarieven seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, beheersvorm Openluchtbad, nieuwe invulling Sporthal De Hangmat.

			12 baden: €35,50 -> €53,25 Jaar. Abbo volw. €261 -> €391,50
	Openluchtbad	Los kaartje: +33% 12 baden & Abbo: +15%	Los kaartje: €5,25 -> €6,98 12 baden €52,50 -> €60,38 Seiz. Abbo volw. €84,62 -> €97,31
	Horeca Biljoenbad	2025-2026 +25% 2027 e.v. + 33%	

Tarieven zwemlessen buiten beschouwing gelaten.
Tariefverhogingen zijn exclusief indexatie.

Andere scenario's voor verhoging tarieven zijn mogelijk: +50%, +66%, +75%. Hierbij is rekening gehouden met mogelijke daling bezoekersaantallen door hogere prijzen.

Biljoenbad	+66% +75%	€174.000 €200.000
Openluchtbad	+50% +66% +75%	€50.000 €63.000 €68.000

M2
Berekening is gemaakt op jaarlijkse inkomsten uit seizoensverhuur verenigingen en overige huurders van sportvelden, gymzalen, sporthallen en zwembaden in +10%.

M3
Inkomsten uit verhuur van sportaccommodaties aan Voortgezet

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden, verhogen tarieven seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, beheersvorm Openluchtbad, nieuwe invulling Sporthal De Hangmat.

	Onderwijs scholen in 2023 +10%. **M4** Bij overdracht van het zwembad aan een initiatief uit de samenleving kunnen we op korte termijn geen volledige besparing inboeken. Immers: een nieuwe initiatiefnemer zal het bad nooit overnemen zonder een (start)budget/bruidschat waarmee het nodige groot en dagelijks onderhoud de komende jaren gedekt kan worden. M4 vraagt nader onderzoek (en onderhandeling met initiatiefnemers) over wat bij die baden de bijdrage van de gemeente nog is. We gaan hiervoor navraag doen bij andere zwembaden in Nederland waar deze beheersvorm is ingericht. In dit format gaan we uit van: - Bruidschat groot en dagelijks onderhoud voor 2025 t/m 2027 aan initiatiefnemers ter hoogte van onze geplande investeringen MJOP. - Vanaf 2028 een besparing van 50% op groot onderhoud ingeboekt (als taakstelling voor initiatief samenleving) (bedrag 1 bij 2028). - Verhoging tarieven M1 ook doorvoeren voor 2025 t/m 2027. Bij doorvoering M4 gaat de stijging tarieven Openluchtbad M1 niet op (34k en 40k). De verhoging van tarieven is al doorgevoerd bij M4. Aanvullend bedragen de personeelskosten voor het Openluchtbad gemiddeld €95.000 per jaar. Hiervan is circa 50% een vast dienstverband en 50% flexibel/oproepkracht. Personeelskosten zijn voor nu buiten de berekening gehouden. **M5** Een vernieuwde invulling Sporthal De Hangmat vraagt om verder onderzoek en het vinden van partijen hiervoor. In dit format gaan we uit van:

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Sportaccommodaties: verhogen tarieven zwembaden, verhogen tarieven seizoensverhuur, langer gebruik kunstgrasvelden, beheersvorm Openluchtbad, nieuwe invulling Sporthal De Hangmat.

	- Voor helft van de sporthal een andere (commerciële) invulling met nieuwe sportfaciliteiten, vanaf 2026. - Hiervoor extra verhuur inkomsten van €80.000 Doorvoering M5 heeft effect op de verwachtte opbrengsten bij M2 €5.000 minder, omdat er geen verhuurinkomsten uit Sporthal De Hangmat meer zijn. **M6** In 2025 vervallen begrote kapitaallasten voor 4 kunstgrasvelden (24k per veld) omdat deze langer meegaan dan theoretische afschrijftermijn. **M7** Deze maatregel vraagt verder onderzoek en overleg met scholen naar haalbaarheid om tot een financiële doorrekening te kunnen komen.
Toelichting randvoorwaarden	**M3** Met onderwijsgroep COG is een huurovereenkomst gesloten waarin huurtarieven zijn vastgesteld. Er moet met COG eerst overeenstemming worden bereikt voordat huurtarief (buiten indexering om) verhoogd kan worden.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Preventieve jeugdzorg: o.a. stopzetten alle subsidies in preventief jeugdbeleid (scoutingverenigingen, Dierense speeltuin, vakantiebouwdorpen, gezinsgeneralisten en iriszorg

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Budgetten preventieve jeugdhulp bestaan uit verschillende onderdelen om jeugd preventief en laagdrempelig te ondersteunen. Onderdelen zijn: scoutingverenigingen, Dierense speeltuin, bouwvakantiedorpen (Rhevak: worden ingezet voor het jongerennetwerk, homestart, gezinsgeneralisten, vakantiedorpen en stimulering kansrijke start. Deze verenigingen maken onderdeel uit van de brede sociale basis in de gemeente Rheden. Een brede en sterke sociale basis is nodig om de beweging naar normalisatie (vanuit de hervormingsagenda) te kunnen maken.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Bij schrappen subsidies geen regisseursrol meer en geen sturing meer op laagdrempelige preventieve voorzieningen in de sociale basis om geïndiceerde ondersteuning (maatwerk) te voorkomen. *Zie ter onderbouwing donuteconomie door Berenschot uiteengezet hoe de sociale basis en geïndiceerde ondersteuning zich tot elkaar verhouden*.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Subsidies bij preventief jeugdbeleid zijn veelal subsidies aan organisaties die eraan bijdragen om geen maatwerkvoorzieningen aan te vragen en juist aanspraak op maatwerk voorkomen. Het zijn veel kleine subsidies aan scouting, Dierense speeltuin, vakantie bouwdorpen voor kinderen in de minima, gezinsgeneralisten en iriszorg. Indien de subsidies stoppen zullen veel organisaties niet meer de middelen hebben om te kunnen blijven bestaan omdat de gemeentelijke subsidies substantieel voor hun zijn. Daarnaast worden deze subsidies voor de kwetsbare jeugd/jongeren ingezet. Impact is dat meest kwetsbare jeugd niet meer ondersteund wordt.			
Risico	Indien subsidies preventieve jeugdzorg geschrapt worden dan vergroot dit de kans op aanspraak meer maatwerk jeugdzorg en ter ziele gaan van veel verenigingen (scouting, vakantiedorpen, jongerennetwerk, Dierense speeltuin). Het schrappen van de subsidies preventief jeugdbeleid zal een grotere aanspraak op maatwerkvoorzieningen tot gevolg hebben.			
	2025	2026	2027	2028

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Preventieve jeugdzorg: o.a. stopzetten alle subsidies in preventief jeugdbeleid (scoutingverenigingen, Dierense speeltuin, vakantiebouwdorpen, gezinsgeneralisten en iriszorg

Prev. jeugdbeleid jeugd en gezin (637503/44630) Prev. Jeugdbeleid Subs.(637503/44751)	€ 30.000,-S € 0,-	€ 47.000,-S € 30.000,-S	€ 47.000,-S € 75.000,-S	€ 47.000,-S € 100.000,-S
Toelichting Financiële raming	Het betreft veelal structurele subsidies aan organisaties voor de jeugd. Deze subsidies moeten worden afgebouwd in 3 jaar.			
Toelichting randvoorwaarden	Randvoorwaardelijk is bij het merendeel tijdige aankondiging van afbouwen subsidies: 2024/2025. De eerste opbrengst van afbouw kunnen in 2026 gerealiseerd worden.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Wmo maatwerkvoorzieningen
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Wmo maatwerkvoorzieningen: schrappen niet wettelijke verplichtingen uit verordening Wmo

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Voorgesteld wordt om de volgende niet wettelijk verplichte onderdelen uit de verordening maatschappelijke ondersteuning 2023 te schrappen: 1. Schrappen alle vergoedingen aannemelijke meerkosten art. 20. (Uitwerking opgenomen in nadere regels art. 6 tegemoetkoming meerkosten voor afval gerelateerd aan een medische aandoening en art. 7 tegemoetkoming maaltijd service) 2. Afschaffen verhuiskosten tegemoetkoming art. 13. 3. Afschaffen mogelijkheid inzetten PGB netwerktarief, art. 12 lid 6.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	We bieden geen tegemoetkoming meer aan welke niet strikt wettelijk verplicht zijn om aan te bieden.
Impact	Gebruikers van de aannemelijke meerkostenregelingen zullen hier natuurlijk niet blij mee zijn. Het betreft slechts een klein aantal inwoners dat gebruik maakt van deze voorzieningen. Voor de aannemelijke meerkosten regelingen (artikel 20 Wmo verordening) betreft dit echter wel inwoners met een inkomen tot maximaal 120% op bijstandsniveau. Schrappen van deze voorzieningen zit voornamelijk in een kostenbesparing op uitvoeringskosten voor de ambtelijke organisatie. Bij de financiële tegemoetkoming in verhuiskosten wordt op dit moment gezien de huidige woningmarkt problematiek nagenoeg niet toegekend. Ook is dit niet een regeling die specifiek alleen toegepast kan worden op minimum inkomensgroepen. Differentiatie in groepen met een bepaald inkomensniveau is wat betreft deze financiële tegemoetkoming op basis van de Wmo wetgeving en jurisprudentie hieromtrent niet mogelijk. Dus deze kun je alleen in zijn geheel schrappen. Echter zijn ook hier de mensen met een lager inkomen degenen die het meest

	baat hebben bij deze voorziening. Maar een mogelijkheid kan zijn om deze voorziening op te nemen in de bijzondere bijstandsregelingen waardoor differentiatie in inkomensgroepen wel mogelijk is. Voor wat betreft het PGB tarief voor hulpverlening geboden door iemand vanuit het sociaal netwerk zal naar verwachting een verschuiving zichtbaar zijn van PGB hulp naar gecontracteerde hulpverlening. Er zullen slechts enkele inwoners zijn waarbij aangeboden hulp en ondersteuning vanuit gecontracteerde zorgaanbieders minder goed aansluiting zal vinden bij de wens van inwoners. Dit is overigens niet per se slecht. Het betekent ook een positieve impuls in kwaliteitsverbetering van geleverde ondersteuning en de verplichting die wij vanuit de wet hebben om de zorg voldoende veilig en doelmatig in te kopen. De financiële voordelen voor ons als gemeente zijn wel aanzienlijk als we deze mogelijkheid schrappen uit onze Wmo verordening. Zeker gezien de uitspraak van de Centrale raad van Beroep in november 2023 waardoor wij als gemeente nu in praktijk het hoogste uurtarief betalen van het betreffende cao-loon voor de sector waaruit ook gecontracteerde zorgaanbieders de voorziening zouden kunnen leveren. Daarnaast zijn door de centrale wijze van inkoop regionaal ook veel beter de kwaliteit, doelmatigheid en veiligheid van ingezette hulp geborgd dan wanneer verstrekking middels PGB plaats zou vinden.			
Risico	Schrappen van bovenwettelijk gestelde artikelen uit de verordening Wmo kan alleen zonder risico plaatsvinden mits dit zeer zorgvuldig gebeurt. Dus alleen na afloopdatum van huidige beschikkingen of na goed tussentijds onderzoek van lopende aanspraken. We hebben hier wel degelijk rekening te houden met het zorgvuldigheidsbeginsel vanuit de Awb.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar	2025	2026	2027	2028
Structureel	€7.229,-	€38.117,-	€68.117,-	€129.102,-
Toelichting Financiële raming	*Artikel 12 lid 6 PGB netwerktarief* Op basis van de raming uitgevoerd voor aanpassing van dit artikel april 2024 kan het schrappen van PGB netwerktarief			

	aan maximaal potentieel € 110.929,= per jaar bedragen. Echter is een disclaimer hierbij dat deze besparing niet direct te effectueren is i.v.m. lopende toegekende beschikkingen en we dus pas op moment van einddatum deze besparing kunnen effectueren. Tevens zal de verordening aangepast moeten worden dus het is reëel om te verwachten dat dit deze pas per 1-1-2026 in werking zal kunnen treden. Geraamde besparing 2026: €20.000,- Geraamde besparing 2027: €50.000,- Geraamde besparing 2028: €110.929,- Artikel 13 financiële tegemoetkomingen Gelukkig hebben we maar één vorm van financiële tegemoetkoming in de verordening opgenomen, nl de verhuiskostenvergoeding. Maximum potentieel van deze vergoeding is € 5.845,- op jaarbasis. Dit Bedrag is afgeleid aan het totaal in het jaar 2023 uitgegeven voor deze voorziening. Deze besparing zou relatief snel in werking kunnen treden omdat we alleen in artikel 13 van de verordening verwijzen naar de nadere regels en deze kunnen door het college vastgesteld worden. *Artikel 20 tegemoetkoming aannemelijke meerkosten* a. Schrappen Tegemoetkoming meerkosten voor afval gerelateerd aan een medische aandoening art. 6 in nadere regels kan op basis van totaal uitgaven 2023 maximaal €1384,- opleveren. Deze besparing kan al in 2025 gerealiseerd worden omdat (1) deze tegemoetkoming op dit moment per kalenderjaar toegekend kan worden en (2) deze bepaling in nadere regels is vastgelegd wat een gedelegeerd mandaat kent van het college. b. Schrappen van maaltijdvoorziening (art.7 nadere regels) maximale bezuiniging €10.948,- op basis van totaal uitgaven jaar 2023. Deze bezuiniging is het maximale potentieel bij volledige herbeoordeling van alle huidige toegekende levenslange beschikkingen. Wel kunnen op korte termijn nieuwe toekomstige aanspraken uitgesloten worden omdat wijziging van de nadere regels een college bevoegdheid is. Voor alle drie de onderdelen van dit ombuigingsvoorstel geldt dat de kosten voor ambtelijke inzet om uitvoering te geven aan deze regelingen hoger zijn dan het financiële voordeel voor inwoners. Deze kosten zijn in de berekening

	van besparingen niet meegenomen omdat deze niet terugvloeien op grootboeknummers waar deze regelingen op geboekt worden.
Toelichting randvoorwaarden	Naast een aanpassing van de huidige Wmo verordening, nadere regels en beleidsregels is de maatregel om de aannemelijke meerkosten voor tegemoetkoming maaltijdservice een onderdeel waarbij er opnieuw individueel onderzoek en besluitvorming uitgevoerd moet worden door een ter zake kundige consulent. Mogelijk vraagt dit een tijdelijke investering in aantrekken van tijdelijk personeel. De voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op de aannemelijke meerkosten regelingen (art. 20 verordening WMO) dat de aanvrager een Gelrepas kan tonen. Dit om hiermee de kosten die gemoeid zijn bij het ambtelijk uitvoeren van deze regeling tot een minimum te beperken.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Sociale basis, vrijwilligersorganisaties: schrappen bijna alle subsidies inwonersinitiatieven: o.a. dorpshuizen, subsidies inwonersinitiatieven, buurt- en belangenverenigingen, mantelzorgondersteuning, onafhankelijke clientondersteuning dementie, buurt- en jongerenwerk, stichting stoer, ikbuurtmee (blijft in stand = 100k) en ondersteuning ontmoetingsplekken.

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	- Schrappen van bijna alle subsidies inwonersinitiatieven. Enkele voorzieningen die een gemeente brede functie hebben voor inwoners in kwetsbare situatie blijven vanuit de gemeente ondersteund, te weten: vervoer, telefooncirkels en advies aan senioren.
	- Schrappen casemanagers geheugen.
	- Sluiting van 7 dorps- en buurthuizen en budget ombuigen naar:
	  o minimale variant van 3 dorpshuizen verdeeld over: Velp, Rheden en Dieren.
	  o én 3 tussenvoorzieningen voor inwoners in kwetsbare situaties, verdeeld over Velp, Rheden en Dieren.
	Beide ombuigingsvoorstellen zijn in lijn met het koersdocument; ontmoeting, keus voor differentiatie.
	- Ombuigen naar minimale variant van de wettelijke taak ondersteuning van vrijwillige inzet en bevorderen sociale samenhang.
	- Ombuigen naar minimale variant van de wettelijke taak ondersteuning mantelzorgers.

Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Zie onder impact en risico.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Een divers en toegankelijk (financieel en dicht bij huis) aanbod t.b.v. ontmoeting en ondersteuning zal verdwijnen. Daarmee verdwijnt de ruggengraat van de sociale basis. Een groot scala aan ontmoetings- en ondersteuningsactiviteiten (gesubsidieerd en niet gesubsidieerd) zullen noodgedwongen moeten stoppen. Ook omdat ze geen locatie meer hebben om bijeen te komen.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Sociale basis, vrijwilligersorganisaties: schrappen bijna alle subsidies inwonersinitiatieven: o.a. dorpshuizen, subsidies inwonersinitiatieven, buurt- en belangenverenigingen, mantelzorgondersteuning, onafhankelijke clientondersteuning dementie, buurt- en jongerenwerk, stichting stoer, ikbuurtmee (blijft in stand = 100k) en ondersteuning ontmoetingsplekken.

	Inwoners die zich vrijwillig inzetten zullen zich niet erkend en gewaardeerd voelen door de gemeentelijke overheid, mede omdat het soms om relatief kleine financiële gemeentelijke bijdragen gaat die ze dan niet meer ontvangen. Veroorzaakt veel maatschappelijke onrust, omdat veel inwoners gebruikmaken van voorliggende voorzieningen die naar verwachting verdwijnen. Sociale samenhang, ontmoeten, samenredzaamheid komt daarmee onder druk te staan, wat doorwerkt op afname van zelfredzaamheid.
Risico	Het schrappen van ontmoetingsplekken en stimulering van sociale ontmoeting heeft naar verwachting een groot effect op samenleving en de samenredzaamheid, en daarmee ook op zelfredzaamheid en eigen kracht van inwoners. Op termijn zal dit resulteren in meer aanspraak op maatwerkvoorzieningen Wmo en daarmee hogere kosten. Als geïndiceerde ondersteuning wordt afgebouwd is juist een stevige sociale basis nodig waarin inwoners in hun directe omgeving ondersteuning kunnen vinden. Een sterke sociale basis draagt bij aan het normaliseren van problematiek en het aanspreken van de eigen kracht en samenredzaamheid van inwoners en de samenleving. Negatieve gevolgen op de (middel)lange termijn op gebied van veiligheid, leefbaarheid en toenemende kosten op geïndiceerde maatwerkondersteuning Wmo zijn reëel. Onafhankelijke cliëntondersteuning (oco) is een wettelijke taak. Versobering van oco door te stoppen met casemanagers geheugen betekent minder mogelijkheden voor inwoners in het vinden van passende ondersteuning in zorg en welzijn.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Sociale basis, vrijwilligersorganisaties: schrappen bijna alle subsidies inwonersinitiatieven: o.a. dorpshuizen, subsidies inwonersinitiatieven, buurt- en belangenverenigingen, mantelzorgondersteuning, onafhankelijke clientondersteuning dementie, buurt- en jongerenwerk, stichting stoer, ikbuurtmee (blijft in stand = 100k) en ondersteuning ontmoetingsplekken.

	Het bevorderen van de sociale samenhang, mantelzorg en vrijwilligers is een wettelijke taak van de gemeente. In de gemeente Rheden is een breed netwerk van informele en formele voorzieningen. Door een versobering van deze wettelijke taak zijn negatieve gevolgen voor de samenwerking en samenhang binnen dit netwerk reëel.

	2025	2026	2027	2028
Subsidies inwonersinitiatieven budget € 243.019 Continueren: vervoer, senioren advisering en ondersteuning € 41.500.	€ 0	€ 50.380	€ 100.760	€ 201.519
Beleidsevaluatie en monitoring € 115.925	€ 0	€ 28.981	€ 57.962	€ 115.925
Sociale kaart € 14.435	€ 14.435	€ 14.435	€ 14.435	€ 14.435
Dorps- en buurthuizen € 376.598 Continueren 3 dorpshuizen + ombuigen naar 1 tussenvoorziening € 335.534	€ 0	€ 10.266	€ 20.532	€ 41.064
Ik buurt mee € 100.000	€ 0	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Buurt- en belangenverenigingen € 66.000	€ 51.000	€ 54.750	€ 58.500	€ 66.000
Casemanagers geheugen € 200.000	€ 0	€ 0	€ 200.000	€ 200.000
IWA Stenfert € 200.000	€ 0	€ 50.000	€ 100.000	€ 200.000
Mantelzorgondersteuning € 89.697	€ 0	€ 44.697	€ 44.697	€ 44.697
Vrijwilligersverzekering € 9.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2 tussenvoorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Sociale basis, vrijwilligersorganisaties: schrappen bijna alle subsidies inwonersinitiatieven: o.a. dorpshuizen, subsidies inwonersinitiatieven, buurt- en belangenverenigingen, mantelzorgondersteuning, onafhankelijke clientondersteuning dementie, buurt- en jongerenwerk, stichting stoer, ikbuurtmee (blijft in stand = 100k) en ondersteuning ontmoetingsplekken.

€ 195.000				
Opdracht versterken sociale basis door welzijnsorganisatie € 3.132.670 (raadsliedenwerk, (school) maatschappelijk werk, buurtwerk, jongerenwerk, lichte ondersteuning wmo jeugd.)	€ 0	€ 0	€ 300.000	€ 300.000
Totaal	€ 65.435	€ 353.509	€ 996.886	€ 1.283.640

Toelichting Financiële raming	Het betreft veelal structurele subsidies aan organisaties. Deze subsidies moeten worden afgebouwd in 3 jaar. In 2028 is dan een budget van in totaal € 1.283.640 geschrapt. Opdracht versterken sociale basis wordt t/m 2026 uitgevoerd door Incluzio. Om afschaling van geïndiceerde zorg mogelijk te maken is een minimale variant van een opdracht versterken sociale basis noodzakelijk.
Toelichting randvoorwaarden	Randvoorwaardelijk is bij het merendeel tijdige aankondiging van afbouwen subsidies: 2024/2025 en eindigen subsidies vanaf 2028.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Wmo maatwerkvoorzieningen
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Wmo maatwerkvoorzieningen: nadrukkelijke sturing instroom, uitstroom en doorstroom geïndiceerde vormen Wmo begeleiding

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Om structurele besparing te kunnen realiseren voor geïndiceerde vormen van hulp en ondersteuning Wmo wordt een pakket aan maatregelen voorgesteld waarmee nog nadrukkelijker sturing gegeven kan worden op de instroom, doorstroom en uitstroom in afgeven maatwerkvoorzieningen Wmo begeleiding en groepsbegeleiding. Deze maatregel bevat de volgende met elkaar samenhangende onderdelen: 1. Structureel inrichten van casemanagement (regiefunctie) door consulenten op casuïstiek. 2. Aanscherpen van het normenkader voor toekenning individuele begeleiding en groepsbegeleiding in de vorm van een Wmo maatwerkvoorziening welke ook juridisch houdbaar is. Dit voorstel sluit aan bij advies van Berenschot (maart 2024). Dit gaat vooral over de wijze waarop uitvoering geven wordt aan de gestelde beleidskaders door consulenten uit de toegang. Met als doel dat de uitstroom en doorstroom van inwoners vanuit geïndiceerde hulp naar algemene voorzieningen zoals de sociale basis bevorderd wordt. Een tweede onderdeel hierbij is dat er geïnvesteerd moet worden in een scherper en soberder besluitkader, waarbinnen onze consulenten meer richtlijnen krijgen in de ruimte die zij krijgen in de mate waarin zij kunnen toewijzen van geïndiceerde hulp en ondersteuning.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Consulenten krijgen naast hun taak in het stellen en beoordelen van aanvragen van inwoners voor een indicatie ook een opdracht om nog steviger hun rol als regisseur in het procesverloop bij de door gecontracteerde zorgverleners uitgevoerde hulpverlening op te pakken.

	Door het invoeren van een stevig normenkader voor de mate van aanspraak op geïndiceerde begeleidingsvormen ontstaat er meer duidelijkheid voor inwoners wat men kan verwachten aan rechten op ondersteuning vanuit de gemeente. Dit zorgt ook voor meer rechtsgelijkheid tussen inwoners.			
Impact	Het te behalen financiële effect in besparing zal naar verwachting groot zijn. Wel zitten er een keerzijden aan deze maatregel. Met name Inwoners die langdurige hulp en ondersteuning ontvangen zullen merken dat deze vertrouwde hulp en wijze waarop de hulp geboden wordt niet meer mogelijk zal zijn. Zij zullen in plaats daarvan, nog meer dan nu al het geval is, verwezen worden naar hulp en ondersteuningsaanbod vanuit de sociale basis. Voorwaarde is dat hulp en ondersteuning in de sociale basis beschikbaar en aanwezig moet zijn. Is dit niet het geval dan is er geen alternatief voor maatwerkvoorzieningen. Dit staat sterk onder druk met de ombuigingsvoorstellen in de sociale basis (vrijwilligersorganisaties). Er is een directe relatie tussen onderliggend ombuigingsvoorstel en de ombuigingsvoorstellen van Wmo voorliggende organisaties (zie ook Berenschot rapport, donut-model).			
Risico	Er bestaat een kans dat er weinig draagvlak bestaat onder uitvoerende consulenten, inwoners en gecontracteerde hulpverleners voor een streng normenkader. Voor consulenten en hulpverleners zit dit met name in de mate waarin zij vinden dat zij autonoom kunnen handelen naar de eigen beroepsethiek. Voor Inwoners betreft dit de teleurstelling die vaker zal ontstaan in de beperkte mate van aanspraak die zij krijgen op geïndiceerde hulp en dit kan het aantal klachtprocedures en bezwaarzaken doen toenemen. Wat betreft maatregel steng normenkader voor geïndiceerde begeleiding en groepsbegeleiding zijn met name juridische risico's te benoemen als dit normenkader niet zorgvuldig wordt vormgegeven en voldaan wordt aan de randvoorwaarden welke verderop in dit document worden beschreven.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar	2025	2026	2027	2028

Structurele opbrengsten		€150.000,-	€500.000,-	€ 942.000,-
Incidentele investeringen	- € 20.000,-			
Toelichting Financiële raming Licht kort toe de wijziging in baten en lasten en in welk jaar het gerealiseerd kan worden. Ombuigingsvoorstellen kunnen dus ook baten verhogende maatregelen omvatten.	Met het voorstel om een streng normenkader te stellen voor inzet van geïndiceerde maatwerkvoorziening begeleiding en groepsbegeleiding gaan wij in ruime mate verder dan het advies van Berenschot ooit heeft gegeven om slechts de top 20 duurste beschikkingen voor begeleiding en groepsbegeleiding te herzien. Na doorrekening zou een dergelijke maatregel €55.575 aan structurele besparing kunnen opleveren. Bij de berekening van de financiële impact voor een heel streng normenkader zijn wij van een aanname uit gegaan, waarbij maximaal 6 uur per week aan begeleiding ingezet mag worden voor begeleiding. Dit zou betekenen (als grove schatting) een besparing maximaal van €880.000,= op jaarbasis. Deze aanname en berekening is zeer speculatief omdat nog niet goed in te schatten is of met een juridisch standhoudend streng normenkader ook een maximum gesteld mag worden in aantal uren toe te kennen hulp. Daarnaast zijn besparingen niet direct in te boeken op de begroting omdat bestaande aanspraken van inwoners niet direct ontbonden kunnen worden, zie voor de toelichting hierop de risico paragraaf in dit voorstel. Het formuleren van een juridisch verdedigbaar normenkader vraagt een relatief kleine investering van naar schatting €20.000,=. Dit is wel een belangrijke voorwaarde om ook de geraamde structurele besparing te kunnen verwezenlijken gezien de genoemde grote juridische risico's.			
Toelichting randvoorwaarden	Het daadwerkelijk kunnen realiseren van deze genoemde maatregelen staat of valt met het in stand houden van een sterke sociale basis zoals wij deze nu ingericht hebben als een algemene voorziening. Op het moment dat inwoners geen aanspraak kunnen maken op een algemene voorziening of andere wettelijke voorziening dan zijn wij **als gemeente verplicht** om zorg en ondersteuning en/of hulpmiddelen te verstrekken aan inwoners in de vorm van individueel maatwerk. Een gemeente moet een voldoende mate van hulp en zorgverlening ingekocht hebben bij gecontracteerde zorgaanbieders. Doet de gemeente dit niet of in voldoende mate (en daarover is inmiddels in ruime mate jurisprudentie landelijk beschikbaar) dan zal de			

	gemeente in alle bezwaarzaken die komen in het ongelijk gesteld worden. Om ook daadwerkelijk een goed normenkader te kunnen hanteren in de toe- en afwijzingen van aanvragen van inwoners voor geïndiceerde begeleiding en groepsbegeleiding, zal eerst een, op dit gebied extern deskundige, ingehuurd moeten worden. Een dergelijk normenkader kan alleen juridisch standhouden tijdens beroepsprocedures bij een bezwaren commissie of rechtbank als deze ook wetenschappelijk onderbouwd is. Dit vraagt dus een investering. Daarnaast zal ook de implementatie van een nieuw normenkader enige tijd en aandacht vragen van de gemeentelijke organisatie. Denk daarbij aan bijvoorbeeld goede training maar ook sturing op correcte hantering van dit nieuwe kader. Tevens vraagt deze maatregel ook een aanpassing van de huidige Wmo verordening, nadere regels en beleidsregels.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Wmo maatwerkvoorzieningen
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Wmo maatwerkvoorzieningen: korten subsidie expertise diensten MEE Gelderse Poort

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	MEE ontvangt subsidie en levert hiervoor de diensten Bruggenbouwers, Diagnostiek en Arbeid &Participatie. Deze dienstverlening is geen wettelijke verplichting. MEE werkt samen met Incluzio en beide partijen vullen elkaar aan.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Het schrappen van deze subsidie betekent een verschraling van de gemeentelijke dienstverlening.
Impact	Diagnostiek is nodig om goed onderzoek te kunnen doen naar wat een inwoner nodig heeft aan ondersteuning. Diagnostisch onderzoek wordt gedaan door gedragsdeskundigen. Wanneer de subsidie voor Diagnostiek wordt stopgezet, kunnen consulenten van de gemeente en medewerkers van Incluzio geen diagnostisch onderzoek meer aanvragen. Bruggenbouwers zijn studenten en ervaringsdeskundigen. De Bruggenbouwers van MEE bieden langdurige ondersteuning aan inwoners die, als gevolg van een beperking, niet in staat zijn aansluiting te vinden bij dagactiviteiten vrijetijdsbesteding. Incluzio biedt deze langdurige ondersteuning niet. Vanuit de expertisedienst Arbeid & Participatie worden inwoners geholpen met complexe vragen op het gebied van werk en inkomen waarmee zij niet terecht kunnen bij de sociaal raadsheer van Incluzio of bij de gemeente. Een belangrijk onderdeel daarvan is ondersteuning bij de aanvraag voor een Wajong uitkering. Veel inwoners die al jarenlang gebruik van een uitkering uit de P-wet blijken na onderzoek in aanmerking te komen voor een Wajong uitkering. Medewerkers van MEE weten wat er nodig is voor zo'n aanvraag en begeleiden inwoners bij de aanvraag en gaan waar nodig mee naar het UWV voor de vertaalslag.
Risico	Wanneer de subsidie voor Diagnostiek wordt stopgezet, kunnen consulenten van de gemeente (Wmo en W&I) en

	medewerkers van Incluzio geen diagnostisch onderzoek meer aanvragen. Diagnostiek is nodig om goed onderzoek te kunnen doen naar wat een inwoner nodig heeft aan ondersteuning. Zonder diagnostisch onderzoek worden toewijzingen gedaan voor ondersteuning die niet passend is en lopen we het risico dat een inwoner jaren aaneen niet de juiste ondersteuning krijgt en vast blijft lopen op verschillende levensdomeinen en de ondersteuning niet kan worden afgeschaald. Bruggenbouwers zijn studenten en ervaringsdeskundigen. De Bruggenbouwers van MEE bieden langdurige ondersteuning aan inwoners die, als gevolg van een beperking, niet in staat zijn aansluiting te vinden bij dagactiviteiten en vrijetijdsbesteding. Bruggenbouwers gaan mee en ondersteunen de inwoner gedurende maximaal één schooljaar. Incluzio biedt deze langdurige ondersteuning niet. Vanuit de expertisedienst Arbeid & Participatie worden inwoners geholpen met complexe vragen op het gebied van werk en inkomen waarmee zij niet terecht kunnen bij de sociaal raadsheer van Incluzio of bij de gemeente. Een belangrijk onderdeel daarvan is ondersteuning bij de aanvraag voor een Wajong uitkering. Veel inwoners die al jarenlang gebruik van een uitkering uit de P-wet blijken na onderzoek in aanmerking te komen voor een Wajong uitkering. Medewerkers van MEE weten wat er nodig is voor zo'n aanvraag en begeleiden inwoners bij de aanvraag en gaan waar nodig mee naar het UWV voor de vertaalslag. Wanneer deze ondersteuning wegvalt, blijven inwoners te lang en onterecht aanspraak maken op een uitkering uit de P-wet. Stoppen met de subsidie voor expertisediensten van MEE heeft als direct gevolg dat inwoners met de vragen die hierboven genoemd zijn niet meer bij MEE terecht kunnen. Incluzio biedt deze diensten niet. Het gevolg is dat deze inwoners zich met hun vragen melden bij de gemeente. Gezien de veelheid van en de complexe vragen, zal vanuit de gemeente dan gespecialiseerde begeleiding worden ingezet. Dit is een te zware en te dure voorziening voor deze inwoners waarmee zij in lang niet alle gevallen geholpen zijn.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar	2025	2026	2027	2028
Structureel	0,-	€ 75.000	€ 80.000	€ 80.000

Toelichting Financiële raming	MEE heeft voor het jaar 2024 en 2025 per jaar € 75.000 subsidie toegezegd gekregen voor het bieden van Expertise diensten. Als gevolg van deze toekenning kan pas vanaf jaar 2026 deze maatregel geëffectueerd worden. Stoppen met deze subsidie levert een structurele besparing op van € 75.000 op jaarbasis.			
Toelichting randvoorwaarden	De gemeente Rheden heeft met stichting MEE Gelderse Poort een langdurige subsidierelatie., langer dan 3 jaar. Deze kan niet ineens worden stopgezet. Hiervoor moet een ‘redelijke ‘termijn worden afgesproken. Omdat meer complexe vragen na het stoppen van deze subsidie bij ons Sociaal Meldpunt en bij onze consulenten terecht zullen komen zullen deze collega's daarop moeten worden voorbereid.			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	1.3 Sociale Basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Wmo/P-wet, activerend werk: stopzetten activerend werk als geïndiceerde maatwerkvoorziening vanuit de Wmo

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	We zetten het regionaal ingekochte product Activerend werk niet meer in als maatwerkvoorziening vanuit de Wmo. We nemen dit product niet meer af van de inkoop regio Centraal Gelderland voor onze gemeente (en die van Rozendaal).
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Vanuit de Wmo 2015 kan een gemeente (arbeidsmatige) dagbesteding inzetten als een inwoner (nog) niet kan werken. Daarvoor moet deze tot de doelgroep van de Wmo 2015 horen. De Inwoner moet dan dus beperkingen in de zelfredzaamheid en/of participatie ervaren, waarvoor dagbesteding/begeleiding een oplossing biedt. Dagbesteding kan soms een opstap zijn naar regulier werk, maar het begeleiden bij werk is geen doel waarvoor je een Wmo voorziening hoeft te verstrekken. Als een inwoner betaald kan werken of gebruik kan maken van ondersteuning uit bijvoorbeeld de Participatiewet, kun je een Wmo voorziening daarop afstemmen (artikel 2.3.5. Lid 5 Wmo 2015). Het regionaal ingekochte Wmo product Activerend werk is een middel om de opstap naar regulier betaald werk voor inwoners beter mogelijk te maken.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Het is niet verplicht om dit product als geïndiceerde maatwerkvoorziening aan te bieden vanuit de Wmo. Door niet meer dit product regionaal in te kopen kan een bezuiniging voor deze post ingeboekt worden. Het niet meer inzetten van dit middel ter bevordering van participatie van inwoners met een grote mate van afstand tot de arbeidsmarkt heeft voor zowel de individuele inwoner, als voor de samenleving in zijn geheel effecten. Op persoonlijk welzijn en gezondheid van de inwoner moet bijvoorbeeld gedacht worden aan het verlies van het gevoel van betekenis kunnen zijn voor anderen en verlies van (dag)structuur en sociale contacten en interactie met anderen. Dit kan leiden tot en verergeren van mentale gezondheidsproblemen, zoals depressie en angst bij de inwoners die op dit moment deze ondersteuning krijgen. Stoppen met activerend werk betekent het niet benutten van het potentieel van deze groep inwoners. Zeker in sectoren met laaggeschoolde arbeidskrachten waar deze groep inwoners potentieel werkzaam zou kunnen zijn. Tegelijkertijd kan het

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	1.3 Sociale Basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Wmo/P-wet, activerend werk: stopzetten activerend werk als geïndiceerde maatwerkvoorziening vanuit de Wmo

	leiden tot hogere uitgaven voor sociale voorzieningen, zoals uitkeringen en zorgkosten. Arbeidsmatige dagbesteding is een belangrijk middel om deel te nemen aan de maatschappij. Het niet bieden van kansen aan deze groep kan leiden tot uitsluiting en segregatie van de samenleving in zijn geheel.			
Risico	Nog lopende toegekende beschikkingen aan inwoners kunnen we niet direct intrekken. Op basis van vereisten van rechtszekerheidsbeginsel vanuit de algemene bestuurswet (Abw) is het slechts onder zeer strenge voorwaarden mogelijk om tussentijds een beschikking op kortere termijn te doen eindigen. Zo moet de gemeente uitgebreid onderzoek doen naar de huidige situatie en moet een termijn van afbouw gehanteerd worden (in nagenoeg de meeste gevallen zal deze afbouwtermijn langer zijn dan de termijn waarop de einddatum van de bestaande beschikking bereikt zal worden. Ook vraagt het een forse investering in personele capaciteit om tussentijds een onderzoek te doen naar de totale omvang van hulp en ondersteuningsvraag. Daarnaast zijn er op dit moment contractuele verplichtingen waarbij een overgangstermijn van minimaal 6 maanden te hanteren. Wanneer wij als Rheden stoppen met het aanbieden van activerend werk dan hebben wij de doelgroep Beschermd Wonen die per 1-1-2024 onder onze verantwoording komt te vallen geen Activerend Werk te bieden. Een grote groep van deze inwoners zal dan geen passende dagbesteding hebben, waardoor de dag structuur en de contacten met andere mensen zullen wegvallen met alle onwenselijke gevolgen van dien en als gevolg daarvan zullen deze inwoners weer meer een beroep doen op Individuele Begeleiding op basisi de Wmo.			
Inkoop producten Activerend werk	2025 € 0,-	2026 € 50.000,-S	2027 € 150.000,-S	2028 € 179.000,-S

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	1.3 Sociale Basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Wmo/P-wet, activerend werk: stopzetten activerend werk als geïndiceerde maatwerkvoorziening vanuit de Wmo

Toelichting Financiële raming	Op basis van de bestedingen in totaal 2023 voor allee productcodes Wmo Activerend werk is een maximale besparing te realiseren van €179.000,=. Gezien de verplichting van uittredingstermijn in de inkoopregio en het pas kunnen eindigen van bestaande aanspraken van inwoners op moment van einddatum beschikking zal deze bezuinigingsmaatregel geleidelijk over de jaren groeien en pas op zijn vroegst in 2026.			
Toelichting randvoorwaarden	Om de aanspraak op deze vorm van begeleiding te kunnen uitvoeren is een aanpassing van de verordening Wmo, de nadere regels en beleidsregels nodig. Dit vraagt ook een zekere doorlooptijd van een jaar. Het leidt tot een extra belasting van consulenten voor de gespreksvoering en voeren van gesprekken en zoeken naar alternatieven voor inwoners. Een brede en sterke sociale basis waarin alternatieven voor de participatie doelstelling van de Wmo in stand gehouden wordt is een randvoorwaarde waaronder dit product geschrapt kan worden.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Volksgezondheid: stopzetten subsidies slachtofferhulp en stopzetten subsidies preventie gezondheid (AED, burgerhulpverlening en EHBO verenigingen)

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Budgetten Volksgezondheid worden ingezet voor: 1. Slachtofferhulp: Jaarlijks ontvangen circa 450 inwoners uit Rheden hulp in het geval zij slachtoffer zijn geworden van een misdrijf, een heftige gebeurtenis of verkeersongeval, nabestaanden van een levensdelict of achterblijvers van een vermissing of suïcide. 2. Preventieve gezondheidsprogramma's (onder meer voor gezonde voeding, AED's & Burgerhulpverlening, EHBO verenigingen.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	1. Bij schrappen van subsidie aan Stichting Slachtofferhulp verdwijnt de gemeentelijke bijdrage (alle subsidies van gemeenten vormen samen 10% van totale begroting Slachtofferhulp, overige 90% komt van landelijke overheid). Risico is dat dienstverlening versobert. 2. Bij schrappen subsidie preventieve programma's geen inzet op AED & Burgerhulpverlening en ondersteuning EHBO verenigingen. Overige programma's kunnen middels GALA gefinancierd worden.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	1. Slachtofferhulp: risico is dat dienstverlening voor Rheden versoberd wordt en de hulp aan inwoners minder intensief wordt. 2. Preventieprogramma's: samenwerking met Hartslag Nu stopt -> geen inzicht meer in AED netwerk en Burgerhulpverleners. Voor EHBO verenigingen wordt het grotere uitdaging om begroting rond te krijgen.
Risico	Slachtofferhulp: andere gemeenten volgen onze koers en stoppen ook subsidie Slachtofferhulp, waardoor begroting en dienstverlening Slachtofferhulp verder onder druk komt. Preventieve programma's: hulp van EHBO vereniging bij lokale evenementen vermindert, cursussen EHBO voor inwoners worden duurder.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Volksgezondheid: stopzetten subsidies slachtofferhulp en stopzetten subsidies preventie gezondheid (AED, burgerhulpverlening en EHBO verenigingen)

	2025	2026	2027	2028
Subsidie Slachtofferhulp (637102/44631)	€ 17.000,-S	€ 17.500,-S	€ 18.000,-S	€ 18.500,-S
Materialen derden (637102/44152)	€ 40.950,-	€ 40.950,-S	€ 40.950,-S	€ 40.950,-S
Toelichting Financiële raming	Subsidies Slachtofferhulp, Hartslag Nu en EHBO verenigingen dient eerste helft op besloten te worden voor 2025. Merendeel preventieprogramma's kan vanaf 2024 gefinancierd worden uit GALA.			
Toelichting randvoorwaarden	Randvoorwaardelijk is bij het merendeel tijdige aankondiging van afbouwen subsidies (eerste helft 2024).			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Wmo maatwerkvoorzieningen
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Wmo maatwerkvoorzieningen: niet meer dan één woning per inwoner aanpassen.

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Wij leggen in onze verordening vast dat we niet meer dan één woning aanpassen per inwoner in de gemeente Rheden.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Wettelijk is vastgesteld dat inwoners, die van een adequate woning verhuizen naar een niet adequate woning, geen aanspraak kunnen maken op woningaanpassingen in het kader van de Wmo. Er doen zich situaties voor waarin de gemeente een grote woningaanpassing realiseert t.b.v. een kind met een handicap. Een woning wordt dan rolstoelgeschikt gemaakt, er wordt begane grond een badkamer en een slaapkamer gerealiseerd. Vervolgens besluiten de ouders hun relatie te verbreken en een van de ouders verhuist buiten de gemeente. Er wordt gekozen voor een co-ouderschap en er wordt een woningaanpassing van de tweede woning gevraagd. Omdat het kind staat ingeschreven in onze gemeente wordt de tweede woning aangepast door onze gemeente. Het voorstel is om van de ouders te verwachten de reeds aangepaste woning te gaan gebruiken als wisselwoning. Het kind kan dan op een plek blijven wonen en de ouders wisselen van woning in verband met het co-ouderschap. Hoewel het hierbij gaat om incidentele situaties wordt met het realiseren van deze aanpassingen in een tweede woning precedent geschept.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden Licht toe wat het maatschappelijk effect is	Dit vraagt van ouders (en broers en zussen) veel flexibiliteit. Zij zullen zich moeten verzoenen met het feit dat zij op twee plekken wonen. Wanneer er in het gezin kinderen zijn die naar school moeten heeft het de voorkeur een tweede woning te zoeken binnen dezelfde gemeente en in de buurt van de eerste aangepaste woning. Dit kan de zoektocht lastig maken, zeker binnen de huidige woningmarkt.
Risico Licht toe wat de haalbaarheid is en het maatschappelijk- en	Op grond van jurisprudentie kan de gemeente verplicht gesteld worden om een tweede woning aan te passen. Ook

financieel risico op de langere termijn. Welke maatregelen moeten genomen worden om haalbaarheid te borgen en de risico's te beheersen en te beperken.	als dat in een andere gemeente is. Wij kunnen inwoners niet verplichten om in dezelfde gemeente te blijven wonen. Ouders kunnen bezwaar maken tegen het wisselen van woning waarmee de gemeente rekening heeft te houden. Dat kan bv. het geval zijn wanneer een van de ouders een relatie aangaat met een persoon uit een andere gemeente en er bij de nieuwe partner kinderen horen die in die gemeente een school bezoeken. Het opleggen van de maatregel om de aangepaste woning als wisselwoning te blijven gebruiken kan een ontwrichtende werking hebben op het nieuwe gezin. Ouders kunnen in bezwaar gaan tegen een afwijzing van een vraag voor het aanpassen van een tweede woning en de kans is aanzienlijk dat een bezwaar in deze gegrond verklaard zal worden. Omdat deze situaties niet veelvuldig voorkomen is dit risico beperkt.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar	2025	2026	2027	2028
Incidenteel	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Toelichting Financiële raming Licht kort toe de wijziging in baten en lasten en in welk jaar het gerealiseerd kan worden. Ombuigingsvoorstellen kunnen dus ook baten verhogende maatregelen omvatten.	Dergelijke situaties komen niet dikwijls voor**.** In 2023 eenmaal. Wanneer dit zich voordoet kan het wel gelijk gaan over grote bedragen € 100.000-150.000. Het gaat hier om incidentele situaties. Hierdoor is lastig aan te geven welke besparing deze maatregel gaat opleveren over de komende jaren. De raming is (met disclaimers) tussen de 100.000-150.000,- en we zetten hier in op € 50.000,- in te boeken ombuiging. Dit heeft met name te maken met de grilligheid in aanvragen gedurende het jaar.			
Toelichting randvoorwaarden	Dit vraagt om een aanpassing van de huidige Wmo verordening, nadere regels en beleidsregels. Ook is afstemming nodig met de interne juristen.			

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Openbaar bibliotheekwezen: versoberen tot 2 vestiging en sluiting van 1 andere vestiging (Rheden)

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Versoberen exploitatiesubsidie De Zoomerij (openbaar bibliotheekwezen).
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Het voorstel om De Zoomerij te versoberen naar 2 vestigingen. Totaal subsidiebedrag is nu € 885.000,- en dit wordt versoberd naar 2 vestigingen. Het kan zijn dat zij taken niet meer uitvoeren, zoals de programmering voor volwassenen afschaffen en vestiging Rheden sluit (jeugdbibliotheek Rheden).
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	De Zoomerij heeft door het niet indexeren jaarlijks te maken met een bezuiniging van +/- € 200.000 op jaarbasis. Dat vraagt de komende jaren al scherpe keuzes. Extra bezuinigen op de exploitatiesubsidie zal grote impact hebben op inwoners en organisaties die samenwerken met de Zoomerij of diensten afnemen van de Zoomerij. Het sluiten van een vestiging zal meerdere effecten hebben. Zo zal het een negatief effect hebben op de collectie van De Zoomerij. Daarmee bijvoorbeeld ook op de boeken voor Bibliotheken op School, of de Boekstartpakketten in de kinderopvang. Een sluiting van een vestiging heeft ook tot gevolg dat de afstand tot een bibliotheek groter wordt voor een groot deel van onze inwoners. Tot slot zijn de vestigingen ook een ontmoetingspunt voor veel inwoners, en meer dan een plek om boeken te lenen. Er zijn ook taaltrajecten, inloopspreekuren, etc. Het kan ook zijn dat de Zoomerij ervoor kiest in haar aanbod te schrappen. Bijvoorbeeld in de programmering van de Pinkenberg of aanbod voor ontmoeting en debat voor volwassenen drastisch te verminderen. De bibliotheek heeft namelijk wel 5 kernfuncties waaraan zij moet voldoen. De versobering en de effecten vergen nader onderzoek samen met de Zoomerij.
Risico	Gemeenten krijgen vanaf 2026 een wettelijke zorgplicht waarbij gemeenten wordt verplicht om minstens één volwaardige bibliotheek te hebben. De gemeenten ontvangen hier ook extra middelen voor. Het is nog niet bekend binnen welke afstand inwoners een volwaardige vestiging moeten hebben. Het kan zijn

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Openbaar bibliotheekwezen: versoberen tot 2 vestiging en sluiting van 1 andere vestiging (Rheden)

	dat er meer dan één volwaardige vestiging wordt geëist. De verwachting is dat de gemeente om te voldoen aan de zorgplicht € 130.000 ontvangt. Het is nog niet bekend vanaf wanneer de gemeente deze middelen ontvangt en of dit via een SPUK of via het gemeentefonds gaat. Tot slot hebben de gemeenten Rheden en Rozendaal voor 2024-2025 een subsidie ontvangen om de vestigingen in Dieren en Velp te versterken. Als de vestigingen eerder sluiten en niet kan worden voldaan aan de subsidieverplichtingen, zal de subsidie terugbetaald moeten worden (€ 220.000 per locatie), terwijl er al investeringen zijn gedaan. De jaarlijkse exploitatiesubsidie kan alleen in termijnen worden afgebouwd.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 0 S	2026 € 70.000 S	2027 € 70.000 S	2028 € 70.000 S
Toelichting Financiële raming	Op 2026 kan er op zijn vroegst een bezuiniging worden doorgevoerd. Door de hoogte van het bedrag, en de vaste bekostiging die erachter ligt, moet een redelijke termijn worden geboden waarin de subsidie wordt afgebouwd.			
Toelichting randvoorwaarden				

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening – stopzetten subsidies aan schuldhulpmaatje, thuisadministratie, formulierenhulp en OverRood

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Budgetten worden ingezet voor: Schuldhulpmaatje, Thuisadministratie, Formulierenhulp en OverRood
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Bij schrappen subsidies geen regierol meer. Partijen zullen hun ondersteuning voor Rhedense inwoners stoppen. Geen laagdrempelige voorzieningen gericht op het ondersteunen bij het lezen van brieven of invullen van formulieren. Geen laagdrempelige voorzieningen voor het voorkomen van financiële problemen, geen ondersteuning bij start, doorloop en begeleiding bij uitstroom van formele schuldhulptrajecten.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	De voorzieningen zullen zonder subsidie/gemeentelijke bijdrage verdwijnen. Inwoners hebben geen plek meer om laagdrempelig en anoniem binnen te lopen met hun vragen gericht op het lezen van brieven of het invullen van formulieren. Inwoners gebruiken deze inloop voor bijvoorbeeld het aanvragen van voorzieningen of hulp en ondersteuning. Inwoners zullen hiermee bijvoorbeeld geen gebruik meer maken van de gemeentelijke minimavoorziening of landelijke toeslagen. Zij komen hierdoor sneller in de schulden. Zonder actie lopen de schulden snel op. Inwoners stellen hun financiële vragen niet meer of pas later, nadat de problemen zijn opgelopen. Inwoners in kwetsbare situaties vinden onvoldoende aansluiting op de formele dienstverlening van de gemeente. De meest kwetsbare inwoners kunnen de gemeentelijke dienstverlening niet meer gebruiken of de gemeentelijke inzet moet worden uitgebreid voor het ondersteunen van deze inwoners. Investeringen in laagdrempelig beschikbare schuldhulpverlening levert meer op dan alleen financieel gezonde inwoners, het levert ook rendement in bredere zin op. Schulden leiden tot gezondheidsproblemen, verbroken relaties met gevolgen voor kinderen, problemen met aan het

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening – stopzetten subsidies aan schuldhulpmaatje, thuisadministratie, formulierenhulp en OverRood

	werk blijven of werk vinden. Onderzoeksbureau Purpose heeft in 2022 onderzoek gedaan naar het maatschappelijk rendement van iedere euro die in schuldhulpverlening wordt geïnvesteerd kan wel tot € 2 worden terugverdiend. Door inzet op laagdrempelig toegankelijke schuldhulpverlening zijn interventies op andere beleidsterreinen zoals re-integratie meer doeltreffend en maatschappelijke kosten in uitkeringen, jeugdzorg, beschermd wonen en wmo kunnen deels worden voorkomen.			
Risico	Risico is escalatie van problematiek. Inwoners hebben geen laagdrempelige inloopmogelijkheid meer. Inwoners komen later in beeld met grotere problemen, die meer maatschappelijke kosten met zich meebrengen om op te lossen. Er zal meer inzet nodig zijn vanuit de gemeentelijke financiële hulpverlening. Dit vraagt uitbreiding van de capaciteit. De verwachte kosten worden geraamd op 73.000. Er zal daarnaast meer inzet nodig zijn vanuit andere leefgebieden. Maatschappelijke kosten op het vlak van werk, inkomen, jeugdzorg en Wmo zullen toenemen. De risico's kunnen beperkt worden wanneer andere partijen (een deel van) de activiteiten (kosteloos) kunnen overnemen. Hierover zouden gesprekken gevoerd moeten worden met o.a. de Rotary.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig) Subsidies 33702 (OverRood technisch geen subsidie)	2025	2026 € 27.000,-S	2027 € 53.000,-S	2028 € 80.000,-S
Toelichting Financiële raming	Het gaat om structurele subsidies die afgebouwd moeten worden in 3 jaar. We gaan in deze raming uit van volledige afbouw van de subsidies.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Bestaanszekerheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Financiële hulpverlening – stopzetten subsidies aan schuldhulpmaatje, thuisadministratie, formulierenhulp en OverRood

Toelichting randvoorwaarden	Randvoorwaardelijk is tijdige aankondiging van afbouwen subsidies. Deze aankondiging moet in de beschikking voor het jaar 2025.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Logopedie, afstoten functie logopedie

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Afstoten niet wettelijke gemeentelijke functie Logopedie
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Kinderen (0- 6 jaar) worden niet meer laagdrempelig door gemeentelijke logopedistes op de peuteropvang gescreend op taal- en spraakstoornissen. De gemeentelijke logopedistes stoppen met het overdragen van kennis aan pedagogisch medewerkers op de voorschool over taalontwikkelingsstoornissen en signalen. Zij zijn geen sparringpartner meer bij zorgen rondom taal- en spraakontwikkeling. Daarnaast bieden zij ouders geen informatie meer aan over de spraak-taalontwikkeling van hun kind en andere logopedische problemen door middel van foldermateriaal, voorlichtingsbijeenkomsten en/of persoonlijke gesprekken.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	We hebben als gemeente de wettelijke taak onderwijsachterstanden te verkleinen. Preventieve logopedie draagt hieraan bij. In onze gemeente observeren de logopedistes op alle peuteropvang-locaties bij alle peuters of logopedische ondersteuning nodig is. Deze screening is laagdrempelig voor pedagogisch medewerkers en ouders. Vaak vinden ouders het spannend/lastig om naar een logopedist te gaan, of ontkennen ze dat er mogelijk sprake is van een taal- of spraakstoornis. Door de laagdrempelige hulp kunnen taal- en spraakproblemen vroegtijdig worden opgespoord. Vervolgens worden ouders verwezen naar de logopedist. Deze wordt vanuit de zorgverzekering vergoedt. Als de gemeentelijke logopedie niet meer wordt aangeboden zal de drempel hoger zijn voor ouders om logopedie voor hun kind in te zetten. Een kind met een onbehandelde taal-spraakstoornis kan gedrags- en leerproblemen ontwikkelen.
Risico	Medewerkers zijn in dienst, de taak kan op termijn worden afgestoten. Een risico is hogere kosten voor de gedrag- en leerproblemen op de langere termijn. Een mogelijkheid is de inzet van de

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Sociale basis
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Logopedie, afstoten functie logopedie

	logopedistes te versmallen naar enkel de voorscholen (vve-locaties) om de kosten uit de rijksmiddelen te dekken.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € *.000,-S	2026 € *.000,-S	2027 € *.000,-S	2028 € 19.661,-S
Toelichting Financiële raming	Afstoten van taken die door steeds minder gemeenten wordt uitgevoerd. Het vraagt geen investering.			
Toelichting randvoorwaarden				

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Overhead samenleving
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	100% kostendoorberekening beleidskosten Samenleving aan Rozendaal en met deze ombuiging afschaling inzet beleidstaken Rheden

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Vanaf 2024 voert de gemeente Rheden de beleidstaken uit voor de gemeente Rozendaal. Bestuurlijke zijn tussen de gemeente Rozendaal en de gemeente Rheden afspraken gemaakt omtrent een verrekening op basis van marginale kosten middels een vergelijking van aantal casussen en verkrijging van Rijksmiddelen. Voorgesteld wordt om hier integrale kostprijs benadering toe te passen.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Het verandert niets aan de dienstverlening voor Rozendaal anders dan dat de gemaakte kosten.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden				
Risico	Indien de kosten worden gefactureerd voor 100% en de inkomsten ter grootte van 50% als ombuiging worden ingezet dan betekent dit minder uren voor Rheden.			
Facturering werkelijks kosten inzet beleid Samenleving	2025 € 325.000,-S	2026 € 325000,-S	2027 € 325000,-S	2028 € 325000,-S
Toelichting Financiële raming	Vanaf 2025 kunnen de werkelijke kosten voor inzet beleidsmedewerkers gefactureeerd worden bij de gemeente Rozendaal.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving
Beleidsthema	Overhead samenleving
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	100% kostendoorberekening beleidskosten Samenleving aan Rozendaal en met deze ombuiging afschaling inzet beleidstaken Rheden

Toelichting randvoorwaarden	Randvoorwaardelijk is tijdige aankondiging en akkoord bij Rozendaal voor 100% doorberekening kosten aan Rozendaal.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving & Leefomgeving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Publieke Gezondheid & Veiligheid Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM): besparing begroting VGGM algemeen en stopzetten lokaal maatwerk jeugdzorg

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	De VGGM voert diverse taken uit op het gebied van Publieke Gezondheid, Veiligheid en Crises. De taken bestaan uit: - Crisisbeheersing - Brandweerzorg - Algemene Gezondheidszorg (AGZ) - Jeugdgezondheidszorg (JGZ) **Crisisbeheersing** Voorbereiding op rampen, crises en ernstige ongelukken. Onderzoek naar risico's en effecten. Advies over vergunningen evenementen. Trainen van hulpverleners en crisismedewerkers om voorbereid te zijn. **Brandweerzorg** Uitvoering Brandweerzorg in hele regio Gelderland-Midden. **AGZ & JGZ** Het grootste deel van die taken zijn taken uit de Wet Publieke Gezondheid. AGZ: Onder AGZ worden diverse taken verstaan gericht op gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering. Taken van de GGD zijn o.a.: * Infectieziektebestrijding * Gezondheidsbevordering * Gezondheidsonderzoek * Forensische Geneeskunde * Gezondheidsbescherming bij Rampen & Crises JGZ: is de publieke gezondheidszorg voor jeugd tussen -9 maanden en 18 jaar. Doel is het bevorderen, beschermen en bewaken van de gezondheid van kinderen en jeugdigen. Het betreft de lichamelijke en psychosociale ontwikkeling van jeugdigen.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving & Leefomgeving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Publieke Gezondheid & Veiligheid Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM): besparing begroting VGGM algemeen en stopzetten lokaal maatwerk jeugdzorg

	Ombuiging Het Algemeen Bestuur van de VGGM heeft opgedragen om op haar totale begroting een besparing van 2% te realiseren. Dit betreft gelden gelinkt aan de inwonerbijdrage van iedere gemeente voor het regionale pakket. Daarnaast is er de mogelijkheid om keuzes te maken in lokale maatwerkafspraken die wij hebben voor de Jeugdgezondheidszorg (programma's die wij los van de regio subsidiëren aan VGGM).
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	**VGGM totaal** de bezuinigingsvoorstellen worden op dit moment uitgewerkt en worden in het najaar middels de kaderbrief bekend gemaakt. Het is dus nog niet helder wat dit voor de vier onderdelen van VGGM betekent. **Algemene Gezondheidszorg** In 2023 is regionaal een voorstel uitgewerkt om vanaf 2025 structureel extra te investeren in de AGZ. De investering is gericht op: * Intensivering advisering over vraagstukken Gezondheid & Leefomgeving * Inzet op Gezondheidsbevordering (preventie gezondheidsprogramma's) * Gezondheid beschermen tijdens rampen en crises * Beter voorbereid bij gezondheidsbedreigingen **Jeugdgezondheidszorg** 1. Stoppen met lokaal maatwerk JGZ. Dit houdt in dat met name interventies die gericht zijn op de meest kwetsbare doelgroepen verdwijnen. Het gaat onder meer om extra huisbezoeken, collectieve cursussen en extra spreekuren in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving & Leefomgeving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Publieke Gezondheid & Veiligheid Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM): besparing begroting VGGM algemeen en stopzetten lokaal maatwerk jeugdzorg

	2. In 2023 is regionaal een voorstel uitgewerkt om vanaf 2025 structureel extra te investeren in de JGZ om de basis op orde te krijgen. Dit naar aanleiding van uitval taken De investering is gericht op: Definitief besluit voor doorvoering van de extra investering vanaf 2025 ligt bij alle gemeenten nu voor bij de behandeling van de kadernota.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en instellingen Rheden	**VGGM totaal** Wordt op dit moment uitgewerkt voor VGGM **AGZ** **JGZ** 1. Stoppen met lokaal maatwerk Jeugdgezondheidszorg betekent dat met name interventies die gericht zijn op de meest kwetsbare doelgroepen verdwijnen. Het gaat onder meer om extra huisbezoeken, collectieve cursussen en extra spreekuren in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Dit zijn met name preventie interventies om vroegtijdig (multi)problematiek te signaleren en ondersteuning te bieden. Bepaalde interventies kunnen we opvangen met de landelijke GALA gelden (SPUK-middelen). 2. Niet doorvoeren van investering JGZ
Risico	**VGGM Totaal** Wordt op dit moment uitgewerkt door VGGM **AGZ**

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Samenleving & Leefomgeving
Beleidsthema	Vitaal en gezond
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Gea Hofstede
Taakveld(en)	Publieke Gezondheid & Veiligheid Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM): besparing begroting VGGM algemeen en stopzetten lokaal maatwerk jeugdzorg

	JGZ 1. Verminderen van hulp voor kwetsbare jeugdigen en gezinnen kan ertoe leiden dat problemen verergeren en leiden tot meer intensieve jeugdhulp of veiligheidsvraagstukken (meer curatieve zorg in plaats van preventie). Bepaalde interventies kunnen we wel opvangen met GALA gelden (SPUK). Daarvoor moeten we keuzes maken in welke interventies we continueren. 2. Niet doorvoeren investering JGZ			
	2025	2026	2027	2028
Totale bijdrage aan VGGM	€ 0 S	€ 0 S	€ 0 S	€ 0 S
Bijdrage JGZ lokaal maatwerk (637401/44704)	€ 0 S	€ 0 S	€ 0 S	€ 0 S
Toelichting Financiële raming	VGGM Totaal: volgens opdracht AB aan VGGM: 2% bezuiniging op het totale budget van VGGM. Voor Rheden is totale budget VGGM 5.200.000. JGZ: Het totale budget voor lokaal maatwerk JGZ, minus de kosten voor de huisvesting van Consultatiebureaus (wettelijke verplichting).			
Toelichting randvoorwaarden	Voor besluiten over het regionale budget (maatregel nummers) is een gezamenlijk besluit van de regiogemeenten nodig. We kunnen dit niet als individuele gemeente besluiten.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Klimaatadaptatie (omvat de thema's hitte, droogte, wateroverlast en – veiligheid, meekoppelen biodiversiteit en gezondheid)
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	Hitte

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Terugvallen op de minimale uitvoering van de wettelijke taken. Conform het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is het de (wettelijke) taak om te versnellen en te intensiveren in het uitvoeren van maatregelen, om in 2050 water robuust en klimaatbestendig te zijn ingericht. Het beleidsonderwerp 'Hitte' is een afgeleide van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Bij besluit om deze specifieke taak niet meer uit te voeren, stoppen we met de uitvoering van de beleidsdoelstellingen op het gebied van hitte(stress).
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Per 2023 is een structureel budget van € 200.000,- toegevoegd aan investeringen in de openbare ruimte voor hitte gerelateerde verkoelingsmaatregelen. Hiervoor wordt geïnvesteerd in standplaatsen van bomen om de levensduur te verlengen en voor vergroenings/ontsteningsmaatregelen. - Geen investeringen in verlenging levensduur bestaande bomen; - Geen gemeentelijke projecten in openbare ruimte om risico op hittestress te beperken/voorkomen (aanpak minder verharding -meer vergroenen, koele plekken/routes); - Geen ondersteuning initiatieven derden (gebiedspartners/ondernemers/inwoners); - Geen kennisdeling, communicatie of campagnes;
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	- Leefomgeving warmt nog meer op door klimaatverandering waarbij de (middel)lange termijn effecten extremer/intenser worden (leefbaarheid, gezondheid, schade infrastructuur); - Risico's voor de gezondheid (oververhitting/uitdroging, vermindering (arbeids)productiviteit) en daarmee op termijn mogelijk een toename van druk op gezondheidszorg; - De beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwater komt meer onder druk door toenemende hitte; - Risico (extra) sterfgevallen kwetsbare doelgroepen; - Toename kwetsbaarheid stedelijk groen;

Steller: Sanne Verbeek te bereiken op 06-31102085.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Klimaatadaptatie (omvat de thema's hitte, droogte, wateroverlast en – veiligheid, meekoppelen biodiversiteit en gezondheid)
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	Hitte

	- Toename droogtestress/verdroging; - Wordt niet gewerkt aan een toekomst- en klimaatbestendige leefomgeving; - Er wordt niet gewerkt aan het versnellen van de opgave om hitte- en droogtestress te beperken en/of te voorkomen, zoals (landelijk) is overeengekomen in het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie; - Afhaken van bewonersparticipatie en bewonersbetrokkenheid. Bij het schrappen van beschikbare budgetten, moet een herprioritering komen van de werkzaamheden binnen het beleidsveld en onderzocht moet worden op welke wijze de werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden i.v.m. het op nul stellen van het werkbudget. In de bovenstaande bedragen is derhalve geen formatie reductie opgenomen.			
Risico	Zie impact hierboven.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel ~~en Eenmalig~~)	2025 € 200.000,-S	2026 € 200.000,-S	2027 € 200.000,-S	2028 € 200.000,-S
Toelichting Financiële raming	In de begroting: Rekening 44152, Deelproduct I930111			
Toelichting randvoorwaarden	-			

Steller: Sanne Verbeek te bereiken op 06-31102085.

Optionele Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

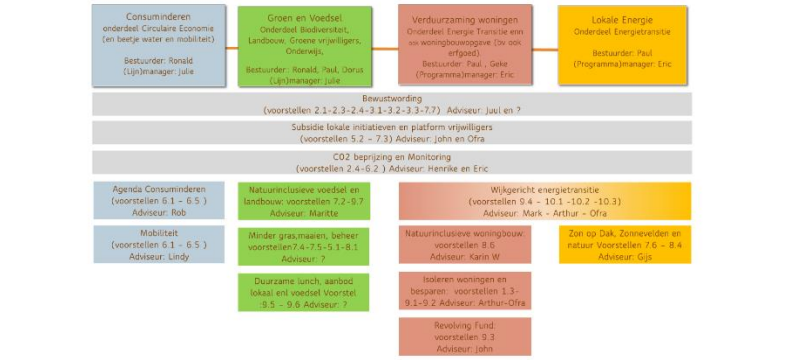
Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Warmte- en energietransitie - Duurzaamheidsagenda
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Paul Hofman AO: PM:
Taakveld(en)	- Een onderdeel is verantwoord onder Programma 2 IBOR (dit betreft de rijkssubisdies en inzet daarmee) - Een onderdeel ad € 250.000 is verantwoord onder Programma 2 Leefomgeving: ……..(PM Financien) - Een onderdeel is verantwoord onder ad € 250.000 is verantwoord onder Programma 3 (PM Financien).

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	In het klimaatakkoord (bevestigd in de klimaatwet) en in Europese wetgeving zijn de onderstaande verplichtingen opgenomen. Uit het klimaatakkoord volgt de verplichting dat elke gemeente de weg naar aardgasvrij in 2050 invulling geeft. Daarmee is er indirect sprake van een wettelijke taak waarbij er wel ruimte is voor de route en het tempo. Dit thema is op dit moment nog geen expliciete wettelijk taak. Wél is hiervoor via een SPecifieke UitKering financiering voor van …. tot …. Zolang deze rijksmiddelen beschikbaar zijn blijven we inzetten op deze taak. Mocht deze wegvallen dan is een ombuiging aan de orde. Het saldo voor de begroting is bij een ombuiging op dit thema namelijk begrotingsneutraal. Wel kan het bestuur ervoor kiezen om de inzet op de Duurzaamheidsagenda (voortkomende uit het Burgerakkoord) af te bouwen. Dit levert ca 500.000 begrotingsvoordeel op. Hiervoor zullen we de opgaven zoals vastgesteld in de Duurzaamheidsagenda moeten loslaten. De Duurzaamheidsagenda zelf heeft op dit moment al een krappe begroting. Het voorstel is niet te gaan “shoppen” in maatregelen. De kracht van de Duurzaamheidsagenda is deels ook de optelsom en samenhang tussen de inzet.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	De ombuiging is gericht op een duidelijke en éénduidig besluit. We doen het of we doen het niet. Voor de doelstellingen verwijzen we naar de Duurzaamheidsagenda <link>. Deze zijn gelegen op thema’s: lokale energie, consuminderen, groen en voedsel, verduurzaming wonen, bewustwording, subsidies lokale innitiatievenniatieven en vrijwilligers, CO2 beprijzing.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Optionele Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Warmte- en energietransitie - Duurzaamheidsagenda
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Paul Hofman AO: PM:
Taakveld(en)	- Een onderdeel is verantwoord onder Programma 2 IBOR (dit betreft de rijkssubisdies en inzet daarmee) - Een onderdeel ad € 250.000 is verantwoord onder Programma 2 Leefomgeving: ……..(PM Financien) - Een onderdeel is verantwoord onder ad € 250.000 is verantwoord onder Programma 3 (PM Financien).

	
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Het maatschappelijk effect heeft een aantal invalshoeken: - Bestuurlijke impact: vertrouwen overheid (en gemeente Rheden specifiek) zal een forse knauw krijgen. Raad, college, organisatie en inwoners hebben zich hier via Burgerberaad aan verbonden. - Inhoudelijke impact: Op de inhoudelijk onderdelen zal de energie en inspanning terug- en / of wegvallen. Voortgang op deze thema's vertraagd en / of verdwijnt. - Sociale impact: participatie, bestaanszekerheid en op onderdelen financiële bestaanszekerheid blijft onder druk (wijkgerichte energietransitie). - Investeren in de energietransitie gaat niet alleen maar om de klimaatdoelen. Beter geïsoleerde woningen dragen bij aan de gezondheid van onze inwoners en de betaalbaarheid van energie verbeterd de financiële positie van onze inwoners en bedrijven en maakt Rheden meer toekomstbestendig.
Risico	De (juridische) haalbaarheid achten we aannemelijk. We zijn nu bijna een jaar gestart. Er zijn weinig "formele" verplichtingen. De maatschappelijk haalbaarheid kent een

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Optionele Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Warmte- en energietransitie - Duurzaamheidsagenda
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Paul Hofman AO: PM:
Taakveld(en)	- Een onderdeel is verantwoord onder Programma 2 IBOR (dit betreft de rijkssubisdies en inzet daarmee) - Een onderdeel ad € 250.000 is verantwoord onder Programma 2 Leefomgeving: .....(PM Financien) - Een onderdeel is verantwoord onder ad € 250.000 is verantwoord onder Programma 3 (PM Financien).

	groot risico (zie boven bij de impact). Deze opgave kent revenuen die in de toekomst liggen: b.v. lagere energierekening, hogere biodiversiteit, groter vermogen voor inwoners om zelf maatregelen te nemen etc. Bij het stoppen met de duurzaamheidsagenda is een gerede kans dat ook het draagvlak van inwoners vervalt met een negatief effect voor de brede duurzaamheidsopgave (energietransitie, biodiversiteit, klimaatadaptatie, circulaire economie) Dit risico is (deels) te beheersen om – zolang de rijkssubisidie(s) beschikbaar blijven i.i.g. de Energietransitie voort te zetten. Vallen deze weg zijn er weinig mogelijkheden om het risico te beheersen. Het bestuurlijke risico vanwege het “niet houden aan onze afspraken” is moeilijker te mitigeren. Dit kan enigszins door bestuurlijk en politiek over deze keuze “persoonlijk” in gesprek te gaan. Het wegvallen van dit vertrouwen zal naar verwachting nog wel jaren “nagalmen”. Een nieuw burgerakkoord ligt dan hierna ook niet voor de hand.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € ,-S € 500.000,-E	2026 € ,-S € 500.000,-E	2027 € FIN*.000,-S € FIN *.000,-E	2028 € FIN *.000,-S €FIN *.000,-E
Toelichting Financiële raming	Dit betreft een besparing / ombuiging. PM FIN voor hoeveel jaar in de begroting opgenomen. Voor de beeldvorming: dit is een **ombuiging van circa 33**% van de middelen die we inzetten op deze opgave.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Optionele Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Warmte- en energietransitie - Duurzaamheidsagenda
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Paul Hofman AO: PM:
Taakveld(en)	- Een onderdeel is verantwoord onder Programma 2 IBOR (dit betreft de rijkssubisdies en inzet daarmee) - Een onderdeel ad € 250.000 is verantwoord onder Programma 2 Leefomgeving: .....(PM Financien) - Een onderdeel is verantwoord onder ad € 250.000 is verantwoord onder Programma 3 (PM Financien).

Toelichting randvoorwaarden	Ga hier in op wat randvoorwaardelijk nodig is om opbrengst te realiseren: • Persoonlijk bestuurlijke toelichting participanten, werkgroepen en kerngroep etctera. • Betreft heel college en raad. • Rol verschuift van initiërend/samenwerkend naar passief (mogelijk toetsend). Verantwoordelijkheid ligt geheel in maatschappij. • Check op personele contracten die aan deze middelen verbonden zijn. Hier zit potentiële tijdscompenent (we hebben al ingezet op tijdelijkheid).

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Omgevingsbeleid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Ruimtelijke ordening

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	**Achtergrond – al fors bezuinigd bij ronde begroting 2024** Bij de voorbereiding van de begroting 2024 is op dit onderdeel een bezuiniging gerealiseerd van € 113k. Tevens zijn de inkomsten van het Rijk voor de invoering van de Omgevingswet van ***€ 263k ten gunste van de algemene middelen gebracht. Deze middelen zijn in 2027 nog wel nodig om de implementatie van de Omgevingswet te realiseren, maar nog niet opgenomen in de begroting 2027.*** In het Twynstra en Gudde is aangegeven dat Rheden minder middelen beschikbaar heeft op Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Stedelijke Vernieuwing dan de benchmark van gemiddelde grootteklasse en Lingewaard. Hiervoor is geen inhoudelijke verklaring. Ook in Rheden hebben we veel ruimtelijk projecten **Optie: schrappen ruimte om pro-actief ruimtelijke projecten op te pakken**. Alleen vergunningverlenende rol. Zie ook ombuigingssuggestie 3 (a/b). Dit betreft het schrappen van budget voor ruimtelijke ontwikkelingen en onderzoek (structuurvisies).			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	We veranderen onze rol van dienstverlenende organisatie naar ontwikkelende partijen. We gaan alleen nog maar initiatieven toetsten via vergunningverlening op haalbaarheid			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	We zullen vaker ontwikkelende partijen teleurstellen. We zullen ook minder projecten realiseren die in het belang van onze gemeente zijn. Te denken valt hierbij aan vermindering sociale woningbouw. Maar ook grotere projecten als Haveland of inspelen op kansen (zoals recent H***s).			
Risico	We zullen minder sturen op gewenste ontwikkeling. Hierdoor kunnen gemeentelijke doelen in de knel komen te staan.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 100.000,-S € *.000,-E	2026 € 100.000,-S € *.000,-E	2027 € 100.000,-S € *.000,-E	2028 € 100.000,-S € *.000,-E

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Omgevingsbeleid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Ruimtelijke ordening

Toelichting Financiële raming	Het eventuele effect op personele consequenties moeten we nog in beeld brengen. Wanneer hier ook ingrepen op plaatsvinden kunnen we stellen dat we deze rol helemaal niet meer invullen. Sturing op grote(re) ontwikkelen vervalt dan geheel. De uiterste variant in financien betreft € 150.000. Voor de beeldvorming het gaat hierbij dus om ca. **66% van het beschikbare budget.** In de vorige begrotingsronde (2024) is hier reeds fors op bezuinigd.			
Toelichting randvoorwaarden	Er zijn hiervoor eigenlijk geen randvoorwaarden. Het is een politiek besluit. Verwachtingsmanagement richting politiek. Grote(re) ruimtelijk ontwikkelingen komen stil te leggen. Dit heeft impact op meer thema's - Woningbouw - Bestaanszekerheid/Leefbare wijken - Mobiliteit - Etctera.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Ruimtelijke ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Ruimtelijke ordening

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Bij het team ruimtelijke ontwikkeling wordt veel gewerkt aan initiatieven van derden. Tot op heden belasten we de kosten die wij als gemeente maken hierbij beperkt door. In theorie zou een groot deel van de personeelskosten doorbelast moeten kunnen worden. Een grof blik leert dat 8 fte bezig is met projecten. Hoeveel doorbelast kan worden moet nader uitgezocht worden. Voor dit voorstel wordt uitgegaan van 50% = 4 ton. Er zou een bedrag aan inkomsten als taakstelling opgenomen kunnen worden			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Omdat we meer gaan doorbelasten wat we voorheen niet deden zullen ontwikkelende partijen hier wellicht vragen bij hebben			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Er is geen negatief maatschappelijk effect			
Risico	Er bestaat een kans dat er minder projecten worden gerealiseerd en er bestaat de kans dat de taakstelling niet wordt gerealiseerd			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € -100.000,-S € *.000,-E	2026 € -200.000,-S € *.000,-E	2027 € -300.000,-S € *.000,-E	2028 € -400.000,-S € *.000,-E
Toelichting Financiële raming	n.v.t.			
Toelichting randvoorwaarden	Binnen het team ruimtelijke ontwikkeling zal er scherper gelet worden op de mogelijkheden om kostenverhaal toe te passen. Hiervoor zullen er aanpassingen plaats moeten vinden in de processen en in de cultuur. Er zal meer projectmatig gewerkt moeten worden, snellere intentieovereenkomsten met financiële paragraaf afgesloten worden etc.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Ruimtelijke ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Ruimtelijke ordening

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Volkshuisvesting
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Gea Hofstede AO: PL:
Taakveld(en)	Volkshuisvesting

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	**Bijstelling rol, omvang en tempo woningbouwversnelling en flankerend beleid.** **Ombuiging qua rol en inzet** In essentie gaat het om realiseren van 3075 woningen conform geactualiseerde woonvisie (2023). Waarvan ca. 30 % sociaal woningbouw.. Hiervoor is een versnelling woningbouw ingezet. Daarnaast is flankerend beleid ingericht op onder andere flexwonen en blijfwijken. Hiervoor zijn ook incidenteel middelen beschikbaar gesteld. Op dit beleidsveld heeft gemeente Rheden jarenlang reeds minder geïnvesteerd. Twynstra en Gudde constateert in 2023 dat Rheden minder bestedingen heeft op de thema's Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Stedelijke Vernieuwing dan gemiddelde grootteklasse en Lingewaard. Dit is niet verklaarbaar door de inhoudelijke opgave voor enerzijds nieuw woningen en anderzijds een betere verdeling van woningtypes om de leefbaarheid te verbeteren. Rheden heeft juist een grotere opgave in sommige wijken als het gaat over het versterken van een betere sociale en financiële basis. Dit is in Rheden niet vertaald naar investeringen in volkshuisvesting of stedelijke vernieuwing om dit te verbeteren. Gemeente Rheden heeft tot voor kort een responsieve / rechtmatige rol vervult. In Stenfert verschuift dit naar een netwerkende overheid. Ook met de in 2024 ingezette versnelling voor de woningbouw verschuiven we enigszins naar een netwerkende overheid voor specifieke ontwikkellocaties. Voor de overige zijn we een responsieve / rechtmatige overheid. Met dit ombuigingsvoorstel zal dit (nog) minder worden. **Ombuiging op inhoud** Minder inzet op sociale woningbouw. Gemeente Rheden heeft hierin (ook in regio) al een groot aandeel. Dit zien we ook terug in de rapportage van Twijnstra en Gudde. Tegen die achtergrond is het vanuit perspectief van solide kadernota een

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Volkshuisvesting
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Gea Hofstede AO: PL:
Taakveld(en)	Volkshuisvesting

	optie om de komende 10 à 15 jaar deze doelgroep in absolute zin niet te laten groeien. Dat betekent vooral inzet op behoud van wat we hebben, maar toegroeien naar een verhouding die ook financieel voor onze gemeente is te dragen. Dit geldt ook voor doelgroepen die in andere zin, druk leggen op de gemeentebegroting (denk aan opvang e.d.).
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Gemeente Rheden beperkt zich alleen tot wettelijke taak. Initiatief komt van derden. Gemeente Rheden zet niet meer in op het verkrijgen van financiering van derden (Regiodeals e.d.).
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	De maatschappelijke impact is groot. De woningbouwbehoefte zal buiten beeld blijven. Bij oplossingrichtingen m.b.t. een wijkgerichte aanpak, betere verdeling doelgroepen e.d. zal vanuit de gemeente geen inzet mogelijk zijn. Projecten als Blijfwijken en Flexwonen stoppen we. Inzet op wijkgericht aanpak Stenfert en met name de structurelere oplossingen doen we een stap terug. Grote ruimtelijke ontwikkelingen (b.v. Haveland) trekt de gemeente zich terug als gesprekspartner. Dit raakt uiteindelijk duizenden woningzoekenden. Door-stroming en langer in eigen huis blijven wonen wordt moeilijker. Voor (toekomstige) inwoners met een beperkte portemonnee zal in Rheden minder plek zijn.
Risico	Om niet vanwege het format te dubbelen (zie ook boven). Belangrijkste lange termijn risico is dat we eigenlijk het beleid van de afgelopen (tientallen jaren) nl. beperkt investeren in volkshuisvesting en stedelijke vernieuwing opnieuw uitvoeren. Wij zien dat dit beleid deels ook ten grondslag ligt aan de structurele begrotingsproblemen die we nu hebben in het sociale domein. M.a.w. als we gaan doen wat we altijd deden, blijven we houden wat we hebben. Juist investeren in deze thema's kan op langere termijn meer balans brengen in onze begroting. De revenuen van investeringen in dit thema

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Volkshuisvesting
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Gea Hofstede AO: PL:
Taakveld(en)	Volkshuisvesting

	“verdienen” zich terug in afname van lasten in programma 1. Dit is wel een weg van een langere adem (en dus stabiel beleid).			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 €50.000 ,-S € 150.000,-E	2026 € 50.000,-S € 150.000,-E	2027 € 50.000,-S € 50.000,-E	2028 € *50.000,-S € *.000,-E
Toelichting Financiële raming	*dit vraagt echt een check bij financien. In excel moeilijk te herleiden. Het gaat om budgetten: - woningbouwversnelling -blijfwijken -flexwonen Voor de beeldvorming: dit is circa 75% ombuiging van de beschikbare middelen die we hiervoor inzetten. De echte besparing zit op termijn in een wijziging van sociale problematiek. Mogelijk ook beperking van sociale woningbouw in de eerste tien jaar (niet groeien in absolute en relatieve zin). Dit zal binnen programma 1 besparingen opleveren. Deze zullen zich waarschijnlijk pas vanaf 2030 of later voordoen. Voor deze opgave lukt het ons om op dit moment door onze inzet ook (fors) financiering van derden te krijgen. Denk aan IJsselDistrict, Flewonen. Dit gaat om miljoenen. Wanneer wij niet inzetten op dit thema, raakt deze co-financiering ook uit zicht.			
Toelichting randvoorwaarden	• Verkregen subsidies zullen we of moeten teruggeven / of blijven uitvoeren (fasering). • Collega’s die op deze middelen zijn aangetrokken zullen we contractuele verplichtingen moeten nakomen. • M.b.t. Stenfert hebben we veel verwachtingen en dus partijen om onze aangepaste rol mee af te stemmen.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Volkshuisvesting
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Gea Hofstede AO: PL:
Taakveld(en)	Volkshuisvesting

	openbreken contracten; Vivera is een specifieke partner. • Impact op ander opgave in beeld brengen (b.v. energietransitie, sociaal domein etc.). • We gaan teruggaan naar een responsieve / rechtmatige rol biedt kansen om minder publieke middelen in te zetten. Overigens hebben we die op veel punten nog steeds. We zetten nu gerichter in op wijken en locaties.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Volkshuisvesting – Vergunningen en Kostenverhaal
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Paul Hofman, Dorus Klomberg AO: PL:
Taakveld(en)	Volkshuisvesting

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	**Kostendekkende leges (vergunningen) én kostenverhaal (ruimtelijke projecten).** Op dit moment lopen twee opdrachten: - Kostendekkende leges i.r.t. benodigde formatie voor wettelijke taken - Kostenverhaal (en benutten hiervan) voor P-dekking Het gaat hier bij de eerste om puur wettelijk taken. Bij de tweede willen we meer kosten (interne uren) en mogelijk ruimtelijke investeringen in openbare orde “verhalen” op initiatiefnemers. Beide zijn afhankelijk van het aantal iniatieven. Doel is een zo hoog mogelijke kostendekkenheid mét behoud van rendabele iniatieven. Wij verwachten dat we hiermee een deel van de personele kosten “in rekening kunnen brengen”. Deze onderzoeken willen we voor de zomer afronden. De opgenomen bedragen zijn nu dus nog indicatief (expert judgement). Aanvullend kijken we ook naar het terugbrengen van onze dienstverlening. Belangrijkste voorbeeld hiervan zijn de voortoetsen. Dit brengen we in samenhang in beeld.
	Gemeente Rheden beperkt zich alleen tot wettelijke taak. Initiatief komt van derden, en benut hiervoor alle mogelijkheden om kosten te verhalen.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	De bestuurlijke impact is aanwezig, maar beperkt. Bedrijven en ontwikkelaars, evenals inwoners worden geconfronteerd met hogere kosten. Het is uit te leggen, maar zal zeker niet worden gewaardeerd. De impact op het tempo van realisatie is een mogelijk risico. Wanneer de kosten voor initiatiefnemers te hoog worden stoppen mogelijk wenselijke ruimtelijke projecten. De impact op verschuiving van taken is ook aanwezig. We lopen het risico dat werkzaamheden verschuiven van aan de voorkant meesturen naar handhaving. De eerste kunnen we wel verhalen, de tweede niet. Nadeel is dan ook dat vaak onwenselijk ontwikkeling al hebben plaatsgevonden. Dit kan op termijn kostenverhogend werken en (een deel van) de besparing teniet doen.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Volkshuisvesting – Vergunningen en Kostenverhaal
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Paul Hofman, Dorus Klomberg AO: PL:
Taakveld(en)	Volkshuisvesting

Risico	Zie impact			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 150.000,-S € ,-E	2026 € 200.000,-S € ,-E	2027 € 300.000,-S € ,-E	2028 € 300.000,-S € ,-E
Toelichting Financiële raming	*ingezet onderzoekssporen moeten daadwerkelijk bedragen en mogelijkheden opleveren. De getallen zijn nu nog “zacht”.			
Toelichting randvoorwaarden	- gemaakt kosten voor onderzoek komen nu uit lopende begroting - draagvlak ook bestuurlijk en politiek dat dienstverlening wegvalt (we zijn niet meer bereikbaar om “mee te denken”. Initiatief ligt bij derden - acceptatie dat zich ontwikkeling voordoen die aan de voorkant voorkomen hadden kunnen worden (m.a.w. geen raadsvragen en handhavingsverzoeken achteraf). Accepteren dat we niet alles sturen. - Risico beperken op kostenverhogen achterkant door te investering in goede en bereikbare informatie voor initiatiefnemers aan de voorkant. Dit vraag investering			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Dit betreft deels een niet wettelijk taak en dus zijn de werkbudgetten beïnvloedbaar. Bepaalde onderdelen zijn wel wettelijk (marktverordening/ winkeltijdenwet/ BIZ/ Regionaal programma werklocaties) Het ruimtelijk economische beleidsveld is sterk gerelateerd aan de processen binnen het ruimtelijk domein en daarmee verwezen met wettelijke taken. Denk hierbij aan ruimtelijke economische afwegingen die gemaakt worden binnen projecten/ individuele verzoeken, input op regionale regelgeving (bijvoorbeeld voor het regionale programma werklocaties). **Achtergrond huidige situatie** Rheden geeft fors minder uit aan economie dan de benchmark laat zien. In 2022 €14 per inwoner t.o.v. €59 en €85 uit de benchmark. De benchmark gemeenten geven hieraan ruim 4 tot 6 keer meer uit. In gesprekken wordt aangegeven dat niet zozeer een recente, expliciete afweging hieraan ten grondslag ligt. Veeleer is dit budget historisch bepaald. Juist op sociaal-economisch vlak heeft Rheden (in een aantal specifiek wijken) een grootstedelijke opgave. De werkelijkheid is dat de extra toegekende formatie door de gemeenteraad op het beleidsveld economie **momenteel niet** structureel wordt ingevuld. Dit betreft 0,8 fte tegen schaal 10. De lopende wervingsprocedure voor een structurele invulling is inmiddels stop gezet. Dit geeft aan dat het beleidsveld economie al jaren te kampen heeft met een forse onderbezetting. Zie verdere analyse uit de TG rapportage verdieping op economie vooral t.a.v. arbeidsmarkt. **Terugbrengen van de werkbudgetten naar nul.**

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

	We stoppen met alle aanjagende/ faciliterende en regisserende inzet op het thema Economische ontwikkeling. Er wordt geen inzet meer gepleegd in de regionale gremia. De beschikbare formatie wordt alleen ingezet voor lokale aangelegenheden en voor het strikt noodzakelijke (adviseur voor RO projecten/ ontwikkelingen/ omgevingswet) . Aan de opbrengsten kant kan er gekeken worden naar een verhoging van de toerismebelasting. Aangezien het beleidsveld economische ontwikkeling “aan de onderkant zitten” qua inzet, zien wij verdere nuancering of afroming van budgetten niet als een reële optie. Dit vraagt een fundamentele keuze hoe we als gemeente hierop willen inzetten. Het mag voor zich spreken dat in het licht van de analyse van Twynstra en Gudde dat deze maatregel een versterkend effect heeft op de huidige (moeizame) sociaal economisch situatie van de gemeente Rheden.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Door de budgetten te schrappen zullen de prestaties op dit thema drastisch gereduceerd worden. • De in november 2022 vastgestelde economische visie en uitvoeringsprogramma (Groene bloei) wordt niet meer uitgevoerd. In 2022 is een strategische keuze gemaakt door de gemeenteraad. De brede welvaart is het uitgangspunt en daarop is ook het uitvoeringsprogramma gebaseerd. • Vanuit economische ontwikkeling wordt geen inzet meer gepleegd om de transitie naar de brede welvaart te maken. • De nog niet ingevulde formatie van 0,8 fte wordt niet ingevuld. • Vanuit economie is er geen inzet meer op majeure projecten (denk bijv. aan Haveland, Masterplan Veluwezoom, herstructurering bedrijventerreinen) • De planvorming voor de herinrichting van de Hoofdstraat kan niet meer doorgaan.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

	• Het mede inzet plegen om mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt te activeren wordt stopgezet
	• Inzet voor de GMR (productieve regio) wordt stopgezet .
	• De interne en externe dienstverlening aan bedrijven valt weg.
	• De uitvoering van de BIZ gaat stoppen. De lopende trajecten worden uitgevoerd conform afspraak maar daarna worden geen nieuwe BIZ verzoeken meer in behandeling genomen. Dit betekent dat de samenwerking in de winkelgebieden geen formele status meer kent en daarmee de verenigingen volledig terugvallen op de situatie in het verleden (weinig middelen, freeriders).
	• De lokale Triple Helix samenwerking VeluwezOOOM stopt en daarmee ook een aantal projecten. Te denken valt o.a.:
	  ○ VeluwezOOOm got talent!
	  ○ Jaarlijkse ondernemersmarkt in Rheden welke wordt georganiseerd met het Astrum College en de ORDS
	  ○ Specifieke netwerkbijeenkomsten voor ondernemers, onderheid en overheid
	• Subsidierelatie met marketing- en promotiebureau stopt (afbouwregeling instellen)
	• Lobby/inzet naar de regio (GMR en Veluwe-op-1) voor wat betreft bestemmingsmanagement, uitloopgebieden en kans op regiodealgelden etc. stopt.

Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	In algehele zin valt te betogen dat de jarenlange zeer beperkte inzet op dit thema bijdraagt aan de moeizame sociale economische positie van de gemeente Rheden. Impact

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

	• De jarenlange beperkte inzet op economie en daarmee het opgebouwde netwerk en kwaliteit van de dienstverlening wordt afgebroken. • De structurele overleggen met het bedrijfsleven wordt gestopt. • De netwerkorganisatie 'VeluwezOOOm' wordt stopgezet. Ondanks de beperkte middelen heeft deze formule bewezen veel op te leveren. • De werkgelegenheid gaat in de toekomst onder druk komen doordat het beleidsveld economie geen onderdeel meer is van de besluitvorming. • Vooral bedrijven en ZZP'ers (4.300 ondernemers) zullen de verminderde inzet merken. Uiteindelijk heeft dit een negatieve impact op de werkgelegenheid in de nabije omgeving van onze inwoners. Vooral voor praktische geschoolden zal dit ook mobiliteitsproblemen opleveren. Deze kracht van Rheden zal ook niet worden benut voor het oplossen van de sociale problematiek. • De mobiliteit zal op termijn verder toenemen. Werk in en buiten de regio. • Initiatieven op het gebied van bestemmings-management, spreiding bezoekers, worden niet gepakt. Pogingen om bezoekers te verleiden om de dorpen te bezoeken komen alleen bij de ondernemers in de betreffende dorpen te liggen. • Subsidies voor veelal lokale kleine evenementen worden niet meer verstrekt.
Risico	Rheden komt stil te staan op het vlak van economische ontwikkeling. De gewenste sociaal economische versterking van de gemeente Rheden zal niet aan de orde zijn. Wij schatten het risico op afnemende (nabije) werkgelegenheid aanzienlijk. Met bijkomende nadelen. Ook voor de onderwijsinstellingen zal het een nadelif effect hebben. Hierdoor verliezen we in de toekomst mogelijk ook aantrekkingskracht voor b.v. jonge gezinnen.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 Budget economische ontwikkeling algemeen €74.135,-S Budget Hoofdstraat €50.000,-S Niet ingevulde beschikbare formatie ez; 0,8 fte schaal 10. €60.000,- S	2026 €74.135,-S €50.000,-S €60.000,- S	2027 €74.135,-S €50.000,-S €60.000,- S	2028 €74.135,-S €50.000,-S €60.000,- S
Toelichting Financiële raming	Bij het schrappen van beschikbare budgetten, moet een herprioritering komen van de werkzaamheden binnen het totale thema economische ontwikkeling en circulaire economie en onderzocht moet worden op welke wijze de werkzaamheden voortgezet kunnen i.v.m. het op nul stellen van de werkbudgetten. Daarnaast dient gekeken te worden naar natuurlijk verloop. In de bovenstaande bedragen is derhalve geen formatie reductie opgenomen. Uitgezocht moet worden wat het rendement is van de verhoging van de toeristenbelasting. Verkend kan worden of			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

	een ligplaatsbelasting, liggeld in de haven van De Steeg een optie is. Rheden heeft geen havenverordening. Voor de beeldvorming: dit betreft **100%** ombuiging op termijn van de economische budgetten.
Toelichting randvoorwaarden	Het betreft een politiek besluit om de financiële werk budgetten op dit thema tot nul te reduceren. Specifiek voor recreatie en toerisme lopen overeenkomsten waar subsidie aan vast zit (structurele subsidierelaties) Afbouwregeling moet worden ingepast.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel inkomsten gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economie
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling

Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 500.000,-S	2026 € 500.000,-S	2027 € 500.000,-S	2028 € 500.000,-S
Toelichting Financiële raming	De reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg. Voor de belastingheffing is het voldoende dat er sprake is van een tot het publiek gerichte aankondiging met het doel de aandacht van het publiek te trekken. De reclamebelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengsten vrij besteedbaar zijn. Daarnaast kan de reclamebelasting een regulerend karakter hebben doordat bedrijven en instellingen bewuster nadenken over het aanbrengen van reclame-uitingen.			
Toelichting randvoorwaarden	Behalve het belastbaar feit kent de wet geen verdere aanwijzingen voor de heffing van de reclamebelasting. De gemeenteraad heeft zodoende veel vrijheid bij de inrichting van de reclamebelasting, in het bijzonder bij de aanwijzing van het delen van de gemeente waar wordt geheven, de tariefstelling en tariefsdifferentiatie. De gemeenteraad raamt de opbrengst van deze belasting voor een begrotingsjaar. Ook bepaalt de gemeenteraad hoe de opbrengst wordt gerealiseerd. Zo kan onder andere gewerkt worden met: • Een tarief gebaseerd op de oppervlakte van de aankondiging • Een vast tarief per aankondiging of tariefklassen • Tarieven afhankelijk van de locatie van de aankondiging Voorgesteld wordt om in de volgende gebieden een reclamebelasting in te voeren:			

Voorstel inkomsten gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economie
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling

	1. Biz gebied Dieren/ Velp en Rheden. 2. Alle bedrijventerreinen in de gemeente Rheden Om de uitvoerbaarheid beperkt te houden is het voorstel om te kiezen voor een vast tarief per WOZ object. Als tarief wordt €400,- aangehouden per WOZ object in het aangewezen gebied. Voor WOZ objecten met een waarde hoger dan €500.000,- geldt een tarief van €600,-. Totale opbrengsten bedraagt ongeveer €500.000,-

Voorstel inkomsten gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economie
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling

Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 100.000,-S	2026 € 100.000,-S	2027 €100.000,-S	2028 € 100.000,-S
Toelichting Financiële raming	De reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg. Voor de belastingheffing is het voldoende dat er sprake is van een tot het publiek gerichte aankondiging met het doel de aandacht van het publiek te trekken. De reclamebelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengsten vrij besteedbaar zijn. Daarnaast kan de reclamebelasting een regulerend karakter hebben doordat bedrijven en instellingen bewuster nadenken over het aanbrengen van reclame-uitingen. Artikel 216 van de Gemeentewet bevat de bevoegdheid van de gemeenteraad om belastingverordeningen vast te stellen. Artikel 227 van de Gemeentewet is de wettelijke basis voor de reclamebelasting. Op grond van dit artikel kan de gemeente een reclamebelasting heffen ter zake van openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg. De aanwijsgebieden zullen zich beperken tot de bedrijventerreinen. De BIZ gebieden kennen een eigen heffing en derhalve zullen **deze geen onderdeel** zijn van de reclamebelasting. Gekozen kan worden om de opgehaalde opbrengsten ten gunste te laten komen aan de economische ontwikkeling. Bij ondernemers is geen draagvlak voor reclamebelasting. Dit zou anders kunnen indien de middelen beschikbaar komen voor economische ontwikkeling.			

Voorstel inkomsten gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economie
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling

	Uitvoeringskosten De uitvoeringskosten worden geschat op €10.000,- per jaar. De invoering en uitvoering van de reclamebelasting betreft een aanvulling op de huidige dienstverleningsovereenkomst met de Connectie. Er is geen grondig onderzoek gedaan naar de genoemde opbrengsten.
Toelichting randvoorwaarden	Behalve het belastbaar feit kent de wet geen verdere aanwijzingen voor de heffing van de reclamebelasting. De gemeenteraad heeft zodoende veel vrijheid bij de inrichting van de reclamebelasting, in het bijzonder bij de aanwijzing van het delen van de gemeente waar wordt geheven, de tariefstelling en tariefdifferentiatie. De gemeenteraad raamt de opbrengst van deze belasting voor een begrotingsjaar. Ook bepaalt de gemeenteraad hoe de opbrengst wordt gerealiseerd. Zo kan onder andere gewerkt worden met: • Een tarief gebaseerd op de oppervlakte van de aankondiging • Een vast tarief per aankondiging of tariefklassen • Tarieven afhankelijk van de locatie van de aankondiging Voorgesteld wordt om in de volgende gebieden een reclamebelasting in te voeren: 1. Alle bedrijventerreinen in de gemeente Rheden Om de uitvoerbaarheid beperkt te houden is het voorstel om te kiezen voor een vast tarief per WOZ object. Als tarief wordt €500,- aangehouden per WOZ object in het aangewezen gebied. Voor WOZ objecten met een waarde hoger dan €500.000,- geldt een tarief van €700,-. Totale opbrengsten bedragen ongeveer €100.000,- Ook is het mogelijk om te werken met vrijstellingen (onderdeel van de gewenste nadere uitwerking). Hierbij kan worden gedacht aan de volgende vrijstellingen:

Voorstel inkomsten gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economie
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Ronald ter Hoeven
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling

	• openbare aankondiging gebeurt ter uitvoering van de publieke taak; • aangebracht door of namens ondernemersverenigingen waarbij het reclameobject uitsluitend bestaat uit een vlag, banier of zuil met de naam van de vereniging; • die door politieke partijen zijn aangebracht en die een ideëel belang dienen; • aangebracht op scholen, ziekenhuizen, kerken en moskeeën, en die betrekking hebben op de functie van het gebouw; De invoering van een reclamebelasting vergt het nodige voorbereiden werk, ook in relatie tot de Connectie. Risico is aanwezig dat 2025 te vroeg is om over te gaan tot invoering.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	De budgetten gerelateerd aan recreatie & toerisme worden voor een groot deel benut voor subsidies, bijdrage aan regionale samenwerkingen en onderhoud en beheer van het recreatief fiets- en wandelnetwerk. 24K: onderhoud en beheer van het fiets- en wandelnetwerk in de gemeente en bijdrage aan Routebureau Veluwe. Laatste zorgt voor actuele informatie online en offline over routes etc. • Bij schrappen budget verdwijnen de routes van de diverse websites en zoekmachines. Fysieke verwijzingen verouderen en verdwenen bordjes worden niet meer vervangen. Voor het laatste zou dit kunnen worden opgepakt door onze buitendienst. 61,5K: evenementen: subsidies voor lokale evenementen, maximaal 5K of 20% van investering. • Lokaal belangrijk voor inwoners, maar uitzonderingen zoals subsidies boven de 5K kunnen we schrappen. 43K: subsidie voor Veluwe Alliantie (samenwerking 21 gemeenten, grondeigenaren en ondernemers op de Veluwe): via deze weg kunnen extra budgetten gegenereerd worden. Denk aan de toegekende regiodeals (€20 miljoen voor de Veluwe) van het Rijk of Provincie: Masterplan Veluwezoom, Gelderland Herdenkt!, Routebureau Veluwe en belevingsbieden (bestemmingsmanagement). 60K: subsidie voor Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen • Regionaal en subregionaal: via deze bijdrage geven we invulling aan de spreiding van bezoekers via bestemmingsmanagement. • 5K: subsidie voor schaapskudde

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

	• lokaal: instandhouden van Rhedense schaapskudde. 21K: lokaal werkbudget R&T.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Door de budgetten te schrappen zullen de prestaties op dit thema drastisch gereduceerd worden. • De verspreiding van recreanten en toeristen naar de dorpen en de Ijssel stopt. • Evenementen worden vanuit recreatie en toerisme beoordeeld en gestimuleerd. Financiële bijdragen stoppen betekent minder evenementen en minder voorzieningen voor inwoners en bezoekers. • Subsidierelatie met marketing- en promotiebureau stopt (afbouwregeling instellen) • Lobby/inzet naar de regio (GMR en Veluwe-op-1) voor wat betreft bestemmingsmanagement, uitloopgebieden en kans op regiodealgelden etc. stopt. • Wandelnetwerk en fietsknooppuntennetwerk worden niet meer onderhouden en geactualiseerd, zowel fysiek (borden) als online (routesopdeveluwe.nl) . Routebureau Veluwe ontvangt geen bijdrage meer
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	• Balans natuur en recratie zal verslechteren. • Rheden zal zich minder op de kaart zetten als recreatieve / toeristische gemeente. Omzet en versterking van deze werkgever zal verslechteren. • Initiatieven op het gebied van bestemmings-management, spreiding bezoekers, worden niet gepakt. Pogingen om bezoekers te verleiden om de dorpen te bezoeken komen alleen bij de ondernemers in de betreffende dorpen te liggen. • Subsidies voor veelal lokale kleine evenementen worden niet meer verstrekt.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

Risico	De gewenste sociaal economische versterking van de gemeente Rheden zal niet aan de orde zijn.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 Budget recreatie en toerisme (90% gekoppeld aan subsidie relaties!) €200.000,-S	2026 €200.000,-S	2027 €200.000,-S	2028 €200.000,-S

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Economische ontwikkeling
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald ter Hoeven AO: BM:
Taakveld(en)	Economische ontwikkeling Economische promotie Bedr. Loket en regelingen

Toelichting Financiële raming	Bij het schrappen van beschikbare budgetten, moet een herprioritering komen van de werkzaamheden plaatsvinden..			
Toelichting randvoorwaarden	Het betreft een politiek besluit om de financiële werk budgetten op dit thema tot nul te reduceren. Hierbij geldt dat lopen overeenkomsten waar subsidie aan vast zit (structurele subsidierelaties) conform een afbouwregeling moet worden ingepast.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Circulaire Economie
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald AO: Julie Roselle (Ivo Rooze) BA: Rob
Taakveld(en)	Economie

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	**Stoppen inzet Circulaire Economie** Dit betreft een vooralsnog niet wettelijke taak. Op dit moment zetten we in op: • Het geven van het goede voorbeeld op het gebied van circulair inkopen; • Ondernemers zijn zich bewust van de kansen op het gebied van circulaire economie.; • We streven naar een maximaal scheidingspercentage (zie hiervoor IBOR); • Met projecten het bedrijfsleven stimuleren om meer te doen met circulaire economie; Communicatie rondom het thema circulariteit.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Door geen budget meer beschikbaar te hebben kunnen er ook geen activiteiten uitgevoerd worden. Met de personele inzet kan nog wel getracht worden om externe incidentele financieringsbronnen te verwerven.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Er is een verschil tussen het daadwerkelijke effect en het morele effect. Onderschreven wordt dat stoppen een beperkt daadwerkelijk effect heeft maar het morele effect van stoppen is erg groot. De overheid (landelijk en lokaal) heeft hierin wel een voorbeeldrol en het voortouw. Budgettair is de impact beperkt. We hebben hiervoor zeer beperkte incidentele budgetten. Dit staat los van de grote transitie die we als maatschappij moeten maken m.b.t. de uitnutting (uitputting) van onze aarde. De uiteindelijk impact daarvan is groot. Echter met de bescheiden incidentele bijdrage die wij hieraan nu leveren is de overall impact op de gemeente vooralsnog klein.
Risico	Groot. Dat CE nodig is om onze aarde toekomstbestendig te maken en leefbaar te houden voor toekomstige generaties is volgens mij geen discussiepunt. Nu stoppen met aanjagen van CE zorgt er voor dat er in de toekomst geen draagvlak zal zijn als het weer wordt ‘opgepakt’. Maatschappelijke partners willen graag lange termijn duidelijkheid (betrouwbare overheid) zodat er een bedrijfsmatig goede afweging gemaakt kan worden m.b.t.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Circulaire Economie
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Ronald AO: Julie Roselle (Ivo Rooze) BA: Rob
Taakveld(en)	Economie

	investeringen en afschrijftermijnen. Hiervoor is consistentie in beleid nodig.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 50.000,-I	2026 € 50.000,-I	2027	2028
Toelichting Financiële raming	Voor de beeldvorming dit is een ombuiging van 100% van het beschikbare werkbudget. Volledig geen bijdrage meer leveren vanuit de lokale overheid op het gebied van circulaire economie.			
Toelichting randvoorwaarden	• Politiek commitment dat we wensen op dit thema dan ook achterwege laten (geen moties, amendementen, bestuurlijke wensen). Stoppen is stoppen. • De in 2022 vastgestelde routekaart Circulaire Economie wordt niet uitgevoerd.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap (Cultureel erfgoed)

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	**Terugvallen op uitvoering wettelijk taken.** We voeren alleen nog de wettelijke taken uit. We stoppen met het biodiversiteitsplan (160K), investeringen in landschap (150K) en de investeringen die we in erfgoed doen (180). Rozendaalse Veld wordt verkocht etc. Totaal 650K *De hierboven genoemde bedragen zijn niet geheel te herleiden, de genoemde bedragen tellen niet op tot 650k. Hieronder zetten we uiteen welke structurele en incidentele budgetten er zijn, voor zover dat duidelijk is*. Structureel, niet wettelijk Biodiversiteit 167k Landschap 150k Beheer Rozendaalse Veld 30k Erfgoed 150k + Subtotaal: 497k
	Onze dienstverlening in de richting van maatschappelijke organisaties, particulieren, landgoedeigenaren, terreinbeheerders, overheden wordt op een laag pitje gezet. We richten ons op de wettelijke taak.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Het directe maatschappelijke effect laat zich moeilijk in een paar zinnen beschrijven. Het raakt zowel alle inwoners (en bezoekers) in de bebouwde omgeving als in het omliggende landschap, evenals alle andere medebewoners (flora en fauna) waarvoor we een grote verantwoordelijkheid hebben. Wanneer we ons alleen richten op de wettelijke taken grijpt dat direct negatief in op alle drie de kernwaarden van Rheden, geformuleerd in de omgevingsvisie in wording: ▪ ***Onze fraaie natuur en landschappen*** Bescherming van de natuur is een wettelijke taak vanuit de Omgevingswet. Als we de investeringen en overleggen met betrekking tot landschap, natuur en biodiversiteit beëindigen dan verslechtert daarmee de kwaliteit van het landschap en

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap (Cultureel erfgoed)

	het heeft negatieve gevolgen voor de instandhouding van soorten en de basiskwaliteit natuur. We kunnen niet meer werken aan het benodigde herstel. Het Rozendaalse Veld wordt niet meer beheerd ten dienste van het algemeen belang van onze inwoners. De betrokkenheid van omgeving, inwoners, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen is niet meer gewaarborgd. Het totale beheerbudget voor het Rozendaalse Veld bestaat voor 71% uit provinciale- en rijkssubsidies en slechts voor 29% uit eigen middelen van Gemeente Rheden. De kostenbesparing is voor de gemeente dus minimaal, maar heeft wel een grote negatieve impact op omgeving, inwoners, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. We kunnen niet meer investeren in de samenwerking met enthousiaste vrijwilligersgroepen, partners en onderwijsinstellingen die juist hulp bieden bij het behoud en herstel van biodiversiteit en landschap en ook de zo belangrijke communicatie/ bewustwording t.b.v. biodiversiteit komt te vervallen. ▪ ***De 7 unieke dorpen*** Als we niet meer investeren in erfgoed, biodiversiteit en de verbinding van het landschap met het groen in de dorpen heeft dat negatieve gevolgen voor de identiteit van de dorpen, de ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving en voor de leefbaarheid voor onze inwoners. Toegang tot groen dicht bij huis draagt bij aan de gezondheid en het mentale welzijn van de inwoners. ▪ ***Onze rijke cultuurhistorie*** Als we particulieren niet meer ondersteunen bij investeringen in monumenten vervalt ook de provinciale cofinanciering (jaarlijks 95k t.o.v. 101k eigen investering). We verliezen hiermee ook een groot deel van de investering die eigenaren doen aan hun monumentale pand of landgoed (bij monumenten al jaarlijks het tienvoudige van de gemeentelijke investering, in 2023 een bijdrage van 600k tegenover 57k van

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap (Cultureel erfgoed)

	de gemeente), wat op termijn resulteert in achteruitgang van de staat van de groene en gebouwde monumenten. Naast verlies van de economische waarde voor de gemeente onder andere vanwege de toeristische aantrekkingskracht en de hogere waarde van de bebouwing in de omgeving is het ook een verlies van gespecialiseerde werkgelegenheid. Door niet meer bij te dragen aan het onderhoud van de tuin van Middachten, het toeristisch topmonument van Rheden en één van de twaalf iconische rijksmonumenten van Nederland, komt de instandhouding van de tuin in het geding en de beschermde werkplek voor 12-14 mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt verdwijnt. Dit is juist een goed voorbeeld hoe we integraal kunnen werken in het ruimtelijk en sociaal domein. Samen met Middachten en andere landgoederen wordt gekeken hoe er meer mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan werk geholpen kunnen worden op een van de Rhedense landgoederen. De versnelling van de verduurzaming van historische gebouwen en monumenten stopt. Dit deel van het gebouwenbestand in de gemeente levert daarmee geen bijdrage aan het behalen van de klimaatdoelstellingen.
Risico	Zie impact hierboven. Verder is het thema natuur, landschap en erfgoed een thema waar we door onze inzet goed zijn in het binnenhalen van financiering van derden. Dit multiplier effect verliezen we ook. De impact is dus vele malen groter dan alleen onze eigen bijdrage. De kernkwaliteiten van onze gemeente gaan achteruit en daarmee de leefbaarheid voor onze inwoners, de ruimtelijke kwaliteit en de economische dragers (vestigingsklimaat, recreatie). We zullen als een minder betrouwbare overheid te boek komen te staan. Behalen van de klimaatdoelstellingen komt onder druk te staan. Bij stoppen van reeds ingezette incidentele investeringen zal vooruitontvangen cofinanciering terugbetaald moeten worden. Stopzetten van subsidie voor monumenten leidt tot minder overleg vooraf en meer kosten voor handhaving achteraf.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap (Cultureel erfgoed)

	Natuur, landschap en erfgoed hangen nauw samen met andere thema's. Bezuinigingen op natuur, landschap en erfgoed hebben dus ook een negatief effect op bijvoorbeeld de gezondheid van inwoners, de leefbaarheid in de dorpen en het buitengebied, de water- en luchtkwaliteit, het tegengaan van hitte, wateroverlast en verdroging, recreatie en economie. Wanneer we ons terugtrekken uit veel regionale overleggremia, beperken we onze toegang tot extern geld en kennis maar ook onze mogelijkheden om te sturen op het gebruik van onze buitenruimte en op het oplossen van de grote opgaven in het buitengebied (biodiversiteit, recreatiedruk, verdroging, wateroverlast, landbouwtransitie, energietransitie, versterking landschap, verduurzaming, instandhouding landgoederen en buitenplaatsen). Daarnaast kunnen we onze inwoners onvoldoende ondersteunen bij transformaties.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 467.000,-S	2026 € 497.000,-S	2027 € 497.00,-S	2028 € 497.00,-S
Toelichting Financiële raming	De financiële raming moet verder onderzocht worden. Enkele budgetten kunnen direct geschrapt worden. In de bovenstaande bedragen is, afgezien van de opgevoerde niet ingevulde formatie, geen formatie reductie opgenomen. De consequenties van deze keuzes op personele capaciteit is nader te onderzoeken. Voor de beeldvorming: het betreft hier een ombuiging van circa 100% van het beschikbare budget. Dat wil zeggen structureel niet-wettelijk plus incidenteel niet-wettelijk budget, tenzij met contractuele verplichtingen.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Paul Hofman
Taakveld(en)	Biodiverstiteit, erfgoed en landschap (Cultureel erfgoed)

	De inzet vanuit GMR zal ook vervallen bij deze keuze. Zie Groene Metropool Regio.
Toelichting randvoorwaarden	Het betreft hier vooral het veranderen van onze ambitie. Hierover zal uitgebreid gecommuniceerd moeten worden met alle betrokken partijen. Eventuele personele consequenties vragen een lange doorlooptijd en zullen in geheel organisatieperspectief gezet moeten worden. Eventuele personele consequenties kunnen ertoe leiden dat het niet langer verantwoord is om de zogenaamde ambtelijke toestemming voor ondergeschikte werkzaamheden aan monumenten te hanteren als lichter alternatief voor de wettelijke vergunningplicht.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	IBOR
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	Investeringen openbare ruimte

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	**Het eenmalig uitstellen van investeringen in de openbare ruimte** In essentie één jaarschijf uit de meerjarenplanning halen.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	• We stellen voor een jaarschijf diverse investeringen in de openbare ruimte uit. Dit heeft geen direct effect op de maatschappelijke dienstverlening • We verkennen welke personeelskosten bij projecten nog meer aan projecten kunnen worden doorbelast. Hiermee worden P-kosten gekapitaliseerd (uitsmeren kosten).			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Gering. Een aantal projecten starten later. Dit kan betekenen dat een jaar later gekeken wordt naar opgaven als waterberging, 30 km., vergroening e.d. Met betrekking tot kapitalisering personeelskosten verleggen we deels uitgaven naar de toekomst. De impact hiervan moet nog worden becijferd. Het betreft dus deels het verschuiven van kosten naar de toekomst			
Risico	Wat eventueel zou kunnen is dat door het uitstel de investeringskosten hoger worden. Echter bij sommige projecten lopen we al autonome vertraging op door de stikstofproblematiek. Renterisico's bij verkapitalisering. Dit vraagt goed financiële management van lange termijn investeringen én een mogelijke versterking van de financiële functie (programma 3).			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 100.000,-S € *.000,-E	2026 € 200.000,-S € *.000,-E	2027 € 300.000,-S € *.000,-E	2028 € 400.000,-S € *.000,-E
Toelichting Financiële raming	In 2025 en 2026 betreft het alleen een inschatting van de opbrengsten van de doorbelasting aan personeelskosten (heeft wel een verhogend effect op de kapitaalslasten). Vanaf 2027 betreft het een inschatting van de opbrengsten doorbelasting personeelskosten en het effect van het doorschuiven van investeringen. Beiden hebben effect in			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	IBOR
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	Investeringen openbare ruimte

	positieve en negatieve zin op de kapitaalslasten. Dit zal verder onderzocht moeten worden.
Toelichting randvoorwaarden	Er moet nader onderzocht worden wat de financiële effecten zijn van de doorbelasting en het uitstellen van de investeringen. Investering in financiele functie van Rheden en mogelijk ook systeem om doorbelasting goed in te regelen (dit is nu beperkt aanwezig).

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Buurtbeheer
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO Dorus Klomberg AO
Taakveld(en)	Programma 2: Buurtbeheer

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Achtergrond: veel onderdelen van dit thema zijn wettelijk taken die beïnvloedbaar zijn. In het verleden is de beïnvloedbare ruimte al “maximaal geminimaliseerd”. De rapportage van Twijnstra & Gudde laat dit ook zien. Het grootste deel van dit budget “technische staat” van de wegen wordt reeds op het **wettelijk minimum** kwaliteitsniveau in stand gehouden (CROW C = laag) en een deel van het budget “verzorgende staat wordt in stand gehouden op basisniveau (CROW B = basis) Hier zit geen extra ruimte. Alleen in een verdere versobering van het terugdringen van kapitaalgoederen zien wij nog mogelijkheden voor een ombuiging. **Programma 2: Versoberen openbare ruimte** • Verwijderen kunstwerken, straatmeubilair, faunavoorzieningen • Verwijderen speelplaatsen en/of speeltoestellen, • Gladheidbestrijding reduceren • Verlichting versoberen
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Het aanpassen van de budgetten op de genoemde onderwerpen heeft grote maatschappelijke impact omdat de dienstverlening sterk versoberd. Hierbij valt te denken aan: - Toegankelijkheid - Leefbaarheid wijken - Bereikbaarheid - Veiligheids(perceptie) - Biodiversiteit
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	De versobering van de openbare ruimte gaat ten koste van de ontmoeting, beleving en toegankelijkheid van de openbare ruimte. Minder kunst, zitplekken en afvalbakken in de openbare ruimte. Meer risico op gladheid op de wegen en trottoirs. Minder mogelijkheden voor kinderen om te spelen en te bewegen. En avonds en nachts minder verlichting heeft

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Buurtbeheer
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO Dorus Klomberg AO
Taakveld(en)	Programma 2: Buurtbeheer

	impact voor onze inwoners op het gebied van veiligheid of het beleven hiervan.			
Risico	Er zal meer maatschappelijke onrust ontstaan doordat mensen het versoberde beeld in de openbare ruimte niet accepteren. Met het versoberen van de verlichting kan de veiligheid in het geding komen.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 100.000S € *.000,-E	2026 € 200.000,-S € *.000,-E	2027 € 300.000 € *.000,-E	2028 € 400.000-S € *.000,-E
Toelichting Financiële raming	De financiële raming moet verder onderzocht worden. Enkele budgetten kunnen direct geschrapt worden, andere, zoals personeel vergt meer tijd. PM eventuele aanpassing van afschrijvingstermijnen is niet onderzocht. Dit is een verdere versobering die langdurig niet verantwoordbaar is. De kosten (ook investeringen) schuiven we daarmee naar de toekomstige generatie. Dit past niet in het beeld van een solide meerjarenbegroting.			
Toelichting randvoorwaarden	Er zijn eenmalige investeringen nodig om maatregelen door te voeren. De hoogte hiervan moet nader bepaald worden. • rolverandering gemeente en bv meer verantwoordelijkheid bij inwoners, bedrijven of mij. instellingen. Het betreft hier vooral het verandert beeld in de openbare ruimte en de inzet op het beheer. Hierover zal uitgebreid gecommuniceerd moeten worden met alle betrokken partijen.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Klimaatadaptatie (omvat de thema's hitte, droogte, wateroverlast en – veiligheid, meekoppelen biodiversiteit en gezondheid)
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	Hitte

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Terugvallen op de minimale uitvoering van de wettelijke taken. Conform het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is het de (wettelijke) taak om te versnellen en te intensiveren in het uitvoeren van maatregelen, om in 2050 water robuust en klimaatbestendig te zijn ingericht. Het beleidsonderwerp 'Hitte' is een afgeleide van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Bij besluit om deze specifieke taak niet meer uit te voeren, stoppen we met de uitvoering van de beleidsdoelstellingen op het gebied van hitte(stress).
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Per 2023 is een structureel budget van € 200.000,- toegevoegd aan investeringen in de openbare ruimte voor hitte gerelateerde verkoelingsmaatregelen. Hiervoor wordt geïnvesteerd in standplaatsen van bomen om de levensduur te verlengen en voor vergroenings/ontsteningsmaatregelen. - Geen investeringen in verlenging levensduur bestaande bomen; - Geen gemeentelijke projecten in openbare ruimte om risico op hittestress te beperken/voorkomen (aanpak minder verharding -meer vergroenen, koele plekken/routes); - Geen ondersteuning initiatieven derden (gebiedspartners/ondernemers/inwoners); - Geen kennisdeling, communicatie of campagnes;
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	- Leefomgeving warmt nog meer op door klimaatverandering waarbij de (middel)lange termijn effecten extremer/intenser worden (leefbaarheid, gezondheid, schade infrastructuur); - Risico's voor de gezondheid (oververhitting/uitdroging, vermindering (arbeids)productiviteit) en daarmee op termijn mogelijk een toename van druk op gezondheidszorg; - De beschikbaarheid en kwaliteit van drinkwater komt meer onder druk door toenemende hitte; - Risico (extra) sterfgevallen kwetsbare doelgroepen; - Toename kwetsbaarheid stedelijk groen;

Steller: Sanne Verbeek te bereiken op 06-31102085.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Klimaatadaptatie (omvat de thema's hitte, droogte, wateroverlast en – veiligheid, meekoppelen biodiversiteit en gezondheid)
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Dorus Klomberg
Taakveld(en)	Hitte

	- Toename droogtestress/verdroging; - Wordt niet gewerkt aan een toekomst- en klimaatbestendige leefomgeving; - Er wordt niet gewerkt aan het versnellen van de opgave om hitte- en droogtestress te beperken en/of te voorkomen, zoals (landelijk) is overeengekomen in het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie; - Afhaken van bewonersparticipatie en bewonersbetrokkenheid. Bij het schrappen van beschikbare budgetten, moet een herprioritering komen van de werkzaamheden binnen het beleidsveld en onderzocht moet worden op welke wijze de werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden i.v.m. het op nul stellen van het werkbudget. In de bovenstaande bedragen is derhalve geen formatie reductie opgenomen.			
Risico	Zie impact hierboven.			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel ~~en Eenmalig~~)	2025 € 200.000,-S	2026 € 200.000,-S	2027 € 200.000,-S	2028 € 200.000,-S
Toelichting Financiële raming	In de begroting: Rekening 44152, Deelproduct I930111			
Toelichting randvoorwaarden	-			

Steller: Sanne Verbeek te bereiken op 06-31102085.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Mobiliteit en infra
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Bestuurlijk: Programma 2 Leefomgeving Gea Hofstede (onderdeel veren), Dorus Klomberg (Openbare Ruimte) Ambtelijk: Programma 3 Bedrijfsvoering. Dorus Klomberg (Vastgoed: check programma 3)
Taakveld(en)	Verkeer en Vervoer Openbaar Vervoer Parkeren (Vastgoed)

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Achtergrond: het gaat hierbij niet om wettelijk taken. We willen ervoor zorgen, bereikbare en schone woon-, werk- en leefomgeving. Het gaat hierbij om het de veerdienst Olburgen in Dieren en het recreatieverbinding Rheden Lathum **Programma 2: Versoberen mobiliteit** • Bijdrage veren stoppen **Programma 3: Afstoten vastgoed** Programma 3 (Vastgoed/Parkeren) • Parkeergarage Dieren afstoten/betaald parkeren
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Het aanpassen van de budgetten op de genoemde onderwerpen heeft grote maatschappelijke impact omdat de dienstverlening en mobiliteit versoberd. Hierbij valt te denken aan: - Toegankelijkheid - Bereikbaarheid
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	**Bijdrage veren** De kans is aannemelijk dat door het afschaffen van de bijdrage van de gemeente Rheden de veerdiensten een hogere ticketprijs moeten vragen. Dit betekent dat de gebruikers kritischer gaan worden over het wel of niet nemen van de veerdienst. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de veerdienst een belangrijke functie heeft. Door het afschaffen van de bijdrage vanuit de gemeente kan de bereikbaarheid voor inwoners, recreanten en bedrijven met andere gemeenten minder worden.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Mobiliteit en infra
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Bestuurlijk: Programma 2 Leefomgeving Gea Hofstede (onderdeel veren), Dorus Klomberg (Openbare Ruimte) Ambtelijk: Programma 3 Bedrijfsvoering. Dorus Klomberg (Vastgoed: check programma 3)
Taakveld(en)	Verkeer en Vervoer Openbaar Vervoer Parkeren (Vastgoed)

	De afgelopen 2 jaar is o.a. met de provincie Gelderland en andere omliggende gemeenten intensief gesproken over het verenfonds. Het standpunt was lange tijd dat provincie Gelderland zou stoppen met het verenfonds. Uiteindelijk heeft de provincie Gelderland een structurele oplossing gekozen. Provincie Gelderland blijft structureel exploitatie tekorten van boven de €50.000,- steunen. Veerbazen kunnen hiervoor dan een subsidieverzoek doen bij de provincie Gelderland. Het afschaffen van de bijdrage van de gemeente Rheden voor de veren betekent dat de gevonden oplossing met de provincie Gelderland en omliggende gemeenten weer ter discussie komt te staan. **Betaald parkeren parkeergarage** De parkeergarage Dieren wordt betaald parkeren. Kans dat (deel) van de inwoners dan niet langer met de trein zal reizen en bijvoorbeeld het hele woon-werktraject met de auto gaan afleggen met als gevolg dat het drukker wordt op de wegen. Goede communicatie met de buurt is vereist i.v.m. verwachtingen die bij inwoners mogelijk spelen (parkeergarage blijft altijd gratis). **Parkeergarage afstoten** Gekozen kan worden om de parkeergarage te verkopen en een commerciële exploitant de parkeergarage te laten exploiteren. De impact is vergelijkbaar met het invoeren van betaald parkeren door de gemeente zelf echter bij afstoot van de

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Mobiliteit en infra
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Bestuurlijk: Programma 2 Leefomgeving Gea Hofstede (onderdeel veren), Dorus Klomberg (Openbare Ruimte) Ambtelijk: Programma 3 Bedrijfsvoering. Dorus Klomberg (Vastgoed: check programma 3)
Taakveld(en)	Verkeer en Vervoer Openbaar Vervoer Parkeren (Vastgoed)

	vastgoed wordt eenmalig inkomsten ontvangen en daarnaast structurele onderhoudslasten worden bespaard. In de berekening hieronder is hier nog geen rekening mee gehouden. Verkoop van vastgoed vindt altijd plaats op basis van een onafhankelijke taxatie. De incidentele opbrengsten kunnen fors zijn.			
Risico	**Afschaffen veerbijdrage** Maatschappelijke onrust en mogelijke economische impact ondernemers in Rheden en Dieren. **Invoeren betaald parkeren** Mensen maken minder gebruik van de parkeergarage. **Afstoten parkeergarage** Geen regie meer.			
	2025	2026	2027	2028
	Afschaffen verenbijdrage € 60.000,-S	€ 60.000,-S	€ 60.000,-S	€ 60.000,-S
	Invoeren parkeerbelasting parkeergarage Dieren € 150.000- S	€ 150.000- S	€ 150.000- S	€ 150.000- S
	Verkoop parkeergarage Euro (I)	Taxatiewaarde		

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Mobiliteit en infra
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Bestuurlijk: Programma 2 Leefomgeving Gea Hofstede (onderdeel veren), Dorus Klomberg (Openbare Ruimte) Ambtelijk: Programma 3 Bedrijfsvoering. Dorus Klomberg (Vastgoed: check programma 3)
Taakveld(en)	Verkeer en Vervoer Openbaar Vervoer Parkeren (Vastgoed)

Toelichting Financiële raming	Eventuele personele gevolgen zullen nader moeten worden verkend. Daarnaast zijn er inkomsten die nog nauwkeuriger geraamd moeten worden bij het afstoten (taxeren) of betaald maken van de parkeergarage in Dieren.			
Toelichting randvoorwaarden	Hierover zal uitgebreid gecommuniceerd moeten worden met alle betrokken partijen.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Mobiliteit en infra
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	Bestuurlijk: Programma 2 Leefomgeving Gea Hofstede (onderdeel veren), Dorus Klomberg (Openbare Ruimte) Ambtelijk: Programma 3 Bedrijfsvoering. Dorus Klomberg (Vastgoed: check programma 3)
Taakveld(en)	Verkeer en Vervoer Openbaar Vervoer Parkeren (Vastgoed)

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Invoeren van leges voor het in behandeling nemen van een aanvraag invalideparkeerplaats. Gemeente Rheden rekent hiervoor geen leges. In bijna alle andere gemeenten worden hier wel kosten voor in rekening gebracht. Dit om kostendekkend te handelen.			
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Het invoeren van de eigen bijdrage vraagt weinig extra handelingen. Door 100% kostendekkend te werken worden alle kosten die de gemeente maakt gedekt.			
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	De inwoners die gebruik maken van een invalideparkeerplaats op kenteken zullen een vergoeding moeten betalen.			
Risico	Weerstand vanuit de gebruikers**.**			
	2025 € 15.000- S	2026 € 15.000,-S	2027 € 15.000,-S	2028 € 15.000,-S
Toelichting Financiële raming				
Toelichting randvoorwaarden	Hierover zal uitgebreid gecommuniceerd moeten worden met alle betrokken partijen.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Bedrijfsvoering
Beleidsthema	Openbare Orde en Veiligheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Carol van Eert AO: BM:
Taakveld(en)	Openbare Orde en Veiligheid

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	Achtergrond:Twynstra en Gudde geeft aan dat wij qua uitgaven op hetzelfde niveau zitten op het thema Veiligheid in vergelijking met gemiddelde grootteklasse gemeente Lingewaard en iets meer dan gemeente Overbetuwe. Hieruit is ook gebleken dat de gemeente Rheden meer sociale problematiek heeft dan gemeenten van vergelijkbare grote. Rheden heeft echt meer grootstedelijke problematiek wat ook te zien is op het thema veiligheid. **Stopzetten aantal initiatieven uit integraal veiligheidsbeleid 2023-2026** Tegen deze achtergrond kan de keus gemaakt worden buurtbemiddeling en Halt niet meer te contracteren/subsidiëren. Inwoners kunnen dan geen gebruik meer maken van buurtbemiddeling bij burenruzies of overlastzaken. En jeugd krijgt geen voorlichting meer op scholen over groepsdruk, online veiligheid en jeugdcriminaliteit. Dit betekent dat vastgestelde doelstellingen in het integraal veiligheidsbeleid 2023-2026 niet gehaald zullen worden. **Verminderen inzet op Openbare Orde en Veiliheid.** Door hier minder op in te zetten zijn er minder BOA's nodig **GR VGGM: PM AFSTEMMING MET MARLIJN. DOELREDENATIE 10%. WAT GAAN WIJ NIET MEER AFNEMEN?**
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Bovenstaande dienstverlening stopt. We zetten niet meer preventief in op het voorkomen danwel tijdig bijsturen.
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Aanzienlijk (ook afgezet tegen de financiën). Investeren in preventie stopt, dat betekent dat problematiek aan de achterkant hersteld moet worden. Extra druk op sociale voorziening, in de wijk (overlast), leefbaarheid. E.e.a. verschuift naar handhaving of escalatie. Druk op jeugdzorg wordt groter. Preventief bijsturen vervalt. Dit zal leiden tot druk op het sluitstuk. Investeringen in OOV verminderen zal direct invloed hebben op de openbare orde en veiligheid doordat er minder BOA's rond zullen lopen. Ook heeft dit invloed op de vroegsignalering en aanpak drugsoverlast.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Bedrijfsvoering
Beleidsthema	Openbare Orde en Veiligheid
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO: Carol van Eert AO: BM:
Taakveld(en)	Openbare Orde en Veiligheid

Risico	Zie impact. Groter kosten aan de achterkant (handhaving, jeugdzorg, politie e.d.)			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 25.000,-S € ,-E	2026 € 50000,-S € ,-S	2027 € 75.000,-S € ,-S	2028 € 100.000,-S € ,-S
Toelichting Financiële raming	Voor de beeldvorming: dit is circa 50% van het beschikbare budget. Checken met Marlijn/Sandra en Financien. Zijn diverse “posten”. VGGM: Bespraringen bij de brandweer zijn hier nog niet meegenomen. 10% bezuiniging levert een besparing op van 3 ton Bekeken moet worden wat de personele consequenties zijn			
Toelichting randvoorwaarden	Ga hier in op wat randvoorwaardelijk nodig is om opbrengst te realiseren (denk aan: • Contracten met partijen ordentelijk afbouwen • VGGM Bestuurlijke afspraken nodig om begroting bij te stellen • Verwachtingsmanagement onderwijsveld e.d.			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Gemeenschappelijke Regeling – Groene Metropool Regio
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO Carol van Eert AO BM
Taakveld(en)	Programma 3: Gemeenschappelijk Regeling

Toelichting voorstel beleidsinhoudelijk	**Stopzetten deelname op nader te bepalen thema's** Dit voorstel geeft richting op een beperking van onze bijdrage aan de Groene Metropool Regio (GMR). Dit is een duidelijke trendbreuk voor gemeente Rheden (zie verderop). Leidend voor het stopzetten is de bestuurlijk keuze die we bij de verschillende thema's uit voornamelijk programma 2 maken richting een solide kadernota. Stopzetten of stevig afschalen van een thema betekent dan ook stoppen van de samenwerking op dit thema. Aangezien de financiering op dit moment ook per thema gaat levert dit een besparing op. Eigenstandig besparen binnen de GMR lijkt weinig kansrijk. Ook de GMR heeft te maken met dezelfde stijgingen (loonkosten) als die wij hebben. De besparing op onze eigen begroting is ca. 10% tot 20%. Dit is ook richtsnoer voor dit voorstel.
Verandering qua dienstverlening / prestaties Rheden	Gemeente Rheden kan niet meer profiteren van samenwerking op het gekozen thema
Impact (maatschappelijk effect) inwoners, bedrijven en mij.instellingen Rheden	Het directe maatschappelijk effect laat zich moeilijk . Financiering uit regio(deals) komt verder weg te liggen. Kennisuitwisseling (en aftappen) van partners is beperkt. Bij afspraken die we in de regio maken zijn wij niet of nauwelijks meer betrokken. Gemeente Rheden isoleert zich in het regionale krachtenveld. De directe impact op de inwoners is beperkt. De uiteindelijke impact kan groot zijn. Gemeente Rheden als robuuste sterke zelfstandige gemeente met een duidelijk geluid verstomd. Uiteindelijk hebben deze twee gecombineerd (financien en bestuurlijk impact) direct effect op de maatschappelijk opgave, ook voor onze inwoners (woningbouw, energietransitie e.d.).
Risico	Zie impact. Een klein Gallisch (Gelders) dorpje….: we doen bestuurlijk (sturing) en financieel regionaal niet meer mee. Helaas wel zonder toverdrank 😊.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Gemeenschappelijke Regeling – Groene Metropool Regio
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO Carol van Eert AO BM
Taakveld(en)	Programma 3: Gemeenschappelijk Regeling

	Op lange termijn komt toekomstbestendig Rheden in gevaar. Voor het ene thema is het directe risico groter dan voor een ander. Het risico blijft dat we ondanks deelname toch bevraagd blijven worden. Dit vraagt standvastig nee zeggen. De regio werkt nu ook zaken voor ons uit, waar we gebruik van maken. Bestuurlijke wensen op deze thema's kunnen niet intern alsnog op de agenda komen. Stoppen is stoppen! Hier zijn we vanuit historisch perspectief niet goed in. De overweging kan zijn er tijdelijk uit te stappen, met optie op terugkeer (damage control).			
Netto (financiële) opbrengst in betreffend jaar (Structureel en Eenmalig)	2025 € 50.000,-S € *.000,-E	2026 € 50.000,-S € *.000,-E	2027 € 50.000,-S € *.000,-E	2028 € 50.000,-S € *.000,-E
Toelichting Financiële raming	10% van € 435.435 komt ongeveer neer op een besparing van € 45.000. Dit betekent ruwweg met één thema niet meer meedoen. Bij 20% vanzelfsprekend het dubbele. Op het regiobureau zelf kan je allen stoppen bij een Rhexit uit de GMR. PM heeft GMR nog gereageerd op onze brief?			

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.

Voorstel Ombuiging / Innovatie gemeente Rheden

Programma	Leefomgeving
Beleidsthema	Gemeenschappelijke Regeling – Groene Metropool Regio
Bestuurlijk- en ambtelijk verantwoordelijke	BO Carol van Eert AO BM
Taakveld(en)	Programma 3: Gemeenschappelijk Regeling

	GMR meerjarenbegroting 2025-2028 *Tarieven* — *2025* — *2026* — *2027* — *2028* Regio Bureau — 2,77 — 2,9 — 2,94 — 2,82 Groene Groei — 1,18 — 1,2 — 1,19 — 1,19 Productieve Regio — 0,92 — 0,99 — 0,75 — 0,88 Ontspannen Regio — 0,92 — 0,93 — 0,93 — 0,93 Verbonden Regio — 1,59 — 1,61 — 1,6 — 1,59 Circulaire regio — 1,63 — 1,65 — 1,64 — 1,64 TEB — 1 — 1,04 — 1,04 — 1,04 Inwoners Rheden — 43500 **Bijdrage Rheden** — **2025** — **2026** — **2027** — **2028** Regio Bureau — € 120.495 — € 126.150 — € 127.890 — € 122.670 Groene Groei — € 51.330 — € 52.200 — € 51.765 — € 51.765 Productieve Regio — € 40.020 — € 43.065 — € 32.625 — € 38.280 Ontspannen Regio — € 40.020 — € 40.455 — € 40.455 — € 40.455 Verbonden Regio — € 69.165 — € 70.035 — € 69.600 — € 69.165 Circulaire regio — € 70.905 — € 71.775 — € 71.340 — € 71.340 — € - TEB — € 43.500 — € 45.240 — € 45.240 — € 45.240 Totaal bijdrage Rheden — € 435.435
Toelichting randvoorwaarden	Regionale samenwerking komt onder druk. Bestuurlijk zal dit de nodige afstemming en reparatie vragen.

Steller: ABC te bereiken op 06-xxxxxxxxx.